Valerijus Karyševas

RUSŲ MAFIJA

1991–2014

VALERIJUS KARYŠEVAS

RUSŲ MAFIJA
1991–2014

Iš rusų kalbos vertė
Janina Šidlauskienė ir Donatas Masilionis

Kaunas 2014

UDK 343.34(47+57)
Ka 429

Versta iš: Карышев, В. М., Русская мафия 1991–2014, rankraščio teisėmis. – M., 2014

ISBN978-9955-787-31-0

PRATARMĖ

Buvome sutarę susitikti prekybos centro „Sadko-Arkada" kavinėje, kuri yra Krasnaja Presnios krantinėje, priešais „Ukrainos" viešbutį. Maždaug apie penktą valandą popiet jau buvau čia. Šalia prekybos komplekso driekėsi didžiulė automobilių stovėjimo aikštelė, kurioje ir pastačiau savąjį. Įžengiau į perpildytą lankytojų barą ir išsyk pamačiau žmogų, keliantį ranką. Prie stalelio sėdėjo klientai, ketinantys pasikalbėti su manimi, kaip su advokatu. Pradėjau nagrinėti sutartį, surašytą dvylikoje puslapių. Įdėmiai perskaičiau dokumentą ir neaptikau jokių juridinių netikslumų. Mes šnektelėjome, o po dvidešimties minučių išėjome į lauką ir jau ketinome atsisveikinti, kai staiga išgirdome cypiant automobilio stabdžius. Iš atlėkusių žigulių iššoko kažkoks kaukėtas žmogus tamsia striuke ir, išsitraukęs automatą, pradėjo šaudyti į mūsų pusę. Mes sureagavome žaibiškai ir, vilkėdami prabangius kostiumus, akimoju griuvome ant šlapio šaligatvio. Atrodė, kad šūviai niekada nesiliaus. Daugelis žmonių, buvusių prie prekybos centro, irgi griuvo ant žemės ir šliaužė savo automobilių link. Daug automobilių staiga trūktelėjo iš vietos. Išgirdau riksmą, regis, kažkas buvo sužeistas. Netikėtai iš prekybos centro išbėgo keli jaunuoliai ir pradėjo iš pistoletų šaudyti į automatininką. Kilo susišaudymas. Automatininkas buvo priverstas lenktis prie žemės. Galiausiai jis įšoko į šalia stovėjusį automobilį ir nukūrė pirmyn. Staiga paskui jį nulėkė keli automobiliai. Krantinėje liko stovėti suvarpytas linkolnas. Nusprendžiau vykti namolei. Tą patį vakarą per televizijos žinias buvo išsamiai pranešta apie susišaudymą prie prekybos centro „Sadko-Arkada". Išgirdau, kad taip santykius aiškinosi dvi tarpusavyje kovojančios grupuotės. Buvo sunkiai sužeistas mano klientas ir atsitiktinai žuvo juodos volgos vai-

ruotojas, o įvykio vietoje rasta apie šešiasdešimt įvairaus kalibro ginklų tūtelių, tarp jų – automato ir pistoleto šovinių. Atvykę milicijos pareigūnai nė vieno nesulaikė, nes visi išsilakstė. Kitą dieną daugelyje laikraščių pasirodė išsamūs komentarai apie vakarykštį incidentą. Keli straipsniai buvo skirti šioms dviem grupuotėms, jų konflikto priežastims. Buvo išvardyti jų lyderiai, tarp jų ir mano klientai. Tokie vaizdai Maskvoje dešimto dešimtmečio viduryje nebuvo retenybė, vėliau būta daugybė kitų įvykių ir susitikimų, apie kuriuos jau galima pasakoti. Bet apie viską iš eilės.

Mintis sukurti šią knygą kilo tardymo izoliatoriuje, pagarsėjusiame Butyrkos kalėjime, kai knygos autorius, Maskvos advokatas, susitiko su savo klientu – žinomu įteisintuoju vagimi ir buvo priverstas išklausyti jo apmąstymus apie nusikalstamą veiklą, jos įtaką visuomenei ir valstybei. Tada knygos autorius sužinojo daug naujo. Baigiant šį ilgą atvirą pokalbį, nusikaltėlis, kreipdamasis į advokatą, netikėtai tarė:

– O tu imk ir parašyk apie tai be jokių pagražinimų – tegul žmonės žino apie šį nelengvą, žiaurų gyvenimą, kurį mes pasirinkome. Tegul susipažįsta su juo iš vidaus! Tegul vaikėzai ir mulkiai žino, kad mūsų gyvenime yra ne tik mergos ir „mersai“, bet ir sulaikymo izoliatoriai, preso kameros* ir kontrolinis šūvis į pakaušį.

Remdamasis asmeniniais pokalbiais, taip pat šio laikotarpio kriminalinių įvykių liudininkų pasakojimais, knygos autorius išdėstė visą surinktą medžiagą šioje knygoje.

---

*Preso kamera – kalėjimo kamera, kurioje su administracija bendradarbiaujantys kaliniai sukuria nepakenčiamas gyvenimo sąlygas tiems kaliniams, kurie dėl įvairių priežasčių neįtinka kalėjimo valdžiai. – Čia ir toliau *vert. past.*

1991 METAI

Rugpjūčio mėnesį Maskvoje buvo mėginta sukelti pučą. Jam žlugus, tuometis SSRS prezidentas M. Gorbačiovas paskyrė naujus šalies jėgos struktūrų vadovus. 1991 metų rugpjūčio 29. SSRS Aukščiausioji Taryba patvirtino naujus vadovus – V. Bakatinas tapo SSRS KGB pirmininku, o V. Baranikovas – SSRS VRM ministru. Vėliau, rugsėjį, B. Jelcinas RSFSR vidaus reikalų ministru paskyrė A. Dunajevą, o naujuoju Maskvos valstybinės vidaus reikalų valdybos viršininku tapo 33 metų Arkadijus Murašovas – Baumano technikos universiteto absolventas, anksčiau dirbęs SSRS Mokslų akademijos institute mokslo darbuotoju. Maskvos miesto ir srities KGB viršininku taip pat skirtas buvęs mokslo darbuotojas E. Savostjanovas. Metų pradžioje nusikalstamumas smarkiai išaugo. Kaip grybai po lietaus dygo banditų grupuotės ir brigados. Masinis banditizmas VRM vadovybei kėlė nerimą, o 6-toji valdyba, sukurta kovoti su organizuotais nusikaltėliais, akivaizdžiai nesuvaldė augančio nusikalstamumo. Vasario mėnesį buvo išleistas įsakas „Dėl kovos su pavojingais nusikaltimais ir organizuotomis jų formomis stiprinimo priemonių". Bet jau buvo per vėlu.

SLAVŲ GRUPUOTĖS

Liubercų organizuota nusikalstama grupuotė (ONG) susikūrė iš neformalių jaunimo grupių, kurių nariai, norėdami išsiskirti, mūvėjo languotas kelnes, vėliau – tiesiog vilkėjo sportinius kostiumus. Tai buvo savotiška uniforma, kurią vėliau perėmė daugelis kitų grupuočių eilinių narių. Liubercinių „krikštatėviu" tapo įteisintasis vagis Ravilis

Muchametšinas (Mucha*), kuris buvo išgarsėjęs Žukovske, Kolomnoje ir Voskresenske. 1988 metais liuberciniai telkėsi kavinėje „Atrium“ (Lenino prospekte), vėliau – kazino „Viktoras“. 1988 metais liuberciniai Pietų uoste ir kituose rajonuose ne sykį pralaimėjo čečėnams, bet tai jiems tik padėjo susitelkti. 1993 metais bendrijoje iš viso buvo 350 narių ir ją sudarė 24 grupės, kuriose buvo 112 ypač aktyvių narių ir 31 autoritetas. Kitais duomenimis, 1994 metais bendrijoje jau buvo 400 narių, paskirstytų į 20 brigadų. Iš lyderių-senbuvių ypač išsiskyrė: Vadimas Vorona** . Lizarevas, Zubras, Niekšas, Bobylevas (Tėtis, Raulis). Liuberciniai palaikė ryšius su įteisintuoju vagimi Viačeslavu Ivankovu (Japončiku), jie taip pat draugavo su Otariu Kvantrišviliu, kuris buvo nužudytas 1994 metais. Be to, liuberciniai bendradarbiavo su kaimynais: Izmailovo, Balašichos ir Tagankos grupuotėmis. Banditų karai neaplenkė ir Liubercų grupuotės. 1994 metų kovo 24 buvo sužeistas vienas jos vadų, Avilovas (Avilas), draugavęs su Sultanu Daudovu, kuris buvo nužudytas prieš kelias dienas – kovo 21. 1996 metų rugsėjį buvo nužudytas autoritetas Vladimiras Jelovskis. 1998 metų rugsėjį Malachovkoje buvo nužudytas vienas bendrijos vadų Dmitrijus Poluektovas. Prieš tai, rugpjūčio pabaigoje, buvo sunkiai sužeistas autoritetas Martynas, kuravęs ryšius tarp Liubercų ir Ramenskojės bendrijų. 1998 metų rugsėjo 1 buvo sunkiai sužeistas „liubercinių“ lyderis Vladimiras Kuzinas (Kuzia), kurio dešinioji ranka buvo Poluektovas. Tai buvo dar vieno banditų karo Pamaskvyje pradžia. Pirmoje dešimto dešimtmečio pusėje bendrija vertėsi reketu ir azartinių lošimų, nelegalių valiutos keitėjų bei sutenerių kontrole.

Koptevo ONG. Ją daugiausia sudarė teisti Lobnės, Dolgoprudno, Koptevo bei Krasnogorsko ir Archangelskojės gyventojai. „Koptevinius“

---

*Rus. *mucha* – musė.

**Rus. *vorona* – varna.

kuravo vienas jauniausių įteisintųjų vagių Grigorijus Serebrianas, kuris 1997 metais mirė Butyrės kalėjime perdozavęs narkotikų. Apskritai „koptevinius“ kontroliavo įteisintieji vagys Savoska ir Paša Cirulis. Grupuotės autoritetai buvo Staršoi, Kuza (abu nušauti automobilyje Korovino plente) ir Sergejus Lazarenka (Lazaris). Paskutinieji grupuotės lyderiai buvo broliai Naumovai (taip pat nužudyti skirtingais metais).

Dolgoprudno ONG. „Dolgoprudniniai“ daugiausia vertėsi reketu ir užsakomosiomis žmogžudystėmis. Ši grupuotė ypač pasižymėjo teikdama įmonėms „stogą“ už reguliariai mokamą duoklę. Jau 1990 metais ji dirbo sukarintos apsaugos režimu, ir grupuotei pavyko išsireikalauti duoklę iš bendrų su užsienio partneriais įmonių, o tai tuo metu buvo beveik neįmanoma. Dabar „dolgoprudniniai“ kontroliuoja prekybą ir restoranus Šeremetjevo-1 ir Šeremetjevo-2 oro uostuose, privačius pervežimus, prekybą narkotikais, prostituciją, alkoholinių gėrimų gamybą bei prekybą ir meno amatus Sergijevo Posade. Grupuotė aktyviai bendradarbiauja su Ivantejevo ir Kaliningrado sėbrais.

Domodedovo ONG, susikūrusios devinto dešimtmečio pabaigoje, istorija buvo tipiškai prieštaringa. Grupuotės lyderiai buvo Suchotinas ir Borzovas (abu mirė perdozavę narkotikų), Pelevinas (žuvo neatsargiai elgdamasis su pistoletu). Grupuotė specializavosi tiekti iš Afganistano ir Tadžikistano į Maskvą heroiną ir kontroliavo daugelį Domodedovo komercinių įmonių.

Izmailovo (Izmailovo-Goljanovo) ONG laikoma seniausia ir viena įtakingiausių Maskvoje. Ji susikūrė devinto dešimtmečio pabaigoje vadovaujant Olegui Ivanovui – iš Tatarstano atvykusiam autoritetui. Šią organizuotą grupuotę sudaro kelios atskiros: Izmailovo, Goljanovo, Malachovo, Perovo ir dalis Liubercų grupių, tarp kurių svarbiausias vaidmuo tenka „izmailoviniams“. Dešimto dešimtmečio viduryje grupuotėje buvo maždaug 200–500 narių. 1999 metų pabaigoje grupuotės narių skaičius sumažėjo dėl „natūralaus“ mirtingumo (juos iš-

šaudė konkurentai) ir dėl to, kad dalis lyderių perėjo į legalų verslą. Lyderis Antonas Malevskis (Antonas Izmailovinis) gimė 1967 metais. 1993 metais jam buvo iškelta baudžiamoji byla dėl nelegalaus ginklo laikymo, bet Malevskis pasislėpė Izraelyje. 1996 metais byla buvo nutraukta. Malevskis sėkmingai kontroliavo savo grupuotės veiklą Rusijoje. Jis domėjosi ekstremaliomis sporto šakomis, parašiutizmu. Malevskis 2001 metais žuvo Kenijoje per nelaimingą atsitikimą.

Krylatskojės ONG susiformavo dešimtame dešimtmetyje Maskvos Krylatskojės rajone. Ilgą laiką grupuotės lyderis buvo įteisintasis vagis Olegas Romanovas. Laikoma, kad Krylatskojės ONG Maskvoje yra pagrindinis čečėnų priešininkas.

Kuncevo ONG susiformavo 1988 metais, bet jau 1989 metais ją sutriuškino Maskvos kriminalinės paieškos valdyba (MURAS). Grupuotė kontroliavo Kijevo stotį, viešbutį „Slavianskaja" (dabar „Slavianskaja-Radisson"), Kuncevo automobilių techninį centrą, motelį „Možaiskij". Iki 1996 metų grupuotę kuravo įteisintasis vagis Sergejus Lipčanskis (Sibirietis), bet 1996 metais Lipčanskis dingo. Vietoj jo kuratoriumi tapo Sergejus Komarovas (Komaras*), kuris pradėjo aiškintis savo pirmtako dingimo aplinkybes. Dėl to 1998 metų lapkritį Komarovas buvo nužudytas. Dabar „kuncevinių" lyderiu laikomas įteisintasis vagis Heidaras Jesipovas (Leksikas). Išgarsėjo grupuotės autoritetas Borisas Jastrebcevas (Boria Jastrebas**).

Lenino ONG susibūrė dešimto dešimtmečio pradžioje iš atvykusių į Maskvą krasnojarskiečių. Šios grupuotės sudėtyje, be smogikų iš Krasnojarsko, buvo Tagankos, Orechovo, Liubercų, Omsko, Kemerovo, Samaros, Toljačio ir Jekaterinburgo brigadų atstovų. Grupuotės lyderis Borisas Antonovas (Boria-Antonas) turėjo plačius ryšius nusikaltėlių

---

*Rus. *komar* – uodas.

**Rus. *jastreb* – vanagas.

bendruomenėje. 1995 metų gruodį per specialųjį Rusijos kovos su organizuotu nusikalstamumu valdybos (RKONV) reidą grupuotė buvo sunaikinta, o Boria-Antonas suimtas. Vėliau jis buvo nužudytas.

Liublino ONG susikūrė 1989 metais, o jau 1989 Liublino sėbrus iš dalies sunaikino „MURAS“. Maža to, „liublininių“ santykiai su Kazanės nusikaltėlių bendruomene yra įtempti. Dešimtame dešimtmetyje grupuotė grobdavo žmones.

Medvedkovo ONG iš pradžių kontroliavo Orechovo grupuotė, bet 2001 metais paaiškėjo Medvedkovo grupuotės lyderiai – broliai Andrejus ir Olegas Pyliovai. Olegas buvo dusyk suimtas Ispanijoje už nusikaltėlių bendruomenės pinigų ir turto „plovimą“. Šiuo metu daugelis grupuotės narių ir jų lyderių kali kolonijose.

Mytiščių ONG, kaip ir daugelis kitų, susibūrė devinto dešimtmečio pabaigoje. Vieną jos lyderių – Grigorjevą – 1998 metais suėmė Federalinė saugumo tarnyba (FST). Grupuotė labai susilpnėjo dėl tarpusavio rietenų.

Orechovo ONG (iš pradžių ji vadinosi Orechovo-Borisovo) susibūrė 1988 metais, jos pagrindą sudarė 18–25 metų jaunuoliai, gyvenę Maskvos Pietų apygardos Šipilovo gatvės rajone. Dauguma grupuotės narių buvo sportininkai: boksininkai, imtynininkai, rankininkai. Vienas grupuotės lyderių nuo pat jos įsikūrimo – Sergejus Timofejevas (Silvestras), anksčiau dirbęs traktorininku Novgorodo srityje. Po Silvestro mirties (1994 rugsėjis) „orechoviniai“ turėjo daug lyderių: Kultiką, Drakoną, Dvejetukininką, Vitiuchą ir kitus. Pastaruoju metu grupuotės lyderiu tapo Sergejus Butorinas (Osia), kuris paveldėjo Timofejevo finansinius ryšius. Butorino brigada kontroliavo Mitino ir Dorogomilovo turgus, kelis bankus ir privačias saugos agentūras. Vėliau, 2001 metais, Butorinas buvo suimtas Ispanijoje, o perdavus jį Rusijai, nuteistas iki gyvos galvos.

Perovo ONG glaudžiai bendradarbiauja su Izmailovo grupuote ir Tagankos brigadomis. Perovo autoritetas Anatolijus Roksmanas (Tolia

Ždanovskis) vadovauja maždaug 100 žmonių. „Peroviniai" turi savo komercinių struktūrų Maskvos Pietvakarių apygardoje ir Pietiniame uoste.

Gegužės pirmosios ONG įsikūrusi to paties pavadinimo Maskvos rajone. 1997–1998 metais ji smarkiai nukentėjo nuo kitų ONG. Buvo nužudyti grupuotės lyderiai Uporas*, Hilaras ir kiti. Grupuotė nepasižymėjo stambiais nusikaltimais.

Sokolnikų ONG, teisėsaugos organų duomenimis, susiformavo aštuntame dešimtmetyje vadovaujant vienam seniausių įteisintųjų vagių Aleksandrui Prokofjevui (Morinui) ir įteisintajam vagiui Savoskai. Geriausiais laikais grupuotėje buvo iki 100 žmonių. Teisėsaugos organai „sokolnikinių" lyderiu laiko Andrejų Timochiną (Timochą). 1998 metais Timochinas už turto prievartavimą buvo nuteistas kalėti 10 metų. Sokolnikų grupuotė buvo gana kompaktiška – apie 50 smogikų – ir kontroliavo Sokolnikų komercines įmones. Vėliau „sokolnikinius" kontroliavo įteisintasis vagis Šuba.

Solncevo ONG – viena garsiausių ir žinomiausių, ji susiformavo devinto dešimtmečio pabaigoje. Jos kūrėjai – buvę padavėjai, kurie brigadą formavo pagal vakarietiškus pavyzdžius. Vienu metu Solncevo grupuotė dėl teisingai suformuoto įvaizdžio buvo laikoma galingiausia ir sėkmingiausia. Dabar beveik visi „solnceviniai" perėjo į legalią veiklą ir aktyviai vykdo verslą Rusijoje bei už jos ribų.

Tagankos ONG pradėjo kurtis devinto dešimtmečio pabaigoje, bet galutinai susiformavo tik 1992 metais. Tagankos grupuotė – vienintelė „slavų" ONG, įsikūrusi Maskvos centre. Pradinį kapitalą grupuotė sukaupė vogdama automobilius ir prekiaudama narkotikais. Joje yra maždaug 100 smogikų. Vienas grupuotės kūrėjų buvo įteisintasis vagis Aleksejus Petrovas (Lionia Petrikas, Lionia Gudrutis). „Taganinius"

---

*Rus. *upor* – ramstis.

kuravo įteisintasis vagis Andrejus Isajevas (Parašas), kuris kartu su Zacharovu ir Savoska dalyvavo kuriant grupuotę. Pagrindinės „taganinių“ teritorijos yra Sodų žiedo ribose.

Tušino ONG kontroliuoja Tušino mikrorajono turgų ir prekybos taškus. Remiantis kai kuriais duomenimis, grupuotė nėra aktyvi ir konfliktus linkusi spręsti taikiai. 1997 metais buvo nužudytas Tušino sėbrų lyderis Jevgenijus Borisovas (Ženia Tušinskis), kuris kultivavo graikų-romėnų imtynių sportą ir gyveno „pagal taisykles“.

ETNINĖS GRUPUOTĖS

Azerbaidžano kriminalinė draugija – viena seniausių Maskvoje, kai kuriais duomenimis, buvo suburta aštuntame dešimtmetyje. Devinto dešimtmečio pradžioje grupuotė tapo žinoma nusikalstamame pasaulyje ir išsikovojo autoritetą. Devinto dešimtmečio viduryje azerbaidžaniečiai specializavosi prekiauti vaisiais ir gėlėmis – per kooperatyvą „Mūsų sodas“. Dešimtame dešimtmetyje azerbaidžaniečių bendruomenė taip pat vertėsi narkotikų prekyba ir kontroliavo dalį turgų. Tuo metu išgarsėjo Fantomo nusikalstama grupuotė, tiesiogiai kontroliavusi Centrinį, Leningrado ir Čeriomuškų turgus. Grupėje buvo 15 žmonių, ji rinkdavosi „Aragvi“ bei „Uzbekistano“ restoranuose.

Armėnų kriminalinė draugija taip pat susikūrė aštuntame dešimtmetyje. Tradicinė jos nusikalstama veikla – prekyba narkotikais, plėšimai, sukčiavimai ir pan. Maskvoje gyvena apie 10 armėnų įteisintųjų vagių. 1992 metais grupuotėje buvo 150 smogikų, 17 brigadų, ji buvo gana įtakinga, bet kilo vidaus konfliktas, per kurį buvo nužudyti 5 autoritetai. Vėliau didesnė brigadų dalis nusilpo dėl tarpusavio rietenų, tad 1995–1997 metais armėnų kriminalinė bendruomenė išgyveno ne pačius geriausius laikus. Dabar armėnų bendruomenė yra suskirstyta

į 6 nuolatines nusikalstamas grupuotes: Leninakano, Orechovo, Cerkizovo ir kt. Smogikų skaičius išaugo iki maždaug 500.

Kai kuriais duomenimis, **gruzinų nusikalstamą bendruomenę** Maskvoje kontroliuoja maždaug 60 įteisintųjų vagių (iki 1998 metų – 50). Tarp jų įtakingiausi yra šie: Onianis, Chačidzė, Šakro-jaunasis, Robinzonas, Mucha, Hasanas, Boria Suchumietis. Operatyvininkų duomenimis, bendruomenėje iš viso yra maždaug 200 aktyvių narių. Gruzinų bendruomenė Maskvoje skiriama į kraštiečių susivienijimus – Kutaisio (jam vadovauja Tarielas Onianis), Tbilisio (Paata Didysis), Mingrelio (Kochija, Bumija, Kachačija) ir Suchumio (Chalžaratas, Boria Suchumietis, Mucha ir Kima). Be to, gruzinų vagys skiriami į dvi grupes – vakariečius (jų metodai žiauresni), kuriems priklauso mingrelai, abchazai, zugdidai ir kt.; ir tradicionalistus, kuriems daugiausia atstovauja Kutaisio įteisintieji vagys. Pastarieji materialiai yra kur kas geriau apsirūpinę už pirmosios grupės narius, nes pirmenybę teikia ne atvirai nusikalstamiems veiksmams, o pusiau legaliam verslui. Vakariečiai vienija radikaliai nusiteikusius kriminalinius lyderius, nevengiančius grynai nusikalstamų metodų. Gruzinų bendrijoje vienybės nėra daugiausia dėl nacionalinių konfliktų tarp Pietų Osetijos, Gruzijos ir Abchazijos.

Kazanės nusikalstama bendruomenė Maskvoje susiformavo devintame dešimtmetyje. „Kazaniniai“ laikosi „vagių tradicijų“ ir griežtai paklūsta autoritetams. Kazanės bendruomenė nuolat patirdavo nuostolių per konfliktus tarp Maskvos gaujų. 1992 spalį buvo nužudytas Leonidas Dvornikovas (Prancūzas), Kazanės autoritetas, kurio grupuotė kontroliavo Senojo Arbato rajoną. Būtent jis „kazaninius“ „atvedė“ į Maskvą.

Ingušijos nusikalstama bendruomenė susikūrė dešimtame dešimtmetyje. Ji veikia Varšavkos rajone. Grupei būdinga vienybė ir organizuotumas. 2001 metais joje buvo 400 narių.

ČEČĖNAI

Kai Ruslanas Chasbulatovas tapo RSFSR Aukščiausiosios Tarybos pirmininku, čečėnai ėmė plūste plūsti į sostinę. Maskvoje jų atsirado gerokai daugiau – sėbrai tuomet kalbėjo: „Jie veisėsi ne dienomis, bet valandomis..." Beveik visi turėjo kokius nors oficialius dokumentus, nešiojosi ginklus. Kartkartėmis milicija sulaikydavo kurį nors tolimą Chasbulatovo giminaitį, kuris būtinai turėdavo ginklą. Bet kiek vėliau, paskambinus kam nors iš Chasbulatovui artimos aplinkos, čečėnas būdavo paleidžiamas. Čečėnų bendruomenė Maskvoje susiformavo devintame dešimtmetyje. Iš pradžių čečėnai telkėsi Timiriazevo, Dzeržinskio, Kirovo ir Babuškino rajonuose. Tačiau netrukus Pietiniame uoste veikusi grupė sustiprino savo įtaką Nagatino rajono automobilių techninio aptarnavimo centruose. Pasak kai kurių šaltinių, parduotuves „Beriozka" taip pat kontroliavo čečėnai. Čečėnų grupuotės nuo pat pradžių nepripažino įteisintųjų vagių autoriteto. Įdomi jų ypatybė yra ta, kad čečėnai akimirksniu suskyla į kelias mažas struktūras, kurios greitai išnyksta iš operatyvininkų akiračio. Nusikaltimus vykdo „gastrolieriai", kurie kartais net nemoka rusų kalbos. Įvykdę užduotį, jie dingsta kalnų aūluose, kur rasti nusikaltėlius yra neįmanoma. Čečėnų nusikalstamoje bendruomenėje Maskvoje susiformavo trys didelės ONG: centro grupuotė, kuri buvo pagrindinė ir kontroliavo Maskvos centrą; jos lyderis buvo Lečis Islamovas; Pietinio uosto grupuotė, Pietiniame uoste kontroliavusi automobilių verslą – parduotuvę „Automobiliai"; Ostankino grupuotė, kontroliavusi tranzitinių autofurgonų stovėjimo aikšteles. Ji telkėsi viešbučiuose „Baikalas" ir „Ostankinskaja".

Kaip jie gaudavo tokius dokumentus ir ginklus, – nesunku buvo numanyti... Čečėnai elgėsi labai agresyviai. Daugelį struktūrų ir naudingiausius verslininkus jie laipsniškai perimdavo savo žinion, nuša-

lindami nuo jų slavų grupuotes. Tačiau prieš čečėnų grupuotės lyderius buvo kovojama. Čečėnų grupuotė vėl neteko lyderių: buvo suimti didieji autoritetai N. Suleimanovas (Choza), aštuoneriems metams už turto prievartavimą nuteisti Ch. Nuchajevas ir M. Atlangerijevas. Tuokart spaudoje pasirodė keli straipsniai, pavadinimu „Krikštatėvis" gyvena Maskvoje". Juose žurnalistas atskleidė visas čečėnų grupuotės paslaptis, straipsniai buvo gausiai iliustruoti nuotraukomis. Pirmasis straipsnis dienos šviesą išvydo gruodžio septintąją, o gruodžio penkioliktąją Maskvą sudrebino naujas kruvinas „slavų" ir čečėnų mūšis.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Kovą Sokolnikų parke santykius aiškinosi 70 žmonių. Per šį incidentą du čečėnai buvo nužudyti. Tačiau netrukus per kitą santykių aiškinimąsi čečėnai išmušė akį autoritetui Antonui (Boriai-Antonui), artimam paties Silvestro bičiuliui.

Į Maskvą atvyko kelios grupuotės iš kitų miestų, tarp kurių buvo Novokuznecko ir Kurgano brigados. Vienas VRM analitikų apie tai rašė: „Kaip matome iš šios informacijos, Maskva traukia banditų grupuotes iš kitų miestų, kurios gana abejingai žiūri į daugiau ar mažiau nusistovėjusius santykius tarp didžiųjų sostinės grupuočių. Krasnojarsko komanda, matyt, yra viena pirmųjų kregždžių, paskui kurią į miestą atskris ir kitos. Todėl galima tvirtinti, kad Maskva jau nėra pyragas, kurį dalijasi tik sostinės ir Maskvos srities grupuotės." Daugelis grupuočių bei brigadų ir toliau gyveno savo uždarą gyvenimą, kuriame buvo gausu susišaudymų, pasilinksminimų klubuose, antpuolių ir laidotuvių, kolegų areštų. Pasikeitė reketo ideologija. Dabar daugelis grupuočių suprato: juo arčiau įstatymo, juo saugiau. Brigados jau ne atvirai prievartavo, o įkyriai siūlė saugos paslaugas. Kai kuriose kavinėse ir restoranuose pradėjo nuolat budėti mobilios smogikų grupės, pasirengusios pagal vy-

resnybės įsakymą kaipmat išvykti į bet kurį prekybos tašką ginti savo interesų.

BANDITŲ KARAI

Kol politikai dorojo sostinės miliciją, nusikaltėliai nesėdėjo sudėję rankų. 1991-ųjų pradžioje Maskvoje tęsėsi „slavų" grupuočių karas su čečėnais. Sausio ketvirtąją prie „Baikalo" viešbučio rimto susidūrimo metu peiliais buvo sužeisti keletas čečėnų.

Kautynės tarp nepažįstamųjų įsiplieskė antroje dienos pusėje Pirmojoje Bresto gatvėje, šalia kino teatro. Kaip buvo pranešta Vyriausiojoje Maskvos miesto vidaus reikalų valdyboje, žinia apie vykstantį susišaudymą buvo perduota 17 val. 27 min. Bemat išvyko milicijos ekipažai ir OMON būrys. Bet mūšio lauke jie aptiko tik tuščias tūteles, šovinius, kovinę granatą ir kraujo dėmes. 17 val. 33 min. VAI inspektorius, patruliavęs Majakovskio aikštėje, netoli tos vietos, kur aidėjo šūviai, pranešė, kad pro jį dideliu greičiu pralėkė smėlio spalvos žiguliai, pilni tokių, kuriuos milicijos suvestinėse įprasta vadinti „kaukazietiškos kilmės asmenimis". Patikrinus įtartino automobilio duomenis, paaiškėjo, kad jis priklauso kariškiui, bet pagal įgaliojimą juo naudojasi šio pažįstamas iš Grozno miesto.

Tos pačios dienos 23 val. 40 min. į Sklifosovskio ligoninės priimamąjį su šautine žaizda kreipėsi dar vienas Čečėnijos Respublikos sostinės gyventojas. Kriminalinės paieškos darbuotojai jo jau laukė. Netrukus netoliese jie rado smėlio spalvos žigulius ir viduje sėdintį jais naudotis įgaliotą asmenį. Kol vyko tyrimas, iš neoficialių šaltinių sužinota, kad susišaudymo metu buvo sužeistas dar vienas žmogus – žinomas sukčius, vienas lošimų verslo mūsų šalyje organizatorių, stambių sąskaitų Austrijos bankuose savininkas. Regis, šūviai Bresto gatvėje pasigirdo čečėnų nusikalstamai grupuotei aiškinantis santykius su priešininkais.

Matyt, jie kovojo dėl įtakos sferų azartinių lošimų srityje. Kitas reiškinys – Maskvoje besiplečianti privatizacija.

Yra žinoma, kad buvo surengtas reidas penkiais šimtais automobilių po to, kai čečėnai nužudė vieną sostinės reketininkų autoritetą. Šio draugai apvažiavo beveik visas sostinės „smukles“ ir įpareigojo padavėjus pranešti reketininkų dispečerinėms, jei pasirodytų bent vienas priešas iš kalnuotosios šalies. Tačiau, nepaisant šių priemonių, slavams nepavyko rasti nė vieno čečėno. Toks gebėjimas dingti – viena svarbiausių čečėnų grupuotės savybių. Jos vadai sunkiai pagaunami ir įveikiami, nes savąsias šeimas yra įkurdinę skirtinguose miestuose. Iš jų atvyksta vykdytojai, kurie paprastai nemoka kalbos, nepalaiko ryšių su kitatikiais. Atlikę užduotį, jie kaipmat grįžta į savo aūlą.

Jau buvo bandyta Solncevo ir Liubercų gaujų jėgomis „nugesinti“ čečėnus, bet nesėkmingai. Tada kiti slavų grupuočių lyderiai norėjo išstumti „čekus“ (taip juos vadino kriminaliniame pasaulyje) iš sostinės. Tarp tokių nuoseklių to laikmečio kovotojų buvo Silvestras, Šurikas Zacharas, Parašas ir kiti. Tuo tarpu sostinės kriminaliniame pasaulyje vis didesnį autoritetą pradėjo įgyti Orechovo grupuotė.

KRIMINALINIS ORECHOVAS

Sostinės kriminalistai mano, kad pirmosios Orechovo grupuotės pasirodė devinto dešimtmečio pradžioje, nors tuomet jas vadinti grupuotėmis buvo dar ankstoka. Pagrindinis Orechovo brigados smogikų branduolys tradiciškai formavosi kiemuose, rūsiuose ir sporto salėse, kur jauni vaikinai „pumpavo“ raumenis ir žaidė savuosius žaidimus. Devinto dešimtmečio viduryje Maskvoje atsirado pirmieji „šešėliniai“ verslininkai, kurie susikrovė savo kapitalą daugiausia perpardavinėdami, spekuliuodami ir kitaip smulkiai sukčiaudami. Tuo metu šie žmonės veikė vadovaudamiesi tam tikromis elgesio taisyklėmis, kurias iš

dalies buvo galima paaiškinti. Visą gyvenimą jie buvo priversti slapstytis nuo teisėsaugos organų dėl nusikaltimų, kurie po kelerių metų bus pripažinti teisėtu ir legaliu verslu.

1987 metais, pasirodžius kooperacijos įstatymui, jie, iškilę kaip pirmieji kooperatininkai, puikiai suprato, kad negalės ramiai dirbti neturėdami elementarios fizinės apsaugos. Ji buvo būtina, norint apsiginti nuo staiga atsiradusios naujos reketininkų-prievartautojų „profesijos" atstovų. Visiškai tikėtina, kad praeityje teistas ar neteistas „šešėlinis verslininkas", o dabar kooperatininkas, pagalbos greičiausiai kreipsis ne į milicijos organus, o pasisamdys savuosius smogikus iš sporto sales ir rūsius lankiusių jaunų vaikinų, taip pat iš chuliganų, vadinamųjų kiemo vaikėzų, būrio. Būtent tuo metu, devinto dešimtmečio viduryje, Maskvos pietiniame rajone radosi nemažai jaunimo brigadų, arba gaujų, telkusių fiziškai stiprius ir ne itin protingus vaikinus. Iš pradžių jie demonstravo savo jėgą po šeimininkų – „šešėlininkų" sparnu, o atsiradus kooperatiniam judėjimui irgi ėmė saugoti pirmuosius kooperatinius kioskus ir parduotuves. Bet ilgainiui jaunimo brigados išslydo iš savo komersantų kontrolės ir pradėjo gyvuoti iš nuosavų pajamų – vertėsi ne kuo kitu, o savarankišku reketu. Šiai veiklai juos paskatino mintys apie savarankiškumą, nebaudžiamumą ir pasitikėjimą savo jėgomis. Dėl to devinto dešimtmečio pabaigoje daugelio Orechovo grupuočių jas subūrę šešėliniai verslininkai (vėliau – kooperatininkai) jau beveik nebekontroliavo. Todėl ir įsiplieskė šių grupuočių tarpusavio kova dėl įtakos sferų.

Daugiau ar mažiau slepiama priešprieša, apsiribojanti muštynėmis ar susistumdymais, truko iki dešimto dešimtmečio pradžios. Tuo metu Orechovo grupuotės, kurias daugiausia sudarė berniokai ir jauni sportininkai, apskritai nesilaikė jokių kriminalinio pasaulio tradicijų. Teisingiau sakant, pagrindinis jų tradicijų kriterijus ir svarbus elementas buvo tik šiurkšti fizinė jėga. Tada net buvo kalbama, kad būsimieji šių grupuočių lyderiai ir autoritetai paaiškėdavo paprasčiausių muštynių metu. Kas

stipresnis – tas ir viršesnis. Maskvos kriminalistų nuomone, būtent Orechovo grupuotes galima vadinti pirmaisiais „išsigimėliais“. Beje, tuo metu juos taip ėmė vadinti ne tik milicininkai, bet ir kitų grupuočių nusikaltėlių autoritetai. Buvo aiškinama, kad „orechoviniai“ iš viso nepripažino autoritetų – nei savų, nei svetimų – ir pirmenybę teikė tik šiurkščiai jėgai.

Apskritai Orechovo nusikalstamas pasaulis, jeigu galima taip sakyti, telkė daugybę tarpusavyje visiškai nesusijusių smulkių gaujų. Šia aplinkybe pasinaudojo Nagatinsko ir Podolsko grupuotės, kurios pavienių Orechovo grupuočių rimtomis nelaikė ir nusprendė pačios perimti stambiausių šio rajono komercinių struktūrų kontrolę. Dėl šių aplinkybių sostinės pietuose prasidėjo tikras gangsterių karas, kuriame tarpusavyje kariavo ne tik „orechoviniai“ su „podolskiniais“ ir „nagatininiais“, bet ir „orechoviniai“ su „orechoviniais“. Šiuo laikotarpiu per rajoną nusirito galinga tyčinių ir užsakomųjų žmogžudysčių banga bei radosi kitokių banditizmo apraiškų. Vis dėlto nežinantieji aplinkybių gana ilgai negalėjo suprasti, kas iš tikrųjų ten vyksta.

SILVESTRAS

Sergejus Timofejevas (Silvestras), pasinaudojęs kvotų limitu, į Maskvą persikraustė 1975 metais. Iš pradžių jis prisiregistravo viename Orechovo-Borisovo bendrabutyje ir dirbo Vyriausiosios Maskvos statybos valdybos komunalinio butų ūkio valdyboje sporto instruktoriumi. Tuo metu Timofejevą dažnai buvo galima sutikti prie „Arbato“ restorano. Tada jis buvo visiškai nepavojingas mulkis, bet susipažino su Arbato prostitutėmis, ir vėliau šios jam mokėjo tam tikros rūšies duoklę. Orechovo vaikėzai Timofejevo kitaip nevadino, tik Serioža Novgorodskiu, Silvestru, vėliau – Ivanyčiumi. Devinto dešimtmečio pradžioje jis suartėjo su kai kuriomis Orechovo grupuotėmis, įstojo į dabar jau mirusio, niekam nežinomo recidyvisto Jonicos grupuotę. Timofejevas anuomet girdydavo

Jonicą. Ilgainiui Jonica prasigėrė ir nuo veiklos nutolo. O Sergejus tuo metu principingai buvo nusiteikęs negerti ir uoliai „pumpavo“ raumenis.

Veiklos pradžioje Orechovo grupuotė, kaip ir dauguma sostinės gaujų, gyvavo „antpirštininkų“ ir kortuotojų sąskaita. Timofejevas dažnai buvo kviečiamas įsijungti į grupuotės veiklą. Netrukus Serioža Novgorodskis sulaukė sėkmės – subūrė kai kuriuos ištikimus „orechovinius“ ir pamažu tapo autoritetinguoju Silvestru, bet netrukus jį suėmė už turto prievartavimą.

Silvestras buvo tardomas ir kalinamas dvejus metus, o 1991 metais išėjo į laisvę. Teismas nusprendė, kad Silvestras savo bausmės laiką iškalėjo tardymo izoliatoriuje. Per tą laiką Silvestro brigadoje įvyko reikšmingų permainų. Likę be vado, dalis Timofejevo žmonių įsiliejo į Solncevo ir kitas brigadas. Silvestrui išėjus į laisvę, jo brigada vėl susibūrė. Be to, jo žmonės atsivedė ir dalį „solncevinių“. Silvestro santykiai su „solnceviniais“ atšalo. Kaip tvirtino daugelis liudininkų, Timofejevui nepatiko, kad buvę jo sąjungininkai susitaikė su čečėnų grupuotėmis. Net likęs be galingos „solncevinių“ paramos, Silvestras kelis kartus sėkmingai susikovė su čečėnais Caricino tvenkinių rajone ir perėmė Sevastopolio prospekto kontrolę. Po šių įvykių Silvestras aktyviai pradėjo legalų verslą, tam tikslui užregistravo ofšorinių įmonių tinklą Kipre. Remiantis kai kuriais duomenimis, jis savo grupuotės pinigus investavo į Rusijos naftos gavybos įmones. Kelis verslo projektus jis įgyvendino kartu su Otariu Kvantrišviliu. Be to, Silvestras suartėja su vagimis ir autoritetais, kaip antai: Parašu, Petriku, Zacharu, Ciruliu ir Japončiku. Juos visus vėl suvienijo neapykanta į Maskvą įsiveržusiam „laukiniam Kaukazui“. Timofejevo vadovaujama „orechovinių“ brigada aktyviai bendradarbiauja su „goljanoviniais“, Lenino rajono ir Tagankos brigadomis. Be to, šiose grupuotėse Silvestras yra laikomas neginčijamu autoritetu. Kai kuriais duomenimis, tuo metu keletas slavų vagių Silvestrui pasiūlė tapti įteisintuoju vagimi, tačiau dėl nežinomos priežasties jis to atsisakė. Beje, Silvestro draugui Boriai-Antonui šio titulo nutarta nesuteikti, nes anksčiau jis buvo dirbęs VRM sistemoje gaisrininku (gaisri-

ninkai priklausė Vidaus reikalų ministerijai). Nepaisant to, Timofejevas beveik visuomet dalyvaudavo visuose vagių suėjimuose, ir jo nuomonės buvo paisoma.

JAPONČIKO IŠLAISVINIMAS

Šalies kriminaliniame pasaulyje tų metų lapkričio mėnesį nutiko svarbus įvykis – penkeriais metais anksčiau nei priteista iš Irkutsko srities Tuluno kalėjimo buvo paleistas Viačeslavas Ivankovas, garsusis Japončikas. Šis įvykis taip pat yra susijęs su Kalinos mirtimi ir sustiprėjusiomis kaukaziečių grupuočių pozicijomis. Be to, kad V. Ivankovas būtų anksčiau paleistas į laisvę, tarpininkavo gana įtakingi žmonės, kaip antai: daktaras Sviatoslavas Fiodorovas, Aukščiausiojo Teismo Pirmininko pavaduotojas A. Merkuševas, du kartus V. Ivankovo byloje pareiškęs protestą. Daugelis teisėsaugos struktūrų atstovų Japončiką laikė rusų mafijos „krikštatėviu". Netikėtas jo grįžimas penkeriais metais anksčiau laiko Maskvos kriminalinėse struktūrose sukėlė daug triukšmo. Tuo metu VRM analitikai, taip pat daugelis kriminalinių struktūrų lyderių prognozavo, kad pasirodžius Japončikui Maskvoje iš naujo bus perdalijamos kriminalinių grupuočių įtakos sferos arba kils dar vienas karas su čečėnais.

Bet netrukus viskas pasisuko labai netikėtai. Paaiškėjo, kad Otaris Kvantrišvilis parūpino Japončikui tarnybinį užsienio pasą, ir šis išvyko iš pradžių į VFR, o vėliau – į JAV, kuriose ir liko. Kalbama, kad ten jis aplankė visus į užsienį gyventi išvykusius rusų verslininkus ir įkalbinėjo juos mokėti duoklę ne čečėnams, o slavų grupuotėms.

MANSURAS

Metų pabaigoje iš Butyrkos izoliatoriaus į laisvę išeina naujas asmuo, kuris ateityje į sostinės kriminalinį metraštį įrašys kruvinų puslapių.

Tuomet jis buvo vadinamas Sergejumi Mamsurovu, bet netrukus įgijo Mansuro pravardę. Sergejus Mamsurovas buvo neeilinė asmenybė. Regis, jis neturėjo rinktis kriminalinės karjeros. Turėjo nebaigtą aukštąjį išsilavinimą, vertėsi pusiau legalia prekyba, kūrė eiles ir mėgo klausytis klasikinės muzikos, buvo guvaus proto ir garsėjo kaip gan nekvailas žmogus. Be to, jis buvo kilęs iš tikrai neblogos šeimos: tėvas buvo jūrų laivyno karininkas, turėjo pirmojo rango kapitono laipsnį, motina – MVU dėstytoja. Nepaisant to, pats Sergejus Mamsurovas pasirinko kriminalinę „karjerą", tiesa, įteisintuoju vagimi taip ir netapo.

1991 metų lapkričio 4 d. nuskambėjo ir pirmasis B. Jelcino siūlymas sujungti į vieną struktūrą VRM ir KGB. 1991 metų lapkričio 14 d. Valstybės tarybos posėdyje buvo patvirtinta nauja sąjunginės VRM struktūra. Pagal ją buvo panaikintos nereikalingos aparato grandys, sumažintas pareigūnų skaičius. Paradoksalu, bet šios reorganizacijos metu iš VRM buvo atleistas patyręs kovos su organizuotu nusikalstamumu specialistas Aleksandras Gurovas. Jo 6-ąją kovos su organizuotu nusikalstamumu valdybą pavertė operatyviniu-paieškos biuru ir kartu su kitomis sujungė į kriminalinę milicijos tarnybą. Pirmasis SSRS vidaus reikalų ministro pavaduotojas Viktoras Jerinas laikraščio *Skydas ir kalavijas* puslapiuose aiškino taip: „Turėjau rimtų priekaištų 6-sios valdybos viršininkui. Pradėjęs dirbti naują darbą, į kurį mane iš tokių pačių pareigų RSFSR vidaus reikalų ministerijoje perkėlė po žinomų rugpjūčio įvykių (kaip patys suprantate, naujas paskyrimas man ypatingo džiugesio nekėlė), susipažinau su dokumentais, kuriuose atsispindėjo ankstesnių tarnybinių patikrinimų, atliktų Šeštojoje valdyboje, rezultatai. Jie man sukėlė rimtą nerimą." 1991 metų pabaigoje SSRS valstybė žlugo. Prasidėjo naujosios Rusijos era vadovaujant Borisui Jelcinui.

1992 METAI

1992 metų vasarį, iširus SSRS, Rusijos VRM buvo įkurta Vyriausioji kovos su organizuotu nusikalstamumu valdyba (VKONV), susijusi su specialiosiomis tarnybomis ir su jomis koordinuojanti savo veiklą. Nuo 1992 metų liepos taip pat atsirado ir regioninės kovos su organizuotu nusikalstamumu valdybos RKONV, pavaldžios Vyriausiajai vidaus reikalų valdybai (VVRV), rajonų vidaus reikalų valdyboms (VRV). Buvo įkurti VRM ir Vidaus reikalų skyriams pavaldūs specialieji padaliniai, atsakingi už transportą, bausmių atlikimo vietų kontrolę, operatyvinę paiešką. Taip pat buvo įkurti VRM moksliniai padaliniai. VRM Tiriamajame komitete buvo įkurta Organizuotos nusikalstamos veiklos ir korupcijos tyrimo valdyba. Reikia pažymėti, kad 1998 metais Rusijos Federacijos Prezidentas VRM Tiriamajam komitetui suteikė dar didesnes galias kovoti su organizuotomis grupuotėmis.

NERAMUMAI LAIKINAJAME TARDYMO IZOLIATORIUJE

Gegužės 16-osios vakarą Krasnaja Presnios perkėlimo įstaigoje (Maskvos trečiajame tardymo izoliatoriuje) kilo masinės riaušės. Gindami apsaugininkų sumušto autoritetingo „liubercinio", Viačeslavo Šestakovo, garbę, 1500 sulaikytųjų niokojo duris, gultus ir išvietes. V. N. Šestakovas (pravarde Slyva, King Kongas) – ne kartą teistas aktyvus vienos Liubercų nusikalstamos grupuotės narys. Šeši „liuberciniai" buvo išsiųsti į kolonijas (grupuotės vadui Lazarevui pavyko pabėgti), o Šestakovo perkėlimas dėl nežinomų priežasčių užtruko. Per pasimatymą gavęs iš žmonos ciklodolio tablečių ir jų prisirijęs, Šestakovas labai įsiaudrino, pradėjo atgailauti dėl senų

nusikaltimų ir įvykdė naują: sumušė budinčio karininko veidą. Sumuštas karininkas iškvietė dviejų žmonių apsaugą, kuri pusę valandos mušė Šestakovą vėzdais. Grįžęs į kamerą, „liubercinis“ sukurstė kalinius surengti nepaklusnumo akciją. Šiam raginimui, beldimu perduotam visiems sulaikytiesiems, buvo plačiai pritarta. Akcija prasidėjo 20:00 ir tęsėsi tris valandas. 1500 kalinių laužė duris, gultus, daužė tualetus. Įvykio liudininkai pasakoja, kad maištininkai „daužė langus, ardė grotas, gultus, čiužinius ir santechniką“. Dėl visa pikta buvo iškviestas OMON būrys (80 žmonių), bet malšinant maištą nedalyvavo; prižiūrėtojai susitvarkė patys. Per maištą ir jį malšinant aukų nebuvo.

KRIMINALINĖ STATISTIKA

1992 metų gegužę Rusijos saugumo ministerijos Maskvos ir Maskvos srities valdybos viršininkas Jevgenijus Savostjanovas paskelbė duomenis apie sostinės didžiųjų banditų grupuočių skaičių ir sudėtį. Remiantis šiais duomenimis, didžiausia ir įtakingiausia Maskvos nusikalstama grupuote pripažinti čečėnai. Ją sudarė apie 400 aktyvių smogikų. Toliau rikiavosi: azerbaidžaniečių (300 žmonių), Solncevo (230), armėnų (150) ir Kazanės (100) grupuotės. J. Savostjanovo žodžiais, labiausiai organizuotas ir pelningiausias nusikalstamos veiklos baras – narkotikų verslas. Beje, 90 procentų Maskvos narkotikų rinkos valdo pietinių regionų atstovai.

Apie slavų ir kaukaziečių (čečėnų) grupuočių karą vyriausiasis Maskvos čekistas nieko nepasakė, tačiau tai jokiu būdu nereiškė, kad tokio karo nebuvo. Vis dėlto J. Savostjanovas garsiai pareiškė, kad, dalyvaujant Rusijos saugumo ministerijos Vyriausiajai vidaus reikalų valdybai ir VRM, numatoma sudaryti specializuotą operatyvinę grupę, kuriai bus keliama vienintelė užduotis – vieną po kitos likviduoti nusikalstamas Maskvos grupuotes.

ĮTEISINTOJO VAGIES KALINOS NUŽUDYMAS

Neabejotinai svarbus 1992 metų kriminalinis įvykis buvo Viktoro Nikiforovo, labiau žinomo Vitios Kalinos pravarde, nužudymas. Buvo kalbama, jog jis – Japončiko įsūnis. Sklido gandai, kad Japončikas iš tikrųjų buvo jo tėvas. Neva Vitia buvęs nesantuokinis jo ir Suchariovkos aludės vedėjos sūnus. Kad ir kaip ten būtų, Japončikas visais būdais ir visada Kaliną globojo. Kalina gimė 1963 metais, o tikrasis jo tėvas, remiantis jo tvirtinimu, buvo žymus kompozitorius. Pats Kalina visa gyvenimą linko prie muzikos. Vitia buvo artimai pažįstamas su garsiuoju Rusijos dainininku Josifu Kobzonu. Kalina buvo storulis, geraširdis žmogus, nelabai tiksliai laikėsi vagių įstatymų, kuriuos jo vyresnieji kolegos labai gerbė. Kalina gyveno prabangiai, nesibodėjo sudaryti neteisėtų sandėrių. Įdomus buvo Kalinos požiūris į vagių įstatymų nuostatas – neigti prabangą ir nedalyvauti versle. Paklaustas apie tai, Vitia Kalina yra sakęs: „Ar aš kvailys, kad sėdėčiau už „palėpę“ (žodis „palėpė“ yra suprantamas, kaip vagių „viršūnėlės“). Maskvoje jam priklausė keli restoranai, tarp jų ir gana garsus „Aist*“, veikęs Malaja Bronajos gatvėje. Gyvenimu besidžiaugiantis Kalina buvo vagių „visuotinio broliavimosi“ idėjos, o ne kruvinų kovų šalininkas. Labai dažnai, būdamas su draugais restoranuose, jis keldavo taurę už „vagių broliavimąsi“. Kalina turėjo savo požiūrį į etninį klausimą. Kai 1991 metų rudenį Kijeve vykusioje didžiojoje vagių sueigoje buvo kuriama slavų vagių strategija kovojant su „juodosiomis gaujomis“, dauguma vagių pasisakė už karą, o Kalina protestavo. Jis palaikė naudingus ir artimus ryšius su kaukaziečių grupuočių vadeivomis, tarp kurių buvo ir Rafikas Bagdasarianas. Vis dėlto vagių ir banditų taikdariu Kalina

---

*Rus. *aist* – gandras.

netapo, nes 1992 metų vasario 8 d. į jį buvo pasikėsinta, ir Kalina buvo nužudytas. Didelėje laidotuvių procesijoje dalyvavo daug kriminalinio pasaulio elito atstovų. Iki 1995 metų Kalinos nužudymas nebuvo išaiškintas. Buvo keliamos įvairios versijos. Viena jų – konfliktas su viena Leningrado nusikalstama grupuote, kita – kaltinimai Kalinai, neva jis pasisavino dalį bendrosios vagių kasos pinigų.

PASIRUOŠIMAS NAUJAM KARUI SU ČEČĖNAIS

Tuo metu Japončikas pradėjo ruoštis naujam karui su čečėnais. Dar prieš atvykdamas jis per Frolą (Sergejų Frolovą), Balašichos organizuotos nusikalstamos grupuotės lyderį, pasiūlė kolegoms iš kitų grupuočių susirinkti ir aptarti naują karo su čečėnais planą. Pagal gaujų aplinkos duomenis, karui pradėti buvo reikalingos dvi sąlygos: „Pirmoji – tegul milicija ir KGB atriša mums rankas, ir mes per vieną naktį išvalysime miestą. Antroji – būtinas autoritetas, gebantis vadovauti koviniams veiksmams.“ Vyriausiojo vado vaidmens ėmėsi Japončikas. Kaip tvirtina milicininkai, 1992 metų vasarą vykusioje banditų sueigoje Japončikui tokios pareigos buvo suteiktos ne tik už parodytą karo iniciatyvą, bet ir už tai, kad kvietė išplėsti kovinių veiksmų zoną – „išstumti priešus iš visos Rusijos“. Kitaip nei Silvestras (ir kad nenutekėtų informacija), Japončikas pasiūlė tokią taktiką: naikinti čečėnų lyderius lėtai, bet užtikrintai. Tad tik per vieną mėnesį netoli 2-ojo Šeremetjevo oro uosto milicijos pareigūnai nuolat rasdavo negyvų kaukaziečių.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Spalio 19-ąją Bagrickio gatvėje (Kuncevo rajonas) prie 12 namo septyniais automato šūviais buvo nužudytas Vladimiras Tolmačiovas, bokso sporto meistras, kooperatyvo ir mažosios įmonės „Tisė“ savininkas,

Kuncevo banko akcininkas. Tolmačiovas buvo nužudytas už tai, kad kaukaziečiams nemokėjo duoklės.

Spalio 20-ąją Didžiajame Čerkasų skersgatvyje (miesto centre) nužudytas verslininkas Vladimiras Nikitinas, o jo draugas Borisas Markinas sunkiai sužeistas; tą pačią dieną Stromynkoje, prie 21 namo sužeistas Turgamas Gambarianas. Pas nukentėjusįjį buvo rasta 50 tūkstančių rublių ir 8000 dolerių.

Spalio 22-ąją prie metro stoties „Jugo-Zapadnaja" nežinomi asmenys automatu sužeidė keturis kaukaziečius ir, įsėdę į baltą mersedesą, nuvažiavo; spalio 26-ąją Leningrado plente keturi rusų smogikai automatais iš arti apšaudė du kaukaziečių grupuočių kontroliuojamus prekybos kioskus. Kaip matyti, kova buvo permaininga. Pirmąją žvalgybą mūšiu atliko „balašichiniai", rugpjūčio pabaigoje nužudę keturis čečėnus už tai, kad jie pasikėsino į Frolo žemę. Tačiau, nepaisant Japončiko plano, kare kol kas žūna tik viduriniosios grandies banditai. Kitos grupuotės manevruoja trečiajame ešelone. Pavyzdžiui, Ostankino gauja susijungė su „dolgoprudniniais" ir susirėmimų metu stengiasi likti nepastebėti. Ramensko gaujos vadai pareiškė esą pasirengę parūpinti naujų smogikų. „Domodedoviniai" paprašė čečėnų nežaisti su ugnimi, t. y. nesirodyti jų teritorijoje (Domodedovo oro uoste, Varšuvos ir Nagatino automobilių technikos centruose). Solncevas tyli, ir tai visiškai suprantama. Tyli ir milicija, tik stebi, kas vyksta (galima sakyti, kad pirmoji banditų sąlyga karui pradėti įvykdyta).

POKYČIAI KRIMINALINIAME PASAULYJE

Iki tol jau daugelis grupuočių buvo sukaupusios gana daug pinigų, kuriuos reikėjo kur nors investuoti. Nemažai grupuočių įsteigė pramoninių prekių turgavietes, vėliau pinigus investavo į pramogų verslą, atidarė naktinius klubus, restoranus ir kazino. Vėliau, kai Maskvoje

lyg grybai po lietaus ėmė dygti finansinės piramidės, sėbrai ėmėsi jas globoti. Kitas svarbus reiškinys sostinės gyvenime buvo saugos struktūrų – privačių saugos bendrovių (PSB) atsiradimas. Sėbrai irgi jomis naudojosi, už pinigus pirkdavo smogikui apsaugininko, turinčio teisę nešiotis ginklą, pareigas. Buvo kalbama, kad tokia paslauga kainavo 5–10 tūkstančių JAV dolerių. Ir daugelis kriminalinių struktūrų lyderių ir autoritetų tapo PSB apsaugininkais.

Be to, pastaruoju metu į Maskvą plūstelėjo kelios kitų miestų grupuotės. Kai kurios jų pradėjo bendradarbiauti su Maskvos grupuotėmis, ėmėsi smogikų, žudikų pareigų arba tiesiog tapo patrankų mėsa. Atvykus brigadoms iš periferijos, sostinėje brendo naujas kriminalinių jėgų įtakos perskirstymas.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Gruodžio 2, VII Rusijos liaudies deputatų suvažiavimo atidarymo dieną, Maskvos milicija surengė plataus masto operaciją motelyje „Solnečnyj". Tą dieną motelio restorane buvo švenčiamas įteisintojo vagies Zacharo gimtadienis. Į šias iškilmes buvo pakviesti keturi įteisintieji vagys – Petrikas, Parašas, Savoska ir Goga, taip pat tokios Maskvos garsenybės, kaip Silvestras, Slyva ir daugelis kitų. Iš viso pobūvyje dalyvavo 80 žmonių. Iš jų 18 tuo metu buvo besislapstantys bėgliai, kurių buvo paskelbta federalinė paieška. Ir visą šią šutvę devintą valandą vakaro Maskvos OMON pareigūnai paima, kaip sakoma, į nelaisvę. Buvo sulaikyti 68 žmonės. Pas du jų rasta narkotikų, pas vieną – ginklas. Tiesa, po kelių dienų dauguma sulaikytųjų buvo paleisti, nes nebuvo jokių kriminalinių įkalčių.

KRIMINALINĖ STATISTIKA

1992 metais Maskvos gatvėse banditai surengė 29 ginkluotus tarpusavio susirėmimus. 18 žmonių buvo nužudyta, 47 sužeisti. Nuo šių metų pradžios grupuotės kovodamos aiškinosi santykius, dėl to žuvo 6 žmonės, 11 buvo sužeisti. Beveik visos atvykėlių organizuotos nusikalstamos grupuotės užsiima reketu, tačiau kiekviena turi savąją specifiką ir įtakos sferas.

1993 METAI

Metų pradžioje buvo akivaizdu, kad nusikalstamumas sostinėje sparčiai didėja. Jau veikė daugiau nei dvidešimt stambių nusikalstamų grupuočių ir daugybė smulkių neregistruotų brigadų, vienijančių kiemų, nedidelių gatvių sėbrus, kurie taip pat įnešė savąjį indėlį į sostinės kriminogeninės padėties plėtrą. 1993 metais bendroji kriminogeninė padėtis artėjo prie kritinės ribos. Sostinės kriminalinį pasaulį buvo galima lyginti su vaikiška įvairiaspalve mozaika, susidedančia iš atskirų dalelių – nusikalstamų grupuočių su savaisiais smogikais.

Iš pradžių Maskvos nusikalstamos grupuotės formavosi pagal jų įkūrėjų gyvenamąją vietą ir pradines įtakos zonas. Netrukus sostinės grupuočių įtakos sferos tapo nenuspėjamos. Konkreti struktūra patekdavo po kurios nors grupuotės „stogu" jau nepriklausomai nuo jos buvimo vietos. Pasitaikė atvejų, kai verslo įmonė turėjo kelis „stogus". Pavyzdžiui, vieną žinomą drabužių turgų taikiai globojo 17 brigadų!

PIRMIEJI „STOGAI"

Kriminaliniai „stogai" – tik Rusijai būdingas reiškinys. Vienam seniausių ir nusikaltėlių aplinkoje labiausiai gerbiamų įteisintųjų vagių, dabar jau mirusiam Čerkasui, priskiriamas posakis, apibūdinantis kriminalinio pasaulio santykių su pogrindiniais sovietiniais milijonieriais esmę: „Imk iš to, iš kurio yra ką imti. Imk ne viską, nes žmogaus kantrybė turi ribas. Pasitelk mentus, juk jie šiukšlių iš namų nenešios."

Sovietinių laikų sėbrai griežtai laikėsi šios koncepcijos, kol savi koreikos* nepradėjo inkšti ir nepaprašė pasigailėti. Tuomet, dar 1976 metais, mažame Stavropolio krašto miestelyje Georgijevske į sueigą susirinko keletas autoritetingų vagių. Šio susitikimo organizatoriai buvo vadinamieji „cechininkai" – šešėlinės ekonomikos atstovai. Susitikime buvo sutarta bendradarbiauti. Sėbrai, mainais pasižadėdami užtikrinti saugumą, reikalavo, kad jiems būtų mokama nuo 15 iki 20 procentų nuo visų „cechininkų" pajamų. Buvo suderėta dėl 10 procentų. Abi pusės sutarė, kad toks susitarimas galios tik pietinėje SSRS dalyje. Taip atsirado pirmieji „stogai".

Banditų „stogai". Dešimto dešimtmečio pradžioje nė vienas televizijos kriminalinis siužetas jau neišsivertė be žodžio „reketininkas". Kiekvienas mokinukas neužsikirsdamas galėjo išvardyti jų darbo metodus: kioskų deginimas, kankinimas karštu lygintuvu, pirštų kapojimas, žmonių grobimas. Kalbant teisiniais terminais, reketas – tai sistema, kai smulkieji verslininkai ir prekeiviai yra bauginami, kad bus kankinami, žudomi, jų įmonės bus deginamos ir siaubiamos, šitaip prievartaujant nuolat mokėti pinigus. Raumeningi skustagalviai, vilkintys Turkijoje pagamintus sportinius „Adido" kostiumus, netrukus tapo gatvėse įprastu reiškiniu. Remiantis oficialia teisėsaugos organų statistika, tais metais beveik 90 procentų visų pradedančiųjų verslininkų nuolat mokėjo duokles sėbrams.

Ilgainiui dauguma sparčiai veiklą plečiančių verslininkų atsikratė klasikinių banditiškų reketininkų: arba išsipirko, arba atsilaikė, padedami saugumo tarnybų ir specialiųjų pajėgų. O protingiausi kriminalinio pasaulio lyderiai patys pradėjo investuoti. Banditų „stogai" nesiderina su gamybos plėtra. Vos tik verslininkai tai suvokė, iškart

---

*Užuomina į Ilfo ir Petrovo knygos „Aukso veršis" personažą Koreiką.

pradėjo kurti savąsias saugos tarnybas, kurioms vadovauti ėmėsi buvusieji VRM ir KGB pareigūnai. O šiose struktūrose dar dirbantys jų bendradarbiai puikiai žinojo, kad išėję į pensiją jie lengvai ras darbą pas buvusius kolegas, todėl noriai jiems padėdavo – net nepaisydami nustatytų taisyklių ir dažnai kenkdami tarnybiniams interesams. Nuo 1993 iki 1998 metų privačių saugos įmonių skaičius Rusijoje išaugo 4,5 karto, saugumo tarnybų – beveik 2 kartus. „Mėlynųjų" (banditų) „stogų" era baigėsi dešimto dešimtmečio viduryje. Ilgainiui sėbrai neteko didžiosios šio verslo dalies. Tuos, kurie labai priešinosi, rasdavo negyvus su peršautomis galvomis. Kiti skubiai išvyko iš Rusijos arba dosniai pasidalijo. Kaip milicijos pareigūnams visgi pavyko išstumti banditus iš prestižiškiausių „stogų"?

Kartą sėbrams atvykus pas „globojamąjį" verslininką, šis netikėtai pareiškė daugiau duoklės nebemokėsiąs. Šiems labai pasipiktinus, prekeivis paaiškino dabar turįs kitą „stogą" ir davė telefono numerį; atseit, aiškinkitės patys. Būdavo skiriama sueiga, į kurią sėbrai vykdavo naujais užsieniniais automobiliais ir pasikvietę pastiprinimą... Kaip jie nustebdavo sutartoje vietoje išvydę nupiepusį vyruką, kuris šiems ištiesdavo milicijos majoro tarnybinį pažymėjimą.

Raudonieji „stogai". Gana didelė „stogų" verslo dalis atiteko PSB (privačioms saugos bendrovėms), kurios iš esmės yra „raudonųjų stogų" atmaina. PSB sudaro sutartis su įmone dėl oficialiai vykdomos apsaugos. Visos apsaugos techninio aprūpinimo išlaidos, suprantama, tenka verslininkui. O PSB tariasi su milicijos „pagalbininkais" ir atsidėkoja pagal žinomą schemą. Kadangi daugeliu atvejų privačiose apsaugos bendrovėse dirba buvę teisėsaugos organų darbuotojai, dėl to nekyla jokių sunkumų.

Esama PSB, kurios iš anksto kuriamos atlikti „stogų" funkcijoms. Jos sudarytos iš FST, Užsienio žvalgybos tarnybos (UŽT) ir kitų soli-

džių organizacijų. Joms nereikia nieko saugoti – pakanka pamojuoti pažymėjimais ir pagrasinti galimais rimtais nemalonumais. Keičiant „stogą" jo paslaugų kaina net gali sumažėti, jei viskas vyksta geranoriškai. Jei tenka panaudoti jėgą arba kelti baudžiamąją bylą, kaina smarkiai išauga.

Mentų (milicininkų) „stogai". Dar neseniai vieni įtakingiausių „stogų" buvo tie, kuriuos siūlydavo RKONV pareigūnai. Šių specialiųjų padalinių pareigūnai vykdomų operacijų metu „įveikdavo" kitų „stogų" tvirtoves, juos „uždusindavo" arba iškeldavo kriminalines bylas ir išsyk po savo sparnu priglausdavo išlaisvintus prekeivius. Vėliau bylos būdavo numarinamos, o jei reikėdavo – vėl atnaujinamos, tokia taktika padėdavo visada kontroliuoti padėtį. Kartais RKONV pareigūnai veikdavo kartu su mokesčių policija, čekistais ir kovos su ekonominiais nusikaltimais valdybos pareigūnais. Maskvoje, Peterburge ir kituose dideliuose miestuose jie kontroliavo visą stambųjį ir vidutinįjį verslą. RKONV pareigūnai lakstė užsieniniais automobiliais ir be skrupulų išsitraukdavo ginklus. Visagalio VRM ministro Vladimiro Rušailos laikais skųstis dėl „šabolovkinių" veiksmų buvo beviltiška. Vyresnieji broliai iš Lubiankos žvelgė į juos pavydžiai ir tyliai rinko kompromituojamąją medžiagą. Į Kremlių atėjus Piterio čekistams, kompromituojamosios medžiagos prireikė – „šabolovkiniai" buvo išvaikyti. Rušailo buvo išsiųstas į garbingą tremtį – Saugumo tarybą, o kelios valdybos – skubiai išformuotos.

Lubiankos „stogai". „Vyriausiuoju stogu" tapo FST. Pas čekistus būriais ėmė traukti verslininkai. „Lubiankiniams" eidavo skųsti ir milicininkų. Ne veltui uniformuotų „vilkolakių" byla buvo iškelta verslininkui Vadimui Rešetnikovui apsilankius Maskvos federalinėje saugumo tarnybos valdyboje. Lubiankoje jis papasakojo, kad jį terorizuoja Ypatingųjų situacijų ministerijos generolas Ganejevas ir

Maskvos kriminalinės paieškos („MURO") kovinė grupė. Čekistai džiaugsmingai griebėsi šios bylos. Jiems seniai niežėjo rankos duoti į nosį VRM „elitui". Pagal kitą versiją „vilkolakių" byla – paprasčiausias „stogo" perėmimas. Suimtųjų giminaičiai pasakoja, kad buvusiose kriminalistų pareigūnų įmonėse dabar nesiafišuodami šeimininkauja čekistai. Dauguma Maskvos „stogų teikėjų" buvo priversti „atsiduoti" čekistams. „Geriau pasidalyti verslą, nei pūti ant gultų", – nusprendė jie. Netrukus „brolelių" užrašų knygelėse operatyvininkai rasdavo nedviprasmiškų įrašų: „kuratorius", kaip antai 2002 metais nužudyto „Pekino" viešbučio direktoriaus Konstantino Georgijevo knygelėje. Milicijos kartotekoje Georgijevas buvo vadinamas Šiaurės Osetijos organizuotos nusikalstamos grupuotės lyderiu, pravarde Kazikas. Paaiškėjo, kad Kaziką kuravo Lubiankos pulkininkas. Įteisintieji vagys tokius ryšius nuo paprastų kriminalinių nusikaltėlių slepia kaip įmanydami. Neduok Dieve, sėbrai sužinos, kad autoritetas koketuoja su Lubiankos pareigūnais, zonoje jam tikrai bus apie tai priminta.

Šiais laikais triukšmingi ginčai tarp jėgos struktūrų vyksta labai retai. Viskas seniai padalyta. Naftos verslas, dujų gavybos pramonė, bankai ir kiti stambūs verslai – atiteko čekistams. Milicija čia nesikiša. Schema paprasta. Į banko ar didelio koncerno valdybą paskiriama aukšto čekistų pareigūno žmona (sūnus, duktė, brolis, dėdė). Verslininkams ir bankininkams tai naudinga. Pirma, niekas neprievartaus pinigų, antra, per vyrą (tėvą, brolį, sūnėną) visada galima sužinoti reikiamos informacijos apie konkurentus.

Kalbant apie kitus jėgos padalinius, gerai informuoti pašnekovai teigia, kad labiausiai patikimi „stogai" dabar yra Federalinės saugos tarnybos pareigūnai. Tiesa, norint, kad jie imtųsi saugoti, reikia rimtų rekomendacijų, o ir verslininkas turi atitikti jų pageidaujamą lygį.

Šiandien visus regionuose esančius „stogus" galima skirti į dvi pagrindines rūšis: banditų („mėlynuosius") ir valstybinius („raudonuo-

sius"). „Raudonieji stogai" dar skiriami pagal žinybinę priklausomybę: „valdininkų", „mentų", „apsaugininkų", „čekistų" ir kitų. Aišku viena: visi jie tarpusavyje labai susiję, jų darbuotojai gali būti iš įvairių draugiškų struktūrų, o jų įtaka, palyginti su banditais, labai didelė. Jie net gali užsiimti lobizmu ir paveikti reikalingus deputatus.

Suprantama, kad stambusis verslas ir naudojasi būtent „raudonųjų stogų" paslaugomis. Dabar „mėlyniesiems stogams" paliekami smulkūs prekeiviai, kai kurie vidutiniai verslininkai ir nelegaliojo („pilkojo") verslo atstovai: pavyzdžiui, nelegalios degtinės gamintojai, piratinių kompaktinių plokštelių, vogtų automobilių pardavėjai ir t. t. Dažnai verslininkams vienu metu tenka „dirbti" su abiejų tipų „stogais". O šie jau bendradarbiauja tarpusavyje. Nepaisant „stogų" įvairovės, pagrindinis jų darbo metodas yra spaudimas, naudojant jėgą. „Šefuojamieji" su jais reguliariai atsiskaito mokėdami fiksuotas sumas arba dalį nuo jų pajamų. Ši dalis svyruoja nuo 10 iki 60 procentų. Mokestis už „stogą", remiantis specialistų skaičiavimais, dabar gerokai – iki 30 procentų – viršija visų prekių ir paslaugų kainas. Verta priminti, kad dažnai „stogai" patys dirbtinai sukelia problemas. Dėl to jie susitaria su kitų jėgos struktūrų atstovais. Išsigandęs prekeivis, priremtas prie sienos, pavyzdžiui, mokesčių policijos pareigūno, skambina savo geradariams iš milicijos, ir šie bemat atvyksta į parduotuvę. Tada ir vieni, ir kiti dedasi nesą pažįstami. Po trumpų derybų savasis „stogas" pareiškia, kad, norint išspręsti keblumus, reikia papildomų išlaidų. Vėliau tie pinigai padalijami visiems operacijos dalyviams.

„STOGŲ" FORMAVIMO ETAPAI

1986–1989 m.– atsiranda banditų („mėlynieji") „stogai", prievartaujantys kooperatininkus.

1990–1993 m.– vidutinio dydžio verslo „stogų“ veikla, vykstant privatizacijai, tampa masiniu reiškiniu. Kaip „stogai“ veikia ir PSB. Kriminalinės jėgos įsilieja į stambųjį verslą.

1994–1996 m.– stambusis verslas galutinai tampa „stogų“ globotiniais. Atsiranda „raudonieji stogai“, kurie iš veiklos išstumia „mėlynuosius“. Susikuria įvairios asociacijos ir fondai, kaip priedanga pagelbėti jėgos struktūrų veteranams. 1994 metais nusikaltėlių leksikone radosi nauja sąvoka – deputato stogas. Nusikaltėlių pasaulis savo tikslams pradėjo aktyviai naudoti deputato neliečiamybę ir lobizmą. Remiantis kai kuriais duomenimis, jau 1995 metais Generalinė Rusijos Federacijos prokuratūra pareiškė konkrečias pretenzijas 16 deputatų, kurie, pasibaigus kadencijai, buvo patraukti baudžiamojon atsakomybėn.

1997–1999 m.– iš stambiojo verslo visiškai išstumiama „mėlynųjų stogų“ monopolija. Dauguma verslininkų pradeda naudotis abiejų tipų „stogų“ paslaugomis.

2000–2002 m.– įmonės pradeda samdyti išsyk kelis „raudonuosius stogus“. Labiausiai paplito tokie „stogų“ deriniai: muitinė–FST, mokesčių policija–milicija.

2002 m. – iki dabar – veikia valdininkų ir prokurorų „stogai“. „Prokurorų stogų“ pavyzdžiu gali būti vadinamoji Pamaskvio nelegalių kazino byla. Didelės įtakos šalies gyvenimui tebeturi galingos finansinės grupuotės (susivienijimai). Padedamos korumpuotų teisėjų ir prokurorų, jos sprendžia sau svarbius ekonomikos klausimus.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Naujųjų, 1993 metų pradžia Maskvoje, kaip įprasta, buvo pažymėta susišaudymais. Sausio 4 Delegatskajos gatvėje dvi jaunuolių grupės (po 4 kiekvienoje) surengė susišaudymą nė neišlipę iš automobilių. Šio susi-

šaudymo metu keturi vaikinai buvo sužeisti. Juos sulaikė į įvykio vietą po kelių minučių atvykę milicijos pareigūnai.

SOSTINĖS MILICIJOS PAREIGŪNŲ PASITARIMAS

Sausio 6 „Oktiabrj" kino teatre teisėsaugos organų vadovai ir Maskvos meras Jurijus Lužkovas susitiko su sostinės milicijos karininkais ir aptarė priemones kovai su nusikalstamumu stiprinti. Šiame susitikime kalbėjo Rusijos saugumo ministras Viktoras Baranikovas, Rusijos vidaus reikalų ministras Viktoras Jerinas ir Maskvos vyriausiosios vidaus reikalų valdybos viršininkas Vladimiras Pankratovas. VVRV viršininkas konstatavo, kad padėtis mieste yra labai rimta ir ją privalu kuo skubiau keisti. Viktoras Jerinas savo pranešime pažadėjo atleisti visus milicininkus, kurie užsiims komercine veikla ir šoks pagal verslininkų dūdelę. Jiems bus pasiūlyta dirbti privačiais detektyvais. Jerino žodžiais tariant, Maskva tapo tikru mafijos poligonu. Ministras pagrasino bausti tuos, kurie dangstys nusikaltimus, ir ragino susirinkusiuosius aiškiai susivokti, kas yra miesto šeimininkas – nusikaltėliai ar teisėta valdžia. Ministras pranešė, kad jau pasirašė įsakymą skirti sostinės milicijai 300 operatyvinių darbuotojų etatų, 50 – tyrėjų ir 200 etatų specialiajam būriui.

KORUPCIJA

Organizuotų nusikalstamų grupuočių lyderiai vis dažniau ėmė mąstyti apie tai, kaip sumažinti savo darbo riziką ir išvengti susidūrimų su milicija. Labiausiai paplitęs ir patikimas būdas – papirkti milicijos, prokuratūros ir teismų pareigūnus.

Tai padėdavo sužlugdyti daugelį milicijos operacijų ir sėkmingai išvengti baudžiamojo persekiojimo. Reikia pažymėti, kad šioje srityje

daugelis ONG pasiekė nemažų laimėjimų. Dalis operatyvininkų ne tik įspėdavo banditus apie būsimas operacijas ar gaudynes, bet ir pagal užsakymus sulaikydavo ir persekiodavo konkuruojančias organizuotas nusikalstamas grupuotes bei brigadas.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Nepraėjo nė trys dienos po milicininkų pasitarimo, o Maskvą vėl sudrebino automatų šūviai. Naktį iš sausio 8 į 9 Solnceve, 1006-osios mokyklos pastate, buvo nužudyti trys ir sužeisti du žmonės. Tarp nužudytųjų buvo ir „SAK" įmonės direktorius (jie mokyklos pastate buvo įrengę suomišką pirtį ir sporto salę).

Sausio 14-osios naktį Taikos prospekte prie „Lelj" kavinės „Mazutkos" nusikalstamos grupuotės nariai, važiuodami taksi, susidūrė su keliais abchazų tautybės jaunuoliais. Abchazai stovėjo ant kelio ir stabdė pravažiuojančius automobilius. Sustabdė ir tą automobilį, kuriuo važiavo „Mazutkos" žmonės. Netrukus tarp dviejų kompanijų kilo kivirčas, vėliau peraugęs į muštynes... „Mazutkos" žmonės išsitraukė peilius, nupjautvamzdį, ir du abchazai bemat buvo nužudyti.

Vien 1993 metų sausį Maskvoje buvo įvykdyti 47 nusikaltimai, kuriuose dalyvavo organizuoti nusikaltėliai (prieš mėnesį, 92-ųjų gruodį – 39 nusikaltimai).

UŽSAKOMOSIOS ŽMOGŽUDYSTĖS

Devinto dešimtmečio pradžioje užsakomosios žmogžudystės, kaip problemos sprendimo būdas, kriminaliniame pasaulyje labai išpopuliarėjo. Teisėsaugos organų duomenimis, vien tik 1992 metais buvo įvykdyta daugiau kaip 100 verslininkų ir kriminalinių šulų žmogžudysčių, 1993-aisiais šis skaičius išaugo iki 250, o 1994-aisiais – iki 500!

Daugėjant užsakomųjų žmogžudysčių, kriminalinio pasaulio leksikone atsiranda žodis „kileris“ – žmogus, vykdantis užsakomąją žmogžudystę. Bet kileriai paprastai buvo anonimai. Grupuotės dažniausiai samdė kilerius „gastrolierius“, atvykusius iš kito miesto, dar geriau – iš buvusios broliškosios respublikos. Dažnai užsakymą įvykdžiusį kilerį nužudydavo jį pasamdžiusieji, siekdami paslėpti visus pėdsakus. Kileris – pavojinga, kvailiams netinkama profesija, nes čia rizikuojama svarbiausia vertybe – paties kilerio gyvybe. Todėl, planuodamas operaciją, kileris įvertina kiekvieną smulkmeną – objekto judėjimo maršrutą, jo įpročius, charakterį, dienotvarkę, ryšius, apsaugos pobūdį. Bet kokia klaidelė gali sužlugdyti sumanymą. Samdomųjų žudikų-kilerių vizitine kortele tapo kontrolinis šūvis aukai į pakaušį, kad užduotis būtų įvykdyta šimtu procentų. Be kontrolinio šūvio dabar paprastai neišsiverčia nė vienas vykdytojas.

1993 metų įvykiai sukrėtė nusikalstamą pasaulį. Per juos neaiškiomis aplinkybėmis vienas po kito žuvo trys dešimtys įteisintųjų vagių. Jų vardus žinojo kiekvienas „zekas“ ir netgi nedidelį stažą turintis eilinis operatyvininkas: Gaublys, Arsenas Mikeladzė, Sultanas, Jerevano Goga, gruzinų klano lyderis Kvežo Pipija. Keistomis aplinkybėmis dingo kriminalinio pasaulio lyderis Sergejus Kruglovas, pravarde Serioža Barzda. Vėliau – žinomi įteisintieji vagys Rezo, Puškinas, Sadikovas, Basakojis, Noginsko vagis Vitia Žvėris, autoritetai Vaidonas, Zuikis, Paša Gimtasis, Anglas, Leonidas Zavadskis, Viktoras Koganas, labiau žinomas Žydo pravarde. Buvo nušautas žinomas Baumano autoritetas Vladislavas Vaneris. Dar žuvo ir daug kitų lyderių.

KRIMINALINIAI KONFLIKTAI

1992 metais Maskvos pietinėje dalyje įsiplieskė tikras karas tarp Orechovo, Nagatino ir Podolsko grupuočių. Karas iš tiesų buvo nuož-

mus ir kruvinas. 1993 metų vasario mėnesį kavinėse „Kaširskoje" ir „Kiparisas" buvo nužudyti šeši Orechovo grupuotės nariai. Tačiau „orechovinių" tai nesustabdė, ir tų pačių metų balandį Jeleckajos gatvėje jie susidorojo su penkiasdešimtmečiu Maskvos autoritetu Viktoru Koganu (pravarde Žydas) bei jo asmens sargybiniu.

Praėjusią savaitę Maskvos Vyriausioji vidaus reikalų valdyba užregistravo susišaudymų protrūkį. Be to, kaip matyti iš suvestinių, kautynės baigėsi didele čečėnų persvara. Ir štai kodėl. Patyrę pirmuosius nuostolius, čečėnai suvokė, kad prieš juos vėl vykdomas genocidas, ir ėmėsi neatidėliojamų gynybos veiksmų. Visi jų lyderiai vėl pakeitė gyvenamąją ir susitikimo vietas, ėmė lankytis ir išgėrinėti kituose restoranuose, važinėti automobiliais kitais numeriais. Dar aktyviau čečėnai pradėjo išduoti milicijai savo konkurentus. Pirmasis vos nenukentėjo Frolas, sulaikytas įtarus jį nelegaliai laikant ginklą. Bet jo kaltės įrodyti nepavyko, ir po dešimties dienų Frolas buvo paleistas.

Negana to, kad palaikė ryšius su milicija, čečėnai į darbą paleido ginklus. Be to, ėmė šaudyti rusų banditų įbaugintus verslininkus, kurie liovėsi čečėnams mokėję pinigus. Bet kurio karo rezultatus galima nuspėti iš anksto. Žus žmonės. Kalti ir nekalti.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Vasario pabaigoje Kremliuje vykusiame pasitarime paskelbtas karas nusikalstamumui kovą jau įgavo konkrečių bruožų. Antai Maskvoje milicija pastebimai suaktyvino veiksmus prieš sostinės nusikalstamas grupuotes. Kovo 3-ąją „Aist" kavinėje, kuri veikė Malaja Bronajos gatvėje, pareigūnai sužlugdė slavų ir azerbaidžaniečių gaujų susirėmimą. Dar vasario pabaigoje slavų grupuočių lyderiai bendrame susibūrime nusprendė priversti azerbaidžaniečius laikytis tvarkos, o kovo 3-ąją „Aist" kavinėje buvo numatyta triukšminga šios kampanijos akcija. Tačiau vis-

kas baigėsi tik vieno žmogaus, pas kurį buvo rastas ginklas, sulaikymu.

Kovo 4-ąją Maskvos kriminalinės paieškos būrys („MURO"), kovojantis su banditizmu, talkinant keliems VAI valdybos automobilių paieškos skyriaus bendradarbiams, sulaikė Liubercų grupuotės prievartautojus.

Kovo 11-ąją koviniai veiksmai vėl persikėlė į Maskvą. Prie „Ladogos" kavinės, audringai aiškinantis santykius, buvo susprogdinta granata, kurios skeveldros sužeidė tris žmones. Reikia pažymėti, kad tomis dienomis sostinės gatvėse ir kituose Rusijos miestuose pasigirstantys sprogimai toli gražu nebuvo retenybė. Pavyzdžiui, kovo 8 Maskvoje buvo susprogdintas mažosios įmonės direktoriaus Sergejaus Sošniako automobilis, o kovo 10 – Rusijos armijos majoro Boriso Ivanovo automobilis.

Kovo 11-ąją „MURO" kovos su banditizmu skyriaus darbuotojai sulaikė dar vieną reketininkų grupę, kontroliavusią CASK turgavietę. Šiai grupuotei vadovavo autoritetas, pravarde Mansuras, prieš metus iš Butyrkos išėjęs į laisvę. Jo žmonės kiekvieną savaitę iš vietinių prekeivių ir turgaus administracijos surinkdavo nuo 3 iki 5 milijonų rublių.

Krylatskojės rajone buvo sužlugdytas ginkluotas dviejų tarpusavyje kovojančių grupuočių kovinis konfliktas. Jų atstovai suvažiavo į aikštelę priešais „Krylatskojės" sporto komplekso irklavimo kanalą. Ir tuo metu juos visus sulaikė Maskvos kriminalinės paieškos operatyvininkai. Iš automobilių salonų ir bagažinių milicininkai surinko šaltuosius ir šaunamuosius ginklus, beisbolo lazdas ir metalinius strypus. Iš viso buvo sulaikyta 11 žmonių. Tačiau jei Krylatskojėje buvo apsieita be muštynių ir šaudymo, tai prie „Kantemirovskajos" metro stoties naktį iš kovo 11-osios į 12-ąją aidėjo šūviai. Ten santykius aiškinosi čečėnai su osetinais, ir čečėnams labiau pasisekė: du jauni osetinai buvo sužeisti.

MASKVOS REGIONINĖ KOVOS SU ORGANIZUOTU NUSIKALSTAMUMU VALDYBA

1993 metų vasario 17 Vidaus reikalų ministerijoje buvo pasirašytas įsakymas dėl Maskvos regioninės kovos su organizuotu nusikalstamumu valdybos (RKONV) įkūrimo. Po kelių dienų Šabolovkos gatvės šeštame name buvo įkurtas jos štabas. Nežinia, kam pirmajam kilo mintis įkurti atskirą milicijos padalinį – Regioninę kovos su organizuotu nusikalstamumu valdybą. Pirmasis šios organizacijos viršininkas buvo pulkininkas Vladimiras Borisovičius Rušaila.

Tuo metu miesto vidaus reikalų valdyboje naujasis darinys buvo vertinamas skeptiškai. Ir kai V. Rušaila pradėjo rinkti naujus pavaldinius, ne kiekvienas skyriaus, valdybos, padalinio viršininkas atiduodavo jam geriausius savo darbuotojus. Todėl į RKONV atėjo žmonės, neilgai dirbę VRM sistemoje ir dar nespėję niekuo pasižymėti. Tačiau V. Rušailos garbei reikia pasakyti, jog jis greitai, žinoma, ne be merijos pagalbos, RKONV pavertė šiuolaikine technika aprūpintu mobiliuoju padaliniu. Svarbiausias V. Rušailos nuopelnas buvo tas, kad jis savo pavaldiniams gebėjo įskiepyti nugalėtojų psichologiją, tad šie pajėgė spręsti sudėtingiausias ir bekompromises užduotis, taip pat nesutrikti neįprastomis aplinkybėmis. Be to, V. Rušailai pavyko įgyti visišką pavaldinių pasitikėjimą, nes tvirtai gynė visą savųjų užnugarį. Beveik visais atvejais, kai už tarnybinių įgaliojimų viršijimą arba dėl kitų nusižengimų pavaldiniams grėsė baudžiamosios bylos, jos niekada nepasiekdavo teismo. V. Rušailai pavykdavo savo kompetencijos lygyje jas užgniaužti, bet tik pradinėje stadijoje. RKONV tarnybos pareigūnai savo šefą už akių vadino Tėčiu.

PAŽYMA

Vladimiras Borisovičius Rušaila, milicijos generolas-pulkininkas. Gimė 1953 metų liepos 28 dieną Tambove. Milicijoje dirba nuo 1972 metų. Nuo 1988 iki 1993 metų vadovavo Maskvos kriminalinės paieškos šeštajam kovos su banditizmu ir organizuotu nusikalstamumu skyriui. Kaip tik Rušailos pastangomis buvo įkurta pirmoji RKONV (Regioninė kovos su organizuotu nusikalstamumu valdyba). Būtent Rušaila yra pirmasis, susigrūmęs su Solncevo, Tagansko, Koptevo ir kitomis grupuotėmis. Pas Rušailą pradėjo plūsti apsiginti norintys verslininkai. Protingi žmonės, kai kurie jų vėliau tapo žinomais oligarchais, patarė Vladimirui Borisovičiui, kad neblogai būtų „sustyguoti“ turtingųjų ir nuskriaustųjų santykius ir sukurti savanoriškų aukų fondą kovai su banditizmu. Kaip tarė, taip padarė. Naująjį darinį pavadino Padidėjusios rizikos profesinių grupių socialinės apsaugos fondu. Kiekvienas pareiškėjas jautė pareigą paaukoti tam tikrą sumą ir padėti kovotojams su mafija. Galiausiai net to nesitikėdami, RKONV pareigūnai patys tapo aukotojų „stogu“. Jų skriaudėjai buvo griežtai baudžiami įstatymų vykdytojų rankomis, o milicijos valdybos vadovų gerovė kilo kasdien. RKONV pareigūnus imta vadinti „šabolovkiečiais“. Rušaila pasirodė esantis susijęs su geradariais, ir jo tolesnė biografija nuo jo paties jau nebepriklausė. 1996 metais Anatolijus Kulikovas, VRM ministras, nusprendė prigriebti Rušailą ir išleido pailsėti. Šis įsitaisė pas Federacijos tarybos pirmininką Jegorą Strojevą patarėju teisės klausimais. Priverstinės atostogos truko neilgai. Vos tik Kulikovas buvo atleistas, oligarchai Rušailą vėl išstūmė į viešumą. Tad RKONV įkūrėjas ir tėvas iš pradžių buvo paskirtas Vidaus reikalų ministro pavaduotoju, o vėliau ir ministru. Dar vėliau VRM ministru tapo B. Gryzlovas. Ne veltui 90 procentų Gryzlovo atleistų generolų

buvo būtent Rušailos statytiniai. Visos baudžiamosios bylos, dabar iškeltos aukščiausiems VRM valdininkams, vienaip ar kitaip liečia ir buvusį ministrą. Dvi jų labai daug ką bylojančios: jos iškeltos generolui Orlovui – Rušailos padėjėjui, jo dešiniajai rankai ir „piniginei".

PIRMOSIOS RKONV OPERACIJOS

Sužlugdytas ginkluotas nusikalstamų grupuočių susidūrimas. Goljanovo gauja ruošėsi aiškintis santykius su konkurentais. Žaibiškai įvykdytos operacijos metu RKONV operatyvininkai sulaikė 39 žmones, iš kurių paimti 8 suomiški peiliai, 21 beisbolo lazda, 2 savos gamybos kastetai ir 7 veido kaukės.

Gruzinų nusikalstamos grupuotės narių sulaikymo operacija buvo vykdoma Kuusineno gatvėje esančiame „Rojaus kampelio" restorane. Tarp sulaikytųjų buvo penkiasdešimt trejų metų Šakro Kakačija, vienas stambiausių nusikalstamo pasaulio autoritetų, įteisintasis vagis. Atliekant Kakačijos kratą, buvo rasta 18,5 g aguonų šiaudelių ir trys ampulės morfino tirpalo. Po kelių valandų, įrašius juos į RKONV kartoteką, dauguma sulaikytųjų buvo paleisti, bet su įkalčiais pagautas kriminalinėje aplinkoje garsus Šakro Kakačija liko izoliatoriuje.

Vykdant aktyvių Koptevo nusikalstamos grupuotės narių sulaikymo operaciją, Maskvos gatvėje užvirė tikras mušis. Tie aktyvistai buvo įtariami dėl kelių turto prievartavimo atvejų ir kitų sunkesnių nusikaltimų. Viskas prasidėjo nuo to, kad, palikę pagrindines pajėgas netoliese, RKONV darbuotojai dviem automobiliais atvyko prie Koptevo pirčių, kur, remiantis operatyviniais duomenimis, buvo susirinkę ieškomi gaujos nariai. Bet tris rimčiausius įtariamuosius jie netikėtai pamatė tiesiog prie įėjimo į pirtis ir nusprendė juos nedelsiant sulaikyti. Tačiau operatyvininkai nepastebėjo netoliese stovėjusių dviejų banditų visureigių, kuriuose, kaip vėliau paaiškėjo, sėdėjo ginkluota

apsauga. Pamatę, kad vadeivoms gresia pavojus, smogikai iš pneumatinių ginklų ėmė šaudyti į milicininkus. Savo ruožtu operatyvininkai, atsigulę už automobilių, pradėjo atsišaudyti. Susišaudymo metu du milicininkai buvo sunkiai sužeisti. Nusikaltėliai taip pat patyrė nuostolių – buvo sunkiai sužaloti du smogikai, kurių vienas netrukus mirė. Pasaloje buvę RKONV darbuotojai, išgirdę šūvius, atskubėjo į įvykio vietą ir taip pat įsijungė į mūšį. Netrukus jiems pavyko sulaikyti nusikaltėlius, iš kurių buvo paimti keli pačios naujausios konstrukcijos pneumatiniai ginklai. Toliau apieškant automobilius ir sulaikytųjų butus, operatyvininkai aptiko dar kelis „vinčesterius" ir daug valiutos. Taip prasidėjo Koptevo grupuotės naikinimas. Per artimiausias dienas buvo įvykdytos kelios stambaus masto operacijos, kurių metu buvo sulaikyti beveik visi laisvėje likę banditų bendrininkai.

PIRMIEJI NAKTINIAI KLUBAI

Daugelis ONG lyderių susitikinėja su verslininkais, siekdami savo kapitalą investuoti į įvairius verslo projektus. Tuo metu naudingiausias buvo vadinamasis poilsio verslas. Maskvoje pradėjo veikti naktiniai klubai, kazino, diskotekos. Nesudėtinga įranga, neįmantri veiklos sritis duodavo didžiulį pelną. Tuo metu valstybinės mokesčių kontrolės lošimų ir pramogų verslui beveik nebuvo. Šių įstaigų savininkai gaudavo didžiulius pelnus. „Arlekino" naktinis klubas tapo pačiu „kiečiausiu" visoje sostinėje. Jo savininkai kviesdavo ne tik žymiausius Rusijos atlikėjus, bet ir užsienio estrados žvaigždes. Dar neseniai juos buvo galima pamatyti tik vaizdo kasetėse. Klubo savininkai buvo du neperskiriami draugai, dar visai neseniai, sąstingio laikais, dirbę viename Maskvos restorane. Vienas buvo vedėjas, kitas – barmenas. Verslūs draugai, pajutę, kad laikai keičiasi, ir įvertinę kooperatinio judėjimo privalumus, greitai rado reikiama nišą.

Į „Arlekiną“ dažniausiai rinkdavosi verslininkai, kriminalinio pasaulio atstovai, brangiai apmokamos prostitutės. Čia vykdavo įdomios linksmybės. Sėbrai aptarinėdavo naujausius savo nelengvo ir pavojingo gyvenimo įvykius, bendravo su kitų grupuočių nariais. Be to, „Arlekino“ klube galiojo nerašytas įstatymas: jokių kovinių konfliktų ir muštynių. Netgi jei tą patį vakarą klube švęsdavo dvi tarpusavyje konfliktuojančios ir kariaujančios grupuotės, jokio konflikto, jokių barnių šiame klube būti negalėjo. Apskritai gyvenimas „Arlekine“ virte virė. Ilgainiui klubo veikla darėsi vis intensyvesnė. Bet, uždirbus pirmąjį pelną, šeimininkams bemat kilo ir pirmųjų sunkumų. Kriminalinių jėgų kovos dėl „Arlekino“ prasidėjo dar 1993 metais, kai Orechovo ir Baumano nusikalstamos grupuotės bandė šiai įstaigai įsiūlyti savo „stogą“. Grupuotės negebėjo susitarti, ir netrukus tarp jų kilo karas. Tuo metu „orechoviniai“ buvo priversti kovoti dviem frontais – be „baumaninių“, jie kovojo dar ir su čečėnų grupuote. Todėl „orechovinių“ vadeiva Silvestras į savo pusę pritraukė „kurganinius“. Jie pirmiausia buvo reikalingi vykdant jėgos akcijas. Juos vadino vienkartinio naudojimo kileriais: atvažiavo į Maskvą, atliko darbą ir išvažiavo. Tokiais atvejais žudiko rasti beveik neįmanoma. Vienas kvalifikuočiausių samdomųjų žudikų buvo buvęs milicininkas Aleksandras Solonikas. Jam patikėdavo pačias atsakingiausias užduotis.

BAUMANO IR ORECHOVO ONG KONFLIKTAS

Baumano grupuotės lyderis buvo žinomas įteisintasis vagis Viktoras Dlugačius, pravarde Gaublys. Kaip įteisintąjį vagį, Gaublį krikštijo Kaukazo kriminalinio elito atstovai. Jo padedami „juodieji“ norėjo sustiprinti savo padėtį Maskvoje, kuri dėl slavų grupuočių stiprėjimo tuo metu buvo susilpnėjusi. Pamažu Gaublys įgijo autoritetą, subūrė brigadą iš Baumano rajono gyventojų ir iš Užkaukazės respublikų atstovų.

Iš pradžių jo brigada kontroliavo kai kurias automobilių techninio aptarnavimo stotis, iš kurių gaudavo pelno dalį. Baumano grupuotė kartu su Gaubliu jautė silpnybę automobiliams, todėl didžiąją savo verslo ir „stogavimo“ dalį siejo su apsaugos paslaugų teikimu įvairioms automobilių stovėjimo aikštelėms, techninio aptarnavimo stotims ir automobilių parduotuvėms, kurios pastaruoju metu vis didino prekybą, o Maskvoje jų vis daugėjo. Sklido gandai, kad Gaublys įgijo skandalisto reputaciją. Jis atiminėdavo automobilius, su smogikais galėdavo užpulti svetimus prekybos taškus ir pareikalauti peradresuoti duoklę už apsaugos paslaugas. Jam įsakius, grupuotės nariai į vieną Maskvos automobilių stovėjimo aikštelę įmetė dvi granatas, kad priešininkai „pagytų“ nuo pernelyg didelio savarankiškumo. Gaublį nuolat supo apie dešimt žmonių, linkusių veikti ne įtikinėjant, bet kumščiais. O pats Gaublys niekada nesirodydavo be asmens sargybinių, nesiskirdavo su ginklu. Jis net yra sakęs: „Jeigu mus bandys sulaikyti, jiems tai brangiai kainuos.“ Gaublys turėjo ir draugų, ir priešų. Žinoma, kompromisų nepripažįstantis ir būdamas energingo bei žiauraus būdo, jis rado ir sąjungininkų, kurie prieš jį lankstėsi ir su juo siejo tam tikras viltis. Antra vertus, jo skandalingas būdas nepatiko net patiems „kiečiausiems“ mafijozams. Slavų kriminalinis elitas Gaubliui jautė vis didesnį priešiškumą. Daugelis nebenorėjo su juo turėti jokių reikalų.

Naktį iš penktadienio į šeštadienį (iš balandžio 9 į 10), kaip buvo įprasta, sporto komplekse „Olimpijskij“ vyko diskoteka „Pas LIS'są“. Tarp kitų svečių ten buvo ir Dlugačius. Balandžio 10 apie pusę ketvirtos ryto jis su savo asmens sargybiniu išėjo iš diskotekos ir pasuko už kelių metrų nuo durų stovėjusio balto ševrolė link. Kaip tik tuo metu iš viršaus (nuo apsaugininkų nesaugomo panduso) nežinomas snaiperis tiksliai iššovė karabinu „SKS“. Dlugačius žuvo vietoje. Atšokusi kulka pataikė į koją vyresniajam milicijos seržantui, tuo metu budėjusiam prie durų.

Kitą dieną visos žiniasklaidos priemonės pranešė apie mįslingą įteisintojo vagies Gaublio nužudymą. Bet Gaublio mirtis nebuvo vienintelė. Rytojaus dieną, pusę šeštos vakaro, Statybininkų gatvėje, esančioje netoli „Universiteto" metro stoties, buvo aptiktas UAB „Interformulė" generalinio direktoriaus Anatolijaus Semionovo kūnas. Kriminalinėje aplinkoje jis buvo žinomas garsia Rembo pravarde. Semionovas buvo nušautas iš „Makarovo" pistoleto savo namo laiptinėje. Dvi kulkos pataikė į pilvą, o trečioji, vadinamasis kontrolinis šūvis, – į galvą. Gaublys ir Rembo vienas kitą gerai pažinojo.

Gaublio žmogžudystė Maskvos kriminaliniame pasaulyje sukėlė didžiulį atgarsį. Silvestras, visą šį laiką praleidęs savo užmiesčio viloje, pasiuntė vaikinus rinkti informacijos. Sėbrai, lankydamiesi įvairiuose vakarėliuose, naktiniuose klubuose, baruose, privalėjo sužinoti spėliones apie pagrindinius įtariamuosius dėl Gaublio mirties. Greitai paaiškėjo, kad pirmasis įtarimas krinta ant pačių vagių, pritarusių, kad Gaublys būtų nužudytas dėl jo skandalingo ir bjauraus būdo. Antrasis – ant Silvestro, dėl jo konflikto, apie kurį žinojo visa sostinė, ir trečiasis – neva dėl pinigų, susijusių su prekyba nafta. Šio verslo dalininku buvo ir Gaublys. Vos spėjo žemė priglausti V. Dlugačiaus kūną (balandžio 15 jis buvo palaidotas Pamaskvio Aprelevkoje), kai jo bendražygiai jau šniukštinėjo po Maskvą, ieškodami žudiko. Iš pradžių paskubomis nusprendė, kad žmogžudystę inspiravo kaukaziečiai. Todėl prie to paties centro „Olimpijskij" keršto peilis patykojo kriminalinio autoriteto Orachelašvilio.

Netrukus „orechoviniai" ima aiškintis santykius su šulu Viktoru Koganu (Monia), kuris, turėdamas įteisintojo vagies statusą, nusistebėjo dėl tokio įžūlumo ir atvirai „pasiuntė" „orechovinius". Kaip vėliau paaiškėjo, jis šiek tiek pervertino savo galimybes, neatsižvelgė į tai, kad šiuolaikinės jaunimo nusikalstamos grupuotės pasižymi ypatingu

žiaurumu ir nepaiso autoritetų. Balandžio 13 apie 20 valandą jauni smogikai, apsiginklavę pistoletais „PM“ ir „TT“, įsiveržė į žaidimų automatų salę ir sušaudė ten buvusius lankytojus. Salė beisbolo lazdomis buvo visiškai suniokota. Baigę niokoti, banditai terorizavo visus artimiausių gatvių praeivius, žiauriai sumušdami ir apiplėšdami niekuo dėtus žmones.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Birželio 22 6-tasis „MURO“ skyrius (kovos su banditizmu) įvykdė sėkmingą operaciją šalia „Hanojaus“ restorano, esančio Spalio 60-mečio prospekte, kurios metu buvo sulaikytas įteisintasis vagis Džimalas Mikeladzė, pravarde Arsenas. Tą vakarą jis buvo arbitru sprendžiant kelių nusikalstamų grupuočių ginčą. Šios operacijos metu iš viso buvo sulaikyta 16 žmonių. Apieškoję automobilius ir atlikę asmenų kratas, milicijos pareigūnai aptiko daugybę šaltųjų ginklų, tarp jų metalinius strypus, gumines ir teleskopines lazdas, peilius ir beisbolo lazdas. Kitą dieną, birželio 23, kai Arsenas sėdėjo Lefortovo tardymo izoliatoriuje, 11 valandą 10 minučių mirė žinomas įteisintasis vagis, šešiasdešimt trejų metų Rafailas Bagdasarianas, pravarde Svo. Kitados jo vardas skambėjo ne tik buvusios SSRS teritorijoje, bet ir JAV platybėse, Vokietijoje, Beneliukso šalyse... Pirmą kartą jis buvo nuteistas, kai jam tebuvo keturiolika metų, po to – dar 15 kartų, už jo pečių – 34 metų kalėjimo stažas. 1972 metais jis tapo įteisintuoju vagimi.

Į banditų siautėjimus milicija atsakydavo savomis profilaktikos priemonėmis. Pareigūnai netikėtai ateidavo į tuos butus, kur gyveno grupuočių smogikai, ir atlikdavo kratas bei apžiūras. Atsižvelgiant į jų rezultatus, buvo sprendžiamas smogiko likimas.

Kitos žudynės, dar triukšmingesnės ir akiplėšiškesnės, įvyko Dimitrovo gatvėje, ties 15 namu, priešais „Himenėjo“ saloną, smulkaus verslo

įmonės „Vandenis" biure. Ten 16 valandą 25 minutės keturi jaunuoliai, tikrąja to žodžio prasme, suvarpė pistoletais tris „Vandenio" lankytojus. Du iš jų kriminaliniame pasaulyje buvo žinomi kaip gana aukšto rango autoritetai. Pirmasis – triskart teistas Fiodoras Išinas, pravarde Fedia Pasiutėlis, – priklausė Kazanės grupuotei ir kontroliavo keletą Maskvos verslo įmonių, saugojo pramogų verslo savininkus ir žymius drabužių modeliuotojus. Antrasis – keturiasdešimt devynerių metų Amiranas Kvantrišvilis, vyresnysis Levo Jašino labdaros fondo prezidento Otario Kvantrišvilio brolis. Anksčiau Amiranas buvo kortuotojas, sukčius, tiesą sakant, jam, dideliam karštakošiui, ši savybė žaidžiant dažnai kenkdavo. Vėliau jis tapo dramaturgu, RSFSR rašytojų sąjungos nariu. Tačiau ryšių su kriminaliniu pasauliu nenutraukė, o nusikaltėliai jį labai vertino. Remiantis viena versija, „Vandenio" biure Amiranas atsidūrė atsitiktinai, tik palaikė draugiją Išinui. Šis atėjo aiškintis su čečėnų globojamos įmonės savininkais. Prieš Išiną pas įmonės savininkus buvo atėjęs „liubercinių" pasiuntinys – Dolgovas, kuriam ši misija liūdnai baigėsi: jį pasmaugė ir čia pat, biure, paliko. O 16:25 į „Vandenio" biurą atėjo Išinas, Kvantrišvilis ir vienas jų pažįstamas asmuo. Po kelių minučių keturi smogikai ėmė šaudyti į svečius. Į biurą BMW automobiliu atvykę Išinas ir Kvantrišvilis buvo nužudyti, o trečiasis lankytojas – sunkiai sužeistas. Atlikę savo darbą, žudikai išbėgo į gatvę ir įsėdo į savo automobilį. Tą akimirką sprogo po automobilio dugnu buvusi bomba. Šio sprogimo metu vienas keleivis žuvo, kitas buvo sužeistas. Praėjus kelioms valandoms į įvykio vietą atvyko pats Otaris Kvantrišvilis ir pažadėjo, kad jokio kruvino keršto nebus, kad apskritai kraujo jau gana. Šią mintį vėliau išplatino dauguma Rusijos laikraščių. Amiranas Kvantrišvilis (beje, tikras maskvietis, 1944 metais gimęs Krasnaja Presnios rajone) buvo palaidotas prie pagrindinių kapinių vartų, netoli Vladimiro Vysockio kapo...

Sostinėje, be penkiolikos savųjų, maskvietiškų, gaujų, aktyviai veikė daugiau kaip 20 stambių, iš kitų miestų atvykusių nusikalstamų grupuočių. Kai kuriose jų buvo beveik 800 narių. Visi jie yra gerai aprūpinti technika ir ginklais. Nusikaltėliams pavyko ne tik gerai užsimaskuoti, bet ir sukurti griežtą hierarchinę struktūrą. Kol vienos grupuotės šūviais aiškinosi tarpusavio santykius, kitos tuo metu plėtojo pusiau legalų verslą. 1993 metais tarp gyventojų populiariausias fenomenas buvo vadinamosios finansinės piramidės. Gruodžio 31, Naujųjų metų išvakarėse, buvo nužudytas stambus Balašichos grupuotės autoritetas Sergejus Frolovas. Tą vakarą Grigorijaus Solomatino ranka spustelėjo į Sergejų Frolovą nukreipto pistoleto gaiduką. Pats G. Solomatinas po kurio laiko irgi buvo nušautas, o Balašichos grupuotės autoritetas mirė po trijų valandų ant operacinio stalo. Kriminaliniame pasaulyje jis buvo žinomas kaip „antikaukazietiško“ karo iniciatorius, todėl velionis pastaruoju metu turėdavo rimtų bėdų. Pavyzdžiui, 1993 metų rugpjūčio 15 jo namas Balašichoje buvo apšaudytas iš granatsvaidžio. Kriminalinis autoritetas Frolovas laikėsi slaviškosios orientacijos ir nuolat kariavo su čečėnais. Po jo nužudymo galima buvo tikėtis, kad Frolovo sėbrai tuo įtars čečėnus ir galimai keršys už savo vadeivos žūtį.

1994 METAI

Pagal užsakomųjų žmogžudysčių skaičių 1994-ieji metai tapo rekordiniai: per šiuos metus, remiantis statistikos duomenimis, sostinėje buvo įvykdyta daugiau kaip 500 užsakomųjų žmogžudysčių! To dar nėra buvę per visą kriminalinio pasaulio istoriją. Daugelis žurnalistų 94-ųjų metų Maskvą ėmė lyginti su ketvirto dešimtmečio Čikaga, ir jie iš dalies buvo teisūs. Sostinėje vyko naujasis banditų karas. Maskvoje veikiančios organizuotos nusikalstamos grupuotės gynė savo interesus, kovodamos su iš kitų miestų atvykusiomis brigadomis, kurios taip pat troško „vietos po saule". Antroji naujų kriminalinių jėgų įtakos sferų dalybų priežastis, be abejo, buvo pačių įtakingiausių ir ryškiausių kriminalinio pasaulio šulų – Otario Kvantrišvilio ir Silvestro – nužudymas.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Pati garsiausia 1994 metų užsakomoji žmogžudystė galėtų būti buvusio penkiskart SSRS bokso čempiono, pasaulio čempionato prizininko ir Europos čempionato finalininko keturiasdešimt ketverių metų Olego Karatajevo nužudymas. Šįkart samdomo žudiko ranka pasiekė jį tolimajame Niujorke. Po šio įvykio Bruklino miesto šešiasdešimtosios policijos nuovados suvestinėse buvo rašoma: „1994 metų sausio 12, 4 valandą 45 minutės Rusijos Federacijos pilietis Olegas Karatajevas, gimęs 1949 metais, išėjo iš „Arbato" restorano Braiton-Biče ... su nežinomu vyru. Įtariama, kad šis žmogus šovė Olegui Karatajevui į pakaušį. Auka mirė vietoje..."

Vis dėlto Karatajevo likimas, regis, klostėsi tipiškai, lyg grandinė, susidedanti iš juodų ir baltų grandžių. Pačioje boksininko karjeros pradžioje

jis, kaip sportininkas, buvo nurašytas. Buvęs iš tų, kuriuos po kelių patirtų nokautų boksininkai vadina „trenktais". Greičiausiai su tokia „diagnoze" jis ir būtų palikęs sportą, bet treneris Georgijus Džirianas manė kitaip. Jis ne tik šį pastatė ant kojų, bet ir išugdė iki ekstra klasės sportininko. 1977-aisiais, kai Olego Karatajevo gyvenime prasidėjo ilgai trunkanti drama, jis jau buvo penkiskart SSRS čempionas, pasaulio čempionato prizininkas ir Europos čempionato finalininkas. Iš 196-ių kovų jis laimėjo 187. Neįtikėtina, bet 160 kovų jis savo varžovus pasiuntė į nokautą. 1997 metais Olegas buvo suimtas pirmąjį kartą, jis vykdė nusikaltimus prieš užsieniečius, ir kaip tik tuo metu viešbučiuose buvo įvykdyta plėšimų serija. 1985 metais Olegas Karatajevas už muštynes buvo pasodintas antrąkart. Beje, šioje istorijoje taip pat buvo tam tikrų „baltų dėmių", bet jos jau nieko nelėmė. Po trejų metų jis išėjo į laisvę ir ėmėsi verslo...

Remiantis kai kuriais duomenimis, 1992 metais išvykti į JAV jį paskatino iš Sverdlovsko pasigirdę grasinimai. Šiame mieste jis gimė, ten buvo likę daug jo draugų ir, regis, tų draugų priešų. Keli jo gerai pažįstami asmenys žuvo. Pirmasis buvo Jefimas Laskinas, nužudytas 1991 metais. 1992 metų spalio 26 Jekaterinburge (buvęs Sverdlovskas) buvo nužudytas dar vienas O. Karatajevo draugas – Olegas Vaginas. „Golden klasik" turizmo bendrovės vadovė Ana Šmulevič fiktyviai susituokė su O. Karatajevu, kad šis galėtų gauti „žaliąją kortelę" (leidimą dirbti) ir likti gyventi JAV. Sausio 21 Maskvos Vagankovo kapinėse įvyko žymiojo sportininko laidotuvės. Olego Karatajevo paminklas yra išsyk matomas, vos įėjus į Vagankovo kapines.

Sausio 17 netoli šaudymo klubo, esančio Volokolamsko plente, iš automatinio ginklo nežinomi asmenys apšaudė fordą, kuriame buvo Viačeslavas Vaneris, pravarde Bobonas, ir Michailas Glodinas – vienos prekybos įmonės apsaugininkas. Remiantis žmogžudystės metu klube buvusių darbuotojų žodžiais, į fordą buvo šaudoma iš šaudymo klubo teritorijos per tvoroje esančią skylę. Klubo apsaugininkas nesivėlė į kau-

tynes, nors ir buvo ginkluotas, bet papraščiausiai paskambino į miliciją. Susišaudymo metu V. Vaneris žuvo vietoje, M. Glodinas buvo sužeistas.

Kovo 21- osios rytą Pamaskvyje, Balašichoje, buvo nužudytas vienintelis čečėnų įteisintasis vagis, 38 metų Sultanas Daudovas. Tos dienos įvykiai klostėsi taip. Tą rytą Sultanas su savo asmens sargybiniu Deriabinu turėjo išskristi į Krymą susitikti su vienu vietiniu autoritetu. Tačiau pakeliui jis nusprendė užsukti į Balašichą, į „Rosinter" įmonę. Jų visureigiui sustojus prie įmonės durų, Deriabinas pirmas išlipo iš automobilio ir įėjo į pastatą. Sultanas kelias minutes užtruko kalbėdamasis su vairuotoju. Netrukus jis taip pat įėjo pro biuro duris ir dingo. Ten jie abu ir buvo nušauti (Sultanui šauta į pakaušį). Visureigio vairuotoją bandė nužudyti tiesiog gatvėje, tačiau jam pasisekė – kulka pataikė į šlaunį. 9:40 jis buvo atvežtas į ligoninę. Vos sužinoję apie šaudymą, vietiniai milicijos pareigūnai bemat prisistatė. Ir nepavėlavo – sulaikė automobiliu iš miesto sprunkančius „Rosinter" administratorių ir du vietos gyventojus. Jų „devintuko" bagažinėje operatyvininkai aptiko mirtinai sužeistą Deriabiną. Šis mirė po valandos, neatgavęs sąmonės tos pačios ligoninės reanimacijos skyriuje. Sultaną Daudovą po kurio laiko rado netoli miško masyvo, esančio už Novajos kaimo. Jis gulėjo griovyje apkastas sniegu.

Buvo keliamos įvairios šios žmogžudystės versijos. Daugelis ją siejo su stambaus Balašichos autoriteto Sergejaus Frolovo, nužudyto paskutinę 1993 metų dieną, žūtimi. Jau minėjome, kad Frolovas kariavo su čečėnais. Po jo nužudymo gana įtikėtina atrodė prielaida, kad Frolovo žmonės nusprendė atkeršyti už savo vadeivos žūtį.

OTARIO KVANTRIŠVILIO NUŽUDYMAS

Balandžio 5 Maskvoje buvo įvykdyta tikriausiai pati garsiausia užsakomoji žmogžudystė, sulaukusi didžiulio visuomenės atgarsio. Rusijoje nebuvo laikraščio, kuris nors trumpai nebūtų apie ją užsiminęs.

LAIKRAŠČIŲ IŠTRAUKOS

Balandžio 5 „Rusijos sportininkų“ partijos lyderis, Levo Jašino sportininkų socialinio draudimo fondo pirmininkas, nusipelnęs graikų-romėnų imtynių treneris, 46 metų Otaris Kvantrišvilis nuvyko su bičiuliais į Krasnaja Presnios rajone esančias pirtis. Dabar vieni tikina, kad jis paprasčiausiai norėjo išsiperti. Kiti sako, kad prie pirčių jis buvo paskyręs svarbų susitikimą su neva vienos kaukaziečių gaujos atstovais, neseniai užpuolusiais vieną prekybos įmonę, kurią kontroliavo Otaris Vitaljevičius. Remiantis milicijos suvestinėmis, 17:40 jis išėjo iš pirties ir sustojo, prie jo priėjo du žmonės, kurių niekas iš Kvantrišvilio aplinkos nepažinojo. Pokalbis buvo trumpas. Pasikalbėjęs Otaris neskubėdamas pasuko automobilių stovėjimo aikštelės link, kur jo laukė automobilis. Kaip vėliau sakė liudininkai, pakeliui jis trumpam sustojo, norėdamas atsigerti „Boržomio“ iš butelio, kuri laikė rankoje. Tuo metu ir pasigirdo šūvis, po jo – dar du. Kulkos pataikė Kvantrišviliui į galvą, kaklą ir krūtinę. Kvantrišvilį lydėję žmonės puolė prie jo, greitai ir atsargiai įkėlė į automobilį ir nuvežė į Botkino ligoninę.

Botkino ligoninės gydytojų pastangos buvo bergždžios: remiantis medikų išvada, kiekvienas sužeidimas iš trijų buvo mirtinas (mirties laikas – tos pačios dienos vakaras, 21:15).

Žudikas naudojosi pramoninės gamybos mažo kalibro šautuvu ir užsieninės gamybos optiniu taikikliu, kurio numeris 1392909. Nusikaltėlis numetė šautuvą, prieš tai sulaužęs jo buožę. Netoli šautuvo buvo rastas dėklas su trimis šoviniais, o prie palėpės lango, iš kurio buvo šaudoma, – trys 5,6 milimetrų kalibro iššautos tūtelės. Ant ginklo pirštų atspaudų nebuvo. Žudiko asmenybei nustatyti nepadėjo ir balistinė ekspertizė: rastas šautuvas į kartoteką nebuvo įtrauktas. Trasologiniai tyrimai parodė, kad nusikaltėlis šaudė gulėdamas, atrėmęs

šautuvą į keturias stirta sukrautas plytas. Trys kulkos, kurias žudikas paleido iš 50–70 metrų atstumo, maždaug 75 laipsniu kampu, pataikė iš pirties išeinančiam Kvantrišviliui į galvą, kaklą ir krūtinę. Tik specialiųjų tarnybų operatyviniuose dokumentuose vienaip ar kitaip atsispindėjo neoficialioji Otario Vitaljevičiaus gyvenimo dalis. Juose Kvantrišviliui buvo skirtas tam tikras ryšių tarp nusikalstamo pasaulio ir visuomenės ministro vaidmuo. Neva jis organizavo įvairias banditų kapitalo legalizavimo operacijas, iš dešimčių įmonių rinko duoklę, taikė ir teisė konkuruojančias banditų grupuotes, per trečiuosius asmenis valdė keletą kazino, veikiančių „Inturisto", „Universiteto", „Leningrado" viešbučiuose ir „Havanos" restorane...

Jį mylėjo šimtai žmonių, tūkstančiai jam buvo dėkingi. Per jo laidotuves verkė augaloti vaikinai, o garsūs sporto veteranai visiškai nuoširdžiai kalbėjo jausmingus žodžius. Kvantrišvilis yra daug kam padėjęs, statė sporto mokyklas, mokėjo pensijas sportininkams, vežė juos į vakarietiškas klinikas gydyti. Ir daugeliui buvo nesvarbu, kas slepiasi po viena ar kita dosnia labdaros akcija...

DOSJĖ IŠTRAUKA

Otaris Kvantrišvilis gimė 1948 metais Gruzijoje, Zastafonio mieste. Praeityje buvo klasikinių imtynių tarptautinės klasės sporto meistras. Tačiau, kaip ir daugelis jo kolegų, įsitraukė į kriminalinę veiklą: sukčiavo organizuodamas žaidimus kortomis, Maskvos viešbutyje „Sovetskaja" žaidė iš didelių pinigų sumų. 1966 metais jis buvo nuteistas už išžaginimą. Bet po ketverių metų pateko į Liublino ligoninę. Jam buvo nustatyta „vangiosios šizofrenijos" diagnozė. Vėliau, išėjęs į laisvę, palaikė glaudžius ryšius su pačiu Japončiku. Kai 1981 metais Japončikas buvo suimtas, Kvantrišvilis ėmėsi globoti du jo sūnus. Tuo pačiu metu O. Kvantrišvilis dirbo Maskvos miesto „Dinamo" draugijos treneriu ir

telkė daug puikių imtynininkų, boksininkų ir sunkiaatlečių. Nuo 1988 metų O. Kvantrišvilis ėmėsi verslo.

1994 metų balandžio 8 Vagankovo kapinėse įvyko Otario Kvantrišvilio laidotuvės. Atsisveikinti su juo atėjo SSRS liaudies artistas Josifas Kobzonas, žinomas kino aktorius Borisas Chmelnickis, populiarus dainininkas Aleksandras Rozenbaumas, olimpiniai čempionai: biatlonininkas Aleksandras Tichonovas, boksininkas Stanislavas Stepaškinas, imtynininkas Michailas Mamiašvilis. Be to, laidotuvėse dalyvavo beveik visų miesto nusikalstamų grupuočių atstovai, tarp jų įteisintieji vagys ir kriminalinio pasaulio autoritetai. Gausią dalyvavusiųjų dalį sudarė žiniasklaidos ir televizijos atstovai, beveik visų Maskvos laikraščių žurnalistai. Laidotuvėse dalyvavo daugiau nei trisdešimt operatyvinių darbuotojų iš „MURO“, RKONV, VRM ir Federalinės kontržvalgybos, kurie filmavo visa, kas vyksta. Be to, prie kapinių vartų stovėjo autobusas su OMONO kariais ir mikroautobusas su specialiosios paskirties būrio nariais. Tačiau šių atsargumo priemonių neprireikė: jokių incidentų ir viešosios tvarkos pažeidimų ceremonijos metu nebuvo užregistruota. Nuo ryto sustabdę eismą gretimomis gatvėmis, VAI darbuotojai išties nusivarė nuo kojų, bergždžiai stengdamiesi suvaldyti nuolat didėjantį užsieninių automobilių srautą.

Kai kurie Otario draugai užsiminė, kad Kvantrišvilį nužudyti galėjo įsakyti tuometis Maskvos RKONV viršininkas B. Rušaila, kuris su velioniu konfliktavo. Iš tikrųjų vieno televizijos kanalo laidoje kalbėdamas Otaris netiesiogiai užsiminė apie grėsmę, kuri gali kilti V. Rušailos vaikams.

„BALTOJI STRĖLĖ“. MITAS AR TIKROVĖ?

Po žmogžudystės sostinėje vėl pasklido gandai apie „Baltąją strėlę“ – neva specialųjį slaptą buvusių specialiųjų tarnybų darbuotojų padalinį,

kurio užduotis – žudyti kriminalinio pasaulio autoritetus. Mitas apie garsiąją „Baltąją strėlę“ pastaruoju metu vis labiau ėmė dominti miesto gyventojus, milicininkus ir banditus. Šis fenomenas domino labiau psichologiniu požiūriu nei praktiškuoju. Neva dar Jurijus Andropovas, tapęs generaliniu SSKP CK generaliniu sekretoriumi, inicijavo KGB struktūroje sukurti „V“ ir „S“ padalinius, kurių tikslas – šalinti kriminalinio pasaulio lyderius. Šių padalinių darbuotojai buvo apmokomi septintojoje KGB valdyboje, buriami į mobiliąsias grupes ir įterpiami į nusikalstamas struktūras, kuriose dėjosi esą eiliniai smogikai. Atėjus į valdžią Vladimirui Putinui, dideliam J. Andropovo gerbėjui, mitas apie „Baltąją strėlę“ atgijo iš naujo. Pavyzdžiui, meniniame filme „Šizofrenija“ buvo rodomas toks žudikas, kuris specialiųjų tarnybų užsakymu pašalindavo nereikalingus žmones. Galima buvo sakyti, kad tai yra scenarijaus autorių ir režisierių prasimanymas, bet įdomiausia, kad filmo konsultantu buvo specialiųjų tarnybų generolas A. Koržakovas.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Balandžio 12-oji Maskvoje prasidėjo dar viena didelio kriminalinio pasaulio autoriteto užsakomąja žmogžudyste. Šį kartą samdomo žudiko auka tapo 37 metų amžiaus įteisintasis vagis Kvežo Cikvadzė. Remiantis operatyviniais duomenimis, Kvežo priklausė įtakingiausių gruzinų įteisintųjų vagių penketukui ir buvo artimas Arseno Mikeladzės (nužudyto 1993 metų gruodžio 11 Tbilisyje) bei Skerdiko (dingusio be žinios) draugas.

Kvežo nužudytas 7:45. Nežinomi asmenys paskambino į jo buto, esančio Lomonosovo prospekto 82-ajame name, duris. Jas atvėrusi Cikvadzės žmona buvo nušauta iš automato. Įbėgę į butą įsibrovėliai paleido automato seriją į ką tik prabudusį įteisintąjį vagį. Išgirdęs triukšmą, į koridorių išbėgo devynmetis Cikvadzės sūnus Guramas. Nusikaltėliai

šovė ir į jį, bet berniukui užteko nuovokos griūti ant grindų ir apsimesti mirusiu. Jam kulka tik pradrėskė nugarą.

OPERACIJA „BANKETAS BUTYRKOJE“

1994 metų gegužę specialiosios tarnybos organizavo precedento neturinčią operaciją, kodiniu pavadinimu „Banketas“. Pateikiame „Banketo“ operacijos, kuri buvo parengta ir įvykdyta bendromis RKONV, Federalinės kontržvalgybos ir Rusijos Federacijos VRM Tiriamojo komiteto jėgomis, kroniką. „RKONV gavo žinių, kad būrys kriminalinio pasaulio autoritetų ruošiasi įsibrauti į Maskvos vyriausiosios vidaus reikalų valdybos 48/2 tardymo izoliatorių. Patikrinus patikimų šaltinių teikiamą informaciją, taip pat naudojantis technikos priemonių galimybėmis, RKONV vadovybė apie planuojamą išpuolį informavo VRM Tiriamąjį komitetą ir Federalinę kontržvalgybos tarnybą (FKT). Šią operaciją buvo pavesta kontroliuoti FKT direktoriui ir vidaus reikalų ministrui. Maskvos miesto teismas išdavė leidimą klausytis telefoninių piliečio S. Lipčianskio (kriminalinio autoriteto, pravarde Sibirietis) ir jo artimiausios aplinkos pokalbių.

Bendromis RKONV, FKT ir VRM pastangomis sukurtas operatyvinis štabas, veikiantis Maskvos tyrimo valdybos viršininko priimamajame (kabineto langai yra į Butyrkos kalėjimo pusę. – Aut. past.). Pradėtas kurti „Banketo“ operacijos planas. Išsamiai apsvarsčius kelis operacijos vykdymo variantus, nuspręsta išrinkti tokį, kuriame numatyta naudoti jėgą.

1994 metų gegužės 20 nuo 13 valandos išoriškai pradedami sekti antrojo tardymo izoliatoriaus korpusai. Klausomasi administracijos tarnybiniuose kabinetuose vykstančių pokalbių. Nieko įtartina neužfiksuota.

20:00 smogiamosios grupės, sudarytos iš „Alfa“ būrio karių, buvo išdėstytos aplink tardymo izoliatorių.

20:40 prie centrinių izoliatoriaus vartų pastebėti įtartini asmenys.

20:45 prie centrinių izoliatoriaus vartų pasirodė automobiliai linkoln, mersedes, visureigis cherokee, mazda, fordas, BMW, nisan. Radijo bangų pelengavimo tarnyba patvirtino, kad nusikaltėlių autoritetai nusiteikę be leidimo įsibrauti į kalėjimo teritoriją.

22:55 dvylikos žmonių grupė pasuko įkalinimo įstaigos vartų link.

1994 metų gegužės 21 dieną 00:40 duotas įsakymas šturmuoti antrąjį tardymo izoliatorių. Kovinio-operatyvinio „A" padalinio kariai ir specialaus greitojo reagavimo būrio nariai apsupa automobilius, stovinčius prie centrinių tardymo izoliatoriaus vartų. Visi 22 žmonės suguldyti ant žemės.

00:45 šeši smogiamosios grupės žmonės, panaudoję specialiąsias priemones, įsiveržia į antrojo tardymo izoliatoriaus teritoriją.

01:10 įkalinimo įstaigos apsauga visiškai nuginkluota.

03:30 operacija „Banketas" visiškai baigta. Šios akcijos metu sulaikyti 34 žmonės, 7 iš jų palikti Butyrkos kalėjime. Tarp sulaikytųjų – įteisintasis vagis Sibirietis, įmonės „Soli" komercijos direktorius pilietis Šapovalovas, mažosios įmonės „Moment" prekybos agentas pilietis Avilovas, mažosios įmonės „Ajaks" prekybos agentas M. Ledniovas. Darant kratą, pas S. Lipčanskį buvo rastas Tokarevo pistoletas ir trys šoviniai, pas pil. Šapovalovą – savadarbis revolveris ir trys šoviniai, pas pil. Avilovą – brauningas, pas M. Ledniovą – 65,8 g aguonų stiebelių opiato. Remiantis RKONV duomenimis, pil. Šapovalovas, pil. Avilovas ir pil. M. Ledniovas priklauso Solncevo nusikalstamai grupuotei. Tarp konfiskuotų daiktų – radijo stotelės, suderintos pagal milicijos naudojamą bangų ilgį, du mobilieji telefonai, maisto produktai, vaistai, dezinfekcijos priemonės ir spiritiniai gėrimai. Taip pat sulaikyti ir uždaryti į izoliatorių budintysis antrojo tardymo izoliatoriaus viršininko pavaduotojas N. Zablockis, jo pavaduotojas R. Bondarskis, budintys kontrolieriai N. Savkinas ir N. Jerochinas".

„BANKETO BUTYRKOJE“ KOMENTARAS

Visi neteisėto vizito į tardymo izoliatorių dalyviai ir tie, kurie jiems padėjo, buvo uždaryti į tardymo izoliatorių. Baigus tyrimą, beveik visi jie buvo paleisti pasibaigus sulaikymo terminui. Sergejus Lipčanskis, paleistas iš Lefortovo, kurį laiką buvo sostinėje, vėliau kažkur be pėdsakų dingo. Kalbama, kad jis žuvo. Lipčanskio bičiuliai Avilovas ir Šapovalovas už neteisėtą ginklo laikymą buvo nuteisti trejiems metams lygtinai, skiriant bandomąjį terminą. Jų draugužis Ledniovas už narkotikų laikymą atsipirko metų pataisos darbų kolonijoje bausme ir iš karto buvo amnestuotas. Butyrkos viršininko pavaduotojas Zablockis buvo nuteistas metams pataisos darbų už aplaidumą ir kartu amnestuotas panaikinant teistumą. O jo pavaduotojas Bondarskis apskritai buvo išteisintas: tą nelemtą naktį jis dirbo vadinamajame mišriajame izoliatoriaus skyriuje ir neprivalėjo atsakyti už kontrolierių darbą... Ir tik kontrolieriai Savkinas bei Jerochinas, apkaltinti viršiję įgaliojimus, pripažino savo kaltę, tad nuteisti realiomis bausmėmis – po vienerius metus nelaisvės. Tačiau jie bylos tyrimo laikotarpiu jau buvo išsėdėję metus, todėl teismas paleido juos į laisvę.

Šie asmenys dėl teistumo jau niekada negalės dirbti kalėjime. Milicininkai svajojo Butyrkos kalinių ir jų svečių bylą paversti parodomuoju teismo procesu. To paties norėjo ir tuometis tardymo izoliatoriaus viršininkas Aleksandras Volkovas. Bet pagrindiniai veikiantieji asmenys, galima sakyti, atsipirko lengvu išgąsčiu. Be to, naujasis Baudžiamasis kodeksas tokiems ir nenumato griežtų bausmių...

KRIMINALINĖ KRONIKA

Sulaikytas vienas Balašichos nusikalstamos grupuotės lyderių, keturis kartus teistas už grobimus, ginklo laikymą ir chuliganizmą, – 31 metų

Kožuchovskis. Jo asmens sargybiniai prie namo privažiavusius operatyvininkus palaikė čečėnų smogikais ir nusprendė juos pagąsdinti pistoletais. Bet šaudyti nebuvo pradėta: RKONV darbuotojai greitai juos suguldė veidu į žemę. Patį autoritetą sučiupo tada, kai šis, ruošdamasis kovai su čečėnais, jau buvo užsidėjęs neperšaunamą liemenę ir bandė užtaisyti savąjį „TT" pistoletą.

PASIKĖSINIMAS Į BEREZOVSKĮ

Į AB „LogoVAZ" generalinį direktorių Borisą Berezovskį buvo pasikėsinta, kai verslininko „Mersedes-600" važiavo pro nuosavo namo, esančio Novokuzneckajos gatvėje, vartus: netoliese sprogo prie šaligatvio stovėjęs užsieninis automobilis. Radijo bangomis valdomos, kryptingo veikimo bombos sprogimo galia, remiantis sprogimo technikų-ekspertų išvadomis, buvo ne mažesnė nei 5 kilogramai pagal trotilo ekvivalentą. Be to, jos viduje buvo metalinių rutuliukų „įdaras". Skeveldros pasklido 120–150 metrų spinduliu. Mersedeso vairuotojas žuvo iškart, apsaugininkas sužeistas, o pačiam Borisui Berezovskiui keliose vietose buvo sužeistas veidas, be to, jis apdegė.

1994 metų kovą viena stambiausių prekybos įmonių buvo „Visos Rusijos automobilių aljansas", vadovaujamas Boriso Abramovičiaus Berezovskio, ir „LogoVAZ". Pirmoji įmonė sutrumpintai vadinosi „AVVA". Tada, 1994 metų kovo 16, Maskvos prekybos ir kooperacijos bankas pardavė „Visos Rusijos automobilių aljansui" du savo vekselius po 500 milijonų rublių. Mokėjimo terminas – tų pačių metų balandžio 16, nustatytos palūkanos – 10 procentų nuo kiekvieno vekselio vertės. Tačiau vekseliai, suprantama, laiku nebuvo apmokėti, o milijardas rublių viename banke konvertuotas ir bemat pagal fiktyvią sutartį išsiųstas į Izraelį. Žmonės, kurie tuos vekselius pardavė, staiga dingo iš Maskvos kooperacijos banko, suprantama, išėjo iš darbo. „AVVA"

įmonės saugumo tarnyba bandė šiuos pinigus rasti, kelis mėnesius ieškojo „galų“ – keletą kartų lankėsi banke. B. Berezovskis turėjo plačių ryšių jėgos struktūrose. Žinoma, į jį kėsinęsi asmenys buvo suinteresuoti, kad šis mirtų. Tokių suinteresuotųjų buvo daug. Tarp jų nemažai buvo įteisintųjų vagių ir kriminalinių autoritetų. Įtarimų buvo metama ir Silvestrui. Tačiau operatyvininkams nepavyko įrodyti Silvestro ir jo bendrų kaltės bandžius pasikėsinti į Berezovskį.

Netrukus paaiškėjo, kad Berezovskiui buvo atlyginti visi nuostoliai. Jam grąžinti milijardas ir du šimtai milijonų rublių, t. y. visi pinigai su palūkanomis. Kiek vėliau Berezovskis pareikalavo, kad Maskvos miesto prokuratūroje dėl šio pasikėsinimo iškeltos baudžiamosios bylos tyrimas būtų nutrauktas.

SILVESTRO NUŽUDYMAS

Po Otario nužudymo antroji garsiausia buvo Silvestro, kurį daugelis laikė sostinės nusikalstamo pasaulio lyderiu, žmogžudystė. Rugsėjo 13 Maskvą sukrėtė sprogimas, kurio atgarsiai pasklido po visą šalį. Tą dieną 19:00 prie Tverskaja-Jamskajos gatvės penkiasdešimtojo namo buvo susprogdintas „Mersedesas-600“, kurio salone sėdėjo jaunas vyras. Sprogimo metu jis buvo taip sužalotas, kad pirmosiomis valandomis jo atpažinti buvo neįmanoma. Ir tik rugsėjo 15 laikraštis *Komsomolskaja pravda* pirmasis pranešė, kad, sprendžiant iš visko, tas žmogus buvo garsusis nusikaltėlių autoritetas Sergejus Timofejevas, pravarde Silvestras, Orechovo grupuotės lyderis. Iškilmingos laidotuvės vyko Chovansko kapinėse. Į paskutinę kelionę Silvestrą lydėjo daugiau kaip trys šimtai įteisintųjų vagių ir nusikalstamo pasaulio autoritetų.

MITAS APIE SILVESTRO PRISIKĖLIMĄ

Žuvus Silvestrui, sostinėje netikėtai pasklido gandai apie jo prisikėlimą. Kriminalinio pasaulio agentai milicijai pranešė, kad Silvestras buvo atvykęs į Odesą susitikti su autoritetu, pravarde Parašas. Taip pat jis buvo pastebėtas kitų įteisintųjų vagių draugijoje Maskvoje, Tambove ir Kipre. Patys banditai tvirtina, kad jis gyvena Vienoje. Gandai apie Silvestro „prisikėlimą" tapo panašūs į tiesą apsireiškus Timofejevo bičiuliui Sergejui Borodai, neva nužudytam praėjusių metų sausį. Po savo „mirties" iš tikrųjų jis su suklastotais dokumentais išvyko į Lotynų Ameriką, o kai priešai jį buvo beveik pamiršę, šis vėl pasirodė Maskvoje. Tačiau žuvusiojo asmenybė buvo nustatyta ištyrus žandikaulį. Tardytojai susisiekė su JAV gyvenančiu ir Silvestrą gydžiusiu odontologu, ir šis atpažino savo darbo „objektą". Tačiau daugelis vis tiek netikėjo, kad S. Timofejevas žuvo. Šiems žmonėms atrodė, kad Timofejevas, įvairiose Europos valstybėse turintis kelias dideles įmones ir nekilnojamojo turto (pvz., Tel Avive, prestižiniame miesto rajone, jis turėjo prabangią vilą), tiesiog nusprendė pasitraukti iš veiklos.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Tądien pusę trijų prie „Impulso" prekybos įmonės, įsikūrusios šalia Petrovsko-Razumovskio turgavietės, atvyko trys automobiliai, iš kurių išlipo apie dešimt tvirto sudėjimo jaunuolių. Visi įėjo į biurą, o du liko prie durų. Tuo tarpu turgavietės apsaugininkai, „Bumerango" įmonės darbuotojai, išvydę atvykusius nepažįstamuosius, įtarė kažką negera ir bemat apie tai pranešė 111-ojo skyriaus milicijos pareigūnams. Milicininkai priėjo prie dviejų jaunuolių, stovinčių prie durų, ir paprašė parodyti dokumentus. Dokumentų neturėję jaunuoliai buvo pakviesti į

turgavietės administracijos pastatą, kuriame buvo milicijos skyrius. Nepažįstamieji nesiginčijo ir ramiai nusekė ten, kur buvo liepta.

Visiems įėjus į milicijos kabinetą, vienas sulaikytųjų nusviedė ant rankos permestą lietpaltį ir nutaikė pistoletą. Po akimirkos pasigirdo keletas šūvių, buvo sužeisti trys milicininkai ir vienas turgavietės apsauginінkas. Visi jie, plūsdami krauju, nugriuvo ant žemės, o nusikaltėliai išlėkė iš pastato ir pasileido bėgti geležinkelio stoties kiemais. Jiems pavymui puolė „Bumerango“ apsauginінkai. Banditai sužeidė dar du apsaugininkus. Perlipę dvimetrę tvorą, jie nušoko ant geležinkelio bėgių ir susidūrė su dviem milicijos darbuotojais, kurie, patruliuodami autostradoje, išgirdę šūvius atbėgo į stotį. Bet ir jie nebuvo pasiruošę iškart susigrumti. Nusikaltėliai pirmieji pradėjo šaudyti ir šūviu į galvą mirtinai sužeidė 32 metų Jurijų Kiseliovą. Jo porininkas ėmė šaudyti ir sužeidė vieną nusikaltėlių. Antrasis banditas, manydamas, kad jo bendrininkas žuvo, perbėgo per bėgius ir netrukus dingo. Teisėsaugos organų pareigūnams šio susidūrimo rezultatai buvo gana liūdni – du milicininkai žuvo, vienas sužeistas į nugarą, kitas – į galvą, vienas apsaugininkas buvo sužeistas į dešinį šoną ir blauzdą, antrasis – į ranką, trečiasis – į pilvą ir kaklą.

ALEKSANDRAS SOLONIKAS – SAMDOMAS ŽUDIKAS Nr. 1

Kaip paaiškėjo vėliau, sulaikytasis pasirodė esąs „kurganinių“ grupuotės narys 33 metų Aleksandras Solonikas. Jo gauja glaudžiai bendradarbiavo su Koptevo brigada, ir tądien abiejų brigadų atstovai suvažiavo į turgavietę. Tačiau jų sumanymui koją pakišo milicijos pareigūnai. Tolesnio tyrimo metu paaiškėjo gana įdomių A. Soloniko biografijos faktų. Pasirodo, jis buvo neblogas šaulys (1983–1985 metais tarnavo milicijoje) ir vienu metu „maskviniams“ dirbo samdomu žudiku. Būtent jis 1993 metų balandžio mėnesį šalia sporto komplekso „Olimpijskij“

nušovė įteisintąjį vagį Valerijų Dlugačių (Gaublį) ir 1994 metų vasario mėnesį – autoritetą Vladislavą Vanerį (Boboną). Be jų, Solonikas neva pašalino ir Išimsko grupuotės lyderį Nikolajų Pričistiną ir netgi įteisintąjį vagį Viktorą Nikiforovą (Kaliną). Bent jau taip apie tuos įvykius tada rašė centriniai laikraščiai, vaizduodami A. Soloniką pirmuoju numeriu tarp samdomųjų žudikų. Tuomet tuo sunku buvo patikėti, manyta, kad milicijos pareigūnai A. Solonikui specialiai priskiria neatskleistas žmogžudystes. Tačiau netrukus šio žmogaus vardas nuskambėjo po visą pasaulį. Solonikas buvo tardomas ir kalėjo „Matroskaja tišinos" tardymo izoliatoriaus specialiojo bloko 938-oje vienvietėje kameroje iki 1995 metų birželio 15 – savo garsiojo pabėgimo dienos.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Spalio 6 keliuose Rusijos miestuose (tarp jų ir Maskvoje) plataus masto operacijos metu milicijai pavyko sulaikyti dešimt žmonių, kurie, naudodamiesi suklastotais finansiniais dokumentais, iš Rusijos centrinio banko padalinių pasisavino 42 milijardus rublių.

Spalio 7 Maskvoje buvo nužudytas vienas didžiausių Rusijos kriminalinių autoritetų – penkiasdešimt septynerių metų Leonidas Zavadskis. Jo lavonas su šautinėmis žaizdomis buvo rastas Vedensko kapinių teritorijoje. Jis buvo nužudytas dviem šūviais į galvą, vienas jų – į pakaušį iš nugaros. Milicijos atstovai patvirtino radę lavoną, tačiau kol kas nenustatė nužudytojo asmenybės. Tai ne pirmas atvejis per pastarąjį mėnesį, kai Maskvoje skleidžiami gandai apie kriminalinio pasaulio lyderių ir įteisintųjų vagių žmogžudystes. Daugelis Zavadskio žmogžudystę siejo su santykių aiškinimusi, kuriuos pastaruoju metu „su idėjiniais vagimis rengia suįžūlėję jaunikliai". Tačiau vėliau dėl šios žmogžudystės imta įtarinėti kriminalinį autoritetą Sergejų Mamsurovą (Mansurą), kurį Zavadskis manė įskundus mentams apie sueigą Butyrkos tardymo

izoliatoriuje (1994 gegužę). Mansuras taip pat buvo suimtas įtariant jį dėl šios žmogžudystės, bet nepavyko įrodyti, kad jis yra susiję s su šiuo nusikaltimu. Leonidas Zavadskis gimė 1947 metais Breste. Remiantis Rusijos VRM duomenimis, į teisėsaugos organų akiratį jis pateko dar aštuntame dešimtmetyje, kuomet kartu su Otariu Kvantrišviliu „Rosijos" viešbutyje vykdė neteisėtas operacijas su Vnešposyltorgo čekiais. Du kartus teistas. Pirmą kartą buvo nuteistas penkiolikai metų, tačiau į laisvę išėjo jau po penkerių. Kitą kartą gavo dvejus metus nelaisvės. VRM turi duomenų, kad Zavadskis buvo artimai susiję s su jau mirusiais autoritetais Olegu Karatajevu ir Fiodoru Išinu (Fedia Pasiutėliu). Taip pat jis palaikė draugiškus ryšius su garsiuoju įteisintuoju vagimi Japončiku. Buvo pažįstamas su Sergejumi Mamsurovu (Mansuru). Remiantis VRM duomenimis, pastaruoju metu Zavadskis vertėsi antikvarinių daiktų prekyba ir valiutų operacijomis, taip pat supirkinėjo vertinguosius Uralo mineralus. Jis vadinamas „senosios" kartos idėjiniu autoritetu.

Sumų gatvėje esančio savo namo laiptinėje penkiais pistoleto šūviais buvo sunkiai sužeistas Sergejus Sokolovas. Jis buvo vienas „broliukų-sakaliukų", kurie dėl įtakos sferų jau seniai kovoja su federalinių tarnybų ieškomu nekarūnuotuoju Pamaskvio Puškino rajono karaliumi, garsiuoju Akopu Juzbaševu.

Bandant realizuoti didelę šaunamųjų ginklų partiją, buvo sulaikyti Solncevo ir Tulos nusikalstamų grupuočių nariai, ilgą laiką prekiavę ginklais. Sulaikant iš penkių nusikaltėlių buvo paimti trisdešimt šeši braziliški „Taurus" pistoletai, trylika „TT" pistoletų, pistoletas „Springfildas", du pistoletai-kulkosvaidžiai ir AKS-74U. Be to, operatyvininkai konfiskavo daugiau kaip septynis šimtus įvairaus kalibro užsienio ir vietinės gamybos šovinių. Remiantis operatyviniais duomenimis, dauguma paimtų iš nusikaltėlių ginklų į Rusiją buvo įvežti kontrabandos būdu.

ĮTEISINTASIS VAGIS CIRULIS

Gruodį per didelę milicijos operaciją buvo suimtas vienas autoritetingiausių Rusijos įteisintųjų vagių Pavelas Zacharovas, pravarde Cirulis: remiantis kai kuriais duomenimis, jis saugojo Maskvos „slaviškųjų“ grupuočių bendrąją kasą. Cirulį sulaikė sostinės RKONV Pamaskvio Žostovo miestelyje.

Pavelas Vasiljevičius Zacharovas, vėliau pramintas Ciruliu, gimė 1939 metų kovo 9 Maskvoje. Tuo metu Pašos šeima gyveno mediniame barake, nors jo tėvas dirbo didelio Maskvos fabriko cecho viršininku. Tiesą sakant, jo santykiai su tėvu buvo šalti, bet su motina jis buvo švelnus ir draugiškas.

Pirmieji Pašos vagiliavimo polinkiai pasireiškė ankstyvoje vaikystėje. Pirmąja auka tapo jo paties močiutė, kuri, beje, buvo pusaklė. Iš jos jis dažnai vogdavo pinigus ir korteles. O močiutė manė, kad vagiliauja tame pačiame barake gyvenantis vietinis vagis. Pats Cirulis vėliau yra pasakojęs, kad polinkį vagiliauti pajuto būdamas devynerių metų po sunkios galvos traumos. Tuomet jis tapo užkietėjusiu antramečiu ir, mokydamasis penktoje klasėje, metė mokyklą.

Kolonijoje, kaip pasakojo Paša, jis buvo pramintas Ciruliu* todėl, kad dar jaunystėje, kai skuto kažkurį vagį, netyčia jį sužalojo. Tačiau remiantis kita versija, šią pravardę jis gavo laisvėje dėl šukuosenų, kurias jam darė kirpėja dirbusi jo draugė. Jau devyniolikmetis Paša Zacharovas Nižnetagilsko kalėjime buvo karūnuotas įteisintuoju vagimi, o 1960 metais dėl amnestijos išėjo į laisvę ir įsidarbino kirpėju. Kitais metais vėl sėdo į kalėjimą. Vėliau dar keturis kartus pabuvojo už grotų – už chuliganizmą, pasipriešinimą milicijos pareigūnams.

---

*Rus. *ciriulnik* – barzdaskutys.

Kalėjimuose ir kolonijose Cirulis, kaip ir dera vagiui, patekdavo į karcerius, bausmės izoliatorius. Jo autoritetas augo. Nors kiti pasakojo, kad Cirulis, zonoje spręsdamas konfliktus, galėdavo nepagrįstai palaikyti tą, kuris už nugaros laikė švirkštą su narkotikais. Aštuntame dešimtmetyje, dar kartą išėjęs į laisvę, Paša ėmė mokytis sukčiauti. Tuo metu jo brigada „Beriozkos" parduotuvėse ir Vnešposyltorgo bankuose sukčiavo čekiais. 1980 metais su dviem bendrininkais, gruzinais, kriminaliniais nusikaltėliais, Cirulis įkliuvo mėgindamas apvogti butą. Be to, pas Cirulį buvo rasta narkotikų ir pistoletas. Paskutinįjį kartą jis buvo nuteistas penkeriems metams. Iš viso Zacharovas nelaisvėje praleido 21 metus.

Tarp įkalinimų jis buvo dukart vedęs, dukart išsiskyręs, manydamas, kad žmonos nebuvo jam ištikimos, o antroji neva norėjusi jį nunuodyti. Aštunto dešimtmečio viduryje jam gimė duktė. Tuo metu jis turto nebuvo sukaupęs, pagal vagių papročius to nevalia buvo daryti. Viskas pasikeitė atėjus pertvarkai. 1985 metais, atlikęs bausmę, Cirulis išėjo į laisvę. Jis įsitikino, kad vagių gyvenime yra įvykę permainų. Daugelis ėmėsi verslo ir kuriam laikui pamiršo vagių įstatymus.

Paša buvo atkakliai tikslo siekiantis žmogus. Anot jo, laikai pasikeitė ir reikia prie jų prisitaikyti. Tuo metu Cirulis Gorbačiovo laikų Maskvoje pasirodė kaip visateisis seno sukirpimo įteisintasis vagis, bet besivadovaujantis naujais principais. Svarbiausias jų buvo tas, kad šiuolaikiniai kriminaliniai veikėjai privalo turėti galingą materialinę bazę ir neapsiriboti vien įnašais į bendrąją kasą.

Jo žodžiais tariant, verslas ir vagių kodeksas yra lengvai suderinami. Antra vertus, Paša ir toliau šventai gerbė pagrindinius vagių įstatymus ir nuostatas – niekada niekur nedirbo, po paskutiniojo įkalinimo nekūrė šeimos. Tiesa, turėjo mylimą moterį, vardu Roza, kuri vėliau tapo jo sugyventine. Norėdamas išsaugoti švarią vagies biografiją, Cirulis jos paprašė, kad ši oficialiai susituoktų su jo broliu, Zacharovu

jaunesniuoju, nors netrukus gimęs berniukas, remiantis gandais, buvo Cirulio sūnus.

Tuo metu Cirulis kriminaliniame pasaulyje jau buvo įgijęs tam tikrą statusą. Viena vertus, jis nesirodydavo sueigose, kuriose būdavo griežtai aiškinamasi santykius. Kartkartėmis jis dalyvaudavo vadinamuosiuose vagių suėjimuose. Antra vertus, jis nenutraukė ryšių su vagių pasauliu. Kaip rašė daugelio laikraščių korespondentai, tarp jo draugų ir kompanionų buvo Gaublys, Šakro vyresnysis, Robinzonas, Tengizas iš Picundos.

Iš tikrųjų sąrašas buvo labai ilgas – apie penkiasdešimt pavardžių, visas nusikalstamo pasaulio elitas. Be to, pats Cirulis priklausė vadinamajam vagių politbiurui ir pačių žinomiausių to meto vagių dešimtukui. Buvo kalbama, kad jis padėjo stiprėti Koptevo brigadai, taip pat visapusiškai talkino Dolgoprudno, Puškino, Ivantejevo grupuotėms.

„MURO" duomenimis, Zacharovas vadovavo kelioms grupuotėms. Be to, jis turėjo savo brigadą, kuri ne tik vykdė apsaugos funkciją, bet ir daug boso pavestų ūkinių, administracinių funkcijų. Netrukus po jo sulaikymo milicininkai gavo operatyvinės informacijos, kad grupė įteisintųjų vagių ir kriminalinio pasaulio autoritetų jau surinko apie 800 tūkstančių dolerių, skirtų papirkti Zacharovo bylą tiriantiems tardytojams ir regioninės kovos su organizuotu nusikalstamumu valdybos pareigūnams. Vis dėlto Cirulio išlaisvinti nepavyko, po dvejų metų jis mirė Lefortovo tardymo izoliatoriuje.

1995 METAI

1995 metais Maskvoje jau veikė 27 slavų grupuotės ir 7 etninės bendrijos. Tarp slavų grupuočių buvo 7, sudarytos iš kitų miestų gyventojų, ir 20 – iš vietinių. Iš viso veikė 34 nusikalstamos bendrijos. Nors buvo manoma, kad kiekviena grupuotė valdo savąją teritoriją, iš tikrųjų buvo kitaip. Teisingiau buvo sakyti, kad grupuotės kontroliavo tam tikrus konkrečius objektus. Pavyzdžiui, du Šeremetjevo oro uostus, remiantis operatyviniais duomenimis, kontroliavo Chimkų ir Dolgoprudno sėbrai, Bykovą – „liuberciniai", Vnukovą – „solnceviniai". Domodedovo oro uostą dalijosi kelios grupuotės, bet ne maskviečiai – čia didžiausią įtaką turėjo Jekaterinburgo (Uralmašo) grupuotės. Kitas pavyzdys: Moskvorecko statybinių medžiagų turgų (500 prekybos vietų) kontroliavo net keturios grupuotės: abchazų, armėnų, azerbaidžaniečių ir Orechovo.

ŽURNALISTO LISTJEVO NUŽUDYMAS

1995 metų kovo 1 savo namo Piatnickajos gatvėje laiptinėje buvo nužudytas garsus televizijos žurnalistas Vladislavas Listjevas. Visuomenės ir valstybės veikėjų reakcija buvo audringa. Prezidentas televizijos laidoje kalbėjo piktai. Maskvos meras Lužkovas pareikalavo atleisti iš darbo tuometį Vyriausiosios vidaus reikalų valdybos viršininką Pankratovą ir Maskvos miesto prokurorą Gerasimovą dėl neva blogo darbo. Maskvoje buvo sudaryta speciali brigada šiai žmogžudystei tirti. Remiantis Maskvos mero potvarkiu, dėl visa pikta buvo uždaryti daugelis kazino. Bet prieš juos uždarant į Maskvą tvarkai palaikyti buvo atsiųsti keli OMON būriai, tarp jų ir Riazanės padali-

nys. Keletą dienų įvedinėdami tvarką, kitaip tariant, atlikdami kratas, areštus, sulaikymus, kazino ir naktinių klubų patikrinimus, taip pat stabdydami automobilius keliuose, omonininkai veržbeing į patalpas, guldydavo visus ant grindų, mušdavo, atiminėdavo auksinius papuošalus ir laikrodžius.

Listjevo nužudymas tapo juodąja riba daugeliui ONG. Tada daug nusikaltėlių lyderių ir autoritetų kuriam laikui skubiai išvyko iš sostinės. Tyrėjų brigada, sudaryta šiam garsiam nusikaltimui tirti, iš pradžių uoliai ėmėsi darbo. Buvo sulaikyta daug asmenų, įtariamų dalyvavus šioje žmogžudystėje. Nemažai sulaikytųjų, operatyvininkų ir tyrėjų spaudžiami, net prisipažino esą kalti. Žiniasklaida tik ir skalambijo apie šio nužudymo išaiškinimą, įvardydama vykdytojus ir užsakovus. Bet, kaip paaiškėjo vėliau, tai buvo netiesa. Remiantis 2003 metų duomenimis, Listjevo nužudymas iki šiol nėra ištirtas. O užsakomųjų žmogžudysčių specialistai privačiuose pokalbiuose tvirtina, kad žurnalisto nužudymo niekas ir neištirs. Šiaip ar taip, ši garsi žmogžudystė tapo nauju pretekstu aktyvinti kovą su kriminaliniais nusikaltėliais.

Reaguodama į nusikaltėlių siautėjimą, valstybinė valdžia ima skubiai vykdyti prezidento įsaką „Dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu".

PREZIDENTO ĮSAKAS „DĖL KOVOS SU ORGANIZUOTU NUSIKALSTAMUMU"

Svarbiausia įsako naujovė buvo atsiradusi nelabai tiksli formuluotė, pagal kurią milicijos darbuotojams suteikiama teisė 30-čiai parų sulaikyti bet kurį įtarimą keliantį asmenį! Be to, teisėsaugos organų pareigūnai įgijo teisę netrukdomai įeiti į bet kurias prekybos įmonės patalpas, jeigu turėjo įtarimų, kad verslininkai turi ryšių su organizuotu nusikalstamumu. Šiuo įsaku aktyviai naudojosi RKONV pareigūnai, kurie be

jokios priežasties sulaikydavo žmones trisdešimčiai parų. 1995 metų įsakas buvo teisinis, bet sąmyšį kėlęs valstybės atsakas į kriminalinių jėgų siautėjimą. Šis įsakas dar kurį laiką galiojo, bet taikant jį sulaukta daugiau piktnaudžiavimo ir neteisėtos savivalės nei naudos. Netrukus šis įsakas buvo atšauktas kaip neteisėtas ir prieštaraujantis Konstitucijai.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Regioninės kovos su organizuotu nusikalstamumu valdybos darbuotojai Pamaskvio Krasnogorsko rajone esančiame „Otradnojės“ pensionate sulaikė vieną įtakingiausių Kutaisio įteisintųjų vagių Robinzoną Arabulį (Robinzoną). Praėjusių metų lapkričio mėnesį vienoje Pamaskvio viloje jau buvo bandyta jį sulaikyti kartu su Revazu Buchnikašviliu, pravarde Rezo, taip pat įteisintąjį vagį iš Kutaisio. Tada viloje vykdydami kratą milicininkai aptiko šovinių ir narkotikų, bet baudžiamąją bylą teko nutraukti, nes atsirado liudininkų, tvirtinančių, kad paltas, kurio kišenėse rasti šoviniai ir kurį vilkėdamas įtakingas nusikaltėlis buvo sulaikytas, priklausė visiškai kitam žmogui. Robinzonas Arabulis buvo paleistas į laisvę, prieš tai pasirašęs pasižadėjimą niekur neišvykti. Po to jis dingo iš teisėsaugos akiračio. Tik pasitelkus visas paieškos priemones jis buvo aptiktas Centrinės klinikinės ligoninės užmiesčio filiale, kur „sirgo“ pasivadinęs svetima pavarde. Šį kartą jį pavyko sulaikyti su įkalčiais: palatoje, kurioje buvo sulaikytas įteisintasis vagis, operatyvininkai aptiko stipraus poveikio narkotinio preparato promedolio. Tos pačios medžiagos buvo rasta ir Robinzono Arabulio kraujyje.

Balandžio mėnesį pistoleto šūviu į galvą Maskvoje buvo nužudytas Andrejus Isajevas, kriminaliniame pasaulyje žinomas įteisintasis vagis, pravarde Parašas. Per pastaruosius trejus metus tai buvo jau ketvirtas pasikėsinimas į vagių autoritetą. Remiantis operatyvinėmis RKONV tarnybų žiniomis, pirmuosius tris pasikėsinimus organizavo čečėnų

organizuotos nusikalstamos grupuotės. Devinto dešimtmečio pabaigoje Isajevą, kaip įteisintąjį vagį, karūnavo vienas įtakingiausių Rusijos vagių autoritetas Viačeslavas Ivankovas, tarp nusikaltėlių žinomas Japončiko pravarde. Isajevas Parašo pravardę gavo dėl tatuiruotėmis išmargintos nugaros. Japončiko palaimintas krikštasūnis tapo pačiu aktyviausiu Maskvos kovotoju su kaukaziečių, ypač su čečėnų, nusikaltėliais. Po jo organizuoto trijų čečėnų nusikaltėlių vadeivų sušaudymo prie „Kosmoso" viešbučio čečėnai paskelbė jam mirties nuosprendį ir mėgino pasikėsinti pirmą kartą, bet žudiko paleista kulka įstrigo neperšaunamoje liemenėje. Tada Parašas trumpam išvyko iš Rusijos – pailsėti į Niujorką. Tuo metu Maskvoje buvo nušauti du jo parankiniai – Aleksandras Suchorukovas (Suchoj) ir Germanas Starostinas (Giera). Kai tik Parašas grįžo, čečėnai bemat vėl į jį pasikėsino – 93-ųjų spalio mėnesį snaiperio šūviu jis buvo sužeistas į kepenis. Jam grįžus į Rusiją po gydymosi užsienyje, netrukus buvo susprogdintas jo automobilis, bet šįkart Parašas atsipirko lengvu išgąsčiu. Paskutinį kartą pasikėsinta buvo sėkmingai: nepažįstami asmenys apgaulės būdu pateko į Parašo butą ir nušovė jį gulintį lovoje. Vieno sulaikymo metu Parašas RKONV operatyvininkams įsižeidęs pasakė: „Už ką? Juk aš nieko blogo nedarau, tik papuasus šaudau!"

Balandžio mėnesį RKONV specialiojo greitojo reagavimo būrio kariai susišaudymo metu senoviniame name Petrovkoje nušovė nusikaltėlių autoritetą Sergejų Mamsurovą, tarp vagių žinomą Mansuro pravarde. Kartu su bičiuliu jis įkaitu buvo paėmęs savo verslo partnerį ir žiauriai jį kankino. Įkaitui pavyko pabėgti, o pas Mansurą užgriuvo milicininkai. Paaiškėjo, kad bute yra dar dvi įkaitės. Mansuras neketino pasiduoti. „Šovinių užteks visiems", – pareiškė jis telefonu (vėliau bute buvo rasti du pneumatiniai šautuvai, revolveris, pistoletas „TT", kardas, du sprogmenys ir du durklai). Po to jis perdavė ragelį įkaitei, kuri milicininkams pranešė, kad yra sunkiai sužeista ir plūsta krauju. Baigdamas

kalbėti, Mansuras operatyvininkams pareiškė, kad šturmo atveju jis nužudys įkaites ir pats nusišaus. Visgi buvo pasiryžta šturmuoti, bet durys nebuvo sprogdinamos – bijota dėl moterų gyvybių. Apie antrą valandą nakties specialiojo greitojo reagavimo būrio (SGRB) kariai kūjais pradėjo laužti duris. Mansuras šovė keliskart į duris ir vienam milicininkui sužeidė ranką. Pradėjo šaudyti ir SGRB nariai. Galų gale jiems pavyko įsiveržti į butą, susišaudymas tęsėsi. Viena kulka negyvai pakirto Mansurą. Jo sužeista įkaitė vėliau mirė ligoninėje.

Sulaikytas vienas autoritetingiausių slavų įteisintųjų vagių, Balašichos nusikalstamos bendrijos ideologas Aleksandras Zacharovas, pravarde Zacharas. Įkalinimo įstaigose jis praleido beveik pusantro dešimtmečio. Bet po pertvarkos laikotarpio jam kaskart pavykdavo išvengti bausmės, nors jį kelis kartus buvo bandoma sulaikyti dėl narkotikų ir ginklų laikymo. Šį kartą jis buvo sulaikytas su įkalčiais: jo automobilyje, „Mersedese-500“, operatyvininkai rado užtaisytą pistoletą.

SOLONIKO PABĖGIMAS

Birželio 5 kriminalinėje Rusijos istorijoje įvyko garsus įvykis. Iš tardymo izoliatoriaus specialiojo korpuso, įsikūrusio Matroskaja Tišinos gatvėje, naktį pabėgo kalėjęs tardomas asmuo. Iš ten, regis, neįtikėtinomis aplinkybėmis pabėgo 35 metų Aleksandras Solonikas, tas pats, kuris 1994 metų spalio 6 buvo sučiuptas Petrovsko-Razumovskio turgavietėje (tuomet žuvo trys milicininkai ir vienas apsaugininkas, du žmonės buvo sužeisti). Pats Solonikas taip pat buvo sužeistas, bet būdamas kalėjime per 8 mėnesius sugebėjo pasveikti ir galiausiai pabėgti. Kaip paaiškėjo, pabėgimas buvo parengtas profesionaliai. Prieš keletą mėnesių į kalėjimo apsauginինkų gretas buvo įterptas savas žmogus – jaunesnysis seržantas. Jis tik laukė progos, kad galėtų padėti Solonikui. Netrukus tokia proga pasitaikė.

Kalėjimo administracija sužinojo, kad nusikaltėlių autoritetai paskelbė Solonikui mirties nuosprendį (jis prisipažino nužudęs įteisintąjį vagį Dlugačių, autoritetą V. Vanerį ir kitus). Tada Solonikas buvo patalpintas į specialiojo bloko devintojo korpuso 938-ąją vienutę. Etatinių apsaugininkų trūko, todėl visame korpuse tebuvo dviese – sargybinis ir korpuso budėtojas. Be to, korpuso budėtojas dėl tarnybos specifikos turėdavo 30–40 minučių būti kitose korpuso vietose. Šiuo „langu“ ir buvo nuspręsta pasinaudoti. Soloniko bendrininkas Sergejus Menšikovas išvedė jį iš kameros, ir jiedu nusigavo į korpuso pasivaikščiojimų aikštelę (duris jie išlaužė). Vėliau jie užlipo ant sienos, pasiėmė 23 metrų ilgio alpinistų virvę ir ja nusileido ant ištuštėjusios Matroskaja Tišinos gatvės grindinio. Regis, kažkur netoliese jų jau laukė automobilis BMW. Soloniką išvežė Pavelas Zelianinas, o bendrą priedangą vykdė Kurgano ONG sėbrai. Pabėgus Solonikui, man, kaip jo advokatui, teko būti sekamam, apklausiamam, iškęsti kratas.

JAPONČIKO SUĖMIMAS

Birželio 8 septintą valandą ryto specialiojo Rusijos skyriaus agentai Niujorke suėmė garsųjį rusų įteisintąjį vagį Viačeslavą Ivankovą, pravarde Japončikas. Sulaikymas pažįstamos moters bute jam buvo didelis netikėtumas.

Ivankovas iš Tuluno kalėjimo į laisvę išėjo 1991 metais, išsėdėjęs 10 metų vietoj teismo nuosprendžiu skirtų keturiolikos. Tačiau Rusijoje jis gyveno neilgai ir jau 1992 metų kovą nelegaliai, kaip kino studijos darbuotojas, per VFR išvyko į JAV. Apsigyveno Majamyje, tačiau vėliau persikėlė į Niujorką, kuriame turėjo savo biurą. Gyveno Brukline, Hornell Luis gatvėje, ten pat, kur ir dainininkas Vilis Tokarevas. Anot daugelio žmonių, jis gyveno gana ramiai ir nepastebimai, niekada nesipuikavo savo padėtimi. 1995 metų vasarį į jį kreipėsi „Čaros“ banko

atstovai ir paprašė tarpininkauti jiems atgaunant pinigus (3,5 milijono dolerių) iš dviejų Niujorke gyvenančių verslininkų. Pats Ivankovas yra sakęs: „Aš norėjau padėti, kad jie galėtų susitikti ir viską išsiaiškinti. Juk tai baisi išdavystė, jie tiek metų vieni kitus pažįsta, kartu mokėsi..."

Tačiau šis tarpininkavimas blogai baigėsi pačiam Ivankovui. Apie tai sužinoję Federalinio tyrimų biuro pareigūnai nutarė jį suimti. Tuo metu Amerikos spauda jau buvo įvardijusi Ivankovą kaip rusų mafijos krikštatėvį Jungtinėse Amerikos Valstijose, todėl jo suėmimas buvo vertinamas labai palankiai. Be jo, tą pačią dieną JAV buvo sulaikyti dar penki žmonės ir paskelbta trijų asmenų paieška. Birželio 27 iš JAV buvo gautas pranešimas, kad Valstybės departamentas atsisakė išduoti vizą Josifui Kobzonui vykti į JAV ir anuliavo daugkartinę jo vizą. Daugelis šį įvykį siejo su birželio 8 įvykusiu įteisintojo rusų vagies Viačeslavo Ivankovo (Japončiko) sulaikymu Niujorke. Kai Amerikoje buvo areštuotas Japončikas, daugelis laukė naujo kriminalinio pasaulio veiklos perskirstymo ir manė, kad prasidės didelis banditų karas, bet, kad ir kaip būtų keista, to neįvyko. Buvo kalbama, kad įteisintieji vagys ir aukštieji kriminalinio pasaulio autoritetai įstengė tarpusavyje susitarti. O gal niekas nesiryžo dalyti Japončiko imperijos?

OPERACIJA „SAULĖLYDIS"

„Siekiant atskleisti sunkų nusikaltimą, įvykdytą 1995 metų kovo mėnesį, kai buvo nužudytas garsus televizijos žurnalistas (Vladislavas Listjevas), taip pat siekiant pažaboti nusikalstamą Solncevo grupuotės veiklą, buvo atlikta keletas kratų butuose ir patalpose tų asmenų, kurie buvo įtariami palaikę ryšius su Solncevo ONG. Asmenų ir adresų sąrašas pridedamas. Tuo atveju, jeigu bus aptikti nusikaltimo ginklai, taip pat kiti nusikalstamu būdu įgyti daiktai, privalu iškelti atitinkamas baudžiamąsias bylas ir, remiantis šiais faktais, organizuoti bylos

tyrimą." Operacija „Saulėlydis" buvo vykdoma nuo 8 iki 23 valandos. Daugeliui ji visgi buvo netikėta. Prie RKONV štabo, Šabolovkos g. 6, suvažiavo daugybė automobilių su milicijos tarnybų atstovais. Visi laukė vokų su nurodymais. Iš štabo buvo išnešti vokai su adresais. Ant jų nurodyti milicijos skyriai, kuriuose tam tikru laiku reikėjo tuos vokus atplėšti. Milicijos brigadų atstovai išsivažinėjo po skyrius ir ten atplėšė vokus. Juose buvo nurodytas konkretus žmogus, pas kurį reikėjo atlikti kratą, ir jo adresas. Taip buvo apsidraudžiama, kad informacija nutekėtų.

BROLYČIAI, NEŠAUDYKITE VIENI KITŲ!

Dainą tokiu pavadinimu 1995 metų vasarą pirmąkart atliko žinomas dainininkas Jevgenijus Kemerovskis. O dėl dainos aktualumo, žinant, kas aplink vyksta, niekas nesiginčijo. Šis aistringas raginimas, išleistas milijoniniais garso kasečių tiražais ir įrašytas televizijoje, dažnai buvo užsakomas groti restoranuose ir naktiniuose klubuose. Tačiau nei daina, nei vaizdo klipas nedarė jokios įtakos, sėbrai ir toliau žudė vieni kitus.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Daug nuostolių patyrė ir Izmailovo-Goljanovo grupuotė. Rugpjūčio mėnesį buvo nušautas jos iždininkas Miša Kinas, o rugsėjį „Darbo rezervų" stadione taip buvo pasielgta su dar dviem šios bendrijos nariais. Dėl armėnų grupuotėje vykusio tarpusavio karo per tris 1995 metų balandžio ir gegužės mėnesio savaites buvo nužudyti penki žmonės.

Lapkričio 22 apie dešimtą valandą vakaro Krasnaja Presnios krantinėje, netoli prekybos centro „Sadko-Arkada", įsiplieskė tikras mūšis. Vienas Kurgano grupuotės lyderių netikėtai buvo apšaudytas dviejų

nepažįstamųjų automatais tuo metu, kai šis savuoju linkolnu pajudėjo iš automobilių stovėjimo aikštelės. Pirmosios kulkos pataikė į linkolną tada, kai jį ir žudikus skyrė daugiau nei šešiasdešimt metrų. Vėliau paaiškėjo, kad „kurganinius" užpuolė Baumano grupuotės smogikai.

KRIMINALINIŲ JĖGŲ IŠSIDĖSTYMAS

Rusijos VRM vykusioje konferencijoje buvo pranešta, kad pastaruoju metu nusikalstamo pasaulio aplinkoje paaštrėjo prieštaravimai – vyksta tikras karas dėl „senųjų" ir „naujųjų" įteisintųjų vagių ideologijos likimo.

Remiantis specialistų vertinimais, teigiama, kad šie tarpusavio vaidai baigsis naujosios vagių kartos pergale, nes jie turi gerokai daugiau materialinių išteklių ir ryšių su korumpuotais valdininkais. Tai įvyks po 3–5 metų, kai baigsis įtakos sferų dalybos pagal nacionalinį-teritorinį principą. Pateikiami tik sausi šios kovos duomenys: 1992 metais Rusijoje buvo išaiškintos 1684 nusikalstamos grupuotės, bet tik 11 iš jų teisme buvo įvardytos kaip banditų gaujos. 1993 metais Maskvoje buvo likviduotos 352 nusikalstamos grupuotės, 1994 metais – jau 596. Tačiau dėl to kriminogeninė padėtis mieste nė kiek nepagerėjo. Kodėl? Regis, todėl, kad į kalėjimus patekusius sėbrus pakeitė nauji smogikai, kurie veržliai nėrė į romantišką banditų kasdienybę. Padaryti tam galą arba nors dalį jaunimo ištraukti iš banditų amato pinklių bus įmanoma tada, kai mūsų šalies ekonomika galų gale taps civilizuota. Tuomet banditai bus tiesiog išstumti iš legalaus verslo, jiems liks įprastiniai amatai: narkomanija, prostitucija, azartiniai žaidimai ir t. t. Skeptikai tikina, kad mūsų šalyje tai įvyks dar negreitai.

1996 METAI

Devinto ir dešimto dešimtmečių sandūroje Maskvos kriminaliniame pasaulyje įvyko pertvarka. Jei iki šiol lemiamą įtaka turėjo profesionalūs nusikaltėliai – vadinamieji įteisintieji vagys, tai prasidėjus pertvarkai ir sėkmingai vystantis verslui – kooperatiniam judėjimui – pradėjo persigrupuoti ir sostinės grupuočių lyderiai. Randasi vadinamieji kriminaliniai autoritetai – „nekarūnuotieji" grupuočių vadeivos. Anksčiau autoritetais buvo vadinami įteisintiesiems vagims artimi žmonės. Pagal naująją sampratą autoritetas – tai grupuotės lyderis, pats susikūręs reputaciją kriminaliniame pasaulyje.

Kuriantis daugybei naujų grupuočių, suprantama, daugėjo ir jų lyderių. Žinoma, tai sąlygojo vadinamųjų autoritetų atsiradimą. Negalima sakyti, kad įteisintieji vagys prarado įtaką. Atvirkščiai, daugelis grupuočių ir bendrijų kvietėsi juos kaip konsultantus arba trečiosios šalies teisėjus, kai tekdavo aiškintis santykius su kitomis grupuotėmis. Dažnai šių žmonių paslaugų prašydavo įvairios grupuotės. Kartu kriminalinio pasaulio autoritetai darėsi vis reikšmingesni.

Autoritetų statusas iš esmės skiriasi nuo įteisintųjų vagių. Daugelis jų griežtai neigia įteisintųjų vagių nuostatas ir kriminalinio pasaulio tradicijas. Tokią poziciją lėmė keletas priežasčių. Kai kurių autoritetų įteisintieji vagys paprasčiausiai nepripažino, be to, šie ir patys nelabai siekė jų pripažinimo. Kiti autoritetai laikė save verslininkais, o bendraudami su politikais, kitais verslininkais, užsienio įmonių atstovais, jie nieku gyvu negali turėti vagių titulų, nes tai juos tik kompromituotų.

Galima teigti, kad kaip tik todėl daugelis atsisakydavo priimti vagių autoriteto titulą. Taip pasielgė ir Sergejus Timofejevas (Silvestras),

nors jam ne kartą buvo siūloma „karūnuotis“, Otaris Kvantrišvilis (Otarikas). Suprantama, negalima neigti, kad tam tikra autoritetų dalis siekia tapti įteisintaisiais vagimis, bet dėl tam tikrų aplinkybių – nesant laiduotojo arba neturint pakankamo vagies stažo (paprastai turima mintyje kalėjimo stažą) arba dėl kitų priežasčių – kol kas jie negali būti pripažinti įteisintaisiais vagimis. Autoritetai – „nekarūnuotieji“ nusikalstamų grupuočių ir bendrijų lyderiai – privalo užimti gana įtakingą poziciją dabartiniame nusikalstamame pasaulyje.

Reikia pabrėžti, kad autoritetai daug kuo gerokai pranoksta įteisintuosius vagis. Pasidomėję, iš kokios aplinkos yra kilę elito atstovai, matysime, kad dauguma lyderių – pasiturintys žmonės. Pavyzdžiui, teisėsaugos organų duomenimis, kai kurių grupuočių vadeivos netolimoje praeityje buvo Rusijos armijos karininkai arba Afganistano karo dalyviai. Kiti autoritetai anksčiau buvo etatiniai komjaunimo darbuotojai. Treti buvo prekybos įmonių vadovai. Tačiau tarp šiandienos autoritetų, matyt, daugiausia yra profesionalių sporto organizacijų atstovų, t. y. buvusių sportininkų.

Reikia pripažinti, kad šiuolaikinių autoritetų įtaką lemia du veiksniai. Pirmiausia protiniai gebėjimai – šie žmonės yra pakankamai protingi, palaiko tam tikrus ryšius ne tik su nusikaltėliais, bet ir su verslo bei politiniu pasauliu, taip pat su teisėsaugos organų atstovais, tad geba apie save suburti tam tikrą grupuotę. Antrasis privalumas, žinoma, yra jėga. Ja remiasi buvę sportininkai, grupuočių lyderiai.

Tarkime, kai kurie Solncevo grupuotės lyderiai nuolat pabrėžia nesą nusikaltėliai, banditai ir nėra susiję su kriminaliniu pasauliu. Iš tikrųjų kai kurie jų neigiamai vertina kriminalinius nusikaltimus. Tačiau tam tikromis aplinkybėmis, jų veikloje atsiradus verslo ar kitų sunkumų, tie žmonės neatsisako naudoti tų pačių nusikalstamų metodų, kuriais buvo įpratę spręsti kilusius sunkumus. Bet jie jau nėra nusikaltėliai tikrąja šio žodžio prasme, o tapę įtakingais verslininkais.

Atsiradę naujos formacijos autoritetai, be abejo, turėjo įtakos ir įteisintųjų vagių padėčiai. Jų požiūriai išsiskyrė. Dalis įteisintųjų vagių atsisakė vadinamųjų vagių papročių ir tradicijų – neturėti šeimos, turto, kitų gėrybių. Daugelis jų tapo pusiau verslininkais, nors kartu išsaugojo vagių statusą. Be to, iš esmės skyrėsi autoritetų ir įteisintųjų vagių psichologija. Įteisintiesiems vagims, ypač jaunajai kartai, būdinga palaikyti gerus ryšius būtent su kriminalinio pasaulio atstovais, t. y. su tokiais pačiais įteisintaisiais vagimis. Paprastai jie gyvena pagal principą: „Ką pažįsti, su kuo esi sėdėjęs kalėjime". O kriminalinio pasaulio autoritetai laikosi kitokios nuostatos – jei įmanoma, gyventi nepažeidžiant įstatymų, palaikyti ryšius su politikais, valstybės veikėjais, stambiais bankininkais ir verslininkais, su teisėsaugos institucijų vadovais ir deputatais. Nusikaltėlių autoritetai gyvena gana prabangiai ir sočiai, turi gražius užmiesčio namus, vilas užsienyje, gražuoles moteris – tai tiesa. Tačiau yra ir kita medalio pusė – tardymo izoliatoriai, sunkūs sužeidimai, lavoninės ir kapinės, į kurias jie galiausiai atgula. Jų gyvenimas yra trumpas. Tačiau tokį gyvenimą jie renkasi patys.

Svarbiausia to laikotarpio autoritetų bėda – tai, be abejo, kova už būvį, kova dėl valdžios tomis sąlygomis, kuriose jie atsidūrė. Jeigu jie, kaip tikina, ir laikosi atokiai nuo nusikaltėlių, tai siekdami išsaugoti savo padėtį grupuotėse vis dar kovoja tarpusavyje. Kai buvau susitikęs su vienu praeityje garsaus nusikaltėlių autoriteto Silvestro (Sergejaus Timofejevo) asmens sargybiniu, šis ne šiaip sau prasitarė, kad pastaruoju metu Silvestras savo bendrijoje niekuo nebepasitikėjo – apsaugai pasisamdė dvylika ar trylika vaikinų iš Tolimųjų Rytų. Beje, jie nesugebėjo išsaugoti jo gyvybės, Silvestras buvo susprogdintas savo „šešišimtajame" mersedese netoli Baltarusijos stoties.

Didelio atgarsio visuomenėje sulaukė skandalingas įvykis, susijęs su Vasilijumi Naumovu, pravarde Naumas, – Koptevo grupuotės lyderiu – ir jo apsaugininkais iš Vidaus reikalų sistemos Vyriausiosios valdybos

specialiojo „Saturno“ padalinio. Iš tikrųjų jie iš kitų labai skyrėsi savo apranga, veido išraiška, turėjo tarnybinius ginklus, tad buvo pranašesni autoritetų apsaugininkai.

Netrukus kriminaliniame pasaulyje įsivyravo nauja tendencija – kai kurios ONG pradėjo legalizuoti savo veiklą. Daugelis autoritetų suprato, kad nuolat jausti konkurentų spaudimą ir teisėsaugininkų dėmesį darosi nenaudinga ir net pavojinga. Daug paprasčiau yra tapti įtakingais verslininkais – legalizuotis. Galimybė legaliai naudoti ginklus vertė nusikaltėlių elitą jungtis prie privačių saugos tarnybų (PST). Kai kurie jų tampa šešėliniais tokių tarnybų savininkais.

Tuo metu Maskvoje papūtė nauji vėjai. Daugelis kitados vadinamųjų banditų vis labiau artėjo prie legalaus verslo. Kiti apskritai nutolo nuo tikros nusikalstamos veiklos. Tiesą sakant, kai kurie įteisintieji vagys nepritarė buvusiems savo pavaldiniams, panorusiems tapti verslininkais. Šiuo požiūriu garsiai nuskambėjo tų laikų įteisintojo vagies Šuriko Zacharo ir kriminalinio autoriteto Mželio konfliktas. Kai pastarasis atvirai ėmėsi legalaus verslo, įteisintasis vagis pasakė: „Jei esi verslininkas – mokėk...“ Mželis atsisakė, manydamas, kad pats gali apsiginti. Netrukus jis sulaukė nemalonumų: dėl ginklo nešiojimo jį kelis kartus buvo sulaikę milicijos pareigūnai, taip pat ne kartą į jį buvo kėsintasi. Kita priežastis atsiriboti nuo nusikaltimų buvo ta, kad daugelis ONG lyderių jau buvo sukaupę gana nemažai pinigų, ir, jų nuomone, atėjo metas šiuos pinigus investuoti į pelningus projektus. ONG lyderiai tampa verslo įmonių, bankų bendrasavininkiais ir savininkais. Tačiau neretai, iškilus ginčams tarp partnerių arba konkurentų, „naujieji rusai“ prisimena savo kriminalinę praeitį ir šiuos nesutarimus sprendžia įprastu būdu.

NAUJASIS MASKVOS KRIMINALINĖS PAIEŠKOS VIRŠININKAS

1996 metų spalį naujuoju Maskvos kriminalinės paieškos valdybos viršininku tapo Viktoras Golovanovas, dirbęs antrajame „MURO“ žmogžudysčių skyriuje. V. Golovanovas buvo geras specialistas, Maskvos kriminalinės paieškos tarnybos darbą išmanęs nuo „a“ iki „z“. Bet kartu jam buvo būdingas griežtas autoritarinis valdymo stilius. V. Golovanovas „MURO“ viršininku dirbo iki 2000-ųjų metų vasario. Jis buvo atleistas dėl tuometės politinės kovos tarp VRM ministro V. Rušailos ir Maskvos mero J. Lužkovo siekiant kontroliuoti Vyriausiąją VRM valdybą. Šios kovos rezultatai buvo tokie: savo postus paliko V. Golovanovas ir VVRMV viršininkas Nikolajus Kulikovas. Tačiau, 2003 metais įsiplieskus „MURO pulkininkų“ bylos skandalui, V. Golovanovas vėl buvo pakviestas dirbti Maskvos kriminalinės paieškos valdybos viršininku.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Vasario 1, Maskva: nužudyti Chimkų nusikalstamos grupuotės nariai Jegorcevas, Gavrilovas ir Sinelnikovas.

Vasario 6, Maskva: žaidimų automatų salėje įvyko dar vienas banditų susirėmimas, per kurį nukentėjo Solncevo nusikalstamos grupuotės nariai. Nužudytas Olegas Bachmačiovas ir kažkoks Fiodoras, o Anatolijus Fukovas sužeistas.

Birželio 3, Maskva: nužudytas Mytiščių nusikalstamos grupuotės narys Dmitrijus Kuvajevas, labiau žinomas Drono pravarde. Nužudytojo kūne rastos septynios šautinės žaizdos.

Birželio 7, Maskva: įvykdytas pasikėsinimas į kandidatą mero rinkimuose, miesto Pietinio administracinio rajono prefektą Valerijų Šance-

vą. Radijo bangomis valdomas sprogmuo, padėtas prie Šancevo namo laiptinės, suveikė 7:55. Šancevas patyrė skeveldrinių sužalojimų ir sunkios būklės buvo nuvežtas į ligoninę.

Birželio 29, Maskva: du nepažįstamieji iš „Luger" ir „PM" pistoletų nušovė du Kazanės nusikalstamos grupuotės narius V. Bočkariovą ir E. Gabdrachimovą.

Birželio 30, Maskva: dviem šūviais į galvą nužudytas kelių restoranų savininkas Tengizas Gvelisianis.

Liepos 9, Maskva: žuvo vienas Šiaurinio rajono grupuotės lyderis Sergejus Liaščiukas. Jis buvo nužudytas trimis pistoleto „TT" šūviais į pilvą.

Rugpjūčio 10, Maskva: banditų susidūrimo metu automato šūviais nužudytas nusikaltėlių autoritetas Sergejus Golovanovas. Kartu buvo nužudyti du jo palydovai.

Rugpjūčio 12, Maskva: aiškinantis santykius buvo nužudyti du Goljanovo nusikalstamos grupuotės nariai – Antonas Pavlinovas ir Andrejus Piroženko.

Rugsėjo 5, Maskva: įvykdytas pasikėsinimas į Samvelą Mardojaną. Jo linkolnas buvo apšaudytas iš automato. Mardojanas ir jo žmona buvo sužeisti. Mardojanas milicijai žinomas kaip Orechovo nusikalstamos grupuotės vadeiva, turintis Hamleto pravardę.

Rugsėjo 13, Maskva: naktį iš rugsėjo 13 į 14 nugriaudėjo galingas sprogimas. Žuvo Archangelsko miesto gyventojas Aleksandras Privalovas, kuris priklausė Kurgano nusikalstamai grupuotei. Vėliau, keršaujant už Privalovo nužudymą, buvo nužudytas kitas nusikaltėlių autoritetas – CSKA turgaus kuratorius, archangelskietis, pravarde Paketas.

Rugsėjo 16, Maskva: įvyko stambaus masto banditų susirėmimas, kurio metu buvo nužudyti Aleksejus Balašovas ir Nikolajus Dzenelevskis. Sunkios būklės Andrejus Žakovas nuvežtas į ligoninę. Visi trys priklausė Puškino nusikalstamai grupuotei.

Lapkričio 18, Maskva: nužudytas ne kartą teistas Raulis Gogelava. Penkiasdešimtmetis įteisintasis vagis turėjo didelę įtaka gruzinų nusikalstamoje grupuotėje.

Gruodžio 2, Maskva: nužudytas aktyvus Orechovo grupuotės narys, buvęs boksininkas Valerijus Landinas (Storulis).

PREZIDENTO RINKIMAI IR KRIMINALINIS PASAULIS

1996 metų vasarą įvyko prezidento rinkimai. Vieną pretendentų į Rusijos Prezidento postą, atsargos generolą Aleksandrą Lebedį, plačiai žinomą dėl savo moldaviškosios epopėjos, prezidentas paskyrė Saugumo tarybos sekretoriumi, turinčiu pačius didžiausius įgaliojimus. Be pagrindinės veiklos, kurios tikslas – sureguliuoti čečėnų konfliktą, visiems netikėtai Lebedis pradėjo kovoti su organizuotu nusikalstamumu. Tuomet jau turėdavau informacijos, kad generolas Lebedis ėmė dažnai susitikinėti su kitu generolu – Rušaila, tuomečiu Maskvos RKONV viršininku. Duodamas interviu, Lebedis ne kartą kalbėjo apie tai, kad jis per trumpą laiką gali visiškai likviduoti nusikalstamumą, iš pradžių bent Maskvoje.

Nusikalstamas pasaulis jautriai reagavo į visus valstybės kovos su organizuotu nusikalstamumu politikos ir taktikos pokyčius. Dar ir dabar menu Saugumo tarybos sekretoriaus generolo Lebedžio vasarą iš televizoriaus ekrano pasakytus žodžius apie kovą su organizuotu nusikalstamumu. Jis, staiga rūsčiai žvilgtelėjęs, ištarė savo garsųjį: „Bijokite!" Tie žodžiai sukėlė tam tikrą šoką. Daug kriminalinio pasaulio autoritetų išvyko iš šalies. Kai kurie mano klientai pradėjo man skambinti, norėdami susitikti ir aptarti šį Lebedžio ketinimą ir tikėtinas represinio pobūdžio priemones. Beveik visas kriminalinis pasaulis buvo sukrėstas ir laukė netrukus prasidėsiančios represijų mėsmalės, kuri nesiaiškindama maltų visus iš eilės.

Kaip perkūnas iš giedro dangaus buvo priimtas įsakas, papildantis galiojantį įsaką dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu Maskvoje ir Maskvos srityje. Vėliau pasklido gandai, kad šis įsakas tapo pagrindu, leidžiančiu taikyti įvairias profilaktikos priemones, kurios buvo pavadintos „Maskvos eksperimentu“. Kitaip sakant, specialiosios tarnybos sudarė specialų griežtų priemonių kompleksą, skirtą kovai su organizuotu nusikalstamumu Maskvoje ir Maskvos srityje. Suprantama, apie tai sužinojo sėbrų atstovai, ir daugelis mano autoritetingų klientų ėmė skambinti, norėdami susitikti ir aptarti vieną ir tą patį klausimą: koks tai įsakas, kam jis skirtas, kas mums gresia? Gal mums geriau būtų kol kas išvykti iš šalies? Beveik visų akyse atsispindėjo baimė, sumaištis ir neryžtingumas. Man nieko kito nebeliko, kaip ieškoti šio įsako teksto. To prašė dauguma mano klientų.

Tuo laikotarpiu milicijos pareigūnų veikla kėlė vis didesnį išgąstį. Sulaikymai, kratos ir gaudynės įgavo vis griežtesnį ir bekompromisį pobūdį. Pavyzdžiui, kaip pasakojo du mano klientai, jie buvo sulaikyti remiantis įsaku dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu. Jie buvo įtariami priklausą vienai Maskvos nusikalstamai grupuotei ir bemat išvežti į Maskvos priemiestį. Specialiosios paskirties būrio nariai iš savo automobilių ištraukė kastuvus ir privertė jais kasti duobes. Kai mano klientai pasiteiravo, kodėl jie tai daro, kariai atsakė: kaip tai kodėl – kapus kasate, netrukus jus sušaudysime. Iš jų buvo reikalaujama pasirašyti nuoširdų prisipažinimą, kad priklauso vienai Maskvos nusikalstamai grupuotei. Jeigu atsisakysite, buvo jiems pasakyta, nušausime jus, užkasime ir dėl visko kaltę suversime tarpusavyje nesutariantiems mafioziams. Mano klientus nuvedė prie duobių, specialiosios paskirties būrio kariai užtaisė ginklus, ir – pasigirdo šūviai. Bet, kaip paaiškėjo, tai buvo provokacija. Buvo šaudoma tuščiais šoviniais. Įsivaizduokite, kokios psichologinės būsenos buvo mano klientai po tokio eksperimento!

Žinoma, nebuvo jokių daiktinių šios akcijos įrodymų. Tikriausiai milicijos darbuotojai būtų neigę, kad joje dalyvavo. Bet kyla klausimas: kodėl mano klientas būtų kūręs tokią legendą? Šį vienoje mano knygoje aprašytą epizodą vėliau vykusiai panaudojo populiaraus serialo „Brigada" autoriai.

Po kiek laiko aš pats tam tikra prasme tapau tokio eksperimento auka. Kartą vasaros pabaigoje verslo reikalais buvau susitikęs su dviem savo klientais. Susitikimas buvo paskirtas vienoje Naujojo Arbato kavinėje. Užsisakėme pietus, o aš savo klientus konsultavau įvairiais juos dominančiais klausimais. Vėliau sužinojau, kad abu mano klientai yra dviejų skirtingų grupuočių lyderiai, nusprendę atlikti vieną bendrą prekybos sandėrį.

Salėje, kurioje mes pietavome, daugiau nieko nebuvo. Baigę pietauti ir aptarę visus klausimus, susirengėme išeiti. Staiga į salę įėjo keturi ar penki trumpai apsikirpę žaliūkai. Išvydę mano klientus, jie džiugiai sumojavo rankomis: sveiki, sėbrai! Visi pasuko mūsų stalelio link. Tuo metu pro duris sparčiai įėjo keli civilius drabužius vilkintys žmonės su pistoletais rankose ir tarė:

– Sėbrai, nė iš vietos!

Mano klientų pažįstami asmenys buvo sustatyti prie sienos, jiems liepta iškelti rankas, plačiai išžergti kojas. RKONV operatyvininkai skubiai juos apieškojo, o du jų pasuko mūsų stalelio link. Mane apėmė baimė. Susitikimo vietą buvau parinkęs aš. Mano klientai buvo dviejų grupuočių lyderiai, galėję įtarti, kad aš juos paprasčiausiai įdaviau. Negaliu apsakyti savo būsenos. Bijojau ne dėl to, kad mus apieškos, suims. Bijojau, kad areštuos mano klientus, tad vėliau pareigūnams gali kilti minčių, kad esu su jais susijęs.

Priėjęs prie mūsų operatyvininkas paprašė pateikti dokumentus. Vienas mano klientas išsitraukė kažkokią kreditinę kortelę su savo nuotrauka, kitas – leidimą į „Stanislavskio" naktinį klubą. Operatyvininkas tylėdamas paėmė dokumentus ir pradėjo juos tyrinėti, leis-

damas suprasti, kad tie dokumentai yra netinkami. Išsitraukiau savo advokato pažymėjimą ir užtikrintu balsu tariau:

– Šie žmonės atėjo su manimi!

– Viskas aišku, jokių problemų, – pasakė pareigūnas. – Galite būti laisvi.

Mes bemat išėjome iš salės. Mano klientai džiūgavo, plojo man per petį. Aš pasiteiravau:

– Ar jie jūsų ieškojo?

– Na, ne. Tikriausiai jie sekė „kazaninius". Rytoj jiems paskambinsime, sužinosime, kaip einasi, – pasakė jie.

– Matote, kaip atsitiko! – tariau. – Labai bijojau, kad galite pagalvoti, jog aš...

– Ką jūs! Mes jumis pasitikime! Atvirkščiai, mes su malonumu vežtumėmės jus į tokius susitikimus, jeigu jūsų magiškas pažymėjimas daro jiems tokį įspūdį!

– Ne, tokių susitikimų daugiau nebenoriu! – pajuokavau. – Man ir vieno užteko!

Kriminalinio pasaulio atstovams nemaloniausias dalykas, be abejo, yra sulaikymas. Jų žodžiais, sulaikymas pavojingas ne todėl, kad gali būti sumušti, sužaloti, o tuo, kad bus pakištas koks nors nusikaltimo įrankis, narkotikai arba ginklas.

Žinoma, negalima neigti, kad sėbrai jau buvo išmokę sumaniai išmesti savo ginklus bandant milicininkams juos sulaikyti. Jie tai padaro taip, kad vėliau tų ginklų niekas niekada neberanda. Nusikaltėliai išmoko slėpti ginklus saugiose savo automobilių vietose. Yra buvę atvejų, kai tokiuose automobiliuose, kurie kelias dienas buvo laikomi milicijos skyriuose ir kruopščiai apieškomi, ginklų taip ir nerasdavo. O vėliau, automobilius grąžinus, paslėpusieji ginklus, žinoma, juos rasdavo.

Nusikaltimo įrankių „pakiša" egzistavo visuomet. Prisimenu filmą „Susitikimo vietos pakeisti negalima", kuriame patyręs Maskvos kri-

minalinės paieškos valdybos kovos su banditizmu skyriaus kapitonas Žeglovas „pakiša“ piniginę vagiui recidyvistui Plytai. Kyla neaiškumų dėl jo neteisėtų veiksmų ir dėl įstatymo pažeidimo. Bet kartu galima suprasti ir milicininkus, nors mes visiškai tam nepritariame. Kartais operacija kruopščiai ruošiama, eikvojama daug jėgų, žmogus sulaikomas, o šis sumaniai atsikrato nusikaltimo įrankio. Todėl ir susidaro tokia padėtis – sugrąžinama tai, kas anksčiau buvo pamesta. Vienas mano klientas, patyręs tokiuose reikaluose, įsigijo specialius drabužius, skirtus eiti į susitikimus. Tai buvo įprastas kostiumas su užsiūtomis kišenėmis.

JĖGOS STRUKTŪRŲ VADOVŲ ATSTATYDINIMAS

Po kurio laiko daugelį sukrėtė netikėta naujiena. Į atsargą buvo išleisti pagrindiniai kovotojai su organizuotu nusikalstamumu – generolas Lebedis ir generolas Rušaila. Lebedžiui buvo pareikšti priekaištai dėl neteisėtos formuotės sudarymo. Iš tikrųjų pastaruoju metu generolas Lebedis atkakliai propagavo savuosius kovos su organizuotu nusikalstamumu metodus. Jis daug kalbėjo apie būtinybę sukurti specialų karinį padalinį, sudarytą iš su korupcija nesusijusių buvusių KGB ir Vidaus reikalų ministerijos darbuotojų. Padalinys sąlygiškai turėjo vadintis „Rusų legionu“ ir jungti maždaug 50 tūkstančių žmonių. Nežinia, dėl kokių priežasčių, bet į tai netrukus sureagavo Vidaus reikalų ministras Anatolijus Kulikovas, kuris apkaltino Aleksandrą Lebedį bandant uzurpuoti valdžią, sukurti neteisėtą karinę formuotę. Galbūt kai kurios priežastys ir nebuvo paviešintos.

Netrukus generolas Lebedis buvo išsiųstas į atsargą. Įdomiausia tai, kad po kurio laiko Vidaus reikalų ministras generolas Anatolijus Kulikovas taip pat siūlė sukurti specialų kovos su organizuotu nusikalstamumu padalinį, analogišką karinę formuotę. Tuomet jis nesulaukė palaikymo, nes FST ir VRM struktūrose jau veikė specialieji padaliniai: Vyriausioji

kovos su organizuotu nusikalstamumu valdyba – VKONV – ir kiti. Kurti dar kokį nors padalinį, regis, šalies vadovai nematė tikslo.

Po Lebedžio atstatydinimo generolas Rušaila kurį laiką dirbo tuometės Federacijos tarybos pirmininko Jegoro Strojevo patarėju. Vėliau Rušaila buvo paskirtas VRM ministru, bet po kurio laiko savo postą užleido Gryzlovui ir buvo perkeltas į Saugumo Tarybą.

RKONV KRONIKA

Maskvos įteisintųjų vagių kvietimu į susitikimą atskrido keletas Volgogrado nusikalstamo pasaulio autoritetų. Oro uoste juos pasitiko ne tik kolegos, bet ir Maskvos RKONV darbuotojai. Į Šeremetjevą atskridusiems volgogradiečių autoritetams jų draugai maskviečiai pasiūlė tris prabangius limuzinus. Bet vos tik užsieninių automobilių kolona pajudėjo Maskvos link, prie jos priartėjo keli milicijos automobiliai. Kuomet kortežas įvažiavo į miestą, RKONV darbuotojai nusprendė banditus sulaikyti. Leningrado plente jie ėmė spausti užsieninius automobilius prie šalikelės, o kai vienas BMW keleivis pasičiupo pistoletą, milicininkai buvo priversti pradėti šaudyti. Ginkluotas banditas žuvo vietoje, o jo palydovai buvo sulaikyti. Kaip vėliau paaiškėjo, milicininkai nušovė ne kartą teistą nusikaltėlių autoritetą Olegą Kurenčaniną. Tarp sulaikytų banditų buvo žinomi Volgogrado recidyvistai – Šaunuolis ir Kadikas. Ginklų jie neturėjo, bet buvo rasta hašišo. Be to, pas vieną sulaikytąjį buvo aptiktas suklastotas milicijos majoro pažymėjimas.

Sulaikant narkotikų prekeivius žuvo RKONV stažuotojas, 32 metų Aleksejus Fominovas. Prieš tai dvejus metus jis buvo dirbęs „Zagorodnyj“ apygardos Vidaus reikalų skyriaus apylinkės įgaliotiniu, o pastarąjį mėnesį įsidarbino RKONV tarnyboje.

Prabangios trisdešimtmečio Puškino-Ivantejevkos nusikalstamos grupuotės lyderio Igorio Zubovskio, žinomo Zubariko pravarde, lai-

dotuvės vyko Pamaskvio Ivantejevkoje. Pastaruoju metu Zubarikas piktnaudžiavo narkotikais ir mirė jų perdozavęs. Jis buvo bene vienintelis iš vietinių banditų, miręs sava mirtimi.

Balandžio mėnesį buvo išvaikyta per pastaruosius metus beveik solidžiausia Maskvos banditų sueiga. Joje dalyvavo dešimt įteisintųjų vagių ir penkiolika gruzinų nusikaltėlių autoritetų. Pasitarimo dalyviai aptarė neseniai įvykusį pasikėsinimą į gruzinų įteisintąjį vagį Zachariją Kalašovą (Šakro jaunesnįjį), problemas, susijusias su įtakos sferų dalijimusi. Be to, dienotvarkėje buvo numatytas ir kelių kriminalinių autoritetų karūnavimas. Tačiau visi buvo sulaikyti. Autoritetingiausias įteisintasis vagis Otaris Kvaracchelija, pravarde Kimo, bandydamas pabėgti iššoko pro langą, susilaužė koją ir buvo nuvežtas į ligoninę.

Neaiškiomis aplinkybėmis žuvo 65 metų įteisintasis vagis Viačeslavas Slatinas, pravarde Rostikas, vienas autoritetingiausių slavų nusikaltėlių pasaulio lyderių, didžiąją gyvenimo dalį praleidęs įkalinimo įstaigose ir tremtyse. Jį nepažįstamieji atvežė į Mytiščių ligoninės priimamąjį su kulka pilve. Netrukus atvykę milicininkai nespėjo Rostiko paklausti, kas ir kur jį sužeidė. Neatgavęs sąmonės Slatinas mirė reanimacijos skyriuje. Per kelias valandas per visą Pamaskvį pasklido žinia apie vieno iš Puškino, Mytiščių ir Balašichos nusikalstamų grupuočių ideologo Rostiko žūtį. Buvęs profesionalus kišenvagis Slatinas pagal savo įtaką Rusijos kriminaliniuose sluoksniuose galėjo lygintis tik su nemažiau įžymiu Japončiku. Tarp Rostiko draugų ir partnerių buvo tokie įtakingi įteisintieji vagys, kaip Parašas, Zacharas, Cirulis, Savoska ir kiti. Daugelis jų dalyvavo gedulingose pamaldose ir Slatino laidotuvėse. Remiantis milicijos duomenimis, įteisintąjį vagį į paskutinę kelionę lydėjo ne mažiau nei trys šimtai žmonių. Dauguma Pamaskvio ir sostinės nusikalstamų grupuočių į laidotuves atsiuntė delegacijas su vainikais. Ant vainikų juostų buvo užrašyta: „Nuo draugų“.

1997 METAI

Metai prasidėjo nuo užsakomosios žmogžudystės prie Maskvos kriminalinės paieškos valdybos pastato sienų. Tiesiog po Petrovkos 38 langais, už 150 metrų, iš automato buvo nušautas BMW automobilyje sėdėjęs akcinės bendrovės „Miranda" generalinis direktorius Vasilijus Naumovas, vienas svarbiausių Koptevo grupuotės autoritetų. Pirmą kartą Maskvos kriminalinės paieškos operatyvininkams į įvykio vietą teko eiti pėsčiomis. Regis, šio nusikaltimo akiplėšiškumas juos vertė dar aktyviau imtis tirti šią žmogžudystę. Kažkokiu būdu ir sekliai, ir „koptėviniai" sužinojo, kad tai „kurganinių" darbas. Netrukus „kurganinių" likimas buvo nulemtas. Galingas sprogimas Tvardovskio gatvėje, Naumovo žmogžudystė Petrovkos gatvėje perpildė teisėsaugos organų pareigūnų kantrybės taurę. Galima sakyti, Kurgano grupuotė viršijo savo veiklos limitą. Kaip vėliau sužinojau, tuomečio VRM ministro Kulikovo nurodymu buvo priimtas nutarimas nedelsiant likviduoti šią ONG. Vyriausiojoje Maskvos vidaus reikalų valdyboje, Maskvos kriminalinės paieškos vyriausiojoje valdyboje, betarpiškai dalyvaujant Maskvos prokuratūrai, buvo sudarytas Kurgano grupuotės likvidavimo štabas – gausus operatyvininkų ir tyrėjų būrys. Į jį buvo pasiųsta ir specialioji šturmo grupė, susidedanti iš SGRB ir OMON karių. Prasidėjo kruopštus ir nuoseklus darbas, kurio tikslas – išaiškinti ir sulaikyti „kurganinių" grupuotės atstovus.

KURGANO ONG LIKVIDAVIMAS

Sausio 30 Šeremetjevo-2 oro uoste RKONV pareigūnai suėmė Andrejų Kolegovą – „kurganinių" ONG lyderį, kuris į Maskvą atvyko iš

Izraelio. Žinia apie Kolegovo suėmimą kriminaliniuose sluoksniuose pasklido akimirksniu.

Orechovo grupuotės lyderis Sergejus Butorinas (Osia), artimai bendradarbiavęs su „kurganiniais", tarp jų ir su Soloniku, suprato, kad Kolegovas gali būti palaužtas ir išduoti, kur slapstosi Solonikas. Jei Soloniką suims, jis gali atskleisti daugelio nusikaltėlių autoritetų žudynių užsakovus. Osia savo sėbrams, gyvenantiems Graikijoje, Soloniko kaimynystėje, duoda nurodymą pašalinti Soloniką. Vasario 2 „orechoviniai" Soloniką nužudo, o laiškelį, kuriame nurodoma, kur paslėptas jo kūnas, specialiai pakiša Maskvos RKONV pareigūnams, kurie skubiai išvyksta sulaikyti Soloniko.

Per trumpą laiką – pusantro, porą mėnesių – buvo sulaikyta apie dvidešimt aktyvių Kurgano gaujos smogikų. Beveik pas visus buvo rasta ginklų arba narkotikų. Kai vėliau per savo pažįstamus asmenis ėmiau domėtis, kaip vis dėlto teisėsaugos organų pareigūnai sugebėjo susekti vieną sunkiausiai pagaunamų Maskvos grupuočių, paaiškėjo, kad tai buvo atlikta gana primityviu būdu. Į Maskvą atvyko vieno smogiko gal žmona, o gal meilužė. Netrukus teisėsaugininkai ją sulaikė stotyje, iškrėtę rado užrašų knygelę, kurioje buvo visos „kurganinių" brigados narių mobiliųjų telefonų numeriai. Į seklių rankas pateko labai svarbus koziris. Su specialiųjų tarnybų pagalba buvo klausomasi beveik visos „kurganinių" brigados telefono pokalbių, o vėliau, naudojantis specialia įranga, lokatoriais, buvo nustatytos jų buvimo vietos. Vėliau teliko atlikti techninius veiksmus. Smogikai buvo sulaikomi kas antrą ar trečią dieną, beje, prieš tai kurį laiką juos pasekus. Vienus suėmė sekant jų automobilius. Banditai visiškai ramiai važiavo savo automobiliu, kai staiga prie jų prisigretino VAI automobilis, buvo įsakyta sustoti. Nieko neįtariantys vaikinai sustojo kelkraštyje. Vos tik jie išlipo iš automobilio ir ėmė aiškintis su patruliais, netikėtai privažiavo kitas automobilis, iš kurio iššoko operatyvininkai ir SGRB kariai, vilkintys

kamufliažine uniforma. Smogikai buvo bemat sulaikyti, suguldyti ant žemės. Jų automobilyje rasta ginklų. Kiti du smogikai buvo sulaikyti Sokolo rajone įsikūrusioje kavinėje, kai ten užsuko pavakarieniauti. Į kavinę įsiveržę SGRB kariai juos suėmė. Gana greitai buvo areštuoti beveik visi grupuotės smogikai. Tačiau jų vadeivos Olegas Neliubinas ir Vitalijus Ignatovas skubiai išvyko į užsienį. Buvo paskelbta skubi jų paieška, o vėliau – paprašyta Interpolo pagalbos.

Šioje kovoje, be abejo, svarbus buvo spaudos vaidmuo. Kartkartėmis vis pasirodydavo straipsniai, pasakojantys apie „kurganinių" atliktus nusikaltimus. Ypač didelę reikšmę turėjo 1997 metų vasarą *Komsomolskaja pravda* laikraštyje pasirodęs straipsnis unikaliu pavadinimu „Petrovka 38 išeina į pogrindį", kuriame buvo rašoma, kad aršiausia banditų grupuotė kriminalinės paieškos darbuotojams paskelbė mirtiną karą. Šiame straipsnyje buvo smulkiai aprašyti visi „kurganinių" nusikaltimai, o svarbiausia – pačiame straipsnio viduryje švietė portretai dviejų jų lyderių, kurie, operatyvininkų duomenimis, tuo metu buvo išvykę į užsienį. Jų laisvėje leidžiamos dienos iš esmės jau buvo suskaičiuotos. Ir iš tikrųjų netrukus buvo gautas pranešimas, kad Olandijoje areštuotas vienas „kurganinis" – Olegas Neliubinas, kuris vėliau buvo deportuotas į Rusiją. Visi sulaikyti „kurganiniai" buvo uždaryti į „Matroskaja tišinos" tardymo izoliatoriaus specialųjį bloką (ketvirtąjį tardymo izoliatorių), kuriame anksčiau buvo sėdėjęs Solonikas ir kuris, šiam vėliau pabėgus, buvo gerokai pertvarkytas ir patobulintas.

Iš pradžių visi smogikai viską neigė ir dėl nieko neprisipažino, tikriausiai bijojo savo vadeivos Olego Neliubino. Vos atgabentas jis pareikalavo, kad tapčiau jo advokatu. Netrukus mes susitikome tardymo izoliatoriuje. Pirmiausia Olegas manęs paprašė pasikalbėti su verslininkais, kuriems jis padėdavo ir kurie dirbo su jo investuotais pinigais, kad šie patvirtintų, jog Neliubinas yra verslininkas. Nedelsdamas pradėjau lankytis bankuose ir verslo įmonėse, kurias man buvo nurodęs

Neliubinas. Tačiau viskas buvo veltui – su kai kuriais verslininkais jau buvo padirbėję operatyvininkai, kiti tiesiog nenorėjo veltis į šį reikalą, pareiškė, kad ir be to jiems bėdų netrūksta.

Tai sužinojęs Olegas labai įsiuto. Tada jis nutarė tardymo metu apskritai neduoti jokių parodymų. Be to, jį įspėjau, kad esu beveik ištisą parą sekamas. Olegas Neliubinas nusprendė, kad esant tokiai padėčiai neverta „erzinti žąsų", ir pasiūlė man byloje kol kas nedalyvauti, tik teisme būti jo advokatu. Vėliau įvykiai pasisuko netikėta linkme. Pasitraukus man iš Olego ir Pavelo Zelianino (pastarasis ONG struktūroje vadovavo kontržvalgybai) bylų, sulaikytieji staiga buvo perkelti į bendrąsias tardymo izoliatoriaus kameras. Netrukus kameroje vykusių muštynių metu žuvo Olegas, o Pavelas Zelianinas tą pačią dieną mirė nuo širdies nepakankamumo. Visa tai atrodė labai keista. Po vadeivų žūties tardymo izoliatoriuje, kol buvo tiriama byla, o tai tęsėsi apie dvejus metus, operatyvininkams pavyko įkalbėti du smogikus, kad šie bendradarbiautų su teisėsauga, tad jie prisipažino ir davė parodymus apie visų grupuotės narių dalyvavimą nusikaltimuose.

Netrukus televizijos laidoje pasirodė V. Kolesnikovas – tuometis Vidaus reikalų ministro pavaduotojas. Jis pranešė, kad išaiškinta ir sunaikinta „kurganinių" grupuotė. Iš žiniasklaidos sužinojau, kad „kurganiniams" gresia teisminiai procesai pagal BK straipsnius „Banditizmas" ir „Užsakomosios žmogžudystės". Aš pats buvau apklausiamas šioje byloje tiek tardymo metu, tiek teisme. „Kurganinių" teismo procesas vyko laikantis griežčiausių saugumo reikalavimų.

JĖGOS STRUKTŪRŲ VADOVŲ PASITARIMAS

1997 metais įvyko Rusijos Federacijos Saugumo tarybos ir specialiųjų tarnybų, taip pat NVS – Nepriklausomų Valstybių Sandraugos – specialiųjų tarnybų vadovų pasitarimas. Rusijos Federalinėje saugumo

tarnyboje buvo sukurtos: Nusikalstamų organizacijų tyrimo ir nukenksminimo valdyba (vėliau ji buvo panaikinta), Tiriamoji valdyba, Operatyvinės paieškos valdyba ir Techninių-operatyvinių veiksmų valdyba, taip pat Specialioji ekonominės kontržvalgybos tarnyba (anksčiau vadinta Kovos su korupcija ir kontrabanda tarnyba, vėliau – Ekonominio saugumo departamentu).

Remiantis Rusijos Federacijos įstatymo „Dėl Rusijos Federacijos saugumo tarnybos", priimto 1995 balandžio 3, dešimtuoju straipsniu („Kova su nusikalstamumu"), Federalinės saugumo tarnybos organai buvo įpareigoti dalyvauti kovoje su organizuotu nusikalstamumu, korupcija ir koordinuoti savo veiksmus su VRM (jie kartu vykdė operacijas „Tralas", „Sulaikymas", „Užtvara", „Gintaras", „Auksas" ir kitas).

Visas valstybines struktūras pradėjo koordinuoti RF Saugumo tarybos Tarpžinybinė visuomenės saugumo komisija kovai su nusikalstamumu ir korupcija. (Nutarimas ją įsteigti buvo patvirtintas 1995 m. balandžio 24). Tiesioginį struktūrų veiklos koordinavimą vykdė prokuratūros ir operatyvinės paieškos organų pareigūnai bei specialieji RF Vidaus reikalų ministerijos regioniniai kovos su organizuotu nusikalstamumu padaliniai.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Anatolijus Gusevas, naktinio klubo „Arlekinas" bendraturtis, buvo nužudytas 1997 metų liepos 21 vakare prie savojo naktinio klubo, tiksliau sakant, prie to paties pavadinimo kavinės. Nužudymo smulkmenos yra tokios: Gusevas vakare atvažiavo penkišimtojo modelio mersedesu su dviem apsaugininkais, vienas jų sėdėjo už vairo, kitas – šalia jo. Apsaugininkai, kaip buvę saugumiečiai, turėjo leidimus „Makarovo" pistoletams. Iš kavinės jie išėjo kartu. Kai iki limuzino buvo likę keli metrai, iš priešais stovinčio namo lango pasigirdo šūviai. Buvo šaudoma iš Kalaš-

nikovo automato su duslintuvu. Asmens sargybinis negalėjo apsaugoti Gusevo nuo profesionalaus snaiperio kulkos. Per kelias sekundes nušovęs Gusevą, kileris nušovė ir jo apsaugininką, o vėliau ugnį nukreipė į automobilį. Mersedeso kėbulas buvo suvarpytas. Vairuotojas bandė ištrūkti iš ugnies ruožo, bet kulkos buvo pažeidusios variklį. Kai automobilis sustojo, vairuotojas buvo sunkiai sužeistas. Svarbiausia, kad šaudymo liudininkais (buvo dar ankstyvas vakaras, tik šešta ar septinta valanda) tapo dešimtys žmonių: praeiviai ir kavinės „Sinema" lankytojai, sėdėję lauke prie stalelių.

Vėliau buvo atlikta krata Gusevo bute Ostoženkos gatvėje. Operatyvininkai ieškojo nuotraukų, dokumentų. Buvo rasta daug kontraktų su verslo įmonėmis, taip pat nepasirašytas ketinimų protokolas. Tai reiškė, kad Gusevas turėjo didelių verslo planų. Operatyvininkai dar rado jo nuotraukų su labai įžymiais žmonėmis – Lužkovu, Rušaila, Koržakovu... Buvo rastas Gusevui dedikuotas dvivamzdis, dovanotas tuomečio Rusijos gynybos ministro Pavelo Gračiovo. Po Gusevo nužudymo praėjus keleriems metams, buvo organizuotas pasikėsinimas į kitą „Arlekino" bendraturtį Aleksandrą Čerkasovą, bet jis liko gyvas. Tada „Arlekinas" buvo uždarytas ir 2003 metais vėl atvėrė duris.

Rugsėjį RKONV operatyvininkai sužinojo, kad į Maskvą grįžta keletas aktyvių velionio Andrejaus Isajevo, pravarde Parašas, grupuotės narių. Šių metų liepos mėnesį jam žuvus, įteisintojo vagies gauja pakriko, daugelis banditų įsiliejo į kitas Maskvos grupuotes, o dalis išvyko dirbti į periferiją. Ten jie įvykdė kelis plėšikavimus ir užsakomąsias žmogžudystes, vėliau nusprendė pasislėpti sostinėje, nes čia turėjo konspiracinius butus. Išsiaiškinę adresus, operatyvininkai pradėjo juos sekti. Kai banditai, prisipirkę daug degtinės ir atsivedę merginų, susirinko Mičiurino prospekte esančiame name, RKONV operatyvininkai įvykdė sulaikymo operaciją. Įsiveržę į butą, specialaus greitojo reagavimo būrio nariai per kelias sekundes suėmė nusikaltėlius. Pasinaudoti ant stalo gulėju-

siais pistoletais jie nespėjo. Iš viso pas Parašo įpėdinius buvo rasti keturi Kalašnikovo automatai, pistoletas-kulkosvaidis „Scorpion“ su duslintuvu, revolveris „Harrington & Richardson“, pistoletas „Češka-sbrojovka“, pneumatinis šautuvas ir daugiau nei 600 šovinių. Dalį šovinių milicininkai rado klozeto vandens bakelyje.

ĮTEISINTOJO VAGIES SLYVOS IŠSIUNTIMAS IŠ KANADOS

Kanados valdžia nusprendė iš šalies išsiųsti Rusijos pilietį Viačeslavą Slyvą. Savo tėvynėje jis žinomas teisėsaugos organų pareigūnams kaip įteisintasis vagis, geriausias Viačeslavo Ivankovo (Japončiko) draugas ir vienas „asirų“ nusikalstamos grupuotės lyderių. Savo ruožtu Kanados policija mano, kad Slyva yra pats stambiausias rusų mafiozis Kanadoje – jis neva bandė kontroliuoti visus vietinius rusakalbius banditus. Bet įteisintasis vagis yra kaltinamas tuo, kad, atvykęs į Kanadą, nuslėpė savo nusikalstamą praeitį, anketoje nenurodęs duomenų apie teistumą.

Penkiasdešimt dvejų metų įteisintasis vagis Viačeslavas Slyva iš Maskvos į Kanadą atvyko su svečio viza 1994 metų pabaigoje. Imigracijos tarnybos darbuotojams tada jis paaiškino, kad ketina susitikti su ledo ritulininku Valerijumi Kamenskiu. Su juo jis taip ir nesusitiko, o Kanados policija ilgainiui vis labiau domėjosi „svečiu“. Tokio dėmesio priežastis buvo ta, kad 1995 metais JAV buvo sulaikytas įtakingiausias rusų įteisintasis vagis Japončikas. Tuomet FTB darbuotojai informavo Kanados kolegas, kad Ivankovas nuolat palaikė ryšius su artimiausiu savo draugu Slyva, kuris tuo metu buvo tvirtai įleidęs šaknis Nort Jorko municipalitete. Be to, duomenų apie Slyvą buvo gauta ir iš Rusijos VRM, todėl 1995 metų pabaigoje kanadiečiai patys pradėjo slapta tirti įteisintojo vagies nusikalstamą veiklą.

Jie išsiaiškino, kad Slyva išvyko iš Rusijos, siekdamas likti gyvas, – neva jo nužudymą buvo užsakę du garsūs rusų nusikaltėlių autoritetai.

Šią versiją patvirtina tai, kad, Slyvai išvykus, netrukus imta doroti jo vadovaujamos „asirų“ grupuotės lyderius. 1995 metais pačiame Maskvos centre buvo nušautas kriminalinio pasaulio autoritetas Aleksandras Bidžamas (Alikas Asirietis). 1996 metais buvo nužudytas Slyvos giminaitis, įteisintasis vagis Eduardas Chačaturovas (Žiurkė), o truputį vėliau ta pati lemtis ištiko kitą Slyvos giminaitį – Davidą Chačaturovą. Pastarasis buvo faktiškasis „Golden Palace“ kazino savininkas.

KORUPCIJA

Kriminalinės grupuotės nuolat rūpinasi ne tik tuo, kaip iš savo veiklos gauti kuo didesnį pelną, bet ir kaip kraštutinai sumažinti tikimybę susidurti su teisėsaugos organais. Vienas labiausiai paplitusių būdų tai pasiekti – papirkti „veiklai“ naudingus pareigūnus. Tai padeda neutralizuoti specialiųjų tarnybų veiksmus, vykdyti prevencines kontržvalgybines akcijas ir apsiginti nuo teisminio persekiojimo. Iš esmės korupcija yra priemonė susilpninti valstybės veiksmingumui. Todėl nenuostabu, kad šis reiškinys taip paplito. Juolab kad šiandien Rusijoje nėra net aiškiai įstatymais apibrėžtos korupcijos sąvokos, o tai, žinoma, nepadeda su ja kovoti. Tiesą sakant, didelė dalis korumpuotų valdininkų veikia žemutinėse grandyse, ir jų veikla nėra niekaip susijusi su organizuotu nusikalstamumu. Tačiau tai sukuria bendrą atmosferą, kurioje moraliniai principai esti daug mažiau vertinami nei materialinė nauda. O tokia nuostata, be abejo, nusikaltėliams atveria kelius naudotis nesąžiningais valdžios atstovais visada, kai tik prireikia. Suprantama, šis reiškinys nėra naujas, o senieji santykiai, nuo seno vyravę Sovietų Sąjungoje, paprasčiausiai buvo pritaikyti naujoms sąlygoms. Tačiau šiandien nusikalstamos grupuotės pačios nustato žaidimo taisykles. Esant ankstesnei sovietinei sistemai, valstybė naudojosi „juodąja“ rinka kaip žaibolaidžiu tik esant būtinybei,

kartu nenoriai pripažindama, kad „šešėliniai“ veikėjai turi tam tikrų teisių. Naujojoje sistemoje oficialūs valdžios atstovai iš tikrųjų yra tik marionetės mafijos rankose. Posovietinėje Rusijoje korupcija jau nebuvo priemonė išvengti valdžios kontrolės ekonominiame gyvenime, bet tapo organizuoto nusikalstamumo įrankiu kovojant su teisėsaugos organais. Nuo to laiko, kai politiniam elitui teko ieškoti bendros kalbos su nusikalstamomis grupuotėmis, kurios savo ruožtu naudojo rimbo ir meduolio principą, susiformavo nauja santykių simbiozė, kurioje svarbiausią reikšmę turi organizuoto nusikalstamumo jėgos. Korupcija sukūrė ypatingą terpę, kurioje dauguma nusikaltėlių gali veikti atvirai ir likti nenubausti. Didžiausias pavojus yra tas, kad visa Rusija jau seniai tapo lyg poilsio namais kriminaliniams nusikaltėliams. Iš čia jie gali skleisti savo įtaką po visą pasaulį.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Kovo 5 Butyrkos tardymo izoliatoriuje, perdozavęs narkotikų, mirė jauniausias įteisintasis vagis Grigorijus Serebrianyj, Dolgoprudno grupuotės lyderis.

Serebrianyj buvo karūnuotas sulaukęs dvidešimt penkerių metų, tačiau atvirai ignoravo vagių įstatymus, buvo vedęs, turėjo dvi dukras, pats „eidavo į darbą“, nesibodėjo prievartauti turtą ir plėšikauti.

Rugsėjo mėnesį, dalyvaujant didžiulei miniai žmonių, Pamaskvyje esančiame Zvenigorode buvo palaidotas įteisintasis vagis Piotras Kozlovas (Petrucha), žuvęs automobilio avarijos metu. Nors jo brigada kontroliavo keletą verslo įmonių, pats Piotras Kozlovas turėjo legalų verslą – prekiavo maisto produktais ir statybinėmis medžiagomis. Galima teigti, kad tais metais dauguma įteisintųjų vagių mirė natūralia mirtimi, nors kartais anapilin jie iškeliaudavo gana mįslingomis aplinkybėmis.

SLAPTAS VRM VADOVŲ LAIŠKAS

1997 metų pabaigoje vidaus reikalų ministras Anatolijus Kulikovas Rusijos Prezidentui parašė slaptą laišką apie organizuotą nusikalstamumą. Vėliau paaiškėjo, kad laiško tonas buvo niūrus ir pesimistinis. Jame rašoma, kad VRM turi duomenų apie 16 tūkstančių nusikalstamų organizacijų ir maždaug 60 tūkstančių glaudžiai su jomis susijusių asmenų. Tačiau teisėsaugos organai dažnai sako, kad apie organizuotas nusikalstamas gaujas žino viską: kas joms priklauso (daugelis narių yra asmeniškai įtraukti į specialią kartoteką, kurioje yra ir jų nuotraukos), kokia veikla užsiima viena ar kita grupuotė, kokias verslo struktūras jos „šefuoja". Tačiau suimti visus ar šias gaujas likviduoti jie negali, nes nėra sukurtos įstatyminės bazės. Tad peršasi išvada, kad šalies teisėsaugos organų pareigūnai ne kovoja su organizuotu nusikalstamumu, o tik stebi ONG veiklą.

1998 METAI

1998 metų sausį Maskvos miesto prokuratūra pateikė kaltinimus buvusių milicininkų gaujai, kuri penkerius metus siautėjo Maskvoje ir Pamaskvyje. Gauja žudė, grobė, plėšikavo, prievartavo turtą, ėmė į nelaisvę įkaitus. Maskvos miesto prokuratūros ir Federalinės saugumo tarnybos pareigūnai areštavo 12 banditų. Jiems buvo pateiktas kaltinimas pagal BK 210-ąjį straipsnį – „Nusikalstamos bendrijos organizavimas". Dar du milicininkai, kurie, remiantis operatyviniais duomenimis, buvo laikomi grupuotės lyderiais, suimant nusišovė.

Darbo vietose ir namuose atliktų kratų metu pas banditus buvo rasta 10 neregistruotų automatinių ginklų, didžiulis kiekis šaudmenų, taip pat granatų, sprogmenų, 40 komplektų įvairių VRM padalinių pareigūnų uniformų, kompiuterinės technikos (su aukų duomenų baze), specialios telefoninių pokalbių pasiklausymo technikos, mobiliųjų telefonų, slapto stebėjimo priemonių, radijo stočių, penki užsieniniai automobiliai. Be to, pas nusikaltėlius aptikta didžiulė kartoteka, kompromituojanti verslininkus ir kriminalinio pasaulio autoritetus. Taip pat paaiškėjo, kad milicininkai kontroliavo ir dešimtis visiškai legalių verslo įmonių. Būdami šių įmonių „stogais", jie reguliariai aiškindavosi santykius su banditais. Beje, ginklą naudoti tekdavo gana retai. Paprastai milicininkai sulaikydavo savo priešininkus ir juos uždarydavo į areštinę. Gauja taip pat įvykdė kelis verslo įmonių ginkluotus užpuolimus (visada vilkėjo milicininkų uniformas – taip buvo lengviau pasprukti nuo persekiotojų), plėšikavimus, turto prievartavimus ir įkaitų grobimus. Nors milicininkai profesionaliai slėpdavo pėdsakus, pagal nusikaltimų braižą vis dėlto pavyko nustatyti, kad jie veikė ne tik Maskvoje, bet ir Pamaskvio Podolsko, Čechovo, Serpuchovo rajonuo-

se. Remiantis tyrimo duomenimis, 1993–1997 metais gauja įvykdė 18 žmogžudysčių.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Sostinės RKONV darbuotojai sudavė dar vieną smūgį „koptevinių" nusikalstamai grupuotei. Milicijos pareigūnų įvykdytos operacijos metu už grotų atsidūrė žinomi jos atstovai, kaip antai Jurijus Morozovas (Morozas), Aleksandras Biriukovas (Saša Boksininkas) ir Andrejus Zaicevas (Zuikis). Jie įtariami dėl nužudymų, plėšikavimų, turto prievartavimo ir žmonių grobimo. Pirmosiomis lapkričio dienomis Maskvoje buvo nušautas įteisintasis vagis Sergejus Komarovas (Komaras). Jis kontroliavo Kuncevo brigadą, atitekusią jam kaip garsaus įteisintojo vagies Sergejaus Lipčianskio (Sibiriečio) palikimas. Pats Lipčianskis paslaptingai dingo prieš dvejus metus. Remiantis viena versija, su Komaru buvo susidorota dėl to, kad jis per daug arti prisikasė aiškindamasis, kur dingo jo pirmtakas.

Sibirietis, atvykęs į Maskvą iš Irkutsko, buvo laikomas garsiojo Viačeslavo Ivankovo (Japončiko) įpėdiniu. Pats Japončikas buvo nuteistas JAV už turto prievartavimą. Jaunasis įteisintasis vagis turėjo plačių ryšių. Ko verta vien banditų autoritetų sueiga, kurią 1994 metu gegužę Sibirietis surengė Butyrkos tardymo izoliatoriuje. Lipčianskio nurodymu pas ten sėdėjusius Solncevo gaujos banditus apsaugininkai įleido nusikaltėlių autoritetus Genadijų Avilovą, Genadijų Šapovalovą, Michailą Ledniovą ir įteisintąjį vagį Tengizą Gavašelešvilį. RKONV pareigūnai, pasiklausydami Sibiriečio mobiliojo telefono, sulaikė visus sueigos dalyvius. Lipčianskiui, kitaip nei jo draugams, tada pavyko išvengti teismo.

Prieš dvejus metus įteisintasis vagis dingo. Banditų aplinkoje sklandė įvairiausi gandai. Vieni tvirtino, kad Sibirietis nužudytas, kiti sakė, kad jis slapstosi užsienyje. Milicija jo kažkodėl neieškojo. Rasti Lipčianskį

bandė tik jo draugas Sergejus Komarovas. Atsėdėjęs kalėjime bausmę už vagystę, Komaras buvo karūnuotas prieš pat dingstant Sibiriečiui. Jo krikštatėviais buvo įteisintieji vagys Džamalas Mikeladzė ir Olegas Šiškanovas (Šiškanas). Komarovas, iš Sibiriečio gavęs kaip palikimą jo kuruojamą Kuncevo grupuotę, stropiai laikėsi vagių įstatymų. Jis sutaikydavo kariaujančias gaujas, rinko pinigus į bendrąją vagių kasą. Komaras nepamiršdavo ir Lipčianskio žmonos, padėdavo jai ne tik pinigais, bet ir ryšiais. Bandydamas sužinoti apie Lipčianskio likimą, Komarovas keletą kartą važiavo į jo tėviškę – Irkutską ir netgi, remiantis kai kuriais duomenimis, buvo pasamdęs privatų detektyvą. Sakoma, kad šis kelis kartus per mėnesį raportuodavo klientui apie atliktą darbą, už tai gaudamas dosnų atlygį. Netrukus jiedu turėjo susitikti, bet paskutinę akimirką susitikimas buvo perkeltas – Komaras buvo išvykęs į Kiprą. Iš ten jis grįžo spalio pabaigoje, o kitą pirmadienį jį nušovė samdomas žudikas. Operatyvininkai neskuba kelti nužudymo motyvų versijų. „Patys suprantate, su kuo turime reikalą, – sako jie. – Pabandyk susigaudyti, kas ką nuskriaudė, kas kam kelią perbėgo. Jie vadovaujasi savais įstatymais ir tyrimą tikriausiai vykdys savaip."

1998 metų gruodžio 3 Maskvos miesto Čertanovo rajono teismas dešimčiai metų kalėti nuteisė Sokolnikų grupuotės lyderį, banditų palikuonį 35 metų Timofejų Demidovą (Timochą). Kartu su Timocha buvo nuteisti dar du jo brigados nariai. Juokingiausia tai, kad banditai, kontroliavę daugybę verslo įmonių, turėję po keletą butų ir prestižinių užsieninių automobilių, buvo nuteisti už 400 dolerių prievartavimą. Tokią sumą jiems buvo skolingas vienas nekilnojamojo turto agentas, iš kurio Timochos gauja buvo atėmusi 150 tūkstančių dolerių.

Sokolnikų nusikalstama grupuotė laikoma viena seniausių Maskvoje. Ji susiformavo dar aštuntame dešimtmetyje. Remiantis RKONV operatyvininkų duomenimis, po 1990-ųjų metų šią gaują ėmė kontroliuoti galingesnis kriminalinis susivienijimas – Izmailovo ONG. Beje, jeigu

Sokolnikų banditai savo veiksmais netrukdė „izmailoviniams", šie į tai nesikišdavo. Taip buvo dėl to, kad „sokolnikinių" lyderis Timocha, kaip mano operatyvininkai, yra svarbiausio „izmailovinių" autoriteto Aksiono draugas. Seklių nuomone, Aksionas buvo vienas Rusijos mafijos krikštatėvių.

Timocha irgi save vadino krikštatėviu. Aišku, ne tokio lygmens, kaip Aksionas, bet taip pat gana reikšmingu. Prisižiūrėjęs filmų apie Sicilijos mafiją, jis net savo brigadoje įvedė atitinkamus ritualus: pavaldiniai bučiuodavo jam ranką, bendrose sueigose jį sveikindavo stovėdami ir plodami, niekada nesisėsdavo tol, kol jis to neleisdavo. Įdomu buvo tai, kad Timocha, nuo vaikystės vadovavęs gatvės vaikėzams, įgijo autoritetą tiksliai taip, kaip rodoma filmuose „Krikštatėvis" ir „Paskutinysis donas", – jį atsinešė jau gimdamas. Jo tėvas buvo įteisintasis vagis. Milicijos pareigūnai jau nepamena tėvo pravardės – jis buvo sušaudytas tarybų valdžios laikais, remiantis jau atšauktu straipsniu dėl socialistinio turto grobstymo. Tačiau sūnus rimtai su įstatymų sergėtojais dar nebuvo susidūręs.

Pastaruosius penkerius metus Timochos brigadoje, remiantis RKONV operatyvininkų duomenimis, buvo apie pusšimtį smogikų. Jų skaičius beveik nekito. Vienus, tiesa, sodindavo į kalėjimą, kiti žūdavo per susirėmimus, bet apskritai grupuotės reikalai gerėjo. Timochos žmonės pradėjo kontroliuoti visą Sokolnikų rajono komercinę veiklą, taip pat keletą prekybos centrų ir du restoranus Maskvos centre. Užsispyrusius klientus paprastai įtikindavo vien banditų išvaizda – stambūs skustagalviai vyrukai su aukso grandinėmis ant kaklo ir beisbolo lazdomis rankose. O tiems, kurie mėgino priešintis, buvo pateikiamas dar svaresnis argumentas – chirurginis instrumentas, skirtas pirštų amputacijai. Banditams tereikėjo įpjauti kliento pirštą, ir šis buvo viskam pasiryžęs. Tokios scenos paprastai vykdavo banditų kontroliuojamoje automobilių aikštelėje, esančioje Nachimovo prospekte. Ten

stovėjo specialus šarvuotas vagonėlis, kuris buvo savotiškas banditų štabas. Į jį nešdavo verslininkų duokles ir iš ten banditai išsivažinėdavo į darbus. Pinigų trūkumo jie nejautė. Smogikai važinėjo prestižiniais užsieniniais automobiliais, pats Timocha jų turėjo keturis: „penkišimtinį" bei „šešišimtinį" mersedesus ir du visureigius. Jis turėjo tris butus (dviejų, trijų ir penkių kambarių) ir didelį mūrinį namą su tvenkiniu Noginsko rajone. Kitiems banditams, regis, taip pat nieko netrūko. Timocha, Plioša ir Bazinas buvo apkaltinti turto prievartavimu. Beje, Timocha pateko į vieną kamerą kartu su Andrejumi Bryksinu. Šis taip pat laukia teismo už turto prievartavimą. O Sokolnikų banditai šiomis dienomis buvo nuteisti. Timocha kalės 10 metų, Bazinas – 8, o Plioša – 3,5 metų. Jų turtas, suprantama, konfiskuotas.

1999 METAI

Vasario 20 dieną Maskvoje buvo nužudytas vienas autoritetingiausių įteisintųjų vagių Sergejus Boicovas (Bojecas), kuris į sostinę buvo atvykęs iš Irkutsko. Jis kartu su porininku Andrejumi Vereščaginu buvo tiesiog suvarpytas prie kraislerio Mosfilmovskajos gatvėje. Po žmogžudystės žudikai ramiai įsėdo į BMW ir dingo iš nusikaltimo vietos, automobilį ir ginklus palikę kitame miesto kvartale. Bojecas buvo vieno nusikalstamo pasaulio generolų, Japončiko bendražygis, ir jo nužudymas pratęsė visą virtinę kriminalinių lyderių mirčių, besitęsiančią nuo praėjusių metų pabaigos. Tuomet, 1998 metų lapkričio mėnesį Maskvoje buvo nušautas įteisintasis vagis Komaras, kontroliavęs Kuncevo grupuotę.

O prieš pat Bojeco nužudymą, vasario 17, buvo nušautas vienas autoritetingiausių Rusijos įteisintųjų vagių, triskart teistas penkiasdešimt trejų metų Rudolfas Aganovas, labiau žinomas Rudiko pravarde. Jis buvo nužudytas kavinėje „Mir", esančioje Maskvos žiedinio aplinkkelio 51-ajame kilometre. Tą dieną jis kartu su asmens sargybiniu Jurijumi Fedosejevu buvo grįžę iš Mineralinių Vandenų ir nuvyko tiesiai į kavinę, kurioje buvo kažkam paskyręs susitikimą. Po valandos į kavinę įėjo šeši nepažįstamieji ir pasiteiravo, kuris čia yra Rudikas. Netrukus Aganovas žuvo nuo pistoletų ir automatų šūvių krušos. Rudikas buvo palaidotas jo gimtinėje Piatigorske. Jo nužudymas sudrebino visą nusikaltėlių pasaulį, juolab kad į jį kėsintasi buvo jau ne pirmą kartą. Maždaug prieš porą metų mėginta Rudiką nužudyti Pamaskvyje, tada dviem granatsvaidžiais buvo apšaudytas jo visureigis. Jam per stebuklą pavyko likti gyvam.

Rudiko žūtį daugelis siejo su jo ir Senio Chasano (Usojano), kito iki šiol buvusio įtakingo vagių autoriteto, konfliktu. Pastarasis buvo nu-

karūnuotas, kai iniciatyvos ėmėsi būtent Aganovas. Rudikas apkaltino Usojaną dėl vagių elgesio normų pažeidimų. Senis Chasanas kelissyk bandė sukviesti didelę vagių sueigą ir Rusijos teritorijoje, ir artimojo užsienio šalyse, bet visus jo bandymus sužlugdydavo milicijos specialiosios paskirties daliniai.

KARAS PEROVE

Kovo mėnesį Maskvos miesto Perovo mikrorajone prasidėjo banditų karas. Per dvi dienas žuvo trys vietiniai autoritetai: Pavelas Klimanovas (Klimanas), Aleksandras Tokarevas ir Leonidas Kalmykovas (Karatistas). Milicininkai šias žmogžudystes sieja su dar vienu nuosavybės perdalijimu, kuris dar gali pareikalauti dešimčių žmonių aukų.

Pavelas Klimanovas buvo nužudytas penktadienį Novokosinskajos gatvėje esančio namo laiptinėje. Banditai jį nušovė dviem pistoletais su duslintuvais, po to susidorojo ir su vienintele įvykio liudininke, jo žmona Irina Klimanova.

Kitos dienos rytą buvo nužudytas Klimano bičiulis ir verslo partneris Aleksandras Tokarevas (remiantis milicijos duomenimis, jiedu valdė Perovo gatvėje esantį kompleksą, kurį sudarė dvi parduotuvės, restoranas ir automobilių stovėjimo aikštelė). Du žudikai Magnitogorskajos gatvėje jam surengė pasalą: buvo šaudoma iš Makarovo pistoleto ir čekų gamybos pistoleto-kulkosvaidžio. Kulkomis suvarpytas vagių autoritetas iš paskutiniųjų jėgų sugebėjo įbėgti į laiptinę, bet žudikai jį pasivijo ir pribaigė. Tokarevo kūną rado du šiame name gyvenę alkoholikai, bet, užuot paskambinę milicijai, jie pasiėmė žudikų numestą pistoletą-kulkosvaidį (kitą pistoletą žudikai nusinešė). Operatyvinės grupės pareigūnai sulaikė alkoholikus, bet po valandos paaiškėjo, kad jie čia niekuo dėti. Tą patį šeštadienį, apie penktą valandą vakaro, žuvo dar vienas Perovo lyderis Leonidas Kalmykovas (Karatis-

tas). Bolšoj Kupavinskio skersgatvyje buvo susprogdintas automobilis „Volvo-940", kuriame jis ir sėdėjo. Prieš kelias minutes iki sprogimo Karatistas buvo pastebėtas nedidelėje kavinėje, įsikūrusioje Penkioliktoje Parko gatvėje. Tai buvo mėgstama vietinių banditų susitikimų vieta. Čia jis su nusikaltėliais aptardavo kasdienius reikalus, galbūt ir Klimanovo bei Tokarevo nužudymą. Milicininkai šias tris žmogžudystes buvo linkę susieti. Anot jų, gali būti, kad Perove dar kartą prasidėjo įtakos sferų persidalijimas. Per pastaruosius dešimt metų milicijos pareigūnai į kalėjimą susodino daugumą vietinių lyderių, kurie laikėsi tradicinių vagių gyvenimo normų. Jų vietas užėmė vakarykščiai smogikai, teikiantys pirmenybę verslui, o ne nusikalstamai veiklai. Tačiau 1997 metais viena nedidelė „perovinių" gauja sukėlė pavojų visos grupuotės išlikimui. Gončarnajos gatvėje vykusio „Orbital" firmos apiplėšimo metu jie nušovė du milicininkus, o dar vieną sunkiai sužeidė. Atsakydama į tai, Maskvos milicija surengė masiškas rajono banditų gaudynes. Dešimtys smogikų ir lyderių, tarp jų ir visiškai nesusijusių su šiuo įvykiu, dėl mažiausio preteksto atsidurdavo tardymo izoliatoriuje. Vėliau Perovo grupuotė faktiškai suskilo į keletą brigadų, besiliejančių prie stipresnių Izmailovo ir Podolsko grupuočių. Greičiausiai jos ir pradėjo dalytis „perovinių" kontroliuojamas verslo įmones. Beje, kaip kalba operatyvininkai, susirėmimai gali vykti ir dėl buitinių motyvų. „Perove yra daugybė išgamų, kuriems nieko nereiškia dėl kokio nors mažmožio nužudyti žmogų, – paaiškino vienas tyrimo dalyvis. –Dabar, kai jau pralietas trijų žmonių kraujas, banditai kažin ar liausis. Greičiausiai prasidės stambaus masto karas."

KRIMINALINĖ KRONIKA

Sostinės Regioninės kovos su organizuotu nusikalstamumu valdybos darbuotojai sulaikė garsų įteisintąjį vagį 46 metų Zacharą Kalašovą

(Šakro Jaunesnįjį). Jo šarvuotą 600 modelio mersedesą ir du palydos visureigius operatyvininkai sustabdė netoli „Kristalo" kazino. Kratos metu pas Šakro buvo rasta 33,5 g hašišo. Triskart teistas Zacharas Kalašovas Maskvoje įsikūrė 1993 metais. Nuo to laiko operatyvininkai niekada nepaleido jo iš akiračio (bent jau taip tvirtina jie patys). Bet pagrindo sulaikyti kriminalinį lyderį jie ilgai neturėjo. Nors, remiantis operatyviniais duomenimis, Šakro ne tik dalyvavo daugelyje įteisintųjų vagių suėjimų, bet ir suvaidino svarbų vaidmenį ne viename kriminalinių nusikaltėlių susirėmime. Praėjusį penktadienio vakarą Šakro nusprendė praleisti „Kristalo" kazino. Apie šeštą valandą vakaro Šakro išėjo iš kazino, įsėdo „Mersedesą-600" ir, lydimas dviejų apsaugos visureigių, nuvažiavo Simonovo pylimo link. Netoli „Proletarskajos" metro stoties priekyje važiavusį visureigį „Grand Cherokee" sustabdė VAI patrulių automobilis. Pretekstas – dokumentų patikrinimas. Tuo metu visą kortežą bemat blokavo keli specialiosios paskirties būrio automobiliai. Po kelių akimirkų septyni Šakro apsaugininkai gulėjo ant asfalto. Kiekvienas jų turėjo pistoletą „IŽ" (pistoleto „PM" analogą) ir vienos Riazanės privačios apsaugos tarnybos darbuotojo pažymėjimus. Šakro taip pat buvo ištemptas iš automobilio ir apieškotas. Jo kišenėse buvo rasta piniginė su 1,4 tūkstančių dolerių ir pakelis hašišo. Dar nesulaukęs operatyvininkų klausimų, įteisintasis vagis suriko: „Tai jūs man pakišote pakelį, o kas jame yra, aš ir noriu jūsų paklausti!" Aplink ėmė būriuotis minia žmonių, pro šalį važiuojantys automobiliai lėtino greitį, susidarė didžiulė spūstis. Nenorėdami atkreipti nereikalingo dėmesio, operatyvininkai įsodino Šakro į savo automobilį ir nuvežė jį į 37-ąjį milicijos skyrių. Paleisti apsaugininkai nusekė iš paskos, tikėdamiesi, kad jų patronas bus paleistas. Tačiau, prastovėję po skyriaus langais keletą valandų, jie išvyko nieko nepešę. Kalašovas buvo sulaikytas dešimčiai parų.

Kartu su Robinzonu Arabuliu ir Aslanu Usojanu (Seniu Chasanu) Šakro jaunesnysis įėjo į įtakingiausių Rusijoje veikiančių gruzinų įtei-

sintųjų vagių trejetuką. Dabar laisvėje iš jų tebuvo likęs vienas – Senis Chasanas. Praėjusių metų sausio mėnesį Šakro kartu su Seniu Chasanu įteisintuosius vagis buvo sukvietę į Šachtų miestą. Ten iš visos Rusijos suvažiavę 45 įteisintieji vagys ruošėsi pasiskirstyti, kas kokiame regione šeimininkaus. Tačiau surengti sueigą sutrukdė milicija.

Remiantis operatyvininkų duomenimis, Kalašovas kontroliavo keletą naftos prekybos bendrovių, bankų ir kazino. Dėl to jo biudžetas nuolat didėjo. Beveik visus pinigus Šakro investavo į nekilnojamąjį turtą: įsigijo vilas JAV ir Ispanijoje, prabangius butus Maskvoje ir Gruzijoje. Šakro negailėjo pinigų ir asmeninei apsaugai, jį visur lydėdavo ginkluoti apsaugininkai. Kad būtina stiprinti saugumo pajėgas, Šakro jaunesnysis įsitikino dar 1994 metų birželį, kai Rubliovo plente jo automobilis buvo apšaudytas iš automato. Įteisintasis vagis buvo sunkiai sužeistas į krūtinę ir ranką. Dar po dvejų metų buvo bandyta jį nužudyti pačiame Maskvos centre. Šarvuotas mersedesas Bolšoj Zlatoustovskio skersgatvyje pateko į automatų šūvių krušą. Tuo metu Šakro buvo sužeistas į šoną. Neseniai, kelionės į Šiaurės Osetiją metu, dar kartą buvo kėsintasi į šį kriminalinį lyderį. Bet ir šį sykį Šakro pasisekė: kulkos pataikė į jo bičiulį Džilaną Džendajaną.

Kalašovas priešų turi pakankamai daug. Tai ir verslininkai, iš kurių įmonių jo banditai siurbia pinigus, ir tarpusavyje kovojančių, pirmiausia slavų, grupuočių autoritetai. Nors už narkotikus Šakro gali būti nuteistas kalėti, pats jis, regis, tikisi atsipirkti bausme lygtinai, ir tai būtų blogiausias atvejis. Dėl jo išlaisvinimo – kol kas už užstatą – jau pradėjo rūpintis Šakro globėjai iš valdžios struktūrų. Regioninės kovos su organizuotu nusikalstamumu valdybos darbuotojai visus, tarpininkaujančius dėl įteisintojo vagies išlaisvinimo, įtraukia į savo duomenų bazes. Išlikusiems seniems įteisintiesiems vagims neliko nieko kita, kaip grįžti prie tradicinės kriminalinės veiklos. Milicijos pareigūnų reakcijos ilgai laukti neteko: per Rusiją nusirito žinomų „nusikalstamo pasaulio

generolų" sulaikymų banga. 1999 metais vien tik RKONV pareigūnai sulaikė 11 įteisintųjų vagių. Šeši iš jų jau yra nuteisti pagal įvairius RF BK straipsnius. Buvo sulaikomi ir seni, ir neseniai karūnuoti autoritetai. Juos sulaikydavo ir Maskvoje, ir mažuose miesteliuose. Buvo sulaikomi tie, kurie kontroliavo machinacijas nekilnojamuoju turtu, ir tie, kurie buvo įvaldę vyriškų rankinių vagysčių sistemą iš automobiliuose užsižiopsojusių vairuotojų. Būtent dešimto dešimtmečio pabaigoje Maskvoje rankinių ir portfelių vagystės iš automobilių tampa gana paplitusia nusikaltimų rūšimi. Dažnai tokių nusikaltėlių brigadų pagrindiniai kuratoriai būdavo gruzinų arba abchazų įteisintieji vagys.

1999 metais Rusijoje iš viso buvo užregistruoti 3 001 748 nusikaltimai. Iš jų 31 140 žmogžudysčių. Baigti tirti 32 858 nusikaltimai, kuriuos padarė organizuotos nusikalstamos grupuotės.

2000 METAI

2000 m. vasario 15 Maskvos miesto teisme prasidėjo dešimtame dešimtmetyje žiauriausiais nusikaltimais pagarsėjusios Kurgano organizuotos nusikalstamos grupuotės teismo procesas. Teisiamųjų suole – 13 aktyvių jos narių kartu su grupuotės lyderiu Andrejumi Kolegovu. Jie buvo kaltinami dėl septynių žmogžudysčių, banditizmo, žmonių grobimo ir kitų sunkių nusikaltimų. „Kurganinių" nusikaltimų tyrimą Maskvos prokuratūra buvo baigusi dar praėjusių metu kovą, ir byla Nr. KPN-9940 buvo perduota Maskvos srities teismui. Tačiau ten buvo suabejota, ar šią bylą turėtų nagrinėti būtent Maskvos srities Temidės tarnai. Birželio mėnesį Rusijos Federacijos Aukščiausiasis teismas priėmė sprendimą bylos nagrinėjimą „iš esmės" perduoti Maskvos miesto teismui. Ir tik dabar turi prasidėti teismo procesas. Be to, iki paskutinės akimirkos Maskvos miesto teismas nebuvo įsitikinęs, kad byla visgi negrįš į Maskvos srities teismą. Tam buvo svarus pagrindas: srities teismas – prisiekusiųjų teismas, o tai, manoma, teisiamiesiems suteikia didesnę tikimybę sulaukti malonės. Kaip paaiškėjo, teisiamieji stengėsi, kad jų likimą lemtų prisiekusieji. Bet, šiaip ar taip, jau dabar daugelis tyrimo dalyvių ir stebėtojų sutinka, kad greičiausiai „kurganiniai" bus nuteisti didžiausiomis laisvės atėmimo bausmėmis. Ir šios bausmės gresia nepaisant to, kad tyrėjai nespėjo per jiems skirtą laiką surinkti pakankamai įkalčių, įrodančių, kad „kurganiniai" dalyvavo dar mažiausiai aštuoniose žmogžudystėse. Tyrėjai mano, kad ši esminė tyrimo spraga dar gali būti užpildyta teisminio proceso metu. Be to, tyrimą tęs ir sekliai, vadinasi, šis procesas „kurganiniams" gali būti dar ne paskutinis. Apskritai operatyvininkai įtaria gangsterius įvykdžius daugiau nei 40 (!) kriminalinio pasaulio vadeivų ir eilinių „kovotojų"

žmogžudysčių. Jos buvo įvykdytos Maskvoje ir Pamaskvyje persidalijant įtakos sferas.

Kaip organizuota nusikalstama grupuotė, „kurganiniai" veikė nuo 1994 metų. Orechovo grupuotės lyderis Sergejus Timofejevas, pravarde Silvestras, iš Kurgano į Maskvą pasikvietė keletą buvusių desantininkų ir specialiosios paskirties būrio karių. Jam reikėjo pastiprinimo kovojant su Baumano gangsteriais. Kaip tik tuo metu pirmą kartą pasireiškė buvęs milicininkas Aleksandras Solonikas, Silvestro paliepimu nušovęs „baumaninių" lyderius Gaublį ir Boboną. „Kurganiniai" stiprėjo ir rodėsi esą vis savarankiškesni. Ypatingą dėmesį jie skyrė šiaurinei Maskvos daliai, kurią kontroliavo „kopteviniai". Prasidėjo tikras kriminalinių grupuočių karas. „Kurganiniai" metodiškai žudė varžovus ir per palyginti trumpą laikotarpį susidorojo su dviem dešimtimis Koptevo grupuotės banditų ir verslininkų. Tarp aukų buvo broliai Aleksandras ir Vasilijus Naumovai (Naumas vyresnysis ir Naumas jaunesnysis), beje, pastarasis buvo nušautas tiesiog prie sostinės Vyriausiosios vidaus reikalų valdybos pastato. Iš Maskvos nusikalstamų grupuočių „kurganiniai" išsiskyrė ne tik ypatingu žiaurumu bei ryžtingumu, bet ir savitu žmogžudysčių parengimo bei vykdymo stiliumi. Jie kruopščiai „tyrinėjo" nusižiūrėtą auką, pasitelkdami tobuliausią žvalgybinę techniką, o nuosprendį vykdydavo beveik be išimties naudodami tik Kalašnikovo automatą. Pavyzdys – „orechovinių" lyderio, pravarde Kultikas, nužudymas. Jis buvo nušautas savo volvo, kai važiavo Novinsko bulvaru: automato šūvių serija pasipylė iš pro šalį lekiančio visureigio. Demonstratyvus Naumo jaunesniojo nužudymas perpildė sostinės teisėsaugos organų darbuotojų kantrybės taurę, ir jie rimtai ėmė gaudyti suįžūlėjusius „kurganinius". Jau netrukus grupuotė neteko savo vadų.

Tik Aleksandrui Solonikui pavyko pasislėpti. Jis pabėgo iš „Matroskaja tišinos" tardymo izoliatoriaus, o vėliau mįslingomis aplinkybėmis buvo pasmaugtas Graikijoje. Išsisuko ir Vitalijus Ignatovas bei Olegas Neliubi-

nas, kurie taip pat paspruko į užsienį. Neliubinas netrukus buvo sulaikytas Olandijoje ir persiųstas į Rusiją. Taip „kurganinių" organizuotai nusikalstamai grupuotei buvo padėtas taškas. Aiškindami laisvo, negirdėto atvykėlių banditų siautėjimo sostinėje priežastis, tyrėjai pirmiausia pažymi Maskvos gangsterių manierą tarpusavio kovoms samdyti kilerius iš kitų miestų. Nieko stebėtina, kad, atlikę užduotis, jie nukreipia ginklus į savo šeimininkus. Toks pat likimas laukė ir „koptevinių" organizuotos nusikalstamos grupuotės vadeivų. „Kurganiniai" jau buvo pelnę jų pasitikėjimą. „Kopteviniai" tikėjosi, kad šie už juos naikins konkurentus, bet netrukus suprato, kad žiauriai klydo. Surinkę pakankamai informacijos apie savo naujųjų partnerių įtakos sferas, „kurganiniai" ėmė juos planingai šaudyti. Be to, jie neužmiršdavo ant savo aukų kapų atnešti vainikų su užrašu „Liūdi draugai", o gedulingų pietų metu prisiekinėdavo kaip reikiant nubausti žudikus. Taip per trejus metus Maskvoje neliko beveik nė vienos grupuotės, kuri nebūtų nukentėjusi nuo atvykėlių samdomų žudikų. Galiausiai įžūlumas, gudrumas ir ciniškumas, taip būtini sėkmingai nusikalstamai veiklai, „kurganiniams" iškrėtė piktą pokštą. Jie tapo savojo banditizmo aukomis, mat atsidūrė suerzintų ir įširdusių sostinės gangsterių apsuptyje. Kita vertus, Maskvos sekliai žudikams paskelbė tikrą karą. Taip „kurganiniai"atsidūrė tarp kūjo ir priekalo ir faktiškai patys sau pasirašė nuosprendį. Nors „kurganinių" žudikų gauja buvo sutriuškinta, ji iki paskutinio atodūsio kovojo su savo priešais – net tardymo izoliatoriuje. Taip teismo dienos nesulaukė Pavelas Zelianinas ir ONG lyderis Olegas Neliubinas. Abu tą pačią dieną mirė neaiškiomis aplinkybėmis kalėdami tardymo izoliatoriuje.

SĖBRAI IŠVYKSTA Į UŽSIENĮ

1995–2000 metais, pavargę nuo banditų susirėmimų, tarpusavio karų ir milicijos persekiojimo, daugelis Maskvos organizuotų nusi-

kalstamų grupuočių atstovų išvyko iš sostinės ir persikraustė į įvairias Europos šalis. Dauguma pasirinko Viduržemio jūros šalis, kuriose šiltas ir švelnus klimatas, – Graikiją, Kiprą, Ispaniją, Italiją, pietinę Prancūzijos pakrantę. Nusipirkę butus, vilas ir restoranus, Maskvos sėbrai bandė iš naujo pradėti gyventi. Bet ir ten kai kuriems jų kolegos neduodavo ramybės, o tuos, kurių buvo paskelbta paieška, noriai išduodavo vietinių teisėsaugos organų pareigūnai. Kiek vėliau Ispanijoje bus sulaikyti Orechovo ir Medvedkovo ONG lyderiai.

IŠTIRTA REMBO ŽMOGŽUDYSTĖ

Nors dažniausiai užsakomosios žmogžudystės, ypač tos, kurių aukomis tapdavo kriminalinio pasaulio atstovai, nebūdavo išaiškinamos, 2000 metais ši taisyklė turėjo išimtį. Buvo išaiškinta viena garsi žmogžudystė, įvykdyta per patį banditų siautėjimo įkarštį. 1993 balandžio 12, Kosmonautikos dieną, įmonės „Interformulė" direktoriaus pavaduotojas Anatolijus Semionovas, pravarde Rembo, išlipo iš savo sidabrinės spalvos 300 modelio mersedeso. Tą dieną, kelios minutės po 17 valandos „Interformulės" direktoriaus pavaduotojas atvažiavo namo, į Statybininkų gatvės 7 namą, ir įėjo į laiptinę. Ir tada pasigirdo „Makarovo" pistoleto šūviai...

Remiantis operatyviniais duomenimis, Anatolijus Semionovas, pravarde Rembo, buvo įteisintojo vagies Valerijaus Dlugačiaus (Gaublio) patikėtinis. Tyrėjai iš karto padarė išvadą, kad Rembo mirtis – tai viena iš daugelio užsakomųjų žmogžudysčių. Pirmąja šios serijos žmogžudyste galima vadinti Kazanės grupuotės autoriteto Radiko Achmedšino, pravarde Hitleris, nužudymą. Kovo mėnesį jis buvo nušautas prie „Izmailovo" viešbučio. Tuo metu kadaise darniose slavų grupuotėse jau buvo įvykęs skilimas. Remiantis viena versija, Gaublys dar pertvarkos pradžioje apsijungė su „kazaninių" grupuote ir daugeliui sostinės verslo

taškų įpiršo savo „stogą“. Taip pat jis norėjo kriminaliniame pasaulyje įvesti naujus įstatymus sumenkindamas senas vagių tradicijas. Bet slavų vagių autoritetams visiškai nepatiko jo naujovės, juolab kad savo veikloje jis labiau rėmėsi kaukazietišku klanu. Vagių autoritetu jį pakrikštijo taip pat kaukaziečiai: Rafikas Svo, Šakro ir Arsenas Mikeladzė. Kaip tik 1993 metais labai paaštrėjo karas tarp slavų ir kaukaziečių grupuočių. Iš vienos ir iš kitos pusės nuolat aidėjo šūviai. Šiame kare Gaublys slavams labai kliudė. Balašichos ir Osetijos grupuočių konflikte Gaublys atvirai palaikė osetus. Nepatenkinti slavų vagių autoritetai Petrikas ir Parašas pakvietė Gaublį į susitikimą, bet Dlugačas jį ignoravo. Vėliau buvo kalbama, kad slavai paskelbė nuosprendį Gaubliui, kartu ir Rembo. Remiantis specialiųjų tarnybų duomenimis, nužudymą sankcionavo tokie vagių autoritetai kaip Petrikas ir Parašas, kurie po to bemat išvyko iš Rusijos: Petrikas – į Vokietiją, Parašas – į Niu Džersį (JAV).

OLIGARCHAS TARDYMO IZOLIATORIUJE

Gegužės mėnesį įsiplieskė skandalas tarp „Gazpromo“ ir NTV televizijos kanalo savininko Vladimiro Gusinskio. Skandalas kilo dėl to, kad Gusinskis negrąžino skolos „Gazpromui“. (Gusinskis prisirinko astronominio dydžio paskolų sumą – iš viso 1,3 milijardo dolerių, dalį jų– iš „Gazpromo“.) „Gazpromo“ pusę palaikė Generalinė prokuratūra, ir televizijos magnatas Gusinskis pateko į Butyrkos tardymo izoliatorių – tai pirmas atvejis, kai ant gultų atsidūrė oligarchas. Tačiau Gusinskis kalėjime spėjo neblogai įsikurti. Net visko mačiusiam Butyrkos kalėjimui Gusinskis – garsi asmenybė. Retas kuris legendinio tardymo izoliatoriaus senbuvis galėjo pasigirti tokiu kalėjimo administracijos dėmesiu. Iš pat ryto Vyriausiosios bausmių vykdymo valdybos spaudos tarnyba pranešė, kad „naktis praėjo ramiai“, ir supažindino su Gusinskio valgiaraščiu: pusryčiai – kvietinė košė su arbata, pietūs – barščiai ir guliašas, vakarie-

nė – kepta žuvis su bulvių koše ir arbata. Šalia Gusinskio kameros buvo įrengtas visą parą veikiantis karininko postas, kad, kaip kalba Butyrkos darbuotojai, neduok Dieve, kas nors nenutiktų. Kameroje Gusinskio vieta buvo pačioje geriausioje vietoje – pirmoje eilėje prie lango. Tokiose vietose įsikuria vagių autoritetai ir kriminalinio pasaulio elito atstovai. Nors tarp kameros draugų Gusinskis jau turėjo neginčijamą autoritetą, – jis buvo paskirtas kameros vyresniuoju. Iš laisvės Gusinskiui perdavė televizorių, sportinius batelius, patalynę, maisto produktų, elektrinę barzdaskutę. Tačiau šaldytuvą, higienines servetėles (buvo būgštaujama, kad iš jų nebandytų išsunkti spirito) ir knygas gauti uždraudė. Knygų perduoti neleista, nes „auklėtojas uždraudė". Pasivaikščiojimų, anot kalėjimo vadovybės, Gusinskis atsisakė pats: mat daug laiko atimdavo susitikimai su advokatais. Magnatui buvo leista gauti vieną laikraštį. Neilgai išbuvęs tardymo izoliatoriuje, Gusinskis išvyko iš Rusijos ir pardavė savąjį televizijos verslą. Tiesa, jau būnant užsienyje, jam teko vėl kurį laiką praleisti Ispanijos ir Graikijos tardymo izoliatoriuose, bet prisiminimai apie Butyrką jo atmintyje tikriausiai išliks ilgam.

NAUJASIS MASKVOS KRIMINALINĖS PAIEŠKOS VALDYBOS VIRŠININKAS

Rugsėjo 17 buvo paskirtas naujas Maskvos kriminalinės paieškos valdybos („MURO") viršininkas Jevgenijus Maksimovas (nuo 2000 iki 2001 metų), kurį operatyvininkai už akių vadino „pašėlusiu Maksu". J. Maksimovas išgarsėjo nevaldomu charakteriu ir tuo, kad tarnybos patalpose sumušė tėvą ir sūnų Točilinus dėl Naujajame Rygos plente įvykusio eismo įvykio. (Vairuotojai Točilinai užkirto kelią asmeniniam J. Maksimovo automobiliui.) J. Maksimovas išgarsėjo ir artimai draugavęs su „MURO" operatyvininkais, kurie figūravo „MURO vilkolakių" byloje (2003 metai).

2001 METAI

Sausio viduryje Mazutkos nusikalstamos grupuotės autoritetas, 35-erių metų Olegas Moskaliovas, pravarde Chriakas, buvo sulaikytas akademiko Pavlovo gatvėje. Tai atliko Centrinės regioninės RKONV ir Šiaurės apygardos Vidaus reikalų valdybos darbuotojai. Trejus metus šis mafiozis buvo federalinės paieškos pareigūnų akiratyje dėl įvykdyto ginkluoto spiplėšimo. Už savo pavadinimą Mazutkos grupuotė turi būti dėkinga jau nebeegzistuojančiai gatvei Liaudies ūkio pasiekimų parodos rajone, iš kurio ir buvo kilę dauguma jos lyderių.

Devintame dešimtmetyje ji buvo viena įtakingiausių Maskvos gaujų ir kontroliavo dalį Rygos turgavietės bei „Kosmoso" viešbutį. Jai vadovavo artimas Japončiko draugas, triskart teistas įteisintasis vagis Aleksejus Petrovas, kriminaliniuose sluoksniuose žinomas kaip Petrikas arba Generolas. Grupuotės „šakos" siekė Zelenogradą, Chimkus, Kirovą ir Astrachanę. 1989 metais Maskvos kriminalinės paieškos darbuotojai beveik visiškai sutriuškino gaują, sulaikė 200 ir suėmė 70 banditų. Petriko veiklą tęsė jo pavaduotojas Prokopas, o dešimto dešimtmečio pradžioje grupuotė suskilo: viena dalis sėbrų perėjo pas „solncevinius", kita – pas „koptevinius".

Vėliau grupuotės brigadininku tapo buvęs karininkas, malūnsparnių pilotas Olegas Moskaliovas, kriminaliniuose sluoksniuose išgarsėjęs 1994–1995 metais. Tuomet jis iš tikrųjų buvo Petriko vietininkas, nes šis ilgai slapstėsi užsienyje. Jo vadovaujami sėbrai kontroliavo restoranus, automobilių aptarnavimo įmones ir privačias apsaugos tarnybas.

1997 m. vasario 11 Šiaurės apygardos RKONV darbuotojai sulaikė Chriaką už tai, kad šis su penkiais bendrininkais iš nedidelės statybinės įmonės vadovo tikrąja to žodžio prasme „išmušė" 2400 dolerių, o paskui atėmė iš jo visureigį „Opel-Frontera", už kurį vėliau reikala-

vo 600 milijonų dar nenuvertėjusių rublių. Tada byloje nuosprendis nebuvo paskelbtas: netrukus teisėjas banditą iš izoliatoriaus paleido be užatato ir net nepareikalavęs pasižadėjimo niekur neišvykti. Remiantis vieno šaltinio duomenimis, Moskaliovui išeiti į laisvę padėjo advokato gudrybė, o kiti šaltiniai teigia, kad jo išlaisvinimas sėbrams kainavo 30 tūkstančių dolerių. Netrukus buvo paskelbta federalinė Moskaliovo paieška. Trejus metus Chriakas, pasivadinęs Roizmanu, iš pradžių slapstėsi Ukrainoje, vėliau Maskvoje. Per tą laiką lyderis spėjo vesti ir net tapti dviejų vaikų tėvu.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Maskvoje buvo sulaikytas įteisintasis vagis Robinzonas Arabulis. Praėjusių metų vasario mėnesį nekart teistas vagis vėl buvo nuteistas už turto prievartavimą, bet davęs kyšį atsidūrė laisvėje ir ėmė slapstytis. 48-erių metų Robinzonas Arabulis laikomas vienu įtakingiausių gruzinų įteisintųjų vagių ir kriminaliniame pasaulyje yra neginčijamas autoritetas. Visus kartus (išskyrus paskutinįjį) Robinzonas Gruzijoje buvo teisiamas dėl narkotikų. Iš viso Robinzonas už grotų praleido beveik aštuonerius metus. Kriminalinio pasaulio lyderis su narkotikais buvo sulaikytas ir Rusijoje. 1995 metais specialiosios operacijos „Dopingas" metu Robinzonas buvo sulaikytas Pamaskvio gyvenvietėje Otradnojė (Krasnogorsko rajonas), bet vagių autoritetui pavyko išsisukti. Tada Robinzonas ilgam dingo iš sostinės teisėsaugos organų akiračio. Suprantama, įteisintasis vagis nuo veiklos nenusišalino: jo pavardė nuolat mirgėjo provincijos kovos su organizuotu nusikalstamumu padalinių suvestinėse. Dažniausiai jis, kaip trečiosios šalies teisėjas, dalyvaudavo grupuotėms aiškinantis santykius, taip pat kontroliavo narkotikų tiekimą Maskvos regionui.

Robinzonas buvo suimtas už turto prievartavimą – nusikaltimą, kuris nėra būdingas įteisintiesiems vagims. Tai įvyko 2000 metų pradžioje

Tverėje. Arabulis su bendrininkais „spaudė“ verslininką vieno bandito vardu perrašyti prabangų kotedžą. Verslininkas kreipėsi į miliciją, banditų grasinimus įrašė į vaizdajuostę, ir netrukus gauja buvo sulaikyta. Vasario mėnesį Tverės miesto Maskvos rajono teismas nuteisė turto prievartautojus įvairios trukmės laisvės atėmimo bausmėmis. Robinzonas gavo ketverius metus griežto režimo kalėjimo ir buvo išsiųstas į vieną Tiumenės koloniją. Tačiau įteisintasis vagis ten išbuvo tik tris mėnesius. Įtakingi „zeko“ draugai susitarė su kolonijos viršininku ir gydytoju, kad Arabulį paleistų anksčiau laiko. Gavę pinigų, šie neva nustatė Robinzonui kepenų vėžį, ir vagių šulas išėjo į laisvę „dėl pasikeitusių aplinkybių“. Netrukus jo vietą ant gultų užėmė demaskuoti kolonijos viršininkas ir gydytojas. O paties Arabulio paiešką Tiumenės srities prokuratūra paskelbė tik 2000 gruodžio 1. Tuo metu Robinzonas buvo tvirtai įsikūręs Maskvoje, jis nuolat keitė pasus ir gyvenamąsias vietas. Galiausiai Vyriausiosios kovos su organizuotu nusikalstamumu valdybos operatyvininkams pavyko sulaikyti įteisintąjį vagį tada, kai šis Vernadskio prospekte išėjo iš namo, kuriame tuo metu gyveno. Anot operatyvininkų, Arabulis sulaikomas nė kiek nenustebo, tik gailėjosi, kad nespėjo pabėgti į užsienį. Vėliau Robinzonas etapu buvo išsiųstas į Tiumenę.

„ORECHOVINIŲ“ SULAIKYMAI ISPANIJOJE

Vasario 15 dieną Barselonos priemiestyje buvo sulaikyti Sergejus Butorinas (Osia), kurį sekliai vadino „orechovinių“ brigados autoritetu bei lyderiu, ir jo padėjėjas Maratas Polianskis. Pagrindinė sulaikymo priežastis – „orechovinių“ vaikinų konfliktas su viešnamio administracija, kuri ir iškvietė ispanų policijos pareigūnus. „Orechovinių“ grupuotės lyderis Butorinas ir jo porininkas Polianskis yra įtariami organizavę 35 žmogžudystes, tarp jų nužudė šešis milicininkus ir jų bylos tyrėją, taip pat įvykdė daug kitų sunkių nusikaltimų. „Orechovi-

niai“ buvo susekti dalyvaujant Interpolui ir į Ispaniją atvykusiai Maskvos specialiajai grupei: VRM pulkininkui A. Truškinui, FST majorui ir kapitonui tyrėjui. Butorinas ir Polianskis buvo sučiupti išeinantys iš Kasteldefelso viešnamio.

Gegužę Ispanijos policija Malagos provincijoje suėmė Rusijos pilietį Pyliovą, kuris, remiantis Rusijos VRM duomenimis, yra Maskvos Medvedkovo rajono grupuotės lyderis, ir penkis jo bendrininkus. Ispanijos ir Rusijos teisėsaugos organų darbuotojai grupuotę susekė tada, kai prie Barselonos buvo suimti Sergejus Butorinas ir Maratas Polianskis. Tyrėjai susidomėjo Butorino žmona Jelizaveta, kuri gyvena prabangiame kurortiniame mieste Marabelijoje. Per ją pareigūnai susekė Pyliovą, kuris tame pačiame rajone buvo nusipirkęs prabangią vilą ir joje gyveno su žmona. Manoma, kad Pyliovas buvo Butorino ir Polianskio bendrininkas vykdant nusikaltimus Rusijoje (Medvedkovo nusikalstama grupuotė buvo „orechovinių“ sąjungininkė).

Policijos vykdomos operacijos metu buvo areštuoti Pyliovas su žmona, Butorino sutuoktinė, du Rusijos piliečiai, kurių pavardės neskelbiamos viešai. Trims viloms, kuriose gyveno grupuotės nariai ir kurių bendra vertė siekė 1 milijardą pesetų (5,5 milijonų dolerių), buvo skirtas areštas. Konfiskuotose vilose rastos didelės grynųjų pinigų sumos ir brangenybės. Teisėja apkaltino sulaikytuosius pinigų „plovimu“ ir priklausymu nusikalstamai grupuotei.

ĮTEISINTŲJŲ VAGIŲ LAIDOTUVĖS

Gegužės mėnesį kriminalinė Maskva laidojo 64 metų Vladimirą Savoskiną (Savoską). Atsisveikinti su įtakingu įteisintuoju vagimi į Kotliakovskojės kapines atvažiavo dvi dešimtys limuzinų ir keli šimtai velionio draugų. Kol už Savoską buvo giedama Sokolnikų Kristaus Prisikėlimo šventovėje, Kotliakovskojės kapinėse vyko paskutiniai

pasiruošimo darbai. Niūriai nusiteikę, juodai apsirengę jauni žmonės priekabiai apžiūrinėjo centrinę alėją, kuria turėjo žingsniuoti gedulinga procesija, o kapinių darbuotojai varinėjo iš tarnybinės stovėjimo aikštelės atsitiktinius žigulius ir volgas.

Pagrindinės kapinių aikštės viduryje, iš kur į visas puses šakojasi takai, buvo pastatyta didžiulė palapinė. Joje sustatyti stalai, padengti maždaug penkiasdešimčiai žmonių. Tarp stalų bėgiojo padavėjai, vilkintys caro armijos karininkų uniformą primenančią aprangą su antpečiais. Jie mikliai dėliojo lėkštes su koše, blynais ir indelius su liepų medumi. Truputį vėliau atsirado sumuštiniai ir Černogolovkos gėrimai. Viduryje stalo gėlėse skendėjo Savoskos portretas.

Rugpjūčio 23 Maskvos Danilovo kapinėse į paskutinę kelionę buvo palydėtas Nodaras Čograšis (Nono), vienas įtakingiausių įteisintųjų vagių. Laidotuvės vyko tyliai ir įsitempus. Tai lėmė sostinėje prasidėjęs dar vienas gangsterių karas. Broliai Nodaras ir Dato Čograšiai bei tolimas jų giminaitis Surenas Farizianas praėjusį šeštadienį buvo susprogdinti Pamaskvio Chimkų mieste. Šarvuotas „Mersedesas 500“, kuriuo jie važiavo, sprogo nuo radijo bangomis valdomo sprogmens. Šarvai keleivių neišgelbėjo. Visi jie buvo sunkiai sužeisti. Nono, į ligoninę patekęs kritiškos būklės, mirė pirmadienį. Iki šiol į Nono jau buvo kelis kartus kėsintasi, 1998 metais jis kelias savaites praleido ligoninėje. Tada jis buvo sužeistas automato šūviais. Palydėti Nono susirinko nedaug žmonių. Vagies, neseniai kontroliavusio dešimtis bankų, didelių įmonių ir naktinių klubų, giminės atvyko dviem autobusais. Draugai – visureigių lydimais limuzinais. Buvo kalbama tyliai, naudojant tokius sutartinius žodžius, kad pašaliniai asmenys nesuprastų pokalbio. Tarp susirinkusiųjų buvo įteisintieji vagys Micho Aklasis ir Besikas (iš viso – apie dvidešimt įteisintųjų vagių ir kriminalinio pasaulio autoritetų). Atvyko ir žaizdų bei kontuzijos neišsigydęs Surenas Farizianas. Jo apdegęs veidas atrodė bai-

siai. Kelias dešimtis metrų nutįsusios procesijos dalyviai ant rankų nešė uždengtą karstą iki kapo duobės.

ĮTEISINTŲJŲ VAGIŲ SULAIKYMAI IR PASIKĖSINIMAI Į JUOS

Rugsėjo 4 dieną, įtariant dėl keleto plėšikavimų, buvo sulaikyti du įteisintieji vagys – anksčiau teisti Ravilis Muchametšinas (Mucha) ir Aleksejus Kiriuchinas (Šerkanas). Dešimtą dešimtmetį Mucha buvo vienas „liubercinių“ ONG lyderių. Šerkanas įteisintuoju vagimi tapo tik prieš pusantrų metų (jį karūnavo Ramsas ir Boiko). Jis pastaruoju metu artimai bendravo su „kazaninių“ organizuota nusikalstama grupuote.

Rugpjūčio 26 dieną buvo pasikėsinta į įteisintąjį vagį Dato Kakuliją (Dato Rusvaplaukis, Dato Tbilisietis), kuris per stebuklą liko gyvas, nors į jį buvo mestas sprogmuo. Šeštadienį apie antrą valandą 38 metų Dato Kakulija išėjo iš nuosavo namo, esančio Vučetičio gatvėje 33, kur gyveno su savo drauge. Tuo metu netoliese vaikščiojęs nepažįstamasis metė į jį paketą. Kakulija instinktyviai ranka atmušė ryšulį, ir bemat pasigirdo sprogimas. Suveikė savadarbis vinių prigrūstas sprogmuo. Be dešinės rankos riešo, smarkiai apdegęs krūtinę ir rankas, su daugeliu skeveldrinių žaizdų Kakulija buvo atvežtas į netoliese esančią ligoninę (buvo lengvai sužeisti dar trys praeiviai). Jis ten ilgai neužsibuvo: maždaug po valandos draugai pervežė sužeistąjį į aukštesnio lygio kliniką. Palatą, kurioje po operacijos guli įteisintasis vagis, saugo ne tik milicininkai, bet ir daugybė Dato Tbilisiečio tėvynainių. Jie neatmeta minties, kad Dato bus bandoma pribaigti. Apžiūrėję Kakulijos namo teritoriją, operatyvininkai aptiko dar vieną sprogstamąjį įtaisą, pagamintą iš 200 gramų trotilo. Regis, pasikėsinimo į vagį organizatoriai ruošė ir atsarginį variantą, jeigu nebūtų pavykę jo susprogdinti pirmuoju bandymu.

Praėjus trims dienoms po pasikėsinimo į vagį Kakuliją, Maskvos centre buvo nušautas armėnų įteisintasis vagis 35 metų Maisas Karapetianas, kuris niekada nebuvo paėmęs ginklo į rankas. Šį kartą jis būtų jam pravertęs. Vienas įtakingiausių armėnų įteisintųjų vagių buvo nužudytas penktadienio naktį. Karštais pėdsakais sulaikyti žudikų, kaip jau įprasta, nepavyko. Nusikaltimas buvo įvykdytas pusiaunaktį prie Bolšaja Bronnajos gatvės 9 namo.

Maisas Karapetianas buvo gana žinomas ir rusų, ir armėnų nusikaltėlių sluoksniuose. Pirmą kartą jis buvo nuteistas už vagystę dar būdamas penkiolikmetis. Vėliau jis keletą kartų buvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už narkotikų laikymą, o juos vartoti pradėjo pirmąkart patekęs į kalėjimą. Įteisintuoju vagimi jis buvo karūnuotas senų armėnų vagių iniciatyva, kurie, išeidami į užtarnautą poilsį, nusprendė sau paruošti deramą pamainą. Galima sakyti, kad Karapetianas laikėsi vagių tradicijų: pats niekada nedalyvaudavo vykdant sunkius nusikaltimus, neimdavo į rankas šaunamojo ginklo (jo žodis buvo labiau gerbiamas nei ginklas) ir stengėsi nesipuikuoti prabanga. Paskutinį kartą jis buvo nuteistas 1998 metų sausį, kai Maskvos RKONV darbuotojai išvaikė vagių autoritetų sueigą Sadovo-Samotečnajos gatvėje. Šioje sueigoje buvo svarstomos problemos, susijusios su įtakos sferų perskirstymu. Pas Karapetianą tuomet buvo rasta 0,02 g morfino. Jis išėjo į laisvę prieš pat savo žūtį.

VRM pareigūnai neatmeta minties, kad šis nusikaltimas byloja, jog sostinėje prasidėjo stambaus masto gangsterių karas. Jo priežasčių operatyvininkai kol kas nežino. Kriminalinių grupuočių atstovai dėl kilusių konfliktų kaltina teisėsaugos organus, pavyzdžiui, užsimindami, kad Borisas Gryzlovas neseniai pareiškė apie prasidėjusį kryžiaus žygį prieš organizuotą nusikalstamumą.

ĮTEISINTŲJŲ VAGIŲ TAISYKLĖS IR TRADICIJOS

Pirmą kartą su įteisintaisiais vagimis susitikau prieš kelerius metus, kai vos tik buvau pradėjęs advokato karjerą. Tada vienas mano kolega, prityręs advokatas, pakvietė dalyvauti antruoju advokatu įteisintojo vagies byloje. Iki tol niekada nebuvau matęs įteisintojo vagies ir, eidamas į Butyrką, įsivaizdavau, kad išvysiu būdingos išvaizdos, kaip filme „Šalta penkiasdešimt trečiųjų vasara“, atstovą – grynaveislį vagį su papirosu dantyse, su tatuiruotėmis ir šalto skvarbaus žvilgsnio. Mano klientas buvo Davidas K., pravarde Dato, kaltinamas daugybe kriminalinių nusikaltimų: reketu, žmogaus pagrobimu, vadovavimu nusikalstamai grupuotei, narkotikų vartojimu ir pasipriešinimu milicijos pareigūnams sulaikant. Ilgainiui, gerokai išsiplėtus klientų ratui ir man tapus daugelio įteisintųjų vagių gynėju, jau aiškiai suvokiau tokių vagių psichologiją.

Tikriausiai asmenys, rašantys kriminalinėmis temomis, šį terminą vartoja specialiai, pabrėždami vagių ištikimybę vagių tradicijoms ir elgesio normoms. Išeitų, kad tai yra vagis, kuris laikosi savų įstatymų. Yra ir kita versija, kad žmogus, turintis tokio vagies vardą, yra pripažintas vagių bendruomenėje, kitaip sakant, yra karūnuotas. Bet tokios šios sąvokos versijos taip ir liko išsamiai neišaiškintos. O kol kas laukiau pirmojo susitikimo su įteisintuoju vagimi. Atvykęs į Butyrkos tardymo izoliatorių, netrukus pamačiau savo klientą. Tai buvo maždaug 32 metų gruzinas – aukštas, tvarkingai apsirengęs, vilkintis gerą, brangų, dailiai prigludusį sportinį kostiumą. Jis buvo kruopščiai nusiskutęs, dailiai susišukavęs tamsius plaukus, o ant rankų nesimatė jokių tatuiruočių. Į akis krito dailūs masyvūs „Adidas Torsion“ sportiniai bateliai, tokie tuo metu buvo reklamuojami per televiziją, ir akinamai baltos kojinės. Tuomet neteikiau reikšmės tvarkingai jo išvaizdai,

bet vėliau, bendraudamas su daugeliu įteisintųjų vagių, supratau, kad jiems psichologiškai svarbi yra viena ypatybė – tvarkinga išvaizda, kuria jie išsiskyrė iš kitų suimtųjų. Vėliau mane pasiekdavo gandai apie įteisintųjų vagių elgesį kalėjime – tas pats Šurikas Zacharas iš pradžių pats išplaudavo kameros grindis, o po to kameros draugus vertė laikytis švaros. Visa tai vėliau pasitvirtino.

Mano klientas įėjęs pasisveikino, aš prisistačiau ir pradėjau pokalbį. Tuo metu turėjau paruošti savo ginamąjį eilinei apklausai, numatytai po dviejų dienų. Reikėjo kai ką patikslinti. Išsitraukiau bloknotą ir norėjau pradėti koreguoti tuos atsakymus į klausimus, kurie galėjo kilti apklausos metu. Tačiau mano pašnekovas, pamatęs bloknotą, griežtai pertraukė mane ir pareiškė, kad jokių parodymų tardymo metu neduos, tai darys tik teisme. Nustebęs paklausiau, kodėl jis taip žada elgtis.

– Padėtis įpareigoja, – trumpai atsakė jis, įdėmiai pažvelgęs į mane.

Kitą dieną apklausa vyko dalyvaujant tardytojui, bet iš tikrųjų ji baigėsi dar neprasidėjusi, nes mūsų klientas iš karto atsisakė duoti bet kokius parodymus, argumentuodamas tuo, kad visus parodymus duosiąs teisme.

Mudu su kolega jau ruošėmės išeiti, kai Davidas staiga pasilenkė prie manęs ir paprašė, kad kitą savaitę pas jį ateičiau. Aš prižadėjau. Likusį laiką ruošiausi vizitui ir visiškai atsitiktinai viename Maskvos kioske nusipirkau knygą „Banditų Maskva". Reikia pasakyti, kad šios knygos pasirodymas kriminalinėje Maskvoje sukėlė daug triukšmo ir žmonės su dideliu susidomėjimu ją skaitė. Aš taip pat ją įsigijau ir pradėjau skaityti. Taip atsitiko, kad, eidamas pas savo klientą Dato, pasiėmiau ir šią knygą. Tardytojo kabinete ją atsiverčiau ir laukiau, kol atves klientą. Netrukus jis buvo atvestas – toks pat tvarkingai apsirengęs, švarus ir išsipustęs.

Atidėjau į šalį knygą, o Davidas paprašė manęs skubiai susisiekti su jo žmona, kad ši suruoštų jam medicinos reikmenų siuntinį. Staiga jis

žvilgtelėjo į knygą. Pamačiau, kad jis susidomėjo, ir pasiūliau ją pavartyti. Davidas, atsivertęs knygą, joje išvydo daug nuotraukų, kurias ėmė atidžiai žiūrinėti.

Kakulija bandė skaityti tekstą. Supratau, kad knyga jį labai sudomino. Nieko kito nebeliko, kaip pasiūlyti ją perskaityti. Po savaitės aš vėl atvykau į Butyrkos izoliatorių. Davidas atėjo pas mane visai kitaip nusiteikęs, padėkojo už knygą, kuri jam patiko. Pasiteiravau, kaip jis reaguoja į tai, kas ten parašyta. Jis paprašė manęs atnešti dar keletą knygų – tokiems pat kaip ir jis sukčiams, kartu su juo kalintiems Butyrkoje.

Buvau nustebęs, nes teko imtis lyg ir bibliotekininko vaidmens. Tuo metu Butyrkoje kalėjo tokie vagių autoritetai, kaip antai Dato Taškentietis, Robinzonas, Jakutionokas. Paskui pasirodė ir Petrucha. Vėliau jis tapo mano klientu. Atnešiau knygas ir perdaviau Dato. Netrukus, nuo pirmo iki paskutinio puslapio perskaitęs knygą „Banditų Maskva", pasiteiravau jo nuomonės. Ir čia prasidėjo mūsų savotiška skaitytojų konferencija perskaitytos knygos tema. Atradau daug naujų tiesų apie įteisintųjų vagių psichologiją, jų elgesio normas, įstatymus, tradicijas ir taisykles, kurių jie laikosi. Sužinojau daug naujo ir apie jų gyvenimą. Šie Dato, o vėliau ir Petruchos, samprotavimai sutapo su tokios tematikos knygose išdėstytu požiūriu, bet kai kas iš esmės skyrėsi. Pavyzdžiui, sužinojau, kad sąvokos „vagis" ir „sukčius", kurias vartoja įteisintieji vagys kasdienėje kalboje, turi skirtingus kontekstus ir gali atspindėti skirtingas reikšmes. O vagių kalboje, žargone, arba, kaip mes sakome, slenge taip pat vyko tam tikra evoliucija. Visiškai nenoriu teigti, kad visi įteisintieji vagys ir kriminalinio pasaulio autoritetai kalba tik žargonu. Atvirkščiai, kaip įsitikinau, būdami laisvėje jie retai vartoja vagių terminus. Žinoma, kai jie sėdi tardymo izoliatoriuje, kalėjime, daugelis žodžių įgyja kalėjimui būdingos simbolikos, be jos neįmanoma apsieiti – pavyzdžiui, gultai (lova), troba (kamera), maliava (rašteliai) ir taip toliau. Tačiau tvirtinti, kad absoliučiai visi

įteisintieji vagys kalba žargonu, būtų neteisinga. Atvirkščiai, dabar žargonas vis labiau įsitvirtina mūsų, paprastų piliečių, kalboje. Ir dažnai mūsų visuomenė, ypač deputatai ar kiti valstybės veikėjai, kaip tik kalba žargonu, sakydami – „bendroji kasa", „susirėmimas", „sueiga" ir taip toliau.

Kitas atradimas buvo tas, kad visi įteisintieji vagys labai gerai žino savo istoriją – įteisintųjų vagių ir jų tradicijų atsiradimo istoriją. Vis dėlto, man paklausus, kada gi jie, įteisintieji vagys, atsirado, niekas konkrečios datos įvardyti negalėjo. Regis, niekas to ir nežinojo.

Apytiksliai galima teigti, kad įteisintieji vagys radosi ketvirto dešimtmečio pabaigoje, jais tapo tuomečiai nusikalstamo pasaulio atstovai, kurie anais laikais buvo vadinami „tėtušiais" („pachanais"). „Tėtušiai" savo ruožtu buvo kilę iš „apsukruolių" („žiganų").

Kartą susitikęs su įteisintuoju vagimi, patekau į improvizuotą paskaitą apie vagių sąvokas ir taisykles. Neatsimenu, dėl kokios priežasties pradėjome pokalbį šia tema, bet jis tęsėsi daugiau nei dvi valandas. O viskas prasidėjo, kai įteisintasis vagis tarė:

– Koks įteisintųjų vagių vaidmuo nusikalstamame pasaulyje? Nusikalstamumas visuomet buvo ir bus. Mes, įteisintieji vagys, jokios žalos visuomenei nedarome, atvirkščiai, esame reguliatoriai. Mums daugiau draudžiama, nei leidžiama. Pavyzdžiui, anksčiau įteisintasis vagis privalėjo nedirbti, netarnauti armijoje, nebūti registruotas, nekurti šeimos, neturėti prabangos dalykų, ginklų, nenaudoti prievartos, nežudyti, išskyrus būtinus atvejus. Žinoma, dabar daug šių draudimų nebegalioja, padėtis yra pasikeitusi. Anksčiau svarbiausia buvo – būti ištikimam vagių idėjoms ir turėti tam tikrą kriminalinę patirtį, t. y. būti ne kartą teistam. Dabar kriminalinė patirtis reikšmės beveik nebeturi. Svarbiausia – vagis privalo išsiskirti iš sėbrų būrio, t. y. turėti tam tikrų organizacinių ir psichologinių savybių, o ypač – neturėti „kompromato". Įteisintuoju vagimi tampama tada,

kai žmogus yra karūnuojamas. Jis gauna įteisintojo vagies titulą. Yra daug apie tai rašyta.

Karūnavimas – tai lyg priėmimas į partiją: reikia ne mažiau kaip dviejų įteisintųjų vagių rekomendacijų, ši formali procedūra yra būtina ir vyksta kurios nors vagių sueigos metu. Iš tikrųjų niekas negali pasakyti, kokioje aplinkoje vagis turi būti karūnuojamas. Visi mano klientai, kurių apie tai paklausdavau, kažkaip išsisukdavo nuo atsakymo – kiekvieno karūnavimas buvo kitoks. Karūnuojamas žmogus paprastai gaudavo tam tikra pravardę ir teisę išsitatuiruoti vagies ženklą. Kartais įteisintojo vagies titulą buvo galima ir nusipirkti, prieš tai į bendrąją kasą įnešus nemažą pinigų sumą. Tokie titulą perkantys žmonės buvo vadinami „apelsinais" – dažniausiai tai būdavo gruzinai. Bet neretai tokį vardą reikėjo patvirtinti zonoje. Jeigu žmogus, sėdėdamas kalėjime, savo elgesiu nepatvirtindavo šio titulo, neišsikovodavo tam tikros kalinių pagarbos, jis būdavo pažemintas iki „mužiko" lygio. Tai plačiausiai paplitusi kasta tarp kalinių.

Vagių suėjimai yra įprastas ir tradicinis kriminalinio pasaulio gyvenimo reiškinys. Bet nereikia manyti, kad šiuose suėjimuose dalyvauja tik įteisintieji vagys. Paprastai juose būna ir kitų kriminalinio pasaulio kastų atstovų. Tokiuose suėjimuose dažniausiai aptariami klausimai, susiję su įtakos sferų dalybomis, gali vykti kurio nors grupuotės lyderio karūnavimas į įteisintuosius vagis arba priešinga procedūra – nukarūnavimas. Dažniausiai suėjimuose yra aptariama vieno ar kito stambaus autoriteto mirtis.

Taip, pavyzdžiui, buvo ir po įteisintojo vagies, pravarde Gaublys, nužudymo 1993 metų balandžio mėnesį. Stambaus masto suėjimas įvyko po Otario Kvantrišvilio žūties 1994 metų balandį. Suėjimo metu įvairių grupuočių ir vagių grupių atstovai patys ima analizuoti ir aiškintis, kurį grupuotė ar kuris vagių autoritetas dalyvavo šiame nužudyme. Daug suėjimų jų dalyviams baigiasi liūdnai, juos užklumpa teisėsau-

gos organų pareigūnai. Visi ten dalyvavę asmenys būna sulaikomi. Tokia sueiga, kurios dalyvius sulaikė teisėsaugos organų pareigūnai, vyko „Solnečnyj" viešbutyje Šuriko Zacharo gimimo dienos proga. Apie tai vėliau buvo plačiai rašyta spaudoje.

Pastaruoju metu pasidarė populiaru tokias sueigas organizuoti užsienyje – Izraelyje, Šveicarijoje, Austrijoje, Čekijoje ir kitose šalyse. 1997 balandžio 2 Maskvos kriminalinės paieškos darbuotojai išvaikė skaitlingiausią pastarųjų metų suėjimą, kuriame dalyvavo 10 įteisintųjų vagių ir 15 gruzinų kriminalinės bendrijos autoritetų. Sueigos dalyviai ketino aptarti neseniai įvykusį pasikėsinimą į gruzinų vagių autoritetą Zacharijų Kalašovą (Šakro jaunesnįjį), taip pat įtakos sferų dalybų problemas. Be to, dienotvarkėje buvo numatyta kelių vagių autoritetų karūnavimo procedūra. Tačiau teisėsaugos organų atstovai juos visus sulaikė vaikų darželio teritorijoje, kurį pastaruoju metu biurui nuomojosi viena Maskvos įmonė. Reikia pažymėti, kad visi vagių sueigos klausimai buvo sprendžiami šio biuro antrame aukšte. Suėjimo pirmininku buvo išrinktas vienas įtakingiausių gruzinų vagių, ne kartą teistas Milonas Dželagonija. Tačiau netrukus atvyko „MURO" operatyvininkai ir specialiosios paskirties būrio kovotojai.

Kad būtų įtikinamiau, jie kelis kartus iššovė į lubas. Dauguma vagių pakluso, tačiau trys autoritetai išdaužė langus ir iššoko į lauką. Pabėgti jiems nepavyko. Sulaikytieji buvo iškrėsti. Pas kai kuriuos buvo rasta narkotikų: heroino, opijaus, hašišo. Kitus dalyvius nuvežė į artimiausią milicijos skyrių ir uždarė į buvusį Lenino kambarį. Kol operatyvininkai pildė duomenis į bazes ir sulaikytuosius visus iš eilės fotografavo bei ėmė jų pirštų atspaudus, šie susidomėję studijavo sienlaikraštį „Revoliucijos pagimdyta", pasakojantį apie milicininkų šiokiadienius. Kai sulaikytiesiems buvo surašyti protokolai, dauguma iškeliavo namo.

Pastaruoju metu žiniasklaidoje ir specialiojoje literatūroje, kurią rašo Rusijos kriminalinį pasaulį tyrinėjantys žmonės, skleidžiama

nuomonė, kad dauguma įteisintųjų vagių nebesilaiko senųjų vagių tradicijų. Dėl tos priežasties jų autoritetas kriminaliniuose sluoksniuose gerokai sumenko. Net VRM Vyriausioji kovos su organizuotu nusikalstamumu valdyba, išanalizavusi rusų įteisintųjų vagių veiklą, priėjo prie gana įdomių išvadų. Jeigu tikėsime šios žinybos duomenimis, per pastarąjį laikotarpį įteisintųjų vagių padaugėjo šešiskart, o jų autoritetas kriminalinėje aplinkoje gerokai krito.

Teisėsaugos organų žinybos net tvirtina, kad dabar Rusijoje veikia daugiau nei trys tūkstančiai įteisintųjų vagių, o dar prieš trejus metus jų buvo ne daugiau kaip 400. Pateikiami duomenys, kad pastaraisiais metais kasmet yra karūnuojami (t. y. šis rangas patvirtinamas kriminalinių lyderių sueigoje) 40 ar 50, o anksčiau per metus buvo karūnuojami vos 6–7 autoritetai.

VKONV analitikai pažymi, kad nusipirkti įteisintojo vagies titulą kasmet darosi vis lengviau. Įdomu tai, kad šį titulą dažniausiai perka išeiviai iš Gruzijos. Svarbi vagių taisyklė yra ta, kad įteisintasis vagis neturi betarpiškai dalyvauti atliekant konkretų nusikaltimą. Juolab jis neturi teisės nešiotis ginklą. Jeigu tikėtume teisėsaugos organų statistika, per praėjusį dešimtmetį niekas iš įteisintųjų vagių nebuvo apkaltintas nužudymu ar kitais sunkiais nusikaltimais. Nors, žinoma, kartais pasitaikydavo, kai vienas kitas įkliūdavo dalyvaudamas konkrečiame nusikaltime, pavyzdžiui, plėšikaujant ar prievartaujant turtą.

Kita nerašyta vagių pasaulio taisyklė – šiukštu nebendrauti su teisėsaugos organų atstovais, o kartais net neduoti parodymų bylos tyrimo laikotarpiu. Reikia pažymėti, kad pasitaiko šios taisyklės išimčių. Ne kartą esu matęs, kad daugelis kriminalinių autoritetų, įteisintųjų vagių noriai kalba su tardymo izoliatoriaus darbuotojais. O kas tuose pokalbiuose yra smerktina? Kalbama, kad daugelis jų per budėjimą ateina į kamerą išgerti arbatos, parūkyti, pakalbėti apie gyvenimą. Iš tiesų toks bendravimas apsiriboja buitiniu pokalbiu. Juk niekas neturi tikslo ver-

buoti įteisintojo vagies ir rinkti kompromituojamos medžiagos apie jį arba versti šį tai daryti kitų įteisintųjų vagių atžvilgiu.

Svarbi daugelio įteisintųjų vagių pareiga yra saugoti vadinamąją bendrąją kasą. Bendroji kasa – šventas reikalas kiekvienoje kriminalinėje struktūroje. Tai – bendrai surinkti pinigai, skirti finansuoti nusikalstamos grupuotės nariams, patekusiems į sunkią padėtį: tyrimo metu, patekus į kalėjimą, atsidūrus tolimose tremties vietose, prireikus gydytis arba laidojant. Pastaruoju metu vis dažniau šnairuojama į įteisintuosius vagis, įtariant, kad šie švaisto bendrosios kasos pinigus.

Be to, kaip teigia patys įteisintieji vagys, be karūnavimo, esti ir visiškai priešinga procedūra – nukarūnavimas, arba įteisintojo vagies titulo atėmimas. Vienas įteisintasis vagis pasakojo, kad šiais metais ši žeminanti procedūra buvo pritaikyta penkiems žmonėms. Dėl vienų ar kitų priežasčių ją patyrusių žmonių pavardės neskelbiamos. Galima pasakyti tik tiek, kad vienas jų buvo gruzinas, du – rusai. Visi jie buvo nubausti už vagių įstatymų pažeidimus.

REGIONINIŲ KOVOS SU ORGANIZUOTU NUSIKALSTAMUMU VALDYBŲ LIKVIDAVIMAS

Remiantis garsiuoju Vidaus reikalų ministro Boriso Gryzlovo įsakymu Nr. 855, pasirašytu rugsėjo 26, nustojo veikusi Centrinė regioninė kovos su organizuotu nusikalstamumu valdyba. Neoficialiai yra kalbama, kad RKONV likvidavimo intriga vystėsi taip. Federalinės saugumo tarnybos vadovas Patruševas atnešė Vladimirui Putinui didžiulę ataskaitą apie VRM veiklos patikrinimo rezultatus. Joje – nedaug džiuginančių žinių. „Korupcijos“ skyriuje pirmoje vietoje atsidūrė būtent RKONV. (Jei įdomu, antroje vietoje buvo KNNPV (Kovos su nelegaliu narkotikų platinimu valdyba.) Kremlius ir vyriausybė į tai reagavo ryžtingai ir VRM ministro Boriso Gryzlovo lūpomis paskelbė šį nutarimą.

Pirmiausia iš operatyvininkų buvo atimti ginklai. Dabar jie patys juokauja, kad sulaikyti nusikaltėlių vyks apsiginklavę švilpukais. Vėliau prasidėjo dar viena atestacija – arba didysis eilių „valymas" ir kadrų perskirstymas. Su kiekvienu operatyvininku buvo kalbama apie tai, „ką sulaikė, ką ištyrė", ir daromos išvados. Tačiau, kaip paaiškėjo vėliau, labiausiai korumpuoti darbuotojai susirado šiltas vieteles rimtose kontorose: Vyriausiojoje kovos su organizuotu nusikalstamumu valdyboje ir Rusijos Federacijos Vidaus reikalų ministerijos saugumo tarnyboje.

RKONV turėjo būti perorganizuoti į OPB (operatyvinės paieškos biurus). Bet mūsų neoficialūs šaltiniai prognozavo, kad niekas nepuls ardyti tokio stambaus padalinio. Regis, kalbama apie paprasčiausią struktūros pavadinimo keitimą, kuris, be abejo, vyks kartu su tam tikrais kadrų ir pavaldumo pokyčiais bei reorganizavimu. Tačiau iš esmės niekas nepasikeis. Pagrindinės operatyvinės paieškos biurų funkcijos liks tos pačios, kurias vykdė RKONV. Vėliau Vidaus reikalu ministerijos RKONV viršininkas Aleksandras Ovčinikovas savo spaudos konferencijoje papasakojo, kaip jo žinyba kovoja su milicininkais, siūlančiais „stogą" prekybos įmonėms.

„IZMAILOVINIŲ" ANTONO ŽŪTIS

Lapkričio 8 užsakomuoju reisu į Maskvą buvo atskraidinti įtakingo verslininko Antono Malevskio („izmailovinių" Antono) palaikai. Jis globojo didžiausias šalies aliuminio gamyklas, o žuvo Pietų Afrikos Respublikoje, šokdamas iš parašiuto. Į PAR 34-erių metų Antonas Malevskis išvyko su žmona, vaikais ir dviem draugais – parašiutizmo instruktoriais.

Laikoma, kad už atėjimą į didįjį verslą „izmailovinių" lyderis Antonas Malevskis turi būti dėkingas Taivančikui. Remiantis gandais,

būtent Taivančikas, artimas brolių Černychų bičiulis ir kaimynas (dar nuo Taškento laikų), supažindino Antoną su Rusijos aliuminio karaliais. Bet Antono draugai tvirtina, kad brolius susirado jis pats, pasiūlęs apsaugos paslaugas. Šiaip ar taip, susitikimas įvyko dešimto dešimtmečio pradžioje, kai verslininkai persikraustė iš Uzbekijos į Maskvą ir išties buvo suinteresuoti, kad jų naujasis verslas – aliuminio prekyba – būtų globojamas stiprių jėgų. Šio dešimtmečio viduryje, susivaidijus Levui ir Michailui Černychams, Malevskis stojo pastarojo pusėn, paskui jis išvyko iš Rusijos ir įsikūrė Izraelyje. Kai 1995 metais buvo pasikėsinta į Antoną Malevskį, Izraelio VRM ėmė juo labai domėtis. Tada paaiškėjo, kad, pildydamas anketą Izraelio pilietybei gauti, jis „pamiršo“ įrašyti apie savo ir teisėsaugos organų problemas tėvynėje. Iš jo buvo atimtas Izraelio piliečio pasas, bet po ilgų teisminių ginčų jam pavyko susigrąžinti dokumentus. Tiesa, nuo to laiko jis gana retai rodydavosi Izraelyje, buvo linkęs verslininkauti Rusijoje.

2002 METAI

TEISMO KRONIKA

Maskvos miesto teisme buvo paskelbtas nuosprendis devyniems „kurganinių" organizuotos nusikalstamos grupuotės nariams. „MURO" darbuotojai šią grupuotę vadino „žudymo mašina". Banditams buvo inkriminuojamos aštuonios žmogžudystės, nors iš pradžių tyrėjai turėjo informacijos net apie keturiasdešimt nužudymų! O kur dar keli bandymai nužudyti, plėšimai ir turto prievartavimas. Teismas nuteisė „kurganinius" kalėti nuo 7 iki 24 metų. Įdomu tai, kad prokuroras prašė mažiau. „Kurganinių" smogikų bylos procesas Maskvos miesto teisme truko beveik metus. Pirmuosiuose teismo posėdžiuose salėje buvo laikomasi griežčiausių saugumo priemonių. Pakanka pasakyti, kad teismo posėdžių salėje prie kiekvieno lango budėjo Vyriausiosios bausmių vykdymo valdybos specialiosios paskirties būrio karys-automatininkas, o proceso žiūrovai į salę buvo įleidžiami tik juos kruopščiai patikrinus. Operatyvinių tarnybų pareigūnai, remdamiesi iš kriminalinės terpės gauta informacija, tvirtino, kad kitų grupuočių nariai už savo autoritetų nužudymą „kurganiniams" jau yra paskelbę nuosprendį ir teismo sprendimas jam jokios įtakos neturės. Bet nieko ypatinga neatsitiko, ir specialiojo būrio nariai iš teismo posėdžių salės privalėjo pasišalinti.

Kaltinamieji, įskaitant ir Andrejų Kolegovą, kuris buvo vadinamas grupuotės smegenų centru, savo kaltę iš dalies pripažino ir visai neatgailavo. Net tariant paskutinįjį žodį nė vienas teisiamasis neatsiprašė nukentėjusiųjų. Užuot atsiprašę, smogikai kalbėjo apie tyrimo klaidas ir bandė kaltę suversti grupuotės nariams, kurie žuvo per daugelį su-

sirėmimų aiškinantis santykius. Teismas pripažino „kurganinius“ kaltais ir nuteisė juos gana griežtomis (apie jas buvo užsiminta anksčiau) bausmėmis. Skelbiant teismo nuosprendį, posėdžio pirmininkė pažymėjo, kad ONG lyderis – Olegas Neliubinas 1997 metais vykstant tyrimui buvo nužudytas tardymo izoliatoriuje. Teismo dienos nesulaukė ir Pavelas Zelianinas. (Jis tardymo izoliatoriuje mirė tą pačią dieną, kai buvo nužudytas O. Neliubinas).

Vis dėlto teisiamasis Andrejus Kolegovas, kaip ONG lyderis, buvo pripažintas kaltu dėl daugelio nusikaltimų organizavimo, net ir tais atvejais, kai tuos nusikaltimus jo bendrininkai įvykdė jam esant užsienyje. Kolegovas gavo pačią griežčiausią bausmę – 24 metus kalėti (teisėja paskyrė 4 metais daugiau, nei buvo prašęs prokuroras). Likusieji sėbrai buvo nuteisti nuo 7 iki 17 metų nelaisvės.

Beje, pasibaigus „kurganinių“ procesui, nuosprendį paskelbusi teisėja skubiai išėjo iš darbo. Taip pat be jokių akivaizdžių priežasčių darbą paliko ir teismo posėdžio sekretorė. Nepatvirtintais duomenimis, jos abi pakeitė ir gyvenamąsias vietas.

Paskelbus nuosprendį „kurganiniams“, šie dar beveik metus buvo laikomi skirstomajame kalėjime, nes jų advokatai nuosprendį apskundė Aukščiausiajam teismui. Kriminalinėje aplinkoje sklandė gandai, kad nuteistųjų draugai ir bičiuliai skubiai renka milijoną dolerių ir kad šiam tikslui buvo parduotas Kurgano mieste veikęs kazino. Taip pat buvo kalbama, kad Aukščiausiasis teismas smarkiai sumažins jų bausmes ir artimiausiu metu visi jie išeis į laisvę. Bet iš tikrųjų taip neįvyko. 2003 metais Aukščiausiasis teismas nuosprendį paliko galioti beveik jo nepakeitęs, tiesa, kai kuriems nuteistiesiems bausmės terminas buvo kiek sutrumpintas. Jie kalės šešiais mėnesiais trumpiau.

Maskvos miesto teisme baigėsi šešių Solncevo ONG narių teismo procesas. „Solnceviniai“ kontroliavo keletą didelių prekybos struktūrų. Brigadai vadovavo „autoritetingas“ verslininkas Andrejus Ka-

čuikovas (Italas) ir Andrejus Artiomovas. Už grotų jie atsidūrė pagal vieno verslininko, kurį „solncevinіai" praktiškai privertė bankrutuoti, skundą. Šios bylos tyrimas prasidėjo 1999 metų lapkričio mėnesį, kai į VRM VKONV kreipėsi verslininkas Andrejus Gaidašenka. Jis papasakojo, kad jo įmonė „Maira" organizuoja dvišalius finansinius užskaitymus tarp rusų naftininkų ir ukrainiečių naftos perdirbėjų. Tačiau pastaruoju metu ukrainiečiai nuolat delsdavo apmokėti sąskaitas ir beveik niekada nepavykdavo be vargo gauti iš jų pinigų. Iš pradžių ponas Gaidašenka šias problemas spręsdavo padedamas Teisėsaugos organų palaikymo fondo.

Tačiau kartą Fondo pirmininkas Vladimiras Tiomnikovas verslininkui pasiūlė bendradarbiauti su vienu Fondo „padaliniu", kuriam vadovauja Andrejus Kačuikovas. Andrejus Gaidašenka paklausė jo patarimo. Naujasis partneris pažadėjo „išmušti" „Mairos" skolas už 20 procentų „komisinių", tokios sąlygos įmonės vadovą visiškai tenkino. Iš pradžių Andrejus Kačuikovas neblogai tvarkėsi su savo pareigomis (tiesa, „komisinių" suma kartais būdavo didesnė nei sutarta), bet viskas pasikeitė, kai 1998 metų spalį „Mairai" kilo finansinių sunkumų ir ji neturėjo kuo apmokėti už dar vieną naftos produktų partiją. Kačuikovas pasiūlė Andrejui Gaidašenkai penkiasdešimties tūkstančių dolerių paskolą, už tai paprašęs, kad sandėrių pelnas būtų pervedamas į sąskaitą latvių „Hansabank-Latvia" filiale. Verslininkas sutiko.

Nuo to laiko įmonės pajamas tvarkė Andrejus Kačuikovas. Jis pasisavindavo pusę pinigų. Kai Andrejus Gaidašenka pabandė priešintis, Kačuikovas kartu su savo bičiuliu Andrejumi Artiomovu verslininką sumušė. Vėliau jie pareikalavo atiduoti visą verslą, vietoj to pasiūlę dešimt tūkstančių dolerių per mėnesį. Beje, „Mairos" mėnesio pelnas sudarydavo apie 200 tūkstančių dolerių. Andrejui Gaigašenkai neliko nieko kita, kaip sutikti. Tačiau 1999 metų pabaigoje „Maira" atsidūrė ant bankroto slenksčio. Netrukus verslininkas kreipėsi į miliciją su

pareiškimu dėl turto prievartavimo, ir 2000 metų pradžioje Andrejus Kačuikovas bei penki jo bendrininkai buvo sulaikyti. Kratos metu pas juos buvo rasta nemažai ginklų, šūsnis suklastotų pasų.

Vėliau paaiškėjo, kad ponas Kačuikovas dirbo Solncevo ONG naudai ir buvo žinomas Italo pravarde. Jo specializacija buvo atiminėti svetimą verslą. Kartu su „Mairos" verslu jo žmonės bandė užgrobti ir Vychinsko dešrų gamyklą. Jos vadovai taip pat buvo paėmę paskolą iš pono Kačuikovo, bet, išsiaiškinę, su kuo turi reikalų, laiku grąžino skolas ir atsisakė tolesnio „bendradarbiavimo". Ir tyrimo metu, ir teisme „solnceviniai" nepripažino savo kaltės. Kaltinamasis Kačuikovas pareiškė, kad Andrejus Gaidašenka sutiko pervesti „Mairos" pajamas į Latviją todėl, kad iš jo pasiskolino ne penkiasdešimt, o penkis šimtus tūkstančių dolerių. Be to, Andrejus Gaidašenka neva pats bandė apgauti investuotojus ir kreipėsi į miliciją, kad nereikėtų grąžinti skolos. Kačuikovo bendrininkai pasakojo, kad jie tik sprendė „Mairos" skolų problemas su ukrainiečių partneriais ir jokių kitų finansinių reikalų su Andrejumi Gaidašenka neturėjo.

Galiausiai realiomis bausmėmis buvo nubausti tik Kačuikovas ir Artiomovas, dalyvavę mušant verslininką. Jie buvo pripažinti kaltais dėl sukčiavimo, turto prievartavimo, nusikalstamos bendrijos organizavimo ir nuteisti atitinkamai dešimčiai ir penkeriems metams nelaisvės. Visi nuteistieji nuosprendžiu buvo nepatenkinti. Kačuikovo ir Artiomovo advokatai Aukščiausiajame teisme pasiekė, kad nuosprendis būtų sušvelnintas, o bausmės terminas sutrumpintas pusiau.

Maskvos apygardos karo teismas paskelbė vadinamosios „goljanovinių" nusikalstamos grupuotės bylos nuosprendį. Ir nors trys iš septynių teisiamųjų vis tik buvo nuteisti, o vienas išsiųstas priverstiniam gydymui, sakyti, kad byla subliuško, reikštų nieko nepasakyti. Goljanovo grupuotės bylos tyrimas truko ilgiau nei ketverius metus. Dvejus metus ją tyrė Maskvos Rytų apygardos prokuratūra ir Maskvos miesto

prokuratūra, paskui ilgiau nei trejus metus bylą nagrinėjo Maskvos apygardos karo teismas. Iš pradžių teismo posėdžiai vyko Lefortovo tardymo izoliatoriuje, vėliau – Maskvos karinės įgulos karo teismo pastate.

Buvo kaltinami septyni asmenys, bet vienas jų procese nedalyvavo, nes tyrimo metu tapo nepakaltinamas. Tai – trisdešimt penkerių metų Maksimas Šenkovas, taip pat žinomas kaip Maksas Goljanovskis, karatė Europos čempionato sidabro medalininkas, dziudo tarptautinės klasės sporto meistras, Rusijos pramonininkų ir verslininkų sąjungos narys. Tyrėjai jį laikė „goljanovinių" grupuotės lyderiu. Remiantis tyrėjų versija, kitas grupuotės lyderis buvo ne kartą už nepriekaištingą tarnybą apdovanotas etatinis čekistas iš Saugumo ministerijos/Federalinės kontržvalgybos tarnybos/Federalinės saugumo tarnybos informacijos ir analizės biuro, sociologijos mokslų daktaras pulkininkas Igoris Kušnikovas. Penki kiti teisiamieji, tyrėjų nuomone, buvo aktyvūs gaujos nariai. Dar penki šioje byloje figūruojantys „aktyvūs banditai" iki šiol yra ieškomi. Remiantis operatyvininkų žodžiais, grupuotę sudarė apie 150 žmonių, kurie buvo įvykdę ne mažiau kaip 40 žmogžudysčių. Bet jiems iškelti oficialūs kaltinimai buvo kuklesni, nors ir nė kiek ne lengvesni. Trumpai kalbant, jie buvo tokie. 1992 metais Valstybės saugumo karininkas Kušnikovas subūrė gaują, kuri veikė prisidengusi privačios saugos įmonės „Berkut" pavadinimu. Ji buvo įsikūrusi „Izmailovo" sporto komplekso teritorijoje. Ten pat veikė ir Maksimui Šenkovui priklausiusios prekybos bei pramogų paslaugas teikiančios įstaigos. Čekistas rūpinosi gaujos priedanga, tiekė ginklus, specialiąją aparatūrą, talonus, draudžiančius milicininkams apžiūrėti automobilius, planavo operacijų eigą. Maksimas Šenkovas buvo tiesioginis „brigados" vadovas. Kaltinamąją išvadą sudarė 14 nusikalstamos veikos epizodų, kuriuose teisiamieji betarpiškai dalyvavo. Tai buvo turto prievartavimas, keturių žmonių nužudymas (tarp jų ir

įteisintojo vagies Boriso Zilbero, pravarde Žiurkė), sprogdinimai, neteisėtos operacijos ginklais. Iš tikrųjų visi šie nusikaltimai tilpo į vieną BK straipsnį – „Banditizmas" (str. Nr. 209). Kaltinimo pagrindą sudarė daiktiniai įrodymai, kaltinamųjų prisipažinimas, ekspertizių aktai ir 108 liudininkų bei nukentėjusiųjų parodymai.

O viskas baigėsi taip. Igoris Kušnikovas buvo pripažintas kaltu dėl savivaldžiavimo 1994 metais (tada jis „ištraukė" iš milicijos rankų vieną šiandienių teisiamųjų – savo bičiulio sūnų), tačiau buvo išlaisvintas įsigaliojus senaties terminui, o dėl visų kitų kaltinimų visiškai išteisintas. Ruslanas Bogačiovas buvo visiškai išteisintas. Aleksandras Sonis už chuliganizmą buvo nuteistas kalėti dvejus su puse metų, juolab kad tardymo izoliatoriuje jis jau buvo iškalėjęs daugiau nei ketverius metus. Igoris Ivanovskis ir Dmitrijus Miginas už chuliganizmą buvo nuteisti kalėti po ketverius metus. Pirmasis išeis į laisvę jau po metų, o Miginui teks dar ilgai kalėti: 1998 metais Maskvos miesto teismas už kitus nusikaltimus jam skyrė aštuonerius metus nelaisvės ir dabar, sugretinus šias bausmes, jam skyrė dešimt metų. Tiek pat gavo ir Sergejus Burėjus, pripažintas kaltu dėl pasikėsinimo nužudyti ir už smulkius plėšimus. Maksimas Šenkovas taip pat buvo pripažintas kaltu dėl pasikėsinimo nužudyti, sąmoningo sunkaus kūno sužalojimo ir chuliganizmo; jo bylos nagrinėjimą nuspręsta sustabdyti, o jį patį išsiųsti priverstiniam gydymui.

2003 METAI

KRIMINALINĖ KRONIKA

Kovo 21 Maskvoje kriminalinio pasaulio autoritetų sueigoje įvyko susišaudymas. Du žmonės buvo nušauti, keturi – sužeisti. Maždaug apie pusę dviejų nakties į miliciją ir greitąją pagalbą paskambino iš sušių baro „Takė“ (Kutuzovo pr. 5/3). „Greičiau atvažiuokite, – prašė įstaigos apsaugininkai. – Čia pas mus keli žmonės nušauti.“ Gydytojai ir milicininkai atvažiavo beveik vienu metu. Kol pirmieji teikė pagalbą sužeistiesiems, antrieji, remdamiesi baro darbuotojų pasakojimais, bandė atkurti įvykių eigą. Kaip paaiškėjo, tuoj po pusiaunakčio į „Takė“ barą BMW automobiliais ir mersedeso visureigiu atvyko šešiese. Atvykėliai atsisėdo prie staliuko kampe ir, užsisakę sušių bei vyno, tyliai šnekučiavosi. Kitų lankytojų bare nebuvo. 1:15 prie „Takė“ atvažiavo du užsieniniai automobiliai su nuleistais dešiniųjų galinių durų stiklais.

Kai tik automobiliai stabtelėjo, iš jų pasipylė automatų serija. Šauliai į stiklinę baro sieną šaudė taikliai – kulkos neaplenkė nė vieno prie stalelio sėdėjusio žmogaus. Kai baro lankytojai nukrito ant grindų, automobiliai vienu metu rovė iš vietos ir dingo. Viskas įvyko taip greitai, kad nė vienas baro darbuotojas ne tik neįsiminė nusikaltėlių automobilių numerių, bet net neįžiūrėjo jų modelio. Įvykio vietoje tyrėjai rado du automatus, vienas jų buvo su duslintuvu, ir šovinių tūtelių.

Du iš šešių nukentėjusiųjų mirė ligoninėje. Remiantis operatyvininkų žodžiais, tai buvo nusikaltėlių autoritetai Otaras Badalovas ir Muslimas Chaschanovas. Sužeistieji sušių bare taip pat buvo susiję su kriminaliniu pasauliu: Grozno gyventojas Artikas Dobčajevas pasirodė esąs žinomas čečėnų įteisintasis vagis Artekas, Ruslanas Musajevas iš Pamaskvio Ša-

turos gyvenvietės – Chaschanovo draugas ir dešinioji ranka, o Moboris Gadžizadė ir Isa Mustafajevas – vienos azerbaidžaniečių nusikalstamos grupuotės vadeivos. Operatyvininkai mano, kad į sueigos dalyvius šaudė kažkurios slavų ONG nariai, su kuriais kaukaziečiai nesugebėjo pasidalyti įtakos sferų.

TEISMO KRONIKA

Atsargos leitenanto Sergejaus Zacharovo (Zacharo) gauja paskutiniame dešimtmetyje kontroliavo pietinės Maskvos dalies komercinę veiklą. Iš viso Sergejaus Zacharovo gaujos byloje buvo penki kaltinamieji. Du iš jų, Dmitrijus Romanovas ir Aleksandras Danilovas, yra ieškomi, todėl prieš teismą stojo trys banditai – pats Zacharas ir jo parankiniai – Aleksandras Borisovas ir Aleksandras Burlakovas. Visi trys buvo apkaltinti banditizmu, dalyvavimu žudant ir grobiant žmones, turto prievartavimu ir kitais lengvesniais nusikaltimais. Zacharui skyrė bausmę kalėti 21 metus griežto režimo kolonijoje, o jo bičiuliams Borisovui ir Burlakovui – atitinkamai 14 ir 7 metus.

Atsargos leitenantas Sergejus Zacharovas banditu tapo 1992 metais įstojęs į grupuotę, jau kelerius metus šeimininkavusią Maskvos pietinėje dalyje. Zacharo vadovaujama brigada perėmė į savo rankas Danilovo turgavietę bei apie ją esančias teritorijas ir pradėjo kontroliuoti keletą gana didelių įmonių. Pavyzdžiui, žinomą statybos bendrovę „Junistroj". Tačiau 1997 metais Zacharas pirmą kartą sėdo į kalėjimą dėl įtarimų nužudžius vieną verslininką. Netrukus banditai pagrobė naftos įmonės „MTK Finans" savininką Maksimą Konyginą, už kurį pareikalavo septynių šimtų penkiasdešimties tūkstančių dolerių išpirkos. Pinigų jie negavo, o verslininko nuo to laiko niekas nėra matęs. Tačiau tuo pačiu metu Zacharas pradėjo konfliktuoti su amato „kolegomis". Jis nepripažino jokių autoritetų, nemokėjo pinigų į jokias

bendrąsias kasas, tad prieš jį sukilo kitos organizuotos nusikalstamos grupuotės. Paaiškėjo, kad Zacharas pervertino savo galimybes: beveik visos jo kontroliuojamos verslo įmonės perėjo pas kitus banditus, siūlančius savuosius „stogus". Su banditais Zacharovas kovoti nebandė, bet verslininkams išdavikams atleisti neketino. 2000 metų gegužę jis užmiestyje sukvietė brigadą ir rėžė jiems savo programinę kalbą (jos juodraštį operatyvininkai vėliau rado autoriaus bute).

2000 m. rugpjūčio 21 pirmieji buvo sulaikyti armėną saugoję Aleksandras Borisovas ir Aleksandras Burlakovas. Tačiau pats lyderis ir dauguma jo parankinių pasislėpė. Zacharovas buvo suimtas tik 2001 metų gegužę, ir tai atsitiktinai: išeidamas iš CRKONV pastato Šabolovkoje vienas operatyvininkas tarp praeivių atpažino Zacharovą. Vykstant tyrimui šis prisipažino tik dėl nelegalaus ginklo laikymo ir suklastoto dokumento naudojimo. Zacharovo Pamaskvio viloje buvo rastas didelis ginklų arsenalas, o pas jį patį – suklastotas pasas.

BRATSKO GRUPUOTĖS LYDERIO NUŽUDYMAS

Liepos 26, šeštadienį, buvo nužudytas vienos Bratsko ONG lyderis, „kontroliuojantis Irkutską", Viačeslavas Gamerikas (Homeras), o jo bičiulis, pramogų verslo atstovas Andrejus Grozinas, buvo sužeistas. Vakare triukšminga svečių iš Irkutsko kompanija šventė savo žemiečio, pravarde Slava Ulybonas, gimtadienį. Netrukus keletas svečių nuėjo į viešbutį ilsėtis, o Viačeslavas Gamerikas ir Andrejus Grozinas, buvęs grupės „Laskovyj maj" prodiuseris, nusprendė pratęsti linksmybes. Grozinui pasiūlius, jo volvo markės automobiliu jiedu nuvyko į Naujajame Arbate esantį naktinį klubą „Metelica". Apie trečią valandą nakties šie su dviem merginomis grįžo į viešbutį „Sovetskaja" – bičiuliai čia buvo užsisakę kambarius. Bet vos tik volvo sustojo prie viešbučio durų, prie jų prisiartino „VAZ-2109". „Devintuko" langai buvo nu-

leisti, ir ant galinės sėdynės sėdėjęs nepažįstamasis netikėtai išsitraukė du Stečkino pistoletus-kulkosvaidžius. Iš abiejų ginklų jis ėmė šaudyti trumpomis serijomis. Šalia vairuotojo sėdėjęs Viačeslavas Gamerikas buvo tiesiog suvarpytas kulkų ir mirė vietoje.

Mieste buvo imtasi plano „Sirena", ir netrukus prie „Mostransagenstvo" pastato operatyvininkai rado paliktus žigulius. Automobilio salone buvo rasti du Stečkino kulkosvaidžiai, dvi poros medžiaginių pirštinių ir pažirusios šovinių tūtelės. Tarnybinis pėdsekių šuo nepajėgė rasti nusikaltėlių pėdsakų – buvo aišku, kad šioje vietoje jų laukė kitas bendrininkų automobilis. Iš Irkutsko srities vidaus reikalų valdybos turimų duomenų paaiškėjo, kad Homeras vadovavo Bratsko organizuotai nusikalstamai grupuotei, kuri prievartaudavo turtą ir prekiaudavo ginklais. Prieš kelerius metus autoritetui kilo sunkumų bendraujant su konkurentais, ir jis persikraustė į Irkutską. Homeras net buvo paskirtas šio miesto „prižiūrėtoju". Irkutske per pastaruosius penkerius metus jis buvo keturiskart sulaikytas už sukčiavimą, reketą, neteisėtą ginklo laikymą ir kitus nusikaltimus. tačiau kaskart autoritetas būdavo paleidžiamas už užstatą, o jo baudžiamosios bylos įvairiais pretekstais nutraukiamos. Remiantis Irkutsko teisėsaugininkų duomenimis, žmogžudystė prie viešbučio tikriausiai yra susijusi su Homero veikla šiame mieste. Maždaug prieš du mėnesius iki išvykstant į Maskvą jis įsigijo šarvuotą ševrolė ir pasisamdė ginkluotą apsaugą, su kuria niekada ir niekur nesiskirdavo. Į Maskvą švęsti draugo gimtadienio jis išvyko be apsaugos – tai jį ir pražudė.

Beje, išvykos į sostinę daugeliui Irkutsko banditų tampa lemtingos. Pavyzdžiui, sostinėje buvo nužudytas žinomas įteisintasis vagis Vladimiras Salominskis (Soloma*), kurį karūnavo Viačeslavas Ivankovas (Japončikas). Ši žmogžudystė iki šiol neišaiškinta.

---

*Rus. *soloma* – šiaudai.

„KIRPIČIAUS* LAIDOTUVĖS

Maskvos šiaurinėse Nikolo-Chovansko kapinėse buvo palaidotas seniausias įteisintasis vagis Aleksandras Prokofjevas, pravarde Saša Šorinas. Laidotuvių ceremonija buvo palyginti kukli, tokia buvo paties įteisintojo vagies valia. Septyniasdešimt ketverių metų Saša Šorinas mirė ligoninės palatoje nuo vėžio. Velionio palaikus pasiėmė jo globotiniai iš Sokolnikų grupuotės. Tą pačią dieną karstas su velioniu buvo atvežtas į Kristaus Prisikėlimo cerkvę, esančią Sokolnikų aikštėje. Pasirinkta neatsitiktinai: Aleksandras Prokofjevas gimė, užaugo ir visą gyvenimą, išskyrus dvidešimt kalėjime praleistų metų, praleido Sokolnikuose. Jis mėgo šią cerkvę. Pirmieji lankytojai, norintys atsisveikinti su velioniu, cerkvėje pasirodė dar trečiadienio vakarą. Bet paaiškėjo, kad jie atėjo gerokai per anksti ir prie karsto jiems nebuvo leista prieiti. Tarp jų buvo ir aktorius Stanislavas Sadalskis. Jis filme „Susitikimo vietos pakeisti negalima" suvaidino kišenvagio Kostios Saprykino, pravarde Kirpičius, vaidmenį. Maskvos kriminalinės paieškos operatyvininkai rimtai mano, kad Kirpičiaus prototipu buvo būtent profesionalus ilgapirštis Saša Šorinas, pastaraisiais metais švarinęs Sokolnikų dešimtojo tramvajaus maršruto keleivių kišenes.

Be to, ir aktorius pasakojo, kad po šio filmo premjeros Šorinas jam atsiuntė dėžę „Camus". Gedulingos pamaldos, skirtos Sašai Šorinui, prasidėjo apie vienuoliktą valandą priešpiet. Prieš prasidedant pamaldoms prie cerkvės rinkosi velionio kolegos, kurie ketino atsisveikinti su legendiniu vagimi. Tuoj po pusiaudienio visos siauros šalia cerkvės esančios gatvelės buvo prigrūstos užsieninių automobilių. Nors gedinčiųjų nebuvo labai daug – gal šešiasdešimt ar septyniasdešimt asmenų. Galima teigti, kad šios laidotuvės buvo kuklios, jeigu, pavyzdžiui, jas

---

* Rus. *kirpič* – plyta.

lyginsime su Sašos Šorino vaikystės draugo, kito įtakingo įteisintojo vagies Savoskos laidotuvėmis. 2001 metais su juo atsisveikinti atėjo ne mažiau nei trys šimtai žmonių. Artimiausi Šorino aplinkos žmonės nutarė, kad vagiui, gyvenime nemėgusiam prabangos, nepatiktų ir pompastiškos laidotuvės. Tačiau vagių elitas buvo atstovaujamas taip, kad raudonuoti neteko. Tarp lydinčiųjų buvo ir garsus įteisintasis vagis Viačeslavas Kazionyj (Kazionyj*) ir Olegas Plotnikovas (Plotnikas**). Kai dvasiškasis tėvelis Michailas baigė giedoti ir atėjo laikas vykti į kapines, paaiškėjo, kad visiems neužtenka vietų automobiliuose.

Šalia kapo duobės buvo pastatytos palapinės stoginės su šešiasdešimčiai žmonių padengtais stalais, aplink šmėžavo padavėjai. Tuo metu popas sukalbėjo paskutinę maldą, ir karstas buvo nuleistas į kapo duobę. Laidotuvių dalyviai į duobę įmetė po žemės saujelę ir pasuko prie stalų. Prasidėjus šermenims, pasirodė dar vienas visureigis. Apsaugininkų lydimas iš jo išlipo dar vienas žinomas žmogus – Pamaskvio įteisintasis vagis Olegas Šiškanovas, pravarde Šiškanas. „Reikalai sutrukdė“, – paaiškino jis. „Teisinga mirtimi mirė, savo lovoje, o ne pas „šeimininką“, – mąsliai tarė vienas svečias.

KOSTIOS MOGILOS*** NUŽUDYMAS

Gegužės 25 buvo nužudytas Piterio kandidatas į vagių autoritetus Konstantinas Jakovlevas (Kostia Mogila). Štai ką papasakojo viena liudininkė:

„Pažvelgiau žemyn ir išvydau, kad nuo Sodų žiedo pusės Obucho skersgatviu važiuoja juodas užsieninis automobilis. Už šimto metrų

---

* Rus. *kazionyj* – valdiškas.

** Rus. *plotnik* – stalius.

***Rus. *mogila* – kapas.

nuo pagrindinio pastato skersgatvis stačiu kampu suka į Voroncovo Lauko pusę, o kairėje lieka Indijos ambasados pastatas. Kai automobilis, sulėtinęs greitį, suko į šį posūkį, iš instituto kiemo nuožulnia įvaža išriedėjo motociklas su dviem keleiviais. Motociklininkai susilygino su automobiliu, išsitraukė automatus ir pradėjo šaudyti į automobilio dešinės pusės langus. Viskas vyko kaip filme – net nespėjau išsigąsti." Moters parodymus patvirtino dar vienas netoliese gyvenantis asmuo, išvedęs į lauką šunį, pro jį į Podsosenskio skersgatvio pusę nurūko motociklas. „Vos mūsų nenubloškė, niekšai. Spėjome atšokti." Kai atvažiavo operatyvininkai, kulkų suvarpytame nisane trys vyrai jau buvo negyvi. Viena užsieninio automobilio keleivė liko gyva. Ji buvo nuvežta į ligoninę, išoperuota ir paguldyta į milicininkų saugomą kamerą.

Taip nutiko, kad, kai susipažinau su Konstantinu Jakovlevu, jis prasitarė, jog dešimtame dešimtmetyje jam tekę išgyventi sudėtingus laikus, Piteris tada buvęs banditų sostine, bet mirties jam pavykę išvengti. Visgi Kostią Mogilą Maskvoje nužudė Bratsko sėbrai. Po metų man teko vieną jų ginti kitos užsakomosios žmogžudystės byloje.

„MURO VILKOLAKIŲ" BYLA

Birželio 23 FST, Generalinės prokuratūros ir Rusijos VRM Vyriausiosios vidaus saugumo valdybos (VVSV) darbuotojai žurnalistams matant sulaikė aukštas pareigas einančius Vidaus reikalų ministerijos ir Ypatingųjų įvykių ministerijos pareigūnus. Kol kas jiems pateikti kaltinimai dėl turto prievartavimo, baudžiamųjų bylų falsifikavimo ir tarnybinių įgaliojimų viršijimo. Informacija apie operaciją buvo slepiama, todėl žurnalistai apie ją sužinojo tik prieš pat jai prasidedant. Organizatoriai operacijos smulkmenas laikė didžiausioje paslaptyje. Pareigūnų susitikimas buvo paskirtas pirmadienį šeštą valandą ryto prie Generalinės prokuratūros tyrimo valdybos pastato, esančio Bau-

mano gatvėje. Paskirtu laiku ten susirinko apie dešimt žurnalistų ir daugiau nei 300 VVSV, FST ir Generalinės prokuratūros darbuotojų. Tolesnius planus žurnalistai mėgino sužinoti iš vieno specialiosios paskirties būrio nario. „Mes ir patys nežinome, kur teks važiuoti, – atsakė stambaus sudėjimo vaikinas. – Praneš per instruktažą. – Paskui pasilenkė prie žurnalisto ir pridūrė: – Ir tai ne visiems." Apie septintą ryto visus susirinkusiuosius įleido į Generalinės prokuratūros kiemą. Ten jėgos struktūrų atstovai išsirikiavo į gretą, o operacijos vadovai visus susirinkusius žmones paskirstė į grupes. Kiekvieną grupę sudarė keletas Generalinės prokuratūros tyrėjų, VVSV operatyvininkų, taip pat FST seklių ir specialiosios paskirties būrio narių. Žurnalistus nukreipė į kiekvienos eilės galą. Tada vadovai gavo po užklijuotą rudą voką, kuriame buvo nurodyti adresai ir operacijos pradžios laikas. Pirmasis apie operaciją šaliai papasakojo Rusijos Federacijos VRM vadovas Borisas Gryzlovas per vienuoliktą valandą transliuojamą žinių laidą: „Nustatyta, kad Maskvos kriminalinės paieškos valdybos vieno skyriaus (5-ojo skyriaus) darbuotojai piliečiams pakišdavo ginklus, sprogmenis ir narkotikus, turėdami tikslą toliau juos šantažuoti. Jie organizuodavo kratas, keldavo baudžiamąsias bylas ir už pinigus jas nutraukdavo. Pasitaikė atvejų, kai sufabrikavus bylos medžiagą žmonės būdavo nubausti realiomis laisvės atėmimo bausmėmis." Tuo metu kratos buvo atliktos daugiau kaip keturiasdešimtyje objektų: tarnybiniuose kabinetuose, butuose, vilose, bankuose. Po įvykdytos operacijos Lefortovo tardymo izoliatoriuje atsidūrė šeši Maskvos kriminalinės paieškos valdybos vyresnieji karininkai ir Ypatingųjų įvykių ministerijos (YĮM) Vidaus saugumo tarnybos viršininkas, turintis generolo leitenanto laipsnį.

Viena tyrėjų brigada (kiekvienos sudėtyje buvo po 10–20 „Alfos" būrio karių) nuvyko į Vatutino gatvę, kur yra įsikūręs YĮM vidaus saugumo departamentas. Tyrėjams ir „Alfos" būrio kariams teko bėgte

įveikti beveik šimto metrų ilgio departamento kiemą ir, nubloškus apsauginininkus, įsiveržti į Rusijos Federacijos YĮM vidaus saugumo valdybos viršininko Valentino Ganejevo kabinetą. Tuo metu generolas leitenantas vedė selektorinį pasitarimą ir kartu kompiuterio monitoriuje dėliojo pasjansą „Skarelę". „Alfos" būrio kovotojai tikrąja to žodžio prasme iškėlė jį iš odinio krėslo, iškratė, o paskui vėl sugrąžino į tą pačią vietą. Tyrėjas perskaitė nutarimą dėl kratos ir sulaikymo.

Tuo pačiu metu kita operatyvininkų brigada atėjo pas Maskvos kriminalinės paieškos valdybos viršininko pavaduotoją. Tardytojų prašymu į jo kabinetą buvo pakviestas Kriminalinės paieškos valdybos antrojo operatyvinės paieškos skyriaus (KPV OPS) viršininkas, pulkininkas Jevgenijus Taratorinas. Jis įėjo į kabinetą ir ištiesė ranką prie durų sėdinčiam žmogui. Šis pasirodė esąs tyrėjas ir spragtelėjo antrankius ant pulkininko rankos. Bet labiausiai nepasisekė Maskvos kriminalinės paieškos valdybos 2-osios operatyvinės paieškos dalies penktajam skyriui. Iš dvidešimt penkių jo darbuotojų buvo sulaikyti: milicijos pulkininkai, Kovos su nelegalia ginklų prekyba skyriaus viršininko pavaduotojai, Jurijus Samolkinas ir Vladimiras Lysakovas; milicijos papulkininkiai, to paties skyriaus operatyviniai įgaliotiniai Igoris Ostrovskis, Nikolajus Diominas, Valerijus Diominas (beje, prieš dvejus metus už turto prievartavimą nelaisvės bausmėmis buvo nuteisti to paties skyriaus papulkininkis Aleksandras Šachovas ir vyresnysis leitenantas Igoris Karatyginas).

Jeigu „Alfos" būrio kariams sulaikant Vladimirą Diominą ir Vladimirą Lysakovą sunkumų nebuvo, tai areštuojant Nikolajų Diominą ir Jurijų Samolkiną jų kilo. Karininkai Diominas ir Samolkinas užsirakino už geležinių durų Srednyj Karetno skersgatvyje esančio ketvirtojo namo tryliktame bute. Šiame anksčiau jiems pelną nešusiame name, esančiame šalia Maskvos vyriausiosios vidaus reikalų valdybos pastato, jie jau penkerius metus nuomojosi patalpas biurui. Gąsdindami

susprogdinti granatą, jie privertė „Alfos" karius pagal visas taisykles vykdyti to nelemto buto apgultį. Buvo ir derybų, ir mėginimų išversti duris bei išgręžti spyną. Galiausiai į butą buvo įmesta signalinė granata. Tik tada pulkininkai pasidavė. Kratos metu „Alfos" būrio kariai atkreipė dėmesį į pono Samolkino laikrodį, operatyvininkų vertinimais kainuojanti apie trisdešimt tūkstančių dolerių, ir vardinį Makarovo pistoletą su auksiniais gaiduku ir nuleistuku. Operacija baigėsi, kai iš banko „Gostinyj dvor" seifų buvo paimti daugiau nei trys milijonai dolerių. „Tai – „vilkolakių" bendroji kasa", – paaiškino tyrėjai. Pinigai buvo laikomi penkiuose banko seifuose. Seifai buvo užregistruoti fiktyvių asmenų vardu. Banknotai įpakuoti į polietileninius maišelius ir pažymėti Vidaus reikalų ministerijos spaudu.

PERSONALO „VALYMAS" MASKVOS KRIMINALINĖS PAIEŠKOS VALDYBOJE

Po savaitės dešimtims Maskvos kriminalinės paieškos darbuotojų buvo įteikti pranešimai, kad derėtų ieškotis naujos darbo vietos. Visi jie neatitiko profesinio tinkamumo reikalavimų. Atestacija buvo vykdoma netrukus po šešių „MURO" karininkų suėmimo vadinamojoje milicininkų „vilkolakių" byloje. Atlikus šį patikrinimą nuo liepos 1 visi septyni šimtai aštuoniasdešimt „MURO" darbuotojų liko be tarnybos, vėliau jais užsiėmė personalo inspektoriai, vidaus saugumo valdybos ir personalo specialistai. Beje, sostinės milicijos viršininkas Vladimiras Proninas tvirtino, kad patikrinimas niekaip nėra susijęs su „vilkolakių" byla, o vykdomas pagal seniai numatytą VVRV operatyvinių tarnybų reorganizacijos planą. Tik visai neseniai paaiškėjo, prie kokių išvadų priėjo tikrintojai. Kruopščiausiai buvo tikrinami operatyvinės paieškos tarnyba ir kovos su nelegalia ginklų prekyba skyrius, kuriuose dirbo visi šeši suimtieji karininkai. „Bet kokie ryšiai su jais buvo vertinami vos ne kaip įtarimai

palaikius ryšius su organizuotu nusikalstamumu", – tvirtino operatyvininkai. Tikrintojai patikrino visų darbuotojų seifus. Juos laužti, kaip „vilkolakių" bylos atveju, neteko – operatyvininkai patys atidarė. Pagal žinybines instrukcijas visas seifų turinys turėjo būti specialiai aprašomas, tačiau paaiškėjo, kad sekliai seifuose laike ne tik daiktinius įrodymus ir operatyvines bylas, bet ir valiutą bei vertybinius popierius. Aiškinimai, kad tai yra asmeninės santaupos, kurias čia yra saugiau laikyti nei namuose, tikrintojų netenkino. „Kiekviena dolerių šimtinė buvo papildomai tikrinama", – tvirtino „MURO" darbuotojai. Beje, seifų tikrinimu apsiribota nebuvo. Kaip paaiškėjo, kai kuriems tyrėjams buvo įteikti pranešimai (vadinamieji juodieji žymenys), kad „MURUI" jų paslaugų daugiau nebereikia.

Dabar jau buvęs „MURO" viršininkas Viktoras Trutnevas (2001–2003 m. liepa), kalbėdamas apie „vilkolakių" bylą tiesioginiame NTV televizijos kanalo eteryje, pareiškė: „Aš netikiu, kad Jevgenijus Taratorinas yra kaltas. Netikiu todėl, kad jis visada buvo šalia manęs." VRM ministras B. Gryzlovas bemat jį atleido, ir nuo liepos mėnesio į šį postą buvo sugrąžintas Viktoras Golovanovas (1996–2000 m.).

MILICININKŲ AREŠTAI. KAIP TAI VYKO

2003 birželio 23, 6:00, Maskva.

Generolas Olegas Ivanovičius Liadovas stovėjo prie lango ir įdėmiai žiūrėjo žemyn. Ten, aikštėje, besiribojančioje su Generalinės prokuratūros vyriausiąja tardymo valdyba, tokį ankstų metą susirinko apie tris šimtus penkiasdešimt žmonių.

Netrukus karininkai iš trečio aukšto nulipo žemyn ir, aplenkę kontrolinę, išėjo į kiemą, kuris buvo beveik sausakimšas žmonių. Buvo keista, kad tokiu ankstyvu metu Technikos skersgatvio ir Baumano gatvės sankryžoje būriavosi daugiau nei trys šimtai vyrų. Praeiviai ga-

lėjo manyti, kad vyksta kokie nors mokymai ar rengiama slapta operacija. Antrasis spėjimas buvo teisingas.

VRM Vyriausiosios vidaus saugumo valdybos ir FST operacija buvo griežtai įslaptinta. Ji buvo tokia slapta, kad net patys būsimų areštų ir kratų dalyviai kol kas nežinojo, kur jie važiuos ir kieno vardu yra išrašyti areštų orderiai.

Iš adjutanto rankų paėmęs mikrofoną, Liadovas kreipėsi į minią:

– Ponai karininkai, prašom išsirikiuoti!

Minia bemat sustojo į tvarkingas gretas. Tik truputį atokiau mindžikavo nedidelis būrelis žurnalistų, įdėmiai sekusių visa, kas vyksta. Pagal susitarimą, niekas iš jų neturėjo teisės nieko fotografuoti – nei operacijos dalyvių, nei vadovų. Leidimą ką nors daryti galėjo duoti tik specialiosios FST ir VRM spaudos tarnybos.

Operacijos dalyviai nuščiuvo laukdami kito įsakymo.

Staiga vidinio kiemelio vartai atsidarė, ir į aikštę įvažiavo šeši nedideli autobusai. Jų langus dengė tamsios užuolaidos. Autobusai sustojo. Durys atsivėrė, iš jų išlipo juoda kamufliažine uniforma vilkintys žmonės. Ant jų nugarų buvo užrašyta „FST“.

– Štai ir „Alfos“ būrys atvyko, – tarė Maslovas, žvelgdamas į generolą. Šis pritariamai linktelėjo.

– Išsirikiuokite! – tarė Liadovas, kreipdamasis į atvykėlius.

„Alfos“ būrio nariai bemat išsirikiavo prisijungdami prie pagrindinių gretų.

– Taigi šiandien bus vykdoma operacija, – tęsė generolas, – kuri buvo rengiama vadovaujant FST ir VVSV. Operacijoje dalyvauja Generalinės prokuratūros tyrėjai, FST operatyvininkai ir VVST darbuotojai. Be to, operacijos fiziniam pastiprinimui pakviestas specialusis „Alfos“ būrio padalinys, – Liadovas dirstelėjo juodą uniformą vilkinčių karininkų pusėn. – Operacija yra griežtai įslaptinta, ir mes dabar negalime pasakyti, kuriuos asmenis ji liečia. Po kurio laiko jūs apie

tai sužinosite. Tai iš tikrųjų yra rimta ir galinga grupuotė, kuri mūsų valstybei kelia didžiulį pavojų. Todėl prieš išdalydamas jums vokus su adresais, prašau susigrupuoti tokia tvarka. Kiekvienoje grupėje turi būti septyni žmonės. Joje privalo būti Generalinės prokuratūros tyrėjas, du VVSV operatyvininkai ir keturi „Alfos" būrio kariai.

Pulkininkas lengvai kumštelėjo generolui, lyg kažką norėdamas jam priminti.

– Tiesa, – pridūrė Liadovas, – grupėje dar dirbs žurnalistas. Grupės vyriausiuoju skiriamas Generalinės prokuratūros tyrėjas. Todėl dabar prašom visus išsirikiuoti pagal nurodytą schemą. Generalinės prokuratūros tyrėjus prašom atsistoti prieš rikiuotę penkių metrų atstumu vienas nuo kito. Tada greta jų prašom atsistoti FST ir VVST operatyvininkus, o už jų – po keturis „Alfos" būrio karius kiekvienos grupės kovingumui palaikyti.

Po kelių minučių persirikiavimas buvo baigtas.

– Dabar, – tarė Liadovas, žvilgtelėjęs į laikrodį, – prašom grupių vyresniuosius, Generalinės prokuratūros tyrėjus, prieiti prie manęs.

Netrukus prie generolo susidarė nedidelė eilutė.

– Štai vokai, – tarė generolas, – jie yra užantspauduoti. Ant kiekvieno voko yra užrašytas adresas, kur privalėsite nuvykti, ir laikas, kada atplėšti voką. Atplėšę voką, sužinosite pavardę ir adresą žmogaus, kurį teks „aplankyti", jokiu būdu nesistebėkite. Taip pat prašom, jeigu tas žmogus ims vardyti įvairias garsias pavardes arba minės savo „aukštus" globėjus, nesivaržyti. Šiandienė operacija yra suderinta su FST vadovybe ir asmeniškai su vidaus reikalų ministru, yra jų sankcionuota. Todėl mes jums suteikiame plačius įgaliojimus. Dabar apie žurnalistus, – tarė generolas, prislopinęs balsą. – Kartu su jumis dirbs ir žurnalistai. Deja, nors ir kategoriškai prieštaravau, bet, kaip man buvo pasakyta, pas mus tebegalioja viešumas... Ant vokų bus parašyta, kuriuos sulaikomus asmenis galima fotografuoti. Tokiu atveju bus

leista padaryti keletą nuotraukų. Bet sekite, kad į kadrą nepatektų FST ir VVSV operatyvininkų veidai. Visa atsakomybė dėl žurnalistų veiksmų tenka jums, grupių vyresnieji. Sėkmės! – garsiai tarė generolas. – Negirdžiu atsakymo, – nusišypsojęs pridūrė jis.

– Kad velnias kojos nepakištų! – nenoromis ištarė keli Generalinės prokuratūros tyrėjų brigados žmonės.

– Po dešimties minučių išvykstame. Kiekviena grupė turės savąjį numerį. Automobiliai stovi ten, – generolas mostelėjo ranka aukštos metalinės tvoros, skiriančios kiemą nuo gatvės, pusėn, – jie yra skirtingai pažymėti. Ant priekinio stiklo yra grupės numerį žymintis skaičius. Ar turite klausimų?

– Klausimų nėra! – sutartinai atsakė.

– Linkiu sėkmės, – pakartojo Liadovas. – Operacija – po valandos.

Tyrėjai apsisuko ir nuėjo prie savųjų grupių. Grupių nariai pradėjo lipti į jiems skirtus automobilius.

Po penkių valandų slaptoji operacija buvo baigta. Vidaus reikalų ministras informavo žiniasklaidos atstovus apie sėkmingą operaciją. Netrukus šalis sužinojo apie VVSV, FST ir Generalinės prokuratūros įvykdytą specialiąją operaciją. Ši buvo unikali ir stambaus masto, primenanti „Švarių rankų“ operaciją, kuri susijusi su aukštais Maskvos kriminalinės paieškos tarnybos pareigūnais. Žurnalistai bemat šią operaciją pavadino „milicininkų „vilkolakių“ byla“. Per spaudos konferenciją ministras patikino, kad pavyko sulaikyti aukštas pareigas einančius „MURO“ pareigūnus, kurie falsifikavo ir neteisėtai kėlė baudžiamąsias bylas, prievartavo turtą. Iš viso buvo sulaikyti septyni žmonės. Ministras neužsiminė apie tai, kad trims pavyko pasislėpti...

DARBUOTOJŲ ATLEIDIMAI PROKURATŪROJE

Liepos 31 Generalinės prokuratūros kolegija apibendrino mėnesį vykusio Maskvos prokuratūros patikrinimo rezultatus. Pagrindinio tikrinimo tikslo – atleisti iš pareigų miesto prokuratūros vadovą Michailą Avdiukovą ir pirmąjį jo pavaduotoją Jurijų Sinelščikovą – niekas net neslėpė. Pastarasis vakar nusiuntė Vladimirui Putinui laišką, prašydamas sudaryti nepriklausomą komisiją dėl objektyvaus jo žinybos darbo tyrimo. To prokuratūros organų istorijoje dar nėra buvę: vienas Maskvos prokuroras šalies prezidentui skundžia Generalinės prokuratūros vadovus.

Tačiau jokios prezidento reakcijos sulaukta nebuvo. Buvęs prokuroras M. Avdiukovas liko Generalinio prokuroro patarėju, o J. Sinelščikovas buvo atleistas. Vėliau jis šį sprendimą, anot jo, neteisėtą, apskundė teismui. Be to, reikia pažymėti, kad Maskvos prokurorų atstatydinimai keistai sutampa su parlamento rinkimais. 1995 metų pavasarį buvo atleistas Genadijus Ponomariovas. Nors jo atleidimo pretekstu pasitarnavo Vladimiro Listjevo nužudymas, tuo metu Kremlius jau buvo pradėjęs už pusmečio vyksiančių būsimųjų Dūmos rinkimų agitacinę kampaniją. 1999 metų lapkričio mėnesį prasidėjo ataka prieš pono Ponomariovo „pakaitalą“ – Sergejų Gerasimovą. Tiesa, jis buvo atleistas jau po Dūmos rinkimų, 2000 metų sausio mėnesį. Atleisdamas prokurorą, Kremlius sudavė smūgį Maskvos merui Jurijui Lužkovui, kuris tuo metu iš esmės nesutarė su tuometinio prezidento B. Jelcino administracija.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Spalio 16 Maskvos prokuratūra baigė tirti vienos žiauriausių rusų nusikalstamų grupuočių – „orechovinių“ bylą. („Orechovinių“ lyderiai

buvo Butorinas (Osia), Olegas Pyliovas (Sanyčius) ir Grinia.) Daugiau nei dešimt žmonių buvo kaltinami dėl nusikalstamos bendrijos organizavimo, banditizmo ir žmogžudysčių. Nuo jų rankų žuvo kriminaliniai autoritetai, verslininkai ir „bendražygiai". Tardytojams paaiškėjo pritrenkiančios garsiojo samdomo žudiko Aleksandro Soloniko „likvidavimo" smulkmenos. Dabar daugiau nei dešimt „orechovinių", tarp jų Aleksandras Pustovalovas (pravarde Saša Kareivis), Olegas Pyliovas (Sanyčius), Andrejus Gusevas ir Sergejus Machalinas, susipažįsta su baudžiamosios bylos medžiaga. Pirmiausia jie buvo kaltinami įvykdę visą seriją užsakomųjų žmogžudysčių.

„Orechoviniai" dalyvavo Uralo įmonių privatizavime, kontroliavo pusę didelių Maskvos komercinių bankų, atidarė parduotuves, restoranus, sporto klubus. Po Silvestro žūties (1994 m.), remiantis operatyvininkų nuomone, S. Butorinas (Osia) ėmėsi vadovauti vienai didelei „orechovinių" brigadai. Osia stengėsi į brigadą privilioti profesionalius kariškius ir buvusius specialiųjų tarnybų darbuotojus. Į jo grupuotę įstojo buvęs specialiųjų tarnybų operatyvininkas A. Pustovalovas, pravarde Saša Kareivis, ir kiti. „Orechoviniai" glaudžiai bendradarbiavo su Medvedkovo brigada. „Orechovinių" brigadoje galiojo griežti įstatymai. Jos lyderiai buvo pamišę dėl sveiko gyvenimo būdo.

SOLONIKO NUŽUDYMO SMULKMENOS

Tyrėjams pavyko atskleisti samdomo žudiko Soloniko likvidavimo smulkmenas. Jų nuomone, 1996 metų pabaigoje Osia pradėjo nerimauti, kad aktyviai ieškomas ir daug žinantis Solonikas, kuris slapstėsi Graikijoje, sulaikytas gali prabilti apie „užsakymus". Tuomet Osia nusprendė pašalinti Sašą Makedonietį ir pas jį nusiuntė „švarintojų" brigadą – Aleksandrą Šarapovą, Aleksandrą Pustovalovą ir Andrejų Gusevą. „Švarintojai" įsikūrė prabangioje viloje, esan-

čioje netoli nuo namo, kuriame gyveno Solonikas su drauge Svetlana Kotova (konkurso „Mis pasaulis-96“ nugalėtoja). Kad nekiltų įtarimų, pas Soloniką buvo nusiųstas su juo gerus santykius palaikantis Saša Kareivis. Kitą dieną Pustovalovas pakvietė Soloniką „pailsėti mieste“. Nieko neįtardamas Solonikas sutiko ir naktį kartu su Kotova užsuko į „orechovinių“ vilą. Šie pasiūlė jam išgerti. Laisvai besišnekučiuojant, Gusevas staiga pargriovė Soloniką. Tada Gusevas ir Šarapovas sučiupo Soloniką už kojų ir rankų, o Saša Kareivis užnėrė jam ant kaklo virvę ir ilgai smaugė. Vėliau Pustovalovas nužudė samdomo žudiko draugę, sulaužydamas jai poliežuvinius kaulus, o po to sukapojo kūną. Soloniko kūną banditai nuvežė į miškingą vietovę ir ten užkasė. Kotovos palaikai buvo įmesti į kitoje vietoje iš anksto iškastą duobę.

Soloniko kūnas buvo rastas pagal schemą, kurią kažkas (greičiausiai patys „orechoviniai“) pakišo RKONV operatyvininkams, tomis dienomis dirbusiems Graikijoje. „Orechovinių“ areštai prasidėjo, kai 1998 metais jie nužudė Odincovo karinės prokuratūros tyrėją Jurijų Kereziją. Iš pradžių buvo sulaikyta 13 žmonių, po metų – dar 10. Visi buvo kaltinami žmogžudystėmis (tyrėjai tvirtina, kad jau yra įrodyta 30 įvykių) ir banditizmu.

TEISMO KRONIKA

2003 metais Maskvos miesto teisme prasidėjo baudžiamosios bylos, iškeltos anksčiau sulaikytiems „orechoviniams“, nagrinėjimas. Trylika „orechovinių“ buvo kaltinami įvykdę 28 žmogžudystes. Teisme „orechoviniai“ iš karto suprato, kad tikėtis teismo atlaidumo jie neturi jokios vilties. Todėl teisme jie elgėsi ypač iššaukiamai – necenzūriniais žodžiais įžeidinėjo prokurorą ir buvo visiškai abejingi proceso eigai. Jie visi buvo nuteisti ilgus metus kalėti.

Tačiau jų lyderiui Sergejui Butorinui (Osiai), sulaikius jo brigados narius, pavyko pasislėpti Ispanijoje. 2001 metais Ispanijos policininkai jį suėmė dėl nelegalaus ginklo laikymo ir neteisėto sienos perėjimo. Ispanijos teismas jį nuteisė aštuoneriems metams laisvės atėmimo. Atlikęs bausmę Ispanijos kalėjime, Osia tikriausiai bus perduotas Rusijai, kurioje jis bus teisiamas už čia įvykdytas žmogžudystes. Gruodžio mėnesį ispanų valdžia vis dėlto perdavė Maskvai Sergejų Butoriną teisminio proceso laikotarpiui.

Metų pabaigoje, gruodžio mėnesį, VKONV surengė spaudos konferenciją įteisintųjų vagių tema. Jos metu buvo pranešta, kad sostinėje veikia apie du šimtai įteisintųjų vagių. Jie daugiausia kontroliuoja restoranus ir azartinių lošimų verslą, prostituciją ir turgavietes. Dabar penkiasdešimt vagių sėdi kalėjime, paskelbta keturių paieška.

2004 METAI

Rusijos Federacijos teisingumo ministerijos bausmių vykdymo valdybos sistemoje (ankstesnis pavadinimas VBVV – Vyriausioji bausmių vykdymo valdyba) įvyko pertvarka. Ši tarnyba tapo savarankiška struktūra ir buvo pavadinta Federaline bausmių vykdymo tarnyba (FBVT). Jai vadovauti buvo paskirtas nepakeičiamasis ankstesnis VBVV viršininkas J. Kalininas.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Kovo 30 Maskvoje automatu buvo apšaudyti du jauni žmonės – Sergejus Isajevas ir Maksimas Belovas. Pirmasis buvo nušautas, antrasis – sužeistas. Remiantis Maskvos kriminalinės paieškos operatyvininkų versija, pagrindiniu samdomųjų žudikų taikiniu buvo Sergejus Isajevas. Teisėsaugos organai buvo paskelbę jo paiešką dėl 2001 metais įvykdyto pasikėsinimo į Kazanės „naujokų" ONG lyderį Igorį Koniuchovą. Remiantis seklių versija, tai buvo dabar sostinėje gyvenančių „kazaninių" grupuočių narių tarpusavio vaidai.

Balandžio 13 buvo nužudytas reklamos agentūros prezidentas Borisas Goldmanas. Agentūros savininkas, jo apsaugininkas ir vairuotojas žuvo sprogus šarvuotam volvo. Ant jo stogo bombą nusviedė Maksimas Konkovas, taip pat žuvęs šio galingo sprogimo metu. Tyrėjai nagrinėjo keletą versijų, kurių viena buvo susijusi su šios reklamos agentūros akcininkų konfliktu. Į Borisą Goldmaną prieš metus jau buvo kėsintasi, bet tada jam pavyko likti gyvam. „NFQ" reklamos agentūros klientai buvo didelės verslo įmonės.

Balandžio 16 kriminalinės paieškos darbuotojai baigė tirti buvusio Peterburgo „prižiūrėtojo" Konstantino Jakovlevo (Mogilos), praėjusiais

metais nušauto Maskvoje, nužudymo bylą. Nusikaltimą įvykdė samdomųjų žudikų brigada iš Bratsko. Jos sąskaitoje yra dar apie penkiolika užsakomųjų žmogžudysčių ir pasikėsinimų. Remiantis tyrėjų versija, Mogila buvo pašalintas dėl to, kad sutrukdė įteisintiesiems vagims dalyvauti viename stambiausių Piterio statybos verslo projekte.

Gegužę Ypatingųjų įvykių ministerijos generolui leitenantui Vladimirui Ganejevui Lefortovo tardymo izoliatoriuje buvo pareikštas jau paskutinės redakcijos kaltinimas. Generolas buvo kaltinamas dėl nusikalstamos bendrijos organizavimo, turto prievartavimo, nelegalios brangakmenių prekybos ir dar dėl keturių rimtų nusikaltimų.

Gegužės 2 „Matroskaja tišinos" tardymo izoliatoriuje pasigirdo pavojaus signalas. Apsaugininkai aptiko, kad iš penktame korpuso aukšte įrengto pasivaikščiojimų kiemelio dingo kalinys Sergejus Jeršovas, įtariamas dėl prekybos narkotikais. Bėglys sugebėjo įveikti trijų metrų sieną, pasinaudojęs joje esančiais iškyšuliais, ir nušoko ant izoliatoriaus ūkinio pastato stogo. Tada jis sėkmingai įveikė pagrindinę tardymo izoliatoriaus apsaugos tvorą ir kitas technines apsaugininkų gudrybes. Tačiau kitą dieną bėglys buvo sulaikytas Pamaskvyje esančios „Baltosios vilos" įmonės teritorijoje. Dabar, be aštuonerių metų bausmės, jam gresia ir nauja bausmė už pabėgimą.

Gegužės 20 įvykdytas pasikėsinimas į Maskvos arbitražo teismo teisėją Konstantiną Krochiną. Nežinomas nusikaltėlis jį sunkiai sužeidė teisėjo namo laiptinėje. Krochinas liko gyvas ir buvo nuvežtas į ligoninę. Dėl šio pasikėsinimo tyrimo buvo sudarytas Maskvos kriminalinės paieškos seklių štabas. Jų nuomone, šis pasikėsinimas yra susijęs su arbitražo teisėjo darbu.

Gegužės 24 Vyriausioji vidaus saugumo valdyba (VVSV) įvykdė operaciją, kurią žurnalistai pavadino „vilkolakių su eismo reguliuotojų lazdelėmis" byla. Šios operacijos tikslas buvo likviduoti didelę Maskvos automobilių vagių grupuotę. Joje veikė daugiau nei šimtas

žmonių, be to, trisdešimt procentų jos narių buvo milicijos darbuotojai. Apieškojus įtartinas vietas, buvo rasta 20 vogtų užsieninių automobilių ir didelės pinigų sumos. Tarp konfiskuotų automobilių devyni buvo labai vertingi, tarp jų ir kolekcinis ferari. Remiantis VVSV darbuotojų duomenimis, nusikaltėliai per metus parduodavo daugiau nei 360 vogtų automobilių.

Birželio mėnesį Maskvos miesto teismas paskelbė baudžiamosios bylos nuosprendį žiauriausiais veiksmais pagarsėjusiai praėjusio dešimtmečio grupuotei – „orechovinių" ONG. Trylika banditų buvo nubausti įvairios trukmės laisvės atėmimo bausmėmis: Aleksandras Pustovalovas – 22 metams, Jakovas Jakuševas ir Dmitrijus Usalevas – 8 metams lygtinai; Viktoras Sidorovas – 5 metams; Dmitrijus Kulikovas ir Sergejus Filatovas – 18 metų; Vitalijus Aleksandrovas, Vladimiras Kameneckis, Ivanas Sausaragis, Olegas Proninas ir Ruslanas Polianskis – 17 metų.

GARSIOSIOS ŽMOGŽUDYSTĖS IŠTYRIMAS

1998 m. gruodžio 15 Malyj Levšinskio skersgatvyje iš pistoleto-kulkosvaidžio „Skorpionas" buvo nušautas bendrovės „Rusų auksas" viceprezidentas Nodaris Gelašvilis. „MURO" tyrėjai uoliai ėmėsi šios bylos tyrimo todėl, kad nužudytasis anksčiau buvo jų kolega ir ėjo Maskvos kovos su ekonominiais nusikaltimais valdybos viršininko pavaduotojo pareigas.

Šis tyrimas truko aštuonerius metus, bet tyrėjams pasisekė – jie rado tikruosius buvusio milicininko žudikus. Jais pasirodė esą „orechovinių" ONG nariai (samdomas žudikas – Igoris Baninas, kurį bendrininkai nužudė, siekdami nuslėpti šią užsakomąją žmogžudystę). 1998 metais „orechoviniai", vadovaujami tuomečio lyderio Sergejaus Buto-

rino (Osios), nusprendė kontroliuoti „Rusų auksą“ (bendrovė, kuriai vadovavo A. Tarancevas, dažniausiai užsiimdavo didmeninės ir mažmeninės prekybos organizavimu) ir kelias šios bendrovės šefuojamas struktūras. Kontrolės perėmimui priešinosi „Rusų aukso“ bendrovės saugos tarnybos viršininkas Nodaris Gelašvilis. Dabar Maskvos tardymo izoliatoriuose kali 21 „orechovinių“ ONG narys. Jie yra kaltinami įvykdę 44 žmogžudystes.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Vėlų liepos 10 vakarą metro stoties „Botanikos sodas“ rajone įvykdyta garsi Amerikos piliečio Polo Chlebnikovo, rusiškojo Forbes *leidinio vyriausiojo redaktoriaus, žmogžudystė. Vėlų vakarą Chlebnikovas išėjo iš žurnalo redakcijos. Šalia jo sustojo žiguliai, iš jų pasigirdo keli šūviai. Žurnalistas buvo sunkiai sužeistas ir mirė pakeliui į ligoninę. Tarp šio nužudymo versijų tyrėjai išskyrė pagrindinę – susijusią su jo profesija. Polas Chlebnikovas daug rašė apie šiandienę Rusiją, kėlė banditiškojo kapitalizmo temą. Pavyzdžiui, paskutiniajame žurnalo numeryje Chlebnikovas paskelbė skandalingą turtingiausių šalies žmonių sąrašą. Nė vienam oligarchui, suprantama, tai nepatiko.*

Liepos 12 operatyvininkai Pamaskvyje sulaikė garsų įteisintąjį vagį Važą Biganišvilį (pravarde Važa), vieną Tbilisio ONG lyderį. Jis buvo kaltinamas dėl nelegalaus ginklo laikymo ir heroino platinimo. Važa ilgą laiką vadovavo organizuotai nusikalstamai grupuotei, o kriminaliniame pasaulyje išsikovojo autoritetą už daug kalėjime praleistų metų. 1982 metais jis buvo nuteistas 15 metų laisvės atėmimo už banditizmą, bet jau po 10 metų jam pavyko išeiti į laisvę. Pastaruoju metu gruzinų autoritetas persikraustė į Maskvą, bet čia pradėjo konfliktuoti su Kutaisio ONG sėbrais. Įteisintąjį vagį sulaikę tyrėjai mano, kad taip jam išgelbėjo gyvybę, apsaugojo nuo konkurentų kulkų.

Liepos 13, apie pirmą valandą dienos, labai slaptai iš JAV į Maskvą buvo pargabentas žymiausias įteisintasis vagis Viačeslavas Ivankovas (pravarde Japončikas). Skaitlingą būrį žurnalistų, susirinkusių į oro uostą, operatyvininkai nukreipė klaidingu keliu. Du mikroautobusai su tamsintais stiklais, pilni kaukėtų specialiosios paskirties būrio karių, suklaidino reporterius. Patys kariai po dešimties minučių išvežė įteisintąjį vagį šarvuotu fordu (tuo pačiu, kuriuo į teismą buvo vežami M. Chodorkovskis ir P. Lebedevas). Iš viso palydos koloną sudarė penkiolika automobilių, kuriems pravažiuoti Leningrado plentu specialiai buvo sustabdytas eismas.

Japončikas buvo nuvežtas į „Matroskaja tišinos" tardymo izoliatorių, kur po kelių dienų buvo pareikštas kaltinimas dėl 1992 metų sausį įvykdytos dviejų Turkijos piliečių žmogžudystės „Fidano" restorane (tokio nusikaltimo senaties terminas – 10 metų).

Liepos 23 nežinomi asmenys, persirengę milicininkų uniformomis, pagrobė garsų vagių autoritetą Rustamą Gabazovą. Įsiveržę į kriminalinio autoriteto broliui priklausantį Pamaskvio užmiesčio namą, pagrobėjai antrankiais surakino įteisintąjį vagį ir išvežė nežinoma kryptimi. Trisdešimtmečio Rustamo Gabazovo (pravarde Dnepropetrovsko Rustamas) pagrobimą įvykdė dešimties jaunų žmonių būrys, vilkintis tamsiai margintą kamufliažinę uniformą su OMON (ypatingosios paskirties milicijos būrio) skiriamaisiais ženklais. Praėjusio dešimtmečio viduryje Kirgizijos teisėsaugos organai paskelbė Rustamo Gabazovo paiešką dėl stambaus narkobarono nužudymo. Tuo metu Kirgizijoje buvo nužudyti keli stambūs narkotikų verteivos. Nusikaltimų organizavimu buvo įtariamas Rustamas Gabazovas. Dėl to Kirgizijoje tarp vietinių ONG įsiplieskė banditų karas. Gelbėdamasis nuo konkurentų persekiojimo, Rustamas persikraustė į Maskvą, bet 1996 metais už ginklo ir narkotikų laikymą pateko į kalėjimą. Išėjęs į laisvę jis nesijautė saugus ir dažnai keitė butus. Šį pagrobimą tyrę sekliai mano, kad Rustamą Gabazovą pagrobė kirgizų kolegų pasamdyti Pamaskvio ONG nariai.

Pamaskvyje buvo surengti teismo tvarkdarių mokymai, kaip gaudyti pabėgusius nusikaltėlius. Šių mokymų tikslas – ugdyti įgūdžius ir išmokyti veiksmų, užkertančių kelią nusikaltėliams pabėgti ar ką nors pagrobti įkaitais. Šie mokymai skirti teismo tvarkdariams ir Maskvos srities VVRV specialiųjų milicijos padalinių bei konvojavimo darbuotojams, tad vyko Pamaskvio teismų pastatuose. Dėl šių mokymų Mytiščiuose, Orechove-Zujeve, Volokamske ir Vidne įvyko „masiniai pabėgimai".

ĮTEISINTOJO VAGIES PABĖGIMAS

Spalio 7, pusę šešių vakaro šalia Malino gyvenvietės (Pamaskvio Stupino rajonas) iš kalinius ir suimtuosius vežti skirto automobilio pabėgo žinomas įteisintasis vagis Ravilis Muchametšinas (pravarde Mucha). Muchametšinas buvo vienas žymiausių „liubercinių" ONG lyderių. Jis buvo pirmosios „liubercinių" smogikų komandos dalyvis ir už plėšimą pirmą kartą kalėti nuteistas dar 1975 metais. Iš viso Muchametšinas už grotų praleido 15 metų ir 1974 metais įteisintuoju vagimi jį karūnavo tuo metu garsus Pamaskvio įteisintasis vagis Olegas Šiškanovas (pravarde Šiškanas). 2001 metais Muchametšinas kartu su kitu įteisintuoju vagimi Aleksejumi Kiriuchinu (Šerchanu) apiplėšė „Strojinvest" įmonės generalinio direktoriaus vilą, bet po kelių dienų visus plėšimo dalyvius suėmė. 2003 metais Muchametšinas buvo nuteistas šešeriems metams laisvės atėmimo (kaip įtariamasis, Mucha tardymo izoliatoriuje praleido 3 metus!). Muchametšino advokatai pateikė kasacinį skundą, kurį nagrinėjant šis buvo vežiojamas iš Kaširos miesto tardymo izoliatoriaus į Vidaus reikalų valdybos Ramensko rajono laikinojo sulaikymo izoliatorių. Pervežant prie Malino gyvenvietės sugedo nuteistiesiems skirtas automobilis. Pasinaudojęs susidariusia padėtimi, Mucha sargybinio pasiprašė į tualetą. Sargybiniai, pažeidę visas instrukcijas, ne tik nuvedė Muchametšiną į krūmus už aštuo-

niasdešimties metrų nuo automobilio, bet ir nuėmę antrankius netgi nusisuko, kad netrikdytų jo, atliekančio gamtinius reikalus. Tuo Mucha pasinaudojo ir sėkmingai pabėgo. Kaip paaiškėjo tyrimo metu, visi sargybiniai buvo smarkiai apsvaigę nuo alkoholio. Jie buvo sulaikyti ir patraukti baudžiamojon atsakomybėn už pagalbą nuteistajam pabėgti. Visgi tyrėjai yra įsitikinę, kad Muchos pabėgimas buvo gerai organizuotas.

2005 METAI

Kovo 17 Maskvos miesto teisme prasidėjo 11 Orechovo-Medvedkovo nusikalstamos grupuotės narių teismo procesas. ONG nariai yra kaltinami pagal baudžiamojo kodekso sunkių nusikaltimų straipsnius: banditizmą, nužudymus, žmonių grobimus ir turto prievartavimą, įvykdytus 1994–1998 metais. Teismo pastato penkto aukšto koridoriuje iš anksto buvo išrikiuota sustiprinta apsauga iš milicijos ypatingosios paskirties būrio (OMON) narių. Saugantis netikėtų išpuolių, visi proceso dalyviai ir liudininkai buvo vedami pro specialius metalo ieškiklio vartus ir metalinių grotų užtvarą.

Teisiamieji buvo perskirti į dvi grupes. Pirmąją grupę sudarė tie, kurie bendradarbiavo su teisėsaugos organais ir pripažino savo kaltę: Vladimiras Gribkovas, Aleksandras Pustovalovas, Aleksejus Jakovlevas, Aleksejus Kondratjevas. Į antrąją grupę pateko Olegas Pyliovas, Sergejus Machalinas, Andrejus Gusevas ir Viačeslavas Ponomariovas. Jie savo kaltės nepripažino. Salėje juos susodino skirtingose grūdinto stiklo kabinose. Pirmoje salės eilėje sėdėjo dar du teisiamieji – Andrejus Filipovas ir Olegas Tolstikovas, kurie buvo pasirašę pasižadėjimus niekur neišvykti.

Teisėjas Vladimiras Usovas supažindino su baudžiamosios bylos teisminio nagrinėjimo tvarka. Iš pradžių kalbėjo valstybės kaltintojas ir advokatai, vėliau žodis buvo suteiktas teisiamiesiems. Prisiekusiųjų teismui prokurorė papasakojo, kad gauja buvo sukurta siekiant pelnytis iš reketo, „stogų" paslaugų ir žudymų (jų iš viso būta 30!). Gaujos aukomis tapo konkuruojančių ONG nariai, kriminalinio pasaulio autoritetai, žinomi verslininkai (kaip antai: „Arlekino" naktinio klubo savininkas A. Čerkasovas ir „Rusų aukso" bendrovės savininkas A. Tarancevas). Ore-

chovo-Medvedkovo ONG susikūrė praėjusio dešimtmečio pradžioje. Jos pirmuoju lyderiu buvo žinomas kriminalinis autoritetas Sergejus Timofejevas (Silvestras). Po jo žūties 1994 metais grupuotei vadovauti ėmėsi Grigorijus Gusitinskis, kuris po metų neaiškiomis aplinkybėmis buvo nušautas Kijeve. Tada grupuotė skilo į dvi brigadas. „Orechoviniams" pradėjo vadovauti Sergejus Butorinas (Osia), kuris dabar Ispanijos kalėjime atlieka bausmę. Medvedkovo brigadai vadovavo Olegas ir Andrejus Pyliovai. Šios grupuotės kontroliavo Prahos, Dorogomilovo, Tušino, Mitino ir Pokrovsko turgavietes bei kitas verslo įmones.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Kovo 21 Rusijos Aukščiausiasis teismas paliko galioti Maskvos teisme anksčiau priimtą nuosprendį dėl Rustamo Zubairajevo gaujos. Jis buvo pasaulio ir Europos sambo imtynių čempiono, o dabar – verslininko, Supjano Zubairajevo sūnus. Šią grupuotę 2002 metais subūrė ir jai vadovavo Rustamas Zubairajevas. Ji veikė Izmailove, užsiėmė reketu vietinėje turgavietėje. ONG nariai buvo kaltinami žmonių žudymu ir grobimu dėl išpirkos. Visiems grupuotės nariams buvo skirtos griežtos bausmės – nuo 8 iki 20 metų kalėjimo griežto režimo kolonijoje.

KALĖJIMO KRONIKA

Remiantis 2005 balandžio 1 duomenimis, 1145 įkalinimo ir pataisos darbų sistemos įstaigose buvo kalinama 782 tūkstančiai žmonių. Iš pareigų buvo atleistas Federalinės bausmių vykdymo Maskvos miesto valdybos (FBVV) viršininkas generolas majoras V. Zlodejevas. Šiame poste jis dirbo nuo 2003 metų kovo mėnesio. Naujuoju šios tarnybos viršininku paskirtas Vladimiras Davydovas, anksčiau dirbęs V. Zlodejevo pavaduotoju.

Gegužės 26 Europos Tarybos žmogaus teisių komisaras A. H. Roblesas buvo susitikęs su RF teisingumo ministru J. Čaika. Šis patvirtino, kad FST pavaldūs tardymo izoliatoriai bus vėl perduoti Teisingumo ministerijos žinion. Tokiu būdu Europos Tarybos pretenzija Rusijos įkalinimo sistemos įstaigų darbui artimiausiu metu nebegaliotų.

Žymiausia FST tardymo įstaiga yra Maskvos „Lefortovo" tardymo izoliatorius (apie 200 vietų). Tarp kalinių vyrauja nuomonė, kad FST pavaldžiuose tardymo izoliatoriuose buities sąlygos yra daug geresnės nei įprastuose izoliatoriuose, bet režimas čia yra daug griežtesnis. Be to, FST tardymo izoliatoriuose vyksta aktyvesnis agentūrinis darbas. Kituose miestuose FST pavaldumui yra priskirtos atskiros įprastų izoliatorių kameros.

REIDERIAI IR PRIEVARTINIAI TURTO UŽGROBIMAI

Dešimto dešimtmečio viduryje buvusį populiariausią Baudžiamojo kodekso straipsnį „turto prievartavimas" pakeitė kitas, naujajam šimtmečiui būdingas „sukčiavimas", taip pat straipsniai, susiję su neteisėtu svetimo turto užvaldymu. „Reideriavimas" tampa nauju, gana populiariu nusikaltimo būdu. Tai – svetimų pastatų ar įmonių užvaldymas, siekiant vėliau juos perparduoti arba valdyti. Tokie užvaldytojai vadinami reideriais. Paprastai jie veikia pagal tokią schemą. Užvaldymas pradedamas renkant informaciją apie objektą. Norint įvertinti įmonės turtą, būtina neoficialiai nusipirkti Techninės inventorizacijos biuro (TIB) planą, inicijuoti teisėsaugos organų pareigūnų vykdomus patikrinimus ir taip gauti steigimo dokumentų kopijas. Jų prireiks, kad „būtų rastos direkcijos daromos klaidos, kurias galima naudoti kaip spaudimo priemonę". Vėliau privalu supirkti akcijas ir savo naudai perrašyti akcininkų rejestrą, prieš tai papirkus registratorius. Kad vėliau būtų galima įeiti į įmonę, reikia papirkti vietos Vidaus reikalų

skyriaus pareigūnus, teisėją, taip pat „sprendimų“ vykdymo prižiūrėtojus. Dar reikia užmokėti registratoriui už „akcijų perrašymą tikrojo savininko užnugaryje stovintiems dviem sąžiningiems pirkėjams“, o vėliau suklastoti TIB dokumentus.

Dar reikia papirkti tardytojus, neutralizuoti ankstesnįjį savininką, iškeliant jam baudžiamąją bylą, ir areštuoti jo akcijas. Apskritai schema įvykdoma per dvylika etapų. Atitinkamai ir auka yra priversta visą tą laiką mokėti pinigus valdininkams už situacijos stebėseną arba atsakomuosius veiksmus. Įsigiję dalį tokios įmonės akcijų, nesąžiningi verslininkai kreipiasi į teismą, siekdami jų struktūros vardu perregistruoti nuosavybės teisę. Kartu, pasitelkę privačias saugos tarnybas, jie užgrobia geidžiamą įmonę. Jeigu tėra labai maža tikimybė teismo keliu užvaldyti įmonę ar pastatą, verslininkai stengiasi arba nuvaryti į bankrotą neseniai buvusią pelningą įmonę, arba ją kelis kartus perparduoti, siekiant paslėpti visus šio sandėrio galus. Tokiuose priešiškuose užgrobimuose aktyviausiai veikia privačios saugos tarnybos. Jose daugiausia dirba buvę milicijos darbuotojai, kurie vykdo jėgos akcijas. Bet dažnai kita tokių konfliktų dalyvių pusė, kaip jėgos atsvarą, pasisamdo kitą privačią saugos tarnybą. Dažniausiai šios tarpusavyje kovojančios saugos tarnybos bando taikiai susitarti, bet kartais apsaugininkams tenka imtis aktyvių kovinių veiksmų. Būdamas VRM ministru, B. Gryzlovas savo žinybai skirtame įsakyme kategoriškai uždraudė milicijos darbuotojams kištis į „ūkio subjektų“ konfliktus.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Gegužės 12 VRM Tiriamojo komiteto (TK) darbuotojai, lydimi ypatingosios paskirties milicijos būrio karių, atliko kratą „Juniastrumbanko“ biure, veikusiame Maskvos Suvorovo aikštėje. TK tyrėjai susidomėjo kelių šio banko klientų sąskaitomis. Buvo iškelta baudžiamoji byla ben-

drovės „Neft-gazpostavka“ vadovams Jurijui Šumakovui ir Muchaitui Aidamirovui, kurie, remiantis tyrėjų versija, sukūrė „ekonominę piramidę“ ir sukčiaudami grobė iš banko klientų pinigus, pažadėję tiekti naftą ir dujas.

Gegužės 15, pademonstravęs didelę drąsą, nuo grobikų pabėgo Aleksejus Ušakovas, buvęs bankininkas, kuris anksčiau buvo įsivėlęs į pinigų „plovimo“ skandalus. Balandžio 8 bankininkas vidury dienos buvo pagrobtas Maskvos centre, prie kūno rengybos centro „Fitnes planeta“. Iš pradžių bankininkas buvo laikomas viename konspiraciniame bute. Pervežant bankininką į kitą butą, šiam pavyko pabėgti. Grobikai buvo sulaikyti. Jais pasirodė esą vienos ONG kaukaziečiai, kurių specializacija ir buvo grobti žmones.

Gegužės 18 Aukščiausiojo teismo kolegija paliko galioti nuosprendį „autoritetingam“ verslininkui Vilorui Struganovui (Pašai Spalvų Muzikai), Krasnojarsko srities teisme nuteistam devyneriems metams laisvės atėmimo už terorizmą ir pasikėsinimą nužudyti. Viloras Struganovas išgarsėjo 2000 metų rugsėjo mėnesį, kai specialiųjų tarnybų darbuotojai inscenizavo jo nužudymą, norėdami į kalėjimą įkišti tuometį Krasnojarsko aliuminio gamyklos direktorių tarybos pirmininką Anatolijų Bykovą. Tačiau Maskvos miesto Meščansko teisme A. Bykovas buvo nuteistas lygtinai. 2001 metais Viloras Struganovas nusprendė balotiruotis kandidatu į deputatus Krasnojarsko krašto įstatymų leidėjų susirinkime. Dėl reklamos jis organizavo sprogimą savo rinkiminėje apylinkėje. Tuomet Struganovas buvo suimtas, jam buvo pareikštas kaltinimas dėl terorizmo, taip pat dėl pasikėsinimo į „autoritetingą“ verslininką Valerijų Michejevą (Rymbo).

Gegužės 19 Generalinės prokuratūros, FST ir vidaus saugumo departamento darbuotojai sulaikė VRM organizacinio-inspekcinio skyriaus majorą Aleksandrą Agejevą. Jis buvo įtariamas dėl 100 tūks-

tančių dolerių kyšio prievartavimo iš privataus Europos investicinio banko vadovo.

Gegužės 22 įvykdytas pasikėsinimas į privačios saugos tarnybos „Gilbertas“ vadovą Sergejų Taboliną. Kai asmens sargybinio lydimas Sergejus Tabolinas išlipo iš automobilio ir ketino įeiti į bendrabučio pastatą, prie jo netikėtai prišoko samdomas žudikas ir iš pistoleto su duslintuvu paleido ne mažiau kaip tris šūvius. Bet asmens sargybinis savo kūnu užstojo šefą. Po kelių minučių apsaugininkas mirė, o pats Sergejus Tabolinas net nebuvo sužeistas. Pasikėsinimo priežastys ir motyvai dabar tiriami.

Gegužės 23 Lefortovo teismas pratęsė suėmimo terminą RF Finansų ministerijos tarptautinių finansinių santykių, valstybės skolos ir valstybinių finansų aktyvų departamento direktoriaus pavaduotojui Denisui Michailovui, kuris buvo kaltinamas kyšio paėmimu ir valstybės paslapties atskleidimu.

Gegužės 23 viename Maskvos tardymo izoliatoriuje buvo įvykdytas pasikėsinimas į Smolensko kriminalinio pasaulio autoritetą Jurijų Stacenką (Stecą), kaltinamą „Lukoilo“ viceprezidento Sergejaus Kukuros pagrobimo byloje. Kameros bendrai užpuolė Stacenką naktį, kai šis miegojo, ir bandė perpjauti jam gerklę aštriu šprotų skardinės dangteliu. Bet Stacenkai pasisekė – paskutinę akimirką jis atsibudo ir spėjo nustumti užpuoliko ranką. Šio išpuolio priežasties išaiškinti nepavyko. Arba buvo bandoma įvykdyti užsakomąją žmogžudystę, arba tai buvo kameros kalinių tarpusavio konfliktas.

Po dviejų dienų Smolenske, sustiprinus apsaugininkų pajėgas, prasidėjo teismo procesas dėl kaltinimų pagrobus „Lukoilo“ viceprezidentą Sergeju Kukurą ir nužudžius Smolensko kriminalinio pasaulio autoritetą Vladimirą Vinokurovą (Vinokurą). „Lukoilo“ viceprezidentas Sergejus Kukura buvo pagrobtas 2002 rugsėjo 12 Pamaskvyje esančioje Vnukovo gyvenvietėje. Už jį buvo reikalaujama 3 milijonų JAV dolerių

ir 3 milijonų eurų. Po dviejų savaičių S. Kukura sėkmingai grižo namo, bet jo išlaisvinimo aplinkybės viešai neskelbiamos. Daugelis mano, kad pagrobėjams išpirka vis dėlto buvo sumokėta. Išlaisvinus Kukurą, Smolenske buvo nužudytas vietinis kriminalinio pasaulio autoritetas V. Vinokurovas ir jo asmens sargybinis, kartu dirbęs ir vairuotoju. O praėjus kelioms dienoms dėl kaltinimų žmogaus pagrobimu ir nužudymu buvo suimti du miesto gyventojai Igoris Riabokonis ir Jurijus Stacenka. Remiantis tyrėjų versija, jie kartu su Vinokurovu organizavo naftininko pagrobimą, o vėliau nepasidalijo už išpirką gautų pinigų.

Gegužės 24 biurų pastate, esančiame Sadovo-Kudrinskajos gatvėje, įvyko susišaudymas, kurio metu buvo nužudytas įmonės „Nikas-grup" generalinis direktorius Michailas Redko – vienas šio didelio pastato, nuomojamo verslo įmonėms, savininkų. Vėlai vakare pas Michailą Redko atėjo du lankytojai. Po neilgo pokalbio vienas jų pradėjo šaudyti, ir direktorius žuvo. Atsakydamas į šūvius pradėjo šaudyti ir Michailo Redko apsauginінkas. Susišaudymo metu buvo mirtinai sužeistas vienas užpuolikų – Charkovo gyventojas Sergejus Dzugajevas. Tyrimą vykdo Centrinės apygardos prokuratūra.

FILMAI BANDITIZMO TEMATIKA

Rusijos režisieriai ėmėsi gangsterių tematikos. 2000–2003 metais buvo sukurti nauji filmai ir televizijos serialai, kurių personažais tapo ne visiems jau spėję nusibosti mentai, o neigiami veikėjai – samdomi žudikai ir banditai. Pirmuoju aštraus siužeto kino filmu galime vadinti juostą „24 valandos". Tai spalvingas, gražus filmas, kuriame personažas, labai panašus į garsųjį Soloniką, įvykdo užsakomąją žmogžudystę, vėliau pasprunka iš tardymo izoliatoriaus, slapstosi nuo banditų ir mentų.

„Banditų Peterburgas" – labai tikroviškas filmas apie Piterio organizuotą nusikalstamą grupuotę, viskas jame pavaizduota teisingai, tik epizode su moterimi sueigos įvykiuose aiškiai persūdyta. Taip nebūna!

„Ledynmetis". Iš pradžių šio serialo prodiuseris Davidas Gamburgas man pasiūlė dalyvauti kuriant visą ciklą filmų apie gangsterius pagal mano knygų siužetus. Jam buvo papasakota istorija apie slaptą kovą tarp tuomečių Maskvos kriminalinių lyderių Silvestro ir Otariko bei jų tarpusavio santykius. Filme atsirado du personažai: Rembo ir Guramas.

Serialas „Brigada" žiūrovų buvo labai mėgstamas. Televizijų programų reitinge serialas užėmė pirmąją vietą. Tai iš tikrųjų puikus serialas, tikroviškai atspindintis sėbrų gyvenimą. Tačiau tie, kurie atidžiai skaito mano knygas, be vargo ras jame sėkmingai iš knygų į ekraną perkeltus epizodus.

Visa kita yra puiku. Reikia daugiau kurti tokių filmų – tegul žiūrovai sužino tiesą apie banditų gyvenimą. Jame taip pat ne viskas yra sklandu ir gražu. Garsus rusų režisierius Aleksejus Balabanovas, pastatęs kultinius filmus „Brolis" ir „Brolis-2", vasarą pristatė kriminalinę komediją „Slėpynės", sukurtą kruvinų ir žiaurių Tarantino filmų stiliumi. Juosta ne tik buvo originaliai pavadinta, bet ir skirta tiems, kurie per pastarąjį dešimtmetį išliko gyvi. Ir nors filmas vėl yra apie banditus, o jame rodoma daug nužudymo scenų (18 lavonų!), filmo prodiuseris Sergejus Seljanovas po premjeros vykusioje spaudos konferencijoje pasakė: „Mūsų šalies kine „Slėpynės" užbaigia banditų tematiką." Jeigu taip atsitiktų, virtinėje sagų ir poemų apie banditus, kuriose antiherojai – Saša Baltasis ir jo draugai iš „Brigados", vaikinai iš juodojo „Bumero", šaudantys po kojomis pasipainiojančius žmones ir kartu prisiekinėjantys ištikimybę vyriškai draugystei, – visam laikui dingtų iš kino

ekranų. Visgi iš tikrųjų kažin ar mūsų šalyje banditų tematika išnyks. Pernelyg ilgai tęsėsi banditiškų išpuolių laikotarpis. Šiaip ar taip, patys banditai, samdomi žudikai ir kitokie išsigimėliai sukūrė savąją subkultūrą, kalbą ir estetiką. Mano knygos „Solonikas – samdomasis mafijos žudikas“ motyvais buvo pastatytas meninis filmas „Spąstai kileriui“, kuriame pagrindinį vaidmenį atliko Igoris Lifanovas. Vėliau buvo sukurtas serialas „Gaujos“, pasakojantis apie Medvedkovo ONG veiklą.

2006 METAI

Sausio mėnesį įvyko kasmetis Maskvos miesto teismų teisėjų pasitarimas, kuriame buvo aptarti 2005 metų darbo rezultatai. Apskritai teisėjų darbas buvo įvertintas patenkinamai, bet daug pastabų buvo pareikšta sostinės Basmanų ir Presnios rajonų teismams. Maskvos miesto teismo pirmininkė O. Jegorova pabrėžė, kad teismai gana skubiai nagrinėja baudžiamąsias bylas. Buvo pažymėta, kad sumažėjo tardomų asmenų – anksčiau, 2000 metais, tardymo izoliatoriuose buvo kalinami 17 tūkstančių žmonių, o praėjusiais, 2005 metais, – 6,2 tūkstančių asmenų. Kartu teismai vis dar skelbia labai mažai išteisinamųjų nuosprendžių, kurie sudaro vos 0,35 procento!

Tokį nedidelį skaičių daugelis specialistų aiškina taip: dauguma teisėjų baiminasi, kad paskelbę išteisinamąjį nuosprendį jie gali būti įtariami korupcija. Be to, pasitarime nedaug dėmesio buvo skiriama prisiekusiųjų teismų vaidmeniui. Metų pradžioje naują įstatymų leidybos iniciatyvą iškėlė Teisingumo ministerija. Siekiant sumažinti tardymo izoliatoriuose kalinčių asmenų skaičių, buvo siūloma įvesti naują bausmės rūšį, sąlygiškai pavadintą „namų areštu". Tokia bausmės atmaina reiškė tam tikrą suimto asmens laisvės suvaržymą, bet ne kalinimą tardymo izoliatoriuje. Suimtajam asmeniui gali būti varžoma judėjimo laisvė – pavyzdžiui, po 22 valandos jis negalėtų išeiti iš namų, o naudojant specialią, signalą skleidžiančią apyrankę, galima būtų sekti jo judėjimo maršrutą. Tokia įstatymo pataisa galėtų būti taikoma tik asmenims, įvykdžiusiems lengvus arba vidutinio sunkumo kriminalinius nusikaltimus. Visus metus tęsėsi korupcijos skandalai teisėsaugos organų sistemoje ir buvo vykdomos užsakomosios kriminalinio pasaulio šulų bei verslininkų žmogžudystės.

„Matroskaja tišinos" tardymo izoliatoriaus vienutėje recidyvistas L. Sapožnikovas padegė savo kamerą ir žuvo pats. Dūmai sparčiai pasklido į izoliatoriaus koridorius ir kameras. Tardymo izoliatoriaus budėtojas paspaudė pavojaus mygtuką ir išjungė elektros srovę kamerose, aštuonis šimtus sulaikytųjų apgaubė tamsa, jie buvo evakuoti. Iškviesti ugniagesiai greitai užgesino gaisrą. Aukų, išskyrus patį padegėją, buvo išvengta.

Maskvos miesto teisme pradėtas teismo procesas byloje dėl rusiškos Forbes *žurnalo versijos vyriausiojo redaktoriaus Polo Chlebnikovo nužudymo (2004 liepos 9), kurį, anot kaltintojų, užsakė dabar ieškomas čečėnų karo vadas Chodža-Achmedas Nuchajevas. Prokuroras Dmitrijus Šochinas pateikė prašymą, reikalaudamas, kad proceso dalyviai „viešai neskelbtų informacijos apie liudininkus, taip pat apie jų teikiamus liudijimus", nes „teismo sprendimu procesas buvo pripažintas uždaru", o „informacija apie proceso eigą, pateikta žiniasklaidoje, gali daryti spaudimą liudininkams ir prisiekusiesiems".*

Vėliau Maskvos miesto teisme prisiekusieji paskelbė išteisinamąjį nuosprendį Kazbekui Dukusovui, Musai Vachajevui ir notarui Failiui Sadretdinovui, kurie buvo kaltinami nužudę rusiškos Forbes *žurnalo versijos vyriausiąjį redaktorių Polą Chlebnikovą. Kaltinamieji teismo salėje buvo paleisti į laisvę. Tačiau Generalinė prokuratūra apskundė šį nuosprendį. Dar vėliau notaras Failis Sadretdinovas bus sulaikytas kaip įtariamasis, dalyvavęs kitame nusikaltime. Pakartotinai nagrinėjant šią baudžiamąją bylą kiti teisiamieji pasislėpė nuo teisingumo vykdytojų.*

Interpolo pareigūnai pranešė, kad Jungtiniuose Arabų Emyratuose sulaikytas vienas žinomiausių rusų įteisintųjų vagių Zacharijus Kalašovas (Šakro jaunesnysis). Jo paiešką buvo paskelbusi Ispanijos valdžia, mat iki šiol Zacharijus Kalašovas gyveno šioje šalyje ir buvo kaltinamas

„plaunąs" nusikalstamu būdu įgytus pinigus ir padaręs kitų nusikaltimų. Rusijos VRM operatyvininkai jį laiko rusų kriminalinio pasaulio generolu, bet pretenzijų jam neturi, nes po 1999 metų nesėkmingos sulaikymo operacijos Kalašovas iškart išvyko iš Rusijos (išsamiau apie tai aprašyta toliau).

Kovo mėnesį Maskvoje buvo nužudytas vienas azerbaidžaniečių nusikalstamos grupuotės lyderių, garsus įteisintasis vagis Ikmetas Muchtarovas. Įvykio liudininkai tvirtino, kad matė du samdomus žudikus, kurie vakare, apie pusę dešimtos, patykojo įteisintojo vagies Leningrado prospekto dvyliktojo namo kieme. Žudikai iš automato paleido galingą šūvių seriją, kai karūnuotasis vagis, išėjęs iš biuro, sėdo į prie namo stovėjusį „Mersedes-500".

Milicijos pareigūnai mano, kad šis nusikaltimas tiesiogiai susijęs su kitomis dviem garsiomis azerbaidžaniečių kriminalinių autoritetų žmogžudystėmis, įvykdytomis Maskvoje dar 2003 metais. Tais metais, kovo mėnesį nežinomi nusikaltėliai tiesiog per vitrinos stiklą iš automatų pradėjo šaudyti į Kutuzovo prospekte veikiančio sušių baro „Takė" lankytojus. Taip buvo nužudyti azerbaidžaniečių įteisintasis vagis Otaras Batalovas ir du čečėnų kolegos – Artikas Dočejevas (Artekas) ir Muslimas Chasanovas (Muslimas). Be to, buvo sunkiai sužeistas dar vienas azerbaidžaniečių įteisintasis vagis – Mutaris Tadžizadė (Rafisas). Po dviejų mėnesių „Urvo" naktiniame klube, Ščiolkovo plente, buvo nužudytas azerbaidžaniečių įteisintasis vagis Mirseimuras Abdulajevas (Seimuras).

Tyrėjai iškėlė versiją, kad Muchtarovo nužudymas ir kitos dvi 2003 metų žmogžudystės susijusios su mafiozių karu, siekiant kontroliuoti kelių didelių Maskvos turgaviečių ir prekybos centrų pelną. Anot sostinės operatyvininkų, šį karą jau keletą metų vykdo keli čečėnų ir azerbaidžaniečių kriminalinių bendrijų Maskvoje klanai.

Gegužės mėnesį Generalinėje prokuratūroje dvi dienas vyko slaptas visų šalies teisėsaugos struktūrų vadovų pasitarimas, skirtas kovai su

organizuotu nusikalstamumu. Generalinis prokuroras V. Ustinovas pareiškė, kad nusikalstamumo mastai auga ir įgyja „nacionalinės grėsmės pobūdį", o kova su juo vykdoma tik popieriuje. VRM ministro pavaduotojas A. Novikovas pranešė, kad dabar milicija su nusikalstamumu kovos pagal naują metodiką. Pasitarime buvo pažymėta, kad 1991 metų pavyzdžio grupuotės ir mažos gaujos transformavosi į griežtai vertikaliai orientuotas sistemas ir plėtoja ne tik tarpregioninius, bet ir tarptautinius ryšius. Be to, buvo pažymėta, kad kriminaliniai nusikaltėliai patikimai įsitaisė muitinės tarnybos postuose.

VRM atstovas pranešė, kad vidaus reikalų sistemos organų pareigūnai kuria naują duomenų bazę, į kurią įtraukiamos visos didelės grupuotės, jų ekonominės bazės ir lyderiai. Šioms grupuotėms VRM pareigūnai sugalvojo naują pavadinimą: organizuotos nusikalstamos formuotės (ONF).

Dabar pagrindinė kova bus nukreipta ne lyderiams sulaikyti, o gaujoms visiškai sunaikinti. Kaip pavyzdys buvo nurodyta teigiama Totorijos KONV patirtis, kai per trumpą laiką buvo likviduotos tokios galingos ONF struktūros kaip „tagirnoviniai", „29-asis kompleksas" ir „Chati Taktaš".

Birželio mėnesį iš Jungtinių Arabų Emyratų ekstradicijos būdu grąžintas vienas įtakingiausių rusų įteisintųjų vagių Zacharijus Kalašovas (Šakro jaunesnysis). Naktį Ispanijos KOP lėktuvu jis buvo atskraidintas iš Dubajaus į Madridą. Remiantis Ispanijos policijos turimais duomenimis, Šakro vadovavo šioje šalyje veikusioms nusikalstamoms grupuotėms. Anot Ispanijos VRM pareigūnų, „dauguma Kalašovo bendrininkų buvo suimti praėjusių metų birželį" operacijos „Osa" metu. Šios operacijos tikslas buvo sužlugdyti rusų mafijos veiklą.

Kaip tvirtina VRM pareigūnai, „operacijos metu sulaikyti 12 grupuotės narių, daugiausia Gruzijos piliečių, kuriems pareikšti kaltinimai dėl pinigų „plovimo", vengimo mokėti mokesčius ir kitų nusikaltimų". Parei-

gūnams žinoma, kad „Barselonoje jiems priklausė keletas visuomeninio maitinimo įmonių, taip pat vilos respektabiliuose rajonuose".

NAUJAS GENERALINIS PROKURORAS

Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas pasiūlė Federacijos Tarybai nauju generaliniu prokuroru patvirtinti Teisingumo ministerijos vadovą Jurijų Čaiką. J. Čaika pareiškė, kad nepritaria prokuratūros sistemos reformai, kuri prokurorams nepaliktų tyrimo funkcijų. Ekspertai mano, kad vadovaujant J. Čaikai prokuratūra liausis buvusi Kremliaus grupuočių ūkinių konfliktų instrumentu.

GARSI BALDŲ KONTRABANDOS BYLA

Generalinė prokuratūra pranešė pradėjusi ryžtingus veiksmus skandalingoje byloje apie 2000 metais vykdytą didelio masto baldų kontrabandą ir jos realizavimą baldų centre „Trys banginiai", priklausiusiame verslininkui Sergejui Zujevui. Teismui išdavus sankciją buvo sulaikyti Zujevas, jo partneris Andrejus Latuškinas, „juodasis" brokeris Andrejus Sajenko ir dar du kontrabandos tarpininkai. „Jų kaltė mums buvo akivaizdi dar prieš penkerius metus, – tvirtino Federalinės muitinės tarnybos (FMT) pareigūnai, – bet kad galima būtų juos suimti, prireikė asmeninio Vladimiro Putino įsikišimo."

Įdomu tai, kad anksčiau patys Generalinės prokuratūros vadovai (Ustinovas, Biriukovas) 2001–2002 metais inicijavo baudžiamąjį persekiojimą tų, kurie už kontrabandą ketino įkalinti S. Zujevą. Biriukovo iniciatyva teisiamųjų suole iš pradžių atsidūrė VRM Tiriamojo komiteto tardytojas Pavelas Zaicevas, kuris „persistengė" tirdamas minėtą kontrabandos bylą, o vėliau ir du aukšti Valstybinio muitinės komiteto (dabartinės Federalinės muitinės tarnybos) pareigūnai.

Atstatydinus V. Ustinovą, susvyravo ir jo pirmojo pavaduotojo Biriukovo kėdė. Vėliau byla, generalinės prokuratūros vadovų nutraukta nenustačius įtariamųjų veiksmuose nusikalstamos veikos, buvo atnaujinta ir perduota tirti prokurorui Vladimirui Loskutovui, specialiai komandiruotam iš Leningrado srities prokuratūros. 2003 metų vasarą jis sankcionavo kratas „Grando“ biure ir kai kurių jo darbuotojų namuose. Vėliau tyrėjas Loskutovas žurnalistams pareiškė: „Toks sprendimas (perduoti bylą jam, kaip nepriklausomam tyrėjui) buvo priimtas dėl plačių įtariamųjų ryšių su korumpuotais teisėsaugos organų pareigūnais, trukdančiais tirti bylą.“ Anot jo, vykstant tyrimui ne kartą buvo bandoma papirkti tyrėjus, kad šie atskleistų tyrimo proceso ir operatyvinės paieškos priemonių planus įtariamųjų atžvilgiu. „Vienos kratos metu pas įtariamuosius buvo rastas šios baudžiamosios bylos tyrimo planas, – pranešė tardytojas. – Ir jei ne Rusijos prezidento, kuris asmeniškai kontroliavo tyrimo eigą, parama, šių rezultatų nebūtų pasiekta.“ Netrukus keletas Zujevo globėjų neteks savo pareigų (žr. toliau). VRM Tiriamojo komiteto (TK) tardytojas Viktoras Cymbalas teismui pareikš, kad šios bylos operatyvinės grupės vadovas Sergejus Kiseliovas į TK pristatė telefoninių pokalbių pasiklausymo išklotinę, kurioje kontrabandos bylos įtariamieji kalba: „Generalinei prokuratūrai yra sumokėta 2 milijonai JAV dolerių už tai, kad byla būtų nutraukta“ ir „dabar galėsime mentams pūsti miglą į akis.“ O buvęs VRM TK pirmasis viršininko pavaduotojas generolas Sergejus Novosiolovas pareiškė: „Šioje byloje slypi žinybinių interesų konfliktas – iš vienos pusės TK ir VMK, iš kitos – Generalinės prokuratūros ir FST.“ Įdomu, kad Jurijus Zaostrovcevas dirbo FST direktoriaus pavaduotoju, o jo tėvas vadovavo saugos tarnybai, teikusiai „stogo“ paslaugas „Trijų banginių“ baldų centrui.

Generalinė prokuratūra pranešė, kad iš pareigų pavyko atstatydinti 19 aukštas pareigas einančių valdininkų, susijusių su garsiąja „Trijų banginių“ kontrabandos baudžiamąja byla. Atstatydintų asmenų pavardės

oficialiai nebuvo paskelbtos. Iš Generalinės prokuratūros pranešimo aiškėjo, kad tuo metu, kai Lubiankoje nebuvo FST direktoriaus Nikolajaus Patruševo, kuris atostogavo, laikinai nuo pareigų buvo nušalinti keli vadovaujantys FST pareigūnai. Laikinai atstatydinti pareigūnus prokuratūra galėjo tik kreipdamasi su prašymu į teismą ir remdamasi BK 114 straipsniu („Laikinas atstatydinimas iš pareigų"). Ši procesinės prievartos priemonė taikoma tik įtariamiesiems arba kaltinamiesiems asmenims. Generalinės prokuratūros atstovai pažymėjo, kad atstatydinimai buvo susiję su dviem kontrabandos bylomis – baldų, vadinamojoje „Trijų banginių" ir plataus vartojimo prekių iš Kinijos. Abi bylas nagrinėjo VRM Tiriamojo komiteto tyrėjas Pavelas Zaicevas. Pirmąją bylą iš jo atėmė Generalinės prokuratūros atstovai ir vėliau nutraukė, nenustatę nusikalstamos veikos. Antroji byla buvo perduota tirti FST. Dėl kitų valdininkų, susijusių su baldų byla, atstatydinimo teismo sprendimo neprireikė. Taip, generalinį prokurorą Vladimirą Ustinovą perkėlus dirbti į Teisingumo ministeriją, į pensiją išėjo jo pirmasis pavaduotojas Jurijus Biriukovas, kuravęs kontrabandos bylos tyrimą, o vėliau buvo pasirašytas įsakymas atleisti Generalinės prokuratūros Ypač svarbių bylų tyrimo valdybos viršininką Vladimirą Lysenką, vadovavusį „Trijų banginių" bylos tyrėjams. Kiti atstatydinti asmenys buvo žemesnio lygio valdininkai. Pavyzdžiui, Maskvos srities prokuratūros atstovai pranešė, kad pastaruoju metu iš darbo pasitraukė jos vadovas Sergejus Vasiljevas, kuris dabar dirba Teisingumo ministerijos viceministru, ir prokuroro pavaduotojas Pavelas Barkovskis, savo noru išėjęs į pensiją. Pastarasis, beje, prižiūrėjo, kaip laikomasi įstatymų transporto pramonėje ir muitinės struktūrose.

2000 rugpjūčio 13 VMK (Valstybinio muitų komiteto) pareigūnai uždarė baldų parduotuvę „Trys banginiai" ir areštavo baldų partiją, kurią atsiuntė „Bastiono" ir „Liga Mars" bendrovės. Tiekėjai buvo kaltinami dėl 400 tonų baldų kontrabandos, o „Trijų banginių" savi-

ninkui Sergejui Zujevui buvo pareikštos pretenzijos dėl nesumokėtų 5 milijonų JAV dolerių muito mokesčių. 2000 rugsėjo 7 Maskvos srities VRV buvo iškelta baudžiamoji byla dėl kontrabandos tarpininkaujant „Liga Mars“ bendrovei, o spalio mėnesį byla buvo perduota RF VRM Tiriamajam komitetui (TK). 2000 metų lapkričio mėnesį Generalinės prokuratūros vadovai pareikalavo perduoti šią bylą patikrinti ir ją nutraukė. Generalinės prokuratūros pareigūnai iškėlė baudžiamąją bylą TK tyrėjui Pavelui Zaicevui, apkaltinę jį viršijus įgaliojimus ir neteisėtai sulaikius du įtariamuosius. Be to, pagal BK straipsnį „Tarnybinių įgaliojimų viršijimas“ buvo iškelta baudžiamoji byla VMK pareigūnams Maratui Faizulinui ir Aleksandrui Volkovui. Savo ruožtu VMK vadovai surengė spaudos konferenciją, kurioje papasakojo, kad buvo atskleistas kontrabandininkų tinklas, kurį organizavo Sergejus Zujevas. Centrinė operatyvinės muitinės tarnyba iškėlė jam baudžiamąją bylą dėl vengimo mokėti muito mokesčius.

Daugelis ekspertų pastebėjo, kad „Trijų banginių“ byla 2002 metų pradžioje įgijo politinį atspalvį, buvo tiriama įtakų sferų kovos kontekste tarp senosios Jelcino komandos, išlaikiusios pozicijas dirbant Vladimirui Putinui, ir su nauju prezidentu kartu atėjusių jėgos struktūrų atstovų. Visgi ryžtingiausias smūgis Jelcino komandos likučiams buvo suduotas iškėlus bylą „Jukos“ bendrovei, kai iš prezidento administracijos buvo priverstas išeiti Aleksandras Vološinas.

2002 metų kovo mėnesį, remdamasi deputatų paklausimu, Generalinė prokuratūra atnaujino kontrabandos bylą. Ją tirti buvo patikėta prokurorui iš Leningrado srities Vladimirui Loskutovui, kurį Vladimiras Putinas asmeniškai pasitelkė, kad būtų išspręstas konfliktas tarp generalinės prokuratūros ir VMK. 2002 rugsėjo 5 Maskvos miesto teismas paskelbė išteisinamąjį nuosprendį Pavelui Zaicevui, bet vėliau jį panaikino Aukščiausiasis teismas. 2003 metais Maskvos Dorogomilovo teismas visiškai išteisino Aleksandrą Volkovą ir Maratą Faizuli-

ną. 2003 metų lapkritį Maskvos miesto teismas nuteisė Pavelą Zaicevą dvejiem metams lygtinai.

Su skandalu, kilusiu „Trijų banginių“ byloje, siejamas ir 2006 metais jėgos struktūrose atliktas „valymas“. Tada pareigų neteko Federalinės muitinių tarnybos (FMT) vadovas Aleksandras Žerichovas ir jo pavaduotojai, trys FST generolai, VRM ir prokuratūros pareigūnai. 2006 metų birželį Generalinė prokuratūros pareigūnai, tirdami kontrabandos bylą, sulaikė Sergejų Zujevą, įmonės „Aljans-96“ generalinį direktorių Andrejų Latuškiną ir dar tris asmenis. Vienas prezidento bendražygių Čerkesovas Vladimirui Putinui nusiuntė tarnybinį raštą, kuriame neva pateikė naujų šios bylos faktų. Rašte buvo išvardyti valstybės tarnautojai iš paties prezidento Putino artimiausios aplinkos, daug aukštus postus užimančių FST ir kitų jėgos struktūrų pareigūnų.

Dauguma rašte išvardytų čekistų tam tikrais metais vadovavo RF Federalinės saugumo tarnybos Vidaus saugumo valdybai (VSV).

„MURO VILKOLAKIŲ“ TEISMAS

Maskvos apygardos karo teismas paskelbė nuosprendį garsiausioje, vadinamojoje „antpečiuotų vilkolakių“ byloje. Ypatingųjų situacijų ministerijos (YSM) generolas-leitenantas Vladimiras Ganejevas ir šeši Maskvos kriminalinės paieškos pareigūnai buvo pripažinti dalyvavę nusikalstamos bendrijos veikloje ir nuteisti kalėti griežtojo režimo kolonijoje nuo 15 iki 20 metų. Septynis teisiamuosius, buvusius „MURO“ pulkininkus, lydėjo kaukėti ir neperšaunamas liemenes vilkintys VRM specialiosios paskirties būrio kariai. Išnagrinėjęs kaltintojų ir gynėjų įrodymus, teismas visus septynis teisiamuosius pripažino dalyvavus nusikalstamos bendrijos veikloje. YSM generolas Ganejevas ir „MURO“ pulkininkas Samolkinas buvo pripažinti vado-

vavę šiai grupuotei. Teismas, kaip įrodymą, šitaip kvalifikavo Ganejevo kabinete vykusių pokalbių su interesantais įrašus.

Pokalbiuose generolas tvirtino „kontroliuojąs“ „MURO“ brigadą, kurioje veikia septyniasdešimt žmonių, o pusė jų yra čia dirbantys pareigūnai, kiti – išėjusieji į atsargą. Anot generolo, tai „pati stipriausia brigada Maskvoje, tad, jei prireiks, vaikinai gali atvykti ir suguldyti visus ant grindų.“ Be to, teisme buvo paskelbtos ištraukos iš „juodosios buhalterijos“. Paaiškėjo, kad iš kontroliuojamų verslininkų „vilkolakiai“ kas mėnesį vidutiniškai gaudavo po 10 tūkstančių dolerių. Teismo proceso metu buvo išsamiai papasakoti epizodai, kaip „vilkolakiai“ penkiems verslininkams pakišo ginklų ir narkotikų ir, šiais įrodymais remdamiesi, uždarė juos už grotų.

Iš dalies subendrinus bausmes, Ganejevas ir Samolkinas teismo nuosprendžiu buvo nuteisti 20 metų, Nikolajus Diominas – 18 metų, Jevgenijus Taratorinas, Igoris Ostrovskis ir Vadimas Vladimirovas – po 16 metų, Aleksejus Breščanovas – 15 metų griežtojo režimo kalėjimo. Iš jų visų buvo atimti kariniai ir specialieji laipsniai bei apdovanojimai. Vėliau aukštesnės instancijos teismas paliko nuosprendžius nepakeistus.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Vėlų rugsėjo 13 vakarą Sokolnikų rajone prie „Spartako“ sporto komplekso buvo pasikėsinta į pirmąjį Centrinio banko (CB) pavaduotoją A. Kozlovą, kuris po keturiasdešimties minučių nuo patirtų sužalojimų mirė ligoninėje. Tada žudikams pavyko pasprukti. Prezidento įsakymu bankininko nužudymo bylą asmeniškai kontroliavo Generalinis prokuroras. Po penkių mėnesių šis nusikaltimas bus ištirtas, tad žudikai, tarpininkai ir užsakovai bus suimti (žr. toliau).

Maskvoje buvo pasikėsinta į tarptautinės Avto VAZo prekybos atstovų asociacijos tarybos pirmininką, generalinį bendrovės „Eleks-Polius" direktorių Igorį Lisiutiną. Didžiausios Toljačio automobilių gamyklos prekybos atstovybės vadovas, būdamas sunkios būklės, atsidūrė ligoninės reanimacijoje. Žudikai šūvius paleido į užsieninį automobilį, o jame sėdėjęs keleivis buvo sunkiai sužalotas. Nusikaltimo vietoje operatyvininkai rado 11 šovinių tūtelių, o liudininkai papasakojo, kad nusikaltėliai nuvažiavo sidabro spalvos „VAZ-2115" markės automobiliu tamsintais stiklais. Vakarų apygardos prokuratūra iškėlė baudžiamąją bylą pagal BK straipsnį „Pasikėsinimas nužudyti". Pagrindinė tyrimo versija – nepatenkintų „Eleks-Polius" konkurentų kerštas.

Maskvos miesto teismas 22 metams kalėti nuteisė vieną Orechovo-Medvedkovo nusikalstamos grupuotės lyderių – Andrejų Pyliovą (Karliką). Teismas pripažino jį kaltu organizavus tris užsakomąsias žmogžudystes, tarp jų nužudžius garsųjį samdomą žudiką Aleksandrą Soloniką (1997m. Graikijoje). Andrejus ir jo brolis Olegas (nuteisti 2005 m.) vadovavo organizuotai nusikalstamai grupuotei.*

Rudenį labai pablogėjo Rusijos ir Gruzijos santykiai. Gruzijos pusė apkaltino Rusijos valdžią, kad ši kišasi į Gruzijos valstybės vidaus reikalus ir palaiko separatistus. RF VRM pareigūnai Maskvoje pradėjo plačiai tikrinti Gruzijos verslininkus ir su kriminaliniu pasauliu susijusius gruzinus. (Maskvoje gyvena 60 gruzinų įteisintųjų vagių.) Milicininkai tikrino kazino, restoranus, automobilių aptarnavimo centrus, turgavietes ir parduotuves, ieškojo Rusijoje nelegaliai gyvenusių gruzinų. Milicininkams talkininkavo savanoriai pagalbininkai – rusų nacionalistai iš Judėjimo prieš nelegalią migraciją, kurie skelbėsi pradėję medžioti gruzinus.

Diena prasidėjo Čeriomuškų turgavietės tikrinimu, kai apie 11 valandą kaukėti ir automatais ginkluoti milicijos specialiosios paskirties būrio

---

*Rus. *karlik* – neūžauga.

kariai, blokavę visus išėjimus, įsiveržė į turgavietės pastatą. Operatyvininkai patikrino visų prekeivių dokumentus, o tuos, kurie neturėjo registracijos žymos, nuvežė į artimiausią vidaus reikalų skyrių. Kartu buvo tikrinama, ar mokami mokesčiai už lošimo stalų ir automatų eksploatavimą baruose bei restoranuose. Daugelyje jų buvo rasta cigarečių, cigarų ir alkoholio be akcizo banderolių, o sandėliukuose – žuvies ir ikrų be pirkimo dokumentų. Vakarop paaiškėjo, kad pradedami tikrinti „Kosmoso", „Kristalo" kazino ir kitos žaidimų įstaigos.

Netrukus buvo suimti kai kurie gruzinų kriminaliniai autoritetai. Operatyvininkai Maskvoje sulaikė Sankt-Peterburgo „prižiūrėtoją", gruzinų įteisintųjų vagių atstovą, nesyk teistą Aleksejų Gudyną (Piterio Liochą). Jo kišenėje buvo rasta 7 g heroino. Visgi sostinės valymo nuo gruzinų kriminalinių nusikaltėlių kampanija netrukus buvo baigta, ir į miestą vėl grįžo namų vagys ir kišenvagiai. Rusijos Federacijos generalinė prokuratūra baigė tirti pasikėsinimo, įvykusio 2001 metais, į Valstybės Dūmos deputatą Baširą Kodzojevą ir jo apsaugininko nužudymo bylą. Ją ištirti pavyko todėl, kad vienas pasikėsinimo dalyvių sutiko bendradarbiauti su tyrėjais, atskleisdamas bendrininkų pavardes. Bet užsakovas vis dėlto nebuvo rastas.

Dėl pasikėsinimo į deputatą buvo apkaltinti keturi Sankt-Peterburgo gyventojai – Olegas Makovozas, Aleksandras Avdejevas, Nikolajus Seredinas ir Denisas Dolgušinas. Humanitarinių programų paramos fondo viceprezidentą, autoritetingą verslininką Makovozą Generalinė prokuratūra laiko nusikaltimo organizatoriumi, kitus – vykdytojais. Denisas Dolgušinas suplanavo deputato nužudymo operaciją ir dalyvavo ją vykdant. Deputatas Kodzojevas buvo apšaudytas 2001 kovo 15 dieną prie Sandunovo pirčių, kai pasuko prie savojo visureigio. Jo apsaugininkas, milicijos kapitonas Jurijus Sazonovas, spėjo uždengti šefą, kai iš automato pasipylė šūviai. Apsaugininkas žuvo, o deputatas buvo sunkiai sužeistas.

Bėgo laikas. Šumakovas vis dar kalėjo tardymo izoliatoriuje, o aš kartkartėmis jį aplankydavau. Kartą atėjęs pas jį labai nustebau. Šumakovas buvo labai nuliūdęs ir pasisveikino labai abejingai.

Iškart paklausiau:

– Kas nutiko?

– Nieko ypatinga, – tarė jis ir vėl nutilo. Jutau, kad kažkas atsitiko.

– Na, jau ne, nagi, pasakok, kas nutiko. Ar tau kilo kokių bėdų?

– Paprasčiausiai prieš jus buvo užėję operatyvininkai.

– Na, ir kas?

– Jie apie jus kalbėjo.

– Gyrė ar plūdo? – šyptelėjęs paklausiau.

Igoris papurtė galvą ir tarė:

– Ne, jie tiesiog papasakojo, kad jūs turėjote dešimt klientų, kuriuos „ištraukėte“ iš tardymo izoliatoriaus, o jų bylos nepasiekė teismo. O vėliau tie dešimt klientų buvo nužudyti. Ar tai tiesa?

Kiek patylėjau.

– Apskritai taip. Bet operatyvininkai suklydo – ne dešimt, o devyni, įskaitant ir Soloniką. Ar turėčiau tavęs nesistengti išlaisvinti iki teismo?

– Ne, ne, – krūptelėjęs skubiai tarė Igoris, – žinoma, reikia išlaisvinti.

– O kad nenusimintum, privalau tau pasakyti, kad po poros savaičių vyks dar vienas Maskvos miesto teismo posėdis, kuriame bus svarstoma pratęsti tavo įkalinimo terminą. Mes gavome tam tikrus dokumentus, – tariau pasilenkęs prie Igorio ir tyliau pridūriau: – Gal turėsime progą tave išlaisvinti.

Šumakovas įdėmiai pažvelgė į mane ir šyptelėjo, lyg netikėdamas tuo, ką išgirdo.

– Taigi sėdžiu jau septintą mėnesį, kol kas nieko nepavyko.

– Ar manai, kad dar ilgai sėdėsi? – sudirgęs paklausiau. – Ar manimi netiki?

– Tikiu, nes esu nekaltas ir niekaip su tuo nesusijęs. Tiesiog nelabai tikiu, kad greitai būsiu išlaisvintas.

– Be reikalo! Privalai manimi tikėti ir viltis, kad mums pavyks. Kitaip nieko nebus.

– Gerai, – šyptelėjęs tarė Igoris, – tikėsiu.

Teismo išvakarėse *Komersanto* laikraštyje pamačiau straipsnį apie mūsų bylą, neva sučiupti samdomi žudikai, šaudę į deputatą Kadzojevą. Buvo nurodyta mano kliento pavardė. Supratau, kad tai – tyrėjų rankų darbas, jie specialiai paskleidė informaciją, kad byla sėkmingai tiriama. Nieko, pamaniau, mes dar pakovosime!

Kitą dieną įvyko Maskvos miesto teismo posėdis, kuriame buvo svarstomas tyrimo ir Šumakovo bausmės termino pratęsimas. Atėjau iš anksto paruošęs dokumentus.

Igoris į salę buvo atvestas pasitelkus sustiprintą apsaugą – jį lydėjo keletas automatais ginkluotų Vyriausiosios bausmių vykdymo valdybos (VBVV) specialiosios paskirties būrio karių, vilkinčių juodą uniformą.

Netrukus salėje pasirodė prokuroras mėlynu munduru, paskui jį įėjo teisėjas, vilkintis juodą mantiją.

– Nagrinėjama byla dėl tyrimo termino ir laisvės apribojimo bausmės pratęsimo Igoriui Viačeslavovičiui Šumakovui, – tarė teisėjas.

Pirmasis pasisakė prokuroras. Jis tvirtino, kad Šumakovas aktyviai veikė grupuotėje, kuri specializuojasi vykdydama užsakomąsias žmogžudystes Maskvoje ir Sankt-Peterburge, tokias kaip (buvo išvardytos kelios garsios žmogžudystės). Buvo teigiama, kad Šumakovas į Maskvą atvyko turėdamas vienintelį tikslą – nužudyti deputatą Kadzojevą.

Kai prokuroras baigė kalbėti, atsistojau ir tariau:

– Nėra jokių įrodymų, kad Šumakovas priklauso vadinamajai Bratsko nusikalstamai grupuotei. Tai – tik žodžiai.

– Štai operatyviniai duomenys. Prokuroras atsistojo ir padavė teisėjui popieriaus lapą.

– Palaukite! – pertraukiau jį ir kreipiausi į teisėją. – Šis popierėlis, kurį surašė operatyviniai darbuotojai, nėra procesinis dokumentas, todėl prašau teismo jo nenagrinėti.

– Luktelėkite! – vėl prabilo prokuroras. – Juk jau sakiau, kad Šumakovą atpažino nusikaltimo vietoje buvę du liudininkai.

– Kaip tik apie tai norėčiau pakalbėti, – vėl įsiterpiau. – Jūsų prakilnybe, pateikęs advokato paklausimą, sužinojau, kad vienas liudininkų, Ziablikovas, kali Možaisko kolonijoje. Jis ten buvo įkalintas, – pasakiau įkalinimo datą, – vadinasi, nusikaltimo dieną jis jau buvo kalėjime.

Teisėjas nustebęs žvilgtelėjo į prokurorą. Šis išsyk subruzdo ir tarė:

– Atleiskite... Gal galėtumėte parodyti tą pažymą?

– Taip, žinoma, – tariau tiesdamas pažymą. Bet teisėjas pirmasis paėmė lapą, atidžiai perskaitė, o jau tada perdavė prokurorui. – Tai – kopija, – paaiškinau. – Originalas saugomas byloje.

– O kaip jūs gavote šį dokumentą? – paklausė teisėjas.

– Į koloniją nusiunčiau advokato paklausimą. Ir, kaip matote, šį dokumentą gavau, remdamasis advokatūros įstatymu.

– Tai kažkoks nesusipratimas, – burbtelėjo prokuroras.

– Gali būti, – tariau linktelėjęs, – bet visi nesusipratimai ir netikslumai naudingi įtariamajam, ar ne? Taip numatyta įstatymuose.

Prokuroras tylėjo.

– O dėl antrojo liudininko, kuris atpažino mano klientą, – tariau, – tai jis yra sunkus ligonis. Štai psichikos dispanserio pažyma, jis yra dispanserizuotas. Ir virtinė ligų, kuriomis jis serga. Reikia pripažinti, jog nuo tol, kai jis buvo kontūzytas ir grįžo iš Afganistano, praėjo daug laiko bet sveikatos būklė negerėja. Antai paskutinės gydytojo išvados.

O čia – išrašas iš ligos istorijos. Remiantis jomis, galime prieiti prie išvados, kad šį liudininką vargina sąmonės užtemimai, ir jis už savo veiksmus atsakyti negali.

– Taip, bet jis nepripažintas nepakaltinamu, – pertraukė mane prokuroras.

Teisėjas prieštaraudamas tarė:

– Tuoj suteiksime jums žodį. O dabar tegul kalba advokatas.

– Taigi, – vėl tęsiau, – išeitų, kad kaltintojo pateikiami liudininkų parodymai neturi teisinės galios. Kadangi mano kliento niekas nėra matęs nusikaltimo vietoje, prašom jam skirti kardomąją priemonę, nesusijusią su laisvės atėmimu.

Prokuroras bandė kažką sakyti, bet teisėjas išėjo iš salės pasitarti. Po kurio laiko jis grįžo ir paskelbė, kad Šumakovui paskirta kardomoji priemonė – pasižadėjimas neišvykti ir jį nutarta išlaisvinti teismo salėje.

Igoris linksmai šypsojosi. Tačiau sargybiniai neskubėjo nuimti antrankių.

– Nuimkite jam antrankius! – liepiau.

– Ne, nuvešime jį į tardymo izoliatorių – perduosime, jis pasirašys, ir tada tegul jį išlaisvina!

Mėginau reikalauti savo, bet supratau, kad veltui.

Netrukus Šumakovą nuvežė į tardymo izoliatorių. Iš jo jis buvo paleistas į laisvę. Netrukus prie izoliatoriaus atvažiavo jo draugai, ir Igoris įsėdo į jų automobilį. Mačiau, kaip iš paskos nulėkė operatyvininkų automobilis.

Daugiau apie Igorį Šumakovą nieko negirdėjau. Byla buvo papildomai tiriama. Mudu nebuvome papildomai kviečiami į apklausą – nei aš, nei jis. Kas jam nutiko – nežinau. Viena aišku – spaudos straipsniuose apie Bratsko nusikalstamos grupuotės narius, įvykdžiusius vieną ar kitą žmogžudystę Maskvoje, Šumakovo pavardės nebuvo. Ar jis gyvas, to nežinau.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Maskvos miesto teismas pratęsė sulaikymo terminą verslininkui Irmanui Iljasovui, kurį tyrėjai mano esant Kingisepo ONG lyderiu. Šios grupuotės nariai yra įvykdę daug užsakomųjų žmogžudysčių ir pasikėsinimų. Dabar yra suimti 11 aktyvių jos narių. Tarp žuvusių grupuotės narių – buvęs karininkas-povandenininkas Aleksandras Pumanė, anksčiau sulaikytas Maskvoje pervežant sprogstamuosius įtaisus.

Maskvoje buvo nušautas „Specsetjstroibanko" valdybos pirmininko pavaduotojas ir vienas banko steigėjų Konstantinas Meščeriakovas. Bankininką nušovė apie 22 valandą, kai grįžo iš darbo, pastatė automobilį garaže ir pėsčias patraukė į savo namus, esančius Suščevsko pylimo gatvėje. Atstumas nuo garažo iki Konstantino Meščeriakovo namo laiptinės buvo apie trys šimtai metrų, bet šioje atkarpoje dar buvo statomas naujas namas. Aplenkdamas statybvietės tvorą, bankininkas įžengė į gretimo namo kiemą, kur jo ir laukė ginkluotas žudikas. Nusikaltėlis šovė bankininkui į nugarą, kaklą ir galvą, o paskui pasislėpė. Kitaip nei įprasta, nusikaltėlis ginklo nenumetė. Į nusikaltimo vietą iškviesti operatyvininkai aptiko tris šovinių tūteles ir 9 milimetrų kalibro kulką.

IŠAIŠKINTAS OTARIO NUŽUDYMAS

Maskvos miesto prokuratūra paskelbė, kad išaiškino vieną garsiausių dešimto dešimtmečio užsakomųjų žmogžudysčių – „autoritetingojo" verslininko Otario Kvantrišvilio, kuris buvo nušautas 1994 metų balandžio 5 prie įėjimo į Krasnaja Presnios pirtis (žr. anksčiau) nužudymą. Tuo metu tyrėjai iškėlė tris žmogžudystės versijas: poną Kvantrišvilį pašalino čečėnų ONG atstovai, verslininko nužudymas susijęs

su partija „Rusijos sportininkai“, kurią jis įsteigė 1993 metais, ir trečioji – žmogžudystę galėjo užsakyti jėgos struktūrų vadovai (tuometis RVKON vadovas V. Rušaila). Be to, Otaris Kvantrišvilis galėjo būti nužudytas dėl jo turimų dalies „Kosmoso“ viešbučio akcijų.

ŠESTOBITOVAS – SAMDOMAS ŽUDIKAS Nr. 2

Vėliau tyrėjai pradėjo manyti, kad Kvantrišvilį nušovė tuomečio „orechovinių“ grupuotės lyderio Sergejaus Timofejevo (Silvestro) įsakymu. Tiesioginis nusikaltimo vykdytojas yra buvęs kariškis Aleksejus Šestobitovas (Lioša Kareivis). Jis kartu su dviem pagalbininkais, vienas kurių anksčiau tarnavo Vyriausiojoje žvalgybos valdyboje, o kitas – VRM kariniuose daliniuose, buvo kaltinamas įvykdęs 12 žmogžudysčių ir pasikėsinimų. Kaip paaiškėjo, Lioša Kareivis, buvęs VRM karinių pajėgų kariškis, pas „orechovinius“ pateko dešimto dešimtmečio pradžioje, kai susipažino su vienu iš gaujos lyderių – buvusiu vyresniuoju KGB leitenantu Grigorijumi Gusiatinskiu (Šiaurės Griša).

Šį garsų nusikaltimą pavyko išaiškinti tik po 12 metų. Tyrimas pasistūmėjo tada, kai šių metų vasario mėnesį buvo sulaikytas Aleksejus Šestobitovas (Lioša Kareivis), kuris ilgiau nei dešimtmetį vadovavo labiausiai užsikonspiravusiai Orechovo-Medvedkovo ONG samdomų žudikų brigadai. Kad grupuotėje, be buvusio jūrų pėstininko Aleksandro Pustovalovo (Sašos Kareivio), dar yra ir Lioša Kareivis, kuris taip pat yra įvykdęs daug žmogžudysčių, operatyvininkai žinojo, bet neturėjo jo išvaizdos aprašymo. Liošos Kareivio išvaizdos negalėjo apibūdinti net buvę ONG nariai, jie nežinojo ir kur jis galėtų būti. Nesugaunamojo Šestobitovo pėdsakai buvo aptikti tik praėjusiais metais, kai šis pradėjo domėtis mokslo ir gamybos susivienijimu (MGS) „Fizika“. Šiam MGS priklausė penkiolikos aukštų pastatas Varšuvos plente, kuris sudomino kitados „orechovinių“ įkurtos verslo struktūros atstovus.

Kaip turto ginčo sprendimo partneris buvo pasitelktas Šestobitovas su dviem pagalbininkais.

Jie pradėjo sekti MGS vadovus, klausytis jų vadybininkų telefoninių pokalbių. Tačiau dėl to jie pateko į „MURO“ Pirmojo skyriaus operatyvininkų akiratį, mat šie pradėjo sekti gaujos narius. Vėliau operatyvininkai išaiškino, kad į kovą dėl Varšuvos plente esančio pastato įsijungė tas pats nesugaunamasis „orechovinių“ gaujos žudikas, kurio jau daug metų nesėkmingai ieškoma. Lioša Kareivis ir jo pagalbininkai buvo sulaikyti jų nuomojamuose butuose Pamaskvio Mytiščių rajone. Juose buvo rasta daug specialiosios technikos, du Kalašnikovo automatai, pistoletų ir apie tūkstantis šovinių.

2007 METAI

Maskvoje ir toliau žudomi kriminaliniai autoritetai. Regis, jau buvo pamiršti dešimto dešimtmečio vidurio įvykiai, kai sostinėje griaudėjo banditų karo ir užsakomųjų žmogžudysčių šūviai (1995 metais buvo įvykdyta 1500 žmogžudysčių). 2000 metų pradžioje Maskvoje jau nebuvo likę daugumos ONG: vienos jų legalizavosi ir vystė verslą, kitos milicijos pareigūnų pastangomis buvo likviduotos. Vietoj „mėlynųjų", banditiškų, „stogų" radosi „raudonieji", arba milicininkų, „stogai". Pasikeitė ir nusikaltimų pobūdis. Vietoj dešimtame dešimtmetyje buvusio populiariausio Baudžiamojo kodekso straipsnio – „Turto prievartavimo" – naujajame šimtmetyje aktualiausi tapo nauji – „Sukčiavimas" ir straipsniai, susiję su neteisėtu svetimo turto užvaldymu. Pastarasis veiksmas buvo vadinamas „reideriavimu".

Nuo 2000 metų vidurio teisėsaugos struktūrų pareigūnai pradėjo aršiai spausti advokatų korpusą. Kai kuriems advokatams buvo iškeltos baudžiamosios bylos, susijusios su jų profesine veikla. Tyrėjai buvo linkę advokatų asmenyje įžvelgti jų ginamųjų arba organizacijų bendrininkus. Taip buvo bandoma teisiškai susidoroti su beveik visais „Jukos" bendrovės advokatais. Be to, prokuratūros, milicijos ir teismų institucijų vadovai suvokė, kad jų žinyboms būtinos reformos ir pertvarka.

Sausio mėnesį, po bankininko A. Kozlovo nužudymo, prie Generalinės prokuratūros buvo sudaryta galinga operatyvinio tyrimo grupė, kuri per labai trumpą laiką ištyrė nusikaltimą ir sulaikė žudiką bei jo bendrininkus. Įdomu, kad tardytojai apie šio nusikaltimo atskleidimą pranešė artėjant jų profesinei šventei – Prokuratūros darbuotojo dienai. Bankininką nužudyti buvo pakviesti Ukrainos

gyventojai B. Pogorževskis, A. Kosmyninas, A. Polovinkinas, M. Progliadas ir A. Belokopytovas. Tyrėjai mano, kad šio nusikaltimo tarpininkai yra du Maskvos verslininkai B. Šachrajus ir L. Askerovas, o užsakovas – bankininkas Aleksejus Frenkelis.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Vasario mėnesį Maskvoje buvo nužudytas žinomas kriminalinis autoritetas, išeivis iš Abchazijos Beslanas Džonua (Besikas), vienas ryškiausių asmenų ne tik Maskvos kriminalinėje bendruomenėje, bet ir didžiojoje Rusijos dalyje. Apie pirmą valandą nakties autoritetas pastatė automobilį, pasuko prie laiptinės, o jam žengiant pro namo arką prie jo iš nugaros prišoko žudikas ir iš kelių metrų paleido dvi serijas šūvių iš Kalašnikovo automato su duslintuvu. Baigęs šaudyti žudikas numetė ginklą ir iš nusikaltimo vietos pabėgo sėdęs į už kampo laukusį automobilį. Nuo daugybinių sužalojimų Beslanas Džonua mirė vietoje. Po valandos Pinigų skersgatvyje prie Besiko namo susirinko beveik visi sostinės teisėsaugos organų vadovai. Įvykio vietos apžiūrai vadovavo asmeniškai pats „MURO" viršininkas generolas-majoras Viktoras Golovanovas. Sužinoję, kad Besikas nužudytas, į jo žūties vietą atvyko garsūs sostinės kriminalinio pasaulio atstovai, keletas įteisintųjų vagių ir „autoritetingi" verslininkai iš Maskvos Solncevo rajono bei Pamaskvyje esančio Podolsko.

Beslanas Džonua nebuvo vadinamasis įteisintasis vagis, bet užėmė labai aukštą padėtį kriminalinių vadeivų hierarchijoje, jis gebėjo sutaikyti įteisintuosius vagis ir klasikinių kriminalinio pasaulio tradicijų nepripažįstančius „autoritetingus" Solncevo ir Podolsko verslininkus.

KONV atstovai mano, kad „autoriteto" mirtis gali sukelti rimtų padarinių. Prieš savaitę buvo nužudytas armėnų įteisintasis vagis Armenas Manukianas. Netrukus buvo pasikėsinta į Robinzoną (įteisintąjį

vagį Robinzoną Arabulį). Besikas ne kartą veikė kaip taikdarys, buvo tarpininkas tarp konfliktuojančių grupuočių. Dešimto dešimtmečio pabaigoje jis bandė nuslopinti kruviną kriminalinį karą, kilusį tarp vagių Aslano Usojano (Senio Chasano) ir Rudolfo Aganovo (Rudiko) klanų. Pastaruoju metu Besikas aktyviai dalyvavo kriminalinės bendruomenės gyvenime. Praėjusiais metais jis du kartus buvo sulaikytas kaip vagių sueigų dalyvis restoranuose „Mūsų kiemas“ 1905-ųjų metų gatvėje ir Leningrado prospekte esančiuose Centriniuose turistų namuose. Tų metų sausį per „autoriteto“ gimtadienį „Europos“ kazino buvo susirinkę visi sostinės kriminalinio pasaulio vadeivos.

Maskvos miesto teismas paskelbė nuosprendį Kingisepo grupuotės nariams. Teisiamieji Aleksandras ir Andrejus Ivanovai, S. Chomutovas, J. Ziablovas, M. Garifulinas, I. Uldanovas, V. Bar-Biriukovas buvo pripažinti kaltais įvykdę penkias žmogžudystes ir organizavę banditišką veiklą. Kitas gaujos narys, buvęs povandeninio laivyno karininkas A. Pumanė, iki teismo neišgyveno, jis suėmimo metu buvo užmuštas milicijos skyriuje. Tyrėjai mano, kad kai kurias žmogžudystes užsakė buvęs Dūmos Federacijos tarybos narys Igoris Izmestjevas.

Restorane, dalykinio susitikimo metu, buvo sulaikytas Vasilijus Boiko, bendrovės „Jūsų finansinis globėjas“ vadovas. Sulaikytasis buvo kaltinamas dėl didelio masto sukčiavimo ir nusikalstamu būdu įgyto turto legalizavimo. Pastarasis kaltinimas siejamas su žemės pirkimo sandoriais Pamaskvio Ruzsko rajone. Šiame rajone sulaikytasis ketino statyti elitinį kurortą „Ruzsko Šveicarija“.

Zamoskvorecko teismui buvo perduota byla dėl „Apvalaus stalo“ ir „Rosbiznesbanko“ vadovo Ivano Kivelidžio ir jo sekretorės Z. Ismailovos nužudymo. Tyrėjų nuomone, pagrindinis šio nusikaltimo kaltininkas yra buvęs Kivelidžio partneris Vladimiras Chucišvilis. Žmogžudystė buvo įvykdyta 1995 metais, į bankininko kabinete buvusio telefono ragelį įbėrus stiprių nuodų. 1999 metais tyrėjams pavyko rasti žmogų (pavardė

slepiama), kuris prisipažino tuos nuodus pardavęs V. Chucišviliui. Tai sužinojęs bankininkas išsyk pradėjo slapstytis ir grįžo tik 2006 metais, manydamas, kad šiam nusikaltimui įsigaliojo senatis. Tačiau tyrėjai nusprendė, kad įtariamasis slapstėsi nuo teisėsaugos pareigūnų ir buvo ieškomas, vadinasi, tam laikotarpiui senaties terminas netaikomas.

Kovo mėnesį Maskvos Timiriazevo teismas paskelbė nuosprendį sukčiams, kurie pardavinėjo aukšto rango valdininkų automobilių dokumentų ir numerių dublikatus. Tarp nuteistųjų pateko buvę vidaus žvalgybos tarnybos ir VAI pareigūnai. Tyrimo metu buvo nustatyta, kad kaltinamieji neteisėtai gamino ir pardavinėjo suklastotus automobilių numerius ir dokumentus, draudžiančius stabdyti ir apžiūrėti transporto priemones, taip pat netikrus VRM pareigūnų pažymėjimus ir net leidimus lankytis Kremliuje. Tokio dokumentų komplekto kaina siekdavo net 300 tūkstančių JAV dolerių. Nuteistieji buvo įkalinti nuo 2 iki 8 metų.

TYRIMAS ATIMAMAS IŠ PROKURATŪROS

Valstybės Dūma pradėjo svarstyti įstatymo projektą dėl Generalinės prokuratūros Tiriamojo komiteto steigimo. Pagal šį dokumentą prokuratūra netektų svarbiausios funkcijos – iškelti ir nutraukti baudžiamąsias bylas. Tuo užsiimtų VRM, FST, muitinės tarnybos ir Valstybinės narkotikų kontrolės tyrėjai. Prokuratūros sistemoje dirbantys tyrėjai (iš viso 8 tūkstančiai asmenų) bus perkelti į Generalinės prokuratūros Tiriamąjį komitetą. Šios naujos struktūros vadovą skirs RF Prezidentas.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Balandžio mėnesį Maskvoje buvo nužudytas Olegas Giojevas – likerio ir degtinės gamyklos „Saliutas“ vadovas. Verslininkas buvo susprog-

dintas, kai žengė į savo biurą. Per sprogimą žuvo ir atsitiktinių praeivių. Tyrėjų nuomone, Giojevo žmogžudystės priežastis – painūs verslininko santykiai su jo produkcijos platintojais.

Maskvos miesto teismas paskelbė nuosprendį Federalinės mokesčių tarnybos (FMT) kreditinių organizacijų valdybos viršininko pavaduotojui Olegui Aleksejevui ir RF Centrinio banko Maskvos vyriausiosios teritorinės valdybos (MVTV) juriskonsultui Aleksejui Mišinui. Apkaltinęs juos paėmus stambų kyšį, teismas nuteisė valdininkus kalėti aštuonerius ir dešimt metų griežto režimo kolonijoje.

Maskvos miesto teismo teisėjas Valerijus Novikovas nuosprendį skelbė pradėdamas nuo to, kad teisiamasis Aleksejevas yra kaltas paėmęs milijono JAV dolerių kyšį ir 2006 metų spalio mėnesį prievartavęs turtą iš AKB „Rusijos kapitalas“ direktorių tarybos pirmininko Aleksejaus Ivaščenkos. Kaltinamieji Aleksejevas ir Mišinas, „sudarę nusikalstamą sandėrį, atkakliai įtikinėjo Ivaščenką, kad tik pasinaudojus Aleksejevo ryšiais Finansų ministerijoje bus įmanoma spręsti „Rusijos kapitalo“ banko problemas“. (RF FMT pareigūnai atskleidė, kad bankas už brangiųjų metalų operacijas nesumokėjo daugiau nei 2 milijardų rublių PVM mokesčio.) Prokuroras išdėstė, kaip buvo ruošiamasi prievartauti kyšį, kuris pagal ponų Aleksejevo ir Mišino sumanymą turėjo sudaryti dešimt procentų nuo visos sumos, kurią bankas buvo skolingas biudžetui. Bet abi pusės sutarė, kad jis būtų 5,3 milijonai JAV dolerių.

Gegužę Maskvos Čertanovo rajono teismas pripažino AB „MMM“ steigėją Sergejų Mavrodį kaltu dėl stambaus masto sukčiavimo ir nuteisė jį ketverius su puse metų kalėti. Ponas Mavrodis į laisvę išėjo gegužę, nes didžiąją dalį bausmės jis jau buvo atlikęs kalėdamas tardymo izoliatoriuje. Anot „MMM“ steigėjo, būdamas laisvas jis ketina rašyti knygas ir apgautiems indėlininkams palengva sumokėti 20 milijonų rublių.

Skelbiant konstatuojamąją nuosprendžio dalį, Čertanovo rajono teismo salė buvo pilnutėlė. Klausytojai, daugiausia „MMM“ indėlininkai,

išsiskyrė į dvi vienodas nesutaikomas grupes. Pusė salėje buvusių žmonių buvo įsitikinę, kad Sergejus Mavrodis yra „sukčius, kurį reikia pasodinti už grotų", o kiti laikėsi priešingos nuomonės.

1992 metais Sergejaus Mavrodžio įsteigta AB „MMM" jau kitais metais išleido akcijų emisiją, kurių vertė buvo 990 milijonų nedenominuotų rublių. 1994 metais jos greitai buvo išpirktos, ir ponas Mavrodis užregistravo naują akcijų emisiją. Tačiau registravimo procesas užsitęsė, tad Sergejus Mavrodis į apyvartą išleido „MMM" akcijų sertifikatus ir „MMM" bilietus. Šie vertybiniai popieriai, plačiai reklamuojami žiniasklaidoje, taip pat greitai buvo išpirkti.

Teisėjų nuomone, pono Mavrodžio sukčiavimas pasireiškė tuo, kad didžiąją dalį lėšų, gautų pardavus sertifikatus ir kitus vertybinius popierius, teisiamasis išleido mokėdamas dividendus už anksčiau parduotas akcijas ir sertifikatus. Teismo pareigūnai mano, kad ponas Mavrodis, pagal išsilavinimą matematikas, negalėjo nežinoti, kad žmonėms, atsidūrusiems piramidės apačioje, nebeliks pinigų užmokėti. Teismo nuomone, likusias lėšas jis pasisavino. Be to, piramidės „statytojas" nepirko labai pelningų įmonių akcijų, kad galėtų padengti dėl dividendų atsiradusius įsiskolinimus. Regis, kad neliktų abejonių dėl „MMM" finansinės piramidės" autorystės, nuosprendyje yra teigiama: „Teisiamasis vadovavo visoms „MMM" pavaldžioms organizacijoms, valdė jų pinigų srautus ir turtą."

Atgavęs laisvę, Sergejus Mavrodis ir toliau tvirtino nepripažįstąs savo kaltės ir ketinąs skųsti nuosprendį. Jis pareiškė nebesiimsiąs verslo, nes „šis tiesiog nebedomina".

Išėjusį iš kalėjimo S. Mavrodį iškart pradėta kviesti į daugelį televizijos kanalų pokalbio laidų, kuriose jis noriai dalyvaudavo. Įdomu, kad vienoje tokių laidų Mavrodis yra pasakęs: „Pirmą kėlinį mes sužaidėme."

Generalinė prokuratūra nukreipė teismui svarstyti leidimą patraukti baudžiamojon atsakomybėn teisinės įmonės „Intelekt grup" steigėją,

garsų mokestinių bylų advokatą Andrejų Nikolajevą-Polynovskį, kaltinamą organizuotu grobstymu ir nusikalstamai įgytų pinigų „plovimu".

Tyrėjų versija, jis kartu su „Tomskneft VNK" („Jukos" bendrovėss dukterinės įmonės) valdytoju Sergejumi Šimkevičiumi pasisavino ir „išplovė" 715 milijonų rublių, kurie buvo pervesti teisinių paslaugų įmonei kaip honoraras. Gynėjas tikino, kad tai buvo įprastas atlygis už teisinę pagalbą.

Šios bylos tardytojas nukreipė į Maskvos Dorogomilovo rajono teismą Generalinės prokuratūros teikimą leisti patraukti baudžiamojon atsakomybėn poną Nikolajevą-Polynovskį, kaltinamą pagal RF BK 160-ojo straipsnio ketvirtąją dalį ir 174-ojo straipsnio pirmąją dalį („Organizuotas grobstymas ir pinigų „plovimas"). Tyrėjai mano, kad 715 milijonų rublių – „nerealus" atlygis už teisines paslaugas, kurios, jų nuomone, apskritai nebuvo teikiamos, o įmonei pervesti pinigai buvo pagrobti. Sovietiniais laikais atlygis už teisines paslaugas buvo griežtai reglamentuojamas, laikantis Teisingumo ministerijos instrukcijos, o dabar tai sprendžiama šalių susitarimu.

Įdomu, kad Generalinės prokuratūros pareigūnai baudžiamojon atsakomybėn mėgina patraukti jau ketvirtą advokatą, susijusį su „Jukos" bendrove ar jų dukterinėmis įmonėmis.

Įkalintas buvęs „Jukos" vykdantysis viceprezidentas Vasilijus Aleksanianas, kuriam prieš sulaikymą teismas panaikino advokato imunitetą. Teismas jau nuteisė advokatę S. Bachtiną, kuri dirbo „Jukos" juridinėje valdyboje. Slapstosi advokatas Dmitrijus Govolobovas (buvęs „Jukos" vyriausiasis teisininkas), advokatas Pavelas Ivlevas ir M. Chodorkovskį gynęs advokatas Antonas Drelis.

Be to, Generalinė prokuratūra nesėkmingai mėgino atimti advokato licenciją visiems, per teismo procesą gynusiems M. Chodorkovskį ir P. Lebedevą. Maskvos advokatų rūmų vadovas Henris Reznikas mano, kad „teisėsaugos organų pareigūnai paskelbė karą advokatų bendruomenei".

Liepos mėnesį Maskvoje buvo nužudytas įteisintasis vagis Čingizas Achundovas. Vagis buvo nušautas dieną, kai išėjo iš savo buto Alabiano gatvėje. Žudikai iššoko iš automobilio ir iš Kalašnikovo automato į Achundovą paleido 9 šūvius, paskui, pribėgę prie įteisintojo vagies, iš pistoleto „PM" iššovė kontrolinį šūvį. Operatyvininkai mano, kad vėl tarpusavyje kaunasi azerbaidžaniečių įteisintieji vagys, ir tokios kautynės vyksta jau keletą metų.

Generalinis prokuroras J. Čaika atvyko į Ispaniją, kad paspartintų 14 Rusijos piliečių išdavimo procesą. Jie kaltinami įvykdę sunkius nusikaltimus, du iš jų įtariami nužudę Magadano gubernatorių V. Cvetkovą. Ispanijos valdžia pažadėjo prokurorui padėti. Tačiau Ispanijoje galioja sava ekstradikcijos tvarka, tad toks procesas gali trukti nuo vienerių iki poros metų. Vizito įkarštyje rusų spaudoje pasirodė straipsnis apie galimą J. Čaikos atstatydinimą iš generalinio prokuroro pareigų. Pats J. Čaika pasipiktinęs paneigė šiuos gandus, teigdamas, kad juos kursto asmenys, kuriems dabar iškeltos baudžiamosios bylos.

Keli aukšto rango Maskvos milicijos pareigūnai buvo įtarti neteisėtai klausęsi piliečių telefoninių pokalbių ir pardavinėję jų išklotines. Remiantis šiais faktais, buvo iškelta baudžiamoji byla ir sulaikytas specialiųjų techninių priemonių valdybos (STPV) viršininko pavaduotojas, o vienas „MURO" viršininko pavaduotojų nušalintas nuo pareigų. Pagal įstatymą telefoninių pokalbių klausytis galima tik gavus teismo leidimą, ir tik tų, kurie susiję su tiriamąja baudžiamąja byla. FST pareigūnai iškėlė versiją, kad STPV viršininko pavaduotojas M. Janykinas, paprašytas savo klientų, už pinigus nurodydavo klausytis jų konkurentų ir kitų civilių asmenų telefoninių pokalbių. Jų pavardės būdavo įtraukiamos į sąrašą asmenų, kurių pokalbių klausytis leido teismas. Atlikus kratą kabinete, M. Janykinas buvo sulaikytas, jam pareikšti kaltinimai remiantis RF BK 286 straipsniu („Tarnybinių įgaliojimų viršijimas").

NAUJAS „ORECHOVINIŲ“ TEISMO PROCESAS

Maskvos miesto teisme pradėta nagrinėti dar viena byla, susijusi su dešimtame dešimtmetyje sutriuškinta „orechovinių“ nusikalstama grupuote. Dešimt ONG narių, tarp jų ir „orechovinių“ vadeiva Olegas Pyliovas, buvo kaltinami dalyvavę nusikalstamos grupuotės veikloje, užsiėmę banditizmu, įvykdę 11 žmogžudysčių ir pasikėsinimų. Beveik visas šias žmogžudystes įvykdė buvęs desantininkas Olegas Michailovas (Chocholas).

Iš Ukrainos kilęs Olegas Michailovas, 1990 metais baigęs tarnybą desantiniuose daliniuose, grįžo į tėvynę, bet, neradęs tinkamo darbo, atvažiavo pas tarnybos draugą į Maskvą. Šis jam paaiškino esąs „Silvestro globotinis“ ir pasiūlė dirbti kartu. Buvęs desantininkas sutiko beveik išsyk. Kai 1994 metais žuvo Silvestras, grupuotė skilo į mažas gaujas. Po kelerių metų „autoritetams“ Sergejui Butorinui ir broliams Pyliovams – Olegui (generolui) ir Andrejui (Neūžaugai) pavyko jas suvienyti. Neūžauga ir Osia vadovavo naujai „brigadai“, kuri kontroliavo dešimtis įmonių ir bankų. Olegas Michailovas, kaip nustatė tyrėjai, tarp „orechovinių“ užėmė ypatingą padėtį: tik Machalinas ir Olegas Pyliovas žinojo, kad jis yra gaujos narys. Iš pradžių desantininkas dalyvaudavo sekant reikiamus asmenis, o vėliau tapo pagrindiniu grupuotės žudiku ir „švarintoju“. 1997 metų pradžioje jo buvo paprašyta nužudyti verslininką Jurijų Ivachną, kuris persikraustė į Graikiją ir „orechoviniams“ parūpindavo graikiškus pasus.

1997 metų vasarą Teisėsaugos organų vystymo fondas (TOVF) su „orechovinių“ gaujos kontroliuojama prekybos įmone nepasidalijo Tušino ir Mitino turgaviečių. Chocholas 1997 rugpjūčio 13 Podolske nušovė vieną TOVF vadovų Sergejų Drozdovą. Netrukus Chocholui buvo įsakyta pašalinti milicijos pulkininką Gelašvilį. Buvęs sostinės

Kovos su ekonominiais nusikaltimais valdybos (KENV) viršininko pavaduotojas, išėjęs į atsargą, dirbo bendrovės „Rusijos auksas" prezidento pavaduotoju. Šią bendrovę, operatyvininkų duomenimis, globojo „orechoviniai", o Gelašvilis siekė atsikratyti banditų teikiamo „stogo". Kai jis pakeitė bendrovės apsaugos įmonę, vienas „orechovinių" lyderių nutarė poną Gelašvilį pašalinti. 1998 gruodžio 15 Chocholas iš pistoleto-kulkosvaidžio „Skorpionas" nušovė N. Gelašvilį Maskvoje.

Vėliau Chocholas gavo dar kelis užsakymus: 1999 metais Podolske jis nužudė vietinį „autoritetą" Aleksejevą (Šekspyrą), o Firsanovkos kaime nušovė Izmailovo grupuotės brigadininką V. Zaičikovą (Zuikį). Buvęs desantininkas „švarino" ir pačių „orechovinių" gretas. Pamaskvio vienuolyne nuo saviškių besislapstantį Sergejų Simonovą (Koldūną) apgaulingai išviliojus į sostinę, čia jį nušovė Chocholas. Vėliau Simonovo palaikus garaže užpylė betonu. O darbo vietoje – Mitino turgavietėje – Chocholo „pašalintas" „orechovinių" brigadininko Vasilijaus Carkovo lavonas buvo palaidotas cemento statinėje.

1999 metais Chocholas įvykdė paskutinę žmogžudystę – nušovė Vladimirą Sastrė-Sendrą, restoranų tinklo bendrasavininkį, kuris kažko nepasidalijo su partneriu. Tais pačiais metais prasidėjo „orechovinių" areštai. Chocholas, apie kurį gaujoje žinojo nedaugelis, suėmimo išvengė. Jis įstojo į Teisės akademiją, dirbo arbitražo teisme, o vėliau tapo vieno banko teisininku. Tačiau 2003 metais suimtas Chocholas pradėjo aktyviai bendradarbiauti su teisėsaugininkais. Be buvusio desantininko, prieš teismą stojo dar dešimt ONG narių.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Rugpjūtį Rusijos FST pareigūnai pranešė, kad suimti du milicijos karininkai, kaltinami iš bendrovės „Ultra Electronics" prievartavę 1,5 milijono dolerių. Už šią sumą sostinės KONV kapitonas Bogdanas Kas-

janas ir Rusijos VRM centrinio aparato pulkininkas Andrejus Kuznecovas prižadėjo grąžinti konfiskuotas įmonės prekes. Dabar Generalinės prokuratūros pareigūnai ketina sujungti šią bylą su Maskvos Tušino rajono buvusio prokuroro Boriso Nersesiano byla, visi jie yra kaltinami organizavę nusikalstamą grupuotę.

Generalinės prokuratūros ir VRM pareigūnai atliko seriją kratų didžiausiose bendrovėse, prekiaujančiose mobiliaisiais telefonais. Tyrėjai atliko finansinių dokumentų poėmį bendrovių „Cifrograd", „Betalink" ir „Euroset" biuruose, sandėliuose, užmiesčio vilose, butuose ir tarnybiniuose vadovų kabinetuose. Netrukus sukaks dveji metai, kai tiriama stambaus masto mobiliųjų telefonų kontrabandos baudžiamoji byla, o atliktos kratos yra tinkamas pretekstas pratęsti tyrimo terminą.

TIRIAMASIS KOMITETAS PRADĖJO VEIKTI

Gegužės pabaigoje tūkstančiai prokurorų ir tyrėjų gavo pranešimus, kad nuo 2007 rugsėjo 6 bus atleisti. Tą dieną veiklą pradės Generalinės prokuratūros Tiriamasis komitetas (TK), kuriame bus įdarbinti ne visi atleistieji. Neseniai paskirtas TK pirmininkas Aleksandras Bastrykinas jau patvirtino komiteto struktūrą ir keturiems savo pavaduotojams paskirstė sritis, už kurias šie būsią atsakingi. Prokuratūros organų reorganizacija, susijusi su TK įkūrimu, palietė tyrėjus, prokurorus-kriminalistus ir ikiteisminio tyrimo bylas prižiūrinčius prokurorus. Visiems jiems, išskyrus kadrinius Generalinės prokuratūros tyrėjus, buvo įteikti RF prokuroro pasirašyti dokumentai apie etatų mažinimą. Tiriamojo komiteto vadovai spręs individualia tvarka, kuris pareigūnas bus priimtas dirbti, tiesa, atrankos kriterijai kol kas nebuvo skelbiami, beje, dar nepatvirtintas ir Tiriamojo komiteto etatų sąrašas. Apie prokurorų ir tyrėjų etatų mažinimą buvo įspėta prieš du mėnesius, kaip numatyta Darbo kodekse.

Generalinės prokuratūros duomenimis, prokurorų-tyrėjų (kurių dabar yra apie 8 tūkstančius) Tiriamajame komitete bus įdarbinti 16 755. „Už borto“, anot personalo skyriaus darbuotojų, „liks tik atsitiktiniai žmonės, negebantys atlikti savo pareigų“. Sudėtingiau bus ikiteisminį tyrimą prižiūrintiems prokurorams – tokių TK numatoma įdarbinti mažiau, nei dabar dirba prokuratūroje, tad kai kuriems jų teks ieškoti darbo kitur. Kai kurie tyrimą kontroliuojantys prokurorai jau dabar užsirašė laikyti teisėjų kvalifikacinius egzaminus, kiti privalės sutikti pereiti į kitą darbą kitame regione.

Įdomu tai, kad radosi tyrėjų, kurie nesutiko dirbti TK, tad ketina likti prokuratūroje ir eiti kitas pareigas. Tarp jų sklando gandas, kad iš TK atgal į prokuratūrą kelias bus užkirstas, o tapus Tiriamojo komiteto tyrėju, svajonę apie prokuroro karjerą tektų pamiršti visiems laikams. Generalinės prokuratūros tarnyba pranešė, kad nutarimas apie steigiamą Tiriamąjį komitetą prie RF Generalinės prokuratūros, kuris atsakys į daugelį darbuotojų klausimų, dabar ruošiamas prezidento administracijos Valstybės teisės administracijoje. Kol prezidentas Putinas jo nepatvirtino, nė vienas tyrėjas ar prokuroras iš tikrųjų nebus atleistas.

TK centrinio aparato struktūra numatoma tokia: Tiriamojo komiteto pirmininko pirmasis pavaduotojas vadovaus ikiteisminio tyrimo procesams ir kuruos tris sritis – tyrimo, organizacinę-analitinę ir Šiaurės Kaukazo regiono ikiteisminio tyrimo valdybą. Trys kiti pavaduotojai atsakomybe pasidalys taip: vienas vadovaus Vyriausiajai karo tyrimo valdybai, antrasis kontroliuos TK tardytojų procesinius veiksmus. Trečiasis TK vadovo pavaduotojas kuruos keturias sritis – personalo, organizacinę ir kontrolės, materialinio-techninio tiekimo ir dokumentų rengimo.

Maskvos miesto teismas spalio mėnesį pradėjo nagrinėti RF centrinio banko pirmininko pavaduotojo Andrejaus Kozlovo nužudymo bylą. Kaltintojai rado naują svarbų liudininką, kuris tvirtino, kad prieš pat nužudomas „VIP“ banko pirmininkas Aleksejus Frenkelis, kaltinamas organizavęs šią žmogžudystę, jam girdint yra sakęs: „Netrukus Kozlovo neliks.“ Įdomu tai, kad, remiantis kaltintojų versija, būtent tarp 2006 spalio 20 ir 30 ponas Frenkelis pasiūlė Lijanai Akserovai paieškoti asmenų, galinčių nužudyti CB pirmininko pirmąjį pavaduotoją Kozlovą. Suimtoji Akserova, duodama parodymus, iš pradžių prisipažino, o vėliau parodymus pakeitė. Pats Aleksejus Frenkelis teismo pasėdyje pareiškė, neva Andrejus Kozlovas nužudytas dėl to, kad kovojama, kas kontroliuos Centrinį banką, kai išvakarėse, 2006 rugsėjo 27, buvo naujai paskirta pusė RF CB tarybos direktorių. O jo advokatas pareiškė, kad šiuo metu Austrijos prokuratūra tiria nusikalstamai įgytų pinigų „plovimo“ per „Diskont“ banką schemas, todėl manąs, kad šiame banke vykdytos machinacijos gali būti susijusios su Andrejaus Kozlovo mirtimi, mat, šiam aktyviai veikiant, prieš dvi savaites iš „Diskont“ banko buvo atimta veiklos licencija. Ponas Frenkelis į teismą atvyko vilkėdamas nepriekaištingai išlygintą kostiumą, akinamai baltus marškinius ir ryšėdamas prabangų kaklaraištį. Maskvos miesto teisme jo bylą nagrinės prisiekusiųjų kolegija.

Rengiamasi teisėsaugos organų reformai; remiantis įstatymo projektu „Apie tarnybą Rusijos Federacijos teisėsaugos sistemoje“, kuris buvo parengtas VRM ir apsvarstytas Ministrų kabinete, numatoma, kad visų jėgos struktūrų pareigūnai, pradedant Vidaus reikalų ministerija ir baigiant teismo antstoliais, bus įtraukti į bendrąją „teisėsaugos organų tar-

nybos" sistemą, prilyginamą karinei ir valstybinei tarnybai. Pagal VRM pareigūnų apskaičiavimus, reforma per metus valstybei kainuotų 86 milijardus rublių ir, regis, todėl ji taip lėtai svarstoma.

Teisėsaugos tarnybos reformos koncepcija buvo kuriama nuo 2003 metų – kartu su Valstybės tarnybos reformavimo pradžia. Tada karinės tarnybos ir valstybės tarnautojų sistemos buvo suvienodintos. Valstybės tarnautojams ir karo tarnybos pareigūnams galioja bendri veiklos principai, pareigybių, specialiųjų vardų, socialinių garantijų, įsipareigojimų ir pavaldumo sistema. Tačiau aštuoniose „jėgos" žinybose – VRM, Ypatingųjų situacijų ministerijoje, Federalinėje bausmių vykdymo tarnyboje (FBVT), Valstybinėje narkotinių medžiagų kontrolės tarnyboje, valstybinėje feldjėgerių tarnyboje, Federalinėje muitinės ir migracijos tarnybose, Federalinėje teismo antstolių tarnyboje – valstybės tarnautojų veikla buvo reglamentuojama remiantis skirtingais įstatymais.

2008 METAI

Rusiją ėmus valdyti naujajam prezidentui Dmitrijui Medvedevui, išryškėjo nauja valstybės teisėtvarkos politikos kryptis – kova su korupcija. Per palyginti trumpą laikotarpį buvo imtasi priemonių, skirtų kompleksiškai spręsti šiai problemai. Numatoma griežtai kontroliuoti valdininkų ir jų šeimos narių pajamas, patvirtintas naujas korumpuotų valdininkų turto paieškos metodas. Tačiau svarbiausia – buvo sukurtas atskiras padalinys (valdyba), kontroliuojantis kiekvienos žinybos vidinės korupcijos procesą. Kitas kokybinis pokytis valstybės kovos su organizuotu nusikalstamumu politikoje – spalio mėnesį panaikintas VRM sistemoje veikęs Kovos su organizuotu nusikalstamumu departamentas. Darbuotojams buvo paaiškinta, kad tokios svarbios ir efektyviai veikusios struktūros likvidavimo priežastis– nusikalstamų grupuočių veikoje neva nelikę griežtos valdžios vertikalės. Tai labai nustebino departamento pareigūnus, kurie dar vasarą sulaikė į sueigą prie Kliazmos vandenvietės atvykusius 39 įteisintuosius vagis. Po 2001-ųjų metų jau antrąkart buvo likviduojama kovos su organizuotomis nusikalstamomis struktūromis žinyba. Šia proga kriminalinio pasaulio atstovai daugelyje Maskvos restoranų surengė puotas.

Praėjusių metų sausį įvyko visos Rusijos tyrimo organų pareigūnų pasitarimas, kuriame TK vadovas A. Bastrykinas palaikė iniciatyvą taikyti paprastesnę nesunkių nusikaltimų tyrimo tvarką, bet kartu pareikalavo, kad šie tyrimai būtų perduoti jo žinybai. Generalinis prokuroras J. Čaika pranešė, kad nuo 2007 metų rugsėjo vykusių patikrinimų metu išaiškinta 23 tūkstančiai atvejų, kai tyrėjai nepagrįstai atsisakė kelti baudžiamąsias bylas.

ANTROJO GARSIAUSIO ŽUDIKO TEISMAS

Maskvos miesto teisme baigėsi Medvedkovo-Orechovo organizuotos nusikalstamos grupuotės (ONG) brigados bylos teisminiai ginčai. Šiai brigadai vadovavo vidaus kariuomenės atsargos vyresnysis leitenantas Aleksejus Šerstobitovas (Liośa Kareivis). Jis, taip pat buvęs VŽV karininkas Sergejus Pogorelovas ir bedarbis Sergejus Vilkovas yra kaltinami dalyvavę organizuotos nusikalstamos grupuotės veikloje, įvykdę žmogžudystę ir pasikėsinę į asmens gyvybę (tarp jų ir į bendrovės „Rusų auksas"generalinį direktorių Aleksandrą Taranceyą). Leningrado karinės logistikos instituto absolventas vyresnysis leitenantas Aleksejus Šerstobitovas, 1991 metais išėjęs į atsargą, susipažino su KGB vyresniuoju atsargos leitenantu Grigorijumi Gusiatinskiu (žinomu kaip Griša Šiaurietis, nužudytu 1995metais), kuris, teisėsaugos organų pareigūnų teigimu, tada ir subūrė Medvedkovo brigadą. Remiantis prokuratūros pareigūnų versija, Griša Šiaurietis įtaisė poną Šerstobitovą į jo kontroliuojamą PSB „Santarvė", kurioje šis gavo Liošos Kareivio pravardę (pagal dokumentus anksčiau buvęs Aleksejus Kuzminas) ir susipažino su Vyriausiosios žvalgybos valdybos atsargos karininku, radioelektronikos specialistu Sergejumi Pogorelovu. Remiantis tyrėjų duomenimis, iš pradžių Šerstobitovas ir Pogorelovas kartu pasiklausė konkuruojančių ONG narių pokalbių. Netrukus Šerstobitovas pradėjo pats asmeniškai šalinti Medvedkovo grupuotės priešininkus (šie epizodai išskirti į atskirą bylą). 1997 metų pradžioje Kareivio grupuotė gavo įsakymą sunaikinti konkuruojančios „izmailovinių" brigados narius. Šiam tikslui jis surinko du savadarbius sprogmenis su laikrodiniu mechanizmu, kurie buvo padėti Ščiolkovo plente esančioje kavinėje ir automobilių plovykloje Amūro gatvėje – tradicinėse „izmailovinių" susitikimų vietoje. Spro-

gus įtaisui, automobilių plovykla buvo beveik visiškai suniokota, o kavinėje žuvo atsitiktiniai lankytojai.

Tyrėjų duomenimis, vėliau grupė surengė pasikėsinimą į UAB „Rusų auksas" generalinį direktorių Aleksandrą Tarancevą. Ponas Pogorelovas pagamino nuotolinio šaudymo įtaisą: į pono Vilkovo parinktą „VAZ-2104" markės automobilį buvo įmontuotas savadarbis robotas, sujungtas su Kalašnikovo automatu. Žiguliai buvo pastatyti vienoje verslininko maršruto atkarpoje. Tačiau 1999 birželio 22 per pasikėsinimą ponas Tarancevas liko gyvas, bet žuvo jo apsauginis, sužeisti pro šalį važiavę vairuotojas ir keleivis. 2002 metais Lioša Kareivis nusipirko padirbtą pasą Sokolovo pavarde, o po trejų metų, užmokėjęs pilietei Kuzminai 1,5 tūkstančio rublių, fiktyviai su ja susituokė ir, pasirinkęs jos pavardę, gavo jau teisėtą pasą. Manipuliuoti dokumentais žudikui prireikė tam, kad, turėdamas teisėtą pasą, jis galėtų įsijungti į „Fizikos" mokslo ir pramonės susivienijimo akcininkų ginčą (vienas akcininkų buvo pono Šerstobitovo dabartinės žmonos giminaitis). Anot tyrėjų, sėkmės atveju Lioša Kareivis tikėjosi savo vardu įteisinti MPS pastatų kompleksą, taip pat vadovauti saugos tarnybai. Ponas Pogorelovas pagamino pasiklausymo įrenginių, kuriuos kartu su ponu Vilkovu, apsimetę miesto techninės tarnybos remonto meistrais, įmontavo į „Fizikos" vadovų butų skirstomuosius skydelius. Konfliktuojant Mokslo ir pramonės susivienijimo akcininkams, teisėsaugos organai susidomėjo Lioša Kareiviu ir jo grupe. Dėl grupės sukonstruotos įrangos jie visi trys ir buvo suimti. Pats Aleksejus Šerstobitovas tikino prisiekusiuosius, kad jis, griežtai kontroliuojamas gaujos vadų, žmones žudė baimindamasis dėl savo šeimos likimo. Teisiamasis ne kartą pabrėžė, kad jis atsisakydavo vykdyti įsakymus arba „akcijas" vykdė dėl skaičiaus, stengdamasis išvengti aukų. Baigdamas kalbėti, kileris paprašė prisiekusiųjų, kad jį paleistų pas žmoną ir vaikus. Vėliau bus rodomas

serialas „Gaujos“, sukurtas remiantis Medvedkovo-Orechovo ONG veiklos faktais.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Garsus advokatas Borisas Kuznecovas, kurio atžvilgiu Maskvoje yra tiriama baudžiamoji byla dėl valstybinės paslapties atskleidimo, gavo politinį prieglobstį JAV. Tai reiškia, kad, rusų teisėsaugininkams pateikus užklausą dėl jo išdavimo, jis išvengtų ekstradicijos. Artimiausiu metu JAV pareigūnai dėl advokato Kuznecovo atliks papildomą patikrinimą, vėliau jam bus suteiktas politinio pabėgėlio statusas. „Borisui Kuznecovui lieka tik būtina formali kriminalinės praeities patikros procedūra“, – pareiškė rusų advokato atstovas Niujorke Robertas Palantas. Patikra susijusi su dviem aspektais: ar ponas Kuznecovas nenuslėpė teistumo ir nepalaikė ryšių su organizuotomis nusikalstamomis struktūromis. Beje, advokatui, kuris dėl savo veiklos pobūdžio privalo bendrauti su nusikaltėliais, antrasis aspektas netenka prasmės.

Verta pažymėti, kad JAV dirbti pagal specialybę šešiasdešimt trejų metų Kuznecovas kažin ar galės. Tam jis privalėtų tobulai mokėti anglų kalbą, dvejus metus mokytis teisės fakultete ir išlaikyti egzaminus. Beje, verstis advokato praktika JAV Kuznecovas neketina, dabar jis rašo knygą apie savo, kaip advokato, veiklą Rusijoje. Baudžiamoji byla Borisui Kuznecovui buvo iškelta 2007 liepos 13 pagal RF BK 283 straipsnio pirmąją dalį („Valstybinės paslapties atskleidimas“). Advokatui inkriminuojamo nusikaltimo esmę sudaro tai, kad jis atskleidė FST ekonominio saugumo tarnybos operatyvinio įgaliotinio pasirašytos įslaptintos pažymos turinį, kad buvo klausomasi tuomečio Federacijos tarybos nario Levono Čachmachčiano telefoninių pokalbių. Iš pradžių ponas Kuznecovas perdavė šį dokumentą advokatų biuro kolegei Oksanai Vozniak, kad ši patvirtintų kopiją, o tada ją išsiuntė Konstituciniam teismui, ku-

riame su ja susipažino du valdininkai, neturėję leidimo dirbti su slaptais dokumentais. Ponas Kuznecovas savo veiksmus aiškino tuo, kad minėta pažyma yra įrodymas, jog buvo pažeistos pono Čachmachčiano teisės, todėl jis manė privaląs ja pasinaudoti gindamas klientą teisme. Beveik iškart, kai buvo iškelta baudžiamoji byla, Borisas Kuznecovas skubiai išvyko į užsienį.

Kovo mėnesį Maskvos kriminalinės paieškos pareigūnai suėmė bendrovės „Superfonas" prezidentą Olegą Tetioriną – jis buvo kaltinamas pasisavinęs mobiliosios reklamos technologiją, priklausiusią įmonei „GDM group". Jei Olegas Tetiorinas bus nuteistas realia laisvės atėmimo bausme, tai bus pirmasis rusų kalinys, nuteistas už autorinių teisių pažeidimą informacinių technologijų srityje. „GDM Group" ir „Superfonas" pradėjo konfliktuoti 2006 metų pradžioje, kai pastaroji įmonė tuo pačiu prekės pavadinimu į rinką išleido mobiliosios reklamos technologiją.

RF generalinei prokuratūrai pavaldaus Tiriamojo komiteto pareigūnai atliko kratas ir dokumentų poėmius Finansų ministerijos patalpose Iljinkos gatvėje. Finansų ministerijos darbuotojams tyrėjai pranešė, kad renkami papildomi įrodymai baudžiamojoje byloje, iškeltoje ministro pavaduotojui Sergejui Storčiakui, kuris kaltinamas grobstęs valstybės lėšas ir viršijęs tarnybinius įgaliojimus. Kratos gali būti siejamos su ketinimais dar kartą pratęsti valdininko suėmimo terminą – tyrėjai siekia teismui pateikti naujų įkalčių.

Balandžio mėnesį RF Aukščiausiasis teismas sušvelnino nuosprendį Maskvos kriminalinės paieškos pareigūnams Valerijui Diominui, Aleksandrui Jevstignejevui, Michailui Kutyrinui ir Jurijui Kozarui, kuriuos Maskvos miesto teismas nuteisė 2007 metų lapkričio mėnesį nagrinėdamas baudžiamąją „antpečiuotų vilkolakių" bylą. Šis Maskvos miesto teismo procesas buvo tiesioginė tąsa garsios baudžiamosios bylos, nagrinėtos 2006 metų rugsėjo mėnesį Maskvos apygardos karo teisme, kai už nusikalstamos bendrijos organizavimą, dalyvavimą jos veikloje ir

kitus nusikaltimus buvo nuteistas YSM generolas Vladimiras Ganejevas ir dar šešetas „MURO“ karininkų. Tyrėjų teigimu, Maskvos kriminalinės paieškos karininkai, norėdami sėkmingai kopti karjeros laiptais, falsifikavo tiriamų baudžiamųjų bylų įrodymus, pakišdami ginklus ir narkotikus. Be to, jie iš verslininkų prievartavo turtą. Visi keturi likę „vilkolakių“ bylos kaltinamieji taip pat buvo pripažinti kaltais dėl baudžiamųjų bylų įrodymų falsifikavimo, pareigybinių įgaliojimų viršijimo ir kitų nusikaltimų, tad buvo nuteisti ilgą laiką kalėti.

GENEROLO BULBOVO BYLA

2007 spalio 1 Domodedovo oro uoste FST pareigūnai sulaikė Rusijos Federalinės narkotikų kontrolės tarnybos (FNKT) operatyvinio tiekimo departamento viršininką generolą-leitenantą Aleksandrą Bulbovą. Jis skubiai grįžo iš viešnagės Jungtiniuose Arabų Emyratuose, nes FST pareigūnai atliko kratas jo bute Maskvoje ir užmiesčio viloje. Tyrėjai apklausė ponią Mardašovą, PSB „Nemezidė“ buhalterę (šios bendrovės savininkė – Bulbovo žmona). Be to, iš jos ekspertizėms paėmė rašysenos bei balso pavyzdžius. „Kai tyrimo veiksmai buvo baigti, tyrėjas pasakė, kad jam reikia nueiti pas viršininką „pasitarti“, – pasakojo advokatė. Grįžęs po pusvalandžio tyrėjas pareiškė: „Privalome jus suimti.“ Iš ponios Mardašovos arešto orderio, kurį pasirašė tyrėjų grupės vadovas, paaiškėjo, kad „Nemezidės“ buhalterė įtariama pagal 291 BK straipsnį („Kyšio davimas“). Advokatė tvirtino, jog tuo metu, kol ji buvo trumpai išėjusi iš kabineto, ginamajai pasiūlė sandėrį: liudyti prieš generolą ir likti laisvėje arba keliauti į kalėjimą. Apie tai advokatei papasakojo pati sulaikytoji. Vakare ponią Mardašovą nugabeno į laikinojo sulaikymo izoliatorių Petrovkos gatvėje 38.

Spalio 3 RF generalinės prokuratūros Tiriamojo komiteto pareigūnai apkaltino generolą Bulbovą ir dar tris FNKT darbuotojus pagal

RF BK 138-ojo straipsnio antrąją dalį („Telefoninių pokalbių paviešinimas naudojantis tarnybine padėtimi“) ir 290-ojo straipsnio 4 dalį („Didelio masto kyšio paėmimas“).

Spalio 5 Maskvos Basmano rajono teismas leido suimti generolą, nors už jį laidavo trys FNKT direktoriaus pavaduotojai. Bulbovas savo persekiojimą vadina keršto už jo dalyvavimą tiriant „Trijų banginių“ bylą ir kiniškų prekių kontrabandos bylos iškėlimą FST kariniam daliniui Pamaskvyje. Laikraščio *Komersant* spalio 9 numeryje pasirodė FNKT direktoriaus Viktoro Čerkesovo straipsnis, kuriame savo pavaldinių persekiojimą jis pavadino „čekistų bendruomenės tarpusavio vaidais“.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Buvusiam Maskvos Šiaurės-Vakarų apygardos prokurorui Valerijui Samoilovui, suimtam teismo sprendimu, gegužę buvo pateikti kaltinimai dėl sukčiavimo, tarpininkavimo viršijant tarnybinius įgaliojimus ir dalyvavimo nusikalstamos grupuotės veikloje. Pagal tyrimo duomenis, ši nusikalstama bendrija pasisavino turto už daugiau nei 500 milijonų rublių. Kaltinimo nuomone, grupuotės veikloje dalyvavo buvęs Šiaurės-Vakarų apygardos prokuroras Valerijus Samoilovas, Tušino rajono prokuroras Borisas Nersesianas, penki minėtos apygardos VRM kovos su ekonominiais nusikaltimais skyriaus pareigūnai, tarp jų du šio skyriaus viršininko pavaduotojai. Grupuotė buvo suburta 2007 metų pradžioje tam, kad „organizuotų sunkius nusikalstamus veiksmus, nuolat sukčiaujant ir piktnaudžiaujant pasitikėjimu stambiu mastu savintųsi svetimą turtą bei, pasitelkus aukštus pareigūnus, kurie, pasinaudoję tarnybine padėtimi ir viršydami suteiktus įgaliojimus, veiktų įstatymų pažeidėjų naudai.“

Remiantis tyrėjų versija, „minėta grupuotė nuo 2007 metų sausio iki balandžio pasisavino įmonės „Fazar“ turto už daugiau nei 142 milijonus

rublių, o iš bendrovės „Geizer" – daugiau nei 6 milijonus rublių." *Anksčiau, tiriant baudžiamąją bylą, buvo paskelbta buvusio Tušino tarprajoninės prokuratūros prokuroro Nersesiano federalinė paieška. Iš viso baudžiamojon atsakomybėn buvo patraukti šešiolika asmenų, iš kurių dešimt suimti.*

Birželio mėnesį Ispanijoje buvo sulaikyti Aleksandras Malyševas, Genadijus Petrovas ir dar 20 asmenų, kuriuos ispanų policininkai įtarė organizavus nusikalstamą grupuotę ir „plovus" neteisėtai įgytus pinigus. Operacijoje, pavadintoje „Trijulė", dalyvavo apie tris šimtus policininkų. Rusijos teisėsaugininkai Malyševą ir Petrovą laiko „malyševinių" ONG lyderiais. Ši grupuotė dešimtame dešimtmetyje aktyviai veikė Piteryje. Po kruvino susirėmimo su Tambovo ONG (Kumarinas), Malyševas ir jo artimiausi žmonės išvyko iš Rusijos. Regis, Ispanijos valdžia pradėjo griežtai kovoti su „rusų mafija". Anksčiau buvo sulaikyti „orechovinių" ir gruzinų ONG vadeivos.

Maskvos srities Naro-Fomino miesto teisme prasidėjo garsiosios baldų kontrabandos bylos teismo procesas. Baudžiamojon atsakomybėn buvo patraukti baldų centrų „Grand" ir „Trys banginiai" vadovai. Pagrindinis įtariamasis šioje byloje yra Sergejus Zujevas.

Liepos mėnesį specialiosios paskirties būrio pajėgomis atliktos operacijos metu buvo išvaikyta didžiausia įteisintųjų vagių sueiga. Buvo sulaikyti 39 įteisintieji vagys, daugiausia gruzinų tautybės, kurie susirinko Kliazmos vandenvietėje buvusiame iš anksto užsakytame laive.

Nusikalstamiems autoritetams sulaikyti operatyvininkai pasitelkė sraigtasparnį. Tarp sulaikytųjų buvo Tarielis Onianis, Džamalas Chačidzė ir Rolandas Gegečkoris. VRM Centrinės federalinės apygardos Vyriausiosios valdybos pareigūnų nuomone, sueiga buvo sušaukta aptarti konfliktui su kitu įteisintuoju vagimi Aslanu Usojanu (Seniu Chasanu). Sulaikytieji buvo atgabenti į Šabolovkos gatvėje esantį VRM Centrinės federalinės apygardos Vyriausiosios valdybos štabą. Pakalbėjus su sulaikytaisiais, dauguma jų buvo paleisti.

Pirmą kartą Rusijos teisėsaugos istorijoje buvo iškelta baudžiamoji byla prisiekusiajam, Sergejui Levinui, dalyvavusiam nagrinėjant Centrinio banko pirmininko pavaduotojo A. Kozlovo nužudymo bylą. Remiantis tyrėjų turima informacija, prisiekusysis už išteisinamąjį nuosprendį savo kolegoms siūlė didelį kyšį. Atlikus kratas, pas prisiekusiuosius buvo rastos didelės sumos pinigų.

Rugpjūtį Sankt-Peterburgo Vasiljevo rajono teisme pradėta nagrinėti pirmoji Vladimirui Barsukovui (Kumarinui) iškelta baudžiamoji byla. Tyrėjai pareiškė jam kaltinimus dėl restorano „Rusų kampelis" ir didelės parduotuvės apgaulingo užvaldymo naudojant reideriavimo metodą. Dar jis buvo kaltinamas legalizavęs nusikalstamu būdu įgytus pinigus. Tiriamojo komiteto pareigūnai mano, kad autoritetingas Peterburgo verslininkas Vladimiras Barsukovas (Kumarinas) subūrė šiuos nusikaltimus įvykdžiusią grupuotę ir jai vadovavo. Remiantis tyrėjų duomenimis, jam asmeniškai vadovaujant reideriavimo metodu buvo užvaldytos kelios dešimtys įmonių. Priminsime, kad 2008 metų gruodį Sankt-Peterburgo miesto teismas paskelbė pirmąjį nuosprendį baudžiamojoje byloje, siejamoje su reideriavimu, kurį, tyrėjų nuomone, organizavo Tambovo ONG nariai. Aštuoni teisiamieji, tyrėjų nuomone, dėjosi nominaliais įmonių direktoriais, per kuriuos „tamboviniai" vykdė užvaldyto nekilnojamojo turto pirkimo-pardavimo sandorius. Visgi teismas išteisino visus kaltinamuosius dalyvavus organizuotos nusikalstamos bendrijos veikloje, bet nuteisė už sukčiavimą ir nusikalstamu būdu įgytų pinigų legalizavimą. Vladimiras Barsukovas ir kitoje baudžiamojoje byloje yra kaltinamas dėl panašios veiklos – restorano „Peterburgo kampelis" ir „Smolnio" prekybos centro užvaldymo. Ši byla nagrinėjama Sankt-Peterburgo Kuibyševo rajono teisme.

Aptarti Tiriamojo komiteto prie RF Generalinės prokuratūros 2008 metų pirmojo pusmečio veiklos rezultatai. TK vadovas A. Bystrykinas pažymėjo: nuo metų pradžios Rusijoje užregistruota 1,7 milijono nusi-

kaltimų, o ištirta pusė jų. Tiesa, jis pabrėžė, kad 30 procentų sumažėjo neatskleistų itin sunkių nusikaltimų, o 22 procentais – sunkių nusikaltimų. TK prie generalinės prokuratūros atstovai pareiškė kaltinimus buvusiam Vyriausiosios tyrimo valdybos vadovui Dmitrijui Dovgijui. Jis kaltinamas paėmęs kyšį ir viršijęs tarnybinius įgaliojimus. Tyrimo metu buvo nustatyta, kad Dovgijus per tarpininką A. Agurą iš verslininko, kuriam buvo iškelta baudžiamoji byla, gavo ypač didelį kyšį – 750 tūkstančių eurų. Pareigūnas, kuravęs garsiausių baudžiamųjų bylų tyrimą, buvo sulaikytas, įtarus, kad šis galėjo paimti... 750 tūkstančių eurų kyšį. Beje, jis buvo suimtas ieškinio dėl grąžinimo į pareigas nagrinėjimo išvakarėse. Šią situaciją esant skandalingą patvirtina ir tai, kad tik sulaikius poną Dovgijų Basmano rajono teismas pradės nagrinėti bylą, ar jo veiksmuose esama nusikaltimo požymių.

Rugsėjį Maskvos miesto teisme baigta nagrinėti dar viena Orechovo-Medvedkovo grupuotės narių baudžiamoji byla. Šįkart teismas nagrinėjo neramaus dešimto dešimtmečio odiozinio veikėjo Otario Kvantriš-vilio nužudymo epizodą. Žmogžudystės, įvykdytos 1994 metų balandį prie Krasnaja Presnios pirčių, vykdytoju buvo pripažintas etatinis grupuotės žudikas Aleksejus Šerstobitovas (anksčiau dokumentuose įvardijamas kaip Aleksejus Kuzminas). Įsakymą nužudyti Kvantrišvilį jis gavo iš „orechovinių" lyderio Silvestro. Teismas pripažino jį kaltu ir nuteisė 23 metus kalėti.

Valstybės Dūma priėmė įstatymo projektą, reglamentuojantį milicijos pareigūnų atliekamos smulkaus ir vidutinio verslo patikros periodiškumą bei dažnį. Tokio įstatymo prireikė dėl to, kad daugėja atvejų, kai piktnaudžiauja patys kontrolę vykdantys pareigūnai.

Rugsėjo mėnesį buvo paskelbtas Rusijos prezidento įsakas apie dar vieną RF VRM Kovos su organizuotu nusikalstamumu ir terorizmu departamento reorganizavimą. Dabar jo bazėje veiks du departamentai. Vienas bus atsakingas už kovą su ekstremizmu, kitas – privalės užtikrin-

ti valstybės ginamų asmenų apsaugą. Abiejų struktūrų pavadinimuose nėra žodžių junginio „organizuotas nusikalstamumas". Visos kovos su bendro pobūdžio organizuotu nusikalstamumu funkcijos, taip pat padaliniai, sekę įteisintųjų vagių ir nusikalstamų autoritetų veiklą, perduodami kriminalinės paieškos tarnybai. Korupcija ir organizuotų nusikaltėlių ekonominė veikla atitenka kovos su ekonominiais nusikaltimais struktūroms. Taip buvo grįžta prie dvidešimties metų senumo tvarkos. Kovai su organizuotu nusikalstamumu pasitelkus padalinius, kurie, tarkime, yra miesto struktūrų valdomi, vadinasi, yra miesto valdžios rankose, kažin ar galima tikėtis gerų rezultatų.

Kitą dieną po prezidento įsako paskelbimo dar neišvaikyta kovos su organizuotu nusikalstamumu valdybų agentūra pranešė – įteisintieji vagys visuose Rusijos regionuose organizavo grandiozinę puotą, džiaugdamiesi, kad buvo likviduota jų nekenčiama tarnyba.

Tiriamajame komitete prie Generalinės prokuratūros vyko pasitarimas, skirtas šios žinybos vienerių metų sukakčiai pažymėti. TK vadovas A. Bystrykinas pažymėjo, kad per metus žinybos pareigūnai išnagrinėjo 220 tūkstančių baudžiamųjų bylų, kurių 106 tūkstančiai jau baigtos. Iš jų 98 tūkstančiai bylų perduota teismams. Be to, jis atkreipė dėmesį, kad su korupcija susijusių bylų kasmet vis daugėja. 2006 metais tokių buvo iškelta 6500, 2007 metais – 7000, o per 2008 metų pirmą pusmetį – net 8500 bylų! Dabar TK dirba 19 tūkstančių žmonių.

Spalio mėnesį Maskvoje iškilmingai buvo pažymėtos Maskvos kriminalinės paieškos tarnybos 90-osios metinės. Iškilmingame renginyje kalbėjo VRM ministras R. Nurgalijevas. Į šventę buvo pakviesti „MURO" veteranai.

Tą patį mėnesį buvo panaikintas RF VRM Kovos su organizuotu nusikalstamumu ir terorizmu departamentas.

Lapkričio 17 buvo pasikėsinta į gruzinų kilmės verslininką. Nežinomi žudikai nušovė Georgijų Cercvadzę, kuris, remiantis VRM pareigūnų

duomenimis, irgi galėjo būti susijęs su nusikaltėliais. Žudikai paleido šūvių seriją iš automobilio „Škoda Octavia", kuris vėliau buvo rastas sudegintas. Buvo šaudoma iš Kalašnikovo automato ir Makarovo pistoleto, iš viso nusikaltimo vietoje operatyvininkai rado 26 šovinių tūteles. Po pasikėsinimo Georgijus Cercvadzė, sužeistas į šlaunį, krūtinę ir pilvą, buvo atvežtas į ligoninę.

Po dešimties dienų nežinomi asmenys Maskvoje kulkomis suvarpė automobilį „Porsche Cayenne". Taip buvo nužudytas 37 metų gruzinų kilmės verslininkas Olegas Avlochašvilis, anksčiau gyvenęs Pietų Osetijoje. Apie penktą valandą ryto milicijos patrulis Trifonovo gatvėje rado į medį įsirėžusį „Porsche Cayenne", kurio salone buvo nužudytasis. Remiantis teisėsaugininkų duomenimis, nežinomi asmenys apšaudė važiuojantį automobilį ir sužeidė jį vairavusį verslininką. Po to automobilis rėžėsi į medį, tad nusikaltėliai pribaigė auką iš Kalašnikovo automato. Preliminariais duomenimis, žudikai į automobilį paleido ne mažiau kaip 20 šūvių. Milicijos pareigūnai mano, kad auka buvo sekama, o pati žmogžudystė pagal pobūdį panėšėja į užsakomąją. Dėl šios žmogžudystės iškelta baudžiamoji byla pagal RF BK 105-ąjį straipsnį („Žmogžudystė") ir RF BK 222-ąjį straipsnį („Neteisėtas ginklo naudojimas"). VRM pareigūnai pranešė, kad automobilyje rastas Gruzijoje gimęs Olegas Avlochašvilis, anksčiau vystęs verslą Pietų Osetijoje, bet neseniai persikėlęs į Maskvą. Teisėsaugos organų pareigūnai neatmeta galimybės, kad jis yra susijęs su nusikalstamo pasaulio atstovais.

Netikėtai pakrypo įvykiai nagrinėjant Finansų ministro pavaduotojo Sergejaus Storčako byla. Teismas nutarė iš izoliatoriaus paleisti įtariamąjį, jam parašius pasižadėjimą neišvykti, ir suteikė galimybę susipažinti su bylos medžiaga būnant laisvam. Sklinda kalbos, jog už tai, kad prieš teismą buvo paleistas į laisvę, jis turi būti dėkingas savo viršininkui – Finansų ministrui Kudrinui. Priminsime, kad RF Finansų ministro pavaduotojas Sergejus Storčakas, sulaikytas 2007 metų lapkritį, buvo kaltinamas,

jog sukčiaudamas pasisavino daugiau nei 43 milijonus dolerių. Šioje byloje kaltinamas ir bendrovės „Sodeksim" generalinis direktorius Viktoras Zacharovas, Tarpregioninio investicinio banko prezidentas Vadimas Volkovas ir to paties banko direktorių tarybos narys Igoris Krugliakovas (visiems pareikšti kaltinimai pagal RF BK 159 straipsnį). Remiantis tyrėjų duomenimis, visi jie subūrė organizacinę grupę, kuri grobstytų federalinio biudžeto lėšas neva padengti bendrovės „Sodeksim" Alžyre patirtiems nuostoliams.

Maskvos miesto teismas pripažino, kad 1974 metais gimęs Aleksejus Jefimovičius Frenkelis yra kaltas pagal RF BK 33 ir 105-ąjį straipsnį, ir nuteisė jį 19 metų kalėti griežto režimo pataisos darbų kolonijoje. Įdomu, kad šalių teisminių ginčų metu valstybės kaltintojas ponui Frenkeliui, kurį prisiekusieji pripažino žmogžudystės užsakovu, prašė skirti įkalinimą iki gyvos galvos. Tardamas paskutinį žodį, bankininkas teisėjo atsiprašė „už netaktišką elgesį teismo proceso metu". Iškart po jo 13 metų kalėti buvo nuteista „Tri" restorano vadovė Lijana Askerova, kuri buvo pripažinta kalta organizavusi nusikaltimą. Askerovos sugyventinis Borisas Šachrajus, kurio ji, anot tyrėjų, buvo prašiusi „rasti pažįstamų, kad galėtų susidoroti su vienu žmogumi", buvo nuteistas 14 metų kalėti griežto režimo kolonijoje. Aleksandrą Belokopytovą, atvežusį žudikus prie „Spartako" sporto komplekso, prie kurio 2006 rugsėjo 13 buvo mirtinai sužeistas Andrejus Kozlovas ir nužudytas jo vairuotojas Aleksandras Semionovas, teisėja visiškai išteisino pagal RF BK 222-ąjį straipsnį („Neteisėtas ginklo laikymas ir naudojimas"). Tačiau jis buvo pripažintas kaltu dėl dvigubos žmogžudystės ir nuteistas dešimtmetį kalėti. Maksimas Progliada, šovęs į Andrejų Kozlovą, buvo nuteistas 24 metus kalėti griežto režimo kolonijoje. Aleksejus Polovinkinas, kurio paleistos kulkos pribaigė sunkiai sužeistą poną Kozlovą ir pakirto jo vairuotoją, buvo nuteisti kalėti iki gyvos galvos. Švelniausia bausmė buvo skirta vienam nusikaltimo organizatorių – Bogdanui Pogorževskiui. Tarpininkauda-

mas jis, anot tyrėjų, uždirbo apie 200 tūkstančių dolerių, be to, padėjo žudikams gauti ginklų. Už tai, kad aktyviai bendradarbiavo su teisėsaugos pareigūnais ir valstybės kaltintoju per teismo procesą, Bogdanas Pogorževskis buvo pripažintas kaltu dėl neteisėto ginklo naudojimo bei žmogžudystės ir buvo nuteistas kalėti vos šešerius metus.

Gruodžio 17 RF Valstybės Dūmos deputatai antruoju svarstymu pritarė antikorupcinių įstatymų paketui, numatančiam stiprinti valstybės tarnautojų veiklos kontrolę. Antikorupcinių įstatymų paketą sudaro keturi įstatymų projektai, iš kurių svarbiausias yra „Korupcinės veiklos užkardymas". Įstatymas numato, kad valdininkai ir jų šeimų nariai būtinai privalo deklaruoti savo pajamas bei turtą. Numatomi kai kurie pakeitimai ir įstatyme „Apie operatyvinės paieškos vykdymą". Operatyvinės paieškos priemonės gali būti vykdomos atsakant į užklausą, ar patikimi yra valstybės tarnautojų pateikti duomenys apie pajamas ir turtą, taip pat siekiant aptikti konfiskuoti privalomą turtą.

Įstatymo projekte taip pat numatyta supaprastinta tvarka, kurios laikantis būtų galima baudžiamojon atsakomybėn patraukti ypatingą teisinį statusą turinčius asmenis. Čia kalbama apie deputatus, teisėjus ir kitų kategorijų valstybės tarnautojus. Deputatų priimtos pataisos taip pat numato griežtesnes sankcijas už piktnaudžiavimą tarnybiniais įgaliojimais ir pareigūnų papirkinėjimą. Šis atvejis liečia vadovaujamas pareigas einančius valdininkus.

2009 METAI

Sausio mėnesį Generalinėje prokuratūroje buvo iškilmingai paminėta Prokuratūros darbuotojo diena. Aktų salė buvo sausakimša. Generalinis prokuroras Jurijus Čaika pažymėjo, kad pastaruosius metus prokuratūra dirba gana sėkmingai, bet nurodė tam tikrus trūkumus. Generalinis prokuroras aptarė pagrindinius uždavinius, keliamus prokuratūros pareigūnams, ir išskyrė pagrindinę veiklos kryptį – kovą su korupcija. Susirinkime pasisakė Tiriamojo komiteto vadovas Aleksandras Bystrykinas, kuris negailėjo liaupsių prokuratūros darbuotojams ir asmeniškai Jurijui Čaikai už „principingumą, profesionalumą ir neįkainojamą pagalbą". Reikia pažymėti, kad, kalbėdamas iškilmingame susirinkime, Tiriamojo komiteto vadovas ypač išskyrė „Barsukovo bylą". „Šios bylos tyrimas susijęs su dideliu administraciniu priešinimusi, kurį naudojo kaltinamieji „spausdami" liudininkus, su neteisėtai į laisvę paleistu Barsukovu, kad šis išvengtų baudžiamosios atsakomybės ir galiausiai pasislėptų", – pareiškė Aleksandras Bystrykinas. Po jo susirinkime kalbėjo garbingi kviestiniai svečiai. Po iškilmingosios dalies vyko šventinis koncertas.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Sankt-Peterburgo miesto teisme pradėtas pakartotinis teismo procesas „Tatinvestneftegazstrojaus" (TINGS) generalinio direktoriaus Rustamo Ravilovo nužudymo byloje. Tyrėjai iškėlė versiją, kad jo nužudymą „užsakė" autoritetingas Peterburgo verslininkas Olegas Makovozas, kuris, anot teisėsaugininkų, esąs Bratsko ONG vadeiva. Remiantis bylos medžiaga, šios žmogžudystės motyvas – autoritetingo verslininko siekis at-

sikratyti Ravilovo įtakos. 2007 metų vasarą prisiekusieji išteisino Olegą Makovozą, bet prokuratūra pateikė kasacinį skundą RF Aukščiausiajam teismui ir pasiekė, kad išteisinamasis nuosprendis būtų panaikintas.

Rustamas Ravilovas (Roma Maršalas) buvo nužudytas 2003 liepos 9. Verslininkas, lydimas apsaugininkų Ravilio Sungatulino, Sergejaus Gobunovo ir Valerijaus Nekrasovo, išėjo iš savo biuro Taikos gatvėje ir sėdo prie BMW vairo. Vos ponas Ravilovas išsuko iš kiemo, į automobilį pasipylė šūviai iš priešais stovėjusio namo. Per šaudymą buvo mirtinai sužeistas pats Roma Maršalas ir jo patikėtinis Vasilijus Kočkinas. Apsaugininkai, pradėję šaudyti į žudiką, nenukentėjo. Šis nusikaltimas buvo atskleistas sulaikius Olego Makovozo asmens sargybinį. Jo apsaugininkas Olegas Dolgušinas, 2004 metais organizavęs pasikėsinimą į savo šefą, milicijos pareigūnams atskleidė visas smulkmenas. Primename, kad tuo metu „bratskiniai" buvo įtariami dalyvavę beveik dešimtyje užsakomųjų žmogžudysčių, tarp jų ir nužudant Peterburgo autoritetingo verslininko Vladimiro Barsukovo (Kumarino) buvusį asmens sargybinį Georgijų Pozdniakovą. Tyrėjų nuomone, žmogžudystę užsakė Olegas Makovozas, siekęs atsikratyti įtakingojo Romo Maršalo.

Visgi 2007 liepą, vykstant pirmajam teismo procesui, prisiekusiųjų kolegija išteisino Olegą Makovozą ir visus Rustamo Ravilovo apsaugininkus. Denisas Dolgušinas ir Jurijus Sudnevas (antrasis žudikas) buvo pripažinti kaltais, bet vertais pasigailėjimo. Teismo sprendimu Denisas Dolgušinas buvo nuteistas septyneriems metams lygtinai, Jurijus Sudnevas – vienuolikai metų laisvės atėmimo.

Tačiau Peterburgo prokuratūra nuosprendį apskundė RF Aukščiausiajam teismui, kuris 2007 spalį panaikino prisiekusiųjų kolegijos sprendimą ir grąžino bylą nagrinėti iš naujo.

Sankt-Peterburge buvo nušautas RF prokuratūros Tiriamojo komiteto Vidaus saugumo tarnybos pareigūnas Dmitrijus Marininovas, kuris buvo komandiruotas iš Maskvos užtikrinti tyrėjų brigados, tiriančios

garsiąją vadinamosios „tambovinių" organizuotos nusikalstamos grupuotės lyderio Vladimiro Barsukovo (Kumarino) nužudymo bylą, narių saugumui. Dėl šio įvykio Tiriamojo komiteto vadovas Aleksandras Bystrykinas nutraukė darbo vizitą Suomijoje ir grįžo į Rusiją, kad asmeniškai galėtų koordinuoti operatyvinės tyrimo grupės darbą. Žmogžudystė buvo įvykdyta miesto pakraštyje. Anot operatyvininkų, nusikaltėlis surengė pasalą netoli tarnybinio Dmitrijaus Marininovo automobilio. Norėdamas nukreipti Dmitrijaus Marininovo dėmesį, žudikas iš anksto pradūrė automobilio padangą. Apie 13 valandą Tiriamojo komiteto apsaugos tarnybos pareigūnas išėjo iš laiptinės. Pastebėjęs nuleistą automobilio padangą, vyras nusprendė ją pakeisti. Iš bagažinės pasiėmęs domkratą ir veržlėraktį, Dmitrijus Marininovas ėmėsi remontuoti ratą. Tuo metu jam iš nugaros priėjo nepažįstamas vyras ir iš pistoleto keliskart iššovė į galvą. Po to piktavalis pasislėpė. Sunkiai sužeistas ponas Marininovas mirė vietoje.

Maskvos Golovino rajono teismas paskelbė nuosprendį buvusiam Maskvos miesto VRV KONV operatyviniam įgaliotiniui Vaganui Kasjanui. Buvęs operatyvininkas kaltinamas sukčiavimu: remiantis tyrėjų versija, jis už 1,55 milijonų dolerių pažadėjo UAB „Sojuzuniversal" generaliniam direktoriui Aleksandrui Jamnickiui panaikinti UAB „Ultraelektronik AG Rus" sandėlio areštą, bet pažado neištesėjo. Teismas nuteisė Vaganą Kasjaną 5,5 metų kalėti kolonijoje. Dar du kaltinamieji buvo nuteisti lygtinai.

NAUJOS PRIEMONĖS KOVOJANT SU MAFIJOS VADEIVOMIS

Prezidentas D. Medvedevas pasiūlė sugriežtinti sankcijas organizuotų nusikalstamų grupuočių nariams, pareiškė norįs, kad įteisintųjų vagių ir kitų nusikalstamų bendrijų vadeivoms gyvenimas nebūtų sal-

dus it medus. Prezidento valstybės Dūmai pateiktame įstatymo projekte numatyta galimybė suimti nusikaltėlių sueigų dalyvius. Organizuotų grupuočių įvykdytų nusikaltimų skaičius kasmet auga, liūdnai teigiama aiškinamojoje įstatymo projekto pažymoje. 2006 metais buvo išaiškinta 27 715, o 2008 – jau net 36 601 tokių nusikaltimų. Taip pat daugėja organizuotų nusikaltėlių atliktų sunkių bei labai sunkių nusikaltimų: 2008 metais, palyginti su 2007, jų padaugėjo 9,7 procento. „Baudžiamąją atsakomybę numatantys įstatymai nevisiškai atitinka dėl tokių nusikaltimų kylančio pavojaus visuomenei mastą“, – tvirtina prezidentas ir siūlo esmines BK ir Baudžiamojo proceso kodekso pataisas.

Pirmiausia siekiama patikslinti „nusikalstamos bendrijos“ sąvoką. Šia sąvoka bus apibūdinamas susivienijimas, suburtas ne šiaip vykdyti sunkiems bei labai sunkiems nusikaltimams, bet ir turint tikslą „tiesiogiai ar netiesiogiai gauti finansinės ar kitokios materialinės naudos“. Pakeistas ir BK 210 straipsnis, numatantis bausmes už nusikalstamų bendrijų organizavimą ir dalyvavimą jų veikloje. Pagal jį bus baudžiami ne tik tie asmenys, kurie įkurs ir vadovaus nusikalstamai bendrijai, planuos ir sudarys sąlygas vykdyti nusikaltimus, kaip yra dabar, bet ir tie, kurie koordinuos nusikalstamus veiksmus, palaikys glaudžius ryšius tarp gaujų ir sudarys sąlygas paskirstyti jų įtakos sferas bei gaunamas pajamas.

Pagal tą patį straipsnį bus baudžiami „organizuotų grupių sueigų organizatoriai, vadovai (lyderiai) ar kiti gaujų atstovai“. Kitaip tariant, visi sueigų dalyviai. Naujoji 210 straipsnio redakcija, kaip tikisi Kremliaus vadovai, „leistų patraukti baudžiamojon atsakomybėn nusikalstamo pasaulio lyderius (t. y. įteisintuosius vagis ir kitus nusikaltėlių autoritetus)“. Yra žinoma, kad jie patys asmeniškai nedalyvauja vykdant nusikaltimus, bet naudojasi savo įtaka nusikalstamos grupuotės nariams. Tai dar ne viskas. Kad nusikalstamų bendrijų organizatoriai

negalėtų atsipirkti lygtinėmis bausmėmis, pagal šį straipsnį minimalus įkalinimo terminas nustatytas ilgesnis: nuo 7 iki 12 metų (kaip žinome, lygtinės bausmės gali būti skirtos tik kai asmuo numatomas įkalinti ne ilgiau nei 9 metams). Didžiausių bausmių terminas, beje, irgi pailgintas. Pavyzdžiui, už nusikalstamos bendrijos sukūrimą už grotų bus galima praleisti ir 20 metų vietoj dabar skiriamų 15. Naujoje straipsnio redakcijoje numatyta griežčiau bausti ir už nusikaltėlių sueigos organizavimą.

Asmenims, nusikaltėlių hierarchijoje užimantiems aukščiausią padėtį, skirta atskira BK eilutė: numatyta bausmė nuo 15 iki 20 metų nelaisvės arba įkalinimas iki gyvos galvos. Kalintieji pagal 210 BK straipsnį, kaip ir pedofilai, gali tikėtis būti prieš laiką lygtinai paleisti į laisvę tik atlikę tris ketvirtadalius bausmės, bet ne jos pusę. Be to, teisėsaugos pareigūnai galės jiems pateikti kaltinimus ne per 10 dienų, kaip dabar, o per 30, tad, priėmus atitinkamą Baudžiamojo proceso kodekso pataisą, organizuoto nusikalstamumo lyderiai bus prilyginti teroristams.

PAŽYMA

Apie įteisintuosius vagis, kaip išskirtinės nusikaltėlių kategorijos atsiradimą ir su jais susijusius mitus, yra keletas versijų. Pagal vieną – jie aukštinami skleidžiantys neva dar Nikolajaus laikus siekiančią subkultūrą, pagal kitą – žeminami ir vadinami „mentų išmonės“ padariniais. Pagal antrąją versiją pirmos užuominos apie įteisintuosius vagis aptinkamos maždaug ketvirtame dvidešimtojo amžiaus dešimtmetyje. Kaip tik tada buvo priimtas sprendimas, kad GULAGo kalinius turi kontroliuoti patys įkalintieji. Iš pradžių šiam tikslui buvo buriami aktyvistai, pasiryžę bendradarbiauti su administracijos atstovais ir už tai būti pakelti į brigadininkų, būrių ir barakų vyresniųjų rangą.

Nepaisant visų pastangų, jų įtaka buvo nedidelė. Įžūlieji griežtai atsisakydavo paklusti, o maištai lageriuose ir aktyvistų žudynės buvo įprasti reiškiniai. Tada buvo nuspręsta griebtis pasaulyje dar neregėto eksperimento: dirbtinai sukurti nusikaltėlių vadeivų kastą, kuri išoriškai dedasi konfliktuojanti su valstybės pareigūnais, bet kartu yra labai suinteresuota, kad kaliniai efektyviai dirbtų. Kaip tik todėl neva buvo sukurta speciali vagių ideologija su sudėtinga ritualų bei taisyklių sistema.

Tikram įteisintajam vagiui nepakako tiesiog būti vadeiva. Vagis negalėjo turėti jokios nuosavybės. Jam buvo draudžiama dirbti, vesti, būti registruotam nuolatinėje gyvenamojoje vietoje, tarnauti armijoje ir apskritai turėti kokių nors santykių su valstybinėmis struktūromis, taip pat stoti į komjaunimą arba į partiją. Vagis privalėjo vogti, sėdėti kalėjime ir nesutikti lygtinai paleidžiamas į laisvę. Už tai įteisintasis vagis, kurio teisę į „karūną“ patvirtindavo ne mažiau kaip trys pripažinti nusikalstamo pasaulio lyderiai (lygiai kaip stojant į VKP(b)), ne tik tapdavo prižiūrėtoju – šešėliniu kolonijos ar kalėjimo šeimininku, – bet ir įgydavo teisę tvarkyti bendruosius pinigus. Į bendrąją kasą, kurios lėšos buvo naudojamos ir išrinktųjų kalinių šeimoms paremti, kiekvienas kalinys privalėjo įnešti ne tik dalį iš laisvėje esančių asmenų gautų pinigų ir maisto produktų, bet ir atiduoti dalį kalėjime uždirbtų lėšų. Taigi būtent įteisintieji vagys buvo labai suinteresuoti, kad kolonijos vykdytų gamybos planus. Teigiama, kad ši suderinta sistema pradėjo trikti tik maždaug aštuntame dešimtmetyje. Beje, „permainų lopšiu“ tapo Stalino gimtinė, o juk kaip tik jis kitados palaimino išskirtinės vagių kastos sukūrimą.

Įteisintųjų vagių bendrija pradėjo formuotis dvidešimtojo amžiaus trečio ir ketvirto dešimtmečio sandūroje. Tai vyko įkalinimo įstaigose, kas „normalioms“ organizuotoms nusikalstamoms grupuotėms yra visiškai nebūdinga. Iš pradžių bendrijos nariai vykdė tik „perskirsto-

mąją“ veiklą (kišenvagystės, plėšimai, stambesnio masto vagystės). Tačiau ši bendrija pagarsėjo kaip labai gerai organizuota struktūra ir pelnė didelį autoritetą pirmiausia kolonijose ir kalėjimuose. Įteisintųjų vagių bendrijos narius siejo tai, kad buvo privaloma laikytis gana griežtų neformalių reikalavimų – „vagių taisyklių“. Viena svarbiausių – griežtas vidinis solidarumas (įteisintajam vagiui nebuvo leidžiama net užsimoti prieš „kolegą“, jau nekalbant apie parodymų davimą tyrėjams); buvo draudžiama palaikyti bet kokius ryšius su oficialiosios valdžios atstovais (pavyzdžiui, tarnauti armijoje); neleidžiama dirbti įprasto darbo (net įkalinimo vietose); privaloma kontroliuoti visus kitus įkalinimo vietose bausmę atliekančius kalinius; draudžiama turėti asmeninio turto (idealus įteisintasis vagis neturi nieko savo, jis pinigų gauna arba organizuodamas nusikalstamas operacijas, bet asmeniškai jose nedalyvaudamas, arba iš kitų nusikaltėlių „savanoriškai privalomai“ sumokėtų mokesčių).

Iš pradžių įteisintieji vagys veikė lyg tam tikra „nusikaltėlių vyriausybė“, sudaryta remiantis bendrai aptartais principais ir neformaliai valdanti įkalinimo įstaigas. Oficialieji sovietinės valdžios pareigūnai nenorėjo taikstytis su „dvivaldyste“. Po žiaurių, prieš vagių tradicijų skleidėjus nukreiptų represijų, vykdytų praėjusio amžiaus šeštame dešimtmetyje, ir „įteisintųjų vagių ordino“ tarpusavio vidaus karo („kalių karo“) pirmoji įteisintųjų vagių karta buvo beveik likviduota. Tačiau netrukus ši organizacija netikėtai įgijo „antrąjį kvėpavimą“.

Septintame dešimtmetyje Sovietų Sąjungoje paplitus šešėliniam „cechininkų“ (taip buvo vadinami valstybinių įmonių vadovai, organizavę neapskaitomos produkcijos gamybą, kad vėliau ji būtų nelegaliai realizuota) verslui profesionalūs nusikaltėliai pradėjo specializuotis pirmenybę teikdami ne smulkiam vagiliavimui, o pogrindinių verslininkų plėšimui. Vėliau sovietiniai banditai liovėsi apiplėšinėję „cechininkus“ ir ėmėsi klasikinio reketo – nuolat rinko „duokles“, už

tai garantuodami apsaugą. Svarbia skiriamąja riba šalies organizuoto nusikalstamumo istorijoje tapo 1979 metais Kislovodske vykusi bendra įteisintųjų vagių ir „cechininkų“ sueiga, po kurios neorganizuotą duoklių rankiojimą pakeitė planinis dešimties procentų pajamų mokestis, kurį pogrindiniai verslininkai mokėjo nusikalstamo pasaulio atstovams už teikiamas saugumo garantijas.

Nuo to laiko iki 2000-ųjų pagrindinis rusų organizuotų nusikaltėlių pinigų gavimo būdas buvo reketas – iš pradžių duoklės buvo renkamos iš nelegalių, o nuo 1980-ųjų – ir iš daugumos legaliai veikiančių verslininkų. Verslininkai neturėjo galimybės sulaukti nė menkiausios teisėsaugininkų pagalbos, tad buvo pasmerkti patekti į mafijos „glėbį“. Remiantis kai kurių šaltinių duomenimis, dešimto dešimtmečio viduryje „banditų stogai“ saugojo apie aštuoniasdešimt penkis procentus visų įmonių, išskyrus teikusias saugos paslaugas ar betarpiškai proteguojamas teisėsaugos organų pareigūnų.

Dešimto dešimtmečio pabaigoje saugos paslaugų srityje banditai susidūrė su stipria legalių privačių saugos tarnybų ir pelno siekiančių valstybinių jėgos struktūrų konkurencija. „Rusų mafija“ netrukus prarado absoliutaus lyderio poziciją nuosavybės apsaugos srityje. Trečiojo tūkstantmečio pradžioje vis didesnę mafijos pajamų dalį sudarė pinigai, gaunami iš įprastų nusikalstamų veikų, būdingų ir užsienio nusikalstamoms organizacijoms. Šalies organizuotos nusikalstamos struktūros vis aktyviau vykdo ekonominius (baltųjų apykaklių) nusikaltimus, organizuoja narkotikų, ginklų ir antikvarinių kūrinių prekybą, suka pornografijos ir kitus verslus. „Rusų mafija“ naujojo šimtmečio pradžioje iš nusikaltėlių vadeivų palengva tampa „įprastų“ nusikalstamo pobūdžio įmonių savininkais.

Didelius „rusų mafijos“ pokyčius įrodo ir permainos įteisintųjų vagių veikloje. Dešimto dešimtmečio pabaigoje tikrieji įteisintieji vagys pradėjo nykti. Mafijai pradėjus legalizuoti verslus, senosios gyvenimo

normos, draudžiančios turėti nuosavybę ir legalų statusą, tik trukdė. Nors kalėjimuose ir kolonijose vis dar veikia šešėlinė įteisintųjų vagių valdžia, nusikalstamame versle dominuoja nauji „autoritetai“ (banditai), nepripažįstantys vagių taisyklių.

Šalies mafija yra gana didelė, bet pagal organizuotumo lygį gerokai nusileidžia veikiančioms užsienyje. Organizuotos nusikalstamos grupuotės skaičiuojamos tūkstančiais, bet tikrų nusikalstamų bendrijų (didelių, stabiliai veikiančių, palaikančių ryšius su rajonų ir užsienio grupuotėmis, turinčių savo atstovus valdžios struktūrose) yra gerokai mažiau. Remiantis RF VRM Kovos su organizuotu nusikalstamumu vyriausiosios valdybos duomenimis, dešimto dešimtmečio viduryje Rusijoje tokių buvo maždaug 150, jose būrėsi apie 12 tūkstančių žmonių. Vagių sueigos vis dar lieka pagrindinis nusikalstamos veiklos valdymo instrumentas. Rinkos ekonomika grindžiamo ūkio plėtra ir politinės valdžios stabilumas visada sąlygoja, kad organizuota nusikalstama veikla užima „teisėtą“ vietą visuomenėje ir iš nusikaltėlių valdžios sistemos virsta nusikalstamų įmonių tinklu. Toks „rusų mafijos“ transformacijos procesas dar nesibaigė, bet jo kryptis buvo tiksliai nubrėžta jau dešimto dešimtmečio pabaigoje, kai politinėje valdžioje pradėjo stiprėti vienvaldystės tendencijos.

Tuo metu prezidentas Valstybės Dūmai pateikė įstatymo projektą, kuris valdžios pareigūnams suteiktų galimybę prireikus garsių teroristinio ir ekstremistinio pobūdžio baudžiamųjų bylų nagrinėjimą iš regionų, kuriuose buvo įvykdyti nusikaltimai, perduoti centrinėms institucijoms. Jei išties „iškyla pavojus bylos proceso dalyvių, jų artimų giminaičių ar šiaip artimų žmonių saugumui, Aukščiausiojo teismo pirmininkas, prašant generaliniam prokurorui, turi teisę iškart perduoti bylą Maskvos aukščiausiajam teismui. Jis būtų pirmosios instancijos teismas. O antrosios, ir paskutinės – AT prezidiumas.“ Įdomu, kad ne taip seniai, kai buvo naikinama prisiekusiųjų teismo institucija

teroristams ir ekstremistams, buvo pareikšta siūlymų, kad paprasčiausiai reikėtų pakeisti teritorinį tokių bylų pavaldumą.

PASIKĖSINIMAS Į JAPONČIKĄ

Svarbiausias 2009 metų įvykis buvo birželio 28 įvykdytas pasikėsinimas į Viačeslavą Ivankovą (Japončiką) ir jo mirtis. Pasikėsinta buvo apie aštuntą valandą vakaro prie Choroševo plente esančio „Tajų dramblio" restorano, kuriame Viačeslavas Ivankovas gana dažnai lankydavosi (netoliese buvo pono Ivankovo bičiulių įmonės biuras). Operatyvininkų nuomone, nusikaltimas buvo kruopščiai suplanuotas: žudikas iš anksto įsirengė slaptą šaudymo poziciją kitoje nei restoranas plento pusėje stovinčios krovininės gazelės kėbule. Kai Viačeslavas Ivankovas išėjo iš „Tajų dramblio", žudikas iššovė iš snaiperinio Dragunovo šautuvo (SDŠ), naudojamo kariniuose daliniuose. Kulka kiaurai pervėrė autoritetą. Iš pradžių apsaugininkas ir vairuotojas poną Ivankovą vėl įnešė į restorano vestibiulį, o vėliau nuvežė į netoliese esančią Botkino ligoninę.

Gydytojai nustatė kiaurymini pilvo sužalojimą. Ponui Ivankovui buvo atlikta sudėtinga operacija, o vakare medikai net paciento giminaičiams negalėjo suteikti viltingų žinių apie gydymo prognozę. Žudikas turėjo pakankamai laiko pasislėpti nepastebėtas. Slėptuvė nedidelio sunkvežimio kėbule, iš kurios jis šaudė, buvo rasta neišsyk. Vėliau operatyvinės tyrėjų grupės nariai gazelėje rado SDŠ su septyniais šoviniais, 7,62 mm kalibro šovinių tūtelę ir medžioklinį peilį, kuriuo žudikas kėbulo tente išpjovė skylę šaudyti. Šalia šautuvo buvo rasta pirštinė ir darbinė kamufliažinio audeklo striukė. Taip apsirengęs žmogus sunkvežimio kėbule negalėjo atrodyti įtartinas. Tyrėjai didele sėkme vadina ant kėbulo spynos rastą nykščio atspaudą.

PAŽYMA

Regis, Viačeslavas Ivankovas tapo žinomiausiu kriminalinio pasaulio autoritetu, į kurį buvo pasikėsinta. Daugelį metų jis ne tik buvo didelis autoritetas kriminaliniuose sluoksniuose, bet ir tarp įžymybių – jo draugystės siekė estrados žvaigždės, garsūs sportininkai ir politikai. Dėl priešlaikinio pono Ivankovo paleidimo į laisvę 1991 metais už jį laidavo dainininkas Josifas Kobzonas, žmogaus teisių gynėjas Sergejus Kovaliovas ir oftalmologas Sviatoslavas Fiodorovas.

Viačeslavo Ivankovo biografiją galima vertinti kaip klasikinę kriminalinio pasaulio vadeivos biografiją. Pirmąsyk, būdamas 26 metų, jis buvo nuteistas už „teisingą" nusikaltimą – kišenvagystę. Vėliau buvo teisiamas Genadijaus Korkovo (Mongolo) gaujos byloje dėl turto prievartavimo. 1972 metais gaujos nariai buvo suimti, bet Ivankovas bausmės išvengė. 1974 metų pradžioje Viačeslavas Ivankovas buvo suimtas „Rusios" restorane dėl muštynių su gruzinų kriminalinės grupuotės atstovais. Anot teisėsaugininkų, kaip tik šios bylos tyrimo metu Butyrkos kalėjime Viačeslavas Ivankovas buvo „karūnuotas" ir įgijo įteisintojo vagies statusą. Nuo to laiko vis labiau garsėjo ir jo pravardė – Japončikas (manoma, kad ją ponas Ivankovas gavo jaunystėje dėl kiek įstrižos formos akių). Beje, teisme jo muštynių byla subliuško – liudininkai atsisakė savo parodymų. Vėliau ponas Ivankovas teisėsaugininkų buvo persekiojamas dėl nesunkių nusikaltimų, kol 1981 metais KGB pareigūnai sulaikė ir poną Japončiką, ir jo artimiausius parankinius. Šį kartą buvo paskelbtas griežtas nuosprendis – 14 metų nelaisvės. Dar vėliau ponui Ivankovui buvo pailgintas bausmės terminas už nusikaltimus, padarytus jau kolonijose. Visgi, kaip jau buvo minėta, užtariant žinomiems žmonėms, kriminalinis vadeiva į laisvę išėjo gerokai anksčiau jam skirto bausmės laiko – 1991 metais.

Tarptautiniu mastu Viačeslavas Ivankovas išgarsėjo jau būdamas JAV, į kurias atvyko kartu su Rolano Bykovo filmavimo grupe 1992 metais. 1995 metais Jungtinėse Amerikos Valstijose Japončiką sulaikė FTB agentai, jis buvo kaltinamas dėl fiktyvios santuokos su JAV piliete, neteisėto šalies sienos kirtimo ir 3,5 milijono dolerių prievartavimo iš Aleksandro Volkovo ir Vladimiro Vološino bendrovės „Summit International". Pats ponas Ivankovas tvirtino, kad tik siekė į Rusiją grąžinti pinigus, pavogtus iš apgautų „Čara-banko" indėlininkų. Amerikos griežtojo režimo kalėjime ūmaus būdo Viačeslavas Ivankovas liko ištikimas saviems principams ir sumušė už išžaginimą nuteistą kameros kaimyną afroamerikietį.

Po ekstradicijos iš JAV Viačeslavui Ivankovui Rusijoje teko iškęsti dar vieną teisminį procesą – jis buvo kaltinamas 1992 metais Maskvoje nužudęs du Turkijos piliečius ir pasikėsinęs į trečiąjį. Prisiekusieji Japončiką išteisino. Paskutiniaisiais metais visuomenė apie Viačeslavą Ivankovą beveik nieko negirdėjo. Jam artimi žmonės pasakojo, kad Japončikas atsidavė anūkų auklėjimui, rašė memuarus ir knygeles vaikams. Jei jam būdavo primenama apie praeitį, jis tik atsakydavo: „Dabar kiti autoritetai." Ir apskritai jis vengė su nusikalstamumu susijusių temų. Kaip ir daugelis jo amžiaus žmonių, Japončikas labiausiai rūpinosi savo sveikata.

NAUJAS KLANŲ KARAS

Vis dėlto, remiantis pagrindine tyrėjų versija, pasikėsinimas į poną Ivanková gali būti siejamas kaip tik su dviejų nusikalstamų klanų, vadovaujamų Aslano Usojano (Senio Chasano) ir Tarielio Muluchovo, labiau žinomo savo senąja Onianio pavarde, konfliktu. Šio konflikto aukomis jau tapo keletas įteisintųjų vagių, atstovaujančių ir vienai, ir kitai pusei. Be to, anot operatyvininkų, Viačeslavas Ivankovas, kurį vi-

sada rėmė slavų grupuočių „autoritetai“, nuo šių įvykių nenusišalino ir vis dar palaikė Senį Chasaną.

Pats Tarielis Onianis šių metų birželį netikėtai buvo sulaikytas savo užmiesčio viloje elitinėje Gorki-2 gyvenvietėje ir apkaltinas prievartavęs nedidelę sumą pinigų. Teismas leido suimti įteisintąjį vagį, jam gresia griežta bausmė. Operatyvininkai neatmeta galimybės, kad Tarielis galėjo įtarti savo priešus prisidėjus prie jo suėmimo ir bandyti keršytauti. Anot tyrėjų, pasikėsinimas į Viačeslavą Ivankovą artimiausiu metu gali sukelti plataus masto kruviną kriminalinių klanų karą. „MURE“ jau įvyko pasitarimas dėl numatomų prevencinių šio karo priemonių. Kaip pagrindinė prevencinė priemonė, buvo siūloma suaktyvinti tyrimą nusikaltimų, dėl kurių teoriškai būtų galima pareikšti nors ir nereikšmingus kaltinimus būsimojo kriminalinio karo vadeivoms.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Sankt Peterburgo miesto teisme antrąsyk pradėta nagrinėti byla dėl „Tatinvestneftegazstroj“ (TINGS) generalinio direktoriaus Rustamo Ravilovo nužudymo, kurį, anot tyrėjų, „užsakė“ autoritetingas Peterburgo verslininkas Olegas Makovozas, teisėsaugininkų vadinamas „bratskinių“ ONG vadeiva. Iš bylos dokumentų matyti, kad šio nusikaltimo motyvas – autoritetingo verslininko noras atsikratyti pono Ravilovo įtakos. Įdomu tai, kad 2007 metų vasarą prisiekusieji išteisino Olegą Makovozą, bet prokuratūra, pateikusi kasacinį skundą RF Aukščiausiajam teismui, pasiekė, kad išteisinamasis nuosprendis būtų panaikintas. Rustamas Ravilovas (Roma Maršalas) buvo nužudytas 2003 liepos 9. Verslininkas, lydimas apsauginінkų, išėjo iš savo biuro Taikos gatvėje ir sėdo prie BMW vairo. Tačiau vos tik ponas Ravilovas išsuko iš kiemo, į jo automobilį iš priešais esančio namo pasipylė šūviai. Po šūvių serijos pats Roma Maršalas buvo mirtinai sužalotas. Šis nusikaltimas buvo

atskleistas sulaikius autoritetingo verslininko Olego Makovozo (Bratsko Olego) apsaugininką. Jo asmens sargybinis Olegas Dolgušinas, 2004 metais organizavęs pasikėsinimą į savo šefą, milicijos pareigūnams papasakojo visas aplinkybes. Reikia pažymėti, kad tuo metu „bratskinių" sėbrai buvo įtariami dalyvavę beveik dešimtyje užsakomųjų žmogžudysčių, tarp jų ir autoritetingo Peterburgo verslininko Vladimiro Barsukovo (Kumarino) asmens sargybinio Georgijaus Pozdniakovo nužudyme.

NAUJA TAMBOVO GRUPUOTĖS VADEIVOS BYLA

Paaiškėjo, kad „autoritetingam" Peterburgo verslininkui Vladimirui Barsukovui (Kumarinui), kuriam jau buvo pareikšti kaltinimai dėl užsakomosios žmogžudystės ir turto užvaldymo reideriavimo būdu, prisidėjo ir naujas kaltinimas – dėl organizavimo prievartauti turtą iš „Jelizarovo" prekybos centro savininkų. Remiantis tyrėjų versija, buvo prievartaujama maždaug 18,5 milijonų rublių ir 34 tūkstančiai dolerių. Remiantis preliminariais duomenimis, 2005 metų gruodį Vladimiras Barsukovas (kurį teisėsaugos pareigūnai vadina Tambovo ONG įkūrėju ir vadeiva) subūrė nusikalstamą grupuotę, kurioje veikė advokatas Dmitrijus Rafalovičius, sulaikytas 2008 metais, ir Viačeslavas Enejevas (žinomas kaip Slava Žvėris). Ponas Enejevas, kaip mano tyrėjai, gavo nurodymą pasikalbėti su Pavelu Orlovu, įmonės „Debiutas" (šiai priklausė „Jelizarovo" PC) generaliniu direktoriumi, dėl jiems siūlomų vadinamojo „stogo" paslaugų.

PITERIO GRUPUOTĖS

„Malyševiniai" specializavosi vykdydami kruopščiai parengtas operacijas, per kurias sukčiavimo būdu atimdavo pinigus arba prekes. Buvo pasirenkama auka – įmonė arba verslininkas, su jais būdavo

sudaromas sandoris, kurį vykdant nusikaltėliai apgaulės būdu perimdavo pinigus arba prekes. Vėliau „malyševiniai“ iš tikrųjų tarpininkaudavo sudarant prekybinius sandorius derindami legalų ir nelegalų verslą. A. I. Malyševui pavyko aktyviai sutelkti nusikalstamas grupuotes. Šios veiklos įkarštyje (1991–1992 m.) jo grupuotėje buvo maždaug 3000 aktyvių narių. Galiausiai „imperija“ „prarijo“ savąjį lyderį. Mieste atsirado daugybė nusikaltėlių, nesusijusių su Malyševu, bet veikiančių jo vardu. Tarp konkurentų brendo nepasitenkinimas, o teisėsaugos pareigūnai pradėjo veikti aktyviau. Todėl Malyševui geriausia išeitis buvo patekti į kalėjimą. Taip ir nutiko. Trejus metus praleidęs tardymo izoliatoriuje, jis vėliau išvyko į užsienį. Dar neseniai tebegyveno Ispanijoje. Jo grupuotė dabar nebėra tokia didelė, bet iki šiol kontroliuoja naftos perdirbimo verslą.

„Tamboviniai“ mieste susibūrė pirmieji. Jų vardas kilęs iš lyderio Kumarino gimtojo miesto Tambovo pavadinimo. Grupuotė ilgai užsiėmė reketu, turto prievartavimu, lyderiai keletą kartų buvo patekę į kalėjimą. „Tamboviniai“ vieni pirmųjų pradėjo vystyti legalų verslą, daugiausia dėmesio skyrė bankininkystei, statyboms, energijos šaltiniams. Daugelis lyderių tapo įmonių savininkais, įtakingais asmenimis verslo pasaulyje. Grupuotė išaugo ir sukūrė verslo bei finansų infrastruktūrą. Dešimto dešimtmečio antroje pusėje „tambovinius“ buvo galima prilyginti holdingui, jungiančiam įvairias veiklos rūšis. 1994 metų vasarą į lyderį Kumariną buvo pasikėsinta. Jis liko gyvas, bet neteko rankos. „Tamboviniai“ kontroliuoja degalų ir energetikos kompleksą, mėsos perdirbimo pramonę, nekilnojamojo turto sandorius, metalo gaminių įmones. Metalo kontrabanda – tradicinė „tambovinių“ monopolija. Be to, jie kontroliuoja „ekstazio“ prekybą. Kumarinas-Barsukovas aktyviai ėmėsi reideriauti, bet kartą suklydo pasirinkdamas objektą, dėl to ir nukentėjo (žr. toliau).

„Kazaniniai“ taip vadinami Tatarstano sostinės Kazanės garbei. Tačiau ši nusikalstama bendrija nėra vieninga vieno lyderio organizacija. Ją sudaro kelios savarankiškos grupuotės: („Kino juosta“, „Gyvenamoji aikštelė“, „Almetjevo“ „Čelino“), kurios kartkartėmis imasi bendros veiklos. Tatarstano sėbrai išsiskiria tam tikrais nusikalstamos veiklos ypatumais. Daugumą grupuočių sudaro mobilios komandos, atvykstančios į Sank-Peterburgą tam tikram laikotarpiui. Brigados įvykdo virtinę nusikaltimų, tada pasislepia Totorijos teritorijoje, o jų vietą užima kiti („budėjimo metodas“). Mieste gyvena tik „rezidentai“. Totorijos nusikalstamų grupuočių istorija gana turtinga. Dar sovietiniais laikais (devinto dešimtmečio viduryje ir pabaigoje) Kazanėje vienu metu susibūrė kelios didelės nusikalstamos grupuotės. Ši bendrija orientavosi į prievartinių nusikaltimų, tokių kaip plėšikavimas, grobimas, organizavimą. Tačiau atskiros „kazaninių“ grupuotės pradėjo domėtis bankais, viešbučių verslu, kai kuriomis kitomis legaliomis veiklos rūšimis. Tradiciniai „kazaninių“ kontroliuojami verslai buvo ritualinės paslaugos, prekyba narkotikais.

Kostios Mogilos grupuotė Sankt Peterburge susibūrė dešimto dešimtmečio pradžioje. Grupuotės lyderis ir artimiausias jo bendražygis Kudriašas (Kudriašovas) buvo vadinami Maskvos nusikalstamo pasaulio „rezidentais“. Būtent Maskvoje palaikomi ryšiai šiai grupuotei garantavo sąlygišką ramybę. Dabar grupuotės atstovai užsiima legaliu verslu. Grupuotės lyderis įsitrynė į miesto verslo ir politinį elitą, turi įtakos daugeliui žiniasklaidos priemonių. Kostios Mogilos grupuotė kontroliuoja alkoholinių gėrimų ir kai kurių maisto produktų importą. Vėliau Kostia Mogila bus nužudytas Maskvoje.

„Komarovinių“ nusikalstama grupuotė (lyderis – Komaras) kontroliuoja automagistralę Sankt Peterburgas–Vyborgas ir visą jos inf-

rastruktūrą (restoranus, kavines, viešbučius, remonto dirbtuves ir t. t.) bei pervežimų verslą. Ji turi įtakos ir daliai mieste vykdomo automobilių pervežimo verslo.

Etninės ONG. Be anksčiau minėtų grupuočių, Sankt Peterburge tradiciškai išsiskiria „azerbaidžaninių" ONG. Daugelis jos narių – išeiviai iš Azerbaidžano, bet esama duomenų, kad vadeivų grandyje yra ir kitų etninių grupių atstovų. Bendrija kontroliuoja Sankt Peterburgo turgavietes, jose organizuoja prekybą legalia ir nelegalia (narkotikų) produkcija.

Dar neseniai Sankt Peterburge stipri buvo laikoma čečėnų nusikalstama bendrija. Ji nebuvo labai gausi. Greičiau ši grupuotė buvo išskiriama dėl politinių įvykių Čečėnijoje, mat išeiviai iš šio regiono buvo vertinami kaip penktosios kolonos atstovai, ypač finansine prasme.

Sankt Peterburge veikia kelios dešimtys etninių grupuočių, kurias sudaro išeiviai iš Kaukazo regiono. Jos nėra susijungusios į vieningą organizaciją, o buriasi šalia įteisintųjų vagių (taip pat atvykėlių iš Kaukazo ir Užkaukazės). Dėl griežtesnio milicijos pareigūnų režimo, kontroliuojant atvykėlius, ypač „kaukazietiškos išvaizdos asmenis", šios grupuotės nariai nusikalstamą veiklą nukreipė į savo tėvynainius. Mieste išpopuliarėjo verslininkų grobimai, o išpirka, tarpininkaujant įteisintiesiems vagims, perduodama pagrobtojo asmens tėvynėn. Apie tokius nusikaltimus milicijos pareigūnai retai kada sužino.

Bratsko ONG. „Bratskiniai" Peterburge susibūrė dešimto dešimtmečio pradžioje. Didelio autoriteto grupuotė nebuvo išsikovojusi, ne daug į ką pretendavo. Mieste turėjo keletą kioskelių ir mažų parduotuvių. Į didelius konfliktus nesiveldavo. Vėliau situacija pasikeitė, mat pagrindinės Peterburgo ONG viena kitą gerokai „aplamdė". Tada „bratskiniai" pradėjo sukti gerokai rimtesnį verslą: iš Irkutsko srities

organizavo miško medienos ir aliuminio eksportą per Peterburgą į Baltijos šalis. Plėtė veiklą teikdami „stogo“ paslaugas vis didesniam verslininkų ratui. Nesikratė ir užsakomųjų žmogžudysčių. Tiesa, nemalonumų vengė, veikė atsargiai. Todėl išvengė ir žiniasklaidos, ir teisėsaugos pareigūnų dėmesio. Tuo metu buvo stambesnių ryklių. Aktyviausiai buvo veikiama 2000–2001 m., kai „bratskiniai“ susiorganizavo „langą“ muitinėje.

Vėliau jie bandė įsiterpti į degalų ir farmacijos verslą. Neva organizavo priedangą milicijos ir FST struktūrose. Jie rado keletą autoritetingų įteisintųjų vagių, nepatenkintų Piterio „prižiūrėtoju“ Kostia Mogila, ir užsitikrino jų paramą. Tarp jų ypač reikšmingas buvo irkutskietis Vladimiras Tiurinas, labiau žinomas kaip įteisintasis vagis Tiurikas, arba Tiura. Tiurikas labai norėjo užkariauti Peterburgą, o su Kostia Mogila bendradarbiauti nesisekė. 2003 metų gegužę Tiurikas pasiūlė Kostiai pasidalyti įtakos sferas statant uosto pylimą. „Bratskiniai“ nusižiūrėjo Jūrų uostą, kad galėtų kontroliuoti medienos ir aliuminio krovinių išplukdymą. Tai labai nepatiko Kostiai Mogilai. Po kelių dienų, anot tyrėjų, „bratskiniai“ jį nušovė Maskvoje. Vėliau šios žmogžudystės užsakovai bei vykdytojai buvo suimti ir nuteisti.

TEISMŲ STATISTIKA

Statistika, kurią pateikė RF Aukščiausiojo teismo pirmininkas Viačeslavas Lebedevas Federacijos subjektų teismų atstovų pasitarime, rodo, kad tarp už kyšininkavimą Rusijoje nuteistų asmenų daugiausia yra milicijos pareigūnų. Sąraše toliau rikiuojasi gydytojai ir dėstytojai. Be to, piliečių skundų dėl valdininkų elgesio, palyginti su 2007 metais, padaugėjo 21,5 procento.

Remiantis Aukščiausiojo teismo pirmininko Viačeslavo Lebedevo pateiktais duomenimis, iš 2008 metais už kyšininkavimą nuteistų

1300 asmenų 31 procentą sudarė VRM pareigūnai, 20,3 procento – sveikatos apsaugos sistemos darbuotojai, 12 procentų – dėstytojai, 9 procentus – municipalinio lygmens valdininkai, 2,5 procento – Federalinės bausmių vykdymo tarnybos (FBVT) darbuotojai ir 2 procentus – muitininkai. Didžiausia nustatyta kyšio suma yra 30 tūkstančių rublių. Kyšių sumų dydžiai pasiskirsto taip: 13,8 procento nuteisti gavusieji kyšius iki 500 rublių, 33 procentai – nuo 500 iki 3000 rublių, 23 procentai – nuo 3000 iki 10000 rublių, 12 procentų – nuo 10000 iki 30000 rublių, vardijo Lebedevas.

Už įstatymų pažeidimus laisvės neteko 25 procentai kaltinamųjų, 65 procentai buvo nuteisti lygtinai. Tik 10 procentų atvejų buvo įrodytas kyšininkavimas didelėmis sumomis, kurį vykdė žmonių grupė. „Šis skaičius akivaizdžiai rodo, kokio lygio yra korupcija. Ši statistika jau kelerius metus nesikeičia“, – pabrėžė Lebedevas.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Maskvos miesto teisme pradėta nagrinėti buvusio RF VRM Kovos su organizuotu nusikalstamumu ir terorizmu departamento pareigūno Dmitrijaus Luzgino byla. Jis kaltinamas dėl neteisėto 300 tūkstančių dolerių paėmimo iš Maskvos investicinės statybos bendrovės, UAB „Rusų nekilnojamojo turto namai“ (RNTN), vadovų. Remiantis tyrėjų versija, pinigai sumokėti už tai, kad būtų nutrauktas tikrinimas statomame biuro pastate. Pats ponas Luzginas tvirtina esąs ne kyšininkas, o apgavikas, nes neturėjo galimybės įvykdyti to, kas pažadėta.

Maskvos Kazanės rajono teismas paskelbė nuosprendį Almazui Chamidulinui, tyrėjų vadinamam vietinės „Žemumų“ gaujos, anksčiau buvusios „sevastopolinių“, nusikalstamos bendrijos dalimi, vadeiva, taip pat aštuoniems jo parankiniams. Remiantis tyrėjų versija, ponas Chamidulinas vadovavo grupuotės jaunųjų narių sparnui, kontroliavu-

siam vieną didžiausių Totorijos sostinės turgaviečių. Teisiamieji buvo pripažinti kaltais dėl verslininkų sumušimo, ginklų laikymo, prostitucijos organizavimo, bet dauguma jų buvo nuteisti lygtinai, nors valstybės kaltintojas prašė juos įkalinti.

PAŽYMA

„Žemumų" nusikalstama grupuotė Kazanėje susibūrė devinto dešimtmečio pradžioje. Ji veikė toje Maskvos dalyje, kuri plytėjo žemumoje. Dešimto dešimtmečio pradžioje grupuotė suskilo. Viena brigada pradėjo kontroliuoti prekybos įmones, tarp jų miesto maisto produktų ir pramoninių prekių turgavietę. Šią brigadą nusikalstamos grupuotės nariai vadino „turginiais". Kita grupuotės brigada, gavusi „gopnikų" vardą, liko ištikima vagių taisyklėms ir toliau plėšikavo, grobė, vogė. Dešimto dešimtmečio viduryje įsiplieskė konfliktas: „gopnikai", matydami, kad didėja „turginių" pajamos, kolegoms pareiškė materialines pretenzijas. Maištas buvo skubiai nuslopintas – keletas „gopnikų" lyderių buvo likviduoti, likusieji pakluso „turginiams". Taip susibūrė galinga, gerai ginkluota ir solidžią (anot operatyvininkų, apie 2 milijonus dolerių) bendrąją kasą valdanti organizuota nusikalstama grupuotė. Grupuotės nariai turėjo Kalašnikovo automatų, pistoletų, daugybę įvairaus kalibro šovinių ir net prieštankinių granatų. Jaunajam grupuotės sparnui pavesta kontroliuoti prekeivius, įsikūrusius Maskvos rajono turgavietėse ir su juo besiribojančiose teritorijose, taip pat naktines automobilių stovėjimo aikšteles. Besispyriojantys verslininkai buvo baudžiami. 2005 gruodžio 14 buvo beveik negyvai primuštas UAB „ABBA-K" direktorius (pavardė neskelbiama), kuris nesutiko neatlygintinai suteikti jo įmonei priklausančias turgavietės paviljonų komplekso patalpas. O 2005 gruodžio 29 naktį grupuotės nariai sudegino turgavietėje įsikūrusį mobiliojo ryšio „Telefon.ru"

saloną, nes jo vadovas nesutiko mokėti duoklės. „Žemųjų" grupuotės narius pradėta suimti 2007 metų spalį. Dabar teisėsaugos organų pareigūnai tiria grupuotės vadeivų bylą. Praėjusių metų vasarą sulaikytas Rustiomas Saimanovas (Saimanas), neseniai dirbęs Kazanės „Rubino" futbolo klubo sporto direktoriumi, yra kaltinamas vadovavęs ONG, organizavęs keletą žmogžudysčių. Beje, tyrėjai mano, kad ši grupuotė nuo 1994 metų veikė Maskvos „sevastopolinių" ONG sudėtyje, o Saimanas buvo bendrijos vadeiva. Pono Chamidulino ir jo bendrininkų byla buvo išskirta į atskirą bylą.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Maskvos Zamoskvorečjės rajono teismas leido suimti Maskvos Centrinės apygardos VRS kriminalinės paieškos skyriaus 7-ojo operatyvinės paieškos padalinio viršininką milicijos papulkininkį Aleksandrą Šemarykiną. Keturiasdešimt ketverių metų karininkas kaltinamas prievartavęs 12,5 milijono iš vienos sostinės prekybinės įmonės generalinio direktoriaus. Pats ponas Šemarykinas savo kaltę neigia ir atsisako duoti parodymus. 2008 metais papulkininkis Šemarykinas vykdė operatyvinę baudžiamosios bylos, iškeltos sukčiavimu įtariamam vienos prekybos įmonių generaliniam direktoriui, ponui Akopovui, kontrolę. Atliekant kratą verslininko biure, buvo rasta daug kompromituojamosios medžiagos. Remiantis tyrėjų versija, Aleksandras Šemarykinas ją ketino naudoti verslininko šantažui. Konfiskuotą medžiagą papulkininkis įvertino milijonu dolerių. Tačiau vėliau, prasidėjus krizei, suma buvo sumažinta iki 12,5 milijonų rublių.

Rusijos generalinis prokuroras Jurijus Čaika, skaitydamas pranešimą apie teisėtumo ir teisėtvarkos stiprinimą šalyje, pareiškė, kad 2008, palyginti su 2007 metais, užregistruota dukart daugiau su korupcija susijusių nusikaltimų. Generalinės prokuratūros vadovams ypač neri-

mą kelia šalies pasienio kontrolę vykdantys vadovai. Kaip svarbiausią šiandienos uždavinį Jurijus Čaika įvardijo „garsiausių užsienyje esančių organizuotų teroristinės veiklos organizatorių ir finansininkų“ ekstradiciją. Remiantis RF Generalinio prokuroro Jurijaus Čaikos pranešime pateikta statistika, 2008 metais buvo išaiškinti 208 tūkstančiai antikorupcinių įstatymų pažeidimų. Palyginti su 2007 metais tokių nusikaltimų padaugėjo 95 procentais. Daugiau kaip 5,6 tūkstančio valdininkų nubausti administracinėmis baudomis.

Balandžio 30 Maskvos prokuratūra pranešė apie vykdomą patikrinimą „Caricyno“ vidaus reikalų skyriuje, kurio viršininkas majoras Denisas Jevsiukovas naktį į balandžio 27 nušovė keletą „Salos“ prekybos centro lankytojų. Dėl šio poelgio pareigų jau neteko Maskvos Vyriausiosios vidaus reikalų valdybos viršininkas Vladimiras Proninas. Remiantis prokuratūros pranešimu, dėl tokių VRS viršininko veiksmų skyriuje pradėtas tyrimas, kurio metu yra tikrinama „ar buvo paisoma kovos su nusikalstamumu, piliečių teisių ir jų apsaugos įstatymų nuostatų“. Priminsime, kad balandžio 27 naktį Denisas Jevsiukovas iš Makarovo pistoleto nušovė keletą „Salos“ prekybos centro lankytojų ir jį čia atvežusį vairuotoją. Majoro aukomis tapo trys asmenys, dar penki buvo sužeisti. Kai kurių šaltinių duomenimis, nusikaltimo metu Denisas Jevsiukovas buvo apsvaigęs nuo alkoholio. Vėliau į atsargą išeis Maskvos Vyriausiosios vidaus reikalų valdybos viršininkas N. Proninas.

Gegužę Maskvoje buvo išlaisvintas prieš du mėnesius pagrobtas „Rosneftj“ viceprezidento Michailo Stavskio septyniolikmetis sūnus Michailas. Buvo suimta Grozno gyventoja, kuri įtariama prisidėjusi prie šio nusikaltimo, paskelbta kelių čečėnų-ingušų grupuotės narių paieška. Anot tyrėjų, nusikaltimas nebuvo susijęs su išpirkos reikalavimu. Gubkino vardo Rusijos valstybinio naftos ir dujų universiteto studentą Michailą Stavskį pagrobėjai paleido patys. Ketvirtadienio naktį nusikaltėliai jaunuoliui ant galvos užmovė audeklo maišą, įsodino į automobilį ir

atvežė prie pat jo namų, esančių Maskvos Pietvakarių administracinėje apygardoje.

Rusijos VRM Ekonominio saugumo departamento (ESD) pareigūnai pranešė, kad jie kartu su kolegomis iš Tiriamojo komiteto prie RF VRM sutramdė nusikalstamą grupuotę, kuri į užsienį neteisėtai išsiuntė daugiau kaip 7 milijardus rublių. Anot tyrėjų, nusikalstamai grupuotei vadovavo „Ekspres-kredit" banko įvairaus lygio vadybininkai. Tyrėjų nuomone, pastaruoju metu grupuotės nariai, pasitelkę fiktyvias įmones, per užsienio bankus nepagrįstai pervesdavo pinigus į kitų šalių bendrovių sąskaitas, o vėliau juos išgrynindavo. Remiantis teisėsaugininkų duomenimis, ketindami internete kontroliuoti bankines operacijas, nusikaltėliai išsinuomojo butą Maskvoje. Dalis fiktyvių įmonių, anot ESD pareigūnų, buvo registruotos Kipre. Tiriant TK prie RF VRM bylą, iškeltą pagal RF BK 172-ąjį straipsnį, buvo atliktos kratos keturiose skirtingose vietose.

Birželio 30 Maskvos miesto teismas paskelbė nuosprendį buvusio Tiriamojo komiteto prie RF prokuratūros (TKP) tardymo valdybos viršininko Dmitrijaus Dovgijaus byloje. Už 750 tūkstančių rublių kyšio paėmimą ir tarnybinių įgaliojimų viršijimą Dolgijus privalės devynerius metus kalėti griežtojo režimo kolonijoje. Iš bylos medžiagos paaiškėjo, kad buvęs aukščiausios tyrimo institucijos – TKP vadovas iš „Investsocbanko" savininko Ruslano Valitovo per du kartus paėmė 750 tūkstančių rublių kyšį. Dmitrijus Dovgijus ir Andrejus Sagura, kuris, anot Tiriamojo komiteto pareigūnų, privalėjo perduoti buvusiam valdybos viršininkui verslininko pinigus, buvo sulaikyti rugpjūčio 18. Dolgijus atleidimą iš darbo manė esant neteisėtą ir jį apskundė Basmano rajono teismui. Rugpjūčio 21 Maskvos miesto teismas nusprendė negrąžinti jo į buvusias pareigas. Dmitrijaus Dovgijaus byla baigta tirti vasario 20. Jam buvo pateikti kaltinimai pagal RF BK 286 straipsnio pirmąją dalį („Tarnybinių įgaliojimų viršijimas") ir 290 straipsnio ketvirtosios dalies „g" punktą („Kyšio ėmimas").

Maskvos Vakarų apygardos FNKT patalpose buvo rasti dviejų karininkų kūnai. Vienas žuvusiųjų, Konstantinas Chrustaliovas, pasirodė esąs Valstybės Dūmos deputato Aleksandro Koržakovo žentas. Neoficialiais teisėsaugininkų duomenimis, abu karininkai galėjo mirti perdozavę narkotikų. Patys FNKT pareigūnai teigia, kad karininkai apsinuodijo maistu, bet ne tarnybos metu, o būdami kažkur mieste.

Liepos 27 paaiškėjo, kad į laisvę buvo paleisti buvęs „Arbat Prestiž" įmonės vadovas Vladimiras Nekrasovas ir verslininkas Sergejus Šnaideris (Semionas Mogilevičius). Jų sulaikymo terminas baigėsi liepos 26. Tyrėja Dudukina pranešė, kad Nekrasovui ir Šnaideriui iškeltos baudžiamosios bylos tyrimas yra baigtas. Nekrasovas ir Šnaideris buvo kaltinami vengę mokėti mokesčius nuo labai didelių sumų. Vėliau teismas juo išteisino. 1989 metais įkurta „Arbat-Prestiž" įmonė nutraukė veiklą, dabar vyksta jos bankroto procedūra.

KRIMINALINĖ STATISTIKA

Įstatymus pažeidusių VRM ir Federalinės migracijos tarnybos pareigūnų (FMT) skaičius per metus išaugo beveik 20 procentų, o RF VRM regionų padalinių vadovų, nubaustų drausminėmis nuobaudomis, skaičius – 70 procentų. Tokius duomenis paskelbė VRM vadovas Rašidas Nurgalijevas. Aiškinama, kad nusikalstamumas teisėsaugos organų struktūroje auga dėl regioninių VRM padalinių pasyvumo kovojant su korupcija, o antra vertus, dėl Ministerijos vidaus saugumo tarnybos aktyvumo. Teisių gynėjai yra įsitikinę, kad iš tikrųjų milicininkai nusikalsta „mažiausiai dešimtkart daugiau".

Remiantis duomenimis, paskelbtais RF VRM centrinės administracijos ir RF subjektų vidaus reikalų skyriaus vadovų pasitarime, per šešis 2009 metų mėnesius 44 tūkstančiai VRM ir FMT pareigūnų nusižengė įstatymams, o tai yra 19 procentų daugiau nei praėjusiais metais. VRM

ir FMT pareigūnai įvykdė daugiau nei 2,5 tūkstančių kriminalinių nusikaltimų„ o tai yra 10 procentų daugiau nei per 2008 metų pirmąjį pusmetį. Be to, du trečdaliai kriminalinių nusikaltimų susiję su tarnybinių pareigų vykdymu. Per pusmetį drausminės nuobaudos pareikštos 216 vidaus reikalų sistemos vadovų, iš kurių 12 atleisti iš darbo. „VRM, miestų VRS ir RF regionų vadovai asmeniškai beveik nusišalino ir nedalyvauja kovojant su korupcija ir nieko nedaro, kad stiprintų teisėtumą milicininkų gretose", – pareiškė VRM vadovas Rašidas Nurgalijevas.

RF VRM Ekonominio saugumo departamentas ypač nerimauja dėl šalyje susiklosčiusios korupcinės padėties. Žinybos nerimą kelia beveik trečdaliu dažnesni kyšininkavimo atvejai, palyginti su 2008 metais. Padidėjo ir vidutinė kyšio suma – pirmojo pusmečio duomenimis, 27 tūkstančiai rublių.

Duomenys apie korupcijos plitimą šalyje išdėstyti ESD pateiktame pranešime. Pagal žinybos pateiktus duomenis per pirmąjį pusmetį 26 procentais – iki beveik 5 tūkstančių – padaugėjo išaiškintų ir įregistruotų su kyšininkavimu susijusių nusikaltimų. Apie 3,5 tūkstančiai asmenų patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Be to, ataskaitoje pažymima, kad panašių nusikaltimų, palyginti su praėjusiais metais, padaugėjo beveik trečdaliu.

Tiriamojo komiteto prie RF prokuratūros (TKP) vadovas Aleksandras Bastyrkinas paskelbė valdininkų 2008 metais valstybei padarytos žalos dydį. Anot jo, atlikus įvairaus rango valdininkų bylų tyrimą, nustatyta, kad dėl jų veiksmų patirta žala vertinama daugiau nei 900 milijonais rublių.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Rugpjūčio 6 Tiriamojo komiteto prie RF prokuratūros pareigūnai atvyko į Maskvos „Prahos" restoraną atlikti tyrimo veiksmų. Buvo atliktos

kratos ir dokumentų poėmiai. Remiantis pirminiais duomenimis, tardytojų vizitas susijęs subuvusio Fizinės kultūros universiteto rektoriaus veikla. Šios įstaigos teritorijoje veikė neseniai uždaryta Čerkizovo turgavietė. Priminsime, kad baudžiamąją bylą dėl bendrovių „AST" sandėliuose laikomų kontrabandinių prekių, kurių vertė 2 milijardai dolerių, birželio 8 iškėlė TKP pareigūnai. Iš daugiau nei šešių tūkstančių sandėliuose buvusių konteinerių buvo išimti 58 su vaikiškomis prekėmis, kurios neatitiko saugos reikalavimų. Liepos 10 tarnybos pareigūnai teismui pateikė reikalingus dokumentus su prašymu 90 parų sustabdyti uždarųjų akcinių bendrovių „Kompanija AST-Kargo" ir „KBF AST" veiklą.

Kova su pinigų „plovimu" Rusijoje davė neįtikėtinų rezultatų: bankai neteko licencijų, buvo keliamos baudžiamosios bylos, bet nei dingę milijardai, nei „plovimo" schemų organizatoriai nebuvo rasti. Taip nutinka, regis, todėl, kad jėgos struktūrų darbuotojai kovoja ne su pinigų gryninimu, o vieni su kitais – už teisę kontroliuoti šį procesą. Buvo sukurta speciali bankinių tyrimų grupė, tirianti kreditinius-finansinius nusikaltimus, kurią sudarė du-trys tyrėjai iš prie Rusijos VRM veikiančio Tiriamojo komiteto ir dešimt jiems pavaldžių VRM operatyvinių darbuotojų.

Paskutiniaisiais metais bankinių tyrimų grupė tyrė pinigų gryninimo procesus per bankus „Rodnik", „AKA-bank" (235 milijardus rublių, 391 milijoną dolerių ir 66 milijonus eurų), „Komus Inkass" (75 milijardai rublių), „Falkon" (100 milijardų rublių), Dagestano bankus „Rubin" ir „Antares" (88 milijardus rublių) bei kitas finansines institucijas. „Intelfinans" irgi buvo tame sąraše. Remiantis operatyvininkų duomenimis, per jį buvo planuojama „išplauti" 150 milijardų rublių, bet nespėta to padaryti.

Kontroliuojančios institucijos visus išvardytus bankus apkaltino vykdžius neteisėtas finansines operacijas ir atėmė jų veiklos licencijas. Jų vadovai ir vienadienių įmonių, per kurias buvo gryninami pinigai, direktoriai buvo patraukti baudžiamojon atsakomybėn arba pradėjo slapstytis.

Rusijos VRM Centrinės apygardos vyriausiosios valdybos operatyvininkai Pamaskvyje, Chimkuose, suėmė 32 metų Džumberą Bairamidį, gimusį Gruzijoje, kuris save laiko įteisintuoju vagimi. Kriminaliniuose sluoksniuose jis žinomas Bončo pravarde. Operatyvininkai sulaikė Bairamidį automobilių stovėjimo aikštelėje prie „Megos" prekybos centro. Kratos metu pas jį rasta hašišo. Remiantis operatyviniais duomenimis, sulaikytasis kontroliavo nusikalstamą grupuotę, kuri specializavosi organizuodama butų ir automobilių vagystes, taip pat gvelbdavo daiktus iš automobilių salonų. Anot operatyvininkų, nusikalstama grupuotė daro didelę įtaką kriminogeninei Federalinės Centrinės apygardos padėčiai.

Kriminalinio autoriteto Viačeslavo Ivankovo, žinomo Japončiko pravarde, laidotuvės įvyko spalio 13 Vagankovo kapinėse. Ceremonijoje dalyvavo daugybė žmonių, kurie užtvindė alėją ir artimiausius takelius, vedančius prie pono Ivankovo kapo, praneša šalies naujienų agentūra „Novosti". Tarp gedulingų vainikų buvo pastebėtas vainikas nuo Aslano Usojano, dar žinomo kaip Senis Chasanas, kuris vadovavo laidotuvių ceremonijai. Baigiantis laidotuvėms žmonės palengva išsiskirstė.

Spalio mėnesį Maskvos Basmano rajono teismas dviem mėnesiams leido suimti vieną svarbiausių tyrimo proceso prižiūrėtojų Pietinėje federalinėje apygardoje (PFA). Suimtas Tyrimų priežiūros valdybos viršininko pavaduotojas – generalinės prokuratūros Vyriausiosios PFA valdybos Tardymo, kvotos ir operatyvinės paieškos procesų kontrolės skyriaus viršininkas 51 metų Sergejus Abrosimovas yra įtariamas ketinęs sukčiauti – už 5 milijonus rublių jis siūlėsi neleisti iškelti baudžiamosios bylos dėl tyčinio municipalinės įmonės bankroto Pamaskvyje, Serpuchove.

Tiriamojo komiteto prie Rusijos generalinės prokuratūros (TKP) viršininkas Aleksandras Bastrykinas visuomeninės tarybos posėdyje pranešė, kad per devynis šių metų mėnesius žinybos pareigūnai iškėlė dukart daugiau su korupcija siejamų baudžiamųjų bylų nei per tą patį praėjusių metų laikotarpį. „Jei taip bus ir ateityje, tai per penkerius metus

už grotų susodinsime visus valdininkus. Kas tada dirbs?" – baugino posėdžio dalyvius Bastyrkinas. Nepaisant galimo personalo kolapso, TKP vadovas prašė komiteto leisti demaskuoti su korupcija susijusius savosios žinybos pareigūnus. Pavyzdžiui, vasarą ir rudens pradžioje tokios bylos buvo iškeltos daugeliui aukšto rango valdininkų. Apibūdinęs liūdną padėtį, Bastyrkinas priėjo prie išvados: „Reikia keisti žmonių mąstymą. RF TKP savo jėgomis su šiuo reiškiniu nesusidoros."

TKP vadovas pareiškė, kad vėl kels klausimą dėl žinybai grąžintinų operatyvinio tyrimo funkcijų, reikalingų kovojant su korupcija institucijos viduje. Bastyrkinas skundėsi, kad iš keturių tyrimo institucijų (FST, VRM FBVT ir TKP) tik TKP negali imtis vidinio tyrimo veiksmų. „Kai kūrėme Tiriamojo komiteto struktūrą ir vidinio saugumo tarnybą, prašėme suteikti galimybę vykdyti operatyvinį tyrimą, kad užtikrintume skaidrumą institucijos viduje, bet Valstybės Dūma tam nepritarė." Jis pažymėjo, kad per pirmuosius TKP veiklos metus iš darbo išėjo maždaug 1200 tyrėjų. Anot Bastyrkino, daugelis paprasčiausiai neatitiko jiems keliamų aukštų reikalavimų. Komiteto vadovo teigimu, dabar vidutinis tyrėjų darbo stažas 3 ar 4 metus, o 60–70 procentų personalo sudaro jaunimas iki 25 metų. Bastyrkinas pranešė, kad per metus 2,5 tūkstančio darbuotojų kėlė kvalifikaciją mokymo centruose, o ateityje planuojama įkurti žinybinį TKP institutą.

Tarybos posėdyje Bastyrkinas palietė ir kovos su reideriavimu klausimą. „Šiandien pas mus neteisėtas turto užvaldymas kvalifikuojamas įvairiai, bet nevadinamas reideriavimu", – teigė TKP vadovas. Kovai su juo vadovas siūlo į sandorių sudarymo procesą įtraukti atsakingus pareigūnus. „Mūsų šalyje registratoriai, be kurių neapsieinama įteisinant sandorius, negali būti patraukti baudžiamojon atsakomybėn", – pareiškė žinybos vadovas, kuris taip pat siūlė apsvarstyti galimybę areštuoti ginčijamą turtą.

Spalio 14 Valstybės Dūma antruoju skaitymu priėmė prezidento įstatymo projektą, kuriame numatytos RF Baudžiamojo ir Procesinio kodekso

pataisos, griežtinančios baudžiamąją atsakomybę nusikalstamų grupuočių ir bendrijų organizatoriams ir nariams. Dokumentą privaloma tobulinti, kad griežčiau būtų apibrėžti dviejų organizuotų nusikalstamumo formų – organizuotos grupės ir nusikalstamos bendrijos (nusikalstamos organizacijos) – požymiai. Taip pat privalo būti sugriežtinta baudžiamoji atsakomybė nusikalstamos bendrijos organizatoriams ir nariams.

Įstatymo projekto tekste teigiama, kad nusikaltimas kvalifikuojamas kaip vykdomas nusikalstamos bendrijos, jei ši „yra griežtai struktūrizuota organizuota grupė, vadovaujama vieningos vadovybės, kurios nariai susibūrę kartu vykdyti vieną ar kelis sunkius arba labai sunkius nusikaltimus, siekdami gauti tiesioginės arba netiesioginės finansinės arba kitokios materialinės naudos". Už tokią nusikalstamą veiką įstatymo projekte griežtinamos laisvės atėmimo bausmės: švelniausia – nuo 7 iki 12 metų, griežčiausia – nuo 15 iki 20 metų. Už dalyvavimą nusikalstamoje bendrijoje numatoma bausmė – laisvės atėmimas nuo 5 iki 10 metų ir 500 tūkstančių rublių bauda. Įstatymo projekte beveik nėra numatyta lygtinių bausmių.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Lapkričio mėnesį verslininkas Šabtajus fon Kalmanovičius buvo nušautas savajame mersedese netoli Novodevičjės vienuolyno. Kol kas yra kelios jo nužudymo versijos: viena susijusi su konfliktais Maskvos nekilnojamojo turto rinkoje, kitos – su jo, kaip krepšinio klubo savininko, veikla, deimantų verslu ir nusikalstamo pasaulio įtakos sferų dalybomis po Viačeslavo Ivankovo (Japončiko) žūties.

Remiantis žiniasklaidos turima informacija, žudikai vienu metu šaudė iš dviejų pozicijų: pirmasis – iš sidabrinio „Lada-Priora" automobilio, antrasis – kol kas nežinia iš kur. Ginklų, kuriuos naudojo nusikaltėliai, tipas kol kas nenustatytas. Buvo šaudoma iš pistoleto (9 milimetrų kalibro kul-

komis) ir plieniniais šrapneliais iš pneumatinio šautuvo į „Mersedes-500" duris, esančias keleivio pusėje. Dėl šrapnelių paliktų kiaurymių žmonės klaidingai manė, kad buvo šaudyta iš automatų. Iš tikrųjų buvo šauta ne daugiau kaip penkis kartus. Visi jie pataikė į tikslą.

Nuo šūvių 62-metis Šabtajus fon Kalmanovičius žuvo vietoje (ant jo kūno rasta aštuoniolika šautinių žaizdų), o jo vairuotojas buvo sunkiai sužeistas į dešinę mentę. Iš skausmo jis nesuvaldė automobilio, tad mersedesas užlėkė ant šaligatvio ir įsirėžė į stulpą (šioje vietoje gatvė nuo Novodevičjės vienuolyno suka krantinės link).

Žiniasklaida apie Kalmanovičiaus veiklą pateikia prieštaringos informacijos. Jis vadinamas ir prekybos centrą statančios akcinės bendrovės vadovu, ir Maskvos srities „Spartako" krepšinio klubo prezidentu, Rusijos moterų krepšinio rinktinės vyriausiuoju vadybininku. Be to, jis išgarsėjo tuo, kad organizavo tokių žvaigždžių, kaip Maiklo Džeksono, Laizos Mineli ir Chosė Karero, gastroles Rusijoje. Galiausiai buvo pranešta, kad seniau Kalmanovičius septynerius metus kalėjo Izraelio kalėjime už šnipinėjimą Sovietų Sąjungos naudai.

Iš tikrųjų jis – vienas įdomiausių rusų mafijos atstovų, „prasukusių" dar sovietinio KGB pinigus. Jis priklauso tai pačiai veikėjų plejadai, kaip ir Grigorijus Lučanskis, Borisas Birnšteinas, dešimtame dešimtmetyje kaip reikiant pasižymėję Ukrainoje. Kalmanovičius bendravo ir su Sergejumi Michailovu, kriminaliniuose sluoksniuose žinomu Michasiaus pravarde, „solncevinių" ONG vadeiva; Maratu Balagula – antruoju pagal svarbą rusų mafijos šefu Jungtinėse Amerikos Valstijose ir velioniu Viačeslavu Ivankovu (Japončiku) – be abejo, pirmuoju pagal įtaką asmeniu tarp mafiozių.

Dabar prisiminkime, kodėl kilo konfliktas, dėl kurio buvo nužudytas Ivankovas. Anot ekspertų, jis įsiplieskė tarp įtakingiausių Rusijos nusikalstamų grupuočių dėl šešėlinio verslo dalybų būsimoje Sočio olimpinių žaidynių teritorijoje. Visa kita – vienos smulkmenos. O Kal-

manovičius, kaip niekas kitas, buvo susijęs su šia sistema dėl plėtojamo farmacijos verslo.

Galiausiai ne viskas labai skaidru buvo ir sporte, kurį kaip vadybininkas valdė Kalmanovičius. Neseniai viename laikraščio Sport-Ekspres *interviu verslininkas prisipažino, kad sporte jam einasi sunkiau nei versle. Krepšinio versle neįmanoma pastebėti povandeninių akmenų, sakė jis, tvirtindamas, kad nežinojo apie „otkatus" agentams. Kalmanovičius nusprendė nesilaikyti tokių „taisyklių": „Todėl su jais kariauju. Esu jų didžiausias priešas. Mano pastangomis reglamente atsirado nuostata, kad agentas negali imti pinigų nei iš klubo, nei iš žaidėjo."*

Beje, nereikėtų pamiršti ir deimantų, dėl kurių nužudytas milijonierius pradėjo kilti į aukštumas. Neseniai Rusijoje buvo sužlugdytas stambiausias pasaulyje aukso prekybos sandoris, kuris turėjo išgelbėti šalies deimantų pramonę – bendrovę „ALROSA". Asmuo, kuris organizavo informacijos nutekinimą, veikė „ALROSOS" konkurentų – transnacionalinės kompanijos „De Burs", kuri siejama su nelegaliu „kruvinų deimantų" importu iš Afrikos, – naudai. Negalima paneigti, kad čia irgi gali slypėti priežastys, kodėl prie Novodevičjės vienuolyno buvo šaudoma į Kalmanovičių.

Tiriamojo komiteto prie RF prokuratūros sprendimu buvo išlaisvintas Federalinės narkotikų prekybos kontrolės tarnybos (FNPKT) generolas Aleksandras Bulbovas ir kiti garsios su korupcija ir neteisėtu telefoninių pokalbių klausymusi siejamos bylos įtariamieji. Maskvos miesto teismui nesutikus paleisti iš tardymo izoliatoriaus teisiamųjų ir skirti jiems namų areštą, tyrėjai buvo priversti patys priimti sprendimą juos paleisti į laisvę, prieš tai pasirašius pasižadėjimą neišvykti. Kai Maskvos miesto teisme buvo nagrinėjamas prašymas Aleksandrui Bulbovui skirti namų areštą, jis pirmiausia pareiškė esąs visiškai nekaltas. Anot generolo, namų areštas yra blogiau nei įkalinimas tardymo izoliatoriuje, nes tokia bausmė įkalina jį tarp keturių sienų (tardymo izoliatoriuje įkalintieji buvo vedami

pasivaikščioti), jis negalėsiąs susirašinėti, bendrauti su daugeliu asmenų, tyrėjai turės pretekstą vėl jį įgrūsti už grotų. Pavyzdžiui, tyrėjai reikalavo, kad generolas namų arešte būtų laikomas jo žmonos sesers bute, kai ši moteris buvo įtraukta į sąrašą asmenų, su kuriais jam buvo draudžiama bendrauti. Be to, generolas pareiškė, kad būdamas namų arešte jis negalės gauti net tokios medicinos pagalbos, kuri buvo teikiama tardymo izoliatoriuje. Jam neleidžiama išeiti iš buto pas gydytojus, o kad gydytojai jį aplankytų, reikia specialaus tyrėjų leidimo.

Maskvos miesto teismas nusprendė, kad generolui ir kitiems teisiamiesiems negali būti skirtas namų areštas. Aiškindamas, kodėl nepatenkino tyrėjų prašymo, teismas nurodė, kad pasibaigęs įkalinimo terminas nėra pagrindas, kuriuo remiantis galima pakeisti laisvės apribojimą ar skirti kitus draudimus, nes tai prieštarautų Europos žmogaus teisių konvencijai.

Maskvos miesto teisme vykusiame išvažiuojamajame Sankt-Peterburgo Kuibyševo rajono teismo posėdyje buvo paskelbtas nuosprendis autoritetingam Peterburgo verslininkui Vladimirui Barsukovui (Kumarinui), kurį teisėsaugininkai mano esant „tambovinių" nusikalstamos grupuotės lyderiu. Ponui Barsukovui ir septyniems jo bendrininkams buvo inkriminuojamas neteisėtas restorano „Peterburgo kampelis" ir „Smolnio" prekybos centro užvaldymas, taip pat neteisėtų pajamų legalizavimas. Vladimiras Barsukovas buvo nuteistas 14 metų kalėti kolonijoje, o jo parankiniai – nuo 5 iki 15 metų nelaisvės. Nuosprendis Vladimirui Barsukovui ir jo septyniems parankiniams buvo skelbiamas laikantis ypatingų saugumo priemonių. Prie Maskvos teismą juosiančios tvoros vaikštinėjo automatais ginkluoti pareigūnai su šunimis, o kelių patrulių tarnybos pareigūnai draudė čia statyti automobilius. Teismo pastate budėjo automatais ginkluoti specialiosios paskirties būrio kariai. Perpildytoje salėje vietas beveik po lygiai buvo užėmę žurnalistai, mėlynus mundurus vilkintys prokurorai ir trumpai kirpti teisiamųjų draugai.

Patys teisiamieji buvo susodinti dviejuose skaidriuose „akvariumuose". Viename jų sėdėjo tie, kurie savo kaltės nepripažino, – Vladimiras Barsukovas, kurį teisėsaugininkai manė esant „tambovinių" nusikalstamos bendrijos vadeiva, jo artimiausias bendražygis Viačeslavas Drokovas (Zina), Pavelas Zyganokas ir Dmitrijus Malyševas. Kitame sėdėjo su teisėsaugininkais bendradarbiavę ir vienaip ar kitaip savo kaltę pripažįstantys Albertas Starostinas ir Aleksandras Baskakovas, taip pat byloje figūravęs kaip vienas užgrobtų objektų pirkėjas Valerijus Astaška (jis tyrimo proceso metu prisipažino tik asmeniškai buvęs pažįstamas su ponais Barsukovu ir Drokovu). Dar vienas teisiamasis – irgi bendradarbiavęs su teisėsaugininkais ir pasirašęs pasižadėjimą neišvykti Olegas Kumyščia – skaitant nuosprendį sėdėjo salėje. Jis buvo atsinešęs kelioninį krepšį su daiktais ir maisto produktų krepšį. Šalia jo stovėjo du konvojininkai, kurie, paskelbusi nuosprendį, nuteistajam uždėjo antrankius ir įvedė jį į „akvariumą" pas ponus Starostiną ir Baskakovą.

Generalinės prokuratūros pareigūnai pateikė prašymą perkelti teismo procesą į Maskvą, motyvuodami, kad baiminasi dėl pačių teisiamųjų saugumo: teisėsaugininkai turi duomenų, neva kriminalinių struktūrų atstovai ketina susidoroti su teisiamaisiais. Primename, kad ponas Barsukovas tuo metu jau kalėjo sostinės „Matroskaja tišina" kalėjime, nes buvo įtariamasis kitose baudžiamosiose bylose (jis buvo kaltinamas organizavęs nusikalstamą grupuotę ir keletą pasikėsinimų).

PREZIDENTO ĮSAKAS

Rusijos prezidentas Dmitrijus Medvedevas pasirašė įsaką „Dėl priemonių tobulinant Rusijos vidaus reikalų sistemos organų veiklą". Dokumente numatyta 20 procentų sumažinti vidaus reikalų sistemoje dirbančių pareigūnų skaičių, o už sutaupytas lėšas skatinti likusiuosius. Valstybės vadovo nuomone, taip pavyktų „užtikrinti, kad į

Vidaus reikalų ministerijos padalinius ateitų normalūs, šiuolaikiški, nesavanaudiški ir efektyviai dirbantys pareigūnai". Vyriausybė įpareigota pasirūpinti dėl papildomo biudžetinio finansavimo. Be to, Rusijos prezidentas Vidaus reikalų ministrui Rašidui Nurgalijevui skyrė trijų mėnesių terminą, per kurį nustatytų kandidatų atrankos tvarką ir sudarytų kompleksinę antikorupcinę programą. Primename, kad pats VRM vadovas savo pavaldiniams nurodė per mėnesį išnaikinti korupcijos apraiškas visoje žinyboje. Numatomi pokyčiai ir žinybos struktūroje – per du mėnesius vyriausybė privalės priimti atitinkamas įstatymų pataisas.

2010 METAI

Šiais metais įsigalioja nauja bausmės rūšis – namų areštas, kurio esmė yra ta, kad teisiamojo laisvė gali būti suvaržoma ne įkalinant šį tardymo izoliatoriuje, bet leidžiant būti namie, tiesa, tam tikru metu bus draudžiama iš jų išeiti, keisti gyvenamąją vietą, darbovietę ar mokymo įstaigą nepranešus teisėsaugininkams. Tarkim, paskyrus namų arešto bausmę, asmuo privalės segėti specialią apyrankę, fiksuojančią jo buvimo vietą. Tokiai sistemai sukurti ir įdiegti iki 2018 metų valstybė planuoja išleisti 13,5 milijardų rublių. Viešųjų pirkimų konkurso data dar nepaskelbta, techniniai reikalavimai dar nežinomi, bet jau dabar dėl valstybinio užsakymo ketinantys grumtis subjektai rikiuojasi į eilę. Pirmasis elektroninės stebėsenos (monitoringo) būdas – kontrolė telefoninio ryšio linijos pagalba. Šį modelį sudaro bazinė stotis (įrengta namie) ir lengva elektroninė apyrankė, tad asmuo gali laisvai judėti nedideliu atstumu nuo stoties. Imtuvas pastatomas nuteistojo būste ir kartkartėmis privalo būti įkraunamas. Įrenginio paskirtis – fiksuoti laiką, kada žmogus iš patalpos išeina ir grįžta, registruoti jo daromus nustatyto režimo pažeidimus ar bandymus gadinti įrangą (duomenys perduodami telefono linija).

Antrasis modelis sudėtingesnis. Nuolatinio sekimo įrangos komplektą sudaro elektroninė apyrankė, mobilus nešiojamasis įrenginys ir stacionarus perdavimo blokas (jis įrengiamas bausmės atlikimo vietoje, pavyzdžiui, bute). Kai nuteistasis yra namie, stacionarus įrenginys tai fiksuoja, o kai asmuo išeina pasivaikščioti, su savimi privalo pasiimti mobilųjį įrenginį, kad būtų galima sekti jo judėjimo maršrutą mieste. Rusijos konstruktoriai siūlo įdiegti papildomos rūšies elektroninę apyrankę, kuri užtikrintų ir garso kontrolę. Namų areštas

būtų taikomas kaip pagrindinė bausmės rūšis nelabai sunkius nusikaltimus padariusiems asmenims, nuteistiems kalėti nuo dviejų mėnesių iki ketverių metų. Be to, metų pradžioje buvo paskelbtas baudžiamojo kodekso įstatymų pataisų projektas. Jame numatoma pakeisti BPK 108-ąją straipsnį. Šios pataisos numato, kad dėl turtinių nusikaltimų asmuo bus suimamas tik vagystės, plėšimo ar suniokojimo (BK 21-asis straipsnis) atvejais ir dėl sukčiavimo (BK 159-asis straipsnis). Dėl visų kitų ekonominių nusikaltimų, numatytų BK 22-ame straipsnyje (tarp jų – populiarių mokestinių ir su pinigų legalizavimu susijusių nusikaltimų), siūloma taikyti tokias bausmes, kaip antai namų areštą, pasižadėjimą neišvykti ir piniginį užstatą.

Šiandien jėgos struktūrų pareigūnai verslininkus dažnai įkalina vykstant ikiteisminiam tyrimui, kad jiems galėtų daryti spaudimą: kartais taip išgauna prisipažinimą, o dar dažniau prievartauja duoti pinigų. Akivaizdu, kad tokios praktikos jie lengvai neatsisakys.

KRIMINALINĖ STATISTIKA

Dabar Rusijoje veikia 249 organizuotos nusikalstamos struktūros (ONS). Jų sudėtyje yra 11 622 nariai. Operatyvininkų įskaitoje yra 12 Maskvoje veikiančių nusikalstamų grupuočių ir 10 – Maskvos srityje. Didžiausios grupuotės yra pasirinkusios gana romantiškus pavadinimus – „Irokėzai“, „Drakonas“. VRM įskaitoje yra 149 įteisintieji vagys. Kolonijose bausmę atlieka 92 įteisintieji vagys. Sausio 27 Tiriamojo komiteto (TK) prie Rusijos VRM pareigūnai paskelbė 2009 metais įvykdytų ekonominių nusikaltimų pasekmes. Dėl jų patirta žala aštuoniskart viršijo 2008 metų rodiklius ir sudaro daugiau nei trilijoną rublių. VRM pareigūnai per praėjusius metus areštavo nusikalstamos veiklos dokumentų ir turto už 89 milijardus rublių. „Dėl ekonominių nusikaltimų patirti nuostoliai sudaro daugiau nei trilijoną rublių (745 procen-

tais daugiau nei per praėjusius metus)", – pažymima TK pranešime, išplatintame žinybos darbuotojų pasitarime, aptariant praėjusių metų rezultatus. VRM pareigūnams pavyko užkardyti nusikalstamą materialinių vertybių panaudojimą už 89 milijardus rublių. „Nuo 2009 metų pradžios teisėsaugos organų padalinių pareigūnai atskleidė daugiau kaip 428 tūkstančius ekonominio pobūdžio nusikaltimų, iš jų – 74 465 stambaus ir ypač stambaus masto", – teigiama TK pranešime. Pranešime nurodoma, kad dėl šių nusikaltimų baudžiamojon atsakomybėn patraukti daugiau nei 106 tūkstančiai žmonių.

TK pranešime pažymima, kad daugiausia ekonominių nusikaltimų įvykdoma finansų ir kreditavimo srityje, taip pat vartojimo sferoje. Pavyzdžiui, 2009 išaiškinta beveik 9 tūkstančiai nusikaltimų, susijusių su nusikalstamu būdu gautų pajamų legalizavimu. „Dėl tokių nusikaltimų iškelta beveik 7 tūkstančiai bylų, kurios perduotos teismui, ir beveik 2 tūkstančiai asmenų patraukti baudžiamojon atsakomybėn", – teigiama pranešime.

Išsivysčiusiu nusikalstamu verslu TK laiko kėsinimąsi į valstybės ekonomikos pagrindus, neteisėtą svetimo turto užgrobimą. VRM pareigūnai tiria 424 tokius nusikaltimus, 41 jų jau perduoti teismui. Reideriavimas, kaip ir galima buvo tikėtis, labiausiai buvo paplitęs Maskvoje (216 baudžiamųjų bylų) ir Sankt Peterburge (41 byla).

TEISININKO MIRTIS IR PERSONALO „VALYMAS"

Teisininko Sergejaus Magnitskio mirtis tardymo izoliatoriuje privertė valdžios atstovus prabilti apie tai, kad nereikia į kalėjimą uždaryti asmenų už ekonominius nusikaltimus. Buvo paskelbta apie daugybę personalinių pokyčių Federalinėje bausmių atlikimo tarnyboje (FBAT). RF prezidento Dmitrijaus Medvedevo įsaku nuo pareigų buvo nušalinti 20 šios žinybos aukščiausio rango pareigūnų. FBAT vadovai tvirtina, kad personalo pokyčiai vyko dėl didelės struktūrinės

tarnybos reformos. Tačiau tarnybos darbuotojai pripažįsta, kad kai kurie atstatydinimai, nors ir netiesiogiai, yra susiję su skandalu dėl investicinio fondo „Hermitage Capital“ teisininko Sergejaus Magnitskio mirties tardymo izoliatoriuje.

Pareigų neteko tardymo izoliatorių ir kalėjimų valdybos viršininkai Valerijus Teliucha, personalo valdybos – Borisas Goncovas, apsaugos valdybos – Aleksandras Novikovas, bausmių, nesusijusių su laisvės atėmimu, atlikimo valdybos – Fiodoras Ručkinas, Konvojavimo ir perkėlimo valdybos – Vladimiras Repjevas, medicinos valdybos – Vladimiras Trockis, profesinio švietimo ir personalo valdybos – Sergejus Širšovas, operatyvinės-techninės ir paieškos valdybos – Igoris Bačurinas ir inžinerinio-techninio aprūpinimo ir ginkluotės valdybos – Dmitrijus Borodulinas. Nuo pareigų buvo nušalinti dar kelių regioninių FBAT viršininkai. Tarp jų Maskvos, Maskvos srities, Sankt Peterburgo ir Leningrado srities, Tulos, Tiumenės, Vologdos, Voronežo sričių, Užbaikalės krašto, Sachos (Jakutijos), Komių, Totorijos respublikų valdybų viršininkai.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Maskvos Basmano rajono teismas leido suimti Tiriamojo komiteto prie RF prokuratūros (TKP) Vyriausiosios tardymo valdybos (VTV) ypatingai svarbių bylų tardytoją Andrejų Grivcovą, kuris buvo sulaikytas kaip įtariamasis, prievartavęs didžiausią per visą žinybos istoriją pinigų sumą – 15 milijonų dolerių. Šių pinigų, remiantis tyrėjų versija, jis reikalavo iš koncerno „Rosenergomaš“ prezidento Vladimiro Palichatos, grasindamas patraukti jį baudžiamojon atsakomybėn. Pats ponas Palichata pareiškė, kad tardytojas grasino jam, remdamasis sufabrikuotais kaltinimais, nes manė, jog šis „galįs sumokėti“.

Tiriamajame komitete prie RF prokuratūros buvo pareikšta, kad Maskvoje su įkalčiais imant kyšį buvo sulaikytas Zelenogrado VRV tyrimo

valdybos vadovas Dmitrijus Matvejevas. Už tai, kad įtariamasis nebūtų patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, jis reikalavo beveik milijono rublių. Teisėsaugos organų pareigūnas ir tarpininkas buvo suimti. Pamaskvio miesto VRV tyrimo valdybos viršininko Dmitrijaus Matvejevo sulaikymo operacija vyko vėlų vakarą. TKP pareigūnai patikslino, kad kyšis buvo skirtas už tai, kad dėl sukčiavimo įtariamam asmeniui nebūtų iškelta baudžiamoji byla. Šio sandorio tarpininko vaidmens ėmėsi įtariamojo advokatas. Dabar Dmitrijus Matvejevas ir advokatas yra suimti. Tiriamos įvykio aplinkybės.

Vasario mėnesį Madrido pirmosios instancijos teismas priėmė nutarimą dėl vieno iš „orechovinių" grupuotės vadeivų Sergejaus Butorino (Osios), Ispanijoje devynerius metus kalėjusio už ginklo laikymą, ekstradicijos į Rusiją. Vasario 19 autoritetas, Rusijoje įtariamas organizavęs daugiau nei dvi dešimtis užsakomųjų žmogžudysčių, tarp jų ir sportininkų rėmimo fondo vadovo Otario Kvantrišvilio nužudymą, privalės būti išsiųstas į tėvynę, kur jam gresia kalėti iki gyvos galvos. Sergejui Butorinui ispanų teismo skirta bausmė už Barselonos priemiestyje prie naktinio klubo iš jo konfiskuoto ginklo laikymą – aštuoneri metai ir aštuoni mėnesiai – baigėsi praėjusių metų spalį. Visgi į laisvę jis nebuvo paleistas – iš Barselonos kalėjimo jis buvo perkeltas į Madrido tardymo izoliatorių, kur kali, kol bus įvykdyta ekstradicija. 2001 metų vasarį vykęs teismas, skyręs bausmę ponui Butorinui, nurodė, kad šis būtų perduotas Rusijai iškart, kai tik atliks bausmę.

Per paskutinius keturis mėnesius Sergejus Butorinas apskundė teismo sprendimą dėl ekstradicijos, o Rusijos ir Ispanijos teisėsaugininkai savo ruožtu ruošė dokumentus būsimai procedūrai. Iki vasario mėnesio per Interpolo sistemą pavyko sureguliuoti visus teisinius formalumus, o pirmosios instancijos Madrido teismas paskelbė sprendimą dėl piliečio Butorino perdavimo Rusijai.

Policininkai mano, kad pilietis Butorinas bus parskraidintas įprastu „Aerofloto" reisiniu lėktuvu, o jį lydėsiantiems teisėsaugos pareigūnams

teks apsieiti be ginklų ir specialiųjų priemonių. Į lėktuvą konvojui bus leidžiama įsinešti tik vieną porą antrankių, kuriais skraidinamas asmuo privalės būti surakintas per visą skrydį. Šeremetjevo-2 oro uoste iš lėktuvo jis iškart bus nuvežtas į Transporto sistemos vidaus reikalų skyriaus oro uosto laikinojo sulaikymo izoliatorių, iš kur jį kiti pareigūnai perveš į miesto tardymo izoliatorių.

Butorinui bus pareikšti kaltinimai pagal RF BK 210-ąjį („Nusikalstamos bendrijos organizavimas") ir105-ąjį („Žmogžudystė") straipsnius. Kol kas jis įtariamas įvykdęs daugiau kaip dvidešimt užsakomųjų žmogžudysčių.

SKANDALAS OMONE

Rusijos VRM sukrėtė dar vienas skandalas. Pirmasis Vidaus reikalų ministro pavaduotojas Michailas Suchodolskis paskelbė, kad pradėtas tarnybinis patikrinimas dėl buvusių Maskvos milicijos ypatingosios paskirties būrio karių laiško Rusijos prezidentui Dmitrijui Mevedevui. Šiame laiške jie kaltino savąją valdžią dėl nuolatinio būrio karių teisių pažeidinėjimo, prekybos šaudmenimis ir dyzeliniu kuru, prostitučių dangstymo, taip pat dėl opozicijos lyderiams iškeltų administracinių bylų medžiagos falsifikavimo. Maskvos vyriausiosios vidaus reikalų valdybos vadovai kaltinimus įvertino kaip nepagrįstus ir aiškino, kad patys laiško autoriai yra įtariami grobstymu. Anot VVRV viršininkų, skandalingasis laiškas buvo išsiųstas „norint išvengti baudžiamosios atsakomybės už padarytą nusikaltimą".

Laiško autoriai, buvę Maskvos VVRV OMON antrojo bataliono kariai Aleksejus Volnuškinas, Sergejus Taranas ir Aleksejus Popovas prezidentui pasiskundė dėl nepakeliamų tarnybos sąlygų, nuolatinių karių teisių pažeidinėjimų ir dėl šio elitinio milicijos padalinio vadovų galimai vykdomų kriminalinių nusikaltimų. Anot laiško autorių, pa-

vyzdžiui, būrio kariai verčiami „dirbti 10–15 dienų iš eilės". Be to, bataliono vadas Sergejus Jevtikovas neva nekart nepatenkintiesiems yra pareiškęs": „Jūs – vergai ir privalote daryti tai, ko noriu aš." Beje, karių darbo teisių pažeidimai atrodo lyg vaikų išdaigos, palyginti su būrio vadovybei pareikštais kaltinimais dėl galimos prekybos šaudmenimis ir degalais, prostitutėms teikiamų „stogo" paslaugų ir dėl karių siuntimo teikti apsaugos paslaugas „autoritetingiems" verslininkams. Tie, kurie atsisako vykdyti tokius įsakymus, neva atleidžiami iš tarnybos. Kaip pavyzdį laiško autoriai nurodo, kad 2009 metų rugsėjo mėnesį buvo atleistas būrio vadas Andrejus Čeklanovas, kuris neva nesutiko vykdyti vieno prekybos centro apsaugos tarnybos viršininko nurodymo išvaikyti vietinius gyventojus, mitinge protestuojančius dėl šio centro plėtros. Be to, laiško autoriai savo vadus kaltina, kad OMON kariai verčiami suimti nekaltus žmones, taip pat falsifikuoti dokumentus apie opozicijos lyderių sulaikymą: „Vienas karys per pamainą privalo suimti tris asmenis. Jei jų nėra, susirask." Kitaip omonoviečiams esą nemokamas Maskvos mero skiriamas priedas prie atlyginimo. „Jei mitinge matyti plakatų, kuriuose blogai apibūdinami VRM, Medvedevas, Putinas, jie iškart turi būti suplėšomi. Draugas Limonovas suimamas visada, vos tik jį išvydus", – tvirtina laiško autoriai.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Kovo 4 Ispanijos išduotas ir kitą dieną Maskvos miesto Zamoskvorečjės rajono teismo sprendimu suimtas 46 metų Sergejus Butorinas yra kalinamas „Matroskaja tišinos" kalėjimo specialiajame bloke. Jam pateiktas naujai suredaguotas kaltinimas. Dabar „autoritetas" kaltinamas įvykdęs 32 žmogžudystes ir pasikėsinimus nužudyti.

Balandį, paskelbus kaltinamąjį nuosprendį, buvo baigta dar 2000 metais iškelta ir iš daugelio epizodų susidedanti byla dėl baldų kontrabandos,

kurią organizavo prekybos centrų „Grand" ir „Trys banginiai" savininkai per tarpininkaujančią įmonę „Liga-Mars". Maskvos srities Naro-Fomino miesto teismas buvusiam centrų savininkui Sergejui Zujevui skyrė aštuonerius metus kalėti kolonijoje, trims jo parankiniams – nuo septynerių su puse iki ketverių metų, dar penkiems teisiamiesiems skirtos lygtinės bausmės. Visi jie buvo pripažinti kaltais dėl kontrabandos ir jos realizavimo, tiesa, ne dėl 400 tonų baldų, kaip tvirtino tyrėjai, o maždaug dėl 300. Gynėjai ketina nuosprendį skųsti, o kaltinamųjų atžvilgiu yra iškelta dar didesnės apimties kontrabandos byla. Iš neseniai paskelbto nuosprendžio paaiškėjo, kad nuo 2000 metų sausio iki rugpjūčio mėnesio teisiamieji tiekė kontrabandinius baldus, pirktus Italijos fabrikuose ir parplukdytus laivais į Sankt Peterburgo uostą. Baldai vėliau buvo pristatomi į parduotuvių „Grand" ir „Trys banginiai" sandėlius.

Gegužę iš Juodkalnijos į Rusiją buvo pervežtas Totorijoje gimęs Zufaras Utiaganovas, ieškomas kaip didelės „sevastopolinių" nusikalstamos bendrijos, Maskvoje įkurtos dešimtame dešimtmetyje iš kelių Kazanės grupuočių, lyderis. Totorijos teisėsaugininkai mano, kad jis vadovavo žudikų brigadai, kuri organizavo žmogžudystes ir pasikėsinimus. Juodkalnijoje ponas Utiaganovas buvo sulaikytas dėl įtarimų klastojus pasus – viename jų jis neva gimęs Lietuvoje, o registruotas Dubajuje.

Apie nuo 2008-ųjų metų ieškomo penkiasdešimtmečio piliečio Zufaro Utiaganovo ekstradiciją pranešė RF prokuratūros ir VRM pareigūnai. Vakar jis, lydimas Interpolo agentų, iš Juodkalnijos Podgoricos miesto buvo atskraidintas į Maskvą, kur jį pasitiko Totorijos jėgos struktūrų pareigūnai. Ponas Utiaganovas praėjusių metų spalį policininkų buvo sulaikytas Juodkalnijoje, Kotoro mieste, dėl įtarimų klastojus dokumentus. Tikrinant dokumentus jis prisistatė esąs Klaipėdos miesto gyventojas Alikas Katkevičius ir pateikė Dubajuje registruoto Lietuvos piliečio pasą. Pas jį buvo rastas dar vienas pasas, išduotas Rusijos piliečiui Ruslanui Vorganovui. Policininkai patikrino ir išsiaiškino, kad sulaikytasis

gali būti ieškomas rusų teisėsaugininkų dėl įvykdyto labai sunkaus nusikaltimo. Jo nuotrauka ir pirštų atspaudai Interpolo linija buvo išsiųsti į Rusiją, VRM kriminalinių ekspertizių centro padalinyje, kuruojančiame Totoriją, buvo nustatyta ir patvirtinta, kad sulaikytasis yra ponas Utiaganovas. Šių metų sausį RF Generalinė prokuratūra į Juodkalniją išsiuntė užklausą dėl jo perdavimo Rusijai, o balandį buvo gautas teigiamas sprendimas.

Tiriamojo komiteto prie RF prokuratūros (TKP) pareigūnai baigė tirti baudžiamąją bylą, iškeltą buvusiam Sankt Peterburgo „prižiūrėtojui", penkiasdešimtmečiui įteisintajam vagiui Andrejui Voznesenskiui (dar žinomam ir kaip Andrejui Piterskiui arba Chobotui). Remiantis tyrėjų versija, šis asmuo organizavo ir aktyviai dalyvavo 2008 metais Peterburgo centre įžūliai pagrobiant „Pravo" nekilnojamojo turto agentūros savininką Olegą Ivanovą. Įteisintasis vagis ir jo bendras Aleksejus Veličko (Pelikanas) tikėjosi iš verslininko gauti išpirką už išlaisvinimą, bet šiam pavyko pasprukti ir pranešti prokuratūrai apie įvykdytą nusikaltimą.*

Ispanijos teismas nuteisė septynerius su puse metų kalėti ir skyrė 20 milijonų eurų baudą vienam įtakingiausių įteisintųjų vagių posovietiniuose kraštuose Zacharui Kalašovui, labiau žinomam kaip Šakro Jaunesnysis. Jis buvo pripažintas kaltu „plovęs" neteisėtai gautus pinigus ir subūręs nusikalstamą grupuotę. Kartu su juo teisiamą rusų advokatą Aleksandrą Gofšteiną Ispanijos Temidės tarnai visiškai išteisino. Dviejų šalių – Rusijos ir Gruzijos pilietybę turintis Zacahras Kalašovas (kai kurių šaltinių duomenimis, 2005 metais pakeitęs pavardę ir tapęs Kniazevičiumi) kalėjime atsidūrė patekęs į Ispanijos specialiųjų tarnybų „Osa" pareigūnų akiratį, kai 2005 metais Pirėnuose buvo vykdoma stambaus masto kovos prieš mafiją operacija.

---

*Rus. *chobot* – straublys.

Tada ispanų policininkai sulaikė 28 asmenis, iš kurių 22 pasirodė esą gruzinų įteisintieji vagys. Buvo areštuotos 38 vilos, apie 800 sąskaitų keturiasdešimt dviejuose bankuose, konfiskuota daugiau nei 230 tūkstančių eurų, skolos raštelių 100 tūkstančių eurų sumai, 220 tūkstančių eurų kelionės čekiais, juvelyrinių dirbinių ir antikvarinių daiktų. Šakro Jaunesnysis arešto išvengė, bet vėliau ispanų teisėjas Ferdinandas Andreo pasirašė tarptautinį jo suėmimo orderį. Jis buvo suimtas Dubajuje, atvykęs į vagių sueigą, į kurią Jungtiniuose Arabų Emyratuose susirinko NVS šalių kriminalinio pasaulio autoritetai. Tų pačių metų birželio mėnesį Kalašovas buvo perduotas Ispanijos teisėsaugininkams ir įkalintas Soto-del-Real kalėjime. Būtina priminti, kad Rusijos teisėsaugininkai į Šakro suėmimą nekreipė dėmesio. Kad ir kaip būtų, Zacharijus Kalašovas rizikuoja atsidurti už grotų: jo išdavimo ketina reikalauti Gruzijos teisėsaugininkai. Gruzijos VRM atstovas pranešė, kad dar 2005 metais Zacharijus Kalašovas šioje šalyje už akių buvo nuteistas 11 metų kalėti. Teismo sprendimu buvo konfiskuotas Tbilisio priemiestyje Cchetyje esantis 20 milijonų dolerių vertės jo namas ir perduotas VRM reikmėms. Nuosprendis paskelbtas remiantis 2005 metais Gruzijoje priimtu kovos su organizuotu nusikalstamumu įstatymu. Šiame įstatyme numatyta, kad kaltinamasis gali būti nuteistas ilgus metus kalėti ne už konkretų nusikaltimą, o už tai, kad „vadovauja nusikalstamai grupuotei arba dalyvauja jos veikloje ir pripažįsta nusikalstamą, t.y. įteisintųjų vagių, ideologiją“.

Liepos mėnesį milicininkams ir prokurorams, kurie neteisėtai nusavino verslininkų turtą ir jį išpardavė, buvo paskelbtas nuosprendis. Penki teisiamieji, tarp jų buvęs Šiaurės Vakarų administracinės apygardos (ŠVAA) prokuroras Vitalijus Samoilovas buvo nuteisti kalėti

nuo 9 iki 13 metų, dar trys asmenys atsipirko lygtinėmis bausmėmis. Maskvos miesto teismas paskelbė nuosprendį vadinamojoje prokurorų gaujos byloje. Šioje organizuotoje nusikalstamoje bendrijoje (ONB) veikė prokuratūros darbuotojai, milicijos pareigūnai ir verslininkai. Teisiamiesiems buvo pateikti kaltinimai pagal BK 210 straipsnį („Nusikalstamos bendrijos organizavimas), 159 straipsnio ketvirtąją dalį („Sukčiavimas, pasitelkus organizuotą nusikalstamą grupuotę"), 286 straipsnį („Tarnybinių įgaliojimų viršijimas") ir 303 straipsnį („Įrodymų klastojimas"). Prieš aštuonis mėnesius, kai procesas buvo vos prasidėjęs, teisiamųjų suole atsidūrė 15 asmenų, o skelbiant nuosprendį jų buvo likę aštuoni.

Totorijos teisme paskelbtas nuosprendis kazaniečių „Žemumų" nusikalstamos grupuotės nariams, kurie buvo pripažinti kaltais dėl daugelio žmogžudysčių. Remiantis tyrėjų versija, gauja beveik dešimtmetį kontroliavo Maskvos Kazanės pramoninių prekių ir maisto produktų turgavietę, tad negailestingai šalino konkurentus buvusių Kursko OMON karių rankomis. Pripažintas kaltu dėl vadovavimo gaujai kazanietis Tagiras Fachrijevas buvo nuteistas kalėti iki gyvos galvos, o jo bendrininkai – nuo lygtinių bausmių iki 20 metų nelaisvės bausmę atliekant kolonijoje.

Maskvos Chamovničo rajono teismas nuteisė vieną garsiausių ir įtakingiausių posovietiniuose kraštuose įteisintųjų vagių Tarielį Onianį (Muluchovą) ir skyrė 10 metų kalėti griežtojo režimo kolonijoje. Jis buvo pripažintas kaltu dėl praėjusiais metais kovo mėnesį įvykdyto Gruzijos verslininko pagrobimo ir reikalavimo 500 tūkstančių dolerių išpirkos. Du jo bendrininkai – verslininkas Sergejus Abutidzė ir Onianio apsaugininkas Aleksejus Zubarevas už tą patį nusikaltimą nuteisti devyneriems ir šešeriems metams nelaisvės.

Remiantis kaltintojų versija, Tarielis Onianis, po vedybų pakeitęs pavardę į Muluchovo, jo apsaugininkas Zubarevas ir pažįstamas vers-

lininkas Abutidzė kartu su dabar ieškomais bendrininkais 2009 kovo 18 Maskvos Smolensko aikštėje pagrobė verslininką Džonį Managadzę. Atvykęs susitikti su savo pažįstamu Abutidze, nukentėjusysis įsėdo į jo automobilį. Vėliau prie automobilio priėjo keletas žmonių, kurie ištempė pilietį Managadzę ir, Onianio vadovaujami, verslininką kartu su jo apsaugininku įgrūdo į mikroautobusą. Jis buvo atvežtas į Šermukšnių gatvėje esančią „Šermukšnio" kavinę, kurioje autoriteto parankiniai verslininką žiauriai sumušė. Vėliau jie įkaitą nuvežė į išnuomotą butą, kur verslininkas vėl buvo mušamas, o iš jo žmonos buvo pareikalauta 500 tūkstančių dolerių išpirkos. Verslininko žmona su draugų pagalba surinko vos 218 tūkstančių dolerių, o kai įkaitas pažadėjo surinkti likusią dalį, jis buvo paleistas. Anot kaltintojų, pagrobėjai, tarp jų ir Onianis, vis skambino Managadzei, reikalaudami likusių 282 tūkstančių dolerių, todėl šeima kreipėsi į miliciją.

Praėjusių metų balandžio mėnesį buvo suimtas Abutidzė, o birželio 10 Maskvos VRV operatyvininkai ir FST pareigūnai Maskvos priemiestyje Gorkose-2 sulaikė patį Onianį ir Zubarevą. Netrukus Onianiui ir Abutidzei buvo pareikšti kaltinimai dėl asmens pagrobimo ir pinigų prievartavimo.

PAŽYMA

Tarielis Guramovičius Onianis (Taro, Onikas), dar žinomas ir kaip Graikijos pilietis Tasos Onianidis arba Davidas Muluchovas, gimė 1958 birželio 2 Gruzijoje, Budzio mieste. Milicijos kartotekose pažymima, kad jis turi įteisintojo vagies titulą ir yra „Svanų" ONG vadeiva. Šioje grupuotėje veikia maždaug šimtas asmenų, o branduolį sudaro buvę Gruzijos VRM ir KGB pareigūnai. Tarielis Onianis yra žinomas ir kaip Kutaisio nusikalstamos grupuotės vadas. Dar sovietiniais laikais jis aštuonis kartus yra kalėjęs kolonijose, o dešimto dešimtmečio pabaigoje

persikėlė į Europą, iš pradžių buvo apsistojęs Prancūzijoje, vėliau įsikūrė Ispanijoje, kur pradėjo statybų verslą. 2005 metais jis pateko į Ispanijos policijos pareigūnų akiratį, kai šie vykdė plataus masto operaciją Osa", nukreiptą prieš „rusų mafiją". Operacijoje dalyvavo daugiau nei 400 policininkų, jiems į pagalbą buvo pasitelkti sraigtasparniai ir šarvuočiai. Barselonoje, Alikantėje, Marabelijos, Fuenchirolės, Benalmadės ir Toremolino kurortuose buvo atlikta daugiau kaip 50 kratų. Buvo konfiskuoti dokumentai Tarieliui Onianiui priklausiusių įmonių biuruose ir visuose Taro įmonės statomuose objektuose. Policijai pavyko sulaikyti dvylikametę Onianio dukterį – Gvancą (mergaitė buvo apgyvendinta vadinamuosiuose uždaruosiuose nepilnamečių namuose), areštuoti jo artimiausią pagalbininką Besiką Liparteliani ir Vitalijų Izgilovą, žinomą Vitaliko-Žvėries pravarde, tačiau pats Tarielis Onianis dingo lygiai valanda anksčiau, nei prie namo vartų pasirodė specialiojo policijos būrio kariai. Ar jis nujautė, ar žinojo – to šiandien niekas nežino. Taro išvyko iš Ispanijos, bet vėliau buvo suimtas Prancūzijoje. Jam buvo pateikti kaltinimai dėl „rusų mafijos" pinigų „plovimo" ir nusikalstamos bendrijos organizavimo, bet prancūzų teisėsaugininkams nepavyko įrodyti Onianio kaltės, ir jis buvo paleistas į laisvę. Vėliau Onianis apsigyveno Maskvoje.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Rugpjūčio mėnesį Maskvos žinomiausiame – antrajame – „Butyrkos" tardymo izoliatoriuje, kuriame generalinės prokuratūros pareigūnai neseniai surengė patikrinimą ir pripažino jį pavojingu kaliniams, įvyko dar vienas incidentas. Kaliniams kartu vartojant narkotikus, buvo jų perdozuota, todėl vienas nuteistasis mirė, o keturi jo kameros kaimynai atsidūrė reanimacijoje. Tyrėjai mano, kad dėl visuotinio apsinuodijimo kalti aplaidžiai dirbę kalėjimo prižiūrėtojai. Per vakarinį patikrinimą

budintis gydytojas pamatė, kad sutrikusios psichikos kalinių kameroje visi guli ant grindų netekę sąmonės. Per penkias minutes į kamerą sulėkė kiti gydytojai ir bendromis jėgomis reanimavo keturis nukentėjusiuosius. Už muštynes nuteistas Arsenas Mchitarianas, prievartautojas Učkumas Batyrovas, narkotikų prekeivis Viktoras Bruchovas ir vagišius Gabrielis Čumburidzė tą patį vakarą buvo nuvežti į Sklifosovskio greitosios pagalbos ligoninės toksikologijos ir reanimacijos skyrių, kuriame akylai saugomi gydosi iki šiol. Penktasis psichikos ligonių kameros kalinys, 36 metų Romanas Tupikovas, nuteistas septyniolika metų kalėti už plėšikavimą ir jau pagarsėjęs kaip asmuo, „linkęs bėgti ir dezorganizuoti tardymo izoliatoriaus tvarką", tą patį vakarą, 20:05, mirė. Gydytojai preliminariai nustatė, kad nuteistasis mirė, o jo kameros kaimynai yra sunkios būklės dėl to, kad svaiginosi neaiškios kilmės milteliais, įkvėpdami juos per nosį kaip narkotikus.

Kazanės teismas Rustiomui Saimanovui skyrė šešerius metus kalėti bendrojo režimo kolonijoje. Teismas kaip lengvinančią aplinkybę pripažino tai, kad Saimanovas „daug gero padarė „Rubino" futbolo klubui". Priminsime, kad anksčiau su juo buvo pasirašytas ikiteisminis sutarimas, kuriame jis pripažino savo kaltę ir taip išvengė griežtos bausmės.

Radikas Jusupovas, pripažintas kaltu 1996 metų balandį dalyvavęs pasikėsinant į „žilkovinių" autoritetą Artūrą Jakupovą (Akulą), kuris dabar atlieka bausmę už dalyvavimą ONG veikloje. Teismas nuteisė Jakupovą ketverius metus kalėti kolonijoje, bet šis iškart buvo atleistas nuo bausmės, nes „įsigaliojo senaties terminas". Kitas teisiamasis – Faritas Chabipovas, kuris, remiantis tyrėjų versija, dešimtame dešimtmetyje dirbdamas milicininku, „sevastopolinių" sėbrams padėjo vykdyti nusikaltimus, buvo nuteistas penkeriems metams lygtinai, bet irgi buvo paleistas į laisvę dėl tų pačių aplinkybių. Kiti teisiamieji buvo nuteisti*

---

*Rus. *akula* – ryklys.

pradedant lygtinėmis bausmėmis, baigiant 9,5 metų nelaisvės bendrojo režimo kolonijoje. Nuosprendyje teigiama, kad prokuratūros pareigūnams pavyko įrodyti, jog dešimtame dešimtmetyje „sevastopoliniai", kovodami su kazaniečių ONG „Gyslelė", nužudė 12 žmonių.

PAŽYMA

Remiantis tyrėjų versija, „sevastopolinių" gaujos organizatorius yra Kazanės kriminalinis autoritetas, pravarde Siauras, kuris dešimto dešimtmečio pradžioje persikėlė gyventi į Maskvą ir įsikūrė „Sevastopolio" viešbutyje. Remiantis tyrėjų duomenimis, jis ėmėsi legalaus verslo – iš pradžių išpirko du viešbučio aukštus, o vėliau beveik ir jį visą, atidarė žaidimų įstaigas ir restoranus (kompleksas priklauso asmenims, nesusijusiems su nusikalstamomis gaujomis). Kartu Siauras Kazanėje kontroliavo keletą prekybos objektų. 1992 metais, kovojant dėl įtakos sferų, jam teko sukurti gaują, kurią jis pavadino „sevastopoliniais". Siauras į vieną gaują subūrė kelias Kazanės ONG – „Žemumas", „Purvą", „Priemiestį", „56-ąjį kvartalą" ir „Naujokus".

1994 metais jis paskelbė karą Kazanės ONG „Gyslelė" įkūrėjui Chaidarui Zakirovui (Chaideriui), kuris panoro kontroliuoti visas Kazanės nusikalstamas struktūras, o Siaurą priversti jam mokėti pelno procentus. Remiantis tyrėjų versija, Siaurą aktyviai rėmė išeiviai iš įvairių Kazanės grupuočių – Rustiomas Saimanovas (Saimanas), Zufaras Utiaganovas (Utiugas*) ir Vladimiras Moisejevas (Moisėjus) (paskutinieji du buvo ieškomi, bet dabar jau sulaikyti), taip pat Radikas Jusupovas (Drakonas). „Autoritetas" su juo buvo asmeniškai pažįstamas nuo devinto dešimtmečio pabaigos – turėjo bendrų su verslu susijusių interesų. Paskelbus karą, Siauro nurodymu buvo nužudyti keli „Gyslelės"

*Rus. *utiug* – lygintuvas.

ONG nariai. 1995 metų vasarį „autoritetas“ mirė nuo širdies priepuolio. Tada, anot tyrėjų, gaujos vadeivos postas (operatyvininkų turimais duomenimis, ir dalis Siauro verslo) atiteko Saimanovui, Utiaganovui ir Moisejevui. Kalbant apie Radiką Jusupovą, reikia pažymėti, kad, kitaip nei manė operatyvininkai, jog jis pradėjęs vadovauti „sevastopoliniams“, tyrėjai priėjo prie išvados, kad šis tik dalyvavo gaujos veikloje – „suko“ verslą ir pildė bendrąją kasą. Naujieji vadeivos Chaideriui siūlė paliaubas, bet šis atsisakė, pareiškęs, kad ketina juos sunaikinti. Galiausiai, remiantis tyrėjų versija, jie užpirko partiją šaunamųjų ginklų ir patys pradėjo šaudyti „Gyslelės“ narius ir juos palaikančiuosius. Gaujos nariai su šeimomis pasislėpė „Sevastopolio“ viešbutyje – jie gyveno viršutiniuose aukštuose, kad ten nepasiektų snaiperio kulka, be to, įkūrė savąją privačią saugos tarnybą (anot operatyvininkų, joje dirbo buvę specialiųjų tarnybų pareigūnai), kuri saugojo pastatą.

1996 spalio 19 Kazanėje, Adoratskio gatvėje, namo lifte „sevastopoliniai“ nušovė „autoritetingą“ vietos verslininką Michailą Zacharovičių (Zacharą). Jis plėtojo naftos verslą, turėjo keletą prekybos įmonių ir rėmė Chaiderį. O 1996 rugpjūčio 26 Sank-Peterburge iš snaiperio automato, CZ-527 karabino ir Kalašnikovo automato buvo nušautas pats Chaideris ir du jo apsaugininkai.

„Sevastopolinių“ gauja buvo sekama nuo 1999 metų. Gaujos narių sulaikymai ir areštai prasidėjo 2008 metų gegužę. Tada buvo sulaikyti Saimanovas ir Jusupovas. Tuo metu (nuo 2006 metų) Saimanovas dirbo futbolo klubo „Rubinas“ direktoriumi ir futbolininkų rinkoje jau buvo spėjęs klubui pripirkti garsiausių žaidėjų.

MAFIJOS KLANŲ KOVA

Rugpjūčio 6 buvo pasikėsinta į 73 metų įteisintąjį vagį Aslaną Usojaną (Senį Chasaną). Pasikėsinimas įvykdytas prieš pusę devynių

vakaro Tverės gatvės 12/7 namo kieme. Šiame name Usojano šeima turėjo butą, kuris buvo įregistruotas Senio Chasano sūnaus, Nodario Usojano, vardu.

Šį kartą „autoritetas" kadilaku įvažiavo į namo kiemą, saugomas apsaugininkų, be kurių pastaruoju metu niekur nesirodė. Kai Senis Chasanas išlipo iš automobilio ir pasuko laiptinės link, iš priešais buvusio lango žudikas pradėjo šaudyti. Kulka įteisintajam vagiui pataikė į pilvą, o jo apsaugininkas Artūras Bagramianas buvo sužeistas į petį. Abu jie buvo nuvežti į Botkino ligoninę ir operuoti (Seniui Chasanui prireikė dviejų operacijų). Vakare gydytojai Senio Chasano būklę įvertino kaip sunkią (kulka pažeidė žarnyną). Aslanas Rašidovičius (Rašojevičius) Usojanas gimė Tbilisyje 1937 vasario 27. Baigė mokyklą ir devyniolikos metų buvo pirmą kartą nuteistas už pasipriešinimą milicijos pareigūnams. Vėliau jis buvo nekart teisiamas pagal įvairius BK straipsnius.

Iš „milicijos biografijos" matyti, kad Sovietų Sąjungos laikais jis vadovavo nusikalstamai grupuotei, kuri rinkdavo duokles iš „cechininkų", nelegalių verslininkų ir antpirštininkų. Tapęs įteisintuoju vagimi, Usojanas įgijo teisę kontroliuoti šešėlinį verslą beveik visuose Rusijos regionuose. Nuo to laiko jis palaiko plačius ryšius su korumpuotais valdininkais, FST ir VRM pareigūnais. Dabar jis įtrauktas į VRM kriminalinės paieškos departamento operatyvinę įskaitą (anksčiau buvo ir RF VRM VKONV įskaitoje).

Pagrindinė tyrėjų versija – pasikėsinimas gali būti susijęs su „galimai nusikalstama Usojano veikla". Jėgos struktūrų pareigūnai nusikaltimą neabejodami sieja su Aslano Usojano ir Tarielio Onianio klanų priešpriešа. Jie pradėjo konfliktuoti maždaug prieš dvejus metus, o priešprieša plačiai nuskambėjo, kai 2008 metais, norėdamas pademonstruoti savo jėgą, Tarielis Onianis sukvietė savo nusikalstamos bendrijos narius į garsiąją vagių sueigą laive Kliazmos van-

denvietėje. Beje, šią sueigą išvaikė VRM specialiojo būrio nariai ir operatyvininkai.

Ši nusikaltėlių priešpriešа kilo daugiausia dėl komercinių interesų. Iš pradžių klanai neįstengė pasidalyti Ispanijoje už grotų atsidūrusio įteisintojo vagies Zacharijaus Kalašovo (Šakro Jaunesniojo) verslo imperijos. Vėliau nesusitarė, kurie jų kontroliuos kai kurias privačias investicijas į Sočio olimpiados objektų statybą. Šiame konflikte Senį Chasaną palaikęs jo senas draugas, garsus įteisintasis vagis Viačeslavas Ivankovas (Japončikas), praėjusių metų birželį buvo sunkiai sužeistas į pilvą, o vėliau mirė. Nusikalstamo pasaulio atstovai atsakomybę už Japončiko žūtį suvertė Taro. Nors jis neigė dalyvavęs vykdant šį nusikaltimą, šių metų pavasarį užsienyje vienas po kito buvo sušaudyti du jo artimiausi bendražygiai – įteisintasis vagis Vladimiras Današija (Lado) ir Malchazas Kitija (Machonija). Pats Taro, beje, šių metų vasarą buvo nuteistas dešimt metų kalėti už asmens pagrobimą ir turto prievartavimą.

Dabar apie paskutinįjį „ekonominį" dviejų įteisintųjų vagių konfliktą (Taro jame dalyvavo neakivaizdžiai, kalėdamas tardymo izoliatoriuje). Remiantis operatyvininkų duomenimis, jis buvo susijęs su buvusios Maskvos Čerkizovo turgavietės teritorija. Priminsime, kad praėjusių metų gruodį Rusijos aukščiausiasis arbitražo teismas valstybės federaline nuosavybe pripažino 66,5 hektarų nenaudojamą teritoriją, atsiradusią nugriovus turgavietę Ščiolkovo plento ir Alyvų bulvaro sankirtoje, kurioje buvo planuojama statyti didžiulį ekonominės klasės gyvenamųjų namų kvartalą. Šia teritorija susidomėjo keletas stambių privačių investuotojų. Iš vienos pusės, už sklypų skyrimą laidavo Senis Chasanas ir įtakingi čečėnų diasporos atstovai, bet Taro remiamos gruzinų grupuotės (jas netikėtai parėmė viena didžiausių Maskvos slaviškų grupuočių) tam griežtai pasipriešino. Abi konfliktuojančios pusės net buvo užsitikrinusios kai kurių valdininkų ir jėgos

struktūrų pareigūnų palaikymą, bet galiausiai aikštelė statyboms buvo skirta tiems investuotojams, kurie pasikliovė Seniu Chasanu. Milicijos pareigūnai neatmeta, kad milijoninės vertės projekto nelaimėjęs Taro galiausiai galėjo įsakyti konkurentą pašalinti.

Tai netiesiogiai patvirtino ir kriminalinės paieškos pareigūnas, dirbęs tiriant nusikalstamo pasaulio lyderių veiklą. Anot jo, Senelis, kaip Aslaną Usojaną meiliai vadino jo „kolegos", paskutiniu metu buvo įgijęs vos ne federalinio lygmens veikėjo reikšmingumą, tad su juo privalėjo skaitytis ir valdininkai, ir jėgos struktūrų pareigūnai. Todėl, anot tyrėjo, nė vienas miesto ar srities rango „autoritetas" nebūtų ryžęsis organizuoti pasikėsinimo į Aslaną Usojaną. „Jie suvokia, kad tokios akcijos organizatorius būtinai bus atskleistas, o vėliau jis kartu su visa grupuote bus nušluoti nuo žemės paviršiaus, nepaisant, kokį užnugarį šie turėjo", – aiškino operatyvininkas. Anot tyrėjo, taip rizikingai elgtis galėjo tik asmuo, įtaka nusikaltėlių sluoksniuose prilygstantis Aslanui Usojanui. Be to, pasikėsinimo organizatorius turėtų būti vienas tų, kurie jau neturi ko prarasti. Anot operatyvininko, šiuos du kriterijus atitinka tik Taro, suvokiantis, kad, nužudęs Japončiką, bet kokiu atveju pasigailėjimo nesulauks.

Didžiąją šio verslo dalį kontroliavo iš Tbilisio kilę įteisintieji vagys, vadovaujami Aslano Usojano ir Lašos Šušanašvilio (Lašos Rustavskio), kuriuos rėmė ne mažiau žinomas Viačeslavas Ivankovas (Japončikas). Visgi Onianis, užsitikrinęs žinomo abchazų įteisintojo vagies Merabo Džangveladzės (Merabo Suchumiečio) paramą, pamėgino atsikovoti savąją dalį. Yra žinoma, kad Taro sugebėjo perimti dalį restoranų verslo, priklausiusio išeiviams iš Gruzijos, ir duoklėmis apmokestinti kai kurias nekilnojamojo turto srityje dirbusias įmones. Savo ruožtu jo partneris Merabas iš Suchumio, kai kurių šaltinių duomenimis, pasinaudodamas ryšiais užsienyje, sugebėjo kontroliuoti 70 procentų Brazilijos kavos importo verslo į Rusiją.

Nuo 2004 metų Onianio-Džangveladzės tandemas jau išties buvo galingas, ir dėl to Onianio ir Aslano Usojano konfliktas virto vieša priešpriešа. Tiesa, iki plataus masto banditų karo tada nebuvo prieita. Abiejų nusikalstamų klanų vadeivos vis dar rengdavo sueigas, kuriose užsitikrindavo „kolegų" palaikymą, verbuodavo naujus šalininkus. Be to, Taro viešai diskreditavo oponentus, kaltindamas juos nesilaikant vagių taisyklių, siekiant prabangiai gyventi ir t.t. 2008 metų vasarą Onianis nusprendė sušaukti grandiozinę sueigą, kurioje dalyvautų dauguma įteisintųjų vagių ir nusikalstamo pasaulio autoritetų. Pamaskvio Pirogovo vandenvietės teritorijoje buvo išnuomotas garlaivis, kuriame susirinko 59 kriminalinio pasaulio vadeivos. Tačiau apie sueigą sužinojo milicijos pareigūnai, tad garlaivį užėmė specialiojo būrio kariai, nusileidę iš sraigtasparnio ir apsupę kateriais laivą. Beveik visus jame buvusius asmenis, „profilaktiškai" su jais pasikalbėjus, teko paleisti. Svarbiausias tikslas buvo pasiektas – Onianis nespėjo užsitikrinti jam būtino palaikymo pradėti gaujų karą. Lyg to būtų maža, dalis įteisintųjų vagių nusigręžė nuo Tarielio Onianio ir pareiškė palaiką Senį Chasaną. Kita įteisintųjų vagių dalis nepalaikė nei vienos, nei kitos pusės ir liko stebėtojais. Vėliau abi pusės toliau kenkė viena kitai. Žudikai pašalino keletą įteisintųjų vagių. Įvykių kulminacija tapo pasikėsinimas į Japončiką 2009 metais.

Beje, pats Onianis, kurį nusikalstamo pasaulio atstovai apkaltino organizavus šį pasikėsinimą, tada jau visą mėnesį kalėjo tardymo izoliatoriuje. Vis dėlto Taro priešininkai atvirai apkaltino jį dėl Rusijos nusikalstamo pasaulio patriarcho mirties ir į kalėjimus, tardymo izoliatorius bei kolonijas išsiuntinėjo „maliavas" – pranešimus, kurie iš tiesų Onianiui reiškė mirties nuosprendį. Vos penkios šykščios eilutės ant suglamžyto popiergalio: „Gyvenimas vagims. Pretekstas rašyti šį nurodymą kilo dėl šių aplinkybių: norime pranešti padoriems kaliniams, kad MTC („Matroskaja tišinos" centriniame tardymo izoliato-

riuje) kali žmogus – Tarielis Onianis. Įteisintieji vagys teigia: jis yra b... Jei šis asmuo yra jūsų „troboje“ arba jį kur nors sutiktumėte, veikite taip, kaip šiuo atveju dera.“

Raštelį pasirašė 36 asmenys. Tarp jų – Japončikas, Senis Chasanas, Laša Rustavskis, Jura Pičuga, Vasia Voskresa, Olegas Mucha, Kostia Šramas*, Liocha Zabava, Serioga Surgutskis, Šakro Jaunesnysis, Koba Rustavskis... Daugiau nei pusė „signatarų“ – slavų įteisintieji vagys, o pats popiergalis yra daug reikšmingesnis nei formalusis teismo nuosprendis: minimas jame žmogus turi mirti.

Jei tikėsime oficialiąja versija, rugsėjo 19 šią vagių „maliavą“ perėmė teisėsaugos organų pareigūnai. Įteisintieji vagys esą ištyrė pasikėsinimo į Viačeslavą Ivankovą (labiau žinomą kaip Japončiką) aplinkybes. Jie priėjo prie išvados, kad pasikėsinimą užsakė kaip tik Onianis. Paprastai tokie laiškai slepiami operatyvininkų seifuose. Bet šįsyk nutiko keistų dalykų! Šis „popierėlis“ ne tik buvo parodytas keliems žurnalistams, bet ir nuspręsta jį perskaityti vieno federalinio televizijos kanalo laidoje. Tad savaime neprireikė persiųsti jo kalėjimo „paštu“: apie Tarieliui Onianiui paskelbtą nuosprendį kartu su milijonais televizijos žiūrovų išgirdo visų šalies kalėjimų, kolonijų ir tardymo izoliatorių kaliniai. Tačiau dėl šio raštelio yra daug neaiškumų ir klausimų. Ar Viačeslavas Ivankovas galėjo būti šios „maliavos“ autorius, pasirašęs ją pirmasis iš trisdešimties?

Antra abejonė. Vienas pasirašiusiųjų nuosprendį Onianiui yra Zacharijus Kalašovas (Šakro Jaunesnysis), kuris dabar kali Ispanijos kalėjime. Be to, RF Bausmių atlikimo tarnybos pareigūnai pranešė, kad Maskvos tardymo izoliatoriuje dėl pasikėsinimo į Aslaną Usojaną neketinama sustiprinti Tarielio Onianio apsaugos. Taip buvo užsiminta, kad FBAT priklausančiose įkalinimo įstaigose ir šiaip yra gana saugu.

---

*Rus. *šram* – randas.

Tad teisėsaugos organų pareigūnai neatmeta galimybės, kad po pasikėsinimo į Senį Chasaną įsiplieskus klanų kovai, bus ir naujų aukų.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Rugsėjį Rusijos VRM Centrinės federalinės apygardos Vyriausiosios valdybos pareigūnai Maskvoje sulaikė įteisintąjį vagį, žinomą kaip Akimą Volgogradietį. Sergejus Akimovas buvo sulaikytas sostinės Raudonojo švyturio gatvėje tikrinant asmens dokumentus. „Vyras, kaip asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, pateikė Rusijos piliečio pasą. Tačiau milicininkai nustatė, kad pasas suklastotas, išduotas svetimo asmens vardu, bet nuotrauka buvo sulaikytojo. Vyras atsisakė paaiškinti, iš kur gavo suklastotą pasą.“ Remiantis teisėsaugos organų pareigūnų duomenimis, Sergejus Akimovas kontroliavo „domodedovinių“ nusikalstamą grupuotę, kuri organizavo plėšimus, užpuolimus ir prievartavo turtą. Be to, kaip pranešė spaudos tarnybos atstovai, pas sulaikytąjį rasta daugiau nei 9 gramai marihuanos.

Maskvoje buvo baigta tirti dešimto dešimtmečio vienos žiauriausių banditų grupuotės vadeivos Sergejaus Butorino (Osios) byla. Anksčiau ekstradicijos būdu iš Ispanijos grąžintas Orechovo-Medvedkovo organizuotos nusikalstamos grupuotės vadeiva buvo kaltinamas įvykdęs 32 pasikėsinimus ir žmogžudystes. Kartu su Sergejumi Butorinu prieš teismą stojo jo apsaugininkas ir gaujos etatinis žudikas Maratas Polianskis.

ĮTEISINTŲJŲ VAGIŲ SUEIGA

Operatyvinių tarnybų pareigūnai išvaikė įteisintųjų vagių sueigą. Iš joje dalyvavusių 26 asmenų buvo sulaikyti šeši – visiems buvo pareikšti kaltinimai dėl narkotikų ir ginklų. Sueigoje buvo sulaikytas

įteisintasis vagis Sergejus Asatrianas, pravarde Serioža Osetrina*, pas kurį rasta pusantro gramo heroino. Skirdamas bausmės rūšį, Kuncevo teismas įvertino ir kitas aplinkybes: Asatrianas nebuvo Rusijos pilietis, Maskvoje neturėjo nuolatinės gyvenamosios vietos, niekur nedirbo, tad neturėjo teisėto pajamų šaltinio. Be to, remiantis teismo turimais duomenimis, Asatrianas „koordinuoja Maskvos regiono grupuočių nusikalstamą veiklą: turto prievartavimus, žmonių grobimus, plėšikavimus, neteisėtą ginklų ir narkotikų prekybą". Jei Sergejus Astarianas būtų suimtas jo tėvynėje Gruzijoje vykusioje sueigoje, išsyk būtų patekęs į koloniją kalėti dešimt metų. 2005 metais Gruzijos Baudžiamajame kodekse atsirado 223 straipsnis, kuriame sąvokos „įteisintasis vagis", „santykių aiškinimasis", „vagių bendruomenė" buvo teisiškai griežtai apibūdintos. Kad atsidurtum už grotų, pakako pasivadinti įteisintuoju vagimi arba pripažinti, kad gerbi šį statusą. Be to, nesvarbu, buvai įvykdęs nusikaltimą ar ne. 2006 metais Gruzijoje įteisintųjų vagių laisvėje nebuvo likę, dauguma jų persikraustė į Rusiją.

Kažką panašaus – nors ir kitu mastu – mėginta pakartoti ir Rusijoje. Praėjusių metų rudenį deputatai priėmė Baudžiamojo kodekso pataisas, griežtinančias bausmes nusikalstamų grupuočių organizatoriams. BK 210 straipsnyje („Nusikalstamų bendrijų organizavimas") atsirado nauja, ketvirtoji, dalis: „asmenims, nusikaltėlių hierarchijoje užimantiems aukščiausias pozicijas", gali būti skirta bausmė nuo 15 iki 20 metų nelaisvės arba įkalinimas iki gyvos galvos. Jiems gali būti iškeltos baudžiamosios bylos už grupuočių organizavimą ir vadovavimą joms, veiksmų koordinavimą, įtakos sferų dalybas, taip pat dalyvavimą vagių sueigose, jei būtų įrodyta, kad jose sprendžiami su nusikalstama veikla susiję klausimai. Rusijoje, kitaip nei Gruzijoje, pataisomis buvo numatyta įteisintiesiems vagims bausmes griežtinti tik tada, kai

---

*Rus. *osetrina* – eršketas.

bus pateikti konkretaus nusikaltimo įrodymai. 2008 metais Rusijoje organizuotos nusikalstamos grupuotės įvykdė beveik 35 tūkstančius sunkių ir labai sunkių nusikaltimų.

PAŽYMA

Išvaikyti sueigos dalyvius Rusijos milicininkai išmoko seniai. Tačiau tai neturi jokios įtakos įteisintųjų vagių gyvenimui. Pataisos neveikia, tai labai gerai matyti nagrinėjant statistikos duomenis: 2008 metais Tiriamasis komitetas prie prokuratūros į teismus nukreipė 24 bylas, iškeltas remiantis 210 straipsniu, 2009-aisiais – 19, o per šių metų šešis mėnesius – 7. Dauguma jų iškeltos narkotikų prekeivių, sukčiautojų ar finansinių aferistų grupuotėms, kurių vadeivos nebuvo susiję su nusikalstamu pasauliu.

Įteisintieji vagys dirba kitame lygmenyje. „Dauguma kontroliuoja bent vieną grupuotę, užsiimančią vagystėmis, plėšimais ir žudynėmis, kiti valdo tikras nusikalstamos veiklos korporacijas, kontroliuojančias atskiras verslo ir ekonomikos sritis“, – aiškino vienas VRM operatyvininkas. Nusikalstamas pasaulis Rusijoje sukūrė galingą ir gerai organizuotą lygia greta veikiančią valdžios sistemą. 2011 metų žiemą VRM Kriminalinės paieškos departamento vadovas Iskanderis Galimovas pareiškė, kad šalyje veikia 249 nusikalstamos grupuotės, kurios jungia beveik 12 tūkstančių narių.

Daugiau kaip 15 metų įteisintuosius vagis prižiūrėjo specialusis VRM padalinys – Kovos su organizuotu nusikalstamumu valdyba. Prieš dvejus metus valdyba buvo išformuota, o jos funkcijas perėmė Kriminalinės paieškos departamentas. Dauguma specialistų buvo atleisti. Tačiau net tų, kurie liko, netrukus laukia dideli pokyčiai: anot vieno aukšto rango VRM pareigūno, iš Kriminalinės paieškos departamento naujo etatų sąrašo matyti, kad bus atleista beveik keturias-

dešimt procentų darbuotojų. „Vyriausiojoje valdyboje liks 15 žmonių, kuriems teks kovoti su organizuotu nusikalstamumu!“

Netrukus paaiškėjo, kad įteisintieji vagys gali nieko nebijoti. „BK pataisos nuo pat pradžių buvo neveiksmingos“, – taip vertina daugelis specialistų. Vien BK pataisų nepakanka, kad veiktų procesinis baudžiamosios atsakomybės mechanizmas – tyrimo organams teisme bus nelengva pagrįsti bausmės skyrimą pagal BK 210 straipsnio 4 dalį. Kaip praktiškai įrodyti, kad įteisintieji vagys yra aukšto rango nusikaltėliai? Tad ekspertai mano, kad pataisos reikalingos net tik BK, bet ir BPK, ir „Operatyvinės paieškos veiklos“ įstatyme. „Įstatymo pataisos – visiška profanacija, nes įrodyti, kad įteisintasis vagis yra grupuotės organizatorius ir vadovas, neįmanoma“, – tvirtina vienas VRM operatyvininkas.

Pataisų autoriai tikėjosi, kad įteisintieji vagys bus traukiami baudžiamojon atsakomybėn ir už mokestinius nusikaltimus, kaip būna visame pasaulyje, tvirtino Dūmos Saugumo komiteto pirmininko pavaduotojas Vladimiras Vasiljevas. Tačiau prasidėjo tyrimo organų reforma, aiškino jis, nuo kitų metų mokestinius nusikaltimus tirs Tiriamojo komiteto pareigūnai, o VRM tyrėjams jau šiandien neleidžiama kelti baudžiamųjų bylų, „esą vis tiek nespės jų ištirti“. Tokios pataisos – kaip skalpelis, – pritaria VRM operatyvininkas, – instrumentą į rankas davė, o ligonio operuoti nėra kam.“ Milicininkai nenori turėti reikalų su BK 210 straipsniu. Nepaisant priimtų pataisų, įteisintieji vagys yra sugaunami dėl smulkmės. Paprastai dėl narkotikų, suklastotų dokumentų ir ginklų. Nepastebėti, kad įteisintieji vagys jaučiasi nebaudžiami, jau buvo amoralu, bet nurodę tikrąsias tokio nebaudžiamumo priežastis jėgos struktūrų pareigūnai pripažintų savo visišką bejėgiškumą.

Pavasarį Tiriamajame komitete prie prokuratūros įvyko kolegijos pasitarimas, skirtas su įteisintųjų vagių veikla siejamoms pataisoms. Komiteto vadovas Aleksandras Bastrykinas pripažino, kad kol kas jos nepadeda kovojant su organizuotu nusikalstamumu. TKP vadovas

aiškino, kad gaujos yra gerai užsikonspiravusios. Tyrėjai susidūrė ir su kitu sunkumu. Įteisintiesiems vagims iškeltos baudžiamosios bylos subliūkšdavo dėl neįtikėtinai didelio spaudimo tyrėjams, liudininkams, prisiekusiesiems ir teisėjams.

Net patekę už grotų, vagių autoritetai geba toliau vadovauti savo grupuotėms. Sostinės „Medvedkovo" tardymo izoliatoriuje kalėjo įtakingas įteisintasis vagis Gajozas Zviadadzė. Remiantis operatyvininkų duomenimis, jis nekart iš savo kameros skambino „kolegoms" Zacharijui Kalašovui ir Lašai Šušanašviliui. Remiantis BK 210 straipsnio 1 dalimi, tai traktuojama kaip nusikalstamų veiksmų koordinavimas, be to, atsakomybė taikoma nuo tada, kai „faktiškai užfiksuojamas kontaktas". Senis Chasanas, anot operatyvininkų, dalijo nurodymus ir įsakinėjo gulėdamas Botkino ligoninės lovoje – jis turėjo 12 mobiliųjų telefonų. „Na, mes tai žinome, o kaip įrodysime? Pagal įstatymą reikia leidimo pasiklausyti jo telefono pokalbių, o kol su visomis instancijomis suderinsi vieną numerį, informacija nutekės, ir tas Senis jau turės telefoną su kitu numeriu", – skėsčiojo rankomis MKP operatyvininkas. „Labai norint visus įteisintuosius vagis galime per 24 valandas susodinti už grotų, operatyvinės informacijos visiems užtektų, – teigia daugelis operatyvininkų. – Tačiau pas mus kovojama tik dėl akių – kai šalyje kali beveik milijonas asmenų, neišvengiamai ir toliau daugės nusikaltėlių, rasis naujų kriminalinių autoritetų."

KRIMINALINĖ KRONIKA

Lapkričio 2 Maskvos Naujojo Arbato gatvėje veikiančiame „Kupolo" restorane FST IR „MURO" operatyvininkai Ispanijos teisėsaugininkų prašymu sulaikė vieną įtakingiausių Rusijos nusikalstamo pasaulio vadeivų, įteisintąjį vagį Vladimirą Tiuriną (Tiuriką). Ispanijos pareigūnai neakivaizdžiai iškėlė jam baudžiamąją bylą dėl neteisėtai įgytų

piniginių lėšų legalizavimo ir šios šalies teritorijoje suburtos nusikalstamos bendrijos. Rusijos valdžios atstovai Vladimirą Tiuriną ketina išduoti Ispanijos pareigūnams, pareiškę, kad šis nėra RF pilietis. Kitą dieną Maskvos Presnios rajono teismas išdavė leidimą suimti nusikalstamo pasaulio autoritetą. Dabar per 40 dienų ispanų pareigūnai privalo Rusijai pateikti būtinų teisinių dokumentų komplektą, kuriuo remiantis bus svarstoma galimybė perduoti Vladimirą Tiuriną ispanų teisėsaugininkams.

Remiantis RF VRM duomenimis, Vladimiras Tiurinas yra vienas įtakingiausių Rusijos nusikalstamo pasaulio vadeivų, dabar vadovaujantis vadinamajai „bratskinių" organizuotai nusikalstamai bendrijai (ONB), kuri dešimtame dešimtmetyje kontroliavo Bratske veikusio aliuminio pramoninio komplekso įmones. 1998 metais įsiplieskus vadinamajam nusikalstamam karui dėl aliuminio pramonės įmonių, baimindamasis dėl savo gyvybės, ONB lyderis persikėlė nuolatinai gyventi į Ispaniją, iš kur ir vadovavo savo bendrams.

Rusijos įteisintasis vagis į Ispanijos teisėsaugininkų akiratį pateko 2005 metų birželį, kai policijos pareigūnai organizavo operaciją „Osa". Tada buvo suimta apie 30 Ispanijos piliečių, taip pat atvykėlių iš Gruzijos, Rusijos ir Ukrainos. Suimtieji buvo kaltinami organizavę nusikalstamą sindikatą, „plovusį" Rusijos nusikalstamo pasaulio atstovų pinigus, investuotus į nekilnojamąjį turtą Ispanijos kurortuose. Vladimiras Tiurinas, nuolat gyvenantis Ispanijoje, ir, anot vietos policininkų, vienas nusikalstamo sindikato organizatorių, per „Osa" operacijos laiką buvo Rusijoje. 2006 metų pavasarį buvo paskelbta jo tarptautinė paieška, remiantis orderiu, kurį išdavė teisėjas Fernando Andreu. Kodėl Rusijos pareigūnai sulaikė Tiuriną tik po ketverių metų, nežinoma. Teisėsaugos organų pareigūnai oficialiai to nekomentuoja, o informacinės agentūros, nurodydamos neoficialius šaltinius, pranešė, kad taip ilgai prireikė derinti teisinius formalumus.

TKP ir prokuratūros pareigūnai Maskvos miesto teisme triuškinamai pralaimėjo baudžiamąją bylą, iškeltą dėl „Evroset" ekspeditoriaus Andrejaus Vlaskino pagrobimo, taip pat pinigų ir turto prievartavimo iš jo ir kito bendrovės darbuotojo. Dėl šių nusikaltimų buvo teisiami „Evroset" viceprezidentas Borisas Levinas, jo buvę pavaldiniai iš bendrovės apsaugos tarnybos ir buvęs Maskvos Pietų apygardos VRV pareigūnas, kuriuos prisiekusieji vienbalsiai išteisino. Kita vertus, išteisinamasis nuosprendis bus naudojamas pagrįsti Britanijos pareigūnų atsisakymui išduoti Rusijai buvusį „Evroset" bendrovės bendraturtį Jevgenijų Čičvarkiną, kuris neakivaizdžiai yra kaltinamas kaip šio nusikaltimo bendrininkas.

Gruodžio mėnesį Maskvos Golovino teisme buvo paskelbtas nuosprendis buvusiam Maskvos Šiaurinės administracinės apygardos (ŠAA) prokuroro pavaduotojui Viačeslavui Trofimovui. Už „svetimo turto grobstymą sukčiaujant" jis buvo nuteistas 13,5 metų nelaisvės. Už pažadą nutraukti verslininkams iškeltą baudžiamąją bylą prokuroras iš jų gavo didelę sumą pinigų, jachtą ir brangų automobilį. Šio nusikaltimo tarpininkai – buvęs kariškis Aleksandras Jemcovas ir teisininkas Romanas Arovas – buvo atitinkamai nuteisti penkerius metus kalėti kolonijoje ir penkerius metus lygtinai. Teismo procesas nagrinėjant buvusio ŠAA prokuroro Viačeslavo Trofimovo bylą tęsėsi 11 mėnesių, o nuosprendis buvo paskelbtas Tarptautinę kovos su korupcija dieną.

Maskvos miesto teismas skyrė trejų metų lygtinę bausmę buvusiam Federalinės narkotikų kontrolės tarnybos (FNKT) Operatyvinio tiekimo departamento viršininkui Aleksandrui Bulbovui. Jis pripažintas kaltu dėl sukčiavimo ir pareigybinių įgaliojimų viršijimo. Tačiau Valstybės kaltintojas teisme nekėlė klausimo dėl generolo apdovanojimų ir karinio laipsnio. Baigiantis posėdžiui generolas Bulbovas pareiškė, kad „teismo nuosprendžiu negalįs būti patenkintas", o jo apskųsti neturi teisės dėl to, kad byla buvo nagrinėjama ypatingąja tvarka. Aleksandras Bulbovas pripažintas

kaltu dėl sukčiavimo pensijos išmokomis, kurias jis gavo iš FST (prieš įsidarbindamas FNKT jis dirbo Valstybės saugumo tarnyboje) nuo 2003 metų kovo iki 2010 metų balandžio. Iš viso per šį laikotarpį jam buvo pervesta 670 tūkstančių rublių. Vykstant tyrimui generolas Bulbovas pareiškė nežinojęs, kad jis neturėjo teisės gauti pensijos dirbdamas tarnyboje, pripažino savo veiksmus neteisėtais ir valstybei grąžino visus gautus pinigus. Be to, Aleksandras Bulbovas pripažintas kaltu viršijęs tarnybinius įgaliojimus, kai pažįstamiems verslininkams neteisėtai išdavė vadinamuosius specialiuosius talonus, teisėsaugininkų naudojamus operatyviniams tikslams. Šie dokumentai draudžia tikrinti vairuotojo dokumentus, transporto priemonę, taip pat aiškintis joje esančių asmenų tapatybę, apžiūrinėti vežamą krovinį.

RUSIJOS TK STATISTIKA

Oficialusis Tiriamojo komiteto atstovas Vladimiras Markinas gruodžio 9 pranešė, kad 2010 metais žinybos pareigūnai iškėlė beveik 11, 5 tūkstančių su korupcija siejamų baudžiamųjų bylų, tarp jų iškeltos bylos ir teisėsaugos organų pareigūnams bei valdininkams.

„2010 metais, vykdant Tiriamojo komiteto iškeltus uždavinius, persekiojant asmenis, įvykdžiusius korupcinius nusikaltimus, tyrimo organų pareigūnai išnagrinėjo 31 251 pranešimą apie korupcinius nusikaltimus, remiantis jais, iškeltos 11 465 baudžiamosios bylos“, – teigė ponas Markinas. Už įvykdytus korupcinius nusikaltimus ypatinga tvarka buvo nagrinėjamos baudžiamosios bylos, iškeltos 71 vidaus reikalų sistemos tyrėjui, 3 FNKT pareigūnams, 11 TKP tyrėjų, 13 prokurorų, 35 advokatams, 8 rinkimų komisijų nariams, 214 vietos savivaldos renkamų pareigūnų, 217 tarnautojų, išrinktų į vietos savivaldos organus, 11 įstatymų leidėjų valdžios atstovų, vienam Valstybės Dūmos deputatui ir dviem teisėjams“, – pranešė agentūros atstovas.

2011 METAI

Svarbiausias metų įvykis – Generalinės prokuratūros ir Tiriamojo komiteto konfliktas dėl Pamaskvio nelegaliems kazino iškeltos bylos. Vasarį Rusijos tiriamojo komiteto Vyriausioji tyrimo valdyba iškėlė baudžiamąją bylą keturiems buvusiems prokurorams, figūravusiems garsioje baudžiamojoje byloje, kurioje verslininkas Ivanas Nazarovas buvo kaltinamas dėl sukčiavimo. Pamaskvio prokurorai išgarsėjo skandale, įsiplieskusiame dėl įprastų operatyvinių priemonių, kurių praėjusių metų pabaigoje ėmėsi RF VRM Ekonominio saugumo departamento (ESD) pareigūnai, tyrę „nežinomų asmenų" organizuotą nelegalų žaidimų verslą Maskvos srityje esančiame Sergijevo Posade. Šių metų pradžioje, kai į operatyvininkų akiratį pateko vietos prokuratūros darbuotojai ir milicininkai, proteguojantys azartinių žaidimų organizatorių Ivaną Nazarovą, bylos tyrimu susidomėjo FST.

Vasario 9 TK pareigūnai verslininkui Nazarovui iškėlė baudžiamąją bylą pagal RF BK 159 straipsnio 4 dalį („Sukčiavimas"), RF BK 146 straipsnio 3 dalį („Autorinių ir gretutinių teisių pažeidimas") ir RF BK 272 straipsnio 2 dalį („Neteisėtas naudojimasis kompiuterio informacija"). Tačiau netrukus pirmasis RF generalinio prokuroro pavaduotojas Vladimiras Malinovksis atšaukė nutarimą iškelti šią baudžiamąją bylą, pavadinęs jį „neteisėtu ir nepagrįstu, nes šis buvęs priimtas remiantis nepakankamai patikrintais duomenimis". Rusijos TK pareigūnai apskundė generalinės prokuratūros sprendimą ir vėl iškėlė baudžiamąją bylą dėl sukčiavimo. Byloje taip pat figūravo verslininkas Maratas Mamyjevas, Ivano Nazarovo padėjėja Ala Guseva, vieno žaidimų salono administratorius Ivanas Volkovas ir trys milicininkai, užtikrinę nelegalaus verslo saugumą – Pamaskvio

VVRV kovos su ekonominiais nusikaltimais skyriaus viršininko pavaduotojas Nikolajus Pyškinas, operatyviniai įgaliotiniai Dmitrijus Akulinas ir Sergejus Jermakovas (vis jie sulaikyti). Anksčiau į TK pateko Pamaskvio Serpuchovo rajono vadovo A. Šestunovo perduoti dokumentai. Jis nekart teisėsaugos pareigūnams skundėsi dėl korupcijos prokuratūroje ir dėl to, kad Nazarovas prievartauja duoti kyšį. Iš pradžių į jo skundus nebuvo reaguojama, o kai įsiplieskė kazino skandalas, dar labiau pakurstęs konfliktą tarp TK ir Generalinės prokuratūros, tyrėjai iškėlė keletą baudžiamųjų bylų, kurios, beje, iškart buvo nutrauktos.

Kovo 25 tiems patiems buvusiems prokurorams tyrėjai jau buvo iškėlę baudžiamąją bylą pagal BK 290 straipsnį. Tada buvo atliktos kratos Eduardo Kapluno ir Vladimiro Glebovo kabinetuose, net bandyta juos suimti. Tačiau pirmąjį pakirto arterinės hipertenzijos priepuolis, o antrąjį aukštesnes pareigas užimantys jo draugai išlaisvino tiesiog teismo salėje – Maskvos srities prokuroro pavaduotojas Michailas Možajevas teisėjui perdavė RF Generalinio prokuroro Viktoro Grinio nutarimą nutraukti ponui Glebovui iškeltą baudžiamąją bylą. Kiek vėliau Generalinio prokuroro pavaduotojas priėmė analogiškus nutarimus ir kitų savo kolegų atžvilgiu.

Tada TK vadovai nepritarė Generalinės prokuratūros pareigūnų sprendimams ir žadėjo juos apskųsti. Ar taip buvo pasielgta, nežinia. Po kelių dienų į Aleksandro Bastrykino ir Jurijaus Čaikos vadovaujamų žinybų konfliktą įsiterpė prezidentas Dmitrijus Medvedevas, ir abi pusės apskritai liovėsi komentuoti šios bylos aplinkybes.

Dėl prokurorų pozicijos nešališkumo Ivano Nazarovo byloje suabejota, kai žiniasklaidoje buvo paskelbti dokumentai, liudijantys, kad Pamaskvio prokuratūros vadovai vyko ilsėtis į užsienį verslininko Nazarovo sąskaita. Be to, jis, remiantis operatyviniais duomenimis, galėjo finansiškai paremti prabangiai surengtas prokurorų A. Mochovo ir

A. Ignatenkos 50-mečio jubiliejaus iškilmes, kuriose dalyvavo šimtai svečių, koncertavo rusų estrados žvaigždės.

Generalinė prokuratūra buvo priversta atlikti tarnybinį patikrinimą. Remiantis jo išvadomis, balandžio 14 Aleksandras Ignatenka ir Dmitrijus Urumovas buvo atleisti iš tarnybos prokuratūroje, kaip sulaužę prokuroro priesaiką. Balandžio 22 Rusijos generalinis prokuroras pasirašė įsakymą dėl Noginsko ir Klino miestų prokurorų Vladimiro Glebovo ir Eduardo Kapluno atleidimo iš prokuratūros sistemos. Kiek vėliau Aleksandras Mochovas buvo pervestas dirbti Maskvos tarpregioninio transporto prokuroro pavaduotoju.

Be to, kaip pagrindinis kontroliuojančios žinybos darbuotojų demaskuotojas, iki šiol veikė tyrėjų įslaptintas liudininkas, pasivadinęs Andrejumi Nikolajevu (vėliau paaiškėjo, kad tai – buvęs Maskvos srities prokuroras Stanislavas Bujanskis). Basmano teisme posėdžių metu, svarstant suėmimo terminų pratęsimą įtariamiesiems, ne kartą buvo klausomasi jo liudijimų. Iš jų aiškėjo, kad Ivanas Nazarovas už „stogo“ paslaugas verslui ponams Mochovui ir Ignatenkai kiekvieną mėnesį mokėdavo po 50 tūkstančių dolerių, o rajono ir miesto prokurorams – po 30 tūkstančių.

Taip sutapo, kad dėl kyšininkavimo baudžiamoji byla buvusiems prokurorams buvo iškelta tą dieną, kai darbo reikalais susitiko prezidentas Dmitrijus Medvedevas ir Generalinis prokuroras Jurijus Čaika. Susitikimo metu valstybės vadovas pranešė, kad pasirašė įstatymą „Apie Baudžiamojo kodekso ir Administracinių teisės pažeidimų kodekso pataisas, skirtas tobulinti valstybės valdininkų veiksmams kovojant su korupcija“. Įstatymų pataisose numatyta alternatyva laisvės atėmimui – už papirkinėjimą ar kyšio ėmimą (davimą) skirti piniginę baudą, kelissyk didesnę nei papirkimo ar kyšio vertė. Baudos dydis priklausys nuo įvykdyto nusikaltimo sunkumo ir gali kisti nuo dešimties iki šimto kartų didesnės sumos nei papirkimo ar kyšio vertė, bet

negali būti mažesnė nei 25 tūkstančiai rublių ir didesnė nei 500 milijonų rublių.

Remiantis tyrėjų duomenimis, Maskvos srities prokuroro pirmasis pavaduotojas Aleksandras Ignatenka, srities prokuratūros 15-osios valdybos viršininkas Dmitrijus Urumovas, Noginsko ir Klino prokurorai – Vladimiras Glebovas ir Eduardas Kaplunas iš numanomo nelegalaus žaidimų verslo organizatoriaus Ivano Nazarovo ir jo bendrininkų nuolat gaudavo pinigų už „stogo“ paslaugas jo žaidimų įstaigoms. Prokuratūros pareigūnams buvo iškelta baudžiamoji byla pagal RF BK 290 straipsnį („Kyšio ėmimas“).

Vėliau buvusiam Pamaskvio prokuroro pavaduotojui Aleksandrui Ignatenkai ir Klino prokurorui Eduardui Kaplunui paskelbta federalinė paieška. Tyrėjai kreipėsi į Basmano teismą, kad būtų leista suimti buvusį Maskvos srities prokuratūros valdybos viršininką Dmitrijų Urumovą. Kiek vėliau paaiškėjo, kad teismas nutarė juos suimti, ir buvę prokurorai buvo įkalinti Lefortovo tardymo izoliatoriuje. Tuo metu anksčiau suimtas Ivanas Nazarovas atsisakė advokatų ir, pripažindamas savo kaltę, davė parodymus. Jo pavyzdžiu ketino sekti ir D. Urumovas, bet generalinės prokuratūros pareigūnai neleido buvusiam Maskvos srities prokuratūros 15-osios valdybos viršininkui Dmitrijui Urumovui, kaltinamam dėl korupcijos, ikiteisminio proceso metu bendradarbiauti su teisėsauga, nors šis to ir siekė. Maždaug tada buvo pradėtas operatyvinis tyrimas Romano Niščemenkos ir Olego Bazyliano atžvilgiu, kurie neseniai buvo išėję iš darbo prokuratūros sistemoje ir neseniai sulaikyti netoli Maskvos esančiame Puškine. Buvę prokurorai visą dieną praleido Niščemenkos bute – regis, aptarinėjo paskutinius įvykius prokurorų byloje. Vakare jie išėjo iš buto (kurį ponas Niščemenka buvo gavęs anksčiau dirbdamas Puškino miesto prokuroru) ir nužingsniavo į artimiausią parduotuvę pirkti alaus. Regis, nė vienas jų nesibaimino, kad bus sulaikytas – tyrėjai per prokuratūroje dirbančius

savus žmones leido jiems suprasti, kad, tiriant bylą, artimiausiu metu jokių aktyvių veiksmų nebus. Tačiau jau prie parduotuvės jie susidūrė su TK ir FST pareigūnais, kurie šiuos surakino antrankiais.

Vėliau TK tardytojas Denisas Nikandrovas sulaikytiesiems pareiškė kaltinimus gavus kyšius (RF BK 290 straipsnis) iš dabar ieškomo buvusio Maskvos srities prokuroro pirmojo pavaduotojo Aleksandro Ignatenkos ir tos pačios prokuratūros 15-osios valdybos buvusio viršininko – įkalintojo Dmitrijaus Urumovo. O šiems savo ruožtu 2009–2011 metais 15 milijonų rublių už globą perdavė nelegalaus žaidimų verslo įstaigų organizatorius Ivanas Nazarovas ir jo bendrininkai, suimti pareiškus kaltinimus dėl sukčiavimo. Tyrėjai Basmano rajono teismui jau paruošė prašymą leisti dviem mėnesiams sulaikyti įtariamuosius Niščemenką ir Bazylianą. Suimti buvusius įstatymų sergėtojus tyrėjai nori iš dalies todėl, kad šie kaltinami atlikę sunkų nusikaltimą ir gali daryti spaudimą savo bendrininkams prokurorams, kurie kol kas dar yra laisvėje. Teismo posėdyje Niščemenkos ir Baziliano kaltės įrodymų pateikė buvęs Maskvos srities prokuroras Stanislavas Bujanskis, su teisėsauga bendradarbiaujantis Dmitrijaus Urumovo byloje. Primename, kad jo advokatas Generaliniam prokurorui Jurijui Čaikai apskundė draudimą ginamiesiems ikiteisminiame tyrime bendradarbiauti su teisėsauga. Savo ruožtu oficiali Generalinės prokuratūros atstovė Marina Grindeva žinybos nutarime neįžiūrėjo nieko ypatinga. Anot jos, draudimų ikiteisminio tyrimo metu bendradarbiauti būta ir anksčiau, ir, jei įtariamasis ar kaltinamasis nori duoti parodymus, niekas negali jam trukdyti. Dėl to nereikia jokių susitarimų. „Teiginys „jei pripažinsite kaltę, galite tikėtis švelnesnės bausmės“ iki šiol galioja“, – pareiškė ponia Gridneva. Be to, aiškėja, kad ponų Urumovo, Bujanskio ir kitų liudininkų parodymai duos pretekstą sulaikyti ir įkalinti kitus asmenis, susijusius su prokurorų byla. Jie teigė, kad su korupcijos schemomis susiję nuo 9

iki 20 Maskvos srities prokurorų, tarp jų ir žinybos vadovas Aleksandras Mochovas, neseniai pervestas dirbti Maskvos tarpregioninės transporto prokuratūros prokuroro pavaduotoju.

Buvęs prokuroras Stanislavas Bujanskis, prieš dieną pareiškęs, jog Maskvos srities prokuratūroje veikė visa nusikalstama grupuotė, neatmetė galimybės, kad ikiteisminis tyrimas gali būti pradėtas ir kitų teisėsaugos institucijų aukšto rango pareigūnų atžvilgiu. Primename, kad liudininkai anksčiau vykusiuose teismo posėdžiuose minėjo Maskvos prokurorą Aleksandrą Kozlovą, anksčiau dirbusį Maskvos srities prokuratūros struktūroje, kartu su jau suimtais ir ieškomais įstatymų sergėtojais, demaskuotais organizuojant Ivano Nazarovo jubiliejų, taip pat aukštus Maskvos srities Vyriausiosios VRM valdybos pareigūnus. „Taip, korupcijos tinklo gijos sklinda ir į šias žinybas“, – pareiškė ponas Bujanskis.

PREZIDENTO ĮSTATYMO PROJEKTAS

Valstybės Dūma pirmuoju skaitymu pritarė prezidento įstatymo projektui, pagal kurį švelninamos bausmės už daugelį nusikaltimų – išskyrus sunkius ir labai sunkius. Pataisos reikalingos ne tik tam, priminė jis, kad „kiekvienas nusikaltimą įvykdęs asmuo būtų teisingai nubaustas“, bet ir tam, kad „žmogų, įvykdžiusi kriminalinį nusikaltimą, bausmė skatintų pasitaisyti“. Tačiau Rusijoje įprasta kad „teismai, nagrinėdami baudžiamąsias bylas, skiria gana ilgos trukmės įkalinimo bausmes“. Šis įstatymo projektas padėtų tai pakeisti. Be to, įstatymo projekte nėra numatyta apskritai trumpinti įkalinimo terminus, tik siūloma keisti vadinamąją žemutinę bausmių ribą, kitaip tariant, švelninti minimalią bausmę.

Pavyzdžiui, už turto prievartavimą stambiu mastu RF BK163 straipsnis numato laisvės atėmimą nuo trejų iki septynerių metų.

Prezidento įstatymo versijoje nelieka nuostatos nuo trejų. Apskritai žemutines laisvės atėmimo bausmių ribas siūloma panaikinti 68 nusikalstamose veikose. 12 nusikalstamų veikų siūloma papildyti įvedant švelnesnę žemutinės bausmės formą – pataisos darbus. Pavyzdžiui, už žmogžudystę, įvykdytą peržengus būtinosios ginties ribas (RF BK 108 straipsnis), dabar numatoma bausmės žemiausia riba – treji metai nelaisvės, o įstatymo projekte siūloma – pataisos darbai iki dvejų metų. Vienuolikoje nusikaltimo rūšių (pavyzdžiui, „Prievartavimas sudaryti sandėrį arba atsisakymas jį sudaryti", RF BK 179 straipsnis) siūloma minimali bausmė – bauda. Dar 115-oje nusikalstamų veikų atšaukiamos tokios minimalios bausmės, kaip pataisos darbai ir suėmimas. Tačiau įstatymo projekte nėra numatyta švelninti bausmių už nusikaltimus, susijusius su asmens laisvės, garbės ir orumo pažeidimu, išprievartavimu, kontrabanda, taip pat kitus sunkius ir labai sunkius nusikaltimus.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Vasario mėnesį Sankt Peterburgo miesto teismas paskelbė nuosprendį didelio atgarsio sulaukusioje Sergejaus Zaripovo gaujos byloje. Prisiekusieji gaujos narius pripažino kaltais padarius beveik dešimt nusikaltimų, tarp jų ir organizavus žmogžudystes. Griežčiausią bausmę – įkalinimą iki gyvos galvos – teismas skyrė Sergejui Zaripovui, kurį prisiekusiųjų kolegija vienbalsiai pripažino kaltu ir nevertu pasigailėjimo. Kiti teisiamieji buvo nuteisti nuo ketverių metų lygtinai iki 18 metų laisvės atėmimo.

Vasario 16 į Rostovą prie Dono buvo atvežtas įtakingas įteisintasis vagis – 37 metų Nodarijus Asanianas (Nodaras), kuris Interpolo pareigūnų buvo sulaikytas Graikijoje. Rostovo milicijos pareigūnai tarptautinę jo paiešką paskelbė 2006 metais. Remiantis tyrėjų duomenimis,

Nodarijus Asanianas vadovavo didelei kišenvagių gaujai, vagiliavusiai stotyse ir autobusuose.

Totorijos Aukščiausiasis teismas pripažino Kazanės gyventoją Dmitrijų Larionovą kaltu organizavus didelę organizuotą nusikalstamą grupuotę „Žemumos" ir nuteisė 16 metų kalėti kolonijoje. Jis – paskutinis laisvėje likęs grupuotės narys, anksčiau buvo nuteisti 20 asmenų. Larionovo gauja beveik dešimtmetį kontroliavo Kazanės „Maskvos" turgavietę ir negailestingai žudė konkurentus. Remiantis tyrėjų versija, pats Larionovas dalyvavo žudant 13 žmonių. Savo kaltę jis pripažino.

Kovo mėnesį buvo pranešta, kad baigta tirti baudžiamoji byla, iškelta organizuotos nusikalstamos bendrijos „Bendroji kasa" vadeivai, buvusiam Chabarovsko „prižiūrėtojui" Jurijui Maslenikovui (Krabui). Autoritetingas verslininkas, kurio parodymais remiantis pavyko už grotų susodinti visus grupuotės vadukus, kaltinamas nužudęs kitą garsų verslo atstovą – Aleksandrą Bylkovą (Taikdarį). Be to, Krabas yra kaltinamas organizavęs pasikėsinimą į įteisintąjį vagį E. Sachnovą. Sachnovas tada nenukentėjo, o vėliau buvo įkalintas dvidešimt penkeriems metams.

Remiantis teisėsaugos organų pareigūnų duomenimis, Jurijus Maslenikovas, buvęs kūno kultūros mokytojas, boksininkas, anksčiau teistas nebuvo. Dešimtame dešimtmetyje Chabarovsko „autoritetas" Viktoras Kiseliovas (Kisielius) pakvietė jį kartu su kitais sportininkais į pagalbą aiškinantis santykius su kitomis grupuotėmis. Jurijus Maslenikovas tapo dešiniąja įteisintojo vagies Kisieliaus ranka, o jį nužudžius 1996 metais jau pats „prižiūrėjo" Chabarovską.

Balandžio mėnesį, prašant Ispanijos teisėjui Fernando Andreu, sprendimą laikinai perduoti Tarielį Onianį priėmė RF generalinis prokuroras Viktoras Grinis. Įteisintojo vagies perdavimo ispanų policijos atstovams procedūra įvykdyta Domodedovo oro uoste. Onianį ten atvežė specialiojo FBVT būrio kariai. Nusikaltėlių autoritetas ilgiau nei valandą laukė šalia oro uosto VIP keleivių salės, apsuptas dvylikos automatais

ginkluotų karių. Tai paprastiems keleiviams kėlė didelį nerimą. Ispanai į Maskvą atsiuntė specialų lėktuvą, kuriuo perduodamas asmuo buvo nuskraidintas į Madridą.

Tarielis Onianis Ispanijos teisėsaugininkams buvo perduotas atlikti tyrimo veiksmams tiriant vadinamąją rusų mafijos bylą. Ji buvo iškelta 2005 metų birželį, pasibaigus policininkų organizuotai „Osos" operacijai, kurios metu buvo sulaikyti apie 30 asmenų. Vėliau dalis jų buvo paleisti, o likusiems pareikšti kaltinimai organizavus nusikalstamą sindikatą, „plovus" Rusijos nusikalstamo pasaulio pinigus, investuojant juos į kurortinių miestų nekilnojamąjį turtą. Visgi Tarielis Onianis Ispanijai buvo išduotas tik laikinai. Baigus tyrimą, jis buvo grąžintas Rusijai, ir dabar atlieka 10 metų bausmę už Maskvos verslininko Džonio Managadzės pagrobimą. Gali būti, kad, atlikus bausmę, jo vėl laukia kelionė į Pirėnus ir naujas teismo procesas.

VĖL AŠTRĖJA MAFIJOS KONFLIKTAI

Nors Tarielis Onianis ir buvo perduotas Ispanijos valdžiai, daugelis ekspertų pranašauja, kad įsiplieks nauja skirtingų klanų priešpriešos banga. Remiantis kai kurių šaltinių duomenimis, galingam Senio Chasano klanui galingą iššūkį metė vadinamoji „suchuminių" šeima, o tai reiškia, kad kraujo nebus išvengta. Operatyvininkai turi duomenų, kad „nusikaltėlių karalius" Aslanas Usojanas, pravarde Senis Chasanas, „karūnavo" penkis naujus įteisintuosius vagis. Tai Rusijoje gali sukelti naują nusikaltėlių karą. „Gegužę Senis Chasanas penkis asmenis paskelbė įteisintaisiais vagimis. Remiantis operatyvininkų duomenimis, kalbama apie prie Maskvos esančio Elektrostalio „prižiūrėtoją", pravarde Cirkininkas, Baltarusijos „kontrolierių" Sašą Kušnerį, kažkokį čečėnų tautybės asmenį, vardu Gelanis, dagestanietį Šamilį ir armėną, vardu Armenas", – aiškino šaltinis. Jis pažymėjo, kad Senis Chasanas

apie tai pranešė, kai jam pradėjo grasinti „suchuminių“ nusikalstamos šeimos atstovai, tarp kurių buvo tokie nusikalstamo pasaulio autoritetai, kaip Merabas Suchumietis ir Tarielis Onianis. „Gruzinų įteisintieji vagys seniai konfliktuoja su Senio Chasano grupuote. Anot vagių, priklausančių Suchumio ir Tbilisio vagių šeimoms, jis nesilaiko vagių įstatymų, įteisintojo vagies veiklą derina su verslo reikalais“, – aiškino teisėsaugininkai. Tradiciškai įteisintieji vagys privalo laikytis kelių taisyklių: pavyzdžiui, išgyventi tik iš nusikalstamu būdu gautų pajamų, patys nedalyvauti nusikaltimuose ir plėšimuose. Kai Senio Chasano priešai sužinojo, kad šis ketina penkis asmenis paskelbti įteisintaisiais vagimis, jie pagrasino nužudyti ir jį, ir naujuosius vagis . Į grasinimus Chasanas atsakė tuos asmenis paskelbdamas įteisintaisiais vagimis. Šie įvykiai byloja, kad vėl eskaluojamas konfliktas tarp didžiausių Rusijos nusikalstamų klanų, tad vėl gali būti žudomi nusikaltėlių autoritetai.

Per paskutiniuosius trejus metus Rusijoje ir užsienyje buvo įvykdyta daug žmogžudysčių ir pasikėsinimų, kurie vienaip ar kitaip gali būti susiję su įteisintųjų vagių konfliktais. Pavyzdžiui, 2010 rugsėjo 16 nežinomi asmenys Maskvos centre šaunamuoju ginklu į pilvą sužeidė patį Aslaną Usojaną. Tų pačių metų gegužės 10 Graikijoje buvo nužudytas Malchazas Kitija (Machonia). 2010 kovo 18 Prancūzijoje iš trečio karto buvo nušautas vienas artimiausių Tarielio Onianio pagalbininkų, garsus įteisintasis vagis Vladimiras Džanašija (pravarde Lado). Remiantis nepatvirtintais duomenimis, Lado galėjo būti prisidėjęs nužudant artimiausią Senio Chasano bendražygį – Viačeslavą Ivankovą (Japončiką), kuris 2009 liepos 28 buvo sužeistas Maskvoje ir nuo sužeidimų mirė tų pačių metų spalio 9. O 2009 lapkričio 2 nežinomas asmuo Maskvoje nušovė verslininką Šabtajų Kalmanovičių. Kai kuriose žiniasklaidos priemonėse buvo tvirtinama, kad šį nusikaltimą keršdami galėjo atlikti Japončiko bendražygiai, nes įtarė Kalmanovičių prisidėjus prie šio nužudymo. Beje, remiantis kita versija, Japončiko

žūties kaltininkai yra Tarielio Onianio (Taro) klano atstovai, nors jis tai ir neigia.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Baigtas tirti Maskvos srities Notarų rūmų prezidento Vladimiro Čelyševo ir jo pavaduotojo Olego Petrinskio nužudymas. Remiantis tyrėjų versija, jie bandė įvesti tvarką Pamaskvio Puškino rajono notarinių paslaugų rinkoje, dėl to užsitraukė vietinių nusikaltėlių rūstybę. Baudžiamojon atsakomybėn patraukti penki asmenys, tarp jų ir numanomi žudikai – anksčiau teistas Vladimiras Sadovnikovas bei užsakovas – UAB „Teisės biuro „Karūna“ vadovas notaras Vladimiras Orlovas.

Totorijoje paskelbtas nuosprendis didelės organizuotos nusikalstamos bendrijos (ONB) „Kino juosta“ nariams iš Kazanės, įvykdžiusiems daugybę žmogžudysčių, vienoje kurių dalyvavo buvęs Kazanės milicininkas – kriminalinės paieškos operatyvininkas Jurijus Viatkinas. Remiantis tyrėjų versija, jis banditams teikė operatyvinę informaciją, taip pat dalyvavo vienoje jų organizuotoje žmogžudystėje. Teismas jam skyrė dešimt metų kalėti griežto režimo kolonijoje. Kiti irgi buvo nuteisti ilgus metus kalėti.

Maskvos srities teismas nuteisė 15 ir 10 metų kalėti Jurijų Kopjevą ir Andrejų Chramušiną, kaltinamus įvykdžius sunkius nusikaltimus, kuriuos jie padarė veikdami Pamaskvio Ščiolkovo rajono organizuotoje grupuotėje. Pirmasis pripažintas kaltu prievartavęs turtą ir organizavęs pasikėsinimą į Pamaskvio žemės ūkio holdingo direktorių tarybos pirmininką Dmitrijų Barčenkovą, o jo bendrininkas – už daugkartinį reketavimą. Dar vieno bylos įtariamojo, Andrejaus Chramušino brolio, buvusio Rusijos oro desanto pajėgų vado generolo Vladimiro Šamanovo žento, paskelbta tarptautinė paieška.

Ispanijoje sulaikytas numanomas „orechovinių“ nusikalstamos grupuotės vadeiva Dmitrijus Belkinas, pravarde Belokas, kuris aktyviausiai

veikė Pamaskvio Odincovo rajone. 1998 metais buvo paskelbta tarptautinė Belkino paieška, jis įtariamas dėl daugiau nei 20 žmogžudysčių. Belkinas buvo sulaikytas viename Madrido viešbučių. Nustatyta, kad pastaraisiais metais Belkinas slapstėsi tai Madride, tai Barselonoje, nuolat keisdamas gyvenamąją vietą. Dabar sprendžiama dėl jo ekstradicijos. Po pusmečio jis bus perduotas Rusijai. Remiantis teisėsaugos pareigūnų versija, dešimto dešimtmečio pradžioje Odincovo gyventojas Belkinas subūrė gaują. Tuo metu dėl įtakos Odincovo rajone kovojo „goljanovinių" ir „orechovinių" grupuotės. Netrukus Belkino gauja susijungė su Sergejaus Butorino (Osios), kuris „orechovinių" grupuotėje buvo atsakingas už ginkluotus konfliktus, gauja. Bendromis pastangomis nusikaltėliai išstūmė „goljanovinius" iš Odincovo rajono. 1994 metais „orechovinių" grupuotės lyderis Sergejus Timofejevas (Silvestras) buvo nužudytas. Po šio įvykio grupuotėje prasidėjo kova dėl lyderystės. Galiausiai, pašalinę kelis konkurentus, vadeivomis tapo Belkinas ir Butorinas. Vėliau Belokas sukūrė specialų ritualą neįtikusiems gaujos nariams likviduoti. 1998 metais sutriuškinus gaują, Belkinas pasislėpė užsienyje. Jis buvo paskutinis „orechovinis", likęs laisvėje.

Maskvos miesto teismas pradėjo nagrinėti Sergejaus Butorino (Osios) bylą. Medvedkovo-Orechovo „brigados" vadeiva kaltinamas organizavęs nusikalstamą bendriją (RF BK 210 straipsnis) ir įsakęs įvykdyti 32 žmogžudystes bei pasikėsinimus nužudyti (RF BK 30 ir 105 straipsniai). Remiantis tyrimo duomenimis, buvęs statybos bataliono praporščikas iš Pamaskvio Odincovo rajono Sergejus Butorinas, grįžęs iš kariuomenės devintame dešimtmetyje, įsitaisė dirbti Maskvos „Raudonosios gėlelės" kavinės apsauginінku. Anot tyrėjų, 1990 metais Sergejus Butorinas kartu su savo broliu Aleksandru organizavo 9 milijonų dolerių vertės paveikslų vagystę iš žinomo rusų kolekcininko Viktoro Magidso (už šią vagystę buvo nuteistas tik Aleksandras Butorinas, teismas nutarė, kad Osios kaltė neįrodyta). Realizuodamas vogtus paveikslus, jis susipažino

su „orechovinių“ ONG įkūrėju ir lyderiu Sergejumi Timofejevu (Silvestru) ir netrukus tapo jo artimiausios aplinkos nariu. Remiantis tyrėjų versija, Sergejus Butorinas kartu su buvusiu KGB leitenantu Grigorijumi Gusiatinskiu (Griša Šiauriečiu), subūrusiu ir vadovausiu „medvedkovinių“ grupuotei, Maskvoje organizavo „autoritetingo verslininko“ ir Sportininkų socialinės pagalbos fondo vadovo Otario Kvantrišvilio (jis su Silvestru nepasidalijo keleto naftos perdirbimo įmonių) nužudymą. Poną Kvantrišvilį nušovė „orechovinių“ žudikas – vidaus kariuomenės atsargos karininkas Aleksejus Šerstobitovas (Lioša Kareivis). Jį Maskvos miesto teismas dviem nuosprendžiais nuteisė 23 metus kalėti kolonijoje.

1994 metų rugsėjį automobilis, kuriame važiavo Silvestras, buvo susprogdintas Maskvos Tverskaja-Jamskajos gatvėje, o vėliau įsiplieskė kova dėl grupuotės vadeivos posto, Osia prisišliejo prie Sergejaus Ananjevskio (Kultiko) ir Jurijaus Volodino (Drakono). Remiantis tyrimo duomenimis, 1995 vasario 14, įsakius Sergejui Ananjevskiui, Jurijui Volodinui ir Sergejui Butorinui, Maskvos pirtyje, esančioje Tako gatvėje, buvo nušautas vienas pretendentų į „lianozovinių brigados“ grupuotės vadeivas Jurijus Bačurinas (Ūsočius) ir jo asmens sargybinis Aleksejus Sadovnikovas (Pirtininkas). Tais pačiais 1995 metais, teigiama bylos medžiagoje, vykstant tarpusavio susirėmimams, buvo nužudyti Kultikas, Drakonas, Griša Šiaurietis, tada Osia tapo „orechovinių“ vadeiva, o broliai Olegas ir Andrejus Pyliovai (pirmasis buvo nuteistas kalėti iki gyvos galvos, o antrasis – 21 metus kalėti kolonijoje) – „medvedkovinių“ vadais. Vėliau jie susijungė ir kontroliavo dešimtis bendrovių, keletą bankų, dideles turgavietes.

Be to, Osiai įsakius (taip mano tyrėjai), „orechoviniai“ nužudė keletą verslininkų ir konkuruojančių gaujų vadeivas. Tarp šios organizuotos nusikalstamos grupuotės aukų yra ir garsusis „kurganinių“ grupuotės žudikas Aleksandras Solonikas (Saša Makedonietis), kuris buvo nužudytas 1997 vasario 1 Graikijoje kartu su drauge Svetlana Kotova. De-

šimto dešimtmečio pabaigoje Sergejus Butorinas ir broliai Pyliovai (tada jie jau buvo persikėlę į Ispaniją) nusprendė „išretinti" savo „brigadą", kurią išlaikyti jiems jau buvo per brangu. Nuo to laiko, Osiai įsakius, buvo nužudyta kelios dešimtys „orechovinių". Kaip vėliau teisme aiškino broliai Pyliovai, jie su Osia veikė laikydamiesi principo „juo mažiau mūsų bus – juo daugiau pinigų atiteks mums".

Maskvos miesto teismas paskelbė nuosprendį profesionaliam samdomam žudikui Andrejui Veršininui, vienam paskutiniųjų dešimto dešimtmečio garsiausio žudiko Aleksandro Soloniko (Sašos Makedoniečio) bendražygių. Andrejaus Veršinino teismas vyko už uždarų durų, buvo imtasi papildomų saugumo ir slaptumo priemonių. Byla buvo nagrinėjama ypatinga, supaprastinta tvarka – be kaltės įrodymų paviešinimo ir liudininkų apklausos. Veršininas buvo pripažintas kaltu dėl daugiau nei dvidešimties žmogžudysčių ir pasikėsinimų nužudyti, taip pat dėl kitų ne mažiau sunkių nusikaltimų. Tarp jo aukų yra RF Atomo ministerijos Tarptautinio branduolinės saugos centro vadovas Sergejus Bugajenka, Pamaskvio verslininkas Valerijus Kazakovas, įteisintasis vagis Alikas Minalianas (Alikas Sočietis) ir daug kitų žinomų verslininkų bei nusikaltėlių pasaulio autoritetų. Maskvos miesto teismas nuteisė žudiką, pasirašiusį ikiteisminį susitarimą dėl bendradarbiavimo su teisėsauga, kalėti tik 16 metų. Teisėsaugos organų pareigūnai mano, „kad palyginti švelni bausmė žudikui buvo verta tų paslapčių, kurias jis atskleidė tyrėjams". Andrejus Veršininas tapo žudiku dar dešimto dešimtmečio pradžioje, kai įsijungė į „kurganinių" grupuotę, kuri vykdė įvairių sostinės nusikalstamų grupuočių užsakymus ir dorojo konkurentus bei jiems neįtikusius asmenis. 1997 metais Andrejus Veršininas buvo priverstas gyventi nelegaliai. Buvo paskelbta jo federalinė paieška tiriant baudžiamąją bylą dėl pasikėsinimo į vieną „baumaninių" ONG lyderių – Valerijų Kašajevą (Košą), kuris buvo įvykdytas prieš metus. Tuo metu „likvidatorius" Aleksandras Solonikas jau buvo žuvęs („orechovinių" ONG vadeivoms

įsakius, jis buvo nužudytas Graikijos viloje kartu su sugyventine – modeliu Svetlana Kotova), o pati organizuota nusikalstama grupuotė iš esmės nustojo egzistavusi – jos narius arba nužudė kiti banditai, arba suėmė Maskvos kriminalinės paieškos operatyvininkai. Pats Andrejus Veršininas ilgiems metams dingo iš teisėsaugininkų akiračio. Jį pavyko suimti tik 2009 metais, tiriant įžūlų Pamaskvio verslininko Valerijaus Kazakovo nužudymą. Su verslininku buvo susidorota tiesiog prie Puškino miesto prokuratūros durų. Iš pradžių jį nušovė, o vėliau demonstratyviai peiliu perrėžė gerklę. Kriminalinės paieškos pareigūnams pavyko nustatyti, kad žudė tikrai profesionalūs žudikai, kuriems įsakė kriminalinis autoritetas Karlas Mikadzė. Paaiškėjo, kad Valerijus Kazakovas buvo ne tik paprastas verslininkas, bet ir vykdė lyg tarpininko-derybininko pareigas tarp korumpuotų Maskvos srities prokuratūros šulų ir Pamaskvio verslininkų bendrijos. Remiantis tyrimo versija, ponas Kazakovas verslininkams nurodydavo reikalaujamas sumokėti pinigų sumas ir kitas sąlygas (pavyzdžiui, įmonės steigėju pripažinti nurodytą asmenį ir panašiai), už tai pažadėjęs leisti ramiai dirbti. Tie verslininkai, kurie atsisakydavo, bemat sulaukdavo daugybės tikrintojų, ir galiausiai jiems būdavo keliamos suklastotos baudžiamosios bylos. Remiantis tyrėjų versija, 2008 metais ponas Kazakovas tokį ultimatumą iškėlė Puškino turgavietės savininkams, pareikalavęs įmonės steigėjais pripažinti jo nurodytus asmenis. Tačiau jis ir jo globėjai prokuratūroje susimovė. Turgavietės savininkai pagalbos kreipėsi į savo kriminalinį „stogą", kurio atstovai ir užsakė, kad profesionalių žudikų gauja, vadovaujama nusikalstamo pasaulio autoriteto Dmitrijaus Lesniakovo (Leso) ir kažkokio Konstantino Grigorjevo, nužudytų Valerijų Kazakovą. Abu buvo suimti. Juos sulaikius, tyrėjai išsiaiškino, kad pasivadinęs Konstantinu Grigorjevu jau vienuolika metų slapstėsi Andrejus Veršininas. Demaskuotas žudikas,*

---

*Rus. *les* – miškas.

norėdamas išvengti įkalinimo iki gyvos galvos, bemat pasirašė ikiteisminį susitarimą bendradarbiauti su tyrėjais.

Rusijos tiriamasis komitetas (RTK) birželio 10 priėmė sensacingą sprendimą išleisti į laisvę įtariamus nelegalaus žaidimų verslo Maskvos srityje organizatorius Ivaną Nazarovą, Maratą Mamyliovą ir Alą Gusevą. Kaip tik jų ikiteisminiame tyrime duotų parodymų pagrindu buvo iškeltos baudžiamosios bylos keliems aukšto rango Pamaskvio prokuratūros pareigūnams, į žemesnes pareigas perkeltas Maskvos srities prokuroras Aleksandras Mochovas ir peratestuoti šios žinybos pareigūnai. Išleisti į laisvę tris teisiamuosius pavyko perkvalifikavus kaltinimus – sukčiavimą pakeitus į neteisėtą verslą.

Liepos mėnesį Basmano rajono teismas anksčiau laiko iš tardymo izoliatoriaus paleido pagrindinį kaltinamąjį baudžiamojoje byloje, iškeltoje dėl teikiamų „stogo" paslaugų Maskvos srityje nelegaliai veikiančių kazino savininkams, buvusį srities prokuratūros Tyrimo priežiūros valdybos viršininką Dmitrijų Urumovą, to paties teismo suimtą prieš tris mėnesius iki šių metų lapkričio 4. Buvęs prokuroras, kaltinamas kyšio ėmimu, nuosprendžio lauks būdamas namų arešte, patogiame Maskvos priemiesčio kotedže, kuris priklauso jo giminaičiams. Jie ir aprūpins jį viskuo, kas būtina, o nemokama apsauga pasirūpins FST pareigūnai.

IŠSIUNTIMAS IŠ BULGARIJOS

Vienas Uralmašo nusikalstamos grupuotės įkūrėjų ir vadeivų Konstantinas Cyganovas grįžo į Rusiją – gyvena Maskvoje, užsiima privačiu verslu ir beveik nebendrauja su draugais iš Jekaterinburgo. Sugrįžo anaiptol ne „ant balto žirgo", be pompastikos, federalinės ir vietinės žiniasklaidos atstovų nė nepastebėtas. Pasirodo, šį pavasarį Cyganovą ir jo verslo partnerį Andrejų Panpuriną valdžios atstovai išprašė iš Bulgarijos, pripažinę, kad šie kelia grėsmę respublikos nacionaliniam

saugumui. Iš tikrųjų sverdlovskiečiai paprasčiausiai susipyko su vieno garsaus bulgarų valdininko sūnumi ir buvo priversti išvykti iš šalies, kurioje liko kelių milijonų eurų vertės asmeninio turto. Paaiškėjo, kad Rusijoje Cyganovo niekas nelaukė: nei pažįstami jekaterinburgiečiai, seniai perėję į legalų verslą, nei teisėsaugos organų pareigūnai, dar prieš daugelį metų nutraukę baudžiamąją bylą.

Pranešimą apie Konstantino ir jo partnerio Andrejaus Panpurino išvarymą iš Bulgarijos išspausdino tik šios šalies naujienų agentūros. Rusijoje šis įvykis liko nepastebėtas. Beveik vienerių metų prireikė Rusijos ir Bulgarijos valdžios atstovams suderinti veiksmus dėl Konstantino Cyganovo, „Uralmašo“ ONG įkūrėjo ir vadeivos ekstradicijos, kai šis, lydimas Bulgarijos specialiųjų tarnybų pareigūnų, buvo atvežtas į Maskvą ir perduotas rusų teisėsaugininkams.

Nutarimas dėl Cyganovo ir jo kolegos Andrejaus Panpurino ekstradicijos buvo pasirašytas dar 2010 metų kovo 18. Jį pasirašė tuometis valstybinės agentūros „Nacionalinis saugumas“ pirmininkas Cvetlinas Jovčevas, argumentuodamas, kad šie asmenys „kelia didelę grėsmę nacionaliniam saugumui“. 2010 metų kovą dėl neteisingų duomenų, pateiktų natūralizacijos procesui, Cyganovas neteko Bulgarijos pilietybės.

Maždaug metus, nuo 2010 kovo iki 2011 balandžio, Cyganovas ir Panpurinas praleido užsieniečių „laikinojo įkalinimo namuose“ Busmancuose. Remiantis neoficialiais duomenimis, visą tą laiką jie kategoriškai nebendravo su valdžios atstovais ir slėpė savo pavardes. Be to, Cyganovas neturėjo jokių dokumentų. Rusijos ir Bulgarijos pareigūnai privalėjo įrodyti jo tapatybę, tada Maskvos teisėsaugininkai paruošė visus ekstradicijai reikalingus dokumentus. Nors 1994 metais Rusijoje Cyganovui buvo iškelta baudžiamoji byla, 2001-aisiais jam buvo suteikta Bulgarijos pilietybė. Beveik dešimt metų jis kartu su savo draugu Andrejumi Panpurinu plačiai vystė statybas kalnų slidi-

nėjimo ir pajūrio kurortuose, pirko ir pardavinėjo nekilnojamąjį turtą, ledo ritulio klubą ir steigė kiaulių kompleksą.

Vienas Cyganovo draugų prisiminė, kaip klostėsi įvykiai, kai Konstantinas išvyko iš Rusijos ir iš kur atsirado verslai Bulgarijoje. „Kai 1991 metais buvo nužudytas Grigorijaus Cyganovas, jo brolis Kostia tapo grupuotės vadeiva ir pirmuoju asmeniu. 1993 metais vienoje „uralmašinių" ir „centristų" sueigoje buvo pradėta šaudyti, buvo nukautas vienas „Centro" grupuotės lyderių Flaritas Valijevas. Iki šiol nėra žinoma, kieno kulka pataikė į Valijevą. Tardytojai apklausė visus dalyvius, bet galiausiai baudžiamosios bylos įtariamuoju buvo įvardytas vadeiva Konstantinas Cyganovas. Tada jis nusprendė išvykti iš šalies."

Pradėjęs slapstytis, Cyganovas pabuvojo keliose šalyse, kurį laiką gyveno Izraelyje, vėliau apsistojo Bulgarijoje. Kartu su juo ten nuvyko ir buvęs Uralmašo „Europos-Azijos kompanijos" direktorius Andrejus Panpurinas, tapęs dešiniąja Cyganovo ranka. „Cyganovas Bulgarijoje pastatė namą, kažkokį viešbutį kalnuose ir pradėjo verslą. Iš pradžių įkūrė lombardų tinklą, bet iš tikrųjų po lombardų iškaba jie teikė bankines paslaugas", – pasakojo pašnekovas. Iš jo žodžių aiškėjo, kad Cyganovas ir Panpurinas paprasčiausiai už palūkanas skolino pinigus bulgarų verslininkams, kaip užstatą priglobdami nekilnojamąjį ir kitą turtą. Kreditų grąžinimo sąlygos buvo gana griežtos, o pyktis su rusų verslininkais nė vienas nenorėjo, tad netrukus du „uralmašiniai", pasisavindami užstatus, įsigijo gana nemažai turto, kuris ir tapo jų legalaus verslo pagrindu.

Sklando versija, kad Cyganovo ir Panpurino verslas plėtėsi taip sparčiai todėl, kad jie naudojo visos grupuotės lėšas. „Cyganovas kontroliavo „uralmašinių" bendrąją kasą, iš viso apie 65 milijonus dolerių, tad šiuos pinigus jis investavo plėsdamas verslą Bulgarijoje. Kai nusikalstamos bendrijos nariams prireikė pinigų ir jie kreipėsi į Cyganovą, šis bandė

išsisukinėti, prašomas nenorėjo duoti pinigų, aiškino, kad pinigai yra investuoti, reikalavo garantijų, kad šie bus grąžinti ir t. t., – prisiminė dar vienas grupuotės narys. – Vėliau daugelis grupuotės žmonių liovėsi su juo bendravę ir klausimų apie „bendrąją kasą“ daugiau nekėlė.“

Anot kalbintų šaltinių, Cyganovui ir Panpurinui Bulgarijoje kilo sunkumų, kai jie paskolino nemažą sumą vienam įžymiam Bulgarijos valdininkui. Kai šis neįstengė grąžinti pinigų ir jie priglobė užstatą, verslininkas kreipėsi pagalbos į šeimos narius. Buvo pasitelkti vyriausybiniai svertai, ir Cyganovas su Panpurinu, dešimt metų ramiai darbavęsi Bulgarijoje, staiga buvo paskelbti rusų mafijos atstovais, keliančiais grėsmę šalies nacionaliniam saugumui. Galiausiai Cyganovas buvo išvarytas į Rusiją, bet to negalima vadinti ekstradicija – Rusijos teisėsaugos pareigūnai pretenzijų verslininkui jau neturi, jam iškelta baudžiamoji byla nutraukta dar 1996 metais. Andrejus Panpurinas išvyko į Kanadą, kur turi savo namus. „Dabar Konstantinas Cyganovas gyvena Maskvoje ir plėtoja verslą“, – baigė pasakoti pašnekovas. Anot jo, Cyganovas su „jekaterinburginiais“ seniai nebendrauja, paskutinį sykį turėjo su jais reikalų prieš aštuonerius metus.

ATLEIDIMAI VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOJE

Prezidento Dmitrijaus Medvedevo įsaku iš pareigų buvo atleistas generolas majoras Andrejus Chorevas, anksčiau buvęs Ekonominio saugumo departamento viršininko pirmasis pavaduotojas. Chorevą ir jo bendražygius už VRM sienų vadina užsakomųjų baudžiamųjų bylų ir persekiojimų gamybos fabriku. Tai anaiptol ne vienintelis pavyzdys, akivaizdžiai įrodantis, kad vykdoma VRM reforma iš esmės keičia aukšto rango policijos pareigūnų, dalyvavusių neteisėtai kurpiant baudžiamąsias bylas, likimus.

Anksčiau savo postuose neišsilaikė trys VRM vadovo pavaduotojai – pirmasis ministro pavaduotojas, kuravęs viešojo saugumo padalinius, Michailas Suchodolskis, Tiriamojo komiteto prie RF VRM viršininkas Aleksejus Aničinas ir Jevgenijus Školovas, atsakingas už kovą su ekonominiais nusikaltimais ir kriminalinės policijos veiklą. Šie atstatydinimai vyko dėl keleto priežasčių. Viena skleidžiamų paviršutiniškų versijų yra tokia: Suchodolskis, Aničinas ir Školovas visaip stabdė jėgos struktūros reformą, ir, anot ekspertų, ne be jų pastangų peratestavimo pabaiga, nepaisant Dmitrijaus Medvedevo įsako, buvo nukelta dviem mėnesiams. Tačiau vienas šaltinis VRM tvirtina, kad iš tikrųjų šie atleidimai byloja apie gerokai rimtesnius įtakingų generolų nusižengimus. Pavyzdžiui, A. Aničinas priklauso grupei asmenų, kurie esą siejami su tragiška Sergejaus Magnitskio žūtimi tardymo izoliatoriuje. Žuvusio advokato byla pasaulio visuomenėje sulaukė didelio atgarsio ir dėl to Aničinui gali būti uždrausta atvykti į JAV ir Europos Sąjungos šalis. Michailas Suchodolskis atstatydintas ir perkeltas į žemesnes pareigas Sankt Peterburge dėl skandalo. Laikraštyje *Novaja gazeta* buvo paskelbta, kad elitinio „Stumbro" padalinio, kurį asmeniškai kuravo ministro pavaduotojas, pareigūnai, dalyvavo grobiant keletą verslininkų dėl išpirkos.

Jevgenijus Školovas pareigų neteko irgi ne dėl to, kad su ministru nesutapo nuomonės dėl reformos, teigė šaltinis. Kaip ir Suchodolskio atveju, Školovo kuruojamų padalinių pareigūnai ne kartą žiniasklaidoje buvo vadinami ne vieno žinybinio konflikto dalyviais. Vos prieš mėnesį vieno „K" valdybos skyriaus Specialiųjų techninių priemonių biuro (STPB) – Kriminalinės policijos struktūrinio padalinio – vadovai kaip įtariamieji dalyvavo garsioje byloje dėl „stogo" paslaugų teikimo Pamaskvio nelegaliems kazino, tad dabar yra suimti. O prieš dvi savaites savo postų neteko du STPB viršininko pavaduotojai – generolas majoras Viktoras Kondratjevas ir Konstantinas Mačabelis. Pas-

tarąjį buvęs verslininkas, „Evrosetj“ įkūrėjas Jevgenijus Čičvarkinas, nekart kaltino „iš rusų įmonių išgrobsčius daugybę milijonų“.

KALĖJIMŲ REFORMA

Kalėjimus prižiūrinti žinyba atsisako specialios nelaisvės įstaigas ženklinančios įrangos: sargybos bokštelių, piktų šunų ir net spygliuotų vielų. Visai neseniai Krasnojarsko krašte buvo demonstruojama nauja saugos sistema, kuri keičia mūsų požiūrį į kalėjimus. Kol kas ji įrengta tik vienuose „valdiškuose namuose“. Tačiau nelaisvės įstaigų aplinka modernizuojama daugelyje šalies regionų.

Iki šiol kai kurie stebėtojai mūsų tėvynę vadino tvorų ir spygliuotų vielų šalimi. Žinoma, tai hiperbolizavimas. Visgi stebėtina, kad amerikiečių išradimas (jį XIX amžiaus pabaigoje sumanė Ilinojaus ūkininkas – galvijų aptvarams) prigijo mūsų krašte. Sumanytas žemės ūkio poreikiams, kad karvės neišsilakstytų, netrukus jis buvo naudojamas jau netiesioginei paskirčiai: riboti žmonių judėjimą. Jį pamėgo kariškiai, pasieniečiai ir kalėjimų prižiūrėtojai. Nuo to laiko pripratome taip gyventi, supami spygliuotų vielų ir draudžiamų zonų.

Tačiau bent jau kai kurių įkalinimo įstaigų vaizdas iš esmės keičiasi. O dauguma „valdiškų namų“ apskritai nebenaudoja spygliuotų vielų. Senas apsaugos sistemas keičia elektroniniai jutikliai, šiuolaikinė signalizacija ir visaregės kameros. O nusikaltėlius vytis sargybiniai pasirengę keturračiais. Kaip tai gali atrodyti, kalėjimų žinybos atstovai demonstravo Krasnojarsko krašte. Oficialus įstaigos, kurioje įrengta XXI amžiaus apsauga, pavadinimas – Rusijos bausmių atlikimo tarnybos federalinės Krasnojarsko krašto vyriausiosios valdybos pirmoji ligoninė. Dabar „valdiškų namų“ ligoninėje gydosi beveik 1200 nuteistųjų ir įtariamųjų iš viso krašto ir kitų regionų. Anot Krasnojarsko krašto Vyriausiosios FBVT valdybos viršininko pavaduotojo Genadijaus

Gartmano, prieš pradedant modernizuoti apsaugos sistemas žinybos pareigūnai buvo nuvykę į Vokietiją, kad pamatytų, kaip Europos šalių kalėjimuose organizuojama apsaugos sistema, ir ši patirtis buvo iš esmės pritaikyta projektuojant naują apsaugos sistemą Krasnojarsko kolonijoje. Per visą įstaigos perimetrą, o jis yra beveik kilometro ilgio, buvo nugriauti sargybos bokšteliai ir panaikinti sarginių šunų postai. Vietoj jų įrengtos naujos užtvaros ir techninės apsaugos priemonės: suformuotos trys stebėjimo zonos, sumontuoti jutikliai, trys stebėjimo vaizdo kamerų linijos, speciali apšvietimo sistema, pavojaus signalizacija. Bet kuris perimetro pažeidimas (vadinasi, kažkas peržengė draudžiamą ribą) yra automatiškai fiksuojamas, ir sistema akimirksniu sugeneruoja pavojaus signalą. Į pažeidimo vietą vyksta greitojo reagavimo grupė, kuri, kad būtų mobilesnė, aprūpinta keturračiais. Anot vieno eksperto, ilgai dirbusio kalėjimų sistemoje, ateityje daug laisvės atėmimo įstaigų apskritai nebenaudos tokios nepriimtinos priemonės, kaip spygliuota viela. Tiesa, visiškai be jos neapsieis. Moksliškai kalbant, apsaugos sistema susideda iš dviejų dedamųjų: signalizacijos ir fizinės užtvaros. Trumpai tariant, jutikliai turi informuoti, kad kažkas įžengė į teritoriją, o užtvaros paskirtis – sutrukdyti pažeidėjui judėti, o dar geriau – visiškai jį sustabdyti, kol atvyks apsauga. Kalėjimuose, kurie atsiras reformuojant įkalinimo įstaigas, nebus įmanoma apsieiti be spygliuotos vielos. Ten bus kalinamas ypač pavojingas kontingentas, užkietėję nusikaltėliai. Jiems būtinos patikimos užtvaros, taip būtų saugiau. Be to, kalėjimuose įrengiamos ir elektroninės apsaugos sistemos. Kalėjime bausmę atliekantys kaliniai, matyt, bus visą parą stebimi vaizdo kamerų. Daugelyje kalėjimų ir tardymo izoliatorių yra montuojamos elektroninės personalo leidimų sistemos, visa tai didina saugumą ir patikimumą. Taigi „valdiški namai" atrodys visiškai kitaip. O įprastose kolonijose, kaip numatyta reformos projekte, spygliuotų vielų apskritai neliks. Primename, kad planuojama sukurti dviejų tipų

kolonijas, kitaip tariant, griežtesnio ir laisvesnio režimo. Tokiose zonose bendra bus tai, kad ir vienos, ir kitos planuojamos kaip kolonijos-gyvenvietės ar į jas panašios. Jose žmogus galės lengviau kvėpuoti. Nieko panašaus į spygliuotą vielą nebus ir pataisos centruose, kurie atsiras vietoj dabartinių paauglių kolonijų. Negana to, numatyta, kad dalis personalo dirbs vilkėdami civilių darbužius. Antpečiai, regis, liks, bet žmonės į tarnybą ateis vilkėdami civilių drabužius. Tokių centrų kolektyvuose atsiras daugiau psichologų, socialinių darbuotojų, pedagogų, gebančių dirbti su įkalintais paaugliais. Per pirmąjį, eksperimentinį, etapą auklėjimo centrai bus įkurti penkiuose Rusijos regionuose. Pavyzdžiui, Maskvos srities Možaisko auklėjimo kolonijoje, kuri dabar reorganizuojama į auklėjimo centrą, nuteistieji bus apgyvendinti nedidelėmis grupėmis po keturis kambaryje. Kambariuose numatoma įrengti plautuvę ir sanitarinį mazgą, aprūpinti reikalingais baldais. Gyvenamojo ploto norma vienam auklėtiniui turi būti ne mažesnė nei 6 kvadratiniai metrai. Planuojama, kad nuteistieji bus paskirstyti įvertinus lytį, amžių, nusikaltimo pobūdį, psichologines ypatybes. Pagrindinis uždavinys – kad jie užaugtų žmonėmis. Vykdant reformą planuojama svarbiausia principinė ir naudinga nuostata – tinkamai atskirti bausmę atliekančius asmenis. Kalbama ne tik apie auklėjimo centrus, planuojama atskirti užkietėjusius nusikaltėlius nuo asmenų, įvykdžiusių, tarkime, buitinį nusikaltimą, ir atsitiktinai patekusių į kalėjimą per klaidą ar kvailumą. Tad užkietėjusiems nusikaltėliams kaip tik ir liktų spygliuota viela, aukštos šiuolaikinės tvoros ir sargybinių grupės su keturračiais. Likusiems kaliniams būtų sukurtos patogesnės sąlygos. Kalėjimų žinybos vadovai daug vilčių sieja su „socialinių liftų“ sistema. Asmuo, kurį laiką kalėjęs kalėjime, galės pats pasirinkti įkalinimo įstaigą: toliau sėdėti su niekšais netinkamoje aplinkoje ar pasitaisyti ir persikelti į palankesnio režimo įstaigą. Žmogų vertintų ne tik viršininkai, bet ir visuomeninės komisijos. Pavyzdžiui, Krasno-

daro krašto Belorečensko kolonijoje auklėtiniai, atestacijos metu gavę puikų įvertinimą, bausmę atlieka turėdami geresnes sąlygas. Jiems skirtos atskiros patalpos, kuriose sukurtos geresnės buitinės sąlygos. Šiai auklėtinių kategorijai miegamuosiuose įrengtos patogios lovos, teigia kalėjimo žinybos pareigūnai, kaliniai laisvalaikiu turi galimybę žiūrėti televizijos laidas ir vaizdajuostes per šiuolaikinį plazminį televizorių, lankytis „gyvajame kampelyje" ir auginti balandžius. Neįtikėtina, bet kai kalėjimų žinyboje atsisakoma spygliuotų vielų, kai kurie lyg ir mėgina pagriebti iš gulagų vadovų rankų sprūstančią vėliavą. Turtingų „pilaičių" savininkai ir kiti šio pasaulio galingieji pradėjo varžytis, kieno tvora aukštesnė, kieno viela aštresnė. Kilometrai spygliuotų užtvarų jau saugo ne kalėjimo zoną, o mūsų gyvenimus. Kai kur spygliuota viela aptveriami net prie upių pakrančių, visuomeninės paskirties vietų ar šiaip kam nors patikusio žemės lopinėlio vedantys keliukai. Žemė lyg ir niekieno, bet koks nors savininkas jau užsitvėrė ją spygliuota viela. Kalėjimo šunys, palyginti su apsaugininkais, stovinčiais prie privačią valdą supančios spygliuotos tvoros, atrodo tiesiog mieli padarėliai. Tačiau tai jau būtų kita istorija.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Tarp tų, kas pateko į tardymo izoliatorių dėl su žaidimų verslu siejamo skandalo, yra ir Olegas Sudakovas. Sudakovo praeitis gana paslaptinga, apie ją sklinda daug gandų. Pavyzdžiui, yra žinoma, kad, be gimstant gautos tėvų pavardės, šis pilietis naudojamuose tarnybiniuose pažymėjimuose yra įvardijamas kaip Igoris Romanovas, Maksimas Volkovas, Igoris Nikulinas. Jis – turtingas (turi silpnybę brangiems sportiniams automobiliams ir motociklams) ir labai įtakingas. Sudakovas laikomas vienu brangiausiai apmokamu ir efektyviausiu „sprendėju" teisėsaugos struktūrose. Jis turi ryšių visur, pradedant prokuratūra bei centrinio

VRM aparato pareigūnais ir baigiant Lubianka. Įdomu tai, kad net sulaikomas jis buvo FST generolo draugijoje. Sudakovas per savo verslo partnerį Sergejų Riapisovą (dar vieną buvusį žymų „sprendėją") turėjo tiesioginį ryšį su Rusijos VRM Organizacinio-inspekcinio departamento viršininku generolu majoru Vladislavu Volynskiu ir VRVV Vyriausiosios tyrimo valdybos viršininku generolu majoru Ivanu Gluchovu. Pirmasis nukentėjo per policijos reformą, nes nebuvo iš naujo atestuotas, o antrasis neseniai „laistė" paskyrimą dirbti policininku.

Tačiau tikrąja Sudakovo tėvonija tapo Maskvos sritis. Jis čia buvo vadinamas vos ne Maskvos srities VVRV viršininko generolo pulkininko Nikolajaus Golovkino „konsultantu" (neoficialiu patarėju). Žiniasklaidos atstovai srities valdybos pastate net rado Sudakovo kabinetą, esantį greta viršininko kabineto, tiesa, generolo pavaldiniai tai neigia. Taip pat žinoma, kad jis yra Golovkino, kaip, beje, ir kitų įtakingų įstatymų sergėtojų, kaimynas Rubliovkos gyvenvietėje „Gorki-8". Sudakovas yra įvardijamas kaip Maskvos srities VVRV Vyriausiosios tardymo valdybos viršininko generolo Aleksandro Voronino patikėtinis. Šilti santykiai jį sieja ir su buvusiu kadetų mokyklos bendrakursiu Igoriu Kurbatovu, kuris dar neseniai vadovavo Maskvos srities policijos kovos su ekonominiais nusikaltimais valdybai. Jis bičiuliavosi ir buvo verslo partneris su dviem tos valdybos skyrių viršininkais – Michnevičiumi ir Belozarcevu. Tiesa, antrasis nebuvo peratestuotas. Tikrintojus glumino dideli buvusio milicininko turtai, kurių jis nesigėdijo visiems viešai demonstruoti. Apskritai Sudakovas ir Michnevičius, kaip du partneriai iš serialo apie policininkus, organizavo ne vieną „verslo projektą". Nereikėtų stebėtis, kad vos tik pirmajam prieš nosį buvo užtrenktos kalėjimo kameros durys, antrasis skubiai išvyko atostogauti.

Svarbią poziciją Sudakovas užėmė ir Maskvos srities prokuratūroje. Jis dažnai susitikdavo „konsultuotis" su Maskvos srities prokuratūros 15-osios valdybos viršininku Dmitrijumi Urumovu, kuris buvo atsakin-

gas už tyrimų kontrolę. O su Odincovo rajono prokuroru jie apskritai buvo neperskiriami. Dabar abu yra suimti.

Sudakovo draugu vadinamas ir skandalingai pagarsėjęs advokatas D. Jakubovskis, klestėjęs Jelcino laikais, o dabar kiek primirštas. Jis irgi gyvena garsiosiose „Gorkose-8". Beje, Jakubovskis suimtąjį draugą aprūpindavo advokatais. Skaičiuojama, kad iš viso jų būta net aštuoni.

Rugsėjį Maskvos miesto tesimas paskelbė nuosprendį Sergejui Butorinui (Osiai), dešimtame dešimtmetyje Maskvoje veikusios vienos kruviniausių nusikalstamų grupuočių – „orechovinių" – vadeivai. Teismas pripažino organizavus arba dalyvavus maždaug trisdešimtyje žmogžudysčių ir nuteisė kalėti iki gyvos galvos. Osios asmens sargybinis ir etatinis grupuotės žudikas Maratas Polianskis, pripažinęs kaltę ir bendradarbiavęs su tyrėjais, kolonijoje praleis 17 metų.

Nuosprendį pradėta skaityti 14 valandą ir su pertraukomis skaitymas tęsėsi maždaug iki penktos. Neperšaunamo stiklo „akvariume" sėdėję Sergejus Butorinas ir Maratas Polianskis visą šį laiką, net ir viso proceso metu, elgėsi laisvai ir kartkartėmis negarsiai persimesdavo keliais žodžiais. Osia pastebimai sunerimdavo ir paniurdavo tik tada, kai buvo skaitomi kitų „orechovinių" vadeivų – jau nuteistų brolių Olego ir Andrejaus Pyliovų parodymai. Vėliau jie vėl nurimo, o kai buvo paskelbti etatinio gaujos žudiko Aleksejaus Šerstobitovo (Liošos Kareivio) parodymai, net pradėjo šypsotis. Salėje sėdėjo Polianskio žmona, ispanė, kuri ištisas penkias valandas tylėdama žiūrėjo į vyrą. Paskelbus nuosprendį, ji atsisakė bendrauti su žurnalistais, o advokatui pareiškė, kad gyvensianti ten, kur jos vyras privalės atlikti bausmę. Iš „orechovinių" sėbrų Butorinas ir Polianskis buvo teisiami vieni paskutiniųjų – į Rusiją jie buvo ekstradicijos būdu perduoti tik tada, kai atliko devynerių metų bausmę už neteisėtą ginklų laikymą ir dokumentų klastojimą. Tėvynėje jie buvo kaltinami dėl daugybės žmogžudysčių, pasikėsinimų ir kitų sunkių nusikaltimų. Butorinas savo kaltės visgi nepripažino, o Polians-

kis prisipažino esąs kaltas. Teisiamieji buvo kaltinami pagal kelis RF BK straipsnius – 209 („Banditizmas"), 210 („Nusikalstamos bendrijos organizavimas"), 105 („Žmogžudystė") ir 102 RSFSR BK straipsnį („Nužudymas", šis straipsnis buvo taikomas nusikaltimams, įvykdytiems dar nepriėmus dabartinio Baudžiamojo kodekso). Tarp Butorinui inkriminuojamų žmogžudysčių yra ir susidorojimas su Sportininkų socialinės pagalbos fondo vadovu Otariu Kvantrišviliu, ir garsiojo „kurganinių" ONG žudiko Aleksandro Soloniko nužudymas Graikijos viloje kartu su drauge Svetlana Kotova. Beje, žudant šią porelę, dalyvavo ir Maratas Polianskis. Be to, teisiamieji buvo kaltinami ir dalyvavę nužudant Jurijų Ivachną, kuris anuomet Osiai parūpino du Graikijos piliečio pasus, su kuriais šis važinėjo po Europą, taip pat atsikratę konkuruojančių ONG vadeivų ir savosios gaujos banditų. Į teisėjo klausimą, ar jie supratą nuosprendį, Osia ramiai tarė: „Taip, suprantu." Jo bendrininkas neištarė nė žodžio. Maskvos Presnios rajono teismas iš tardymo izoliatoriaus į namų arešto režimą perkėlė 51 metų įtakingą įteisintąjį vagį Vladimirą Tiuriną (Tiuriką). „Autoritetas" kalėjo nuo 2010 metų lapkričio mėnesio. Ispanijos pareigūnai siekia jo ekstradicijos, nes Tiurikas kaltinamas legalizavęs nusikalstamu būdu įgytus pinigus ir dalyvavęs nusikalstamos bendrijos veikloje. Remiantis RF VRM duomenimis, Vladimiras Tiurinas priklauso įtakingiausiems Rusijos nusikalstamo pasaulio vadeivoms ir vadovauja vadinamajai „bratskinių" organizuotai nusikalstamai bendrijai, kuri dešimtame dešimtmetyje vykdė nusikalstamą Bratsko aliuminio pramonės įmonių komplekso kontrolę. 1998 metais „nusikalstamų grupuočių aliuminio karo" įkarštyje, baimindamasis dėl savo gyvybės, ONB vadeiva persikraustė gyventi į Ispaniją, iš kurios, anot VRM pareigūnų, vadovavo savo bendražygiams. Tiuriką 2010 metų lapkričio 2 Maskvos „Kupolo" restorane sulaikė FST operatyviniai pareigūnai, pateikę Ispanijos teisėsaugininkų išduotą Interpolo paieškos orderį. Jau kitą dieną Presnios tarprajoninis prokuroras Jurijus Basovas

išdavė leidimą jį suimti. Viena prielaidų jį suimti buvo FMT pažyma, kad „autoriteto" pateiktas Rusijos piliečio pasas buvo gautas neteisėtai, o jis pats neva esąs Kazachstano pilietis. Sprendimą Vladimirui Tiurinui bausmę tardymo izoliatoriuje pakeisti namų areštu Maskvos Presnios rajono teismo teisėja Tatjana Vasiučenka priėmė vėlų spalio 20 vakarą. Būtinybė pakeisti laisvės suvaržymą kilo dėl „autoriteto" sveikatos būklės, nes jis, diagnozavus hipertenzinę krizę, į teismą buvo atvežtas iš kalėjimo ligoninės. Be to, Vladimiras Tiurinas su sugyventine – operos soliste Marija Maksakova, kuri dabar yra visuomeninės tarybos prie VRM narė ir kandidatė į Valstybės Dūmos deputatus nuo „Vieningosios Rusijos", turėjo nepilnamečių vaikų: šešiametį sūnų ir dvimetę dukrą. Dar teismo sprendimui įtakos turėjo tai, kad per metus RF generalinės prokuratūros pareigūnai taip ir nepriėmė nutarimo, ar tenkinti Ispanijos pareigūnų prašymą dėl Tiurino ekstradicijos. Esmė ta, kad suimtojo gynėjai apskundė FMT sprendimą dėl iš Tiurino atimtos Rusijos pilietybės ir Zamoskvorečjės rajono teismas spalio pradžioje pripažino jį esant Rusijos piliečiu. Šis sprendimas, tiesa, dar nėra įsiteisėjęs, net FMT ir generalinės prokuratūros pareigūnai ketina kasacine tvarka jį apskųsti Maskvos miesto teismui. Jei Tiurino advokatai laimės ir kasacinį procesą, jo ekstradicijos nebus galima tikėtis, nes, remiantis Konstitucija, Rusija savo piliečių neišduoda. Tačiau iki galutinio teismo sprendimo dėl Tiurino likimo šis gyvens kartu su šeimos nariais Bolšaja Poliankos gatvėje. Jam draudžiama palaikyti bet kokius ryšius su išoriniu pasauliu, o jį lankyti leidžiama tik gydytojams ir advokatams. „Autoritetą" saugos tie patys FST pareigūnai, kurie jį ir sulaikė. Maskvos TKP Vyriausioji tardymo valdyba dėl kėsinimosi imti itin didelės vertės kyšį iškėlė baudžiamąją bylą Maskvos srities advokatų kolegijos nariui Sergejui Sergejevui. Advokatą sulaikė sostinės FST valdybos pareigūnai, kai tardytojui buvo perduodamas 2,15 milijonų rublių kyšis už tai, kad būtų grąžinta didelė suma pinigų, konfiskuotų tiriant sukčiavimo bylą.

FST pareigūnai 37 metų advokatą Sergejų Sergejevą sulaikė spalio 28-ąją. Tai įvyko po to, kai, susitaręs su vienu RTK Maskvos VTV tardytoju, Sergejus Sergejevas atvažiavo prie „El Gaučo" restorano, esančio Zacepskij valo gatvėje, ir perdavė jam 2,15 milijono rublių. Vietoj to jis iš tardytojo gavo ryšulėlį, kuriame buvo iš anksto specialiais dažais pažymėti 22 milijonai rublių, 199 tūkstančiai ir 355 tūkstančiai dolerių. Kaip paaiškėjo, advokato sulaikymas buvo susijęs su tiriama byla, iškelta Centrinės federalinės apygardos draudimo priežiūros inspekcijos vadovo pavaduotojui Aleksejui Linikui ir tos pačios inspekcijos pretenzijų-ieškinių tarnybos priežiūros skyriaus viršininko pavaduotojai Elmirai Ainulinai dėl sukčiavimo itin stambiu mastu. Valdininkai, remiantis tyrėjų duomenimis, iš vienos draudimo bendrovės prievartavo 15 milijonų rublių kyšį už draudiminės veiklos licencijos pratęsimą ir privalomojo transporto priemonių savininkų civilinės atsakomybės draudimo licencijos suteikimą. Šių metų liepos 8 Totorių gatvėje esančioje „Mizuči" kavinėje paėmusi 3 milijonų rublių kyšį buvo sulaikyta Elmira Ainulina, o kitą dieną darbo kabinete paėmęs 5 milijonus rublių – ir jos viršininkas. Tiriant tą pačią baudžiamąją bylą, rugsėjo pradžioje tardytojai, atlikę kratas ir dokumentų poėmius vienoje bendrovėje, teikiančioje teisines paslaugas verslininkams, rado 22 milijonus rublių, 199 tūkstančius ir 355 tūkstančius dolerių. Bandyta išsiaiškinti šių lėšų kilmę, bet nepavyko. Tada pinigai buvo surašyti ir konfiskuoti. Netrukus po šių įvykių į bylą tiriantį tyrėją kreipėsi advokatas Sergejus Sergejevas ir pareiškė, kad visi konfiskuoti pinigai priklauso jam, ir pasiūlė atlygį už jų grąžinimą. Tyrėjas apie tai parašė raportą savo viršininkui, ir baudžiamoji byla dėl sukčiavimo draudimo priežiūros inspekcijoje buvo perduota tirti kitam tyrėjui. Tai sužinojęs, ponas Sergejevas kreipėsi į naująjį tyrėją, siūlydamas jam 2,15 milijono rublių, kad šis grąžintų daiktinius įrodymus. Dėl šio prašymo raportą parašė ir kitas tyrėjas, tad pono Sergejevo veiksmus pradėjo tirti Maskvos ir Maskvos srities federalinės saugumo tarnybos valdybos pareigūnai. Oficiali RTK Maskvos

VTV atstovė Viktorija Ciplenkova patvirtino, kad advokatui Sergejevui iškelta baudžiamoji byla pagal RF BK 30 straipsnio 3 dalį ir 291 straipsnio 5 dalį („Kėsinimasis duoti itin didelį kyšį"). Anot ponios Ciplenkovos, advokatas kol kas šioje byloje yra įtariamasis ir artimiausiu metu jam ketinama pareikšti kaltinimus. Pats advokatas Sergejevas savo kaltės dėl ketinimo duoti kyšį nepripažįsta, tvirtindamas, kad jo suėmimas ir iškelta baudžiamoji byla – specialiųjų tarnybų pareigūnų provokacija.

Atlikdami kratas tiriant buvusiam milicijos kapitonui Maksimui Kaganskiui iškeltą baudžiamąją bylą, RTK ir FST pareigūnai aptiko butą, kurį generolas Chorevas, kaip buvęs Ekonominio saugumo departamento (ESD) viršininko pirmasis pavaduotojas, gavo elitui skirtame komplekse „Namas Smolensko krantinėje", kai VRM pareigūnai nutraukė bendrovei „Don-stroj" iškeltą baudžiamąją bylą dėl vengimo mokėti mokesčius. Netrukus po atliktų kratų ir kitų tyrimo veiksmų VRM vadovas Rašidas Nurgalijevas išleido įsakymą atleisti iš vidaus reikalų sistemos Andrejų Chorevą. Abejonių dėl generolo majoro Chorevo teisėsaugos organų pareigūnams kilo tada, kai tiriant VVRV Maskvos vyriausiosios tardymo valdybos ypatingų bylų tardytojos Nelės Dmitrijevos, sulaikytos dėl prievartavimo duoti 5 milijonų dolerių kyšį, bylą buvo atliktos kratos buvusio milicijos kapitono Maksimo Kaganskio užmiesčio name. Primename, kad pastarasis veikė kaip tarpininkas reikalaujant kyšio iš „Mediko" bendrovės vadovų, kad būtų nutraukta baudžiamoji byla dėl tomografo kontrabandos. Tiriant bylą Presnios rajono teismas leido suimti tardytoją Dmitrijevą ir tris Kaganskio pagalbininkus, jam pačiam pavyko pasislėpti. Be kitų dokumentų, rastų jo namuose, Maskvos srities Pirogovo mieste, operatyvinės tyrimo grupės pareigūnai aptiko pirkimo-pardavimo sutartį, sudarytą 2009 lapkričio 19, pagal kurią pono Kaganskio žmona Anastasija iš kažkokios Jekaterinos Bablumian už 9,5 tūkstančius rublių įsigijo butą elitiniame komplekse „Smolensko krantinės namai"

(Malyj Novopeskovskio skersgatvyje Nr. 8), kurio bendras plotas – 106 kvadratiniai metrai. Remiantis kitu dokumentu, rastu pas sutuoktinius Kaganskius, lygiai po mėnesio, kai buvo registruotas sandoris, 2009 gruodžio 25, Anastasija Kaganskaja pasirašė įgaliojimą tuometčiam ESD viršininkui Andrejui Chorevui, suteikiantį teisę disponuoti prabangiu butu. Jam net leidžiama sudaryti bet kokius sandorius dėl buto ir savo, ir šeimininkės – Anastasijos Kaganskajos vardu. Butas elitiniame komplekse domino RTK pareigūnus, tad tardytojai, gavę Presnios rajono teismo leidimą, atliko jame kratą. Remiantis kai kurių šaltinių duomenimis, sprendžiant iš bute rastų daiktų, trijų kambarių trisdešimt pirmajame bute paskutiniuoju metu gyveno tik pats generolas Chorevas. Kaip tik čia jis atvežė dokumentų archyvą, kurį iš ESD išsinešė prieš tai, kai liepą prezidento įsaku buvo atleistas iš einamų pareigų, bet liko dirbti VRM sistemoje. Be viso kito, bute buvo rastas 1854 metų pavyzdžio devynių milimetrų kalibro „Lefošė" revolveris ir jo šovinių. Atlikus balistinę ekspertizę, nustatyta, kad senovinis ginklas yra kovinis, tad dėl jo neteisėto laikymo policijos kvotos skyriaus pareigūnai iškėlė baudžiamąją bylą. Be to, paaiškėjo, kad tą dieną, kai buvo daroma krata, butas pagal dokumentus jau priklausė generolo tėvui Viktorui Chorevui: Anastasija Kaganskaja šį nekilnojamąjį turtą 2010 metais jam padovanojo. Ponai Chorevai nekilnojamąjį turtą, kurio rinkos vertė buvo ne mažesnė nei 2 milijonai, savo vardu registruoti nusprendė spalio 12, kai Presnios rajono teismas paskelbė nuosprendį suimti ieškomą Kaganskį (kartu su juo buvo dingusi ir Anastasija). Tą dieną vyresnysis Chorevas ir jo sūnus (šis – ponios Kaganskajos vardu, kuri vis dar buvo buto savininkė) parašė du įgaliojimus tų pačių nekilnojamojo turto prekybos agentų vardu, įgaliodami atlikti su buto registravimu susijusius būtinus veiksmus Techninio inventorizavimo biure (TIB), registrų ir kitose tarnybose. Tačiau to atlikti jiems nepavyko: dokumentus konfiskavo ikiteisminį tyrimą vyk-

dantys pareigūnai. Teisėsaugos pareigūnai įtaria, kad Chorevų šeima butą galėjo įgyti per tarpininkus už tam tikras suteiktas paslaugas. 2008 metais, remiantis ESD pareigūnų atliktų patikrinimų rezultatais, Rusijos VRM Tiriamojo komiteto iniciatyva buvo iškelta baudžiamoji byla pagal RF BK 199 straipsnio 2 dalį („Organizacijos vengimas mokėti mokesčius, darant itin didelę žalą"). Remiantis bylos medžiaga, per 2005 metus „Don-stroj" vadovai pateikdavo suklastotus duomenis apie išlaidas mokant pridėtinės vertės mokestį. VRM pareigūnų apskaičiavimais, dėl to valstybei nebuvo sumokėta PVM už 400 milijonų rublių. Byla buvo tiriama beveik metus, vėliau tyrimas buvo sustabdytas ir nutrauktas nesant nusikaltimo sudėties. Priminsime, kad spalio 31, praėjus vos kelioms dienoms po kratų, VRM vadovas Rašidas Nurgalijevas išleido įsakymą atleisti generolą majorą Chorevą iš darbo vidaus reikalų sistemoje. Tiesa, įvertinus tai, kad dėl skandalingos nekilnojamojo turto istorijos kol kas baudžiamoji byla nėra iškelta, o ponas Chorevas sistemoje ištarnavo dvidešimt dvejus metus, jam leista dėvėti generolo-majoro uniformą. UAB „Don-stroj-invest" atstovai priminė, kad 2009 metais „Don-stroj" įmonės akcininkais buvo Maksimas Blažko ir Dmitrijus Zelionovas. Per krizę dalis bendrovės, kuri vykdė gyvenamųjų namų statybą, perėjo VTB banko žinion ir pakeitė pavadinimą į „Don-stroj-invest".

Garsusis Butyrkos tardymo izoliatorius atsidūrė garsaus skandalo centre: ten kalintis suimtasis savo patirtus nuotykius įkėlė į internetą. Įdomiausia yra tai, kad šį tinklaraštininką įskundė... apsaugininkai. Kaip pranešė vienos teisių gynėjų organizacijos atstovai, kuruojantys įkalinimo įstaigas, į juos kreipėsi Butyrkos tarnautojas ir informavo apie neįprastą kalinį. Anot kalėjimo prižiūrėtojo, panorusio likti nežinomu, nuteistasis sostinės tardymo izoliatoriuje gyveno beveik nevaržomas. Įrodymų ilgai ieškoti neteko – pakako rasti artimiausią kompiuterį. Paaiškėjo, kad kalinys užsiregistravo socialiniuose tinkluose ir

įkėlė nuotraukas apie savo nuotykius (tiesiogine žodžio prasme) kalėjime. Remiantis teisių gynėjų duomenimis, kažkoks Antonas S. buvo nuteistas septynerius metus kalėti už sukčiavimą itin stambiu mastu. Byloje nurodoma, kad padaryta žala už maždaug 10 milijonų rublių. Pinigų nepavyko rasti, tad galima spėti, jog nuteistasis anaiptol nėra vargšas. Pasirodo, kad turtingiesiems mūsų šalyje ir kalėjime gyventi gera. Apsaugininkas pasakojo, kad nuteistasis paskirtas į ūkio būrį, bet nieko neveikia. Užuot dirbęs, šlaistosi koridoriais, rašinėja internete, užsuka į administracijos darbuotojų kabinetus. Socialiniame tinkle yra nuotrauka, kurioje kalinys pozuoja sėdėdamas prie tardymo izoliatoriaus auklėjamojo skyriaus pareigūno stalo. Įdomios rašinėtojų replikos po viena kalėjime daryta nuotrauka. „Gerai atrodai. Kodėl slepi dailią šypseną?“ – klausia kalinio internetinis bičiulis. „Ačiū. Tikrinau, kaip veikia kamera. Taip gavosi“, – atsako suimtasis. Išsyk ir nesuprasi, apie kokią kamerą kalbama. Tikriausiai apie įprastą, kuri filmuoja. Anot apsaugininko, ūkio skyriuje gyvena daug ilgam terminui nuteistų asmenų, kurie pagal įstatymą seniai turi būti perkelti į kolonijas. Nesinori tuo tikėti, bet ir minėto tinklaraščio iš socialinių tinklų lengvai nepašalinsi. Teigiama, kad nuteistieji į ūkio skyriaus kalinių sąrašus neįtraukti, viršininkams duomenų apie juos niekas neteikia. „Tie kaliniai naudojasi privilegijomis – jie neišsiunčiami iš Maskvos, ir giminaičiai gali dažnai juos lankyti, – žurnalistams aiškino visuomeninio judėjimo atstovas. – Jie gyvena nerakinamose patalpose ir beveik be apribojimų gali vaikščioti po visą teritoriją.“ Jeigu tai tiesa, VIP kaliniai, matyt, yra įkyrėję net tardymo izoliatoriaus personalui. Vis dėlto kalėjimas nėra ta vieta, kurioje klientas visada teisus. Kalėjime yra atliekamos bausmės, o ne teikiamos valstybės paslaugos, tad šių dviejų sąvokų nederėtų painioti. Dabar Butyrkoje vyksta didelio masto patikrinimas.

Gruodžio mėnesį Maskvos miesto teismas nutraukė skandalingą baudžiamąją bylą, iškeltą juvelyrų holdingo „Altyn“ aukšto lygio vadybi-

ninkams ir darbuotojams, kaltinamiems dėl aukso kontrabandos. Toks sprendimas buvo priimtas reaguojant į Rusijos prezidento Dmitrijaus Medvedevo iniciatyvą dekriminalizuoti prekių kontrabandą. Šioje byloje iš tikrųjų nuteistas buvo tik „Altyn" filialo direktorius, kuris įskundė savo vadovybę. Baudžiamoji byla, iškelta „Altyn" viceprezidentei Antoninai Babosiuk, bendrovės Sankt Peterburge vykdomajam direktoriui Vladimirui Fenkovui, Omsko „Altyn" prekybos centro generalinei direktorei Valentinai Šadrinai, Kirgizijos piliečiui Eltuganui Džaparovui, holdinge atsakingam už saugumą, taip pat Tiumenės srityje gyvenančiam kurjeriui Sergejui Titenkovui, buvo nutraukta nagrinėjimo stadijoje. „Mes pateikėme prašymą remdamiesi BK pataisomis, kurias 2011 gruodžio 7 pasirašė prezidentas Dmitrijus Medvedevas. Remiantis jomis, prekių kontrabanda nebėra traktuojama kaip kriminalinis nusikaltimas", – pareiškė Antoninos Babosiuk advokatė. Teisiamiesiems Maskvos miesto teismas panaikino kaltinimus ir pagal BK 210 straipsnį („Nusikalstamos bendrijos organizavimas"), kuris, anot gynėjų, tebuvo viena bendrininkavimo formų vykdant kontrabandą. Primename, kad šios bylos medžiaga Maskvos miesto teisme atsirado dar 2011 metų spalį. Pirminis bylos nagrinėjimas turėjo būti pradėtas lapkričio 14, be to, gynėjai pareiškė , kad pageidaus prisiekusiųjų teismo, bet dėl Antoninos Babosiuk ligos posėdis buvo perkeltas į lapkričio 21. Tačiau tą dieną susirgo kiti du teisiamieji. Posėdžiai nevyko ir lapkričio 28, ir gruodžio 5, bet dabar jau dėl advokatų ligų. Taip teisiamieji sulaukė tos akimirkos, kad teismas tiesiog buvo priverstas nutraukti jiems iškeltą baudžiamąją bylą. „Tenka konstatuoti, kad pasidarė neįmanoma toliau tirti šiems kaltinamiesiems iškeltos baudžiamosios bylos, nors kiekvienam jų iškelti kaltinimai yra pagrįsti", – teigiama teisėjo Nikolajaus Tkačiuko skelbiamame nutarime. Pagal šį nuosprendį į laisvę buvo paleisti kalėję Vladimiras Fenkovas, Eltuganas Džaparovas ir Sergejus Titenkovas. Antoninai Babosiuk buvo grąžintas 30 milijonų rublių dydžio užstatas, kurį įmokėjus, 2011 gegužės 13 ji buvo paleis-

ta į laisvę. Be to, teismo sprendimu nutarta reabilituotiems asmenims negrąžinti daiktinių įrodymų – daugiau nei 1,5 tonos aukso dirbinių, konfiskuotų atliekant kratas „Altyn" tinklo parduotuvėse. Šį sprendimą teismas motyvavo tuo, kad visi daiktiniai įrodymai reikalingi kitoje kontrabandos baudžiamojoje byloje, iš kurios tirtoji byla buvo išskirta kaip atskira. Primename, kad baudžiamąją bylą dėl aukso kontrabandos „Altyn" tinklo parduotuvėse FST Tardymo valdybos pareigūnai iškėlė 2009 spalio 5. Prieš tai, tų pačių metų sausį, pasieniečiai buvo sulaikę kurjerį Sergejų Titenkovą su keturiais lagaminais aukso dirbinių, kuriuos jis vežė rogėmis. Jis mėgino iš Kazachstano juos pervežti į Rusijos teritoriją kinkomosiomis rogėmis, taip išvengdamas muitinės postų. Vežikas pasirodė esąs „Altyn" parduotuvių tinklo darbuotojas.

Maskvos srities Solnečnogorsko teismas perkėlė iš tardymo izoliatoriaus toliau atlikti bausmę namų arešto sąlygomis notarą Vladimirą Orlovą, kaltinamą organizavus savo kolegų – Maskvos srities Notarų rūmų prezidento Vladimiro Čelyševo ir jo pavaduotojo Olego Petrinskio užsakomąsias žmogžudystes. Tokio sprendimo pretekstu buvo sunki kalinamojo sveikatos būklė. Prieš tris savaites Vladimiras Orlovas patyrė kelis mikroinsultus, tad buvo paguldytas į „Matroskaja tišinos" tardymo izoliatoriaus ligoninę. Tačiau įkalintojo sveikatos būklė tik blogėjo. Suvokdami, kad šis gali mirti, tyrėjai ir tardymo izoliatoriaus administracija pervežė jį į 20-ąją Maskvos miesto ligoninę ištirti. Ligoninės gydytojai Vladimirui diagnozavo iškart kelias ligas, dėl kurių jis negali būti paliktas įkalinimo įstaigoje. Be galvos smegenų veiklos sutrikimo, notarui buvo diagnozuotas sunkios formos cukrinis diabetas ir išeminė širdies liga. Susipažinęs su konsiliumo išvadomis, RTK tyrėjas Leonidas Michailovas kreipėsi į teismą, prašydamas laisvės atėmimo bausmę pakeisti į namų areštą.

2011 metais sostinės teismams tyrimo organų pareigūnai pateikė 11 524 prašymus leisti sulaikyti įtariamus ir kaltinamus asmenis, 10 637 jų (daugiau nei 92 procentai) buvo patenkinti. Buvo atmestas 891 prašymas, tarp jų pageidavimai sulaikytuosius paleisti už užstatą ar skirti namų areštą. Tačiau iš bendro prašymų sulaikyti įtariamus asmenis skaičiaus kasacine tvarka buvo apskųsta vos daugiau nei dešimt procentų – tik 1236 prašymai. Daugeliu atvejų buvo sulaikomi asmenys, kaltinami įvykdę sunkius ir ypač sunkius nusikaltimus, tokius kaip nužudymas, sunkus kūno sužalojimas, išžaginimas, plėšikavimas ir nelegali prekyba narkotikais. Tačiau dėl ekonominių nusikaltimų kaltinami asmenys, įvertinus buvusio prezidento Dmitrijaus Medvedevo inicijuotas Baudžiamojo proceso kodekso (BPK) pataisas, buvo sulaikyti vos devynis kartus, kai prieš porą metų tokia bausmė buvo pritaikyta 47 kartus.

2012 METAI

Išsamiame Generalinės prokuratūros (Generalinė prokuratūra yra atsakinga už vieningą valstybinę nusikalstamumo, jo atskleidimo ir tyrimo rezultatų statistikos apskaitą) dokumente pažymima, kad 2011 metais, kaip ir ankstesniais, Rusijoje mažėjo oficialiai užregistruotų visų tipų nusikaltimų. Bendras jų skaičius sumažėjo 8,5 procento, iš viso buvo įvykdyti 2 404 807 nusikaltimai. Sumažėjo žmogžudysčių, pasikėsinimų į teisėsaugos pareigūnus ir net teroristinių aktų (nepaisant to, Generalinės prokuratūros atstovai mano, kad prisiekusiųjų teismą reikėtų nušalinti nuo vadinamųjų teroristinės krypties bylų – kai nusikaltėliai dalyvauja neteisėtų ginkluotų formuočių veikloje arba pasikėsina į teisėsaugos pareigūnus). Pavyko pasiekti, kad sumažėtų nacionalistų vykdomų nusikaltimų, ypač Maskvoje ir Sankt Peterburge. Kaip mano įstatymų sergėtojai, tam įtakos turėjo ir griežti nuosprendžiai, paskelbti garsiausioms „skinheadų" grupuotės nariams: nacionalsocialistų bendrijos „Sever*" lyderiui Levui Molotkovui, kurio grupuotė kaltinama dėl 27 žmogžudysčių, ir Aleksejaus Vojevodino gaujos, vadinamos trumpiniu PR – „Pagaminta Rusijoje", nariams, nuteistiems už dvi dešimtis nusikaltimų. Daugiau nei pusę užregistruotų nusikaltimų (55,5 procento) sudarė vagystės (1 038 566), sukčiavimai (147 468), plėšikavimai (127 772) ir smurtavimas (20 tūkstančių). Beje, ir jų, remiantis žinybos statistikos duomenimis, buvo užregistruota palyginti mažiau. Kita vertus, nors „reideriavimo" mastas liko toks pat, pasikeitė jo pobūdis: vietoj nuosavybės objektų užgrobimo naudojant jėgą, įsigalėjo daugiapakopės sukčiavimo schemos, piniginių

---

*Rus. *sever* – šiaurė.

lėšų grobstymas sudarant ir vykdant valstybės užsakymo sandorius, reikalaujant vadinamųjų „otkatų“. Prokurorams daug abejonių kelia bankų atstovų bendravimas su skolininkais – finansininkai vienašališkai didina kreditų tarifus, o skolų „išmušinėjimui“ pasitelkia tarpininkus, kurie ne tik grasina skolininkams, bet ir sumuša juos. Be to, bankininkai, siekdami išieškoti skolas, vykdo „bendrą veiklą su Rusijos VRM VAI ir Rusijos teismo antstolių federalinės tarnybos pareigūnais“. Pasak Generalinės prokuratūros, teisėsaugos organų padalinių veiklos rezultatai byloja, kad prastėja ikiteisminio tyrimo efektyvumas ir tyrėjų darbo efektyvumas bei kokybė. Pažymima, kad ikiteisminio tyrimo procese esama spragų – gana daug jų tiriamų baudžiamųjų bylų yra nutraukiamos nepavykus nustatyti asmenų, kuriems būtų galima pateikti kaltinimus. 2011 metais Rusijos VRM sistemoje dėl to buvo nutraukta kas antra baudžiamoji byla, FNKT sistemoje – kas trečia. Be to, buvo teigiama, kad RTK atstovai, dažnai pažeidžia įstatymus, atsisakydami kelti baudžiamąsias bylas dėl smurtinių nusikaltimų, kuriuos įvykdo pareigūnai, tarp jų ir policininkai. Prokuratūros atstovų teigimu, praėjusiais metais jie gavo 17 tūkstančių piliečių pareiškimų, o tyrėjai iškėlė vos 250 baudžiamųjų bylų. O RTK atstovų duomenimis, 2011 metais jie yra gavę 997 tūkstančius pranešimų apie nusikaltimus, iš kurių daugiau nei 65 tūkstančius – apie policininkų įvykdytus nusikaltimus. 2011 metais RTK pareigūnai iškėlė 4198 baudžiamąsias bylas policininkams. Maža to, po garsaus kankinimo skandalo Totorijos VRM žinyboje buvo įkurti specialūs padaliniai jėgos struktūrų pareigūnų veiklai tirti. Generalinis prokuroras pranešime daug dėmesio skyrė kovai su korupcija. Dokumente pažymima, kad nors ir buvo imtasi didelių antikorupcinių priemonių federaliniame ir regionų lygmenyje, 2011 metais visose valstybinės veiklos srityse, kuriose skirstomi finansiniai ar materialiniai ištekliai, būta korupcijos ir piktnaudžiavimo. Tačiau, teigiama Generalinės prokuratūros pažymoje,

2011 metais ir toliau buvo stebima korupcinio pobūdžio nusikaltimų mažėjimo tendencija. Iš viso teisėsaugos pareigūnai išaiškino 37 831 (beveik 7 procentais mažiau nei 2010 metais) tokių nusikaltimų. Tarp jų 6947 (-10,3 procento) kyšio gavimo (RF BK 290 straipsnis), 4005 (-6,1 procento) kyšio davimo atvejų (RF BK 291 straipsnis) ir 1397 (-11,0 procentų) – papirkinėjimo atvejų (RF BK 204 straipsnis). Anot Generalinės prokuratūros pareigūnų, išaiškintų korupcinės pakraipos nusikaltimų mažėja ne dėl to, kad šalyje krinta korupcijos lygis, o todėl, kad „nepakankamai rezultatyviai dirba teisėsaugos organų darbuotojai". Žinybos dokumente pažymima, kad 2011 metais vykdyta VRM reforma „objektyviai turėjo įtakos atskleidžiant tokius nusikaltimus". Praėjusiais metais tiriamųjų padalinių prokurorams teko paskelbti kaltinamuosius nuosprendžius 921 korupcinio pobūdžio kaltinamojoje byloje – tai mažiau nei 2010 metais (12 317). Baudžiamųjų bylų, kurias prokurorai perdavė teismui, sumažėjo nuo 92,9 procentų (11 455 bylų) 2010 metais iki 90,5 procentų (10 794 bylų) 2011-aisiais. Daugėjo bylų, grąžinamų papildomai tirti arba šalinti trūkumus (nuo 812 bylų 2010 metais iki 1065 2011-aisiais). Įdomu, kad daugiausia darbo trūkumų rasta FST tyrėjų veikloje. Iš 91 baudžiamosios bylos dėl kyšininkavimo FST tyrėjams prokurorai grąžino 11 ir dar tiek pat nutraukė. Anot Generalinės prokuratūros atstovų, klaidos, kurių pasitaiko kiekvienam tyrėjui, dažnai siejamos su žinybinės kontrolės stoka. Beje, būtina pažymėti, kad, be kitų bylų, prokurorai nepatvirtino kaltinimo ir garsioje baudžiamojoje byloje, kurioje įstatymų sergėtojai ir policininkai kaltinami teikę „stogo" paslaugas Maskvos srityje plėtojamam nelegaliam žaidimų verslui. Tačiau „principingesnis prokurorų požiūris, vertinant tyrėjų teikiamus įrodymus ir darbo trūkumus" dar ikiteisminio tyrimo etape, davė teigiamų rezultatų. Pranešime teigiama, kad pirmą kartą per kelerius metus sumažėjo išteisinamųjų nuosprendžių korupcinėse bylose (nuo 236 bylų 2010 metais iki 201 bylos

2011-aisiais). Tačiau daugiau nei pusė nuosprendžių (5347, arba 55 procentai) buvo paskelbti ypatinga tvarka, kitaip tariant, kai teisiamieji sutinka su pareikštais kaltinimais nė netiriant byloje surinktų įrodymų. „Šis rodiklis pirmiausia byloja apie tai, kad šios kategorijos bylos yra nereikšmingos ir aiškios", – teigia Generalinės prokuratūros atstovai. Įvertinę tai, kad šalyje humanizuojami baudžiamojo kodekso įstatymai, teismai, skelbdami kaltinamuosius nuosprendžius, dažniausiai (70,6 procento) skiria su laisvės atėmimu nesusijusias bausmes.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Sausio 1 Lenkijos kalnų slidinėjimo kurorte Zakopanėje buvo sulaikytas buvęs Pamaskvio prokuroro pavaduotojas Ignatenka. Čia jis buvo atvykęs dviem dienoms pasimatyti su žmona ir vaiku. Automobilį, kuriuo atvyko Rusijos pilietis, policijos pareigūnai sulaikė išvykstantį iš miesto. Sulaikomas Ignatenka nesipriešino. Būdamas Lenkijoje, jis naudojosi lietuvišku pasu. 2011 metų lapkričio mėnesį Interpolui buvo pateikti dokumentai, kuriais remiantis buvo paskelbta tarptautinė Ignatenkos paieška. Tą patį mėnesį Ignatenkos paiešką paskelbė ir RF Generalinė prokuratūra. Rusijos TK buvusio prokuroro paiešką paskelbė dar liepos mėnesį.

Aleksandras Ignatenka yra vienas svarbiausių kaltinamųjų vadinamojoje žaidimų byloje. 2011 metų vasario mėnesį buvo iškelta baudžiamoji byla Ivanui Nazarovui. Jis buvo įtariamas Maskvos srityje įkūręs nelegalų kazino tinklą, kurį kontroliavo srities prokuratūros ir milicijos pareigūnai.

Ignatenka iš prokuratūros sistemos buvo atleistas 2011 metų balandžio mėnesį. Remiantis tyrimo duomenimis, jis už nelegalių kazino globą gavo 47 milijonus rublių. Kai Ignatenkai buvo iškelta baudžiamoji byla, jis slapčia išvyko į užsienį.

Maskvos Basmano rajono teismas dviem mėnesiams sulaikė buvusį Rusijos VRM Informacijos valdybos viršininką Olegą Aksionovą, pastaruoju metu vadovavusį RF Žemės ūkio ministerijos Valstybės politikos departamentui, kuruojančiam agropramoninio komplekso ir informacijos sritis, ir jo numanomą bendrininką – informacijos agentūros „Rusinformservis" bendraturtį Aleksejų Trušiną. Jie yra įtariami, kad už 500 tūkstančių dolerių pažadėjo padėti, kad būtų nutraukta verslininkui iškelta baudžiamoji byla. Generolas Aksionovas savo kaltę jau pripažino, pareiškęs, kad dalį gautų pinigų išleido „šeimos reikmėms".

Paaiškėjo, kad VRM Tiriamasis departamentas nutraukė baudžiamąją bylą UAB „Medika" vadovams, kurie buvo kaltinami dėl tomografo kontrabandos. Kaip tik ši byla buvo lyg katalizatorius kilti garsiam korupciniam skandalui, į kurį įsivėlė VRM Maskvos vyriausiosios tyrimo valdybos viršininkas Ivanas Gluchovas. Išsiųstas atostogauti, jis netrukus buvo atleistas, o jo pavaldinė Nelė Dmitrijeva suimta prievartavusi duoti 3 milijonų dolerių vertės kyšį.

KRIMINALINĖ STATISTIKA

Rusijos VRM Vyriausiosios kriminalinės paieškos valdybos (VKPV) viršininkas policijos generolas leitenantas Michailas Nikitinas pranešė, kad per 2011 metus policijos pareigūnai likvidavo daugiau nei penkiasdešimt nusikalstamų grupuočių, sulaikė beveik 4,5 tūkstančių jų aktyvių narių – vos ne visą pulką. Iš banditų konfiskuoti ginklai, šaudmenys ir sprogmenys. Be to, ištirta daugiau nei 6 tūkstančiai nusikaltimų, kuriuos vykdė organizuotų nusikalstamų grupuočių ir bendrijų nariai, ir 153 banditizmo atvejai. Dar viena svarbi kriminalinės paieškos pareigūnų veiklos kryptis yra kova su nelegalia ginklų prekyba. Per praėjusius metus buvo užregistruota daugiau nei 28 tūkstančiai tokių nusikaltimų. Beveik 70 procentų jų jau išaiškinta. Pavyzdžiui,

vasarą Leningrado srities Kirovo mieste sekliai sulaikė 41 metų tarpregioninės nusikalstamos grupuotės narį, iš kurio buvo konfiskuota pusšimtis pistoletų, granatų, trotilo sprogmuo, keli tūkstančiai šovinių, 16 elektrinių detonatorių, kovinių ginklų sudedamųjų dalių, šaltkalvystės instrumentų ir šaunamųjų ginklų bei jų taisymo įrangos. Praėjusiais metais sekliai išaiškino beveik 130 tūkstančių su narkotikais siejamų nusikaltimų, o tai sudaro daugiau nei 60 procentų visų šios rūšies nusikaltimų, kuriuos atskleidė apskritai visi Rusijos teisėsaugos pareigūnai. Pavyzdžiui, Pskovo srityje policininkai likvidavo pogrindinę labai didelio kiekio amfetamino gamybos laboratoriją. Apžiūrint pastatą buvo rasta maždaug 50 kilogramų amfetamino, 200 litrų skysčio, kurio sudėtyje būta amfetamino, apie 500 kilogramų įvairių tarpinių reakcijų produktų ir gamybos įrangos. Rusijos VRM VKPV pareigūnai nuolat kontroliuoja vieną svarbiausių Rusijos vidaus reikalų sistemos organų veiklos krypčių – nusikaltėlių ir dingusių asmenų paiešką. Šis darbas vykdomas koordinuojant veiksmus su kolegomis iš kitų šalių ir sąveikaujant su tarptautinėmis organizacijomis. Rusijos VRM pareigūnai, vykdydami tarptautinę operatyvinės paieškos operaciją „Paieška", šalies teritorijoje sulaikė 160 nusikaltėlių, ieškomų kitų NVS šalių vidaus reikalų organų pareigūnų. Užsienio kolegos rado ir sulaikė apie 300 nusikaltėlių, kurių paiešką buvo paskelbę Rusijos teisėsaugininkai.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Rusijos tiriamojo komiteto (RTK) Maskvos srities vyriausioji tyrimo valdyba vasario mėnesį baigė tirti kelis mėnesius Pamaskvio miesto Balašichos gyventojus šiurpinusios mažamečių gaujos bylą. 2010 metų pabaigoje–2011 metų pradžioje grupė 14–16 metų paauglių tikrąją žodžio prasme „užvertė" lavonais du miesto parkus, esančius tarp teismo ir prokuratūros pastatų. Anot RTK pareigūnų, grupės branduolys susi-

formavo 2010 metų rugsėjo mėnesį vaikų darželio „Zylutė“ teritorijoje, kurioje vakarais rinkdavosi paaugliai. Jos vadeivomis tapo kūno rengyba užsiimantis būsimasis virėjas, profesinės mokyklos moksleivis Anisas ir aštuntokas Dima Dlinyj, kurio artimieji buvo nuteisti kaip Balašichos ONG nariai. Už „Zylutės“ darželio tvoros plytėjo miesto kultūros ir poilsio parkas bei miškelis, per kurį į miestą eidavo iš Maskvos į Balašichos stotį atvykę keleiviai. Kaip tik juos paaugliai nusprendė apiplėšti. Užpuolimus jie visada vykdydavo antroje dienos pusėje, bet ne vėliau kaip 22 valandą. Apklausiami paaugliai aiškino, kad visi jie, kaip socialinės rizikos šeimų vaikai, buvo įtraukti į nepilnamečių inspekcijos įskaitą, tad neatvykę į pamokas arba labai vėlai grįžę namo būtų atkreipę inspektorių dėmesį. Paprastai paaugliai pasirinkdavo solidesnį vienišą praeivį, paprašydavo, tarkime, užsirūkyti, o vėliau trenkdavo jam per galvą. Jei nukentėjusysis nugriūdavo, jį mirtinai užspardydavo kojomis arba subadydavo peiliais, vėliau apiplėšdavo. Būtina pažymėti, kad mažamečių gauja nepripažino jokių autoritetų. Jos auka tapo, pavyzdžiui, keturiasdešimtmetis Aleksandras Fedosovas, anot operatyvininkų, priklausęs įteisintojo vagies Chuseino Achmadovo (Chuseino Aklojo) komandai ir didžiąją gyvenimo dalį praleidęs kolonijose. Išgirdęs vieno gaujos nario Mišos Konovalo prašymą, „autoritetas“ ištiesė jam 50 rublių banknotą. Fedosovui išsisukti nepavyko – jo kūnas su daugybinėmis pjautinėmis ir durtinėmis žaizdomis buvo rastas tįsantis ant sniego vos už kelių šimtų metrų nuo miesto teismo pastato. Anot tyrėjų, maždaug 2010 metų gruodžio mėnesį plėšikų gauja susižavėjo nacionalistine ideologija. Mažamečius užkrėsti ekstremizmu galėjo prie jų prisišliejęs profesinės mokyklos moksleivis, „Lokomotyvo“ komandos aistruolis Andrejus Dračikas, arba vienas vogtų daiktų supirkėjas, kuriam jie tiekė iš aukų atimtus mobiliuosius telefonus, laikrodžius ir juvelyrinius dirbinius. Anot tyrėjų, šis žmogus irgi buvo susijęs su nacionalistais. Gali būti, kad įtakos turėjo ir internetas: RTK pareigūnai, nagrinėdami ONG

narių kompiuterius, nustatė, kad šie domėdavosi ekstremistams skirtais puslapiais. Kad ir kaip būtų, toliau plėšikaudami ir žudydami, paaugliai rinkdavosi kaukazietiškos ir azijietiškos išvaizdos asmenis. O užpuolimus, kaip įprasta „skinams", jie pradėjo įrašinėti filmuodami telefonų kameromis ir įrašus perkeldavo į internetą. Pavyzdžiui, vieną nukentėjusiųjų jie privertė prieš telefono vaizdo kamerą parke išsikasti kapo duobę. Tuo metu Balašichos ir apskrities valdžios atstovai jau skambino pavojaus varpais: dviejuose parkuose, esančiuose tarp miesto teismo ir prokuratūros pastatų, per visą rudenį ir prasidėjus žiemai nuolat buvo randami nužudytų asmenų lavonai. Miesto vidaus reikalų skyriaus vadovai tada ėmėsi ypač neįprastų priemonių, galvažudžių paieškai mobilizavo net buvusius milicininkus. Kaip pasakojo vidaus reikalų skyriaus pareigūnai, patruliuodami parke buvęs ir esamas operatyvininkai susidūrė su keturių paauglių grupele. Veteranas, vieno jų rankoje išvydęs peilį, pabėgo, o jo jaunasis kolega, nors ir neturėjo ginklo, išsitraukė pažymėjimą ir suriko: „Sustokite! Milicija! Sakykite pavardes, adresus!" Išsigandę paaugliai vienas po kito išpyškino savo pavardes, adresus ir tik tada išsilakstė. Kitą dieną keturi gaujos nariai buvo sulaikyti. Po trijų mėnesių sučiupo dar du. Visiems RTK pareigūnai pateikė kaltinimus dėl dviejų ir daugiau žmonių nužudymo, kurį įvykdė iš anksto dėl to susitarusi asmenų grupė. (BK 105 straipsnio 2 dalies „ž" skirsnis). Kol kas paaugliams inkriminuojamos šešios žmogžudystės ir keletas apiplėšimų, nors, anot tyrėjų, grupuotės sąskaitoje buvo 27 lavonai. Kitus epizodus tyrėjai ketina ištirti vėliau, kai teismas įvertins parengtą medžiagą. Be to, galutinėje redakcijoje paaugliams numatoma pateikti kaltinimus ir pagal RF BK 282 straipsnį, nes jų įvykdyti nusikaltimai siejami su nacionalinės neapykantos ar priešpriešos kurstymu. Patiems kaltinamiesiems nerūpi, kaip yra kvalifikuojami jų veiksmai. Mažamečiai žino, kad pagal įstatymą jie gali būti nuteisti ne ilgesniam nei dešimt metų nelaisvės terminui. „Man nesvarbu, brolyčiai, kiek metų duos, – tardymo izolia-

toriuje rastame laiškelyje rašė Dima Dlinyj. – Svarbiausia, kad per savo gyvenimą spėjau atsikratyti keturių pietiečių.“

PASITARIMAS FEDERALINĖJE BAUSMIŲ ATLIKIMO TARNYBOJE

Rusijos federalinės bausmių atlikimo tarnybos direktorius Aleksandras Reimeris pranešė, kad praėjusiais metais už grotų buvo „nukarūnuoti“ 146 nusikaltėlių lyderiai, tarp jų trys įteisintieji vagys. Šie žmonės, galima teigti, nublokšti nuo nusikaltėlių olimpo, o to pasiekta bendradarbiaujant kalėjimus prižiūrinčios žinybos, policijos ir specialiųjų tarnybų pareigūnams. Kalėjimų priežiūros žinybos vadovas pavaldiniams griežtai nurodė nesudaryti šiltnamio sąlygų nusikaltėlių autoritetams ir turtingiems kaliniams. Remiantis šio vadovo duomenimis, dabar kalėjime bausmę atlieka 85 įteisintieji vagys ir 523 nusikalstamų grupuočių vadeivos. Paaiškėjo, kad kai kuriuose regionuose tokie asmenys jaučiasi gana nevaržomai. Negana to, jie netgi tampa neformalūs „valdiškų namų“ valdžios atstovai, su kuriais piliečiai viršininkai yra linkę sutarti draugiškai. Vis dėlto su šiais piliečiais, kurie taikstosi su nusikaltėlių autoritetų vadovavimu, kalėjimų priežiūros žinybos vadovybė ketina atsisveikinti. Nedraugiškai. „Kai kuriuose regionuose vis dar taikomos privilegijos vadinamiesiems įteisintiesiems vagims, „prižiūrėtojams“ ir kitiems nusikaltėlių autoritetams, kai įstaigų administracija organizacines ir darbų paskirstymo funkcijas užmaskuotai perleidžia nuteistiesiems“, – pareiškė Aleksandras Reimeris. Anot jo, koketuodami su nusikalstamo pasaulio vadeivomis, įstaigų vadovai praranda gebėjimą kontroliuoti padėtį. „Įspėju teritorinių padalinių viršininkus: tokiems „socialinių liftų“ išradėjams skubiai taikysime griežčiausias sankcijas“, – pranešė FBAT vadovas. Dabar kalėjimų priežiūros žinyba diegia kitokius „socialinius liftus“,

veikiančius anaiptol ne nusikaltėlių naudai. Tas nuteistasis, kuris elgiasi drausmingai ir siekia į laisvę išeiti kaip įstatymus gerbiantis žmogus, gali tikėtis palankesnių sąlygų. Praėjusiais metais 39 tūkstančiai nuteistųjų buvo perkelti kalėti į kameras, kuriose yra patogesnės gyvenimo sąlygos. „Teismai priėmė sprendimą trims su puse tūkstančio nuteistųjų laisvės atėmimo bausmes pakeisti švelnesnėmis bausmėmis, daugiau kaip 45 tūkstančiai asmenų į laisvę lygtinai paleisti anksčiau laiko", – pažymėjo FBAT vadovas. Be to, teigiama, kad „socialiniai liftai" kelia ne tik į viršų, bet ir leidžia žemyn. Daugiau kaip 5 tūkstančiai nuteistųjų buvo perkelti kalėti į kameras, kuriose gyvenimo sąlygos blogesnės. Vykdant bausmių atlikimo sistemos reformą, buvo sukurtas pirminis naujo „valdiškų namų" dislokavimo planas. Primename, kad buvo planuojama vietoj įprastų kolonijų, kurios dar vadinamos lageriais, įkurti trijų režimų kalėjimus ir naujo tipo kolonijas. Anot žinybos vadovo, planuojama įkurti 721 naujo tipo įstaigą, kuriose iš viso galėtų kalėti 638 tūkstančiai nuteistųjų. Tarp jų būtų 58 ypatingo režimo kalėjimai, 180 griežto režimo kalėjimų, 210 bendrojo režimo kalėjimų vyrams, 55 tokie kalėjimai moterims, 218 sustiprinto ir įprasto stebėjimo kolonijų.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Maskvos Presnios rajono teismas paskelbė nuosprendį metalurgijos bendrovės „Trans Financial Group" aukščiausiojo lygio vadovui Konstantinui Maslovui. Remiantis RF VRM duomenimis, jis, įteisintasis vagis Sergejus Aksionovas (Aksionas) ir „autoritetas" Aleksandras Afanasjevas (Afonia) yra anksčiau buvusios labai galingos „izmailovinių" ONG vadeivos. Maslovas buvo pripažintas kaltu dėl pasikėsinimo į čečėnų verslininką Saidą Musajevą. Šis verslininkas teisme atkakliai tvirtino, kad teisiamasis nesusijęs su šiuo nusikaltimu ir reikalavo jį išteisinti. Proceso metu

Presnios rajono teismas išnagrinėjo 2009 lapkričio 21 nakties įvykio, kuris vyko „Kafkos" restorane, esančiame 1905-ųjų metų gatvėje, aplinkybes. Remiantis bylos medžiaga, ten vakarojo čečėnų verslininkas Musajevas, jo verslo partneris iš Novorosijsko Lebedevas, Konstantinas Maslovas ir jų pažįstami asmenys. Tarp vyrų įsiplieskė konfliktas, jie išėjo į lauką aiškintis santykių, ir pasigirdo šūviai. Į Musajevą buvo šauta penkis kartus, jis buvo sužeistas į pilvą, krūtinę ir sėdmenis. Musajevas buvo nuvežtas į ligoninę, tad būtent medikai pranešė policijai apie įvykį. Operatyvininkai prie restorano rado penkias 9 mm kalibro Makarovo pistoleto tūteles. Pats Musajevas ilgai gulėjo reanimacijoje, o vėliau davė parodymus tyrėjams. Jis pareiškė nematęs, kas į jį šaudė.

Tik 2010 metų pavasarį tyrėjus pasiekė informacija, kad šaudė Konstantinas Maslovas. Balandžio 27 jis buvo sulaikytas Maskvos Kutuzovo prospekte, teismas leido jį suimti. Tardytojai jam pateikė kaltinimus pagal RF BK 30 ir 105 straipsnius („Pasikėsinimas nužudyti") bei 222 straipsnį („Neteisėtas ginklo laikymas"). Liudininkas Lebedevas patvirtino matęs, kaip Maslovas pradėjo šaudyti į Musajevą.

Didžiausios batalijos teisme prasidėjo tada, kai buvo perskaityta RF VRM pažyma: „Konstantinas Vasiljevičius Maslovas, gimęs 1970 metais, anksčiau teistas „izmailovinių" ONG vadeiva, pravarde Maslikas. Remiantis operatyviniais duomenimis, Maslovas artimai susijęs su įteisintuoju vagimi Sergejumi Michailovičiumi Aksionovu, gimusiu 1966 metais, pravarde Aksionas, vadovaujančiu organizuotoms nusikalstamoms grupuotėms, prievartaujančioms turtą, kontroliuojančioms nelegalias žaidimų įstaigas, verslo struktūras, legalizuojančias nusikalstamu būdu įgytas pinigines lėšas." Maslovo advokatai tvirtino, kad jis yra padorus ir sąžiningas pilietis, su ONG nesusijęs, o dirba britų metalurgijos bendrovės „TFG" Rusijos padalinyje.

Galiausiai į teismą buvo iškviestas pažymą rengęs pareigūnas. Jis pareiškė, kad pateikiant šią informaciją buvo remiamasi įvairių šaltinių, kuriuos

draudžiama atskleisti, duomenimis. Advokatai pradėjo aiškintis, ar pareigūnui pagal pareigas leidžiama bendrauti su nusikalstamo pasaulio vadeivomis. Išgirdę teigiamą atsakymą, jie pareiškė: esą nieko bloga yra bendrauti su įteisintuoju vagimi Aksionovu, tokia pažintis dar nieko neįrodo.

Teisme Maslovo advokatai pareiškė, kad 2009 lapkričio 20 jų ginamasis sutiko pažįstamą merginą, ir juodu nuėjo į „Kafkos" restoraną. Mergina padainavo karaokę, vėliau porelė susiruošė vykti namo. Su nusikaltimu Maslovas apskritai nėra susijęs, jis net nematė paties incidento.

Lebedevas netikėtai atsisakė ankstesnių parodymų, kuriuos davė ikiteisminio tyrimo metu. Liudininkas teismui pareiškė neva juos davęs „psichologiškai spaudžiamas", o žmogaus, šaudžiusio į Musajevą, nematęs. Musajevas tvirtino, kad restorane į jokį konfliktą nebuvo įsivėlęs, o kas ir kodėl pradėjo šaudyti, jis nežinąs. „Tiksliai galiu pasakyti, kad šaudė ne kaltinamasis, – pareiškė nukentėjusysis. – Gal tai buvo Lebedevas." Visgi teismas nutarė, kad Maslovo kaltė yra įrodyta. Jis buvo nuteistas kalėti septynerius metus ir šešis mėnesius. „Teisėjas paprasčiausiai perrašė kaltinamąją išvadą, nebuvo atsižvelgta nė į vieną gynėjų pateiktą argumentą, – pareiškė vienas Maslovo pažįstamas asmuo. – Jokių Konstantino kaltės įrodymų nėra. Šis nuosprendis bus apskųstas."

Maskvos VR Vyriausiosios valdybos archyvų duomenimis, Konstantinas Maslovas pirmą kartą laisvės atėmimo bausme buvo nuteistas dar būdamas moksleivis (už tai, kad nešiojosi šaltąjį ginklą). Devinto ir dešimto dešimtmečių sandūroje jis tapo „izmailovinių" grupuotės „autoriteto" Sergejaus Trofimovo (Trofimo, Bėdos) brigados nariu. 1992 ir 1993 metais buvo sulaikytas įtarus, kad neteisėtai laiko šaunamąjį ginklą, ir atlikus kitus nusikaltimus, bet kaltinimai jam nebuvo pareikšti. Remiantis teisėsaugos pareigūnų duomenimis, tais metais Maslikas pradėjo sparčiai kopti „izmailovinių" hierarchijos" laiptais. Jis pateko į ONG vadeivų – Aleksandro Afanasjevo (Afonios), Antono Malevskio ir Sergejaus Aksionovo artimiausių asmenų aplinką.

Visi jie aktyviai dalyvavo verslo karuose, kovojo dėl teisės valdyti stambiausias Rusijos metalurgijos įmones. Anot operatyvininkų, šio tūkstantmečio pradžioje Afanasjevas ir Malevskis jau buvo gana gerbiami verslininkai, o didžioji jų verslo dalis jau buvo visiškai legali. 2001 metais Malevskis žuvo – Pietų Afrikos Respublikoje iššokęs iš parašiuto, susipainiojo tarp lynų ir trenkėsi į žemę. Remiantis operatyvininkų duomenimis, tada „izmailovinių" lyderiais tapo Afanasjevas ir Aksionovas.

SUSIPRIEŠINIMAS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOJE

RF Prezidentas Dmitrijus Medvedevas atleido RF VRM vyriausiosios valdybos Sankt Peterburgo miesto ir Leningrado srities viršininką, buvusį pirmąjį VRM ministro pavaduotoją milicijos generolą pulkininką Michailą Suchodolskį. Prieš tai buvo atliktas išsamus patikrinimas Piterio valdyboje, į kurį generolas reagavo demaršu. Iš pradžių generolas pareiškė, kad komisija jo pavaldiniams trukdanti dirbti, o vėliau neatvyko į VRM metinę kolegiją. Neatmetama, kad viena Michailo Suchodolskio atleidimo priežasčių buvo ir iškelta baudžiamoji byla VRM FVUĮ „Apsauga", kurią ilgą laiką kuravo generolas. Prireikė specialiosios paskirties būrio pareigūnų pagalbos ponui Suchodolskiui išprašyti iš buvusio jo kabineto.

VRM kolegijos posėdžio, skirto metų rezultatams apibendrinti, buvo laukiama su dideliu susidomėjimu. Ir ne tik todėl, kad prezidentas Dmitrijus Medvedevas ketino apibendrinti pernai įvykdytos žinybos reformos rezultatus. Papildomą intrigą kėlė vienos svarbiausių regioninių valdybų, VRM Peterburgo vyriausiosios valdybos viršininko Michailo Suchodolskio demaršas – jis neatvyko į vasario 8–10 dienomis vykusios kolegijos posėdžius. Pirmąsias dvi dienas nebuvo aiškaus paaiškinimo, kodėl generolo čia nėra, o vakar, kai kolegija jau buvo prasidėjusi, Peterburgo VRM vyriausiosios valdybos interneti-

niame puslapyje pasirodė pranešimas, kad generolas staiga susirgo ir gydytojai rekomendavo jam nevykti į Maskvą. Visgi negalavimai ponui Suchodolskiui netrukdė per tas dienas dalyvauti Sankt Peterburgo Centro rajono VRM skyriaus budėtojų padalinio atidaryme, vadovauti rajonų padalinių vadovų pasitarimui, pradėti planinius „Tvirtovės" mokymus ir internetiniame Vyriausiosios valdybos puslapyje aiškinti apie „problemas, siejamas su Rusijos VRM VFUĮ „Apsauga" veikla".

Iš tikrųjų šioje kolegijoje buvo planuojama generolui pulkininkui Suchodolskiui „užkurti pirtį" ir tada jį atleisti. Primename, kad taip nutiko neseniai vykusioje VRM Maskvos vyriausiosios valdybos kolegijoje. Tada buvo griežtai kritikuojamas miesto Vyriausiosios valdybos tyrimo valdybos viršininkas Ivanas Gluchovas, kurio vardas buvo minimas garsiame korupcijos skandale. Policijos vyriausiosios valdybos viršininkas Vladimiras Kolokolcevas pavaldiniui pasiūlė „pagalvoti ir po to atitinkamai nuspręsti". Vėliau teisininkas generolas Gluchovas pasiprašė ilgų atostogų, iš kurių gali ir nebegrįžti. Tačiau Suchodolskis, neatvykdamas į kolegiją, sujaukė visus planus. Todėl įsakymas atleisti Suchodolskį buvo paskelbtas ne viešame VRM kolegijos posėdyje, dalyvaujant žurnalistams, bet šiems išėjus iš salės. VRM informacijos valdyba pranešė, kad Michailo Suchodolskio atstatydinimas yra „susijęs su VRM komisijos patikrinimo rezultatais". Tačiau pats patikrinimas buvo pradėtas tik vasario 7, o baigti jį numatyta 27. Aišku, kad remtis jo rezultatais gerokai per anksti.

Vos tik Prezidento įsako dėl generolo Suchodolskio atleidimo tekstas pasirodė Kremliaus interneto puslapyje, Peterburgo vyriausiosios valdybos pastatą apsupo OMON kariai, kurie užblokavo ir Michailo Suchodolskio, dar tą pačią dieną ketinusio rengti spaudos konferenciją, kabinetą. „Michailo Suchodolskio priimamąjį užblokavo specialiosios paskirties tarnybų kariai, VRVV darbuotojų čia neįleidžia, o mano vadovo, kuris šiuo metu renka asmeninius daiktus, prašoma kuo greičiau

palikti kabinetą", – telefonu pranešė Vyriausiosios valdybos informacijos valdybos viršininkas Sergejus Ševčiukas (vėliau jis irgi buvo atleistas). Regis, policininkai neketino leisti, kad buvęs vadovas išsivežtų kabinete esančius tarnybinius dokumentus. O gal Segejus Umnovas (pastaruoju metu jo ir pono Suchodolskio santykiai buvo ypač įtempti), paskirtas laikinai eiti VRM VV viršininko pareigas, paprasčiausiai norėjo parodyti, kad jis dabar yra Valdybos šeimininkas. Į susitikimą su žurnalistais Michailas Suchodolskis pavėlavo. Jis paaiškino, kad užtruko rinkdamas daiktus, o apie OMON karius apskritai neužsiminė. „Aš buvau peratestuotas ir paskirtas Vyriausiosios valdybos viršininku į dviejų prezidentų gimtinę, kurioje išdirbau septynis mėnesius, – pareiškė jis. – Ir nejaučiu gėdos dėl rezultatų." Generolas tvirtino, kad nežino atleidimo priežasties, nes „prezidento įsake ji nenurodyta". „Artimiausiu reisu skrisiu į Maskvą, pateiksiu pareiškimą dėl atostogų, ypatingų planų neturiu", – pridūrė jis. Į klausimą, ar jo atstatydinimas nėra susijęs su vidine žinybos klanų kova, ponas Suchodolskis atsakė: „Turime šalies vadovybę, kuri viską sprendžia. O aš į intrigas niekada nesiveliu. Kai neatvykau į kolegiją, pasklido gandai: Suchodolskis sėdi kabinete, apsikarstęs granatomis. Ir tokiais gandais tikima!" – aiškino generolas, pridūręs, kad kartu su juo tarnybą paliks dvylikos žmonių komanda. Esą tarp generolo proteguojamų asmenų yra ir VRM VV štabo viršininkas Igoris Kozyrevas, Vyriausiosios tyrimo valdybos viršininkė Marina Matvejeva, personalo tarnybos vadovas Anatolijus Bilajus, regioninės ekonominio saugumo ir kovos su korupcija valdybos viršininkas Artūras Avakianas. Beje, nė vienas jų pareiškimo kol kas nepateikė. „Ministro teisė priimti tokius sprendimus. Jei prezidentas jam pritarė, vadinasi, būta priežasčių. Ministerijoje gana dažnai taip atsitinka, kad darbuotojai atleidžiami iš pareigų", – vakar pareiškė Peterburgo gubernatorius Georgijus Poltarenka. Primename, kad prieš atleidžiant generolą įsiplieskė skandalas, kurį sukėlė ministro Rašido Nargulijevo į Sankt-Peterburgą

nusiųsta trisdešimties žmonių VRM komisija, privalėjusi kompleksiškai tikrinti policijos Vyriausiąją valdybą. Formali patikrinimo priežastis – penkiolikmečio moksleivio mirtis nuo tardymo metu patirtų sužalojimų. Atsakydami į tai, Vyriausiosios valdybos vadovai griežtai pareiškė, kad tikrintojai trukdys jų pareigūnams dirbti artėjant prezidento rinkimams. Be to, teigiama pareiškime, visgi lieka neaišku, kokių dokumentų pagrindu vykdomas tikrinimas. Žinybos kuluaruose šio argumento pateikimas vadinamas gudravimu, nes ministro pasirašytas įsakymas dėl patikrinimo iškart persiunčiamas tikrinamos žinybos vadovams. Remiantis kai kurių šaltinių duomenimis, tokio demaršo naujausioje VRM istorijoje dar nėra buvę: jėgos struktūrose draudžiama kritikuoti viršininkų sprendimus. Tačiau daugelis šaltinių tvirtina, jog pono Suchodolskio neįprastą elgesį nulėmė tai, kad jis buvo laikomas vienu iš pretendentų į VRM vadovo postą, o tikrinimo rezultatai galėjo turėti neigiamos įtakos tokiai perspektyvai. Vasario 6 spaudos konferencijoje Michailo Suchodolskio buvo paklausta, ar jis nemanąs, kad taip drąsiai kalbėti apie ministerijos inspiruotą patikrinimą gali arba tikrasis kandidatas į RF VRM vadovus, arba žmogus, kuris neturi ką prarasti. „Esu žmogus su antpečiais, tad viską sprendžia šalies vadovai. Visgi Piteryje apie save esu daug ko prisiklausęs“, – tada atsakęs ponas Suchodolskis.

Kai Michailas Suchodolskis kartu su sūnumi išvyko gydytis į Izraelį, VRM tyrėjai atliko kratą Suchodolskių bute ir apžiūrėjo jų užmiesčio vilą. Ikiteisminio tyrimo veiksmai buvo atliekami tiriant baudžiamąją bylą, iškeltą VFUĮ „Apsauga“ vadovams dėl sukčiavimo, o ponas Suchodolskis yra šios įmonės steigėjas. Generolo Suchodolskio sūnus Grigorijus yra UAB „Saugumo technologijos“ steigėjas (o jo bendrovė tiekė įrangą VFUĮ „Apsauga“), tad kaip liudininkas buvo apklaustas tiriant baudžiamąją bylą, kurią iškėlė Rusijos VRM tyrimo departamento pareigūnai 2011 metų gruodžio mėnesį pagal RF BK 201 ir 159

straipsnius („Piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi ir sukčiavimas“). Remiantis tyrėjų versija, kai kurie VFUĮ vadovai (kol kas kaltinamųjų nėra), pirkdami jiems reikalingą įrangą ir specialiąją techniką galimai didesnėmis kainomis, iš tiekėjų gaudavo „otkatus“. Tyrėjai preliminariai vertina, kad buvo padaryta 140 milijonų rublių žala. Aktyviau ši byla pradėta tirti šių metų vasario mėnesį, kai Michailas Suchodolskis, kuris esą buvo vienas kandidatų užimti Rusijos VRM vadovo postą, buvo atleistas iš VRM Sankt Peterburgo vyriausiosios valdybos viršininko pareigų. Kaip oficialiai teigiama VR ministerijoje, atleidimo priežastis yra siejama su valdyboje vykdytu tyrimu dėl už vagystę sulaikyto paauglio žūties policijos skyriuje.

REGISTRAVIMAS IR ELEKTRONINĖS KNYGOS KALĖJIMUOSE

Teisingumo ministerija ketina radikaliai reformuoti bausmių atlikimo sistemą, įdiegti programas, padedančias buvusiems kaliniams įsitvirtinti laisvėje. Taikomos ir naujos bausmių rūšys. Pavyzdžiui, Baudžiamajame kodekse atsirado priverčiamųjų darbų bausmė. Nuteistieji privalės dirbti specialiuose pataisos centruose. Juose, beje, irgi bus vykdoma registracija. Dokumente, įkeltame į žinybos internetinį puslapį, numatyta įdiegti nuteistųjų registraciją pagal pataisos centrų dislokacijos vietas, taip pat visuose „valdiškuose namuose“. Kalėjimo priežiūros žinybos vadovai ketina stiprinti socialines tarnybas, kurios padėtų organizuoti į laisvę išėjusių kalinių gyvenimą. Tokia veikla prasidėtų prieš pusmetį iki bausmės termino pabaigos, žmogui padėtų rasti darbą ir gyvenamąją vietą. Kaip ir anksčiau, nuteistieji kalėjime neturi pasų. Tačiau šiandien socialinės tarnybos darbuotojai kaliniui padeda gauti pasą prieš išeinant į laisvę. Beje, jau keletą metų iš eilės Rusijoje mažėja kalinčių asmenų. Pavyzdžiui, praėjusiais metais kalėji-

muose kalinių sumažėjo 63,6 tūkstančio. 2012 metų sausio pirmąją už grotų kalėjo vos 755,6 tūkstančio asmenų. Nuteistiesiems bus taikomi vadinamieji socialiniai liftai, kai už gerą elgesį kaliniui bus gerinamos gyvenimo sąlygos. Ir atvirkščiai. Manoma, kad tokios priemonės skatins kalinius susimąstyti, kaip gyventi toliau. Apskritai kalėjimų žinyba ketina įdiegti daug naujų priemonių, padėsiančių keisti atmosferą įkalinimo įstaigose. Iš jų žmogus negali išeiti be dokumentų ir registracijos. Pavyzdžiui, Maskvos tardymo izoliatorių ūkiniuose skyriuose kalintiems nuteistiesiems nutarta leisti naudotis elektroninėmis knygomis. Nuteistieji gali izoliatoriaus parduotuvėje nusipirkti elektroninę knygą arba tik ja pasinaudoti. Vidutinė skaitymo įrenginio nuomos kaina – 370 rublių per mėnesį. Beje, elektroninių knygų naudojimui galioja tam tikri apribojimai. Kiekviename tardymo izoliatoriuje skyriaus viršininkas turi elektroninių knygų biblioteką, knygų sąrašas papildomas administracijos komisijos sprendimu. Leidinių, kuriuose propaguojamas žiaurumas, prievarta, religinė ar tautinė priešpriešа ir panašios blogybės, sąraše būti negali. Iki šios dienos nuteistieji tardymo izoliatoriuose yra įsigiję pirmus trisdešimt skaitymo įrenginių. Elektroninių knygų apskaitą atskirame žurnale vykdo skyrių viršininkai. Tardymo izoliatoriuose dar lieka ir įprastos bibliotekos, kuriose yra daugiau nei 82 tūkstančių pavadinimų spausdintų leidinių.

KANKINIMAI POLICIJOJE

Vis labiau plieskiasi skandalas Kazanėje. Kalbos apie kankinimus respublikos policijoje visuotinio dėmesio sulaukė tada, kai kovo 11 penkiasdešimt dvejų metų Sergejus Nazarovas mirė Kazanės ligoninėje, į kurią buvo atvežtas iš „Dalnyj" vidaus reikalų skyriaus. Paaiškėjo, kad sulaikytasis buvo kankinamas, kad prisipažintų įvykdęs vagystę. Dabar jau buvęs „Dalnyj" policijos poskyrio operatyvinės paieškos viršininko

pavaduotojas, dvidešimt ketverių metų Almazas Vasilovas kaltinamas „viršijęs tarnybinius įgaliojimus, naudojęs prievartą“. Būdamas paprastas operatyvininkas, jaunas policijos pareigūnas kankino sulaikytuosius, taip „išmušinėdamas“ reikalingus parodymus... Iš pradžių šis įvykis buvo užglaistytas, bet dabar vėl apie jį prabilta. Baisiausia, kad vos tik paaiškėjo faktai apie „Dalnyj“ skyriaus policininkų savivalę, pasipylė daugybė liudijimų apie panašius nusikaltimus. Netrukus respublikos gyventojai pradėjo siųsti šūsnis pareiškimų apie kitus kankinimus, vykdomus Totorijos vidaus reikalų skyriuose. Keletas policininkų buvo atleisti iš darbo ir patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Buvo suorganizuotas visų Totorijos VRM pareigūnų plataus masto patikrinimas, taip pat tiriami visi per paskutiniuosius dvejus metus gauti skundai dėl regiono policininkų veiksmų. Be to, Totorijos VRM ministras Asgatas Safarovas paneigė neva savo knygoje pateisinęs taikomus kankinimus, nors anksčiau šitaip buvo viešai pareiškęs RF visuomenės rūmų advokatas A. Kučerena. Ministras teigė, kad jo oponentai išskyrė frazę iš bendro jo 2012 metais išleistos memuarų knygos „Kazanės fenomeno saulėlydis“ konteksto. Tačiau spaudoje jau buvo cituojami Saforovo žodžiai: „... mano giliu vidiniu įsitikinimu, nusikaltėlis, atėmęs gyvybę kitam, privalo užmokėti savąja... Viduramžių žiaurumas gali būti logiškai paaiškinamas – jei žudiko negalima teisti kelis kartus, jam galima atimti gyvybę ypač žiauriu būdu – tai būtų pamoka kitiems.“ Safarovas pareiškė, kad jis nepritaria kankinimams, bet siekia teisingumo ir pateisina „žiaurias bekompromises priemones“, kurias taikant Totorijoje „pavyko sulaužyti organizuotų nusikalstamų grupuočių stuburą“ (šioje knygoje aprašoma kovos su ONG istorija).

Neseniai paaiškėjo, kaip žvėriškai buvo elgiamasi Kirovo ir Ufos policijos skyriuose, ir du žiaurūs atvejai Kemerove. Rusijos Tiriamasis komitetas dėl panašių nusikaltimų iškėlė keletą baudžiamųjų bylų ir kitų miestų policininkams.

Žinoma apie kankinimus ir kituose regionuose. Kemerovo srities Anžero-Sudžensko mieste sulaikyti policijos majoras ir kapitonas. 2011 metų gruodžio mėnesį jie, kaip tvirtina tyrėjai, 25 metų sulaikytajam surengė žiaurią apklausą. Kartu su civiliu pažįstamuoju jie nuvežė jaunuolį į garažą ir pradėjo jį talžyti, siekdami, kad šis prisipažintų padaręs nusikaltimą. Įtariamasis neiškentė kankinimų ir mirė. Jo kūną kankintojai išmetė ant kelio užmiestyje. Belgorode nuo pareigų nušalintas miesto policijos viršininkas Jurijus Chludejevas. Jo pavaldiniai kovo 15 sulaikė du girtus asmenis, kurie nederamai elgėsi. Policijos skyriuje girtuokliai susistumdė su civiliais drabužiais vilkinčiais policininkais, kurie ne darbo metu atėjo aplankyti kolegų ir neva taip pat buvo išgėrę. Kilo muštynės. Sulaikytieji buvo apkumščiuoti. Policininkams buvo iškelta baudžiamoji byla. Voronežo srityje įvyko iškart du skandalingi įvykiai. Du kriminalinės paieškos pareigūnai „išmušinėjo" parodymus iš žmonių, kurie tų nusikaltimų apskritai nebuvo padarę. Nukentėjusieji buvo trys. Jie patyrė įvairaus sunkumo sužalojimų. Policininkai atleisti iš darbo, jiems skirtas namų areštas, pareikšti kaltinimai. Tame pačiame regione rajono seklių viršininkas dar 2011 metų gegužę dėl tos pačios priežasties sumušė du piliečius. Šie užfiksavo sumušimus. Viršininkas buvo atleistas, jam skirta bausmė – pasižadėjimas niekur neišvykti. Kirove du kriminalinės paieškos pareigūnai tarnybiniame kabinete sumušė vieną įtariamąjį. Jie siekė, kad sulaikytasis pripažintų kaltę ir duotų parodymus. Tai įvyko 2011 metų lapkričio mėnesį. Dabar jiems iškelta baudžiamoji byla. Orenburgas, 2012 kovo 14. Kriminalinės paieškos pareigūnas į tarnybinę „gazelę" „supakuoja" du įtariamus vagis. Daužo juos per galvą ir į pilvą. Vienas nukentėjusysis patyrė pilvo traumą, jam sužalota blužnis.

Per mano, advokato, praktiką, deja, yra tekę girdėti, o kartais ir matyti tokios savivalės aukų. Apie kai kuriuos fizinio ir psichologinio poveikio atvejus ir formas esu rašęs savo knygose. Vienas toks epizodas,

imituojantis aukos sušaudymą miške, buvo perkeltas į serialą „Brigada“. O šis atvejis buvo anaiptol ne vienintelis! Ar galima padaryti galą policijos skyriuose vykdomiems kankinimams ir įniršio protrūkiams? Mano nuomone, galima. Pirmiausia reikia atsisakyti prievartinės sistemos tiriant nusikaltimus, antra – visose policijos patalpose įrengti vaizdo kameras. Tokį filmuotą archyvą galima saugoti mėnesį, jei iš piliečių nebus sulaukta pareiškimų dėl neteisėtų policininkų veiksmų.

VRM REFORMA STRINGA

Rusijos policijai nesukako nė metų, kai staiga paaiškėjo, kad nuo milicijos ji skiriasi tik pavadinimu. Naujos kampanijos, skirtos rusų policijos sistemai priartinti prie civilizuotų standartų, atskaitos tašku tapo skandalingas įvykis Kazanėje, kai po išprievartavimo šampano buteliu mirė suimtasis. Policijos skyrius „Dalnyj“, kuriame visa tai vyko, buvo išformuotas, jo vadovai atleisti, o eiliniai pareigūnai nušalinti nuo pareigų ir vargu ar galės tarnauti policijoje. Keli policininkai, kuriems dėl prievartavimo iškeltos baudžiamosios bylos, buvo suimti. Jų kaltę ir bausmės rūšį nustatys teismas. Bet vienu skyriumi nebuvo apsiribota. Pakako kiek patyrinėti, ir paaiškėjo, kad „Dalnyj“ skyriuje jau ne vienerius metus buvo dažnai kankinama. Iš Maskvos atvykusius tikrintojus sudomino vietinių žmogaus teisių gynėjų pateikta informacija apie neteisėtus metodus, naudojamus kituose Totorijos VRM skyriuose.

Balandžio 21 Rusijos TK pirmininkas Aleksandras Bastyrkinas pasirašė įsakymą, kuriuo sukuriama žinyba teisėsaugos darbuotojų nusikaltimams tirti. Tokie skyriai atsiras visose federalinėse apygardose ir jiems bus suteiktas valdybų statusas. Bastyrkinas ketina pats asmeniškai parinkti tyrėjus šiam ypatingam projektui. Tokios žinybos atsiradimas yra susijęs su skandalu dėl kankinimų Totorijoje. Skyrių darbuotojų skaičius dar nepatvirtintas, bet manoma, kad kiekviename

jų bus iki dešimties patyrusių tyrėjų, kurie jau užsirekomendavo tirdami bendradarbių bylas. Rusijos TK žiniomis, papildomų etatų šiam ypatingam projektui dar neskirta (žinybos etatus savo įsaku tvirtina prezidentas). Ypatingųjų skyrių darbą kuruos centrinis žinybos aparatas, kad jos darbuotojams regionuose nebūtų daroma jokio spaudimo. Įvertinant tai, kad, pavyzdžiui, praėjusiais metais Rusijos TK ištyrė daugiau kaip 4,4 tūkstančio nusikaltimų, kuriuos padarė teisėsaugos pareigūnai, specialiųjų skyrių darbuotojų aiškiai nepakaks visiems panašiems nusikaltimams ištirti. Šiems darbuotojams operatyvinę pagalbą teiks ne VRM, o FST, nes kaip tik policininkai dažniausiai pažeidžia įstatymus. Tada neaišku, ką veiks VRM vidaus saugumo departamentas.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Sankt Peterburgo Kuibyševo rajono teismas išvažiuojamajame posėdyje Maskvoje nuteisė autoritetingą verslininką Vladimirą Barsukovą (Kumariną) 15 metų kalėti kolonijoje. Jo bendrininkas, advokatas Dmitrijus Rafalovičius, buvo nuteistas 10 metų nelaisvės. Abu buvo apkaltinti dideliu mastu prievartavę turtą. Teisiamieji savo kaltės nepripažino. Vladimirui Barsukovui tai buvo antrasis nuosprendis, anksčiau jis buvo teistas už „reideriavimą". Nuosprendyje teigiama, kad Vladimiras Barsukovas ir advokatas Dmitrijus Rafalovičius kartu su Viačeslavu Jenejevu (Slava Žvėrimi) 2005–2006 metais, grasindami užvaldyti „Jelizarovskij" prekybos centro pastatą, iš savininko, verslininko Pavelo Orlovo, reikalavo kas mėnesį mokėti duoklę. Remiantis tyrimo duomenimis, teisiamieji iš jo gavo ne mažiau kaip 7,4 milijono rublių. Kai 2006 metais Maskvoje buvo nužudytas verslininkas Orlovas, teisiamieji, anot tyrėjų, grasindami susidoroti, toliau prievartavo pinigus jau iš paveldėtojų – jo motinos ir sesers. Iš jų teisiamieji gavo dar 14 milijonų rublių. Remiantis liu-

dininkų parodymais, teisiamasis Barsukovas pretenzijas Pavelui Orlovui grindė tuo, kad esą jis padėjęs jam perimti PC „Jelizarovskij“, o už tai verslininkas pažadėjęs Barsukovui kas mėnesį mokėti 50 procentų pajamų, gautų už prekybos plotų nuomą. Pinigus asmeniškai rinkdavo Viačeslavas Jenejevas. Suimtas Slava Žvėris pasirašė sutikimą bendradarbiauti su teisėsaugininkais ir liudijo prieš savo bendrininkus. Jo byla buvo nagrinėjama atskirai. Jenejevas išsisuko gavęs lygtinę bausmę.

Balandžio mėnesį per pastarąsias tris dienas Maskvoje įvykdytos keturios užsakomosios verslininkų žmogžudystės. Neaišku, ar jos tarpusavyje susijusios – jokių smulkmenų apie šiuos nusikaltimus žiniasklaidoje nebuvo. Nors tai, kad jų nebūta, irgi jau yra bendras požymis. Regis, kažkuriame „paraleliniame pasaulyje“ plieskiasi paprastiems miestiečiams neįmenamas konfliktas. O gal žudikai savo paslaugoms taiko pavasarines nuolaidas? Balandžio 17 rytą žudikas Maršalo Žukovo gatvės namo laiptinėje patykojo keturiasdešimtmečio Tigrano Oganesiano, kuris ten nuomojo butą. Žudikas iš pistoleto su duslintuvu nušovė verslininką ir pasislėpė. Apie nužudytąjį žinoma nedaug – esą jis turėjo verslą, susijusį su kepimui skirtų viščiukų prekyba. Balandžio 18 prie įėjimo į avalynės fabriką, esantį Kaširos plente, buvo nušautas kažkoks Aleksandras Agejevas. Apie šį vyrą žinoma ne ką daugiau nei apie Oganesianą. Remiantis pirminiais duomenimis, anksčiau jis buvo teistas už kyšio davimą ir chuliganizmą, o pastaruoju metu užsiėmė biržos operacijomis. Vėliau buvo patikslinta, kad Agejevas yra teistas už riaušių organizavimą, o gyvenimui užsidirba iš investicijų verslo. Žudynių vietoje jis ketino susitikti su verslo partneriu.

Balandžio 19 dieną Presnenskij Valo gatvėje Maskvos centre buvo nušautas dar vienas verslininkas. Iš pradžių buvo pranešta, kad jis – Ilgaras Džabrailovas, bet vėliau patikslinta, kad vyro pavardė – Alijevas. Žudikai sekė paskui verslininko „Toyota Land Cruiser“ automobilį laukdami tinkamos akimirkos pulti. Galiausiai prie šviesoforo iš nusikaltėlių auto-

mobilio iššoko juodais drabužiais vilkintis vyras, pribėgo prie visureigio ir pradėjo šaudyti iš pistoleto. Kitų šaltinių duomenimis, žudikas tykojo visureigio stovėdamas praeivių minioje. Šiaip ar taip, 52 metų verslininkas žuvo vietoje, o jį lydėjusi mergina buvo sužeista į galvą.

Kai kurių šaltinių teigimu, Ilgaru Džabrailovu vadinamas įteisintasis vagis, pravarde Danabašas, kuris yra laikomas kriminalinio autoriteto Senio Chasano „sekretoriato viršininku". Jis valdo restoranų kompleksą Virėjų gatvėje, vienas jų yra nuolatinė Senio Chasano susitikimų vieta. Kai kurie analitikai net teigia, kad nušautas visgi Danabašas, o Alijevo pavardė – iš suklastotų dokumentų, kuriais jis naudojosi. Šios versijos šalininkai nurodo numanomą žmogžudystės užsakovą – tai Rovšanas Džanijevas, pravarde Rovšanas Lenkoranietis, kuris yra vienintelis iš azerbaidžaniečių įteisintųjų vagių, nesutariančių su Usojanu.

Naktį į balandžio 20 Begovaja gatvėje buvo nušautas 52 metų UAB „Konsultant-strachovanije" generalinis direktorius Šamil-Chanas Besajevas. Jo patykojo prie namo, kuriame šis gyveno. Žudikai nepaėmė nei piniginės, nei brangaus laikrodžio ar kitų vertingų daiktų.

*Paskutinė žmogžudystė primena garsios verslininkės Irinos Zirojan nužudymą kovo pradžioje. Zirojan – Gevorgo Zirojano, pravarde Gera Obezjana**, *našlė. Zirojanas dešimtame dešimtmetyje vadovavo „orechovinių" grupuotės armėnų sparnui (vėliau šis sparnas atsiskyrė nuo gaujos ir pradėjo veikti savarankiškai). Kai Irinos vyras buvo nužudytas, jai atiteko stambus verslas – kaip tik toks, apie kurį nerašo verslo žurnaluose. Remiantis žiniasklaidos duomenimis, našlė mėgino visiškai legalizuoti savo turtą ir finansus. Tai nepatiko buvusiems Geros Obezjanos bendražygiams (pretendavusiems jei ne į dalį turto, tai bent į nuolatines „dėkingumo" išmokas už pagalbą kaupiant turtus). Todėl Zirojan buvo nušauta prie restorano, įsikūrusio jai priklausiusiame pastate Varšuvos*

---

*Rus. *obezjana* – beždžionė.

plente. Nesvarbu, ar šie įvykiai vertinami kaip nusikaltėlių „karo" atgarsiai, ar tiesiog kaip atsitiktinių sutapimų virtinė, paprasti maskviečiai ir sostinės svečiai priėjo prie vieningos išvados. Saugokitės ir būkite pasirengę griūti ant žemės, kad apsisaugotumėte nuo atsitiktinių kulkų. Kad ir kur būtumėte – naktį tamsiame skersgatvyje ar dieną miesto centre.

SKANDALAS FEDERALINĖJE BAUSMIŲ ATLIKIMO TARNYBOJE

Naujas skandalas įsiplieskė Federalinėje bausmių atlikimo tarnyboje (FBAT). Žinybos vidaus saugumo tarnyba ir FST pareigūnai įtarė pirmąjį FBAT direktoriaus pavaduotoją Eduardą Petruchiną, kuris galimai pasiklausė savo šefo Aleksandro Reimerio pokalbių. Atėjęs į darbą, E. Petruchinas prie savo kabineto sutiko FBAT vadovą Aleksandrą Reimerį, teisingumo ministro pavaduotoją Alą Alchanovą ir grupę žinybos vidaus saugumo valdybos darbuotojų. Netrukus atėjo ir aštuoni FST pareigūnai. Operatyvininkai Petruchinui paaiškino, kad rengiasi jo kabinete ieškoti pasiklausymo aparatūros, nes kilo įtarimų, kad pirmasis pavaduotojas seka savo šefą. Specialistai taip uoliai ieškojo „blakių" ir paslėptų laidų, kad net išgriovė dalį sienos ir perdangos, skiriančias Petruchino ir Reimerio kabinetus. Kontržvalgybininkai aparatūrą rado, bet ja buvo renkama kompromituojanti informacija ne apie Reimerį, o apie patį Petruchiną. Rasti laidai atvedė iki kabineto, iš kurio buvo sekama. Dabar operatyvininkai aiškinasi, kas, kada ir kodėl įrengė „blakes" Petruchino kabinete. Eduardas Petruchinas – vienintelis direktoriaus pavaduotojas, likęs savo poste, atleidus iš pareigų ankstesnį FBAT direktorių Jurijų Kalininą. Petruchinas ilgai vadovavo FTA Operatyviniam skyriui, o į pirmojo pavaduotojo kėdę atsisėdo 2007 metais. Su kuo siejama vidaus kova FBAT žinyboje? Vieno šaltinio duomenimis, dėl Petruchino kilęs skandalas

siejamas su baigtu tarnybiniu patikrinimu dėl saugumo sistemų pirkimo kolonijoms ir tardymo izoliatoriams. Tikrintojai mano, kad su machinacijomis susiję buvę FBAT darbuotojai, dirbę vadovaujant Jurijui Kalininui. (Jis savo postą paliko 2009 metais.) Primename, kad tai jau ne pirmas skandalas FBAT. Anksčiau į RTK su pareiškimu kreipėsi buvusi Aleksandro Reimerio sekretorė – Jekaterina Mišina. Ji, be pokalbių klausymosi, buvusį šefą apkaltino dėl neteisėtų reikalavimų, bet kelti baudžiamąją bylą atsisakyta, nes tyrėjai nesulaukė iš FBAT ir FST reikalaujamų dokumentų.

BAUSMIŲ ATLIKIMO SISTEMOS REFORMA

RF teisingumo ministerija parengė keletą svarbių dokumentų projektų, skirtų šalies bausmių atlikimo sistemos reformai. Žmogus savo kaltę prieš visuomenę gali išpirkti ir nekalėdamas. Tokia yra pagrindinė permainų idėja. Ne kiekvienas nusikaltėlis yra toks pavojingas visuomenei, kad jį reikėtų laikyti už grotų. Nuo kitų metų šalyje bus taikoma nauja bausmės rūšis – viešieji darbai. Nuteistieji darbinę bausmę atliktų pataisos centruose, kurių tinklą rengiamasi išplėsti. Artimiausiu metu ketinama atidaryti septynis ar aštuonis centrus. Vėliau jų gali būti ir daugiau, tai priklausys ne tik nuo nuteistųjų skaičiaus, bet ir nuo darbo rankų poreikio. Tačiau, vykdant bausmių atlikimo sistemos reformą, prireiks ne tik keisti įstatymus, bet ir teisėjų bei teisėsaugos pareigūnų mąstymą. Bijoti reikia ne švelnių bausmių, bet neteisingumo. Anot daugelio ekspertų, Rusijos pareigūnai pamažu atsisako kaltinamojo požiūrio. Bent jau areštuotų asmenų mažėja keletą pastarųjų metų. Dabar šalyje už spygliuotos vielos kali 741,6 tūkstančio kalinių. Tai 14 tūkstančių asmenų mažiau, nei buvo prieš pat Naujuosius metus. Palyginti su praėjusiais metais, „valdiškus namus“ paliko daugiau nei 77 tūkstančiai kalinių. Tokia „demografinė duobė“ įkalinimo įstai-

gose atsirado todėl, kad neseniai buvo priimtos humaniškos Baudžiamojo kodekso pataisos. Taip pat kinta ir vidinės teisėsaugos organų pareigūnų nuostatos. Pavyzdžiui, nuolat mažėja sulaikomų asmenų. Ir tai vyksta, galima sakyti, nuolat prašant patiems teisėsaugininkams. Tiksliau sakant, jų prašymai tiesiog nepasiekia teismų. Keletą metų mažėja ir prašymų išduoti leidimą suimti nusikaltusius asmenis. Per praėjusius metus į teismus pateko 13 tūkstančių mažiau tokių prašymų, o anksčiau ilgą laiką tyrėjai nebuvo linkę gaišti ir, radę menkiausią pretekstą, stengėsi žmogų įgrūsti į tardymo izoliatorių. Buvo manoma, kad uždarytas tarp akmeninių sienų įtariamasis bus lengviau prakalbinamas. Tad dabar tardymo izoliatoriuose kali maždaug 115 tūkstančių žmonių, beveik 2 tūkstančiais 240 asmenų mažiau nei metų pradžioje. Taigi palengva atsikratome daugiausia kalinių turinčios šalies vardo. Naujos bausmių rūšys turėtų užtikrinti, kad nuteistieji nesijaustų nebaudžiami, nors ir nebūtų pasodinti už grotų. Seniai žinoma, kad nelaisvė žmogų žudo, o darbas – taurina. Todėl naujoje bausmių atlikimo sistemoje svarbi vieta skirta darbui. Priverstiniai darbai bus skiriami kaip laisvės atėmimo alternatyva už nelabai sunkius ir vidutinio sunkumo nusikaltimus. Į pataisos centrą taip pat gali patekti nuteistasis, pirmą kartą įvykdęs sunkų nusikaltimą. Priverstiniai darbai skiriami nuo dviejų mėnesių iki penkerių metų trukmės. Pataisos centruose nuteistieji gyvens kaip įprastuose bendrabučiuose: patys gaminsis maistą, vilkės savo drabužius. Jei asmuo neturės pinigų maistui ir drabužiams, jis bus valstybės lėšomis rengiamas ir maitinamas. Dar vienas dokumentas numato elektroninių priemonių arsenalą, kurias pasitelkus bus kontroliuojami viešus darbus dirbantys nuteistieji. Pataisos centrų nuteistiesiems, be kitų priemonių, bus galima uždėti ir elektronines apyrankes. Mat pataisos centruose žmonės tam tikra prasme galės jaustis laisvi – čia nenumatyta nei tvorų su bokšteliais, nei sargybinių su šunimis. Žinoma, režimas, palyginti su kalėjimais ir

kolonijomis, turėtų būti gerokai švelnesnis. Vis dėlto ir šie nuteistieji privalo būti kartkartėmis prižiūrimi. Bendrabučiuose gali būti įrengiamos vaizdo kameros ir kitos kontrolės sistemos. Tačiau į leidžiamų turėti priemonių sąrašą yra įtraukta ir aparatūra, kuria nuteistąjį bus galima kontroliuoti ir už pataisos centro ribų. Tad išsisukti nuo darbo tikrai nepavyks. Be to, žinybos vadovai pateikė visuomenei svarstyti įstatymo projektą, pagal kurį numatoma Federalinės bausmių atlikimo įstaigų tarnybos Bausmių vykdymo inspekcijoms perduoti anksčiau laiko lygtinai į laisvę išleistų asmenų kontrolę. Kaliniai, anksčiau laiko paleisti į laisvę, privalės būti įrašyti įskaiton ir nuolat stebimi prižiūrėtojų. Asmuo galės būti grąžintas į kalėjimą net už administracinį viešosios tvarkos pažeidimą. Viena vertus, remiantis įstatymo projektu, lygtinai į laisvę anksčiau laiko išleistas asmuo iš tikrųjų taps tik lygtinai laisvas, asmuo jau negalės jaustis visiškai nevaržomas, kaip buvo anksčiau. Antra vertus, dėl tokios kontrolės galima būtų daugiau kalinių į laisvę paleisti anksčiau laiko, juk jie visgi būtų prižiūrimi. O nuspręsti, kuriuos asmenis galima anksčiau laiko paleisti į laisvę, planuojama pasitelkus visuomenę.

NAUJASIS VRM MINISTRAS

Iki paskutinės dienos išliko intriga, ar VRM ministras Rašidas Nurgalijevas bus išleistas į atsargą ir kas užims jo vietą. Į ministro postą pretendavo daugiau kaip dešimt aukšto rango jėgos struktūrų pareigūnų, tačiau pasirinktas VRM Maskvos vyriausiosios valdybos viršininkas, policijos generolas majoras Vladimiras Kolokolcevas.

Sprendimas ministru skirti generolą Kolokolcevą nebuvo politinio pobūdžio: jam buvo pavesta įvesti tvarką Rusijos policijoje, tai jis buvo padaręs dirbdamas Oriole ir Maskvoje. Prieš skiriant generolą leitenantą Vladimirą Kolokolcevą vidaus reikalų ministru, užkulisiuose

vyko ypač įnirtinga kova. Remiantis kai kurių šaltinių duomenimis, Kremliuje rimtai buvo svarstoma galimybė sujungti VRM ir Federalinę narkotikų kontrolės tarnybą (FNKT) – šiuo atveju labai tikėtina, kad ministerijai vadovautų dabartinis FNKT vadovas Viktoras Ivanovas. Be to, centriniame žinybos padalinyje iki paskutinės akimirkos karjeros ambicijas puoselėjo generolas pulkininkas Michailas Suchodolskis, ir dabar liekantis VRM kadrų rezerve.

Iki paskutinės akimirkos negalima buvo atmesti, kad savo postą išsaugos ir Rašidas Nurgalijevas, kurį atstatydinti buvo žadama beveik kasmet. Kad prezidentas Vladimiras Putinas priėmė sprendimą ne jo naudai, paaiškėjo po to, kai ministras netikėtai pakeitė anksčiau skelbtą planą (pavyzdžiui, jis ketino dalyvauti Tuloje vykusiame „apskritojo stalo“ renginyje) ir išvyko į komandiruotę į Šiaurės Kaukazą. Įdomu, kad neseniai iš komandiruotės grįžo ir generolas Kolokolcevas, dalyvavęs Europos šalių sostinių policijos vadovų susitikime.

Rašidas Nurgalijevas, didžiumą karjeros praleidęs tarnaudamas Valstybės saugumo sistemoje, 2003 metų gruodį, po VRM vadovo Boriso Gryzlovo atstatydinimo, buvo paskirtas laikinai einančiu ministro pareigas, o 2004-ųjų kovą – ir ministru. Žinybos pareigūnų nuomone, ministro pozicija turėjo įtakos, kad žlugo VRM reforma, kurią inicijavo buvęs prezidentas Dmitrijus Medvedevas. Priminsime, kad žinybos restruktūrizacija prasidėjo nuo skandalingos transporto milicijos likvidavimo ir paskesnio jos atkūrimo. Dėl tokių veiksmų centriniame aparate buvo radikaliai sumažinta operatyvinės veiklos padalinių, o padaugėjo štabų ir užnugario padalinių. Peratestavus visus žinybos darbuotojus, nemažėjo policininkų piktnaudžiavimų, negana to, daugelis skandalų, pirmiausia Totorijos kankinimų incidentas, nutiko jau po reformos. Ministras Nurgalijevas, nepaisant daugkartinių pažadų, žinyboje visgi neišgyvendino žiaurumu palaikomos drausmės ir atskaitomybės sistemos. Beje, policininkai tai nurodo kaip pagrindinę

piktnaudžiavimų priežastį. „Tame pačiame Totorijos „Dalnyj“ skyriuje dirbo ne sadistai, – aiškino vienas aukšto rango policininkas, – bet virš jų galvų „kabėjo“ neišaiškintos vagystės, tad jie nusprendė bet kokia kaina priversti recidyvistą prisipažinti.“ Galiausiai policininkai pripažįsta, kad dabar jau buvęs ministras niekada negynė savo pavaldinių, kitaip nei, tarkime, vienas jo pirmtakų – Vladimiras Rušaila. Prisimenama, kad generolas Nurgalijevas pats patvirtino naują kovos su organizuotu nusikalstamumu koncepciją, o jau po kelių mėnesių klusniai sutiko likviduoti Vyriausiąją kovos su organizuotu nusikalstamumu valdybą.

Išvakarėse policijos generolas leitenantas Vladimiras Kolokolcevas oficialiai atsisveikino su VRM Maskvos VV kolektyvu, padėkojo buvusiems pavaldiniams už darbą. Vienu jo galimu įpėdiniu vadinamas buvęs „MURO“ vadovas Viktoras Golovanovas, kuris buvo paskirtas laikinai eiti sostinės VRM VV vadovo pareigas. VRM centrinio aparato pareigūnai generolo Kolokolcevo paskyrimą ministru sutiko su santūriu optimizmu. Pirmiausia jis yra pirmasis per paskutiniuosius metus kadrinis VRM pareigūnas, kuriam patikėta vadovauti VRM. Tarnybą jis pradėjo devintame dešimtmetyje Maskvoje, vadovavo milicijos skyriui, dirbo Maskvos kriminalinėje paieškoje ir kovos su organizuotu nusikalstamumu valdyboje. 2007 metais jis buvo išsiųstas į Oriolo sritį kovoti su korupcija ir paskirtas milicijos viršininku. Oriole buvo iškelta dešimtys baudžiamųjų bylų, kai kurios jų ir gana aukštiems valdininkams, kaip antai gubernatorių pavaduotojams, o tyrimui vadovavo Kolokolcevo pavaldiniai. Dar iki šiol Oriolo teisėjai skelbia nuosprendžius šių bylų kaltinamiesiems. Remiantis neseniai įvykusia reforma, generolui Kolokolcevui pavyko atsikratyti dešimčių susikompromitavusių pareigūnų. Kaip neseniai pažymėjo sostinės meras Sergejus Sobianinas, Maskvoje per paskutiniuosius metus nuosekliai mažėja tokių nusikaltimų, o piliečiai vis labiau pasitiki polici-

jos pareigūnais. Ponas Kolokolcevas nevengia su žmonėmis bendrauti tiesiogiai. Pavyzdžiui, per garsiąsias riaušes Maniežo aikštėje jis pats čia atvyko ir ragino žmones išsiskirstyti. Ponas Kolokolcevas dar prieš reformą vienas pirmųjų šalies milicijos vadovų įkūrė visuomeninę tarybą, veikiančią prie jo vadovaujamos valdybos. Jam vadovaujant mieste taip pat buvo pradėta taikyti personalinė vadovo atsakomybė už pavaldinių veiksmus. Dabar visuomeninės tarybos ir laidavimo institucijos yra privalomos ir numatytos policijos įstatyme. Tad VRM centrinio aparato pareigūnai spėliojo, kad kaip tik Vladimiras Kolokolcevas gali pajėgti žinyboje įvesti tvarką ir pasiekti, kad būtų konstruktyviai bendraujama ir su visuomene, ir su valdžios struktūromis.

DARBUOTOJŲ PASIKEITIMAI JĖGOS STRUKTŪROSE

Rusijos Prezidentas V. Putinas birželio mėnesį atstatydino Federalinės bausmių atlikimo įstaigų tarnybos (FBAT) vadovą Aleksandrą Reimerį, buvusį milicininką, vyriausiojo šalies kalėjimų prižiūrėtojo pareigose neišdirbusį nė trejų metų. Įvesti tvarką sistemoje, kurioje kaliniai jau gali iš griežtojo režimo kolonijos pabėgti sraigtasparniais, privalės buvęs Federalinės apsaugos tarnybos (FAT) pareigūnas Genadijus Kornijenka, paskutinį dešimtmetį vadovavęs valstybės apsaugininkams. Paskyrus vadovauti asmenį, nesusijusį su FBAT, šioje tarnyboje gali kilti keblumų.

Prezidentas Putinas atliko esminius perkėlimus aukštuosiuose VRM sluoksniuose. Ministro pavaduotojais paskirti Michailas Vaničkinas, Jurijus Aleksejevas, Igoris Zubovas ir Arkadijus Gostevas. Be to, Vyriausiosios kriminalinės paieškos valdybos vadovu paskirtas Viktoras Golovanovas. Naujai paskirti pareigūnai patys daug metų dirbo tose Vidaus reikalų sistemos srityse, kurioms dabar ir vadovaus. Ministro pavaduotojas Igoris Zubovas privalės gerinti VRM bendradarbiavi-

mą su valdžios ir visomis teisėsaugos organų struktūromis. Ministro pavaduotojas Michailas Vaničkinas, kurį ministras vertina kaip vieną geriausių šalies specialistų kovojant su organizuotu nusikalstamumu, bus atsakingas už nusikalstamumą. Ministro pavaduotojas Jurijus Aleksejevas, dar vadovaujantis ir Tiriamajam departamentui, kuruos ikiteisminį tyrimą, o ministro pavaduotojas Arkadijus Gostevas – štabų padalinius. Naujuoju Vyriausiosios kriminalinės paieškos valdybos viršininku tapo Viktoras Golovanovas, o Organizacinio ir analizės departamento – Aleksandras Gorelovas.

KRIMINALINĖ KRONIKA

VRM Maskvos VV spaudos tarnyba penktadienį pranešė, kad liepos mėnesį buvo apiplėštas Maskvos verslininko butas, pagrobti pinigai ir šaunamasis ginklas, patirta nuostolių už beveik 10 milijonų rublių. „Maždaug be penkiolikos minučių penktą ryto penki kaukėti asmenys įsibrovė į privatų autoserviso komercijos direktoriaus namą Čečersko įvažoje. Piktadariai surišo namo šeimininką, jo motiną, dukterį, taip pat namų darbininkę ir darbininką, gyvenusius verslininko name“, – pranešė policijos atstovas. Sumušę juos, banditai reikalavo atiduoti visa, kas vertinga, kitaip grasino panaudosią ginklą. Jie pagrobė aukso papuošalus, 48 tūkstančius JAV dolerių, šešis laikrodžius, daug šeimininko vardu registruotų ginklų.

Tiriant Rusijos nusikaltėlių pasaulio patriarcho Viačeslavo Ivankovo nužudymo bylą, paaiškėjo naujų aplinkybių. Po Ivankovo mirties sustabdyta baudžiamoji byla gali būti atnaujinta. Mat iš Tiumenės kolonijos į Maskvą atvežtas vienas didžiausių Japončiko priešų – įteisintasis vagis Ilja Simonija. Maskvos tyrėjai ketina apklausti gruzinų autoritetą, pravarde Macho. Be to, planuojama atlikti jo seilių ir prakaito mėginių genetinę ekspertizę. Ilja Simonija tarp asmenų, įtariamų dėl pasikėsini-

mo į Ivankovą, pateko iškart, kai 2009 liepos 28 žudikas iš snaiperinio šautuvo paleido kulką Japončikui į pilvą, šiam išėjus iš „Tajų tigro“ restorano, esančio Choroševo plente. Tarp Macho ir Japončiko dar devinto dešimtmečio pabaigoje Tuluno (Irkutsko srityje) kolonijoje buvo kilęs konfliktas. Po šio barnio pradėjo kivirčytis artimiausi Ivankovo bendražygiai – Aslanas Usojanas (Senis Chasanas) ir gruzinų kilmės įteisintasis vagis Tarielis Onianis (Taro).

VRM ketina kiekvieną kandidatą į policininkus tikrinti melo detektoriumi. Šiam tikslui ministerijos pareigūnai pradėjo dideliais kiekiais pirkti poligrafus visiems šalies regionams. Taip pat VRM vadovybė poligrafus ketina naudoti kaip svarbiausią argumentą, vykdant tarnybinius pareigūnų patikrinimus. Pirmąją didelę profesionalių kompiuterinių poligrafų partiją žinyba įsigis jau netrukus. VRM užsakymo sąraše yra 83 melo detektoriai, kurių kiekvienas kainuoja maždaug 300 tūkstančių rublių. Policijos pareigūnų užsakyme buvo nurodyta, kad įrangos komplektą privalo sudaryti ne tik pats prietaisas bei reikalinga programinė įranga, bet ir nešiojamasis kompiuteris, vaizdo kamera, kuria bus filmuojama procedūra, ir speciali minkšta kėdė tikrinamam asmeniui.

Rugpjūčio mėnesį VRM Maskvos srities vyriausiosios valdybos operatyvininkai Pamaskvio Elektrouglių mieste išvaikė didžiausią per paskutiniuosius metus įteisintųjų vagių ir nusikaltėlių autoritetų sueigą, kurioje dalyvavo 18 asmenų. Nusikaltėlių generolai susirinko aptarti klausimų, susijusių su įtakos sferų perdalijimu Pamaskvio rytinėje dalyje. Atlikus kratas paaiškėjo, kad įteisintieji vagys neturi jokių draudžiamų daiktų, tad pasikalbėjus ir paėmus jų pirštų atspaudus, nusikaltėlių šulai buvo paleisti. „Viršūnių susitikimo“ dalyviai buvo susirinkę niekuo neišsiskiriančioje vasaros kavinėje „Palapinė“, Elektrouglių priemiestyje. Pamaskvio policijos pareigūnai paaiškino, kad į sueigą buvo atvykę garsūs Aslano Usojano (Senio Asano) mafijos klanui priklausantys įteisin-

tieji vagys: keturiasdešimtmetis Georgijus Sorokinas (Žora Taškentietis), keturiasdešimt devynerių metų Aleksejus Zabavinas (Zabava) ir trisdešimt vienerių metų Vladimiras Ozerskis (Ziuzia). Sueigoje dalyvavo ir Elektrostalio, Elektrouglių ir Balašichos miestų „prižiūrėtojai" – Jurijus Lebedevas (Varžtas), Jurijus Aksionovas (Aksionas) ir Jurijus Tarasovas (Tarasas). Remiantis operatyviniais duomenimis, nusikaltėlių generolai susirinko išsiaiškinti svarbų klausimą: kas kontroliuos šį Pamaskvio rajoną. Pasirodo, nedideliame Elektrouglių mieste atsirado iškart du nauji įteisintieji vagys: 2011 metų pavasarį iš kalėjimo į laisvę buvo paleistas Ziuzia, o miesto nusikaltėlių autoritetą, trisdešimt penkerių metų Olegą Pirogovą (Cirkininką) Senis Chasanas karūnavo įteisintuoju vagimi. Be to, mieste jau seniai gyvena Zabava.

Rugsėjį buvo paskelbta, kad rudenį Rusijoje gali vėl atsirasti VRM Kovos su organizuotu nusikalstamumu valdybos (KONV), kurios buvo panaikintos 2008 metais. Be abejo, RKONV – dešimto dešimtmečio legenda, ir man, advokatui, dažnai tekdavo su ja susidurti. Operatyvininkai aktyviai „spaudė" daugelį ONG, tarp jų – mano klientus, o kartais ir mane. Vėliau daugelis šios organizacijos pareigūnų ėmėsi privačios veiklos –pradėjo teikti „stogo" paslaugas verslininkams, šalinti jų konkurentus ir „išmušinėti" skolas. Todėl atsirado posakis, kad „už „solncevinius" kietesni tik „šabolovkiniai". Daugelio operatyvininkų likimus esu nesyk aprašęs savo knygose ir, kaip vėliau sužinojau, RKONV vadovai netgi mėgino aiškintis, kas advokatui-rašytojui nutekina informaciją. Visgi dešimtame dešimtmetyje veikusiai RKONV reikia pripažinti daug nuopelnų kovoje su organizuotu nusikalstamumu. Tačiau sulaukus naujo tūkstantmečio kai kuriems šios organizacijos pareigūnams buvo iškeltos baudžiamosios bylos, ir keli jų buvo suimti. Prieš likviduojant RKONV, paskutinė mano kuruojama byla buvo iškelta papulkininkiui*

---

*Šabolovkos gatvėje Nr. 6 buvo įsikūręs RKONV štabas. – *Aut. past.*

X, kuris mėgino išvilioti pinigus iš vieno bankininko, buvusio jo agentu. Tačiau operatyvininkas neįvertino to, kad šis bankininkas buvo lyg ir dvigubas agentas: be VRM, jis bendradarbiavo ir su FST. Mano klientas buvo sulaikytas, kai bankininkas mėgino perduoti pinigus operatyvininkui X už neva nutrauktą baudžiamąją bylą. Iš pradžių jam buvo pateikti kaltinimai pagal tris BK straipsnius: turto prievartavimas, tarnybinių įgaliojimų viršijimas ir sukčiavimas. Galiausiai pareigūnas dvejus metus praleido tardymo izoliatoriuje, o už sukčiavimą buvo nuteistas kalėti dvejus metus, tad, pasibaigus teismui, paleistas į laisvę. Dabar jis, kaip ir dauguma jo kolegų, dirba pas buvusius globotinius. Todėl kyla svarbiausias klausimas: kokia bus ta naujoji RKONV?

Į Totoriją atgabeno, kaip manoma, organizuotos nusikalstamos bendrijos „29 kompleksas" lyderį iš Naberžnyje Čelny miesto Ruslaną Asaduliną. Ši bendrija dešimtame dešimtmetyje kontroliavo dideles komercines struktūras respublikoje ir Maskvoje, jos nariai buvo nuteisti 2006 metais. Asaduliną sulaikė pernai Ukrainoje. Tardymo izoliatoriuje Asadulinui pateiktas kaltinimas dėl nusikalstamos bendrijos organizavimo (RF BK 210 straipsnis) ir banditizmo (RF BK 209 straipsnis). Be to, jis kaltinamas prisidėjęs prie 13 žmogžudysčių ir kitų sunkių bei labai sunkių nusikaltimų. Tyrėjų spėjimu, Asadulinas įstojo į ONB maždaug 1993 gegužę, o jau tų pačių metų pabaigoje, kai bendrijos vadeivos siekdami plėsti nusikalstamą veiklą ir suteikti jai tarpregioninį pobūdį persikėlė gyventi į Maskvą, pradėjo vadovauti beveik visiems Naberežnyje Čelny mieste veikusiems bendrijos struktūriniams padaliniams. Kai kuriais duomenimis, Asadulinas buvo atsakingas už nusikaltėlių vadeivų finansinį aprūpinimą – nuo 1997 iki 2000 metų iš ONB bendrosios kasos kas mėnesį persiųsdavo į Maskvą po 3 milijonus rublių. Specialiai bendražygiams kontroliuoti buvo sukurta „Rozaliko brigada". Jos nariai turėjo kelis įvairius pistoletus, Kalašnikovo automatų, medžioklinių ir trumpavamzdžių šautuvų bei rankinių prieštankinių granatsvaidžių

(RPG-18) „Mucha". Lyderį saugojo buvęs Specialiojo greitojo reagavimo būrio kovotojas, per kurį taip pat buvo palaikomi ryšiai su vidaus reikalų skyriaus atstovais.

Teismui pateikta byla dėl pasikėsinimo į tikrąjį UAB „Peterburgo naftos terminalas" savininką Sergejų Vasiljevą. RTK spėja, kad šio nusikaltimo užsakovas buvo įtakingas Peterburgo verslininkas Vladimiras Barsukovas (Kumarinas), kuris norėjo užvaldyti įmonę. Per pasikėsinimą verslininkas ir trys jos asmens sargybiniai buvo sunkiai sužeisti, o dar vienas asmens sargybinis nužudytas.

Stavropolio krašto teismas paskelbė nuosprendį gaujos, įvykdžiusios užsakomųjų žmogžudysčių seriją, byloje. Prieš teismą stojo gaujos vadeiva Valerijus Popovas ir jo parankiniai – Butko, Gerusas, Šestakovas ir Muravjovas. Visi jie buvo pripažinti kaltais dėl aštuonių žmogžudysčių, įvykdytų Stavropolio krašte. Tarp jų – dėl bendrovės „Stavropolgazsnab" generalinio direktoriaus Eduardo Agadžaniano, Stavropolio miesto dūmos deputato ir Piatigorsko politechnikos universiteto filialo rektoriaus Olego Kaznačejevo, to paties universiteto dėstytojos Olgos Mochovos ir kitų.

RTK šią bylą tyrė ilgiau kaip trejus metus. Per tą laiką tyrėjai išsiaiškino, kad 2000 metais Piatigorsko mieste Valerijus Popovas subūrė pastovią ginkluotą grupuotę, į kurios nusikalstamą veiklą buvo įtraukti milicijos pareigūnai, tarp jų ir vieno Karačiajų Čerkesijos miesto vidaus reikalų skyriaus viršininkas. Tyrėjų duomenimis, gauja buvo itin žiauri, vieninga, laikėsi griežtos konspiracijos, o jos nariai, baimindamiesi dėl savo gyvybės, nesąlygiškai pakluso savo vadeivai Popovui.

Novosibirsko srities teisme pradėta nagrinėti vicemero Aleksandro Solodkino, jo tėvo, buvusio gubernatoriaus Aleksandro Solodkino vyresniojo patarėjo, ir buvusio Federalinės narkotikų prekybos kontrolės tarnybos regioninės valdybos viršininko Andrejaus Andrejevo byla. Jiems visiems pateiktas kaltinimas dėl dalyvavimo nusikalstamoje bendrijoje (RF BK 210 straipsnis). Kaip išsiaiškino tyrėjai, nusikalstamą bendri-

ją dešimtame dešimtmetyje subūrė verslininkas Aleksandras Trunovas (Trunas). Ji buvo itin vieninga ir sudaryta iš kelių grupių. Pavyzdžiui, byloje nurodyta, kad žudikų gaujai, kuri įvykdė keturias žmogžudystes ir du nesėkmingus pasikėsinimus nužudyti, vadovavo Anatolijus Radčenka, pravarde Čelentano (paskelbta tarptautinė jo paieška). Autoritetas ir Solodkinų ryšiai valstybinės valdžios organuose bei teisėsaugos žinybose nusikalstamam susivienijimui padėjo kontroliuoti pelningiausius regiono ekonominius objektus. Pavyzdžiui, svarbiausiuose Novosibirsko prekybos įmonių postuose atidūrė žmonės iš ONS lyderių aplinkos. Pasak kaltintojų, Valstybinės narkotikų prekybos kontrolės pulkininkas Andrejus Andrejevas grupuotėje vykdė kontržvalgybinę veiklą: organizavo telefoninių pokalbių klausymąsi, rinko duomenis apie milicijos darbuotojus, kuriančius signalizacijos sistemas, ir t. t.

Vladimiro miesto jėgos struktūrų pareigūnai baigė daug triukšmo sukėlusią operaciją, kurią 2010 metais pradėjo Rusijos TK vadovas A. Bastrykinas, kai vietos verslininkai tuomečiam premjerministrui Vladimirui Putinui pasiskundė dėl nusikaltėlių savivalės. Neseniai buvo suimtas vietinės ONG, kuri kėlė baimę visam regionui, lyderis, 45 metų Andrejus Murtazinas. Pasak tyrėjų, „Aštuonetukininkų“ ONG dešimtame praėjusio amžiaus dešimtmetyje subūrė Andrejus Murtazinas. Palengva grupuotė perėmė savo žinion dar tris regione veikusias ONG – „Vienuolis“, „Gyvenamasis sklypas“ ir „56-ieji“. Nusikalstama bendrija 17 metų, iki 2010-ųjų gruodžio, terorizavo Gusj-Chrustalsko miestą ir kaimyninius rajonus: plėšikavimas, turto ir pinigų prievartavimas, žmonių grobimas ir kankinimas buvo tapę kasdiene norma. Tyrėjų duomenimis, prie nusikalstamų grupuočių veiklos buvo prisidėję ir teisėsaugos organų pareigūnai bei Vladimiro srities Gusj-Chrustalsko rajono valdžios atstovai. Baudžiamojon atsakomybėn buvo patrauktas srities kriminalinės paieškos operatyvinės-tyrimo dalies viršininkas Borisas Avanesianas ir Gusj-Chrustalsko rajono bei miesto kriminalinės milicijos viršininko pavaduo-

tojas Sergejus Bikmajevas. Įkliuvo ir du vietiniai deputatai – Andrejus Jarovojus buvo nuteistas trejų metų lygtine laisvės atėmimo bausme, teisme atsidūrė ir Andrejus Kašinas.

Kai tik prasidėjo patikra, nuo pareigų buvo nušalintas Gusj-Chrustalsko rajono vidaus reikalų skyriaus viršininkas Nikolajus Garkinas ir jo pavaduotojas Aleksandras Nasybulinas. Vėliau abu padavė raportus atleisti iš vidaus reikalų sistemos organų.

Maskvos miesto tesime pradėta nagrinėti „tagirjanovinių" byla. Ši ONB buvo viena kruviniausių gaujų naujausioje Rusijos istorijoje. Grupuotę dešimto dešimtmečio pradžioje Naberežnyje Čelny mieste subūrė anksčiau teistas Tagirjanovas. Gaujos nariai įvykdė dešimtis sunkių ir labai sunkių nusikaltimų. Nuo 2000 metų pradžios gaujos veikla įgavo tarpregioninį pobūdį: ji pradėjo vykdyti nusikaltimus ne tik Totorijoje, bet ir Maskvoje, Penzos, Čeliabinsko srityse ir kituose Rusijos regionuose. 2003 metais Eduardas Tagirjanovas ir dauguma gaujos narių buvo suimti, o 2007 metais nuteisti ilgą laiką kalėti, beje, pats gaujos vadeiva ir trys aktyvūs jos nariai – iki gyvos galvos.

Krasnodaro krašto prokuratūra krašto teismui perdavė Vadimo Palkino gaujos, provokavusios kruvinas pjautynes Kuščiovo stanicos stotyje, bylą. Prieš teismą stojo Vadimas Palkinas ir jo sėbrai: D. Devterovas, A. Šalis, A. Mamajevas ir I. Pogosionas. Jie kaltinami žmogžudystėmis, kėsinimusi nužudyti, neteisėtu ginklo laikymu ir kitais sunkiais nusikaltimais. Vadimo Palkino tėvas Valerijus Palkinas buvo Kuščiovo rajono administracijos vadovas, gauja savo nusikalstama veikla siekė grąžinti Valerijų Palkiną į buvusias pareigas. 2002 sausį gaujos smogikai nušovė rajono vadovą Borisą Moskvičių, kuriam Palkinas vyresnysis pralaimėjo rinkimus. Vėliau buvo inscenizuotas pasikėsinimas į patį Palkiną, kad ant jo nekristų įtarimų ir pakiltų reitingai. Tada banditai į Vyriausiosios rinkimų komisijos vadovo namą įmetė granatą, siekdami daryti jam spaudimą, kad per naujus rinkimus komisijos pirmininkas laimėtoju

pripažintų Valerijų Palkiną. Galiausiai 2002 spalio 24 Vadimo Palkino gaujos sėbrai nužudė kitos grupuotės lyderį Nikolajų Capoką (Pašėlusį Kolią). Jo brolis, Sergejus Capokas, aiškindamasis žūties aplinkybes nužudė dar dvi dešimtis žmonių, manydamas, kad jie arba jų giminaičiai gali būti susiję su brolio mirtimi. Tada, 2010 metų lapkričio pabaigoje, Kuščiovo stanicos fermerio Artiomovo namuose buvo nužudyta 12 žmonių. Tirdami masines skerdynes Rusijos TK darbuotojai išsiaiškino, kad jas įvykdė Sergejaus Capokos žmonės (dabar ši byla nagrinėjama krašto teisme). Taip pat paaiškėjo, kas nužudė Pasiutėlį, buvo atskleisti kiti nusikaltimai.

NERAMUMAI KOLONIJOSE

Padažnėjo pranešimų apie neramumus laisvės atėmimo vietose. Paprastai bruzdėjimus už spygliuotos vielos nušviečia dvi šalys. Oficialūs įkalinimo įstaigų darbuotojai tvirtina, kad maištaujančioje kolonijoje greitai buvo įvesta tvarka, ir visą kaltę suverčia įkalintiesiems, kurie kelia maištą, siekdami įtvirtinti savo valdžią. Piliečiai, vadinantys save visuomenės veikėjais arba giminėmis, primygtinai tvirtina, kad įkalinimo įstaigose vyksta kankinimai ir pažeidinėjami įstatymai.

2012 metais maištai kilo Irkutsko srities Angarsko miesto griežto režimo kolonijoje Nr. 15, o Jakutsko kolonijoje Nr. 1 – devyniolika įkalintųjų mėgino persipjauti venas. Salavato (Baškirija) ypatingojo režimo kolonijoje Nr. 4 penki įkalintieji persipjovė venas, o kitą dieną 599 nuteistieji paskelbė bado streiką. Spėjama, kad šiuos neramumus sukėlė įkalintojo mirtis ligoninėje. Ekspertai pareiškė, kad kalinys mirė nuo ligos, o ne nuo kolonijos darbuotojų kankinimų.

Maždaug 200 Kursko srities Lgovo miesto pataisos kolonijos Nr. 3 kalinių pradėjo bado streiką ir masiškai žalojosi. Jie priešinosi, kad vėl buvo paskirtas tas pats kolonijos viršininkas, kuris jai jau vadovavo

2005 metais ir pasitraukė kilus masiniam kalinių maištui.

Maištai kolonijose kyla išties dėl daugelio priežasčių. Tiksliau, dėl trijų. Dėl zonos vadovybės mėginimo įvesti tvarką, dėl nuteistųjų noro įrodyti savo kriminalinę valdžią ir dėl įkalinimo įstaigos darbuotojų vykdomų įstatymų pažeidimų. Visais panašiais atvejais keliamos baudžiamosios bylos. Kai Užbaikalės krašto Krasnokamensko miesto kolonijos kaliniai padegė šią pataisos įstaigą, byla buvo iškelta nedelsiant. Trys gyvenamieji pastatai užsiliepsnojo akimirksniu. Patikrinimai parodė, kad kaliniai gaisrui ruošėsi kruopščiai ir iš anksto. Už tai, kad pražiopsojo, FBAT Užbaikalės krašto valdybos vadovui buvo pareikštas įspėjimas dėl netinkamo pareigų vykdymo, o valdybos viršininko pavaduotojai buvo atleisti iš darbo. Nukentėjo dar keli darbuotojai. Maištai dažnai kyla, kai keičiasi kolonijos vadovai ir naujoji valdžia mėgina „užveržti varžtus“. Engelso miesto kolonijoje Nr. 31, protestuodami prieš vietinės administracijos įvestą tvarką, 15 kalinių mėgino persipjauti venas.

Kalėjimų žinybos vadovybė žino maištauti linkusias kolonijas. Tačiau tai vadinamoji tarnybinio naudojimo informacija. Patys įkalintieji ir jų giminės įvardija tris regionus, kuriuose, jų tvirtinimu, padėtis yra blogiausia: Čeliabinsko, Briansko ir Irkutsko sritys. Įkalintieji dažniausiai skelbias bado streikus arba žalojasi. Pavyzdžiui, Novgorodo srities Parfino gyvenvietės griežto režimo kolonijos baudžiamajame izoliatoriuje dvidešimt kalinių susipjaustė, kad sutrukdytų atlikti planinę visuotinę kratą. FBAT Novgorodo srities valdybos atstovas pranešė, kad per kratą iš kalinių atimta 11 mobiliųjų telefonų ir kitų draudžiamų daiktų. Tačiau būtų neteisinga teigti, kad už neramumus laisvės atėmimo vietose atsakingas tik „speckontingentas“. Neretai į kalėjimų žinybą ateina dirbti sadistai. 2012 metų balandį Chanty Mansijsko autonominės apygardos Jugros gyvenvietės federalinės pataisos kolonijos Nr. 15 saugumo skyriaus budėtojas sumušė nuteistąjį. Tada 80 kalinių

išėjo į aikštę prieš budėtojų skyrių ir pareikalavo nubausti kalėjimo darbuotoją. Skyriaus budėtojui buvo iškelta baudžiamoji byla.

Valdininkai kalėjimo darbuotojų šiurkštumą aiškina tuo, kad jų atlyginimai maži, darbo daug, be to, šis darbas pavojingas. Deja, kalinių kankinimo atvejus retai atskleidžia patys kalėjimų žinybos darbuotojai. Tiesa išplaukia į viršų tik tada, kai įkalintasis žūna arba patiria sunkią traumą. Teismų praktika rodo, kad piktadarys ir auka retai susikeičia vietomis. Sadistui dažnai pavyksta išsisukti nuo pelnytos bausmės, teisinantis „pablogėjusia sveikata“, arba jis nuteisiamas lygtinai.

Viena rimčiausių kalinių neklusnumo akcijų buvo surengta Kopeisko (Čeliabinsko sritis) griežtojo režimo pataisos kolonijoje Nr. 6. Šimtai nuteistųjų išėjo iš barakų, po to užlipo ant stogų ir ėmė reikalauti nutraukti kankinimus bei prievartauti pinigus. Be to, įkalintieji paskelbė bado streiką. FBAT vyriausioji valdyba kalinių reikalavimus paskelbė neteisėtais, leisdama suprasti, kad svarbiausias maištininkų motyvas buvo noras išlaisvinti nuteistuosius, patalpintus į baudžiamąjį izoliatorių.

Vėliau vakare kilo konfliktas su nuteistųjų giminėmis ir draugais. „Po kelių valandų didelė nuteistųjų giminių dalis išvyko iš greta kolonijos esančios teritorijos. Likę jaunuoliai, apsvaigę nuo alkoholio, mėgino drumsti viešąją tvarką, garsiai necenzūriškai keikėsi“, – sakoma VRM Čeliabinsko srities vyriausiosios valdybos pranešime. Policijos pareigūnai sulaikė 26 asmenis, kurie buvo atgabenti į skyrių administraciniams protokolams surašyti. Tai jau ne pirmas maištas Kopeisko kolonijose. Metų pradžioje 14 pataisos kolonijos Nr. 1 kalinių protestuodami persipjovė venas.

TEISMŲ NUOSPRENDŽIAI

Krasnodaro krašto teismas paskelbė nuosprendį vietos gyventojo Sergejaus Capoko gaujos, kuri, kaip išsiaiškino tyrimo organai, dau-

gelį metų kėlė baimę ne tik stanicoje, bet ir artimiausiuose rajonuose, byloje. Grupuotės sąskaitoje, kaip pripažino prisiekusieji, nusprendę, kad nė vienas „capkovinių“ nenusipelno pasigailėjimo, yra daugybė labai sunkių nusikaltimų, tarp jų – žmogžudysčių. Capokas ir du jo artimiausi parankiniai buvo nuteisti kalėti iki gyvos galvos, kiti – ilgiems metams nelaisvės.

Kalinys Aleksejus Šestakovas, sraigtasparniu pabėgęs iš kolonijos Vologdos srityje, įvertinant ankstesnę bausmę už žmogžudystę, nuteistas kalėti kolonijoje 24 metus.

2011 metais patekęs į pataisos koloniją Nr. 17, esančią netoli Vologdos srities Šeksnos gyvenvietės, Šestakovas išsyk ėmė ruoštis pabėgti. Jis užmezgė draugiškus santykius su kolonijos viršininko pavaduotoju saugumui ir operatyviniam darbui Aleksandru Belolikovu. Federalinės bausmių atlikimo tarnybos pareigūnas, gavęs 10 tūkstančių rublių, prieš laiką išbraukė užkietėjusį nusikaltėlį iš vadinamosios specialiosios įskaitos, į kurią įtraukiami linkę pabėgti asmenys. Matyt, panašiu būdu žudikui Šestakovui pavyko gauti pataisos kolonijos Nr. 17 sporto salės administratoriaus pareigas ir iš barako išsikelti į gyventi į inventoriaus sandėliuką. Iš ten sporto salės administratorius, turėdamas kelis mobiliuosius telefonus ir SIM korteles, galėjo ramiai bendrauti su laisvėje esančiais sėbrais.

Šestakovas telefonu susipažino su išėjusia į laisvę Peterburgo gyventoja Tatjana Važalina, kuri buvo nuteista už narkotikų laikymą. Šestakovas išsyk jai atskleidė visas savo išsilaisvinimo plano smulkmenas ir už paramą pažadėjo 2 milijonus rublių. Važalina noriai sutiko. Dalyvauti išlaisvinime sutiko ir Važalinos bičiulis Aleksandras Rusakovas, kuris taip pat buvo kalėjęs už narkotikus. Vykdydami Šestakovo parėdymus, Važalina ir Rusakovas nupirko analogišką Makarovo pistoletui pneumatinį ginklą ir dūminių bei garsinių dažasvydžio granatų. Sudėjusi į krepšius ginklus ir civilių drabužių

Šestakovui, porelė jo nurodymu šių metų kovą atvažiavo į turistinę bazę „Irma“, įsikūrusią netoli pataisos kolonijos Nr. 17, išsinuomojo kambarį ir apsigyveno.

Tuo metu Šestakovas susisiekė su artimu Vologdos aviacijos gamyklos vadovybei žmogumi ir paprašė parskraidinti iš turistinės bazės į apskrities centrą „nedidelę grupelę VIP asmenų“. Kalinys tarpininkui paaiškino, kad norėtų išsinuomoti sraigtasparnį „Mi-2“ su vienu pilotu. Tarpininkui jis pažadėjo 30 tūkstančių rublių.

Kovo 22 „Mi-2“ sutartu laiku atskrido į „Irmos“ turistinę bazę. Važalina su Rusakovu sėdo į sraigtasparnį ir, kai tik šis pakilo į reikiamą aukštį, išsitraukę iš krepšio pistoletą bei granatas įsakė pilotui skristi į zoną. Pilotas pakluso. Tuo metu būsimos įlipimo vietos link – grupė ketino palikti sraigtasparnį Vologdos pakraštyje – išvažiavo Šestakovo iš anksto užsakytas taksi. Pats operacijos organizatorius vaikštinėjo kolonijos kieme apsivilkęs šiltu vatinuku be rankovių, nors oras buvo šiltas. Po vatinuku kalinys slėpė iš sportinio inventoriaus virvių supintą liemenę su daugybe kišenių.

Kai „Mi-2“ pakibo virš pataisos kolonijos Nr. 17 vidinio kiemo, kalėjimo prižiūrėtojai ėmė šaudyti į sraigtasparnį, bet nei jam, nei jo keleiviams jokios žalos nepadarė. „Bijojome, kad sraigtasparnis nukris ir užsidegs“, – aiškino jie vėliau.

Toliau viskas vyko kaip geriausiame koviniame filme: iš sraigtasparnio buvo nuleistas trosas su kabliu. Šestakovas kaipmat pribėgo prie troso, užkabino kablį už savo liemenės ir riktelėjo pilotui: „Pirmyn!“ Išbėgusiai į kiemą visai kolonijos Nr. 17 komandai teliko stebėti, kaip danguje tolsta sraigtasparnis.

Kai bėgliai nutolo 3 kilometrus, sraigtasparnis nusileido, Šestakovas pagaliau persikraustė į saloną ir persirengė civiliais drabužiais. „Mi-2“ nusileido Vologdos pakraštyje, kur grupė, kaip ir buvo sumanyta, išsiskyrė. Važalina su Rusakovu pėsti nusigavo iki artimiausio privataus

namo ir įkalbino šeimininkus išnuomoti jiems kambarį. O Šestakovas taksi išvažiavo į Maskvą.

Jau pirmajame patikros poste prie Griazevco miesto automobilį sustabdė policininkai, kurie išsyk atpažino keleivį pagal gautą informaciją ir jį sulaikė. Kitą dieną buvo suimti ir bendrininkai. Galutinėje nuosprendžio redakcijoje pabėgimo organizatorius buvo apkaltintas dėl orlaivio pagrobimo (RF BK 211 straipsnis), pabėgimo iš kolonijos (RF BK 318 straipsnis) ir mėginimo nuvaryti automobilį (RF BK 166 ir 30 straipsniai). Šestakovo bendrininkams teks atsakyti tik už sraigtasparnio pagrobimą, o Aleksandrui Rusakovui tyrėjai inkriminuoja ir psichotropinių medžiagų laikymą (RF BK 228 straipsnis) – jo kišenėje buvo rasta 1,5 g amfetamino. Šestakovo bendrininkai nuteisti kalėti kolonijoje nuo 11 iki 12 metų. Anksčiau dėl šios bylos buvo nuteistas kalėti ketverius metus pataisos įstaigos viršininko pavaduotojas Aleksandras Belolikovas, kuris globojo Šestakovą.

KRIMINALINĖS PADĖTIES ANALIZĖ

Maskvos policijai, nors neseniai jos pareigūnų skaičius buvo gerokai sumažintas, pavyksta išsaugoti kriminogeninės padėties mieste kontrolę. Tokią išvadą padarė metų pabaigoje vykusios išplėstinės VRM Maskvos vyriausiosios valdybos kolegijos dalyviai. Vis dar kelia nerimą nusikalstamumas gatvėse ir vaikų traumatizmas per eismo įvykius. Posėdyje kalbėjęs vidaus reikalų ministras Vladimiras Kolokolcevas dar sykį priminė, kad kiekvieno padalinio vadovas yra asmeniškai atsakingas už savo pavaldinių prasižengimus.

Neseniai, reformuojant vidaus reikalų organus, per du etapus sostinės policininkų sumažėjo daugiau nei 20 tūkstančių. Tačiau dėl to teisėtvarkos sergėtojų rezultatai pernai nepablogėjo. VRM Maskvos vyriausiosios valdybos viršininko policijos generolo majoro Anatolijaus

Jakunino žodžiais, „2012 metais sostinėje buvo užregistruota 180 240 nusikaltimų, bet nusikalstamumo lygis, skaičiuojant 100 tūkstančių gyventojų (taip daugelyje išsivysčiusių šalių vertinamas nusikalstamumo lygis), sumažėjo 5,6 procento.“ Žmogžudysčių sumažėjo 9 procentais, sunkių sužalojimų, sukėlusių mirtį, – 17,7 procento, išprievartavimų – 22,4 procento, butų vagysčių – 7,7 procento.

Pernai Maskvos policija išaiškino daugiau kaip 45 tūkstančius nusikaltimų (tai sudaro 95 procentus visų sostinės teisėsaugos organų išaiškintų nusikaltimų), tarp jų – 14 tūkstančių sunkių ir labai sunkių, susekė daugiau kaip 2000 nusikaltėlių ir rado daugiau kaip 1000 dingusių be žinios asmenų.

2013 METAI

Svarbiausias 2013 metų kriminalinio gyvenimo įvykis buvo pasikėsinimas į legendinį įteisintąjį vagį Aslaną Usojaną, nusikaltėlių sluoksniuose žinomą kaip Senį Chasaną, ir jo mirtis. Šūviai Maskvos centre nuaidėjo sausio 16 maždaug 14:30 prie restorano „Senasis fajetonas" (ankstesnis pavadinimas „Senoji kibitka"). Žudikai vietą pasikėsinti pasirinko ne atsitiktinai: kaip tik šis restoranas buvo savotiškas Senio Chasano biuras, kuriame jis dažnai susitikdavo su savo kolegomis ir globojamais verslininkais. Kriminaliniame pasaulyje buvo daug „temų", kurias reikėjo aptarti: valdžios kaita Maskvoje, buvusio Čerkizų turgaus žemės dalybos, banko paskolų negrąžinimas, nelegalaus žaidimų verslo, kurį savo žinion perėmė jėgos struktūros, problemos. Nežinia, kokius klausimus paskutinę savo gyvenimo dieną sprendė Senis Chasanas. Jis buvo mirtinai sužeistas vos tik išėjęs iš restorano. Nužudyto nusikaltėlių lyderio Aslano Usojano kūnas buvo nuvežtas į Botkino ligoninės morgą, ir tą pačią dieną jį ėmė saugoti policija.

Po kelių dienų giminės ir artimi draugai susirinko aptarti, kur laidoti Aslaną Usojaną. Artimieji nusprendė jį palaidoti Gruzijoje. Specialiai užsakytame lėktuve karstą lydėjo giminės ir artimieji. Tačiau lėktuvas kelias valandas prastovėjo Tbilisio oro uoste, nes oficialiosios valdžios atstovai kategoriškai nesutiko, kad nusikaltėlių autoritetas būtų palaidotas Gruzijos žemėje. Lėktuvas išskrido atgal į Maskvą. Vėliau giminės ir artimieji nusprendė palaidoti Usojaną Maskvos Chovanės kapinėse. Sekmadienį iš pat ryto visą Chovanės teritoriją apsupo kapinių apsaugos darbuotojai, kurie griežtai neleido fotografuoti ar filmuoti laidotuvių ceremonijos, prie kapo neprileido reporterių su foto ir vaizdo kameromis, bet žurnalistams vis tik pavyko nufilmuoti

laidotuvių procesiją, ir dar tą patį vakarą laidotuvių ceremonija buvo parodyta per visus žinių kanalus.

Kitą dieną po laidotuvių ir šermenų Senio Chasano vagių klano nariai sudarė vadinamąjį „sušaudytinų" priešų, kurie gali būti susiję su jų lyderio mirtimi, sąrašą. Operatyvininkų bei spaudos duomenimis, jame minima apie dvidešimt pavardžių ir vagių pravardžių – daugiausia azerbaidžaniečių nusikalstamos bendrijos narių, taip pat kelių jaunų gruzinų įteisintųjų vagių. Mieste pasklido gandai, kad Chasano žmonės pasamdė kelias profesionalių žudikų grupes likviduoti šiems „mirtininkams", tarp jų „azerbaidžaninių" lyderiui Rovšanui Džanijevui (Rovšanui Lenkoraniečiui), kuris sąraše buvo įrašytas pirmuoju.

Atkreipsime dėmesį, kad anksčiau tokį sąrašą buvo sudaręs pats Usojanas, kai į jį buvo pasikėsinta Maskvoje prie sūnaus namų.

Specialistai mano, kad pagrindiniai prieštaravimai ir priešiškumas tarp klanų prasidėjo tada, kai Chasano klano priešininkai, garsūs įteisintieji vagys, kaip antai Merabas Džangzeladzė (Merabas Suchumietis), Džemalas Mikeladzė (Džemo) ir azerbaidžaniečių vagių pasaulio lyderis Rovšanas Džanijevas (Rovšanas Lenkoranietis) Dubajuje sušaukė vagių sueigą, per kurią karūnavo išsyk 16 jaunų autoritetų. Tai labai papiktino Senio Chasano klaną. Kiti ekspertai mano, kad pagrindinė susipriešinimo priežastis – nesutarimai dėl finansų. Nėra ko stebėtis: juk kalbama apie pusę milijardo dolerių, investuotų į nekilnojamąjį turtą visoje Europoje, ir nelegalių finansinių srautų, kurių didžiumą sudaro šešėlinės aukštų valdininkų ir jėgos struktūrų pareigūnų pajamos, iš Rusijos kontrolę. Reikia pasakyti, kad iš pradžių šalys mėgino susitarti, bet įteisintojo vagies Tarielo Onianio (Taro) ir Senio Chasano klanų atstovų susitikimai nieko nedavė – derybos peraugo į kruviną karą, pareikalavusį aukų.

Per susišaudymus žuvo daug klanų narių: pavyzdžiui, 2008 lapkričio 17 šautinius sužalojimus patyrė Gela Cercvadzė (Onianio šalinin-

kas), 2008 vasarį Maskvoje nužudytas Alikas Mikojanas (Alikas Sočietis), o gegužę – Andrejus Golubevas (Skitas), abu jie – Senio Chasano šalininkai. 2009 liepos 28 Maskvoje, prie restorano „Tajų dramblys" buvo mirtinai sužeistas Viačeslavas Ivankovas (Japončikas) – asmeninis Usojano draugas ir kompanionas. Tais pačiais metais už verslininko Monogadzės pagrobimą ir reikalavimą penkių šimtų tūkstančių dolerių išpirkos elitinėje gyvenvietėje „Gorkos-2" buvo suimtas ir pats Onianis – Muluchovas (2010 liepą Chamovnikų teismas nuteisė Taro kalėti 10 metų griežtojo režimo kalėjime). 2010 kovo 18 Prancūzijoje nužudytas įteisintasis vagis Vladimiras Dinašija (Lado) – Onianio šalininkas. Gegužės 10 Graikijoje nužudytas 46 metų Malchazas Kitija (Machonija) – artimas Onianiui asmuo. Solonikuose gana keistomis aplinkybėmis mirė 35 metų Lavrentijus Čolakidis (Leva Graikas) – Usojano bendražygis.

Kalbant apie Senio Chasano santykius su specialiosiomis tarnybomis, reikia pažymėti, kad nusikaltėlių autoritetas buvo ne sykį sulaikytas, bet kaskart jį paleisdavo, maža to, jėgos struktūrų atstovai yra nekart pareiškę, kad Usojanui pretenzijų neturi. Todėl sklandė gandai, kad paskutiniaisiais metais specialiosios tarnybos mėgino užmegzti ryšį su Usojanu. Suprantama, kad organus traukė Usojano gebėjimas su bet kuo susitarti, tačiau svarbiausia – specialiąsias tarnybas domino platūs Senio Chasano ryšiai ir jo įtaka nusikalstamame pasaulyje.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Baigta tirti baudžiamoji dviejų buvusių aukšto rango policininkų iš VRM Jekaterinburgo valdybos byla. Buvęs kriminalinės paieškos tarnybos organizuotų nusikalstamų grupių išaiškinimo skyriaus viršininkas Sergejus Rachmanovas ir jo kolega iš dorovės policijos skyriaus Vladimiras Plaksinas, remiantis tyrėjų duomenimis, prisidėjo prie kyšio reikala-

vimo iš Kinijos verslininkų, dirbusių turguje „Tagankos prekystaliai". Be to, jie kaltinami teikę „stogą" masažo salonams.

Novosibirsko srities teismą pasiekė trumpi skundai, vadinamosios skrajutės, dėl Aleksandrui Trušinovui ir šešiems jo sėbrams skirto nuosprendžio. Rusijos TK duomenimis, nusikalstamą bendriją dešimto dešimtmečio pradžioje subūrė buvęs boksininkas Aleksandras Trunovas (Trunas) ir Aleksejus Kornijenka (Studentas, nužudytas 2004 metais). Grupuotė užsiėmė reketu ir per trumpą laiką Novosibirsko nusikaltėlių pasaulyje išsikovojo įtaką. Vadovauti bendrijai, kurioje, KONV duomenimis, buvo apie 200 narių, „autoritetams" padėjo „jauni" bendražygiai. Kaip paaiškėjo tiriant bylą, Anatolijus Radčenka (Čelentano) vadovavo žudikų gaujai, Chasanas Ganejevas buvo atsakingas už bendrosios kasos saugumą ir papildymą, Andrejus Boženka (Berija) vadovavo grupuotės verslui. Oficialus Rusijos TK atstovas Vladimiras Markinas pareiškė, kad ONB „buvo padaliniai, skirti slapta rinkti duomenis ONB lyderiams saugoti, aprūpinti ginklais gaujos narius, vykdyti ekonominius nusikaltimus". Iš liudininkų parodymų paaiškėjo, kad dešimto dešimtmečio viduryje prie nusikalstamos organizacijos prisijungė tėvas ir sūnus Solodkinai. 2000-siais vietiniai vagys mėgino priversti Aleksandrą Trunovą mokėti į bendrąją kasą, bet jis atsisakė dalytis pelnu, ir jo grupuotė pasipriešino. 2009 metais tyrėjai įgrūdo Trunovą ir apie penkiolika jo bendražygių į tardymo izoliatorių. Konfiskuotame grupuotės arsenale buvo apie 40 šaunamųjų ginklų, tarp jų įvairių modifikacijų Kalašnikovo automatų. 2010 metais buvo suimti Solodkinai ir Narkotikų prekybos kontrolės tarnybos pulkininkas Andrejevas. Buvo paskelbta spėjamo žudikų gaujos vadeivos Radčenkos ir dar kelių narių paieška.

Vasarį iš Lenkijos į Maskvą buvo atgabentas buvęs Maskvos srities prokuroro pavaduotojas Aleksandras Ignatenka. Jis yra pagrindinis skandalingos baudžiamosios bylos dėl Pamaskvio prokurorų teikiamo

„stogo“ pogrindiniam žaidimų verslui kaltinamasis. Lenkija išdavė Ignatenką RF Generalinės prokuratūros prašymu.

Mordovijos prokuratūra pateikė respublikos Aukščiausiajam teismui nagrinėti grupuotės „Pietvakariai“ vienos brigados – vadinamojo Ruzajevo sparno – 12 narių baudžiamąją bylą. Tarp teisiamųjų atsidūrė ir buvęs advokatas Vladimiras Firsovas, kuris jau yra įkalintas už kitus nusikaltimus, o dabar yra kaltinamas vadovavęs ONB struktūrai. Kitiems grupuotės nariams inkriminuojamas banditizmas, daugiau kaip 10 turto prievartavimo epizodų, plėšimai ir ginklų naudojimas. Dauguma kaltinamųjų visiškai arba iš dalies pripažįsta savo kaltę.

Remiantis tyrėjų duomenimis, Vladimiras Firsovas 1997 metais (tada jam buvo 20) subūrė bei pradėjo vadovauti ONB „Pietvakariai“ padaliniui, kuriame buvo 50 narių, tarp jų ir teisiamieji pagal šią baudžiamąją bylą.

„SPRENDĖJAI“

Nauja kriminaline profesija tampa vadinamųjų sprendėjų, kitaip tariant, tarpininkų tarp kaltinamųjų ir teisėsaugos organų, veikla. „Sprendėjų“ interesų ratas platus – baudžiamosios bylos, ūkiniai ir mokesčių ginčai, valstybinių pareigų pardavimas ir kiti klausimai. Dažniausiai „sprendėjais“ tampa buvę jėgos struktūrų darbuotojai, advokatai ir paprasti sukčiai, visiškai nesusiję su teisėsaugos sistema. Paprastai tokie žmonės gerai rengiasi, važinėja brangiais automobiliais ir susitikimus skiria brangiuose restoranuose. Reikia pažymėti, kad „sprendėjai“ dažniausiai rezultato nepasiekia, o jų veikla – tai paprasčiausias sukčiavimas, bet gautų pinigų jie negrąžina. Todėl nuo jų veiksmų nukentėję asmenys būna priversti patys su pareiškimais kreiptis į tyrėjus. Garsiausia baudžiamoji byla buvo prieš Maksimą Kaganskį, kuris ne vienerius metus buvo laikomas „svarbiausiu sprendėju VRM“, buvusią Maskvos

vyriausiosios vidaus reikalų valdybos Vyriausiosios tyrimo valdybos (dabar VRM vyriausiosios valdybos) tyrėją Nelę Dmitrijevą ir tris jų bendrus. Visi jie kaltinami mėginę sukčiauti, o Kaganskis – ir dėl įvykdytos aferos. Tyrėjų nuomone, kaltinamieji iš verslininkų už tai, kad jiems būtų nutrauktas baudžiamasis persekiojimas, reikalavo didelių pinigų sumų – iš viso apie 4 mln. dolerių.

Buvusiam milicininkui (jis iš tarnybos išėjo turėdamas kapitono laipsnį, bet išsaugojo plačius ryšius vidaus reikalų organuose) Maksimui Kaganskiui inkriminuojami du nusikalstami epizodai. Vienas jų įvyko 2011 rugsėjį, kai su įkalčiais buvo sulaikyti jo sėbrai. Kaip jau rašė laikraščio *Ь* žurnalistai, garsėjęs kaip „svarbiausias sprendėjas VRM", Kaganskis sužinojo, kad Maskvos vyriausiosios vidaus reikalų valdybos Vyriausioji tyrimo valdyba tiria tomografo kontrabandos bylą pagal RF BK 188 straipsnį. Byloje įtariamaisiais laikomi ir UAB „Medika" steigėjai bei tikrieji vadovai Borisas Judinas ir Aleksejus Carkovas. Gerai pažinodamas Vyriausiosios tyrimo valdybos 2-sios tyrimo dalies, tiriančios organizuotą nusikalstamą veiklą, vyresniąją tyrėją, justicijos majorę Nelę Dmitrijevą, kuri tyrė šią bylą, Maksimas Kaganskis verslininkams pasiūlė už 3 mln. dolerių tarpininkauti, kad byla būtų nutraukta. Kaganskio žodžiais, pinigai buvo skirti ir tyrėjai Dmitrijevai, ir jos vadovybei. Tyrėjai (bylą tyrė Rusijos TK Vyriausioji tyrimo valdyba) mano, kad Dmitrijeva ir Kaganskis sudarė sukčių suokalbį siekdami išreikalauti pinigų, nors puikiai žinojo, kad realiai jokios įtakos kontrabandos bylos tyrimui jie negali daryti: tuo metu byla buvo sustabdyta ir ją nagrinėjo VRM Tyrimo departamentas. Kaganskis net surengė Judino susitikimą su Dmitrijeva, per kurį tyrėja leido suprasti, kad žino apie verslininkų susitarimą su buvusiu milicininku. Šalys susitarė. Kaip tarpininkus pinigams gauti, Kaganskis pasitelkė Romaną Jemeljanovą, Dmitrijų Čiupriną ir Vladimirą Kirilovą, kurie buvo Kaganskio vairuotojas ir asmens sargybiniai.

Pinigai buvo perduoti 2011m. rugsėjo 23. Perdavimas vyko kontroliuojant VRM Vyriausiosios ekonominio saugumo ir kovos su korupcija valdybos operatyvininkams. Jemeljanovas ir Kirilovas gavo pinigus (dauguma jų buvo netikri) ir patraukė susitikti su Kaganskiu prie Demjano Bedno gatvėje esančio restorano „Azerbaidžanas".

Visi tarpininkai buvo suimti, netrukus sulaikė ir tyrėją Dmitrijevą. Kaganskiui pavyko pasislėpti, vėliau jį rado pas draugą kotedžų gyvenvietėje prie Novosibirsko. Visiems buvo pateiktas kaltinimas pagal RF BK 30 ir 4 straipsnius („Kėsinimasis sukčiauti ypač dideliu mastu iš anksto susitarus ir veikiant keliems asmenims").

Tiriant paaiškėjo dar viena Kaganskio suktybė, kurią jis iškrėtė tiems patiems ponams Carkovui ir Judinui (abu jie byloje laikomi nukentėjusiaisiais). 2009 metais, sužinojęs, kad verslininkų bendrovei „Medkor-2000" iškelta byla dėl nesumokėtų mokesčių (RF BK 199 straipsnis), Kaganskis pasiūlė savo pagalbą. Kaip pažymima byloje, jis užsiprašė 800 tūkst. dolerių mokesčių nepriemokoms padengti ir bylai nutraukti. Netrukus jis pareikalavo 200 tūkst. dolerių už tai, kad surengs susitikimą su Vyriausiosios tyrimo valdybos generolu Ivanu Gluchovu, su kuriuo jis neva yra susitaręs, kad tyrimas būtų nurauktas. Ponas Judinas iš tiesų buvo susitikęs su generolu Ivanu Gluchovu 2009 metų lapkritį. Susitikime dalyvavo ir Kaganskis. Šios sueigos metu buvo aptariamos baudžiamosios bylos dėl nesumokėtų mokesčių aplinkybės. Beje, tyrėjai mano, kad generolas nežinojo apie Kaganskio, kuris juo pasinaudojo, machinacijas. Šiaip ar taip, byla iš tiesų netrukus buvo nutraukta, tada verslininkai buvusiam milicininkui perdavė likusius 600 tūkst. dolerių. Tačiau tai jų nuo mokesčių inspekcijos pretenzijų neišgelbėjo.

Tai, kad generolo Gluchovo pavardė skambėjo abiejose istorijose apie pinigų prievartavimą, kuriose pagrindinį vaidmenį vaidino Kaganskis, matyt, turėjo įtakos RF Prezidento sprendimui išsiųsti Vyriausiosios tyrimo valdybos viršininką į atsargą.

Tiriant bylą paaiškėjo, kad Maksimas Kaganskis namie laikė visą ginklų kolekciją (apie 20), bet gynybai pavyko pateikti leidžiančius šiuos ginklus laikyti dokumentus. Dabar visas šis arsenalas, taip pat vardiniai pistoletai („sprendėjas" ir jo sutuoktinė juos gavo už Kirgizijos VRM rėmimą) iki teismo nuosprendžio saugomi ginklų sandėlyje. Taip pat paaiškėjo, kad buvęs milicininkas sukaupė tikrą elitinių automobilių kolekciją (tarp jų „Bentley", „Mercedes-Benz", „Mclaren", „Maybach", „Porsche Cayenne Turbo" ir kitų). Dalį automobilių teismas areštavo. Taip pat areštuoti keli Kaganskiui priklausantys žemės sklypai Maskvos srityje ir Pamaskvio namų savininko teisės.

Dėl Kaganskio istorijos žlugo VRM ekonominio saugumo departamento viršininko pavaduotojo generolo Andrejaus Chorevo karjera, kurio globa ir pažintimi nuolat gyrėsi buvęs milicininkas. Pavyzdžiui, tyrėjams kilo klausimas, kaip pono Kaganskio žmona padovanojo pono Chorevo tėvui elitinį butą Maskvos centre. Generolas net buvo apklaustas, o bute atlikta krata. Ten buvo tik generolo daiktai ir netgi neregistruotas pistoletas, kuris, beje, vėliau buvo pripažintas antikvariniu. Kad ir kaip ten būtų, po šios istorijos generolas Chorevas nebuvo atestuotas, ir jį atleido iš VRM.

Baigus tyrimą, bylą buvo perduota į teismą, o vėliau paskelbtas nuosprendis.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Kovą buvo paskelbta, kad Ukrainoje sulaikytas Nikolajus Kravčenka (Kolia Pasiutėlis) – buvęs Novgorodo srities krikštatėvis, kurio tarptautinė paieška buvo paskelbta 2009 metais. Kravčenką, oficialiai ėjusį Velikij Novgorodo televizorių gamyklos „Spektras" direktoriaus pareigas, teisėsaugos organai ilgus metus laikė vienu Novgorodo srities

nusikalstamo pasaulio lyderių. Vėliau Kravčenka pasikars tardymo izoliatoriuje.

Rusijos TK jį už akių apkaltino organizuojant žmogžudystę, o teismas skyrė kardomąją priemonę – suėmimą. Kaltinimo pagrindu tapo dar 1996 metais įvykdyta vieno vietos „autoriteto", Olego Žuravliovo, su kuriuo Kolia Pasiutėlis nepajėgė pasidalyti Novgorodo mėsos kombinato ir restorano „Prie dvaro" kontrolės, žmogžudystė. 1996 lapkričio 9 vakarą, grįždamas visureigiu iš poilsio Valdajuje, Nikolajus Kravčenka atkreipė dėmesį į kelyje atsiradusį Olego Žuravliovo, kuris tą dieną važiavo į savo vasarvietę, automobilį. Kaip išsiaiškino tyrėjai, išvydęs konkurentą, Kolia Pasiutėlis savo asmens sargybiniams paliepė „susitvarkyti" su Žuravliovu. Kai Žuravliovas pylė benzino į savo automobilio baką, Kolios Pasiutėlio apsaugininkai nušovė jį iš pistoleto.

Maskvoje vidury baltos dienos buvo nužudytas buvęs Murmansko vyriausybės atstovas Maskvoje Adilis Nazim-ogly Machmudovas, gimęs Azerbaidžane. Žmogžudystė buvo įvykdyta maždaug 12:40 restorane „Karpatų raštai". Kaip pasakoja liudininkai, į restoraną įėjo nežinomas vyras. Jis išsyk nuėjo į salę, priėjo prie sėdėjusio už stalo kliento ir iš pistoleto šovė šiam į galvą. Paskui žudikas, pasinaudojęs visuotiniu sąmyšiu, ramiai pasislėpė. Pono Machmudovo reputacija, jam gyvam esant, buvo prieštaringa. Kai kurie šaltiniai teigia, kad, pirmame naujojo tūkstantmečio dešimtmetyje iš gimtojo Azerbaidžano persikėlęs į Maskvą, iš pradžių jis Pamaskvyje prekiavo vaisiais ir daržovėmis. Vėliau jam pavyko trumpam įsidarbinti techniniu darbuotoju iš pradžių Teisingumo ministerijoje, vėliau – prokuratūroje. Kaip teigiama, tarnybiniais pažymėjimais pietietis naudojosi teikdamas paslaugas komersantams, kai prireikdavo sureguliuoti sunkumus, iškilusius su teisėsaugos organais (beje, pas nužudytąjį buvo rastas Gynybos ministerijos darbuotojo pažymėjimas, kurio autentiškumas bus tikrinamas). Kai kurie teigia, kad šia veikla Machmudovas užsiiminėjo ir išėjęs iš teisėsaugos organų.

Pats Adilis Nazim-ogly Machmudovas ne sykį buvo patekęs į teisėsaugos organų akiratį ir įtariamas dėl pinigų prievartavimo bei sukčiavimo. Pastaruoju metu jis ėmėsi įvairaus verslo.

Nižnij Novgorodo rajono teismas sulaikė įteisintąjį vagį Sergejų Razživiną (Seką), kaltinamą turto prievartavimu. Tyrėjų nuomone, jis vadovauja organizuotai nusikalstamai grupei, kurios nariai pernai lapkritį Varvaros gatvėje esančioje kavinėje „Tako" grasindami iš piliečio Kuzovatovo išreikalavo 16,9 mln. rublių. Neatmetama, kad įtariamieji iš nukentėjusiojo mėgino jėga atgauti skolą su milžiniškomis palūkanomis, bet teismas nepaskelbė liudininko, dėl kurio, gynėjų žodžiais, „užvirė visa košė", parodymų. Teisėjas paskelbė kriminalinės paieškos seklių pranešimus apie tai, kad Seka vadovauja organizuotai nusikalstamai grupuotei, primetančiai Nižnij Novgorodo verslininkams neteisėtą globą.

Į Rusiją iš Kanados deportuotas Michailas Gordejevas, kaltinamas gaujos sukūrimu. Atgabenti Gordejevą į tėvynę pavyko tik iš ketvirto karto. Kanados imigracinės žinybos buvo priverstos samdyti lėktuvą, kad užsakomuoju reisu parskraidintų nusikaltėlį į Maskvą. Šiuo metu Gordejevas laikomas viename iš sostinės tardymo izoliatorių ir laukia etapo į Peterburgą. Gauja, kurios organizavimu kaltinamas Gordejevas, veikė Leningrado srityje 1997 metais. Tyrėjų duomenimis, nusikaltėliai užpuldavo autobusus, važiuojančius maršrutu Maskva–Peterburgas, ir sunkiasvorius sunkvežimius. Apsimetę keleiviais, piktadariai sėsdavo į autobusą, o kelyje, sugalvoję nekaltą priežastį, prašydavo vairuotoją sustoti sutartoje vietoje, kur jų laukdavo sėbrai. Tada nusikaltėliai įsiveržsaid į autobuso saloną ir atimdavo iš keleivių pinigus bei vertingus daiktus. Po metų gauja buvo likviduota, bet Michailo Gordejevo sulaikyti nepavyko: jam už akių pareiškė kaltinimą dėl banditizmo, plėšikavimo bei žmogžudystės ir skyrė kardomąją priemonę – suėmimą. 2012 metais buvo paskelbta tarptautinė Michailo Gordejevo paieška. Jį rado Kanados teisėsaugos organai. Kanadiečių prašymu Peterburgo ir Le-

ningrado srities Interpolo skyrius išsiuntė savo kolegoms užsienyje Michailo Gordejevo „dosjė". Tada Kanados valdžia nusprendė už šios šalies imigracijos įstatymų pažeidimus deportuoti Gordejevą į Rusiją. Tačiau kokie tai buvo pažeidimai, Rusijos teisėsaugininkams nebuvo pranešta.

PATIKRINIMAS FBAT

Rusijos TK, išsamiai patikrinęs nustatė, kad Federalinės bausmių atlikimo tarnybos vadovybė pirko nekomplektiškas elektronines apyrankes už didesnę kainą. Dėl to buvo iškelta baudžiamoji byla. Penitencinės sistemos pareigūnai įtariami dėl sukčiavimo, kuris valstybei padarė 1,650 mlrd. rublių nuostolį. Greičiausiai pagrindiniais kaltinamaisiais šioje byloje taps buvęs FBAT direktorius Aleksandras Reimeris ir jo buvęs pavaduotojas Nikolajus Krivolapovas, patvirtinusieji kainas, už kurias buvo įsigyta elektroninio stebėjimo sistemos įranga. Tyrėjai išsiaiškino, kad visos priemonės bausmių vykdymo sistemoje diegiant vadinamąsias elektronines apyrankes buvo vykdomos įgyvendinant atitinkamus RF vyriausybės nutarimus. 2010 metų rudenį FBAT turėjo vykdyti aukcioną produkcijos tiekėjams. Tačiau jis taip ir neįvyko. Elektroninių apyrankių tiekimo sutartis buvo pasirašyta su skubiai sukurta federaline valstybine unitarine įmone „Informacinio-techninio aprūpinimo ir ryšių centras". Rusijos TK nuomone, FBAT pareigūnai puikiai žinojo, kad pasirašant pirmąją sutartį 2010 metų lapkritį, įmonėje nebuvo nei įrengimų, nei pastatų gamybiniams pajėgumams montuoti. Iš esmės didžiąją darbų gaminant elektronines apyrankes dalį vykdė kitos organizacijos, kurias į šį projektą įtraukė unitarinė įmonė „Informacinio-techninio aprūpinimo ir ryšių centras". Dar prieš atliekant tyrimą paaiškėjo, kad ne tik buvo užkeltos elektroninių apyrankių kainos, bet ir produkcijos pagaminta daugiau nei reikia. Pavyzdžiui, iš 23 900 apyrankių, pirktų praėjusių metų pa-

baigoje, FBAT bausmių atlikimo inspekcijos naudojo tik 9375. Kaip paaiškėjo, net ir tos apyrankės neveikė. Reikalas tas, kad stacionariuose kontroliniuose įtaisuose (SKĮ) ir mobiliuosiuose kontroliniuose įtaisuose (MKĮ) turi būti elektroniniai blokai, apdorojantys globalios navigacinės sistemos (GLONAS) signalus. Tačiau šių blokų įtaisuose nebuvo. Todėl elektroninės apyrankės, kurių vienas komplektas kainavo 130 tūkt. rublių, jokių kalinių sekimo funkcijų nevykdė. Kol kas Rusijos TK šioje byloje neįvardija įtariamųjų. Tačiau ir taip aišku, kad pagrindiniai tyrimo klausimai bus užduodami liepą atleistam iš FBAT direktoriaus pareigų Aleksandrui Reimeriui, jo buvusiam pavaduotojui Nikolajui Krivolapovui, atleistam šių metų vasario 25, ir federalinės valstybinės unitarinės įmonės „Informacinio-techninio aprūpinimo ir ryšių centras" direktoriui Viktorui Opredelionovui.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Balandį Saratovo srities teisme pradėta nagrinėti skandalinga buvusio Engelso rajono vadovo Michailo Lysenkos byla. Rusijos TK duomenimis, valdininkas sukūrė organizuotą nusikalstamą bendriją ir yra kaltinamas dėl užsakomosios žmogžudystės organizavimo bei kitų sunkių nusikaltimų. Be Michailo Lysenkos, teisiamųjų suole atsidūrė dar šeši, kaip įtariama, jo sėbrai. Rusijos TK, padedant VRM, Engelso rajone įvykdė didelio masto dekriminalizavimo operaciją, per kurią, pavyzdžiui, buvo sutriuškinta vadinamoji Nefiodovo grupė. Tuomet sekliai konfiskavo visą organizuotai nusikalstamai bendrijai priklausantį ginklų arsenalą. Tyrimo organų duomenimis, sulaikyti banditai, duodami parodymus, minėjo Engelso rajono vadovo pavardę. Tyrėjai mano, kad nusikalstamos bendrijos vadeiva buvo kaip tik šis valdininkas, o Jurijus Nefiodovas organizavo nusikaltimus, skirstė ONB nariams vaidmenis ir parūpindavo ginklų.

Totorijos Aukščiausiasis teismas paskelbė nuosprendį 26 vietos gyventojų, kurie, tyrėjų duomenimis, buvo ONB „boksininkai" nariai, byloje. Procesas, kuriame dalyvavo ir prisiekusieji, prasidėjo dar 2010 metais. Tokį ilgą bylos nagrinėjimą nulėmė keli veiksniai, tarp jų teisiamųjų ligos ir bylos apimtis – joje daugiau kaip 40 nusikalstamų epizodų. Į teisiamųjų suolą pateko 33 asmenys, bet šešiems jų baudžiamasis persekiojimas buvo nutrauktas dėl senaties. Kiti buvo pripažinti kaltais dėl ONB organizavimo bei dalyvavimo jos veikloje (RF BK 210 straipsnis), banditizmo (RF BK 209 straipsnis), nelegalaus ginklų naudojimo, plėšikiškų užpuolimų, žmonių grobimo ir kitų nusikaltimų. Grupuotės vadeivomis pripažinti 46 metų Faritas Vachitovas ir Nikolajus Junzelis. Dešimto dešimtmečio pradžioje iš „boksininkų", „fizovinių" ir Menzelinske įsikūrusios „gyvenvietinių" grupuočių susibūrė galinga organizuota nusikalstama bendrija. Ji kontroliavo komercines struktūras Naberežnyje Čelnuose bei Menzelinske ir buvo gana įtakinga. Bendrija savo arsenale turėjo 26 Kalašnikovo automatus, 17 nupjautvamzdžių šautuvų, 24 pistoletus bei revolverius, snaiperio šautuvą, daugybę šovinių ir sprogmenų bei sprogdinimo įtaisų. Bylos duomenimis, nuo 1992 iki 2001 metų ONB nariai, dalydamiesi įtakos sferas, įvykdė 22 žmogžudystes. „Boksininkams" pavyko iš ONB „gesovinių" (ji veikė Geso gyvenvietėje) atsikovoti didelio Naberežnyje Čelnų turgaus „Komsomolskij" kontrolę. Per priešpriešą 1992 metais savo namo laiptinėje buvo nužudytas vienas „gesovinių" lyderių, pravarde Baltaūsis. 1993 kovą buvo nužudytas kitas bendrijos lyderis – Mėsininkas. Jis kartu su vairuotoju iš automatų buvo nušautas automobilyje. „Boksininkai" metė iššūkį ir didelei bei garsiai Naberežnyje Čelnų ONB „29 kompleksas" (33 šios bendrijos nariai buvo nuteisti 2006 metais). Tuo metu „29 kompleksas" kontroliavo beveik visą Totorijos teritoriją, esančią už Kamos upės. Ji taip pat turėjo savų interesų Menzelinske, kas nepatiko pretenduojantiems į lyderystę mieste „boksininkams". 1997 gruodį požeminiame garaže buvo nušautas „dvidešimtdevintinių" va-

deiva, pravarde Puzo. Kai kuriais duomenimis, „boksininkų" ONB iširo, kai pirmo šio amžiaus dešimtmečio pradžioje neatsargiai įsivėlė į konfliktą su Naberežnyje Čelnų „tagirjanovinių" gauja, kuriai vadovavo verslininkas Eduardas Tagirjanovas (šiuo metu jis atlieka bausmę iki gyvos galvos). Ši gauja garsėjo verslininkų grobimu ir žudymu siekiant išpirkos. Pavyzdžiui, 2003 metais ji pagrobė AB „KamAz-metalurgija" generalinį direktorių Viktorą Faberą. 2001 metų spalį buvo nušautas Olivanovas, o 2002 birželį nužudytas vienas Olivanovo sėbrų, pravarde Archimedas. Žudikas, persirengęs VAI pareigūno uniforma, kelyje sustabdė jo automobilį „VAZ-2012", po to nušovė pistoletu „PM" su duslintuvu. „Boksininkų" ONB narių areštai prasidėjo 2007 metų pabaigoje, kai pavyko išaiškinti Naberežnyje Čelnų upių uosto vidaus reikalų skyriaus linijinio būrio darbuotojo, milicijos kapitono Florido Murtazino žmogžudystę. Teismas nusikaltėliams skyrė nuo trejų metų laisvės atėmimo lygtinai iki 22 metų griežtojo režimo kolonijos. Lygtinai nubaustas buvo tik vienas asmuo. Didžiausias bausmes gavo ONB vadeivos: Junzelis – 22 metus, Vachimovas – 19 metų, Filatovas – 16 metų.*

Gegužę Generalinė prokuratūra patvirtino kaltinimą Dmitrijaus Makarenkos – samdomų žudikų gaujos, kurios aukomis tapo keli sostinės regiono verslininkai, nario – byloje. Rusijos TK ištirta byla bus nagrinėjama ypatinga tvarka, nes kaltinamasis iki teismo sutiko bendradarbiauti ir išdavė visus gaujos narius, tarp jų ir vadeivą. Žudikų gaują 2005 metais subūrė buvęs specialiosios paskirties būrio („specnazo") kovotojas Andrejus Safronovas, kilęs iš Pamaskvio Ivantejevkos gyvenvietės. Samdinius į brigadą Safronovas rado sporto salėje, esančioje greta jo namų. Įstoti į gaują už mėnesinį 50 tūkst. rublių atlygį ir 80 tūkst. rublių premiją už kiekvieną žmogžudystę sutiko buvęs jūrų pėstininkas Dmitrijus Makarenka, buvęs samdomas karys, dalyvavęs kare Čečėnijoje, Jurijus Chasanovas ir boksininkas Genadijus Ševčenka.

---

*Rus. *puzo* – pilvas.

Safronovas kiekvienos žmogžudystės planą rengdavo asmeniškai. Tai jis darydavo labai sumaniai. Pagal Safronovo nurodymus žudikai suvaidindavo tikrus kostiumuotus spektaklius, apsimesdami tai kiemsargiais, tai kelio darbininkais, tai jaunimo kompanija, besilinksminančia vaikų žaidimo aikštelėje su gitara ir alumi. Beje, daugiausia buvo žudoma peiliais, kad sekliai užsakomąsias žmogžudystes palaikytų įprastais užpuolimais gatvėje ir jų tarpusavyje nesusietų.

Banditus susekti pavyko išanalizavus mobiliųjų telefonų skambučius iš nusikaltimo vietos. Dmitrijus Makarenka, Jurijus Chasanovas ir Genadijus Ševčenka buvo suimti 2011 metais. Tačiau tyrimas pasistūmėjo į priekį tik tada, kai tyrėjams pavyko įtikinti Makarenką, kad šis sutiktų bendradarbiauti. Jis liudijo ne tik prieš savo sėbrus, bet ir išdavė gaujos organizatorių bei vadeivą Andrejų Safronovą. Tiesa, pastarasis tuo metu jau buvo spėjęs pasislėpti.

Pažymėsime, kad, sužinoję, jog Makarenka bendradarbiauja su tyrėjais, kiti eiliniai gaujos nariai panoro sudaryti ikiteismines sutartis, kad sušvelnintų gresiančias bausmes, tačiau jiems to padaryti nebuvo leista, nes banditai jau negalėjo nieko naujo pasakyti.

Maskvoje buvo įvykdytas įžūlus pabėgimas iš „Matroskaja tišinos" tardymo izoliatoriaus. Kalinys Olegas Topalovas, kaltinamas 2010 metais Rostovo srityje įvykdęs užsakomąją UAB „Rosvtormet" direktoriaus Jurijaus Zviozdočkino ir jo vairuotojo žmogžudystę, pabėgo per ventiliacijos angą. Olego Topalovo byla turėjo būti pradėta nagrinėti Rostovo srities teisme gegužės 20. Rusijos TK iškėlė izoliatoriaus pareigūnams baudžiamąją bylą dėl aplaidumo.

Kaip nusikaltėlis pabėgo, paaiškėjo apžiūrėjus kamerą. Naktį, kai buvo paskelbta komanda gulti, suimtasis nežinomu daiktu praplėtė ventiliacijos angą kameros lubose ir per ją užsiropštė ant dviaukščio saugomo pastato stogo. Vėliau jam pavyko įveikti vidinę tardymo izoliatoriaus aptvarą.

Tačiau po kelių dienų bėglys buvo sulaikytas sostinės Izmailovo parke. Topalovas mėgino pasislėpti poilsiautojų minioje, bet jį pastebėjo. Bėgti Topalovas nemėgino ir nesipriešino, nes buvo sužalota jo koja. Topalovą vėl uždarė į izoliatorių.

Birželį Maskvos Choroševo rajono teismas nubaudė ilgus metus (nuo 7 iki 11) kalėti Ivano Kasperskio – bendrovės „Kasperskio laboratorija“, pagrindinės Rusijos kompiuterinių antivirusinių programų kūrėjos, steigėjo ir bendrasavininkio Jevgenijaus Kasperskio sūnaus – pagrobėjus. Praėjusių metų rugpjūtį už šį nusikaltimą jau buvo nuteistas Federalinės saugos tarnybos kapitonas Aleksejus Ustimčiukas, kuris, kitaip nei jo sėbrai, visiškai pripažino savo kaltę ir, pasirašęs ikiteisminį susitarimą bendradarbiauti, gavo švelnesnę bausmę – 4,5 metų kolonijos.

Liepos 2-ąją 12 val. nakties baigėsi Aleksandro Ignatenkos maksimalus 18 mėnesių arešto laikas. Likus vos porai minučių iki šios valandos, buvęs prokuroras išėjo iš „Lefortovo“ tardymo izoliatoriaus. Prie išėjimo jį pasitiko artimieji, advokatai ir gausus žurnalistų būrys. Birželio 19 generalinio prokuroro pavaduotojas Viktoras Grinis atsisakė perduoti teismui paskutinį ir svarbiausią vadinamosios „žaidimų“ baudžiamosios bylos epizodą apie tai, kaip buvęs Maskvos srities prokuroro pavaduotojas Aleksandras Ignatenka ir Maskvos srities prokuratūros valdybos viršininkas Dmitrijus Urumovas gavo kyšį. Generalinio prokuroro pavaduotojo nuomone, tyrėjai neturi pakankamai įrodymų, kad įtariamieji gavo kyšį. Generalinio prokuroro pavaduotojas savo išvadoje nurodė, kad „surinkti įrodymai neatitinka Baudžiamojo proceso kodekso ir objektyviai nepatvirtina, jog kaltinamųjų veiksmuose būta šio nusikaltimo požymių.“ Rusijos TK vadovas Aleksandras Bastyrkinas Viktoro Grinio veiksmus apskundė generaliniam prokurorui Jurijui Čaikai, bet jau dabar aišku, kad generalinio prokuroro pavaduotojo sprendimas liks galioti.

NAUJA „ORECHOVINIŲ“ BYLA

Maskvoje baigta tirti vieno Orechovo-Medvedkovo grupuotės vadeivų, Dmitrijaus Belkino (Beloko), baudžiamoji byla. Jis buvo paskutinis sulaikytas „orechovinių“ lyderis, kai prieš dvejus metus įkliuvo Ispanijoje su suklastotu bulgarišku pasu. Po ekstradicijos į Rusiją Belkinui buvo pateikti kaltinimai dėl 22 žmogžudysčių ir 2 pasikėsinimų nužudyti. Kaip sakoma bylos medžiagoje, Dmitrijus Belkinas vadovavo Odincovo brigadai, kuri dešimto dešimtmečio pradžioje prisišliejo prie „orechovinių“. Tyrėjų duomenimis, Belkinas puikiai suprato, kad būtina gaujos veiklos sąlyga yra nusikaltimai prieš verslininkus ir kova su konkuruojančiomis grupuotėmis, kurią vykdyti galima tik žudant ir darant kitus sunkius nusikaltimus. Maža to, „odincoviniai“ neretai susidorodavo ir su savaisiais. Vienus žudydavo dėl menkiausio įtarimo, kitus – „drausmei palaikyti“ ir vado autoritetui sutvirtinti. Vykdyti šiuos susidorojimus liepdavo gaujos nariams, kurie būdavo artimiausi aukos draugai. Operacijoms prieš konkurentus vykdyti Odincovo brigadoje dažniausiai buvo siunčiami trys etatiniai žudikai – buvę kariškiai Aleksandras Pustovalovas (Saša Kareivis), Olegas Proninas (Al Kaponė) ir Maratas Polianskis. Būdingu to meto „akcijų“ pavyzdžiu yra žudynės, kurias Proninas sukėlė 1996 m. liepos 28 kultūros ir sporto centre „Svajonė“. Čia lankydavosi toks Michailas Mingazovas, kuris, kaip manė ONB lyderiai, prieš jų valią prekiavo narkotikais. Užsimaukšlinęs peruką ir užsidėjęs saulės akinius, Al Kaponė su talkininku užėjo į „Svajonę“, pamatė Mingazovą ir paleido pistoleto šūvių seriją, nužudydami penkis žmones, tarp jų atsitiktinius centro lankytojus ir jo apsaugos darbuotojus. Panašiai elgdavosi ir Saša Kareivis. Gavęs Belkino įsakymą nužudyti asirų grupuotės lyderį Aleksandrą Bidžamo (Aliką Asirietį), žudikas ir jo parankinis priėjo

kavinėje prie stalelio, kur turėjo būti Asirietis, ir iššaudė visus keturis ten sėdėjusius žmones, nes Saša Kareivis tiksliai nežinojo, kaip atrodo Bidžamo. Alikas ir du jo palydovai žuvo, o vienam, sunkiai sužeistam, pavyko paspruktі.

1998 metų pradžioje „orechoviniai“ įsigeidė „priglausti po savo stogu“ garsų Maskvos klubą „Arlekinas“. Belokas įsakė nužudyti klubo bendrasavininkį Aleksandrą Čerkasovą. Įvykdyti nusikaltimą buvo patikėta Maratui Polianskiui, beje, šįsyk jau pats Belkinas liepė nužudyti ne tik verslininką, bet ir jo asmens sargybinius. 1998 m. rugsėjo 22, kai pono Čerkasovo „Land Cruiser“ pasuko jo namų Ostoženkoje link, kelią visureigiui pastojo „aštuntukas“, iš kurio pasipylė dviejų Kalašnikovo automatų šūviai. Į visureigį buvo paleista ne mažiau kaip 50 kulkų, viena jų pataikė ponui Čerkasovui į galvą, bet jis pats ir du asmens sargybiniai liko gyvi. Trečias asmens sargybinis žuvo. Kaip tik dėl Beloko brigados veiklos teisėsaugos pareigūnai sutriuškino visą Orechovo-Medvedkovo ONB. 1998 metais keliomis žmogžudystėmis, kurias Odincovo banditai įvykdė uždaroje Vlasichos gyvenvietėje, susidomėjo Odincovo rajono specialiosios prokuratūros 2-sios valdybos vyresnysis tyrėjas Jurijus Kerezis. Jis greitai aptiko Belkino brigados pėdsakus ir iškėlė vieną pirmųjų Rusijoje bylų pagal RF BK 210 straipsnį („Nusikalstamos bendrijos organizavimas“). Netrukus buvo suimtas vienas žudikų, kuris pradėjo duoti parodymus. Vėliau, kaip pasakoja operatyvininkai, Belokas tyrėjui pasiūlė 1 mln. JAV dolerių, kad šis nutrauktų bylą, o kai tyrėjas atsisakė, paliepė parankiniams jį nužudyti. Apsimetęs benamiu, Al Kaponė kelias dienas budėjo prie tyrėjo namų, kol galiausiai, patykojęs grįžtančio iš darbo Kerezio, nužudė jį keturiais šūviais į galvą. Būtent šis nusikaltimas paskatino išsamiai ištirti „orechovinių“ veiklą ir likviduoti šią nusikalstamą bendriją. Beje, ištirti Jurijaus Kerezio žmogžudystę padėjo kitas brigados žudikas, Maratas Polianskis, kuris per apklausą išdavė žudiko pavardę

ir galimą paties Belkino slapstymosi vietą. Kai tyrėjas buvo nužudytas, Belokas pabėgo ir net 12 metų sėkmingai slapstėsi užsienyje, prisidengęs suklastotu bulgarišku pasu. Gyveno jis už žmonos atsiunčiamus pinigus. Bijodamas būti suimtas, Belkinas nuolat kėlėsi iš vienos vietos į kitą ir daug gėrė. Sulaikė jį Ispanijoje 2011 metais ir vėliau perdavė Rusijai. Per tą laiką visi lyderiai ir aktyviausi Orechovo-Medvedkovo nusikalstamos bendrijos nariai buvo nuteisti kalėti iki gyvos galvos arba ilgus metus.

KOVA SU ETNINIAIS NUSIKALTĖLIAIS

Nuolat augančią tarpnacionalinę įtampą Maskvoje lemia du pagrindiniai veiksniai: menkai kontroliuojamas emigrantų iš užsienio (daugiausia iš Vidurinės Azijos šalių ir Užkaukazės) srautas ir visiškai nekontroliuojamas vidinių migrantų iš Šiaurės Kaukazo respublikų srautas. Jeigu persikėlėliai iš Azijos daugiausia dirba statybose bei būsto ir komunaliniame ūkyje, tai kaukaziečiai paprastai verčiasi prekyba. Kaip tik Makejevkoje ir kilo konfliktas su išeiviais iš Dagestano, dirbusiais vietiniame turguje. Išpuolis prieš policininkus Makejevkos turguje tapo detonatoriumi įvykių, apie kurių būtinybę buvo kalbama taip ilgai, jog pasidarė net sunku patikėti, kad jie apskritai įmanomi. Šis šeštadienio įvykis Matvejevskajos gatvėje ne tik sukėlė audringą visuomenės reakciją, bet ir pačią policiją paskatino imtis konkrečių veiksmų. Ministras Kolokolcevas pasirašė įsakymą, kuriame kalbama apie sostinės turgaviečių dekriminalizaciją ir migracinių įstatymų laikymąsi, kovos su organizuotais ir etniniais nusikaltėliais stiprinimą, įteisintųjų vagių veiklos užkardymą. Dar vieną, žodinį, įsakymą ministras davė VRM Maskvos vyriausiosios valdybos viršininkui Anatolijui Jakuninui. Policijoje paaiškino, kad didelio masto operacijos truks ilgai. Tad dvi dienas trunkantis valymas Maskvos turgavietėse –

tai tik didelės operacijos pradžia. Panašūs konfliktai kyla vis dažniau, nes vis daugiau jaunų bedarbių iš Kaukazo traukia į sostinę, stebindami maskviečius savo elgesiu ir dideliais pinigais.

Padėtis sostinės turgavietėse jau seniai kėlė ne priekaištus, o visuotinį pasipiktinimą. Nors pastaraisiais metais buvo likviduotos didžiausios ir skandalingiausios turgavietės (tokios kaip Čerkizų), šimtai maisto ir pramoninių prekių turgaviečių sostinėje ir toliau lieka nacionalinės neapykantos židiniais. Beje, jų veikla dažniausiai yra šešėlinė ir pusiau nusikalstama – tą žino visi. Kaip ir tai, kad turgavietėms „stogą" teikia policija. Nacionalinė – turgaviečių problema egzistuoja jau du dešimtmečius. Iš pradžių prekybą Maskvoje kontroliavo kelios etninės mafijos, susiformavusios iš kaukaziečių, – policininkų kalba jos vadinamos organizuotomis nusikalstamomis grupuotėmis (ONG). Palengva jie tarp savęs pasidalijo įtakos sferas ir teritoriniu, ir verslo sričių pagrindu. Stipriausiomis ONG buvo laikomos gruzinų, čečėnų, azerbaidžaniečių, armėnų ir dagestaniečių. Šio šimtmečio pradžioje Užkaukazės grupuočių pozicijos sumenko – jas Maskvoje ėmė spausti išeiviai iš Šiaurės Kaukazo, kova vyko ir dėl turgaviečių bei prekybos kontrolės. Tada galutinai susiformavo milicijos teikiamų prekybai turgavietėse „stogų" sistema. Gruzinų įteisintieji vagys pasitraukė, o jų vietą užėmė imtynininkai iš Dagestano. Daugumą didžiųjų turgaviečių vis dar kontroliuoja gruzinų įteisintieji vagys, bet kitų kontrolę jau perėmė atvykėliai iš Šiaurės Kaukazo, pirmiausia iš Dagestano ir Kabardos-Balkarijos. Beveik visos turgavietės turi „raudoną", policijos „stogą".

Būtina pažymėti, kad pastaraisiais metais atsirado ir azijiečių grupuočių, beje, ne tik atvykėlių iš Vidurinės Azijos, bet ir iš Kinijos bei Vietnamo. Jos daro gana rimtą įtaką Maskvos nusikaltėlių terpei. Pagrindinis šių grupuočių bruožas yra tas, kad jų nariai – skurdžiai. Dabar kartojasi tai, kas vyko devinto dešimtmečio pradžioje, kai karas

ar susišaudymas galėdavo kilti dėl kiosko. Dabar stebimos tos pačios tendencijos – atvažiuoja žmonės, kurie neturi ką prarasti. Dar vadovaujant Jurijui Lužkovui, kuris buvo itin glaudžiai susijęs su įvairių Kaukazo klanų lyderiais, ypač azerbaidžanietiškuoju arba, tiksliau, žydiškuoju, nes šį klaną kontroliavo Čerkizų turgaus savininko Telmano Ismailovo, žydo kalniečio, šeima, federalinė valdžia kartkartėmis mėgindavo įvesti tvarką sostinės turgavietėse. Pavyzdžiui, Čerkizų turgų nugriovė vos ne tiesioginiu paties Putino nurodymu, vėliau nusprendė, kad turguje gali prekiauti tik Rusijos piliečiai. Ekspertų vertinimu, pajamos iš prekybos (gatvėse ir turguose) atneša beveik 60 proc. visų ONG pajamų.

Kad policija nustotų teikti „stogą" etninių grupuočių nariams priklausančioms turgavietėms ir imtų su jomis kovoti, pirmiausia reikėjo išvalyti VRM gretas nuo korumpuotų pareigūnų. Reforma ir pavadinimo pakeitimas lauktų rezultatų nedavė. Ši sistema pradėjo keistis atėjus Kolokolcevui, iš pradžių į Maskvą, o vėliau ir į VRM ministro postą, nes jis gerai pažįsta Maskvą ir visada dirbo realų darbą. Kolokolcevas pradėjo griauti šią sistemą, pakeitė beveik visus apygardų VRV vadovus, nes svarbiausias jų užsiėmimas buvo teikti „stogą" įvairiems objektams. Tačiau tai ištisa korupcinė sistema – ji išsyk stengiasi papirkti naujus viršininkus, rasti kitus. Suprantama, jog sistemai priklauso ne tik viršininkai. Kodėl Matvejevkos policininkai stengėsi taip mandagiai išsiskirti su savo skriaudėjais? Todėl, kad galėjo gauti velnių nuo savo viršininkų, teikiančių turgavietėms „stogą", be to, ir patys turėjo nedidelių savanaudiškų interesų. Daugelis ekspertų mano, kad dabar ši sistema, nuo viršaus iki apačios, bus ryžtingai keičiama.

Labai daug kas priklausys nuo vidaus reikalų ministro pasiryžimo kovą su etninėmis ONG derinti su savųjų gretų valymu. Politiškai tam pritaria ir pačios viršūnės. Daugelis laukia masinio valymo, kuris iš tiesų gali pagerinti padėtį. Perėjimas nuo turgaviečių valymo prie etni-

nių ONG likvidavimo byloja, kad valdžia supranta, jog kovoti reikia ne su pasekmėmis, o su priežastimis. Taip pat aišku, kad vien policijos pastangomis Maskvoje išspręsti kriminalinį-nacionalinį klausimą nepavyks. Problema kur kas platesnė – ir ji susijusi ne tik su vidine migracija (kurios, regis, išspręsti niekaip kitaip nepavyks, kaip tik įvesti registraciją gyvenamojoje vietoje), bet ir išorine. Juk reikia ne tik įveikti etnines nusikalstamas grupuotes ir korupciją jėgos struktūrose, bet ir nuslopinti nacionalinių prieštaravimų ugnį, kuri gali susprogdinti Rusijos valstybę.

NUOSPRENDIS „SPRENDĖJAMS“

Rugpjūtį Maskvos Choroševo rajono teismas paskelbė nuosprendį garsiam „sprendėjui Vidaus reikalų ministerijoje“ Maksimui Kaganskiui ir buvusiai policijos tyrėjai Nelei Dmitrijevai. Abu kaltinami sukčiavimu stambiu mastu: jie iš sostinės verslininkų reikalavo didelės sumos, kad būtų nutrauktas baudžiamasis verslininkų persekiojimas. Į teismą Nelė Dmitrijeva atėjo be savo daiktų, matyt, tikėjosi, kad bus nuteista lygtinai, nors prokuroras prašė jai skirti penkerių metų bausmę bendrojo režimo kolonijoje. Maksimui Kaganskiui kaltinimas reikalavo aštuonerių metų.

Teismas abu pripažino kaltais ir nuteisė realiomis laisvės atėmimo bausmėmis, tiesa, mažesnėmis nei prašė valstybinis kaltintojas: Dmitrijevai skirti treji su puse, Kaganskiui – penkeri su puse metų. Kaganskiui skirta 400 tūkstančių rublių, o Dmitrijevai 200 tūkstančių bauda.

ATLEIDIMAI FBAT

Prezidentas išsiuntė į atsargą nemažai jėgos struktūrų darbuotojų, tarp jų pirmąjį Federalinės bausmių atlikimo tarnybos direktoriaus

pavaduotoją generolą leitenantą Eduardą Petruchiną, kuris per FBAT operatyvinę valdybą iš esmės kontroliavo visą šalies penitencinę sistemą. Kai Petruchinas grįžo iš Kopeisko, kur kartu su žurnalistais ir žmogaus teisių gynėjais asmeniškai inspektavo keliančią problemų įkalinimo įstaigą, jam buvo pasiūlyta parašyti atsistatydinimo raportą. Tokio siūlymo priežastis buvo gana aštrus pareiškimas, kurį generolas sau leido per prezidento tarybos žmogaus teisių klausimais darbo grupės išvažiuojamąjį posėdį. Vieno šaltinio duomenimis, atsistatydinus ankstesniam FBAT vadovui Aleksandrui Reimeriui (jis atėjo iš VRM, Reimerį įsaku paskyrė Medvedevas), Petruchinas, būdamas įtakingas ir turėdamas FST paramą, pats tikėjosi užimti šį postą. Tačiau į atsilaisvinusią vietą Putinas skyrė dabartinį vadovą Genadijų Kornijenką, dirbusį Federalinėje apsaugoje ir vadovavusį prezidento kurjerių tarnybai.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Į Totorijos Aukščiausiąjį teismą perduota baudžiamoji didelės Kazanės ONG „Kaluga“ narių byla. Jai vadovavo Albertas Sirazijevas, kurį tyrėjai laiko grupuotės lyderiu. Tyrėjų duomenimis, grupuotė daugiau kaip dešimt metų vykdė turto prievartavimą ir žmogžudystes.

„Kalugos“ ONG susibūrė dešimto dešimtmečio pabaigoje Kazanės Vachitovo rajono Senosios Kalugos gyvenvietėje. Operatyviniais duomenimis, dešimtame dešimtmetyje grupuotėje buvo apie 200 narių ir ją sudarė kelios brigados. Grupuotė kontroliavo savo rajono komercines struktūras, tarp jų ir vadinamąjį „Čechovo“ turgų. ONG užsiėmė ir legaliu verslu – turėjo restoranų bei viešbučių. Tyrėjų duomenimis, 1999 metais į ONG valdžią atėjo dabar jau miręs Nikolajus Kazakovas, pravarde Kazokas. Tuo metu grupuotėje jis turėjo neginčijamą autoritetą. Operatyvininkų duomenimis, Kazokas ne tik užsiėmė nusikalstama veikla, bet ir aktyviai vystė verslą, pavyzdžiui, statė pramogų centrą. Tapęs ONG lyderiu,

Kazokas visą dėmesį sutelkė į „Čechovo" turgų, kuris, prokuratūros duomenimis, buvo pagrindinis grupuotės pajamų šaltinis. Iš bylos medžiagos paaiškėjo, kad tais pačiais 1999 metais Kazokas kartu su kaltinamuoju Sirazijevu subūrė specialią smogikų brigadą (gaują), kuri klausimus turėjo spręsti jėga. Gauja turėjo septynis pistoletus, dvivamzdį nupjautavamzdį šautuvą, sprogmenų ir daugybę įvairaus kalibro šovinių. Kaip teigia prokuratūra, brigados aukomis daugiausia tapdavo tie ONG nariai, kurie arba siekė išsikovoti lyderių pozicijas, t. y. tapti Kazoko konkurentais, arba palikti grupuotę. Pavyzdžiui, viename bylos epizode teigiama, kad 1999 m. balandį buvo nužudytas ONG narys, panorėjęs užimti Kazoko vietą. Sužinoję apie jo ketinimus, gaujos nariai užmušė sėbrą veržliniais raktais ir plaktuku. 2004 metų balandį buvo nužudytas pats Kazokas. Tyrėjai spėja, kad jo žmogžudystę organizavo Sirazijevas, siekdamas gaujoje užimti vadovaujančią padėtį. Autoritetą nušovė visai iš arti, jo laiptinėje prisėlinę iš už nugaros. Nuo penkių šautinių žaizdų į nugarą ir galvą Kazokas žuvo vietoje. Tyrėjų duomenimis, gaujos nariai nuo 2000 iki 2010 metų taip pat vertėsi pinigų prievartavimu, beje, kad ir kaip būtų keista, iš savo buvusių sėbrų, kurie pasitraukė iš nusikalstamos veiklos ir pradėjo uždirbti legaliai. Bylos medžiagoje nurodoma, kad susidorojęs su Kazoku Sirazijevas sėkmingai vadovavo gaujai iki 2010 metų gegužės. Vėliau grupuotę sutriuškino respublikos VRM pareigūnai, gavę žinių, kad „Kalugos" ONG nariai yra susiję su įvairiais nusikaltimais, tarp jų ir su tais, kai buvo panaudoti šaunamieji ginklai. Grupuotės nariai buvo suimti.

Pataisos kolonijose bus steigiamos izoliuotos sritys, kurios veiks kaip kalėjimai – tokį įsakymą pasirašė prezidentas Vladimiras Putinas. Dokumente numatoma sukurti teisines bei organizacines sąlygas esamų pataisos įstaigų sistemai pakeisti nauja, kurioje bus dvi pagrindinės įstaigų rūšys: kalėjimai ir kolonijos-gyvenvietės. Rusijos teisingumo ministras bus atsakingas už izoliuotų sričių sukūrimo, veiklos ir likvidavimo tvarkos parengimą. Kolonija-gyvenvietė, bendrojo režimo kolonija,

griežtojo režimo kolonija ir ypatingojo režimo kolonija – tokia sistema, matyt, jau nebeatitinka nūdienos reikalavimų. Ji gali būti sustambinta.

2009 metais buvo baigta rengti „Bausmių atlikimo sistemos (BAS) reformos koncepcija iki 2020 metų".

Iki 2020 metų Rusijoje atsiras trijų rūšių kalėjimai: bendrojo, sustiprinto ir ypatingojo režimo, kuriuose bus atskirai kalinami pirmą kartą įvykdę sunkius nusikaltimus, recidyvistai ir itin pavojingi nusikaltėliai. Nepavojingus nusikaltėlius ketinama laikyti kolonijose-gyvenvietėse. BAS reformos kūrėjai planavo, kad per dešimt metų Rusijoje bus pastatyta daugiau kaip 400 kalėjimų. Idealiu atveju, pasibaigus reformai, šalyje turėtų likti tik dviejų rūšių pataisos įstaigos – kalėjimai ir kolonijos-gyvenvietės, kuriose kaliniai gyventų ne barakuose.

Maskvos kriminalinės paieškos valdybos („MURO") viršininkas policijos pulkininkas Aleksandras Truškinas, laikomas vienu artimiausių vidaus reikalų ministro Vladimiro Kolokolcevo bendražygių, įteikė atsistatydinimo raportą. Oficiali priežastis – bloga sveikatos būklė. Tačiau daugelis mano, kad tikroji vyriausiojo sostinės seklio atleidimo priežastis – jo konfliktas su VRM Maskvos vyriausiosios valdybos viršininku generolu majoru Anatolijumi Jakuninu.

Kaip teigia šaltiniai, Jakunino ir Truškino santykiai nesusiklostė nuo pat pradžių, pavyzdžiui, Truškinui nepatiko, kad valdybos viršininkas įsakė visiems be išimties Maskvos policijos darbuotojams VRM vyriausiosios valdybos pastate Petrovkos gatvėje vilkėti uniformą. Kadangi operatyvininkai dėl suprantamų priežasčių paprastai uniformos nedėvi, išėjus šiam įsakymui, jiems tenka kelis kartus persirenginėti. Sekliai nepalaikė ir mėginimų priversti juos dalyvauti rikiuočių apžiūrose (beje, jos neprigijo), sporto ir visuomeniniuose renginiuose. Tačiau pagrindinė konflikto tarp ponų Truškino ir Jakunino priežastis buvo „MURO" viršininko nepasitenkinimas, kad jo darbuotojus tiesiog verste užvertė popieriniu darbu, nepalikdami laiko operatyviniam.

Federalinės migracinės tarnybos Maskvos valdybos mokslo-ekspertinė taryba svarstė migracinę padėtį Maskvoje 2013 metais. Pagal statistiką, kurią pateikė VRM Maskvos vyriausioji valdyba, sostinėje, palyginti su 2012 metais, ne tik pagausėjo užregistruotų nusikaltimų, bet ir padažnėjo atvejų, kai įstatymus pažeidžia atvykėliai. Iš 102 791 įstatymų pažeidimo, įvykdyto per septynis 2013 metų mėnesius (2012 metais buvo užregistruota 99 766), 17 162 nusikaltimus įvykdė atvykėliai. Atvažiavusiųjų iš tolimojo užsienio nusikalstamumo lygis išliko toks pat: 2013 metais jie įvykdė 76 nusikaltimus, o 2012 metais – 74. Sumažėjo iš kitų RF regionų atvykusių asmenų įvykdytų nusikaltimų: 2013 metais atvykusieji iš kitų miestų sostinėje įvykdė 9744 nusikaltimus, o 2012 metais – 9892. Remiantis VRM vyriausiosios valdybos duomenimis, blogiausia padėtis yra dėl atvykėlių iš buvusių SSRS respublikų nusikalstamumo: per ne visus 2013 metus jie pažeidė įstatymus 6724 kartus, 2012 metais – 4609 kartus. Kriminalinės statistikos tarp atvykusiųjų blogėjimas vyksta pagausėjus 2013 metais atvykusių į Maskvą imigrantų. Federalinės migracijos tarnybos valdybos duomenimis, 2013 metais migracinių tarnybų įskaitoje buvo 570 341 imigrantas, o 2012 metais – 397 894. Federalinės migracijos tarnybos valdybos pateikti duomenys nesutampa su rugpjūčio pradžioje paskelbtais Maskvos prokuroro Sergejaus Kudenejevo. Ponas Kudenejevas pareiškė, kad „kas antrą nusikaltimą įvykdė ne Maskvos gyventojai". Šis pareiškimas nuskambėjo vykstant VRM Maskvos vyriausiosios valdybos kovos su nelegalia imigracija kampanijai, kuri prasidėjo įvykus atvykusių iš Dagestano prekeivių muštynėms su policija Maskvos „Makejevo" turguje.

„Matroskaja tišinos“ tardymo izoliatoriaus inspektoriams Viktorui Dobryninui ir Aleksandrui Sinkovskiui bei budinčiam izoliatoriaus viršininko padėjėjui Sergejui Platonovui inkriminuojamas aplaidumas (RF BK 293 straipsnio 1 dalis). Rusijos TK duomenimis, dėl to, kad kaltinamieji Dobryninas, Sinkovskis ir Platonovas aplaidžiai atliko savo pareigas, dėl jų atsainaus bei nesąžiningo požiūrio į tarnybą ir budrumo stokos pabėgo tardymo izoliatoriuje kalintas Olegas Topalovas. Pasinaudojęs kažkokiu metaliniu daiktu, jis išardė ventiliacijos angos, vedančios ant saugomo korpuso stogo, mūrą ir pabėgo.

Krasnodaro krašto teismas nuteisė Kuščiovo stanicoje veikusios gaujos, kuriai vadovavo vietos gyventojas Sergejus Capokas, narius bausmėmis, kurios visiškai atitiko prašomas prokuratūros. Priminsime, kad priesiekusiųjų kolegija gaujos narius pripažino kaltais dėl ypač sunkių ir sunkių nusikaltimų bei daugelio žmogžudysčių ir nusprendė, kad nė vienas banditas nenusipelno pasigailėjimo. Aptariant teismo sprendimo juridines pasekmes, valstybės kaltinimo atstovai Capokai ir dviem artimiausiems jo parankiniams – Vladimirui Aleksejevui ir Igoriui Černych – pareikalavo kalėjimo iki gyvos galvos, kitiems – ilgą laiką kalėti.

Rusijos TK Sankt Peterburgo vyriausioji valdyba baigė tirti gaujos, šio šimtmečio pirmame dešimtmetyje Peterburge ir kituose regionuose įvykdžiusios 16 žmogžudysčių ir daugiau kaip 10 plėšimų, bylą. Tyrimo pabaigos gyvi sulaukė tik keturi įtariamieji iš maždaug dvidešimties, kuriems buvo iškelta baudžiamoji byla. Visi keturi sutiko bendradarbiauti su tyrėjais, nes už įvykdytus nusikaltimus jiems grėsė kalėjimas iki gyvos galvos. Tyrėjų nuomone, Vitalijaus Orlovo gauja dešimto dešimtmečio pabaigoje atsiskyrė nuo „kazaninių“ nusikalstamos grupuotės, kurią, kaip manė operatyvininkai, kontroliavo įtakingas verslininkas Arturas Kruževičius, 2006 metais nuteistas 16 metų kolonijos už FST majoro nužudymą ir 2007 metų gegužę miręs

nuo širdies nepakankamumo. Tyrėjai mano, kad Orlovo parankiniai, siekdami užgrobti valdžią, mėgino likviduoti ankstesnius lyderius. Tą padaryti jiems pavyko, gyvas liko tik finansininkas, į kurį buvo kėsintasi septynis kartus. Preliminariais duomenimis, Vitalijaus Orlovo vadovaujamą gaują sudarė apie 20 profesionalių Rytų kovos menų sportininkų ir boksininkų. Iš bylos medžiagos paaiškėjo, kad, esant ankstesniems lyderiams, gauja teikė „stogą“ ir turėjo savąją Ptereburgo teritorijos dalį, bet pasikeitus lyderiams nusikalstamas verslas baigėsi. Preliminariais duomenimis, organizuota nusikalstama grupuotė pradėjo vykdyti inkasatorių, valiutų keityklų ir juvelyrinių parduotuvių plėšimus. Tyrėjai įtariamuosius kaltina įvykdžius 14 plėšimų Peterburge, Ufoje, Tverėje ir Jekaterinburge. Orlovo gauja taip pat kaltinama įvykdžiusi 16 žmogžudysčių, 5 pasikėsinimus nužudyti ir 1 pasirengimą nužudyti.

Gruodį netikėtai pasikeitė Sočyje gimusio Olego Topalovo, kuris išgarsėjo 2013 m. gegužės 7 pabėgdamas iš sostinės „Matroskaja tišinos“ tardymo izoliatoriaus, likimas. Tyrėjai manė, kad jis priklauso Aslano Usojano (Senio Chasano) mafiozių klano žudikų grupuotei, ir kaltino dalyvavus Bataiske nužudant Rostovo bendrovės „Rosvtormet“ savininką Jurijų Zviozdočkiną ir jo asmens sargybinį. Rostovo prie Dono prisiekusiųjų teismas visiškai išteisino Topalovą žmogžudystės byloje, ir tai gali sukelti teisinę koliziją – dabar turėtų būti nutraukta ir byla dėl pabėgimo iš tardymo izoliatoriaus.

VRM specialieji skyriai, atlikę operatyvinį darbą, išaiškino 500 „kriminalinių generolų“, veikiančių Rusijoje, NVS šalyse ir tolimajame užsienyje. Kad susidorotų su tokia įteisintųjų vagių armija, VRM išleido specialius kovos su jų įtaka kriminogeninei padėčiai Rusijoje nurodymus. Per praėjusius metus operatyvininkai sulaikė 18 įteisintųjų vagių. „Vykdant operatyvinę paiešką išsiaiškinta, kad Rusijoje, NVS šalyse ir tolimajame užsienyje veikia 428 įteisintieji vagys. Rusijos tardymo

izoliatoriuose ir kolonijose įkalinti 73 šios kategorijos asmenys, kitose šalyse – dar trys“, – pranešė laikraščiui *Izvestija* VRM vyriausioji kriminalinės paieškos valdyba. Remiantis operatyviniais duomenimis, pastaruoju metu daugelis įteisintųjų vagių savo reikalus tvarko iš Italijos, Prancūzijos, Graikijos ir JAE. Rusijos kriminalinio pasaulio lyderių etninė sudėtis beveik nesikeičia: dauguma jų – išeiviai iš Gruzijos.

Pastaraisiais metais VRM išleido jau dvi žinybos direktyvas, skirtas darbui siekiant „sumažinti neigiamą nusikaltėlių aplinkos lyderių bei autoritetų, taip pat priskiriančių save vadinamiesiems įteisintiesiems vagims, įtaką kriminogeninei padėčiai“. Direktyva dėl kovos su įteisintaisiais vagimis Rusijoje prieš Naujuosius 2013 metus pasirodė ne atsitiktinai. Kaip tik 2012 metų rudenį buvo pastebėtas tarpusavyje kariaujančių mafijos klanų, vienam kurių vadovavo Aslanas Usojanas (Senis Chasanas), kitam – Tarielas Onianis (Taro), aktyvumas. Kai Onianis atsidūrė kalėjime, vieningai opozicijai ėmėsi vadovauti įtakingi įteisintieji vagys Džemo Mikeladzė (Džemo) ir Rovšanas Džanijevas (Rovšanas Lenkoranietis). Usojanui artimi žmonės manė, kad kaip tik Rovšanas yra atsakingas už Viačeslavo Ivankovo (Japončiko) žmogžudystę 2009 metų vasarą ir pasikėsinimą į patį nusikaltėlių pasaulio patriarchą – Senį Chasaną.

2012 metais abu klanai aktyviai karūnavo naujus įteisintuosius vagis, kas tik dar labiau paaštrino konfliktą. Pavyzdžiui, gruodį per išvažiuojamąją sueigą JAE aukštą statusą įgijo išsyk 16 Džemo ir Rovšano šalininkų. Senio Chasano klanas „naujokų“ nepripažino ir pasiūlė jiems savo noru atsisakyti įgaliojimų, o to nepadarius pagrasino žiauriai susidoroti. Praėjusiais metais VRM operatyvininkai aktyviai dirbo prieš abu klanus. Policininkai išvaikė kelias įvairaus lygio sueigas ir už įvairius nusikaltimus suėmė 18 įteisintųjų vagių. Buvo iškelta 14 baudžiamųjų bylų. Didžioji „kriminalinių generolų“ dalis įkliuvo už narkotikus – vienas už plėšikavimą, du už žmogžu-

dystę, dar vienas už nusikalstamos bendrijos organizavimą. Dar 11 įteisintųjų vagių buvo sulaikyti už Rusijos migracijos įstatymų pažeidimus ir ištremti iš šalies. Taip atsitiko Kobui Cercvadzei (Kobai Kutaisiečiui, Kobai Bagdadiečiui).

Prabėgus vos porai savaičių po VRM prieš vagis nukreiptos direktyvos paskelbimo, 2013 metų sausį snaiperis Maskvoje nušovė Senį Chasaną. Specialiųjų tarnybų duomenimis, po kriminalinio patriarcho laidotuvių jo artimieji apibendrino savojo tyrimo rezultatus ir paskelbė nuosprendį Rovšanui Lenkoraniečiui bei jo sėbrams. 2013 metų vasarį pasirodė informacija, kad Turkijoje nužudytas Džanijevas, bet nei jėgos struktūrų atstovai, nei kriminalinis pasaulis jos nepatvirtino.

VRM operatyvininkai pastebėjo, kad 2013 metų sausį sostinės regione pagausėjo įteisintųjų vagių ir kriminalinių autoritetų iš abiejų tarpusavyje kariaujančių mafijos klanų. Per tris mėnesius policininkai sostinės regione išvaikė dvi dideles sueigas, kurių vienoje dalyvavo 23 asmenys. Per tą patį laiką policininkai už įvairius nusikaltimus sulaikė 10 įteisintųjų vagių. Už migracinių įstatymų pažeidimus buvo ištremti iš Rusijos Džemalas Mamojanas (Džeko) ir Olegas Michaelianas (Olegas Aščhabadietis).

2014 METAI

KRIMINALINIŲ JĖGŲ IŠSIDĖSTYMAS

VRM duomenimis, 2014 metų pradžioje Rusijos teritorijoje, NVS šalyse ir tolimajame užsienyje veikė 428 įteisintieji vagys. Rusijos tardymo izoliatoriuose ir kolonijose atlieka bausmę dar 75 „autoritetai". Dalis vagių pasitraukė iš aktyvios veiklos ir atsisakė savo „karūnos". 2013 metų sausį nušovus kriminalinio pasaulio patriarchą Senį Chasaną, jo „sostas" iki šiol tebėra tuščias. Pagrindiniu pretendentu į jį laikomas Zacharijus Kalašovas, pravarde Šakro Jaunesnysis. Kol kas jis atlieka bausmę Ispanijoje, bet netrukus turėtų būti paleistas į laisvę. Jėgos struktūrų pareigūnų nuomone, šiuo metu Rusijos nusikaltėlių pasaulyje realią valdžią turi Olegas Šiškanovas (Šiškanas), Vladimiras Tiurinas (Tiurikas, jis kontroliuoja stambųjį verslą Sibire), Sergejus Aksionovas (Aksionas) ir Aleksejus Petrovas (Petrikas). Tačiau šis jėgų pasiskirstymas gali pasikeisti, kai iš Ispanijos kalėjimo bus paleistas Zacharijus Kalašovas (Šakro Jaunesnysis). Į jo interesų ratą buvo patekusios įvairios prekybos įmonės, turgavietės, kazino, bankai ir naftos bei dujų kompleksas. Kalašovas „suko verslą" ir su slavų, ir su kaukaziečių ONG, bet per kelerius audringos veiklos metus Šakro Jaunesnysis įsigijo daugybę priešų. Į jį ne sykį kėsinosi – ir Maskvoje, ir gimtojoje Gruzijoje Kalašovas buvo kelis kartus sužeistas.

Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas paskyrė naują Maskvos kriminalinės paieškos valdybos („MURO") viršininką. Juo tapo policijos generolas majoras, 49 metų Igoris Zinovjevas. Policijos generolas majoras Igoris Zinovjevas staigų šuolį karjeroje padarė dar tuo metu, kai VRM Maskvos vyriausiajai valdybai vadovavo Vladimiras Koloko-

lcevas. Jis devynerius metus dirbo Maskvos Centrinės administracinės apygardos kriminalinės milicijos viršininku, 2011 metais, po peratestavimo, tapo RF VRM vyriausiosios valdybos Maskvos Centrinės administracinės apygardos vidaus reikalų skyriaus viršininku ir jam buvo suteiktas pulkininko laipsnis, o 2011 metų gruodį Zinovjevas buvo paskirtas Maskvos Šiaurės administracinės apygardos vidaus reikalų skyriaus viršininku. Teisėsaugos organuose generolas majoras tarnauja nuo 1985 metų, o karjerą pradėjo kriminalinės paieškos operatyvinio įgaliotinio pareigose. Kolegos Zinovjevą apibūdina kaip griežtą ir sumanų vadovą, turintį didžiulę kriminalinės paieškos darbo patirtį.

KRIMINALINĖ KRONIKA

Paaiškėjo, kad atnaujinama baudžiamoji vieno iš trijų besislapstančių asmenų, įtariamų priklausant Georgijaus Archipovo gaujai, kuri dešimtame dešimtmetyje buvo Jekaterinburgo „centrinių" grupuotės jėgos padalinys. Gauja ne tik plėšė bei prievartavo turtą, bet ir vykdė užsakomąsias žmogžudystes, taip pat Budapešto oro uoste susprogdino lėktuvą „Il-76". Dauguma grupuotės narių jau buvo nuteisti ir atliko bausmę. Remiantis operatyviniais duomenimis, Georgijaus Archipovo gauja susibūrė 1991 metais. Jos nariai veikė Pervouralske (esančiame už 40 km nuo Jekaterinburgo) kaip komercinė bendrovė „Regionas". 1992 metais gauja prisijungė prie „centrinių" grupuotės, kuri tuo metu dėl įtakos regione pradėjo konfliktuoti su ONB „Uralmašas". Nikolajus Širokovas pradėjo jiems tiekti šaunamuosius ginklus ir sprogmenis. 1993 metais „uralmašoviniai" nužudė Nikolajų Širokovą Vengrijoje. Archipovo gaujos nariai nusprendė atkeršyti ir Budapešto oro uoste susprogdino bendrovei „Ural", kurią kontroliuoti siekė ONB „Uralmašas", priklausiusį lėktuvą „Il-76". Šiam tikslui jie automobiliais iš Sverdlovsko srities į

Vengriją atvežė kelias dešimtis kilogramų heksogeno. Per sprogimą lėktuvas buvo sunaikintas, bet niekas nenukentėjo. Be to, tyrėjų duomenimis, Archipovo gaujos nariai yra susiję su kelių Sverdlovsko srities verslininkų, nepatenkintų „centrinių" veikla, likvidavimu. Pavyzdžiui, gaujos žudikai likvidavo kavinių „Čusovojė", „Jaguaras" ir „Debiutas" savininką Magomedovą bei firmos „Triada" direktorių Aleksejų Ponomariovą. Pastarojo žmogžudystė plačiai nuskambėjo, nes buvo įvykdyta miesto paplūdimyje: žudikai, atvažiavę motociklais, nušovė verslininką daugybės poilsiautojų akivaizdoje. Gaujos narių, tarp jų ir Georgijaus Archipovo, suėmimai prasidėjo 1995 metais. Kadangi byla tirti buvo perduota Generalinei prokuratūrai, nuosprendis buvo paskelbtas tik 2002 metais. Tada Sverdlovsko srities teismas gaujos lyderį nuteisė devyneriems metams nelaisvės (jis išėjo į laisvę po pusantrų metų, nes didžiąją laiko dalį praleido suimtas, kol buvo tiriama byla). Kiti gaujos nariai buvo nuteisti kalėti nuo 3 iki 13 metų. Be to, keli epizodai, tarp jų ir lėktuvo sprogdinimas, buvo pašalinti iš bylos dėl senaties.

Čiuvašijos prokuratūra patvirtino kaltinamąją išvadą ir pateikė respublikos Aukščiausiajam teismui dešimties asmenų, įtariamų priklausant Andrejaus Finogenovo (Fino) organizuotai nusikalstamai bendrijai, baudžiamąją bylą. Kaltinimo duomenimis, ONB daugiausia vertėsi pinigų prievartavimu, sukčiavimu gyvenamojo būsto rinkoje, neteisėto žaidimų verslo organizavimu. Tyrėjai Finui ir jo sėbrams inkriminuoja iš viso 50 nusikalstamų epizodų. Kai Andrejui Finogenovui įteisintieji vagys 2002 metais suteikė Čiuvašijos „įgaliotojo" statusą, jis subūrė nusikalstamą bendriją, vienijančią devynias grupuotes, kuriose buvo nuo 3 iki 12 žmonių. ONB pradėjo kontroliuoti Kanašos, Šumerlino, Morgaušo, Kozlovskio ir Batyriovo rajonus bei du didžiausius Čiuvašijos miestus – Čeboksarus ir Novočeboksarską. Reikia pažymėti, kad šešios iš devynių ONG, sudariusių Fino nusikalstamą bendriją ir, tyrėjų duomenimis, turėjusios ne mažiau kaip 49 narius, šiuo metu laiko-

mos likviduotomis. Čiuvašijos teismai 2007–2011 metais paskelbė daug nuosprendžių, kuriais šių grupuočių nariai buvo pripažinti kaltais dėl daugiau kaip 200 nusikaltimų, įvykdytų daugiau kaip 170 nukentėjusiųjų, ir nuteisti kalėti iš viso 430 metų.

Nežinomi asmenys Pamaskvio automobilių stovėjimo aikštelėje apšaudė iš parduotuvės išeinantį vyrą su žmona. Teisėsaugos organų agentūros šaltinio duomenimis, sužeistasis – 1964 metais gimęs Dato Melkadzė, nusikaltėlių sluoksniuose žinomas kaip Dato Potietis. Vagių pasaulyje Dato Potietis išgarsėjo dalyvaudamas žmogžudystėje, kai 1994 balandžio 12 savo bute Lomonosovo prospekte buvo nušautas garsus įteisintasis vagis Avtandilas Čichladzė, pravarde Kvežo, ir jo žmona.

Rusijos VRM vyriausiosios kriminalinės paieškos valdybos darbuotojai su kolegomis iš regioninių policijos skyrių Maskvoje išvaikė įteisintųjų vagių sueigą. Susitikimas vyko viename restoranų sostinės šiaurės vakaruose. Greta kitų sueigoje dalyvavo ir 46 metų Konstantinas Vasiljevas, pravarde Kostia Šramas, ir Vladimiro srities kriminalinių struktūrų atstovai. Per susitikimą ketinta apsvarstyti įtakos sferų perdalijimą. Per operaciją buvo sulaikyta iš viso apie 50 asmenų. Sulaikyme dalyvavo ir VRM specialiojo greitojo reagavimo būrio kovotojai. RF VRM pranešė, kad buvo paimti sulaikytųjų pirštų atspaudai, siekiant išsiaiškinti, ar suimtieji nėra įvykdę sunkių ir ypač sunkių nusikaltimų.*

Pamaskvyje nužudytas buvęs buitinės technikos parduotuvių tinklo „Partija“ ir komercinio banko „Rost“ prezidentas bei įkūrėjas Aleksandras Minejevas. Paskutiniuoju metu jis buvo sutelkęs dėmesį į komercinio nekilnojamojo turto operacijas. Aleksandras Minejevas pateko į pasalą, kurią žudikai surengė vienoje gatvės sankryžų. Kai verslininko automobilis sustojo užsidegus raudonam šviesoforo signalui, su juo susilygino tamsus visureigis, paskui nusileido jo stiklas ir pasipylė automato

---

*Rus. *šram* – randas.

šūviai. Aleksandrui Minejevui likti gyvam nebuvo jokių galimybių: pro keleivio pusės durelių šoninį stiklą šaudęs žudikas varpyte išvarpė verslininko kūną. Įvykio vietoje ekspertai aptiko 27 Kalašnikovo automato tūteles.

ŽAIDIMŲ BYLA. KAS TOLIAU?

Kaip ir buvo spėjama dar 2013 metų rugsėjį, nelegalaus žaidimų verslo organizatoriui Ivanui Nazarovui ir keliems jo padėjėjams buvo pritaikyta Valstybės dūmos paskelbta amnestija. „Žaidimų byla" iš esmės žlugo, nes nebeliko kaltinamųjų. Dėl tvyrančios priešpriešos su Rusijos tiriamuoju komitetu Generalinė prokuratūra nepatvirtino kaltinamosios išvados ir neperduoda teismui baudžiamųjų bylų prieš buvusius Pamaskvio prokurorus, tarp jų ir prieš buvusį Maskvos srities prokuroro pavaduotoją Aleksandrą Ignatenką. Buvusiems prokurorams netaikoma Valstybės dūmos paskelbta amnestija Konstitucijos dvidešimtmečio proga, bet tai jų negąsdina. Teismą gali pasiekti tik byla prieš buvusį Maskvos srities prokuratūros priežiūros valdybos viršininką Dmitrijų Urumovą, kuris bendradarbiavo su tyrėjais ir liudijo prieš savo kolegas. Ivanui Nazarovui, jo padėjėjams Alai Gusevai, Maratui Mamyjevui ir kitiems žaidimų verslo organizatoriams buvo inkriminuojamas tik 171 BK straipsnis („Neteisėtas verslas"), todėl dar 2013 metų rudenį paaiškėjo, kad jiems galioja Valstybės dūmos paskelbta ekonominė amnestija. Daugelio šaltinių duomenimis, „žaidimų bylos" tyrimas atsidūrė aklavietėje. Tai sąlygojo ir Generalinės prokuratūros, kuri nepritarė kaltinamųjų areštams ir netvirtino jokių kaltinimo išvadų, priešinimasis. 2011 metais generalinė prokuratūra dusyk nepatvirtino kaltinimo buvusiam Noginsko prokurorui Vladimirui Glebovui. 2012 metais ši žinyba atsisakė patvirtinti kaltinimą buvusiam Puškino rajono VRS kovos su ekonominiais nusikaltimais valdybos viršininko pavaduotojui bei jo

bendradarbiams iš Maskvos srities vyriausiosios vidaus reikalų valdybos Kovos su ekonominiais nusikaltimais valdybos Sergejui Jermakovui ir Dmitrijui Akulinui. Vėliau Rusijos TK mėgino perduoti į teismus buvusio RF VRM darbuotojo Michailo Kulikovo, buvusio Pamaskvio prokuroro pavaduotojo Aleksandro Ignatenkos ir kitų kaltinamųjų bylas, bet Generalinė prokuratūra kaskart gautoje medžiagoje rasdavo įvairių pažeidimų ir atsisakydavo tvirtinti kaltinamąsias išvadas. Todėl kaltinamieji buvo paleisti.

Tyrėjų teigimu, 2010 metų rugsėjį Ivanas Nazarovas perdavė Urumovui 75 tūkst. JAV dolerių, kuriuos šis viename restorane įteikė Specialiųjų techninių priemonių biuro (STPB) „K“ valdybos 39-jo skyriaus operatyvininkams. Pažymėsime, kad Urumovas keliskart mėgino sudaryti sandėrį su tyrėjais, bet Generalinė prokuratūra, kurios žodis šioje procedūroje yra lemiamas, kiekvieną sykį tokiam susitarimui prieštaraudavo. Beje, šitaip nuspręsdavo pats generalinio prokuroro pavaduotojas Viktoras Grinis. Tokį jo sprendimą galima aiškinti nuogąstavimu, kad Urumovas galėjo duoti vertingų parodymų prieš savo buvusius kolegas. Pagrindinė baudžiamoji byla Pamaskvio prokurorams buvo iškelta 2011 m. gegužės 4. Joje kaltinimai buvo pareikšti Aleksandrui Ignatenkai, jo pavaldiniui Dmitrijui Urumovui ir Noginsko prokurorui Vladimirui Glebovui. Tyrėjai juos laikė organizuota grupe, už kyšius teikusia „stogą“ žaidimų verslui. Tyrimo metu buvo suimti Puškino miesto prokuroras Romanas Niščemenka ir Serpuchovo rajono prokuroras Olegas Bazylianas. Į vieną „žaidimų bylą“ buvo sujungtos devynios baudžiamosios bylos. Iš pradžių Rusijos TK neakivaizdžiai apkaltino Ignatenką pagal RF BK 290 („Kyšio gavimas“) ir 159 („Sukčiavimas“) straipsnius. Tyrėjų nuomone, pagal pirmąjį kaltinimą Ignatenka, kaip kyšį už pogrindinių kazino„stogą“, gavo maždaug 50 mln. rublių, o pagal antrąjį – žaidimų verslo organizatoriui Ivanui Nazarovui už 2 mln. rublių „prokurorų“ kooperatyve

„Silans" pardavė žemės sklypą, kuris jam nepriklausė. 2013 metų vasarą tyrėjai atskleidė 26 naujus kyšio gavimo epizodus. 2013 metų balandį tyrėjai iš didelės bylos išskyrė Ignatenkos, Urumovo ir Glebovo bylas, taip pripažindami, kad jie veikė ne grupėje. Tokiu būdu pačioje didžiausioje „žaidimų byloje" neliko įtariamųjų.

VRM VEIKLOS REZULTATAI

Kalbėdamas VRM Maskvos vyriausiosios valdybos kolegijoje, skirtoje policijos darbo 2013 metų rezultatams, RF VRM vadovas Vladimiras Kolokolcevas griežtai sukritikavo teisėsaugos sargų veiksmus. Paaiškėjo, kad jie, apskritai pasiekę neblogų darbo rezultatų, prirašinėjo neatliktus darbus, neapskaitė visų piliečių pareiškimų, o į kai kuriuos įvykius deramai reagavo tik tada, kai apie juos pranešdavo centriniai televizijos kanalai. Tačiau didžiausią nerimą ministrui sukėlė etninio nusikalstamumo augimas. „Užsienio šalių piliečių ir asmenų be pilietybės įvykdytų neteisėtų pasikėsinimų skaičius išaugo 36,2 procento, iš jų 95 procentus teisės pažeidimų įvykdė NVS šalių piliečiai", – pranešė ministras ir pareikalavo, kad policininkai pirmiausia išaiškintų ir patrauktų baudžiamojon atsakomybėn etninių nusikalstamų bendrijų lyderius. Jis priminė, kad šį uždavinį policijai iškėlė RF prezidentas, ir jis lieka „vienas svarbiausių". „Šis darbas turi būti atliekamas ne popieriuje, bet, atidžiau panagrinėjus, paaiškėja, kad, nors pagal statistiką išaiškinti 164 nusikaltimai, baudžiamųjų bylų iškelta vos 14!" – pareiškė Kolokolcevas, atskleisdamas statistinių ataskaitų paslaptis. Jis pabrėžė, kad ir teisės pažeidimų profilaktika sostinėje vykdoma ne itin gerai. Pažymėsime, kad šiais metais sostinės policijos Vyriausiojoje valdyboje VRM ketina atlikti inspekcinį patikrinimą, dėl kurio rezultatų į pensiją gali tekti išeiti nemažam būriui generolų ir aukštesnio rango karininkų.

Posakis „Mafija yra nemirtinga“, regis, mūsų šaliai aktualus iki šiol. Jau į praeitį nugrimzdo dešimtas negandų dešimtmetis su visais jo ypatumais. Daugelis nusikaltėlių „legendų“, kurias asmeniškai pažinojau, dabar guli po žeme. Sumažėjo užsakomųjų žmogžudysčių, nors ir dabar aidi šūviai sostinės centre. Neliko šiurkštaus ir primityvaus reketo, bet atsirado „otkatai“ ir reideriavimas. Nusikaltėlių sueigos virto gana solidžiomis derybomis, dalyvaujant finansininkams ir advokatams. Kivirčai su pasišaudymais – irgi jau praėjęs etapas. Dabar verslininkai konfliktus sprendžia ne pasitelkę banditus ir įkaitintus lygintuvus, bet kreipiasi į teismus, pažįstamus tyrėjus ar advokatus, tad korupcija klesti. Dabar, jei prireikia susigrąžinti skolą ar atsikratyti konkurento, nereikia ieškoti kilerio, pakanka „užsakyti baudžiamąją bylą“, įgrūsti skolininką į tardymo izoliatorių, ir problemos baigsis. Tiesa, tai kainuotų gerokai brangiau nei samdomo žudiko paslaugos. Daugelis nusikalstamų grupuočių yra likviduotos, o jų nariai yra nuteisti ir atlieka bausmę. Tiesa, kai kuriems jų įkalinimo terminas netrukus baigsis. Kovos su organizuotu nusikalstamumu departamentai likviduoti, o šalies piliečiai sužino apie banditų siautėjimus Kuščiovkoje, Vladimiro srityje ir Sargoje.

Kas mūsų laukia ateityje? Ar reikės rašyti rusų mafijos istorijos tęsinį?

***

Baigiant galima pasakyti, kad pasakojimas apie Rusijos mafiją nėra baigtas, netrukus bus jo tęsinys, pasakojantis apie naujus dalyvius ir įvykius.

Autoriaus interneto puslapis www.karishev.ru

TURINYS

Карышев, Валерий Михайлович
Karyševas, Valerijus Michailovičius
Ka 429 Rusų mafija 1991-2014: / Valerijus Karyševas; iš rusų kalbos vertė Janina Šidlauskienė ir Donatas Masilionis. – Kaunas: Mileda, 2014, – 408 p.

ISBN 978-9955-787-31-0
Į atnaujintą ir papildytą leidimą įtraukti pastarųjų metų svarbiausi kriminalinio gyvenimo įvykiai, garsiausios bylos ir mažai žinomi faktai, nepatekę į Rusijos žiniasklaidą. Knygoje aprašoma dvidešimt ketverių metų naujausioji Rusijos mafijos istorija, pateikiami pribloškiantys rezonansinių baudžiamųjų bylų faktai, ryškiausių banditų pasaulio personažų biografijos ir autoriaus, turinčio itin didelę bendravimo su pačiais pavojingiausiais, įtakingiausiais ir skandalingiausiais nusikaltėliais patirtį, asmeniniai pastebėjimai bei išvados. Visa šioje knygoje pateikiama medžiaga yra patikima, grindžiama asmeniniais autoriais pokalbiais ir dramatiškų įvykių liudininkų pasakojimais.

UDK343.34 (47+57)

Valerijus Karyševas

RUSŲ MAFIJA 1991-2014

Iš rusų kalbos vertė
Janina Šidlauskienė ir Donatas Masilionis
Redaktorė Lina Klimienė
Dailininkė Jolanta Miliūnienė
Maketuotojas Leonardas Kepežinskas

Išleido leidykla „Mileda“
www.mileda.lt

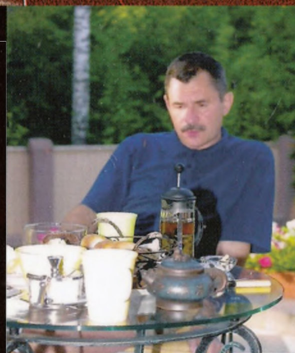
Spaudė UAB „BALTO print“,
Utenos g. 41a, LT-08217, V

Tiražas 2000 egz.

Valerijus Karyševas 1977 metais baigė Maskvos valstybinio universiteto teisės fakultetą. Advokatas, Maskvos miesto advokatų kolegijos narys nuo 1993 metų.

Buvo daugelio garsių kriminalinių bylų gynėjas, taip pat gynė kriminalinius autoritetus, kaltinamus užsakomosiomis žmogžudystėmis ir vadovavimu nusikalstamoms struktūroms.

Kelių detektyvų, parašytų remiantis tikromis kriminalinėmis bylomis arba asmeniniais pokalbiais su savo klientais, autorius.

Į atnaujintą ir papildytą leidimą įtraukti pastarųjų metų svarbiausi kriminalinio gyvenimo įvykiai, garsiausios bylos ir mažai žinomi faktai, nepatekę į Rusijos žiniasklaidą. Knygoje aprašoma dvidešimt ketverių metų naujausioji Rusijos mafijos istorija, pateikiami pribloškiantys rezonansinių baudžiamųjų bylų faktai, ryškiausių banditų pasaulio personažų biografijos ir autoriaus, turinčio itin didelę bendravimo su pačiais pavojingiausiais, įtakingiausiais ir skandalingiausiais nusikaltėliais patirtį, asmeniniai pastebėjimai bei išvados. Visa šioje knygoje pateikiama medžiaga yra patikima, grindžiama asmeniniais autoriais pokalbiais ir dramatiškų įvykių liudininkų pasakojimais.

www.mileda.lt